فقیر محمد عارف قادری عفی عنہ

لو انزلنا ھذا القرآن علی جبل لرأیتہ خاشعا متصدعا من خشیۃ اللہ

مؤلفہ فقیر صانہ القدیر محمد نبی بخش حلوائی حنفی نقشبندی مجددی لاہوری از تلامیذ حضرت شمس العلماء والفضلا ہادی و پیر و مرشد دائم الحضوری موسوم بہ مولانا غلام دستگیر صاحب صدیقی ہاشمی قصوری قدس سرہ العزیز

مسمٰی بہ

تفسیر نبوی

منزل اول جلد اول

بزبان پنجابی

١٣٤٨ھ مطابق ١٩٣٠ء

حسب فرمائش میاں غلام حسین شیر فروش برادر زادہ مؤلف تفسیر ہذا۔ منگوانے کا پتہ:-

لاہور بیرون دہلی دروازہ متصل کوتوالی جدید فقیر نبی بخش حلوائی و غلام حسین شیر فروش

در مطبع کریمی واقع لاہور طبع شد

صحت نامہ تفسیر نبوی جلد اول

جلد ہذا میں دو آیتیں جو سہواً رہ گئی ہیں۔ وہ لکھی جاتی ہیں۔ ان کو ان کے موقعہ پر رکھو۔ صفحہ ۱۰۲ سطر ۱۰ کے بعد معہ ترجمہ رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ۝ اے رب ہمارے کر ہم کو مطیع واسطے اپنے اور اولاد ہماری سے ایک جماعت فرمانبردار واسطے اپنے اور دکھا ہم کو طرح عبادت کی اور پھر آ اوپر ہمارے تحقیق تو ہے پھر آنے والا مہربان۔

اے رب اساڈے اساں دوہاں اپنا تابعدار بنائیں — انے گروہ اولاد اساڈی نوں اپنی طرف جھکائیں

نالے چال عبادت والی سانوں صاف دکھائیں — پھر اپنی بخشیں ہو متوجہ رحمت پھیرا پائیں

آیت دوسری صفحہ ۲۹۹ سطر ۲۲ پر رکھو۔ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝ اے لوگو جو ایمان لائے ہو ڈرو اللہ سے اور چھوڑ دو جو باقی ہے بیاج سے اگر ہو تم ایمان والے۔ صفحہ ۲۹۹ سطر ۲۵

صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح
٦٤	١٣	وَاَمَّا الَّذِیْنَ	فَاَمَّا الَّذِیْنَ	٤٢	٦	تو	تو نے	١٨٠	٩	پھر آتا ہوں	پھر آتا ہوں میں
١١٢	٨	اَنْبَار	اَنْبَارُ	٤٤	٢	پردہ	پردہ ہے	١٨٢	١٣	ابا کو	ہوا اول
١١٣	١٧	وَالْیَتٰمٰی	وَالْیَتٰمٰی	٦٥	٤	جانتے	جاننے والا	١٨٥	٤	لوگوں سے	لوگوں میں سے
١٢	١٩	الْعِجْلَ وَاَنْتُمْ	الْعِجْلَ مِنْ	٦٩	١١	مجھسے ڈرو	اور مجھ سے ڈرو	١٨٥	٢٧	واسطے اللہ کے اگر	واسطے اللہ کے ساتھ
			بَعْدِهٖ وَاَنْتُمْ	٦٧	٥	پروردگار تیرے	پروردگار تیرے نے	١٩٦	١٨	نہ بغاوت کرنیوالا	نہ تعدی کرنے والا
١٢٠	٨	اَنُؤْمِنُ	نُؤْمِنُ			نے	واسطے فرشتوں کے	١٩٧	٨	اللہ اُن سے	اللہ دیکھتا ہے
١٢١	١٦	فَبَاءُوْ	فَبَآءُوْا	٧٦	٩	بچا	سچا	١٩٨	٢	بھلائی ہے اسکو	بھلائی اسی کو
١٢٣	٨	وَمَنْ کَانَ	مَنْ کَانَ	٩٤	٢	اسواسطے تمہارے	واسطے تمہارے خدا نے	٢٢٤	٦	زیادتی اوپر اسکے	زیادتی کرو اوپر اسکے
١٢٥	١٥	الشَّیَاطِیْنُ	الشَّیَاطِیْنَ				تمہاری	٢٢٤	١٧	نیکی کر	نیکی کرو
١٤٠	٨	اَوْ یَعْلَمُوْنَ	لَا یَعْلَمُوْنَ	١٠٤	١٠	وہ بیل ہے نہ	وہ بیل ہے نہ جوتا ہوا	٢٢٦	٨	باذبح	یا ذبح سے
		الْکِتٰبَ	لَوْلَا	١٠٤	١٢	پس ذبح کیا	پس ذبح کیا انہوں	١٣١	١٥	اس واسطے	واسطے
١٤٤	٩	رَبُّہٗ	رَبُّہٗ				نے اُس کو	٢٣٨	٢٧	بڑا	بہت بڑا
١٦٠	٢١	وَالْاَسْبَاطِ	وَالْاَسْبَاطَ	١٠٧	٢٧	نشانیاں	نشانیاں اپنی	٢٤٧	٢٠	خوشخبری دو	خوشخبری دیدو
١٦٨	١٧	شَطْرَہٗ	شَطْرَہٗ	١٠٩	٣	پتھروں میں	پتھروں میں سے	٢٥٩	١٨	طاقت اپنی	طاقت اپنی پر
٢٢٢	٨	وَلَیْسَ الْبِرُّ	وَلَیْسَ الْبِرَّ	١١٩	١٢	ساتھ بعض کے	ساتھ بعض کے	٢٦٠	٣	قدم	قدم ہمارے کو
٢٥٥		حُدُوْدُ اللّٰہِ	حُدُوْدَ اللّٰہِ				پھر گیا جزا ہے۔	٢٨٦	٤	جانتا ہوں	جانتا ہوں میں تحقیق
٢٥٨	٨	وَمَنْ کَانَ	مَنْ کَانَ	١٢٠	٩	ایمان لائے	کیا ایمان لاویں ہم	٢٩٠	١١	تھوڑا	تھوڑا
		یُؤْمِنُ	مِنْکُمْ یُؤْمِنُ	١٣٢	٤	کیا نہ جانا	کیا نہ جانا تو نے	٢٩٩	٢	گمان کرتا ہے	گمان کرتا ہے اسکو
٢٨٨	١٣	اِذْ	وَاِذْ	١٣٤	٢٤	کہتے ہیں	کہتے ہیں بہت	٣٠٤	٢٢	اُن گے	اُن کے کے
٢٨٨	١٧	وَاَعْلَمُوْا	وَاَعْلَمُوْا	١٣٦	١١	مسجدوں	مسجدوں اللہ کی کو	٢٨٠	٢٦	سطر میں جو ترجمہ رہ گیا ہے وہ یہ ہے۔	
٢٩٢	٥	وَذُرِّیَّۃً	وَلَہٗ ذُرِّیَّۃٌ		١	تحقیق اللہ	تحقیق جو ہیں آخر کی			اللہ نہیں کوئی معبود مگر وہ زندہ	
٢٩٣	١٨	عَنِ الطَّیِّبَاتِ	مِنْ طَیِّبَاتِ	١٩١	١٠	اللہ	اللہ نے			ہمیشہ رہنے والا نہیں پکڑتی اس کو اونگھ	
٢٩٤	٣	وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ	وَلَا بِالْیَوْمِ الْاٰخِرِ			چھپایا ہے	چھپاتا ہے			اور نہ نیند واسطے اس کے ہے جو کچھ بیچ آسمانوں	
٣٠٥	١٩	کَاتِبٌ بَیْنَکُمْ	کَاتِبٌ بِالْعَدْلِ	١٩١	٣	کرتے ہیں	کرتے ہو			کے اور جو کچھ بیچ زمینوں کے اور	
١٩٩	١٠	وَاٰتُوا الزَّکٰوۃَ	وَاٰتُوا الزَّکٰوۃَ								

لو انزلنا هذا القرآن على جبل لرأيته خاشعا متصدعا من خشية الله

مؤلفہ فقیر صانہ القدیر محمد نبی بخش حلوائی حنفی نقشبندی مجددی لاہوری از تلامیذ شمس العلماء افضل الفضلاء دیناو
مرشدنا دائم الحضوری موسوم بہ مولوی غلام دستگیر صاحب صدیقی ہاشمی قصوری قدس سرہ العزیز

مسمّٰی بہ

تفسیر نبوی

منزل اوّل جلد اوّل

بزبان پنجابی

سنہ ۱۳۴۸ھ مطابق سنہ ۱۹۲۹ء

مولفہ فقیر صانہ القدیر محمد نبی بخش حلوائی حنفی
مذہبًا نقشبندی قادری مجددی مشربًا

در مطبع کریمی پرنٹنگ پریس واقع لاہور طبع شد

اول اجیہا جدی ... نہیں ... اند دی ذات شئی

مخلوقات تھیں ... اللہ ... خلق ... صفتاں خلقت دیاں نہیں

... وعدہ وعید ... افضل ... نوراں دی ...

ماکان محمد ابا احد من رجالکم ولکن رسول اللہ وخاتم النبیین ... ۱۲ حلوا ق

عفا اللہ عنہ

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

اسم اللہ دے نال شروع جو بے حد رحمت والا سائیں
کامل مہر محبت والا پالے آخر تائیں

بے حد حمد احد نوں خاص جو پاک ایہی ضد ندوں
تے پاک زمان مکان جہاتوں لنگ جسے عددوں

نہ بابیو زن فرزند نہ خویش اس بے پرواہ تعالےٰ
بابجہ وزیر مشیر ہمیشہ غالب قدرت والا

اول آخر ظاہر باطن حی قیوم توانا
خالق مالک رازق ہر دا شنوا بینا دانا

ناہ وہ مثل کسے دی ناہ کوئی چیز اس مثل ایہائی
نہ جز کل نہ طول عرض ہر نقصوں پاک الٰہی

ہے متکلم بن صوت حروف جو نازل کتب آسمانی
تے خلف کذب وچہ سخناں اوسدیاں وڈا نقص جہانی

تے سچا ہے وچہ وعدہ وعید اخبار امور نواہی
وچہ وعد وعید خلاف نہ ہرگز کردا پاک الٰہی

کل اوصاف خلائق تھیں ہر پاکی خالق تائیں
صفتاں خلقت ناقص رب ہر نقصوں پاک مناہیں

جاں رب آہا بے مثل پوشیدہ کوئی شے ہور نہ آہی
تا نور نبی خود نور دل خلقیا جہت ظہور الٰہی

جو کل نبیاں تھیں افضل اکرم احسن اطہر انور
اسم محمد ختم رسالت بعد خدا دے برتر

ثانی اوسدا ہووے رب دی قدرت ہیٹھ نہ داخل
جو وعدہ ختم نبوت والا رب تھیں اوسنوں حاصل

جاں کفر شرک دی مرض جگ توں چہ حدوں گذر سدھائی
فسق فجور ظلم نہایت پھیلے وچہ لوکائی

تا گھلیا رب حکیم جو کڈھے کل امراض وجودوں
کفر شرک دیاں بیماریاں تے کرے علاج توحیدوں

جیہا حکیم کتاب تہی اوس پائی حکمت والی
کل مرضاں دے دارو جیہو وچہ نالے صحت کمالی

توحید رسالہ فیض مقالہ خط ملبوس رحمانوں
تا دسے لوکاں خبر جنہاں دی پڑھ قرآن بیانوں

جنہاں بخت کھلے اوہناں من لیا خط سنیا شاہ رسلوں
جنہاں سندھ ہو لیکھا اوہناں طعنے جھنے دتے ہادی رسلوں

کہندے یک ہزار شہر وچہ رب اساڈے آئے
تے تن سو سٹھ وچہ کعبے ایہ دل کھو رب بولائے

تابہت ایذا انگلیاں دیتاں اہل کفر سرور نوں صلی اللہ علیہ وسلم
جا مدیں اسلام پھڑی تقویت ماریا اہل کفر نوں

قتل کیتے پھڑ اسلامیاں جنہاں کیتی روگردانی
کفر گیا نٹھ ملک عرب تھیں اسلاموں ارزانی

اوہ جھوٹے رب تنہاندے حضرت بھنّے توڑے ساری
جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ پڑھ کل بت پچھاڑے

بانگ بلند گھوکائی یاراں سانگ لگی شیطاناں
مبارک خط سنداں قاصد ہویا قدر عیاناں

اوہناں تھوڑی مدت اندر جگ تھیں کل امراض گوائی
طب توحید وں نسخے دیدے چا تندرست بنائی

ایہ آبحیات مصفی شیریں بحر عمیق نورانی
ہر دم دیوے ٹھاٹھ کرم دی کھوہے سرگردانی

چنگے بخت جنہاں اُس بحروں تنہاں فیض اوٹھایا
ویریاں صد افسوس جنہاں ایہ آبحیات نہ بھایا

دربیان مناقب چہار یار رضی اللہ تعالیٰ عنہم وائمہ اطہار

پھر کل امت تھیں افضل خاص رفیق صدیق پیارا رضی اللہ عنہ
جس گرمی سردی وچہ سجنداساتھ کمایا بھارا

وت عمر جس رائے موافق رب احکام اوتارے رضی اللہ عنہ
تے فرق کیتوس وچ حق باطل دے کر انصاف پیارے

فر عثمان جو کان حیا جامع آیات الٰہی رضی اللہ عنہ
فر بحر عرفان علی شاہ مرداں وچہ ولایت شاہی

فر چھے ہور دساں خوشخبری رحماؤں جل جلالہ
بھی حسن حسین جوان بہشتیاں جنہر نبی سلطانوں رضی اللہ عنہما

سب اہل البیت اصحاب کرام مہاجر تے انصار
ہور تابعین اتباع اوہناں سن مجتہدین ابرار صلی اللہ علیہ وسلم

لہندے چڑھدے جگ سارے جنہاں فیض کھنڈائے رضی اللہ
بدل رحمت بخشندے نت رب تنہاں برسائے

حضرت سید غوث الاعظم سرفتر اولیاواں
فیض جنہاندا قیامت تائیں ہے اوپر صلحاواں

کامل پادشاہی تس حاصل اوپر کل ولیاندے رضی اللہ عنہ
فضلاں انت شمار نہ کوئی حضرت پیر پیراندے

جو وچ غلامی غوث الاعظم تنہاں بخت سعادت رحمۃ اللہ علیہ
جو باہر نکلے ایس غلامیوں اوہناں حصول شقاوت

درمدح پیر روشن ضمیر قدس سرہ العزیز

غلامی حضرت دستگیر تھیں پیر میرا ہے کامل
حنفی قادری ہاشمیاں تھیں نسب صدیقی شامل

وچہ شہر قصور سکونت حضرت واہ واہ بحر فیاضی
ہر ہر پاسے فیض وساون کرن غریب نوازی

پشت صدیق اکبر دیوں روشن ایہ سراج حقانی رضی اللہ عنہ
نرم طبیعت خلق نبی تھیں چشم حیا عثمانی

شبلی وقت جنید زمانہ شک شکوک ورائیں
ولی الٰہی عارف ربدے عالم عامل پائیں صلی اللہ علیہ وسلم

باہجوں ذکر اللہ دے کوئی دم خالی نہ گواندے
گمراہاں نوں کرن ہدایت حق دا راہ وکھاندے

وچہ تصنیفاں عمر گذاری کردیاں دین حمایت
وقت کلام صد افشانی کردے نیک ہدایت

ربانی علما وانہدے اوصاف تمام وساون
فنافی الرسول ہمیش نبی تے رہن درود پہچاندے
شمس الہند علماوان اندر بحر عمیق حلمدے
ایہ عالی وڈا گھرانہ اس گھر فیض بچاروگائے
ریس گھرانے تائیں یارب قیامت تیک وسائیں

تے ویریاں تائیں نال محبت حکم شرع سمجھاون
وچہ تصنیفات اسم جتھے حضرت لکھن درود پڑھاندے
خوشہ چین اوہناندے گھردے اکثر اہل علم دی
نال نظر مس کھوٹی نوں زر کرکے کرم کمائی
نال طفیل حبیب اپنے دے نت ایہہ بحر وگائیں

مناجات بدرگاہ قاضی الحاجات

نبی بخش احقر حلوائی سر دفتر بدکاراں
وچہ نہی مشغول امر تھیں رہیا دور راڈا
ایہ مڈھوں دشمن بنی آدم دا اوبر قدیم کماوے
باہجہ فضل امداد تیری دے رب رحمان رحیما
گناہ میرے جے وڈے یارب وانگوں احد پہاڑاں
اساں کمراں نفس شیطاناں تھیں رحمت نال بچائیں
اس گھمن گھیر اندھیر چکر تھیں نال ایمان لنگھائیں
تے قائم رکھ اس راہ پر جتھوں سلف خلف دے سارے
تے یارب سمجھ بخش قرآنے گراوہ فہم عطائیں
مرضی تیری موافق معنے ہون اداہر حالاں
معنے اوہ تحریر ہوون جنہاں نوں وچہ خوشنودی تینوں
تے سب کماں وچہ ہوون وسیلہ دنیا ہو رقیامت
تے برکت نال کلام اپنی دے سینہ کھولیں میرا

عمر گوائی غفلت اندر جرم نہ انت شمار
آکھے لگ شیطان رجیم جو دشمن ظاہر ساڈا
جس بہت کوئی پھسدا اوکیہے او من بہت اوپھسایا
نہ قوت نیک اعمال کرن نہ بدیاں ترک کریاں
پر فضلاں تیریاں اگے اوہ کجھ مول نہوں شمار
شاہ ملک یاروں رکھ اوہناں تھیں سائیں
وقت نزع آسان گنوں شیطان رجیم بچائیں
تے نویاں راہاں گمراہاں دیوں رکھیں نت کنارے
جو خالی وہم گماں نوں ہووے غلطی راہ نہ لاویں
وچہ بحر معانی غوطہ لاکر سچے دُر تکالاں
تے ہون سبب نجات سندا اوچہ قبر قیامت مینوں
تے دل میرا کر روشن یارب نال قرآن کرامت
تے رہے ایمان سلامت یارب فضل جاہاں ایہہ تیرا

بیان ظاہر ہونا گمراہاں فرقیاں دا

ہن ایت زمانے وچہ جہانے دہندو کار اندھیرے
حق نوں باطل باطل نوں حق مکر دیں کرد کھلاون

فرقیاں گمراہاں سر چایا کردے زور گھنیرے
قرب زمان قیامت یاروں شر فساد مچاون

خود اہلحدیث موحد ہور محمدی لقب سداون — تے اہلسنت نوں مشرک نالے بدعتی آکھ ستاون
قرآن حدیث اپٹھے معنے کرے اپنی راؤں — محمد نجدی والا آہا جویں اصول بناؤں
یَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰہِ جتھے اوتھے ولی مراد بتاون — ہِیَ الْاَصْنَامُ مراد جو اصلی پتہ نہ اوس پھڑاون
مَا اَدْرِیْ مَا یُفْعَلُ منسوخ حدیث جو آئی — وچہ رسالیاں لکھ ہور مثل اس پاندے ہن سوائی
یعنی حضرت کہیا نہ مینوں خاتمے خبر ایہا ئی — وچہ دوزخ ڈراں یا جنت ایہ ایمان اوس ٹول ہوائی
سمجھن ایہ جو شاہ رسل نوں آہے علم تمامی — جو خبراں غیبی اکثر دسیاں حضرت خیر انامی
مثل کتب تصنیف اُنہاندے بندہ آکھ سنائے — جویں حلوا شیریں عمدہ کوئی میوے گھت پکائے
اتے تھوڑے جیہی اوس حلوے وچہ پاوے زہر خانی — فر حلوا سمجھ جو کھاوے اوسنوں آوس موت نشانی
آیات حدیث رسالیاں وچہ لکھ حلویاں شکل بنائی — نہ جاہلاں یاد طریقہ حلویوں کرنی زہر جدائی
جو پڑھسی تنہاں کتب رسایل پاوے موت اسلاموں — وچہ گمراہی ڈیرا اکثر سی ہوسی بدانجاموں
اینویں سمجھ انواع محمدی بھی تفسیر اس نالے — اتوں حلویاں شکل بنائی وچوں زہر نوالے
عالم دا گمراہ ہووان وچہ عالم فتنہ بھارا — جو مگر اوسدے لگ اکثر لوک ہوون گمراہ آشکارا
جے وچہ تفسیر محمدی ایہ خرابی نہ دساندی — تا اس تفسیر نہ حاجت آہی اوہ قبولی جاندی
نیت اس تفسیر جو لکھوی گیاں اسو وچہ لایاں — کان فریب جہال اوہ میں کر کوشش دساں بھایاں
واقف رب دلاں دا نیت ہر بد نیک پچھانے — عملاں دا اصل نیت سیتی کہیا رسول ربانے
نال اجازت عارف نوری حضرت پیر قصوری — شروع کیتم ایہ عمل مبارک رب کرے منظوری
تفسیر نبوی اس نام جو اکثر خبراں شاہ رسل تھیں — نقل ہوسن وچہ اسدے جیہڑیاں سچیاں دسیل تھیں
یا رب دہ توفیق بحرمت حضرت بحر عنایت — جو نظم پنجابی وچہ ہووے تفسیر قرآن ہدایت
جاں اس تفسیر اوپر اس عاجز پڑھیا اسم الٰہی — تا تیراں سو دس ہجری سال مبارک چڑھیا ساہی
میں اسے بھائی وچہ اسدی معتبر اتوں نقل کریساں — جو اہل الحق تفسیراں کیتیاں اوہناں یقین پکڑیساں
خازن معالم جمل مدارک عباسی تفسیراں — ابو سعود بیضاوی مظہری ہور کبیر نظمیہ اں
رحمانی اتقان کلیمی احمدی ہور جلالوں — خلاصۃ التفاسیر عزیزی رؤف حسینی حالوں
ہت موانع فرصت اندک مگر امید خدا تھیں — جو پورا کر دیسی اس کم نوں اپنے فضل عطا تھیں

لے یعنی آپ نوں اکثر علم غیب عطا ہویا ہے جناب باری تھیں ثبوت اسدا اپنے موقعہ تے آویگا۔ ۱۲

تعریف مصنف تفسیر خازن وغیرہم

خازن والا وڈا محدث وچہ بغداد ٹکانان
نام علاء الدین علی اوہ حامی دین نبی دا صلی اللہ علیہ وسلم
وچہ ستویں صدی پیدائش اٹھویں وچہ تفسیر بنائی
گر اختصار معالم دے اُس کل مضمون الائے
بغوی باسناد لکھے پر حذف نشان کتاباں
بھی شرح عجیب لکھے الفاظاں ہور معالم نالوں
ہور قصص ضعیف اتے باطل بعض جو بغوی نقل کریندا
ترتیب عجیب سہولت وافر کارن اہل طلب دے
مقبولی فرقیاں دا بھی نالے رد کرے ہر جائیں نال
جلالین سندا جو حاشیہ جمل اوہ نقلاں خازن لیاوے
اوہ وڈا علامہ شافعی مذہب ہی جس جمل بنائی رحمۃ اللہ علیہ
خازن حاوی معالم نوں ناہ معالم خازن تائیں نال
فربانی پت دے قاضی مظہری ہے تفسیر بنائی
شاہ عبدالعزیز جیہاں جس تائیں بیہقی وقت بتایا رحمۃ اللہ علیہ
ہا بہجہ رعایت سخن کرے اوہ نال صحاح اخباراں
ایہ تفسیر مدلل ہووے وچ حنفی مذہب جانی
پر ہے افسوس جو یک منزل بن باقی نہ ہتھ آوی
احمدی والا ملا جیون رہبر اہل کمالاں رحمۃ اللہ علیہ
اورنگ زیب دا مرشد کامل اہل عرفان علامہ
حنفی بجہ مدارک خوب عقاید نسفی والا
شاہ عبدالعزیز محدث اینویں حنفی مذہب والے رحمۃ اللہ علیہ
ہور حنفیاں بوہت تفسیراں اتھ گنجایش ناہ شماراں
خلاصۃ التفسیر ایہی تفسیر یک خوب عجائب
اوہ اکثر تفسیراں وچیں بگڑ خلاصہ مطلب لیاوے
یک تحت لفظی ترجمہ لکھے بس یک حاصل مطلب آیت

محی السنۃ لقب اتے صوفی شافعی مرد ربانا
امام ائمہ رہبر امت ستھرا صاف عقیدہ
جاں اُس گذری اٹھویں اندک خازن توڑ چڑھائی
ہور حذف اسناد کیتے اُس تا جو طول نہ کجھ ہو جاوے
تے خذن کتب علامت لکھدا جائے وکان اجایاں
لکھدا اوہ حدیثاں ہور فوائد بہت کمالوں۔
جو عصمت نبیاں کنوں مخالف خازن رد فرمیندا
بھی اختلاف کیتے اُس ظاہر جیونکر وچہ کتب دے
کامل مرد اندر ہر فن دے فوقیت اُس تائیں
اوہ تفسیر جمل اندر چو نہ جلداں خوب سہاوے
تاں بھی خوشہ چین خازن دا ہے اوہ اہل صفائی
خازن پاسوں معالم اکثر تھیوے مقدم تاہیں
نقشبندی تے حنفی مذہب ہویا اہل صفائی
وڈا محقق فاضل کامل ملکیں فیض کھنڈ ایا
قصے وضعی بھی رد کردا جیوں خازن گذاراں
لکھوی بھی کجھ موافق اپنے اوستھیں کرے عیانی
بھی تفسیر عزیزی کامل ہوئی نہ دساوے
جس نور الانوار بنائی وچہ اصول فقہ احوالاں
وچہ آیات احکام اُس حنفی مذہب نیک کلاماں
وچہ حنفی مذہب وڈا محقق گذریا مرد کمالا
حسینی اتے رؤفی بھی سب حنفی مرد کمالے
وچ پنجاب آیاں اکثر حال پچھو ابراراں
کوئی شیخ محمد وچہ لکھنو اوہ تس تصنیف عجائب
جتھیں نقل کرے تس نام جلی قلموں لکھ پاوے
اردو وچ تفسیر کیتی اُس رب دی نال عنایت

تے ترجمہ شاہ رفیع الدین والے آیات سوہاوے
تے کتب حدیث نشانیاں ہوسن خازن وانگ پیارے
تے جیکر ترجمے نظم اندر کوئی کلمہ زاید پاویں
ترمذیوں ت (د) ہوسی جے خبر ابو داؤد وں
بھی راویاں نام ہوسن وچہ سطراں لکھے بعض مقاماں
ہک فتح ربانی شاہ جیلانی عجب کتاب بنائی
ہور کتب عقاید فقہ مبارک بھیں جو معتبر اول
شرح عقاید نسفی ہور قصیدہ جان امالی
معتمد فی معتقد ہور سواد اعظم بھی آئی
عقاید جامی لیتے رسالہ شاہ ولی اللہ والا
تے کتب فقہ مشہور جنہاں اعد شمار نہ آوے
تے اپنی طرفوں وچہ تفسیر نہ کجھہ مضمون ملاواں
اسم اللہ دا پڑھیاں واجب آکھن جس جلالوں
جس اسم نبی ﷺ خود پڑھ یا سنکے کہیا درود نہ سیتا
ظلم کیتا جس شاہ رسل تے تس کی رہیا باقی
اینہوں اندر تصنیفات جو نہ درود ﷺ لکھیندے
ہک ص علامت کرن آوے جتھے نام نبی ﷺ سرور دا
اوہناں نشانیاں نال نہ سول درود و سلام ادائی
بھلی چال اسلاف اصحاباں عوے کوڑا لطاعت
قال قال رسول اللہ ﷺ جتھے دیکھہ درود اُٹھائیں
حضرت پیر قصورے والے کل تصنیف جو آہی
ایہ عبد الحق محدث وچہ مدارج دیکھہ لیا ہے
جنہی واریں وچہ کتابت اسم مبارک آوے
اس عمل مبارک پاروں نعمت حاصل دوہاں جہاناں
جتھے نام اصحابی رضی اللہ اوتہ کھنوں بھل نہ جائیں
مجتہدین اماماں اتھے آوے نام گرامی

نظم اندر تس حاصل مطلب تاں بے لکھیا جاوے
نہ بکاریوں ہر مسلم جتھے متفق ق سوہارے
اوسجگہہ ایہ ہوگ علامت جے توں نظر لگاویں
مشکوٰۃ توں ک اتے بعض کتاباں نام ہوسن موجود میں
انشاء اللہ جے رب چاہیا کم نہ ہوسی خاماں
اُستھیں بھی کجھ لکھیا جاسی حال تصوف بھائی
فقہ اکبر ہوسن شرح اوسدے جو علی ملا برکاتوں
شرح اوسدی بھی نظم لآلی ہوسی درج کمالی
تکمیل الایمان کتاب محدث عبد الحق بنائی
باہجہ اُٹھاں بھی ہور رسائل ہوسن درج کمالا
تے مثنوی مولانا رومی بھیں بھی کجھہ لکھیا جاوے
تے جے کتے فائدہ ہوسی اُسحاف فائدہ دی لاواں
تے اسم نبی ﷺ تے واجب پڑھنی درود سلام کہاتوں
اوہ وڈا بخیل ہی ﷺ آکھیا اوس ظلم میرے تے کیتا
رحمت بھیں وچہ دو جگ واجبیا پاروں ظلم اتفاقی
اوہ بھی ایس وعید اندر سب شامل ہن فرمیندی
یا صلعم یا ع لکھن ایہ خط ایہی ہر ہر دا
ایہ اپنے دلوں طریق بنایا سند نہ جدی کائی
وچہ کتب حدیث نہ صاد نہ صلعم نہ کتے ہم علامت
صلے اللہ علیہ وسلم صاف دسے ہر جائیں
اوہناں سطراں وچہ درود مبارک ثبت کیتا ہر جائی
جو ایہ نشانیاں لکھن قباحت باہجہ درود دنیائی
ہر ہر جگہہ درود مبارک واجب لکھن بتاوے
فضل درود شریف کتب بھیں دیکھہ جو اسدیاں نشاناں
جے سہو وارد گیا بندے بھیں اوتھے توں بھی ناہ بھلائیں
رحمت گھٹی اوہناں بندے اوپہ کارن خاص عوامی

قرآن کتاب کلام الٰہی عظمت برکت والی
جو پڑھے کلام تساں بھتیں اوہ ہی بہتر وچہ تساڈے ہی
جس ہک آیت پڑھی قرآنوں شاہ رسل فرمایا
علم فضیلت کنوں عبادت دہ اس خبروں پائی
عایشہ بھتیں وچہ ترمذی پڑھے جو اٹک اٹک قرآنوں
تے وچہ اتقان خطابی بھتیں قرآن پڑھیا جس سارا
اتے گھٹ پڑھیا جس جتنا اسدی اتنی شان گھٹائے
معاذوں وچہ ترغیب روایت آکھیا بحر ہادی ایت
تا نال اوس پڑھن نماز فرشتے سنن قرآن اس نالے
تے برکت تسدی پڑھنول جن اشرار سبھے نس جاندی
جس گھر پڑھن قرآن اس گھر ہک تنبو نوری لگدا
جاں قاری فوت ہووے اس گھر بھتیں تنبو پٹیا جاوے
پھر ہر اسمان اوپر تس روحدی زیارت کرن فرشتے
بھی کہیا جاں قاری مرے تے اوسدی گروہ دفن نہ ہاری
پھر قاریدے سر پاس کھلووے بن صورت نورانی
جاں ڈال قبر وچہ قاری تائیں ہو فارغ مڑ جاندے
تا قاری لئے فرشتیاں دے سنہ ہووے قرآن ربانی
کہے قرآن نہ ہٹساں ہرگز چھڈ قاری دے تائیں
تسکے قرآن آہا وچہ دنیا ایہہ میرا ہمراہی
تسیں اپنا کم کرو اتے مینوں چھوڑو ایسے جائی
کرے قرآن تسلے اوسدی بہت کرے خیرخواہی
فرنعمت جنت قاری جہت قرآن خدا اتھیں لیاوے
کہے اٹھ ذرا تاں فرش وچھاوں تیرے ہیٹھ فرشتے
اوہ کنوں حریرے اون دی جاہک کستوری بھر پائے
سندس سرہیر اندے ہیٹھ استبرق جاہن وچھائے
ہک حور ملس تے ناک اسدی پر جنت آن ٹکاوے

وچہ فضائل اسدے خبراں کنوں رسول کمالی
فراگاں پڑھاوے نیت خیروں کہیا رسول خدا دی
اوہ سور کھاتوں بہتر ابوذروں بن ماجہ لیا یا
بھی وچہ حدیثاں اہنویں اکثر شان علم وڈیائی
اوس دو ہرا اجر ثواب ملے ہر حرف عوض رحمانی
اوہ جنت وچہ ہوسی وچہ اعلٰے درجیاں شان آشکارا
تے بدلے ہر ہر حرف اُس نیکیاں دس دس ملدیاں بھائی
جو پڑھے نماز تہجد بھتیں راتیں نال بلند قرأت
تے مومن جن مگر اوس آن کھلوون سنن بقالے
اوس گھر اتے دوالے اسدیوں شاہ رسل فرماندے
جدے نوروں ملک آسماناں والیاں نوں راہ لبھدا
تا اسماناں تھیں ملک تکن اوہ نور نہ نظری آوے
تے بخشش منگن قاری دے حق بھی پڑھن درود سرشتے
تا قاری پاس قرآن آوے بن سوہنی شکل پیاری
تے بعد کفن سینے پر اوسدے رہے کلام ربانی
تاں منکر اتے نکیر قاری نوں دوویں پکڑ جگاندے
ہک ملک کہے تس اگوں ہٹ اساں ایہہ سوال الانا
قسم خدا دی جو تسیں کہندے مینا جاہی ناہیں
تسیں ہرگز ایس نہ پاسوں پچھو جو تساں امر الٰہی
ہیں جنت وچہ اس کھڑیاں باہجوں کرنی نہ جدائی
کرن سوال مڑن فر پچھے دوویں ملک الٰہی
فرش فروش جنت دی لیا تس شفقت بوہنہ فرماوے
تا نال آرام اٹھا ملک تس کردے فرش سرشتے
چار سو سالاں راہ تائیں تس قبر فراخ بنائے
تے قبر اندر دو نوری دیوے جنتوں بال ٹکائے
اوہ لیندا رہے خوشبو پھر مصحف گھر قاریدے جاوے

جس عزت دی مصحف نوں برابر نسبت اعزت دیندا اسدے حق قسم آن شفاعت روز قیامت کرسیندا آنحضور

نے خاص امام بنایا جسنے قرآنے دیتا ہیں

تے کنڈ پچھے جس ڈالیا اوسنوں عمل نہ اُتے کیتا

جس منہ پھیریا قرآنوں اوسدی ہوزی تنگ جناب ہ

تا عرض کرے دنیا تے ساں میں یا رب اکھیا نوالا

رب کہے جویں فرکر میرا توں دنیا وچہ بھولا یا

جو پڑھ قرآن بھلا دن رہندے دنیائیں تنگ حالوں

نہ کھلا جسدیو چہ قرآن اوہ ہم جیوں گھر ویرانہ

کلام خدا نوں فضل بزرگی اوپر کل کلاماں

نبی کہیا جو پڑھ قرآن اوس اوپر عمل کماوے

روشنائی وہ ہوئی جسدی سورجدی روشنایوں

فرما سدا کیا شان جو پڑھ اوس اوپر عمل کماوے

نبی کہیا جو پڑھ قرآن تے یاد کرے استائیں

صلی اللہ علیہ وسلم

رب جنت وچہ پس واڑے نالے ہوس قبول شفاعت

نبی کہیا قرآن پڑھ ہو دن حشر اوہ کرے شفاعت

صلی اللہ علیہ وسلم

روایت ابن عمر تھیں ہے جو کہیا رسول ربانے

رضی اللہ عنہما

باترتیل قرآن پڑھیں تے درجے چڑھدا جاہ توں

پس تحقیق ہن منزل تیری اس مکانوں آئی

پڑھ ہو دو روشن سورتاں بقرا تے آل عمران بنایا

یا دو ڈاراں جانوراندیاں کرکے صفاں بناون

صلی اللہ علیہ وسلم

فرخاص کیتی ایہ سکا سورت حضرت بحر عنایت

تے چھوڑن اس پشیمانی فاجر پڑھن توفیق نہ پاون

نبی کہیا دس آئتاں کہفوں یاد کرے جو کوئی

صلی اللہ علیہ وسلم

نبی کہیا دجال باہجھ تساڈا اس تھیں عاجز آیا

کیونکر ثلث قرآن نہ پڑھے اسلوں تھیں کائی

ایہ وچہ مشکوۃ حدیثاں نالے مطلب کچھ لکھاویں

صلی اللہ علیہ وسلم

نبی کہیا بن دو چیزاں دے حسد نہ کرنا آیا

جس نال قرآن اوٹھے دن راتیں کرد الیس قرادے

اوہ جھڑے ہو پو جاسی اوسنوں وچہ بہشت سرائیں

دوزخ ول تس رب چلائے روز حشر دے میتا

تے روز قیامت انھاں ہو کے اٹھسی حال خرابوں

ہن کیوں انھاں کیتوئی مینوں قادر جلجلالا

اونویں اساں بھولایا تینوں اجدن بدلہ پایا

تے ایسے اُٹھسن روز حشر دے بھی محروم نوالوں

جو از نمازوں وہ نہ یاد ہووے جس ایہ خزانہ

جویں رب نوں فضل اوپر کل خلقاں دیا خیرا ناماں

مائیو اسدے نوں ربا اوسدن تعریتی تاج پہناوے

جیوں گھراں تساڈیاں دنیاوی تے سورج چڑھے صفایو

ماپیو جسدے نوں ایہ نعمت پیر پاروں آوے

حلال حرام جو اُس وچہ سادے عمل کرے ہر جائیں

کنبے اوسدیوں دہ جنیاں حق جھڑے اہل شقاوت

مصحف پڑھنے والیاں دے جو کرن ہمیش تلاوت

روز قیامت آکھیا جاسی ہر ہر قرآن خوانے

دنیا وچ جیوں پڑھدا ساہیں کرا وسطورا داتوں

جس درجے دے وچہ توں آیت پچھلی ونج موکائی

آوسن روز قیامت سرتے جیوں دو بدلاں سایہ

سایہ سرین کرن بھی جھگڑن پڑھنے والیاں داوں

جو ٹھیک ایہ سورۃ پڑھیاں برکت نالی فضل نہایت

تے جس گھر بقرہ پڑھ ہووے شیطو اوس گھروں نسجاون

اوہ شر دجالوں کرن حفاظت پشت پناہ نس ہوئی

جو راتیں پڑھے قرآن تہائی یاراں سخن دہرایا

فرمایا سورۃ اخلاص ایہ ثلث قرآن بہائی

جو عبدالحق محدث والی ہے تصنیف تحاتوں

یک اوہ جس قرآن دتا رب کرکے فضل سوایا

تے دوجا غنی جو وچہ دقتاں دیہ راتیں کرے سخاوت

پس نال قرآن اوہتے دنراتیں کردا اوس تلاوت نوں
اینویں پڑھے قرآن جو مومن لذت اتھیں پاوے
اتے مثال اُس مومن دی جو پڑھے نہ مصحف تائیں نوں
رب ورجے ٹھیک بلند کریندا نال قرآن پیاری
بھی قرآن پڑھن تے اُسپر کردے عمل صفائی
حصن حصین دلائل بعد قرآن وظائف عالی
تے نووی وچ فتاوے اپنے ایہ مذکور لیا یا
تا اوس قرآن اتے علم فقہ دا پڑھن برابر آوے

فضیلت علم فقہ شریف

رب چاہے جس بھلیائی تسو جیہہ دین فقیہ بناوے
اہل فقہ دے ولی آہی شان تنہاں دے بھارے
اول خالص نیت لازم طالب علماں تائیں
حرص طمعے کل توڑ جو باطل پڑھے علوم چنگیرے
کرے پسند اوستاد جو اعلم کامل وچہ اتقا دے
نہ ننگا سر ون بھی تس پاس نہ اُچے کرے بولارے
بن تعظیم علم اوستاد نہ فیض علم ہتھ آوے
علی کہیا میں بندہ تس جس میں اک حرف پڑھایا
اوہ باپ تیرا وچ دین اس خدمت ہر ہر طور ن آکھ
تے قاضی فخر الدین کہیا جو افسر وچہ اماماں
طعام اوسدا ترپہ سال پکایم چکھو یم نہ کداہیں
ہارون خلیفے بیٹا اپنا اصمعی پاس بٹھایا
جو اصمعی پیر دہووے وچہ وضو لڑکا پانی پاوے
جو حضرت کہہ لڑکے نوں تا ہک ہتھوں پانی پاوی
شمس اماماں حلوائی کہے علم نہ انیویں پایوم
طالب علم بچے بدخلقیوں جو ہے سنگ اندرونی
تے بندے تائیں ہک وسیلوں فیض علم ہتھ آوے
کم کھادن کم ہیون سوون کرنی شب بیداری
روٹی وافر کھاون تھیں بھی پانی پیتا جاندا۔

آداب طالب علم تے وچ بیان عظمت اور حقوق استاد

دو جا غنی جو وچہ دقتاں دیہہ راتیں کرے سخاوت
تے عکس شعاع جو نور اوسدا اوو جیاں نیک سخاوت
اوہ حرمے وانگ جہے شیریں لذت پر وچہ خوشبو ناہیں
اوس گروہ دے جو اوس نال ایمان لیا وہنا رے
تے نال قرآن نگھارے جو تس کرن خلاف کمالی
بھی اہل طریق ارشاد جو کردے عارف پیر کمالی
جے وجہ اقدر کلام خدا دیوں حاصل آیا
جو وجہ قدر ون وہ قرآن نا فقہ فضیلت پاوے
ہزار عابد تھیں ڈرے نہ شیطوں جیہا اک ڈراوے
قرآن حدیث اقوال اصحاباں جنہاں خوب نتارے
نہ دنیا غرض ہووے کجہ علموں ہاں جول رضا ئیں
لوڑ جنہاں ہن علم فقہ ہور علم توحید نکھیڑے
ادب اتے تعظیم کرن اُس طالب علم زیادے
نہ بیٹھے جگہ اوستاد نہ ڈھک نہ پیر اسطرف کھلارے
جس پایا تعظیموں تے بے ادبی علم بھلاوے
اوہ چاہے مینوں تیجے چاہے کرے ازاد الاں
جے لڑکا چھوٹا بھی تس وکھیں تعظیموں اوٹھ جائی
خدمت نال اوستاد دیمنوں ہتھ آئے شان خراماں
خدمت وچہ اُستاد حکایت عجب خیال دوڑائیں
تاوسے تس علم ادب ہکدن ہسون دسایا
خلیفہ اصمعی نوں اس کاروں خفگی بہونہہ فرماوی
تے نال ہک ہتھ دہووے تدہ ہیراں تا کجہ فیض اوٹھاوے
میں کاغذ جد کدھکیا ہے بس وضو نال اوہ نام
نہ وڑے فرشتہ اُس گھر جسو یہہ سگ تصویر لوبی
تے کتا وکھ جے ملک نہ وڑیا علم کویں فرماوے
تے پڑھن پڑھاون رکھ ہمیشہ درس علم دا جاری
تے سکی روٹی بلغم سارے بھی شیر اتمر انیدا
انجوراں

اتے بہت رطوبت بلغم راہوں سستی ہور کسالت
روزہ تے قرآن مسواک ایہ کردے بلغم فانی
سنتر بنیا نذا اتفاق جو کثرت بلغم راہوں
حاصل علم کرے گر کسب جو آہی چال اسلافاں
تندرستاں کیا عذرا ہمی جو کسب کرن تھیں ہاہی
عالی ہمت ہووے طالب جویں طبیعت شاہاں
جس طمع کیتا دل ہال کسے اوس حرمت علم گوائی

تے مسواکوں ایہ چیزاں فانی زیادہ حفظ فصاحت
دا فر کھادیاں مرضاں ہووَن بکھو نور عرفانی
مرض ہووے نسیان تے بلغم اکثر پیون پاؤں
کسب کیتی اکثر اہل اللہ ہوکے سینہ صافاں
در در منگن خواریاں جھلن محنت تھیں دل ہارو
کنوں محتاج ہووے جس پلے فضل علم اصلاحاں
غیراں رکھے امید خدا تھیں پاون نت رسوائی

فضیلت صبر و مذمت حرص

ارسا بندی فخر اسلام کنوں سن کرن حکایت
ہمسایاں تھیں فٹھاس کسے مالک خبر سنائی
ہن اہل علم کم ہمت ہوئے تدے جھلن رسوائی
وو دو پیسیاں کارن احمق پڑھن کلام الٰہی
ہر ہر طرفوں قدر نہ ہووے پاک کلام خدا دا
وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهٖ اوہناں نہ قدر پچھاتا
تے طالبعلم نہ حاجت بابوں زائد سخن الائے
طعام بازار قریب نجدے زر نوجی فرماون

تربوزاں چھل چک گھر لیا دہو کھاوے اوس تھاں
اوس طعام تیار رکیتا سد دایا گئے نہ کھاون کھائی
خود ہو شاہ ہتھ طرف تنگاں لے کر دا ہی
نہ حکمہ لحاظ نہ صحت دشمنوں گن کرن تباہی
تدے رہن وچہ تنگی سختی سمجھن ناہ انادا
وَيُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللهِ بے ادبیوں رخنہ گھر آیا
جو لایعنی ول مارے بھی تجہ طعام بازار نہ کھائے
تس نظراں یوں غریباں نے اوہ طاقت مل نہ پاون

آداب تلاوت قرآن مجید

وچہ فتح ربانی غوث الاعظم رضی اللہ عنہ پیر پیراں فرماوے
نال خدا دی خلق نہیں توں کیتا ادب کدا ہیں
ہے اوستاد ناراض تیرے تے خوش رکھیو تس ناہیں
تے اوہ چال استاد نہ چلیوں تاہیں تس کہناں
تے بے ادبی دی شامت بھاری مولانا فرماوے
نت بے ادب خدا دی لطفوں ہے محروم نکارا
ہے قرآن کلام خدا دی وڈی عظمت والی
اٹھ وضو بابجھ نہ ہتھ لگا اوس وچہ نوادر لیا یا
کریں خلال تے منہ اپنے نوں ستھرا صاف بنائیں

ہے افسوس تیرے تے بندہ نا شرم نہ تینوں آئی
فر ادب خالق دا دعوے تیرا کیونکر سچہ ہویا ہیں
رہیوں ہمیش بیزار نہ اوسدا کیتو ادب کدا ہیں
بے ادباں فر فیض علم دا اوستادوں کویں لیناں
خود خوار ہووے بے ادب جہاں تے نالے قہر ستاوے
دیہہ مینوں توفیق ادب دی ہر ہر وقت ستارا
خالق نوں جویں عظمت سب تے تویں کلام اُس عالی
بھی قرآن پڑھیں باوضو کر مسواک الا یا
جو منہ تیرے تھیں باہر نکلن لفظ قرآن عظیم

تے وچہ عزیزی حقہ چھکٹ مسجد اندر آوُ
تے کچا گنندا اتھوم بھی کھا کر پڑھناں پریاں باپ
تے جھبین برابر ہوکے پڑھنے وقت جو وکھ نمازوں
تے جامے چنگے پہن تلاوت وقت تجمل والے
جیوں پاس امیراں جاندا ہیں توں بن تن خوب لباسوں
مسند قبلے وال کرسرا پر لے چادر دستار وں
ابن عباس رضی اللہ عنہما پانی دا بھانڈا آہے پاس ٹکیندے
تے جھو وقت اوباسی آوے پڑھنوں اٹک بیارے
اوباسی شیطانوں ہے توں مناجات کریں رب اگے
پڑھیں اعوذ شروع دے ویلے رب تھیں منگ پناہاں
جے مڈھوں شروع تلاوت نا لبسم اللہ نال پڑھیوے
جاں شروع کریں تا شغل نہ کر توں نوں نال کسی دے بولے
ابھی جا قرآن پڑھیں جتھ نا کوئی سخن الاوے
دین جاں اوس جواب اعوذ دا غلبہ دور ہو جاسی
تے پڑھ قرآن آہستہ با ترتیل حروف اداوں

حقے دی بو گندی لوکاں تھیں تکلیف پوچیا
کر مسواک مصفا ہو کو پڑھیو ہوں سخبتاں
تکیہ کریں نہ جھولیں ہر گز ہوویں اہل ہنا زوں
جو رب دے نال کلام کرے سو جامے خوب سنبھال
جاں پیش خدا مناجات کریں تا رہیں نہ مندے راسوں
جاں بلغم سٹیں کریں کرولی ابن عباس رضی اللہ عنہ اخبار وں
جاں بلغم سٹدے کرن کرولی فر آغاز کرینے
ٹھیک تلاوت وقت مخاطب ہیں توں نال غفار سے
اینویں کہے مجاہد سخن جمل وچہ آئیے
اوس شیطان رجیم کنوں جو ہے بدی دا خواہاں
اول سورت تھیں یا جتھوں مرضی شروع کیجے
پڑھیاں تک قرآن مگر جتھ سخت ضرورت کا
جواب اسلامت دینا آوے پہلے سوچن بھا وی
جو حاصل ہو با وقت شروع دے پھیر نہ کال آسی
ذہن تے فہم خرچ کر اسو چہ رب خوش اس بناؤں

[illegible]

تے سمجھیں خوب جو کیا کجھ مینوں ہووے خطا الٰہی
کریں خیال اوسدا اوسولے فضل انعام کرمیں
کریں اداہر حرف جویں حق حروف ادائی
جو ہر حرف دے بدلے دس دس نیکیاں ملدیاں کامل
تے بھریں گواہی نبی اوسدنوں ملیا ایہ خزانہ
کرے اقرار جو یا رب ہے توں بھیجیا کلام الٰہی
تے اوپر اوس دے ہاں اسیں کنوں گواہاں رب رحمانا
منگیں فیر دعائیں رب تھیں خاشع قلب نیازوں
شاہ رسل اک روز بلال تے گزرے نظری آیا
پڑھ قرآن بلا ترتیب جیہڑا اس ترتیب ایہا ئی
کھلا نالہ قرآن چھوڑیوے پڑھ کراسدیا ئیں
رہے قرآن بلند ہمیشہ ہر اقسام کتابوں
ناہ اوپر زمین ٹکاویں بھی نہ کھوں حرف مٹائیں
بعضے سلف شفا اوس پانیوں امراضاں تھیں پاندے
ایہ وڈا گناہ نہایت یاروں بے ادبی فرماون

تے اوپر آیت وعدے والی رغبت کرن اصلاحی
وعید والی آیت پر اٹک تے منگ پناہ جیہوں
ظاہر کریں کلام خدا دی پوری نال صفائی
زبان پڑھنوں ٹھہریں رہیں فر تصدیق کریں الحق شامل
تے بھریں شہادت ایہ بھی جو ہے سچ قرآن ربانا
تے دوست اینہاں تے ہے توں ایہ کلام پوچائی
کر اساں سچے شاہد قائم نال انصاف بیاناں
تے ہر سورت تھیں جن جن پڑھو نہ آئیاں با تحقیق لکھوں
ہر سورۃ تھیں جن جن پڑھدا سن حضرت فرمایا
یا کجھ پورا لا یا مثل اس شک راوی اس جائی
تے اسپر کوئی کتاب نہ رکھیں اوہ اس شان ورائیں
وقت تلاوت گود اندر یا جو سٹے پیش صواب
دھوویں پانی نال تے جگہ پلید نہ آب وٹائیں
ورق پرانے نال مکو یاں جیڑان گناہ فرماندے
تے ہر دن وچہ کلام خدا دے چاہیے نظر دوڑاون

الی ہوئے فرماوے ٹھیک پیارا رب جنہیں وچ آوے
نیز سیف خدا علی جنہیں حضرت شاہ رسل فرمایا
تا یاراں پچھیا یا حضرت کیا آکھیاں حفظ عبادت
عبرت نزد عجائب قرآں تے ملول تباوے
جو حضرت کیا عبادت بہتر اُمت وچہ پیاری
تے کہاں وچہ دنیا وی ناہ تا ویل کرن اس آلی
نہ اینویں کہن کلوا واشربوا جاں حاضر طعام سایا
نہ پڑھے اُٹھے واقف اسوچہ نہیں تعظیم رعایت
نہ وانگوں راگ پڑہیں جویں اہل فسق الحان
پس ایہ سب گمراہی تے اس روشن خط لکھیوے
شاہ علی اُس راہوں گذری لکھدا اوہ ویہایا
کیتی شروع کتابت اوس اجو علی کھلی اُسچالی
قرآنیاں وچہ نہ جھگڑ نہ آکھ قاری دے تائیں
ہے اوہ صحیح قرائت تا تو مجید کیتا قرآنوں
نہ پڑھ وچہ سفہا واندے مجلس بھلا خبر تدہ تائیں
تا لنگھن لنگھاں نیک جو مروا کراما رب فرمایا
ہے کیہڑک بے ادبی پڑہن مگر کنڈاں سفہا واں
نہ کریں سرہانہ تکیہ اسدا ابھی ناہ سٹ وگاکے
نہ چھوٹا کر قرآن حمائل جنہوں کہن پیارے
فرمایا کس لکھیا ایہہ اوس شخص کہیا میں آپے
چھوٹا مصحف چھوٹی مسجد روا نہ کہن زباناں

جو عہد آہی دیوچہ ہر دینہہ نظر نہ کیتی جاوے
کنوں عبادت آکھیا نوں تساں حصہ دیون آیا
فرمایا وچہ مصحف نظر کرن ہور شکر سعادت
عبادہ بن صامت کہندے اوہ حجر کرم جنہاں دی
پڑھن کلام خدا تے اسوچہ کرنی نظر گذاری
جویں شخص آہے نوں جنت قد ریکو بنی انجانی
ہی ہور گماں دنیا دی اُپر کھن اس مثل نہ بھایا
نہ ہے ترتیب لحافظ والناسوں جیوں ہے رسم نہا
نہ جویں ہودی ٹوہ کرن نہ جیوں ترجیع انبا
جو ابو حکیم کوفے وچہ مصحف لکھدے آہے دیو
علی کہیا کر موٹی قلم اوس اونویں عمل کمایا
فرمایا انجہ روشن لکھ جویں روشن کیا الٰہی
نہ تدہ صحیح قرائت شاہد اوس درست ادائیں
نہ بازاراں وچہ پڑھے نہ موضع لغو اندر تس شانوں
رب کہیا جاں مجلس لغوں گذرن ہندا سائیں
ایہہ لنگھن خود نفسوں کیا اجد نال قرآن سندا
ایہہ جمل کنوں کل عربی ہوتی وچہ پنجاب ہویا وا
مصحف والے نوں جد تکیں موڑن فیر بہوا کے
جو عمر ڈٹھا بہتہ شخص کی دی مصحف نوں بہا
تا حضرت عمر ہویا اوسنوں کجھ دُر ماریجا
نہ وچہ قرآن ملائی جاوے جیسے ناہ قرآنو

نہ سُتوں پائیوں لکھیں نہ زیور رُوں بہتر اوہ بن بھائی
اوپر تساں ہلاکت ہووی دسیا بحر عطائیں
نہ اوپر زمین دیواراں تے قرآن لکھیا جاوے
اک شخص ہذیل قبیلیوں اُسقھیں پچھیا بحر صفائی
لکھیا ہک یہودی سُن حضرت تُس لعنت پائی
عمر وبن عبدالعزیز ڈھاسی بیٹے اپنے تائیں
حروف اوسدے جدوں ہوتے جا ان بعض ہوں اُستائیں
نہ کوڑے پر روڑٹ نہ ڈالیں جگہ نجاست والی
کسے کنارے جا ہک ویٹ حفاظت نال پیارے
لکتائیں کھٹ ٹویہ گھت اس تُوں بوریند اہیر
تے شروع کریں جیب بعد ختم تا فرقت ہووے ناہیں
مفلحون تائیں پنج آیتاں پڑھن سنت جوین جاری
دس حضرت کیا عمل افضل تاں شاہ رسل فرمایا
ہے مستحب جد ختم ہووے سد اہلاں پاس رکھاوے
تا حق اُنہاندے کرے دعائیں ویلے رحمت والے
جو فجری ختم کرے تس رحمت آوے مغرب تائیں
بہتر اول فجر یا مغرب ختم کلام ربانی
نے لکھ تعویذ قرآنوں وچہ پیجانے گھتن مناہی
لیث مجاہد کنوں تاوے خوف نہیں کجھ آیا
ایہ کل آداب تلاوت وچہ تفسیر جمل دے آئے
کلام خدا بن صوت حروف ہور بن حلقوم لہانی

ایہ زینت دنیا میلاں مندی نال کلام خدائی
جا مسجداں نوں تیں زینت دیویا مصحف دنیا ہیں
جو ہکد نیہ شاہ رسل کجھ کھجوریں تے لکھیا ہو یا دے
ایہہ زمین اوپر کیا لکھیا دسیوس کلام الٰہی
رکھو کہیا کتاب خدا نوں جو تس جا ہک آئی
دیواراں تے مصحف لکھدا دیوس بگڑ سزائیں
جو اسدے وچہ شفائیں رکھیاں حضرت اللہ سائیں
تاہ جتھ لوگ پھرن پر جتھے پاویں جا ہک خالی
یا ٹویا کڈ وچہ پاک زمیں دے دفن کریں وچکاری
یا وڈی نہر اندر اسنوں اندر آب روڑھائیں
جو شاہ رسل جاں ختم کرن نے کرن شروع فرمائیں
کہے ابن عباس نبی دی خدمت شخص ہک عرض گذاری
ہے قاری افضل ختم کیتا جس فیر شروع کر جایا
جو وقت ختم دی انس ہا سد خویشاں پاس بہاوے
کہے ادریس جو رحمت اُترے ٹھیک اُس وقت کماوے
جو اول رات مکاوے رحمت فجری تک اس آہیں
تا رحمت ہووے ولن یا ساری شب ارزانی
جے وچہ غلاف یا چمڑے یا اس مثل تاں ناہ مناہی
لکھ قرآن مریضاں نوں جے جاوے گھول پوایا
تے حاشیے ادیر فتح محمد لکھنویوں لکھ پائی
اصوات حروف ہور طرزاں کان قرآن بنایا سیانی

نہ خلل لباس والے جزو دم وچہ لباس و ٹاوے
ہے غیر مخلوق کلام خدا ایہ مذہب سنت جماعت
ابن عباسوں خازن دیوچہ شاہ رسل فرمانا
یعنے جو خود راؤں کوئی سٹے وچہ قرآن ملاوے
فرجندب بن عبد اللہ تھیں جو بحر کرم فرمائے
جے معنے کرے درست قیاسوں تابھی خطا ایہا ئی
ہن بعضے گمراہ خود راؤں معنے مصحف کروے
محمد بن عبد الوہاب سندا ایہہ برا عقیدہ سا ہی
محمدیاں نوں حکم آہا اس کیتا اس انواعوں
کرہو استنباط مسائل نال قیاس قرآنوں
ہن ایہہ مشہور محمدی جاتو تابعدار اوہناندے
ایہہ محمدی مثل اونہاندے معنے الٹ کرینیدے

ایہہ حضرت ملا جامی وچہ عقاید لپنے لیا وے
جو اس مخلوق کہے اوہ تھیوے کافر اہل البدعت
جو وچہ قرآں کہے بے علموں دوزخ اوس ٹکانا
اوہ دوزخ اندر جاسی ترمذی حسن حدیث بناوی
جو لپنے فکر قیاسوں کوئی سٹے وچہ قرآن ملاوے
ترمذی ابو داؤد حدیث غریب نکالن بھائی
بھی تفسیراں کرن قیاسوں شور فساد ڈراوے
جو اپنے راؤں معنے بھی تفسیر کرین اوہی
جو خود راؤں تفسیراں کرہو چھوڑ اسلاف بناؤں
لے ان پڑھ لوکی غیروں سن تفسیر کرن فرقاؤں
شاخ محمدیاں دی کنوں محمد نجدی پاندے
بھی تفسیر کرن خود راؤں رب تھیں ناہ ڈرینیدے

بیان جواز پڑھنا قرآن مجید دا وچ ستاں قرائتاں دے

عبد اللہ بن مسعود کنوں فر خازن وچہ فرمایا
جو نبی کہیا قرآن لتھا ہے اندر ہفت قرارت
تے کل حرفاں کارن نبی ظہر بطن فرمایا
ظہر الفاظ تے بطن اوس معنے فکر ویلے وڈاوان
پس دیتے گئے عذاب اوہ اگلی ظاہر وچہ اخبار ہا
تا لوگ اونہاں تھیں عبرت پکڑن کرن نہ بیفرمانی
تے کرن تدبر فہم فکر جویں ہویا حکم خدا دا
وچہ ظہر شریک آہے کل مومن باطن خاصاں پایا
اوہ جیا ضعو وچہ ہو نخن اسول علم عرفان ربانی
تدبر کرڈیاں کھول دیوے رب معنے اصل حقانی

تے بغوی نال اسناد لپنے دے وچہ معالم لیا یا
تے ہر آیت نوں ظہر بطن یعنے پٹھ پیٹ نہایت
ہر ہر کارن حد ہو ر مطلع معنے ایس الا یا
ہک آکھن ظہر جو قصے بیفرماناں نظری آون
ظہر تھاں اخبار بطن ہے پند جہت ابرار ہا
یا ظہر تلاوت کرن بطن تفہیم قرآن معانی
تے عبد الحق محدث لکھیا وچہ لمعات افادہ
لکل حد مطلع دے معنے خازن لیا یا
ہک آکھن مطلع فہم جو کردے سمجھ قرآن معانی
جو اس پایہ فکر نہ کردا اوسنوں سرگردانی

بیان ہفت قراءت

الی بن کعبوں مسلم جو آہا قاری کامل
اُس پڑھی نماز قراءت اوپری سن انکار لیا ہم
جاں فارغ اسیں نمازوں ہوئے پاس نبی دے آئے
کیتا حکم دوہاں نوں حضرت پڑھو قرآن آیت
تا دل میرے شک پیا وچہ کذب رسالت حضرت
تا حضرت سمجھ گئے شک میرا اندرونی احوالاں
میں اُس ہتھ نبی دے وجیاں خوفوں پانی ہویا
جاں شک مٹ حق ظاہر ہویا تا حضرت فرمایا
یک قرأت وچہ پڑھ قرآن سو ہویم طرف خدا دے
وحی وار حکم دو قرأت میں ول رب تھیں آیا
سو حکم میرا یوں گھلیا رب نے پڑھ قرآن ہمارے
بدلے ہر ہر حکم گھلن دے جو گھلیم ول تیری
تا آکھیوم رب بخشش امت دو واری ایہہ مقولہ
سوال تریجا میں رکھ چھوڑیا اس دن کان ہمارے
کیا امت پر شفقت حضرت کر کے عرض دعائیں
جاں رب ڈٹھا بحر کرم دا موجاں دے وچہ آیا
بخشی تن سوال اجازت ہور امت دی تائیں
سوال تریجا قیامت کارن رکھیا شاہ ابراراں
جاں پیغمبر نفسی کہن دیکھ جلال خدا دا
قیامت نوں پیغمبر ترس رکھن آس شفاعت

اوہ کہے میں آہا مسجد وچہ پس شخص ہو یا کہ داخل
ناک ہو آیا تس پڑھی قراءت اوسدی اولٹ وسا
در سیوم حال قراءت دوہاں اولٹ نہ ظاہر پائے
پڑھیا اونہاں تا نبی کہیا سن دوہاں نیک قراءت
جو حالت کفر اندر شک ایسا ہول نہ آہی نفرت
تا سینے میرے ہتھ ماریا حضرت شاہ کمالاں
گویا رب نوں دیکھ لیا میں نکلیا شک جو ڈھویا
بیٹے میرے حکم خدا دا طرف میری ہے آیا
جو امت میری پر آسانی کریا رب زیادے
موڑیا حکم نے آکھیا کر آسانی ہور خدا آیا
ست قرأت وچ اُتے کہیا ہور تینوں سمجھ ہمارے
تن سوال کریندی ہور اجازت تینوں میری
تا رب فرمایا دو واری ہن منگ جگوں مقبولہ
جاں میں ول کل خلق جھکے تا ابراہیم سوارے
ست قرأت دی لئی اجازت سو کھ امتی تائیں
امت اپنی کارن ایڈی رحمت شفقت لیایا
سو دو واری حق امت بخشش منگے بحر عطائیں
صلی اللہ علیہ وسلم آل سنے سب یاراں
تا بنھی کمر شفاعت اوپر شافع روز جزا دا
تا ابراہیم ہوری بھی اوسدان اوسدی پایا [illegible]

[illegible]

اُوپر اخلاص اور نفاق امت دے [illegible]

حضرت عمر کہیا اس پاسوں راضی رب نہایت
ہیں وجہ حیاتی شاہ رسل جاں غیر قراءت پائی
علاوہ قراءت ختم رسالت مینوں سی سکھلائی نا
اسوس نبی ہیں دوسی کہیوسیم توں سبھ کولے آویں
تاں میں کھچ لیا ندا اوسنوں پاس حبیب سوہارے
تاں پڑھی ہشام قراءت جو ہیں سنتھیں سنے اگیرے
پھر نبی کہیا پڑھ عمر تاں کیتم قراءت اوہ ادائی
فر شاہ رسل فرمایا ٹھیک ایہہ مصحف نازل ہویا

ہشام سورۃ فرقان پڑھی ہیں پائی غیر قراءت
جو بہتے حرفاں اوپر پڑھداسی اوہ مروصفائی
ہیں چاہیا پھڑاں نمازاندرس پر ہیں ٹھہر جاں
جو قراءت نبی سکھائی مینوں توں سن الٹ
ہشیم سورۃ فرقان پڑھی اس بن اساں قراءت پائی
تاں نبی کہیا ایہہ قراءت بھی ہے رب گھلی ول میرے
تاں نبی کہیا رب ایس طرح بھی نازل ہے فرمائی
وجہ ہفت قراءت پڑھو جو سنتھیں سوکھ تساں پڑھ دے

بیان قرآن مجید دے جمع ہوونے دا

اصحاباں دو واریں کیتا جمع قرآن ربانان
تے جمع قرآن ہووندا باعث ہویا ایہہ پچھالی
یا رہندے ڈرے جو تاں اس بعض نہ گم ہو جائے
وجہ جمع کرن قرآن صدیق نوں رغبت دتی یار اول
تاں نال اتفاق اصحاباں کیتا جمع صدیق اس تائیں
انہاں رکھی ترتیب سی جو شاہ رسل فرمائی
تے نزد نزول ہر آیت بھی اوہناں صاف نشان لگائے

جو ہیں اللہ نازل کیتا اوسنوں باجھوں نقص
جو متفرق آہی اصحاباں یاد کلام ربانی
بیقرار ہوئے اوہ ول صدیق اکبر دے آئے
جد رائے ڈٹھی صدیق انہاں دی حکم کیتوس اظہار
جو ہیں نبی تھیں سنیاں نہ کجھ اگے پچھے جائیں
جو یاد فقط اس کردے سن جو ہیں نازل ہویا اساں
جو ٹھیک ایہہ آیت اس آیت دے بعد نزول

وچہ جمع کرن قرآن اصحاباں قت خرچی ساری
وچہ لوح محفوظ کلام اللہ مکتوب آہا جیویں بھائی
جیویں ابوہریرہ یوں کرے روایت عادت جھوٹ ناہی
تے سال وفات دو وار سنائوس ایہ قرآن خزانہ
تے فیر موافق سمجھ عمر دے اس قرآنے تائیں
فیر حضرت عثمان کرایا جمع عائشہ ہی راول
بہت قرآن لبید منگا اوس گھلے وچہ ملکاں دے
بعد جمع جو لکھیا پایوس چھالاں وچ پتھراں دے
تے ساڑن وچہ کلام الٰہی کجہ لوگی سخن کریندے
تے ورق پرانیاں بی ادبی تھیں تونوں نام مٹاون
ہک پرزے پرزے پاڑن اسوچہ کال مٹدے ناہیں
نے وچہ اتقان جلال سیوطی ایہہ مکروہ الاوے
آلائش خاک تے کرم لگے اس تھیں پیر اندر آوے
سیاہی مطبع والی جے تا حرف نہ مٹن بھائی
بے وہندے راہندے نہر کناری شاید اوہ لگی ادائی
پس دفن غسل تے غرق کیتا جے کوشش نال بھراوے
تے ساڑن کان حفاظت اسدا ثانی ہو نکالی
نہ بے ادبی دے کارن کیا عمل جلاون والا
جو ندراں وہندے پیغمبر انہاں کھاجاندی اگ
نے ساڑے کارن جیت فعل عثمان غنی دا آیا
پر ایت زمانے بعضیاں لوکاں بے ادبی ایہہ جانی
نچے وہون روہڑن دفناون وچہ کوشش کرن

تے ناہ ترتیب رکھی انہاں جیوں ترتیب ایہی ہن جاری
اوہ اجدن وچہ ورقاں ساڈیاں لکھیا گیا اہالی
ہر سال نبی نوں جبرائیل قرآن سناندا ساہی
ایہ خاطر وچہ نجی الکسنہ صوفی لکھے زباناں
جمع کرایا ابوبکر نے بین تینوں سمجھا نیں
بی بی حفصہ تھیں منگ مصحف خدمت کرن ادا اول
وبدہ گھٹ کجھ نہ کیتا ہرگز وچہ قرآن سہاندے
اوہ کل مسودے ساڑے تا کجہ شک نہ رہے تکرار دے
لائق التفات نہیں اوہ کہنوں خلاف جے لیندے
اسوچہ نہیں اختلاف تے اسدے پنج طریق بتاون
بھی وانہیں جو قطع کرن کلمات خداویاں تائیں
دوجا دفن کرن اسوچہ بھی بے ادبی ست آوے
تریجا وہوون اسوچہ کرن حفاظت مشکل آوے
جے اندر آب روڑھائے تا بھی اثر نہ مٹدا کائی
جے وچہ رہن تا اللہ جانے کیا اوحالت پاون
نہیں قسمیں خوف نہیں کجہ وچہ خلاصے پاواں
تے ظن بے ادبی کرنا ایہہ شیعہ گل بنائی
بلکہ اسوچہ تائید قرآن حدیثاں دے حوالا
جے اوہ نوں ہین ہوندی تاکیوں مقبول ہوندا
جو وچہ حضور اصحاباں ساریں کیتی سخن دوہرایا
شاید فقہاواں تول ایہی ایہ گل خوب نہ بھائی
تا اسوچہ خوف نہیں اتے اوہ بھی جائز دکھن ساری

بیان نزول قرآن مجید

نے لوح محفوظوں وچہ رمضان خدا قرآن اتاریا
تے وچہ شب قدر آسمان اول تے نازل ہویا پیاریا

غرض قدر ضرورت وحی نبی دل ربدے حکمیں لیا وے — وچہ تریہی سالاں سارا ختم قرآن ہیا وے
وحی نبی تے نازل ہوندا صورت جویں گھڑیالاں — ایہہ سخت انداز ہوندا اتے کیفیت بدلی حالاں
جے شکل بندے دی بنکے جبرائیل نبی تے آوے — ایہہ طور آسان نبی تے آیا نسخہ محمد لیا وے
عائشہ کہے وچہ سردی سخت نبی اوں جا پچھے — تے اُٹھنی بہ جاندی جے ہوندے حضرت ناقہ اوتے
وچہ اتقان جلال سیوطی نے ایہہ بیان لیا وے — جو صورت بشروں نکل نبی وچہ حالت ملکی آوے
یا جبرائیل انسان ہوندے چھڈ ملکی صورت تائیں — ایہہ نبی تے سوکھا ہوندا اتے اول اشکل پائیں

بیان اختلاف اعوذ دا تے حکم اُسدے دا

وچہ اعوذ پڑھندے جو ہے تینوں آکھ سنائیں — اوہ منگناں اذن تے کھڑکاون دروازے تائیں
جیونکر کوئی بادشاہاں دے دروازے تے جاوے — یا ہجوں اذن شاہاں دے اندر ہرگز دخل نہ پاوے
اینویں جس دم کرے ارادہ بندہ کان قرأت — تدوں زبان فضول کلاموں رکھے پاک نہایت
وچہ مذہب مختار اعوذ پڑھن جیویں رب فرمائی — اَعُوذُ بِاللہِ مِنَ الشَّیطانِ الرَّجِیم موافقت کارن آئی
اعوذ دا معنے سمجھ خدا دے نال پناہ لیا وال — جستھیں رب ڈرایاں اعوذ دے اوس شیطان
اعوذ ہے عاذ یعوذ کنوں تے اصل شطن شیطانی — یعنے رحمت ربدیوں دور شیطان اندر حیرانی
یک آکھن شاط یشیط کنوں جو غضبوں سڑیا ہویا — تے نام شیطان ہر سرکش دا جو جن انسانوں ہویا
تے شیطان پیدائش ہوئی قوت ناروں بھاری — تاہیں آتش دے وچہ اہناں قوت غضب شراری
اک کہن شیطان معنے مطرود جو وانجیا رحمت خیروں — تے جگہ بلند کچہری ملکا نوالیوں ہویا زیروں
تے حکم اعوذ دے اندر کتنے مذہب آون بھائی — جمہور اتفاقوں وچہ نمازاں سنت پڑھنی آئی
تدکوں ایس نماز نہ باطل سہواً عمداً اُٹھا ویں — ہے استحباب جاں وکھ نمازوں قرأت وقت ملا ویں
تے کہے عطا ہے واجب وچہ نماز یا وکھ نمازوں — کہے ابن سیرین جے عمر اندر پڑھیوس اکوار نمازوں
جاں پڑھے اکوار اعوذ تماں استھیں ادا واجب ہو جاندا — دلیل وجوب اُسدی فَاستَعِذ بِاللہِ رب فرماندا

الی سوید خدری تھیں اوہ کہندے ہیں جد راتیں حضرت تہجد نماز قیام کریندے تاں پڑھدے تکبیر پڑھتے ثنا پھر اس بعد اعوذ آتے اسے طرح روایت کیتی ابو دا

جو امر اعوذ خدا الخ ہے ایہہ کان وجوب ایہا لی — جو حضرت ﷺ پڑھدے آہے اسنوں واجب تاہن ہالی

جمہور دی ایہ دلیل جو حضرت سید کل جناباں — یارب گھل درود اس نوں اُتے آل سنے اصحاباں

جو اعرابی نوں وچہ ہر فعل نماز اعوذ نہ ڈسی — تے وقت اپنے قول ڈھل کرن بھی ایہہ جائز رکھی

تے دلنوں پاک اعوذ کرے جو سدکے چیز آکھوں — تے عبدیت اقرار کرن خود ضعف تے عجز گناہوں

کرن اقرار جو پھیاک شیطان اساڈا دشمن ظاہر — وچہ اعوذ پناہ پکڑن ہے نال اس مالک عاصر

رد کرن وسواس شیطانی بندیاں قوت ناہیں — باہجہ خدا اجبار زور آور لفعل خازن کتھیں پائیں

تے وچہ تفسیر کبیر اعوذ دی ایہ تفسیر بتاون — پناہ پکڑن رب نال جو چیزاں منع حرام وساون

اوہ منہیات عقاید وچہ یا عمل جوارح آئے — تے جو عقائد وسو وچہ مشہور اخبار نبی ﷺ تھیں پائے

جو امت میری ٹول بہتر ہوگ نبی ﷺ فرماون — ہک اوہناں تھیں ناجی باقی دوزخ دے وچہ جاون

تے ایہ حدیث دلالت کردی ہن ہک فرقے سارے — عقائد فاسد باطل مذہباں وچہ سب کرماں مارے

ایہ کل فرقے شیطان بھلائے سب تھیں منگ پناہاں — جیوں جبری قدری اتے روافض لامذہب بدخواہاں

بسم اللہ الرحمن الرحیم

نام خدا دے نال شروع ہے جو بخشش داسائیں — کامل مہر محبت والا پالے آخر تائیں

تے ایہ تن اسم اندر بسم اللہ اسکارن فرمائے — جو بندہ ہر کم وچہ انہاں راہوں نصرت پائے

تے ایہ تن اسم اختیار کرن وچہ تن سبب اللہ ئے — جو ہر کم دینا دین تریہہ چیزاں تے ہن ٹھہرائے

پہلاں ہے اُس کم دے کارن جمع کرے اسباباں — تے ایہ ذاتی نام اللہ دے وچہ تصرف باباں

ایہ اُپر کل اسماں صفتاں کرے دلالت تاماں — یعنے ذاتی اسم اللہ جل جلالہ حسنیٰ وچہ تعداد تماماں

تے باقی رکھن اوہ اسباب شروع کم تھیں تا آخر — اوہ نال اسم رحمن اللہ جل جلالہ دے دیکھ عزیزا یوں ظاہر

جو نال اسم رحمن بقا ہے کل عالم دے تائیں — تے کرن تیا بیچے ثمرے جو اس کم وچہ آہیں

تے اسم رحیموں محنت بندیاں ضائع ہووے ناہیں — جو کچھ اوہ اعمال کریندے لیسن روز جزائیں

تے بعضے اسم اعظم فرماون اسم اللہ دے تائیں — جو کرے دلالت ذات اتے ہور اوپر کل اسمائیں

تے ہین رحمن رحیم اسم دو وڈے رحمت والے — رحمن عموم رحیم خصوص ہیا خازن وچہ فرق نکالے

عموم دے یعنے دنیا دے وچہ رزق دیوے ہر تائیں — خصوص ایماناں والیاں بخشے ویلے روز جزائیں

ہک کہن ایہ فاتحہ تھیں ہک آیت حنفی وکھ بتاون — وچہ تیسیر القاری نور الحق محدث علیہ الرحمۃ لیاون

بسم اللہ جز فاتحہ ناہیں وچہ صحیح اخباراں — تے ہر دو طرف دلائل تاہیں سنت پڑھن نمازاں

تے شافعی آکھن جہر پڑھیوے بسمل وچہ نمازاں — تے حنفی آکھن ہولی پڑھیئے نال خشوع نیازاں

ابن عباس تے ابن عمر ہور ابن جبیر سہاندے
ایہ اُچی آکھن لے بسمل شافعی مذہب آیا
صدیق عمر عثمان علی ہور ابن مسعود پہلے
تے تابعیاں تھیں نخعی شعبی ابراہیم قتادہ
نمازوں اول ابوحنیفہ کاں شروع فرمائی
حنفی مذہب ایہو اُچی بسمل پڑھن نہ آوے
ہتھے اوہ حماد وں نقل کرے اوہ ابراہیموں لیایا
ثنا اعوذ تے بسم اللہ آمین ایہ چیزاں پیارے
تے مگر صدیق عمر عثمان سبھ ولے چھپا کیدا آہے
صحاح ستہ تھیں کرن روایت ترمذی ہور نسائی
دارقطنی کہے حضرت تھیں کوئی صحیح حدیث نہ آئی
سو بعض صحیح تے بعض ضعیف ایہ نور الحق فرماوے
طحاوی عینی قسطلانی لمعات تیسیر القاری
نے بن بسم اللہ ہر کم ابتر پورا ہووے ناہیں
تے چھوڑیاں اسدی برکت جاندی کریں نہ ترک اسنائیں
تے تن ہزار خدا دے نام روئی اندر لیایا
تے ہک ہزار کتاباں وچہ جو نازل اوپر انبیاء دے
تے تن سو وچہ زبور توریت وچہ قرآن بتائے
بسم اللہ پڑھیاں تن ہزار اسم دا درجہ پاوے
جو ہکواری بسم اللہ پڑھدا دل تصدیق صفایوں
تے نیکیاں تن ہزار لکھے رب اسدے وچہ اعمال
تے فرو نفل گذارے بعد اس کرے سوال خدا

بھی ابوہریرہ تے ہور تابعیاں تھیں ایہ فرماندے
نے حنفی مذہب والیاں نے بھی بہت دلائل لیایا
عمار بن یاسر تے ابن مغفل سب علی کہن سوہارے
اعمش حسن حمیقہ ثوری سارے ہولی پڑھن پیارے
بھی وچہ شروع قرائت ہر رکعت دی اول بھائی
جنہوں وچہ آثار محمد ابو یعقوبوں نقل لیاوے
جو ہولی پڑھن امام انوں بیشک خیراں جالایا
تے انس کہیا میں کسے نبی دے پچھے نماز سوہارے
بسمل اُچی پڑھدیاں اندر کتب حدیثاں نائیں
جو ایہہ حدیث صحیح اتے حسن جو جہر عدم وچہ آوے
وچہ اُچی پڑھنو بسم اللہ دے اصحاباں تھیں بھائی
وچہ تیسیر القاری شرح بخاری ویکھن آوے
تے شرح سفر وچہ نالے ہور محدث لکھن ابراری
تے برکت ہووے ہر کم اندر نام لیاں سائیں
ہر کم اول اسم الٰہی لائق پڑھن اسائیں
ہک ہزار فرشتیاں ہک ہزار پیغمبراں پایا
تن سو وچہ توریت تے تن سو وچہ انجیل سوہاواں
ہک اعظم اسم چھپایا تے وچہ بسم اللہ سب آئے
ایہہ تن اسم جاں کہیوس گویا تن ہزار الائے
رب دور کرے اعمال اسدے تھیں تن ہزار برائیاں
ہک کہن ہزار جو باراں واری پڑھدا ایس کمالی
اوہ حاجت رب کرے تس پوری اپنے فضل عطا

تے بعض مشائخ ورد کرن اس پچھے عصر نمازوں
سورج لہندے تائیں نال حضوری عجز نیازوں
تے شاہ مردان علی رضی اللہ عنہ فرماوے راضی ہو من آکھے
جو اڑیاں کماں کھولن والی بسم اللہ ہے بھائی
ہر تنگی سختی دور کرے اتے بخشے امن آسانی
شر ہٹاوے اشرار اندا دوجا رحمت جائی
ہر اک بھائی ذکر کرے اس ہر ہر وقت جو یاوے
کھاون پیون پہنن اندر پڑھے نہ ایہہ بھلاوے
تے ہور مک لطف جو شروع ہووے اس نال کلام خدائی
لتے کنجی ہے ہر کماں استھیں اڑی نہ مشکل کائی

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ○ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○ مٰلِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ ○ اِيَّاكَ

سب تعریف واسطے اللہ کے پروردگار عالموں کا بخشش کرنیوالا مہربان خداوند دن جزا کا تجھی کو

نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ ○ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ ○ صِرَاطَ الَّذِيْنَ

عبادت کرتے ہیں ہم اور تجھی سے مدد چاہتے ہیں ہم دکھا ہمکو راہ سیدھی۔ راہ اون لوگوں کی کہ

اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ

کہ نعمت کی ہے تونے اوپر اونکے سوائے انکے کہ غضب کیا ہے تونے اوپر اونکے اور نہ گمراہوں کی۔

سبھ ثنائیں رب دیتائیں پالنہار لوکائی
بخشنہار رحم کنندہ مالک روز جزائی
خاص تیری اسیں کراں عبادت اک تینوں کر جاتا
بھی خاص تیرے تھیں مدد منگدے ناصر مدد چھپاتا
دس اساؤں سدھا رستہ جتھوں رحمت تیری
راہ اوہناں لوکاں دا جنہاں اوپر نعمت تیری
باہجوں رستے اس فرقے توں غضب کیتا جنہاں اُتے
تے راہ رستہ گمراہاں دا جو جاہل عقل وگتے
حمد مدح وچ فرق تبایا صوفی خازن والے
جو مدح احسانوں اول ہووے بھی اس بعد مقالے
تے حمد احسانوں پچھے ہووے پہلے ہرگز ناہیں
تے حمد کرن دا کل بندیاں نوں حکم کیتا رب سائیں جل جلالہ
معنے شکر اوپر ہر نعمت کرن تعریف ثنائیں
حمدوں شکر ادا تے شکروں ادا نہ حمد کدائیں
حمد زبانی اوا ہووے اتے شکر ارکان افعالوں
تے حمد ہے ضد مذمت لائق حمد خدا ہر حالوں
تے رب دے معنے مالک ہر شے اینویں پالنہارا
بھی چنیر درست سواران والاخازن وچ نتارا
تے عالمین ہے جمع عالم دی واحد ناہیں پیارے
کل موجود وچ باہجے خداوے جل جلالہ اسوچہ آل سارے
ابن عباس رضی اللہ عنہما کہے او عالم جن انسان جو سارے
جو نال خطاب مکلف ہوئے طرفوں رب غفاری جل جلالہ
بات عالمین دا معنے آکھن جہیڑے علماں والے
کنوں ملائک جن انساناں بن حیواناں چلے
نہ عالم کہن حیواناں جو اوہناں عقل شعور نکالی
تے جن انسان فرشتیاں دے وچہ عقل شعور ایہالی
شمار عالم دیوچہ بھی اجیبگر بعض ہزار بتاون
چھ سو رہندے وچہ دریاواں جنگلیں
اک اسی ہزار بتاون چھ ہزار وسدیوچہ دریاواں
تے چالی ہزار جنگلوچہ وسدے خاصن کھول دکھاواں

ہک لکھن ہزار اٹھارہ دنیا ہک اونہاں تھیں آئی ہے
تے عالم مشتق علم کنوں ہک کنوں علامت کہندے
تے ہے رحمان جو منعم صاحب نعمت ہر انعاماں
رحیم اوہ منعم ظاہر ہوون جھڑیاں انعاماں دا
تے ہے رحمان خدا نوں خاص بندیاں نام رکھیوے
جو کہے رحمن رحیم جاں اول بسم اللہ وچہ آئے
ایہہ اس کارن تا معلم ہووے حضرت اللہ سائیں
جو رحمت ول خیال ہن اڈا ہور کما نوچہ نائیں
مالک یوم الدین دا معنے مالک روز جزا ئیں
ہک آکھن قادر اس اوپر جو بود کرے نابود ول
تے مالک ملکوں افضل بعضیاں ہک جہا فرمایا
تے مالک یوم الدین دا معنے ابن عباس بتاوے
جو آکھے روز جزا دا مالک رب کیوں خاص ہو آئی
ایہہ خاص ہویا اس کارن جو اسدن کل ملک ملا کا
جیویں الملک یومئذ الحق خدا صاحب فرمایا
تے دنیا وچہ جو لوگ تمامی مالک ہن اشیائیں
عبادت طاعت کرن ادی عجز نیاز ول بیارے
طاعت نام اس کم دا جتھیں فرض ادا ہو جاوے
ہن تیری خاص عبادت کراں نہ طاعت غیر سوا دے
اینویں مظہری وچہ معالم خازن بھی فرماوے
جو طاعت لئے اطاعت اندر فرق نہیں کجھ کردا
تے اللہ رب رحمن رحیم تے مالک اسم جو آئے
حصر انہاں اسما اللہ دے وچہ فخر الدین بتاوے
بندہ سی نابود اول تد ماضی حالت ساہی
تسیں مردے آہے زندہ کیتا سی انسان جہالوں

تے وسوں وچہ ویرانی تھیوجیوں جنگلو چہ کائی
اس ہر ہر چیز دوں خالق جاپے خازنوچہ فرمیندے
جو نعمت بندیاں کنوں نہ ظاہر تھیئے جیہڑی تماماں
بندیاں تھیں بھی سمجھیا جاوے خازن وچہ فرمایندا
تے اسم رحیم نہ رہنوں خاص بھی بندیاں نام سدیوی
سورہ فاتحہ وچہ دوبارہ کیوں ایہہ اسم درج فرماوے
رحمت ول ہمت متوجہ کارن خلق عطائیں
اس بندیاں لوڑ زیادہ ذکر دوبارہ کیتوس تاہیں
تے مالک ہے اوہ بھیر نوالا امر نہی دیتائیں
تے اس ناہ کوئی قدرت رکھدا ہاجوں رب ودود
جیویں آکھیا مالک عبد نہ ملک عبد کہیے آیا
جو فیصل کرنے والا روز قیامت سندا آوے
جو ہور دنیا اندا بھی رب مالک کیوں تخصیص ٹھہرائی
ملک تے امر ہوسن سبہ زائل باجھوں رب افلاکاں
بھی لمن الملک الیوم الاون اسدن رہنوں بھایا
اوہ مالک ہن مجازی وچہ حقیقت مالک نائیں
تے معنے عبد ذلیل مطیع وچہ خازن دیکھ اشارے
جیوں کارن ادب تعظیم خدا دے بندہ آکھ سناوے
عبادت عجز تذلل سخت جو بندیاں تھیں بن آوے
بھی وچہ کبیر جمل بیضاوی لئے غزنوی لیاوے
اوہ وڈا جاہل احمق وچہ عزیزی دیکھیں فردا
انہاں پنجاں اسماں بن ہور نام نہ کیوں اسجا فرماوے
بندے تن حالات ماضی مستقبل حال جو پاوے
وَكَیْفَ تَكْفُرُوْنَ بِاللّٰهِ وَكُنْتُمْ اَمْوَاتًا جو بن سیاپاک الٰہی
علم وتا فرسنوں شنوا بینا کیا نو الدین

نابودوں وچہ بود ہویا اتے ہو توں رب جو آیا
تے رب قدیم آہا وچہ ازل ہکلا پاک نرالا
فر عدموں رب کل خلق اوپائی وچہ وجود لیاندی
جاں نابودوں وچہ ہستی آیا محتاجی اس پائے
رب کہیا میں خالق عدموں خلقیا تیرے تائیں
جو رب رحمان رحیم آیا میں شاریاں دیون ہارا
ایہہ حالت حال تے مستقبل جو بعد مرن دے پیارے
اتے عبادت ٹھیک امانت ربدے پاس انساناں
تے کرنی ادا امانت واجب شرعاً عقلاً بھائی
امانت جبدی وسی لوں اوہ دیون لازم آئی
تے خاص تینتھیں اسیں مدد چاہندے یا رب وچہ عبادت
تا خود بینی فخر تکبر ناہ کدھرے اس آوے
تے وچہ دیناں قسماں دے بندے ظاہر پائے
لکڑ پتھر وانگوں باہجہ ہلایاں ہلدے ناہیں
فعل حرکات جو ساتھیں ہوون خود اسیں پیدا کردے
اوہ پہلا فرقہ باطل کردا شرعی کل اموراں
ایہہ کارن ردعقیدے دوہاں دووہیں لفظ لیاندے
تے سدھا رستہ اہلسنت نوں فضلوں رب وکھایا
تیں تھیں مدد منگدے ہاں اسیں یار پوچہ عبادت
ہک امر ضروری اسجا ہک پر سمجھیا چاہیئے بھائی
غیر تے کرن بھروسا بالکل جو ایہہ دے امداداں
ایہہ مستقل غیراں جانن شرک حرام ایہا ای
جے جانے رب حاجات روا اوہ مظہر عون خدا دے
وچہ تفسیر عزیزی ایہہ سخن عمل بتایا
اینویں تاثیرات ستاریاں سمجھے نال آہی حیلا
مثل جھوانی شیخ سدو ایہہ عین شرک فرماون
ہک بیچ جاندی کرن عبادت بعضے رکھ پجاری
ہک اگ پانی نوں پوجن تے ہک دیواں پریاں تائیں
ہک سورج چن ستاریاں پوجن مدد انہاں تھیں چاہندے
ہک جیسے ہک عزیر نبی ہک وچھیاں ہیر پجاری
ہک جاہل کرن پیراں نوں سجدہ پیر جو خوش تھیں کردے
نے حرص ہوا نفسانی ایہہ بھی شرک خدا فرمایا

عجزوں قدرت دل تے ہوراس عالم رب بنایا
بھی علم تے قدرت ازلی آہی کارن رب تعالے
پس انہاں معنیاں نال الہی رب نقل کبیر سہاندی
رب رحمٰن رحیم وسے جس کن توں خلق اوپائی
تینوں لوڑاں بہتیاں میں ول کرساں سب عطائیں
اوہ منگدے تھکن بھاویں میں نہیں دیون تھکن ہارا
یعنی مالک یوم الدین اس نال تعلق بھارے
اِنَّا عَرَضْنَا الْاَمَانَۃَ آخر تیک جو رب فرماناں
اَنْ تُؤَدُّوا الْاَمٰنٰتِ اِلٰٓى اَھْلِھَا جویں دسیا پاک الٰہی (پارہ پنجم)
جو مالک چھوڑ غیراں نوں دیوے بکڑ ہوسی ان بھائی
ایہہ دسیا اس کاں جو خود ول نسبت کیتی طاعت
تا عبد کہے بن یاری تیری طاعت مول نہ آوے
ہک جبری اوہ آکھن سانوں کجھ اختیار نہ آوے
دوجے قدری کہن اوہ کل اختیار اساڈے تائیں
ایہہ دونویں فرقے مردود اندے نقل عزیزی پھڑدی
تے دوجا فرقہ نال خدا دے شرکت کرن غرور لے (وچہ پیدا کرنے افعال دے)
وچہ پہلے کلمے جبریاں رد وچ دوجے قدریاں باندی
اوہ کہن تیری اسیں طاعت کردے غیروں مکھ بھوایا
نہ بالکل بے اختیار رہوے نہ بالکل رکھدے طاقت
نہ غیروں مطلق مدد حرام حرام اسطور ایہا ئی
باہجہ خدا دے مرضی کردا اشیاں حل مراداں
تے مظہر عون آلہی لیاں سمجھن شرک نہ کائی
مدد چاہن انج اولیاواں کتھیں جائز سمجھ افادے
جو نبی ولی امداد اسطوروں منگدے رہے الاہا
تے جادوگراں خبیثاں روحاں نصرت چاہن تباہی
جو کنوں خبیثاں نصرت چاہن ناحق ظلم کماون
جیہوں ہیل بسی ہوا جیہاں رکھاں پوجنہارے
رب اوہناں نوں سمجھ کر ہن مدد چاہن تنہاں میں ہا
ہک ست ستاریاں نوں رب جانن جو ہیں منجم پابندے
ایہہ وچہ تفسیر عزیزی ہور مفسر کرن نتارے
جے نیت انہاں عبادت دووہیں ہا قرشرک ٹھہرے
اَفَرَاَیْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰـہَہٗ ھَوٰىہُ اندروں شرک دسایا

ایہ بت وڈا اندر وںی ظالم حرص ہوا نفسانی
وچہ ایاک نستعین حصر ہے نصرت خاص خدا تھیں
ایہ نال قرآن حدیثاں ثابت مسئلہ شک نہ کوئی
ہے مارمیت وانگوں ایاک نستعین پیارے
تے موسے نوں رب آکھیا طاقت دیتم تیرے تائیں
تے ہرشے ملک خدا دے اسو چہ حصر حقیقی آوے
لاتہدی من احببت وچہ حقیقت سمجھ پیارے
ایہ و للہ العزۃ ولرسولہ وللمؤمنین وچہ قرآن کھما لے
انّی زندہ کرے نہ دکھ ہٹاوے باجھ خداوی کائی
ناباجھ خدا کوئی مدد کرواحصہ اسد یوچہ آیا
الرحمن علم القرآن جو نسبت علم خدا نوں
یتوفکم ملک الموت قبض تساں عزرائیل کریندا
ان الذین یبایعونک انما یبایعون اللہ حضرت پاک الٰہی جل جلالہ
ید اللہ فوق ایدیہم فرہتھ ہے رحمانی
تے واستعینوا بالصبر والصلوٰۃ رب کہیا مددچاہو
تے صبر نماز ایہ عمل دونویں بھی وچ مخلوق الٰہی
وچہ حصن حصین امداد وسیلیوں استحباب الایا
رب فاعل اتے بندہ کاسب کیہا امام غزالیؒ
بھی حجۃ الاسلام غزالی وچہ احیاء فرماوے
اتے جان اصل وسیلے تائیں ایہ بھی سخت قباحت
وتے کنوں عزیزی گزریا اوہ ہن مظہر عون الٰہی
جو نفی سماع وچہ احمق جاہل پیش آیات کریندے
اتھ موتےٰ کنوں مراد کفار جو موے قلب کفاراں
ان تسمع الا من یؤمن بآیاتنا او سدے بعد الایا
ولو علم اللہ فیہم خیرا لاسمعہم ایہ حق کفار بتایا
جے ایمان ادراک شعور ہوندا کیوں ختم رسالت صلے اللہ علیہ وسلم

ایہ غیر اللہ نوں جو حق ہے وچہ دل دے شرک چھپانی
رب ناصر وچہ حقیقت روا مجازا اولیا تھیں
جو منکر ہویا مجاز کنوں ہے منکر مصحف سوئی
مارمیت حقیقت اذرمیت مجاز اشارے
سنشد عضدک باخیک نال برادر تداصلاں تھیں
اتے ملک خلقو چہ نال مجاز ایہ کیونکر شرک ہو جاوی
تے انک لتہدی علی صراط مستقیم فرماوے
عزت رب نوں اتے نبی نوں اہل ایماناں تائے
وابرئ الاکمہ والابرص واحی الموتیٰ عیسےٰ کہندا سائی
ینصرون اللہ الا تنصروہ بھی خود رب فرمایا
فر علم بالقلم تے علّمہ شدید القویٰ ربوبیا پڑھ قرآنو
تے اللہ یتوفی الانفس حین موتہا بھی خالق فرمیندا
فعل نبی دے نوں ول اپنی نسبت کیتا بھائی
اپنا ہتھ فرمایا عزت ویکھ رسول ربانی
نال نماز اتے صبر دے اس پاسے چت لگا ہو
جو ان اللہ خلقکم وما تعملون ہے وچہ قرآن گواہی
اس لکھی حدیث بخاری وچوں ویکھ جو شک دل آیا
تے پانی پت دا قاضی انہوں لکھدا امر کمالی
جو منکر ہویا وسیلیوں اوہ منکر توحید وساد
بلکہ اوہ اسباب ایہیں سبھ وچہ اس عالم راحت
تے مدد چاہن نال اتہاندے کم ابراراں بھائی
انک لا تسمع الموتیٰ آخر نمل قرآنوں بندی
جاں سن قرآن نہ پند قبولے سنیا نادستائی
نہ توں کفار سناویں مگراں جو ایمان لیایا
سنو اندا رب اوہناں جے علم اُسدی وچ ہوندا آیا
اہل بدر دیاں مقتولاں سنگ کیتی سخن انحالت

تے السلام علیکم یا اہل القبور نہ کہندے اہل قبوراں
اتے فرق نہیں وچہ زندے فوتے نصرت کرنے اندر
تے نبی کہیا اک اصحابی نوں مینتھوں منگ جو چاہیں
تے حضرت غوث الاعظم وچہ فتوح الغیب الاوے
اتے بعد وفات خطاب سنن اموات تمام پیارے
وقال یقوم لقد ابلغتکم رسالات ربی آخر تیک سنائیر
وچہ معالم خازن ہور مدارک وچہ فرمائی
تے اینویں قوم شعیب نبی دی جدوں ہلاکت پائی
معالم خازن اتے حسینی ہور روفی لب لبایا
اتے حبیب نجار جاں کنوں کفار شہادت پائی
قال یلیت قومی یعلمون بما غفرلی ربی وچہ یٰسین پائی
تے پردہ قبر عمر دیوں عائشہ مول نہ کردی بھائی
لئے نال ندا دے کرن پکاراں جائز دور قبر ہوں
جو تن دن بعد وفات نبی دی اعرابی اک آیا
تے ترمذی بن ماجہ ہور نسائی بیہقی حاکم سارے
کہیا عثمان جو یا حضرت دیہہ صحت نابینایوں
اوس کہیا دعا کر عمر ودیو چہ حضرت اکھیاں گل
تا فرمایا جاہ عثمان سواریں وضو تاہیں
اتے یا محمد اوس دعا وچہ دسیا نال ندائیں
جذب القلوب اندر ایہہ حضرت عبدالحق فرماوی
اتے شارح حصن حصین کہن اساں ازمایا کئی واراں
بھی یا شیخ الاون جائز اہل حدیث تباون
وچہ نزہۃ الخاطر قاری نالے عبدالحق فرماوی
تے سدھا رستہ دس اسانوں جو تیری رحمت والا
بعضیاں کہاں بندہ بھانویں سدھے راہ جاوی
اس کارن جو سدھے راہ دی مختلف درجے آئے
نیویں درجے والا ہووے طالب اوچیاں شاناں
تے سدھا رستہ اوہ جس اندر گھہ کنڈا کجھ ناہیں
تے اسدی نسبت بہلا رستہ سدھا صاف ایہائی
ہک رستے کنوں درندیاں چوراں امن امانے

تے یا دار قوم مؤمنین نہ کہندے اہل قبر مسرور ل
بلکہ فوتیاں وقت ہووے زندیاں نالوں اکثر
وچ مسلم تے مشکوٰۃ حدیث ایہ باب سجودوں پائیں
جو نال وسیلے میرے جگدی مشکل رب ہٹاوے
جو حضرت صالح بعد ہلاکت قوم ارشاد پکارے
فتولی عنہم کفاروں جد پھیریوس منہ اتھائیں
بعد ہلاکت قوم خطاب ایہ پیغمبر داسائی
یا قوم لقد ابلغتکم تا آکھیوس فوتیاں بھائی
بعد ہلاکت قوم شعیب نے سخن اموات سنایا
تا وچہ بہشتاں داخل ہوا اوس ایہہ گل آکھ سنائی
نال قرآن سماعت ثابت پر منکر جھکھ مارے
جے ادراک شعور نہ ہوندا حاصل اہل صفائی
وچہ تفسیراں اتے ثبوت اس ربدے خاص حبیبوں
طرف نبی دی قبر ہوکاریوس نبی جواب سنایا
ابن حنیف عثماں نوں کہن جو یا اس حبیب شتاہی
فرمایا کر صبر یا دعا منگاں کارن روشنائیوں
ہن طاقت صبر نہیں وچہ میرے آسر سختیاں پیاں
دے دو رکعت نفل گزار اینج منگیں فیر دعائیں
اتے وقت عثمان خلیفے یک اصحاب کیتا استاہیر
اتے یا عباد اللہ اعینونی وقت مصیبت آکھیا جاوی
جو وقت مصیبت جنگل وچہ اس عملوں نصرت یا رب
وچہ بہجۃ الاسرار صفت حسن عبدالعزیز الاون
وچہ زبدۃ الآثار جو منکر اوسنوں ویکھن آوے
راہ اوہناں لوکاں دا جنہاں نعمت تدہ تعالیٰ
تا بھی اوسنوں سدھی راہ دی طلب ضروری آوی
ہک وچے وچہ کمی زیادہ اعلیٰ ادنے پائے
اوچیاں شاناں والیوں اعلیٰ طلب کریں فیضاناں
بھی اوہ سیڑھے تے راہ دوجیا سدے الٹ تاثیر
سے کہیا سدھے راہ چل ہاہونیں دور اڈاہیائی
تے دو وچہ راہ وچہ دانے پاہنوں اوکھنت سخن عیانی

وس اوہ سیدھا رستہ جسو چہ ناہیں کجھ خبر لی
جیہنے وقت کہیں اساں قائم رکھ میانی راہ پر
مبالغہ کرے نہ وچہ تنبیہ جیوں ب صاحب نجے جانی
نے چاہن اس کہی طرف اٹھ اونوں ریہون بالا لو
جیہاں یاروں سدھا رستہ پایا صاف حقانی
اوہناں ڈنگی راہیں قدم نہ دھریا سدھے راہ سدھا ہی
ثابت ہویا سیدھا رستہ چہ نہ فرقیا نوچہ آوے
نے طلب کرے راہ اوہناں جوہاں ب جیویں فرمایا
پہلے کرنی طلب رفاقت صلحی وال اولیاواں
جو پہلیاں تہاں چھوڑ رفاقت چاہے ٹول رسولاں
پہلی صلحا واندی کرن رفاقت لازم آئی
مثال اسدی بس وچہ عزیزی شاہ صاحب فرماوے

اس کارن ایہہ دعا سکھلائی بندیاں کارن صوابی
نے واد ہاں گیا تاہم چھوڑ عقیدہ ستھر اصحابان کج
خلقت وچ انگ جیویں اس ٹھرن وچہ کان زبانے
نے جاہن بس محتاج اسباب جو مذہب اہل ہوائے
پیروی کرن اوہناں دی آئی نال حکم قرانی
اوہ نبی صدیق شہید ہور صالح چار گروہ فرماوے
چاہیے بندہ وقت دعا اوہناں اندروں بن جاوے
وَمَن يُطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ جو آخر تیک الآیا
نے صالح لوک رفاقت چاہن خاص انبیاواں
اوہ حاصل مول نہوسی پہلے چھڈ صلحا مقبولاں
وت شہیداں فر صدیقاں فر نبیاں دی بھائی
جو شاہ نوں ملنا چاہے اول ملے مر وسپاہی

وَمَن يُطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِّنَ النَّبِيّٖنَ وَالصِّدِّيْقِيْنَ وَالشُّهَدَآءِ وَالصّٰلِحِيْنَ وَحَسُنَ اُولٰٓئِكَ رَفِيْقًا

اسیطرح اسو صدیق وہ ہیں کہ جو پیغام خدا تعالے کیطرف سے آدمی انکے ہیں وہ بات اچھی لگے اور شہید وہ ہیں جنکو پیغمبروں کی حکم پر ایسا صدق آیا کہ اسکے حکم

رسالدار نوں ملسی دت وسیلے اسدوں پیارے
اسدے چپڑے ہوگ پیسر شاہ دی اوس حضوری
نزدیک اپنے رب عزت شان اہناں دی کرد ابالی
جو پکڑ وسیاں نال اوہناں دے چاہے مدد یاری
بیٹے اوکی تابعدار اوہناں اپنی ذات شماراں
جویں یہود نصارے دعوے تابعداری کردے
اینویں اس امت وچہ فرقہ رافضیاں دا آیا
نہ نسبت سچی کرن اوہناں ول ناہ دوست ہین تہاندے
مدار یہ ہور جنا الیہ فرقے نکلے اس زمانے
فر نسبت کرن طریقت ول رل کوڑ فریبوں سارے
تے اوہناں طریقیاں والے عمل وظائف کردے ناہیں
ہین اک فرقہ ایس زمانے غیر مقلداں والا
ایہ دعوے کوڑا کرن اطاعت حضرت شاہ ابرار (صلے اللہ علیہ وسلم)
جو عملیات عقائد اہناں وانگوں اہل کفر دے
مغضوباں تے ضالین اہناں نوں اہل عرب فرمایا
تے جو گمراہ ہوائی ہور اوپر جنہاں غضب الٰہی
اوہ بھانویں لکھ کہن اسیں آہے اوپر سدھے راہے
جو ظاہر نسبت کرن اوہناں ول باطن راہ بھلایا
تے نام غضب اک حالت دا جو ہووے وچہ انساناں
اسے طبع مخالف دور کرنوں روح حیوانی آوے
اتے نسبت غضب خدا دے حق وچہ ٹھیک محال الٰہی
مراد اسدی جے اللہ چاہے خلقے حق مغضوباں
تے مغضوباں نے غضب سنے لعنت ہور مذمت آئی

اوہ وڈے امیر تائیں پہنچا وے اوہ کٹھڑی یارے
جس راہ سر نہ پکڑیا اسنوں دوروں کردا دوری
لے تھوڑے دعا قبول اوہناں دی شاہ حضور فرائی
حاجت روا ہووے جب اسدی شناں دی عطائی
پر وچہ حقیقت اوہناں اطاعت کردی ناہ چھکدا ران
پر وچہ حقیقت دور دور اوسے راہ اہناں تھیں رہ کے
اوہ دعوے اہل البیت محبت کوڑا کرن وسایا
جو عمل عقیدے اوہناں دے ہین پورے شیطاناں دے
کجھ فرقے ہور ہنے شیطانی ساری وچہ زمانے
سہروردی تے قادری چشتی بن ہو ہول ناکارہ
ہو ذکر اذکار اوہناں دے کردا اسنوں ملن عطائیں
اوہ اہل حدیث کہاون ظاہر باطن وچہ ہون کالا
پر وچہ حقیقت دشمن حضرت سر دفتر اشرار
ایہ کل گمراہاں فرقیاں تھیں وہ دے لائق سخت قہر دے
راہ اوہناں دے نوں سنگ نباہن جنہاں دین گوایا
راہ اوہناں دا اسدا سمجھن لائق ہرگز ناہی
بے بھانویں عیاں ولیاں ول اوہ نسبت کرن شتابی
اجیہی گمراہی تھیں اہل ایماناں بچنا آیا
جو اسدے یاروں خون قلبدا کردا جوش عیاناں
اندروں باہر طرف غضب نوں آکے کٹھا ہماندا
ایہہ وچہ تفسیر عزیزی نالے وچہ روحی بیاسے
حکمت دے اسباب تا استھیں پہنچن ناہ مقصوداں
مقابلہ اسدا ایہ وچہ خوشنودی ہے اللہ دی بھالی

[illegible]

جو حکمت دے اسباب اسکارن رب تیار کریندا
جو شکر گذار خدا دا اسدی نعمت رب دا ہووے
جو راہ مطلب تیک پونہچاوے اوہ رستہ گمراہی
تے کدی ہووے گمراہی باروں غلبی نفس ہواؤں
تے غلبہ ہو سو نفس اس حد جو دلتنگ ہووس اعمالوں
تے خوف وڈا وچہ ایس مرض جو رہیوس کجھ زمانہ
پھر اکسیاں اُسدیاں اوپر پردہ غضب الٰہی
مردہ ہووے دل اُسدا اوت سود نہ ہوس قرآنوں
جیوں وچہ حدیث گناہ جد کردا بندہ مومن کائی
پس جے توبہ کرے گناہ تھیں اوہدی اوہ سیاہی
جے توبہ کرے نہ اوس گناہوں ہور گناہ کماوے
تاجو دل اُسدا سبھ گھیرے اوہ ظلمات سیاہی
جد ایہہ حال گناہ مومن کیا فر حال کفاراں
مغضوب مراد کفار جو حق تھیں کردے روگردانی
یا قصداً کرن گناہ دے کم جو جیں یہود دساسے
وَالَّذِيْنَ اٰتَيْنٰهُمُ الْكِتٰبَ حق یہوداں آخر پائیں
ضالین مراد جو پیروی کردے اوہ ڈکیاں اپنیاں بندی
بابے سمجھے بیفکری تھیں گمراہی اُنہاں پلی ہے
بھی مغضوب جو ظاہر اعمالاں وچہ کرن خطائیں
مغضوب گناہیں ضال جہال ایہہ بیضاوی فرماوے
تے اسپر غضب الٰہی ہے جیں رہنوں نا پچھاتا
وچہ خازن کیہا نہ مومن عاصی غضب خدا دا پاوے
مغضوب یہود ضالین نصاریٰ خازن وچہ فرمایا
بھی مغضوب جو بدعت والے بعضیاں قول بتایا

تا توفیق اُنہوں ربدا شکر گذاری ہیندا
شکر انہیدا اثر نشا ہور بخشش کرن بتاوے
کدیں غفلت راہوں بندایا وے گمراہی بدراہی
جو دل اوپر نفسانی خواہشاں بیٹھیں سخت بلا دل
تے بدیاں دیوچہ جوش ہووس ول دیکھے عزیزی حالوں
تا غلبہ نفس ہوا دا سپر ہووے نال زیاناں ہے
کناں اوپر مہر غضب دی سنے نہ ویکھے واہی ہے
نہ وعظ نصیحت تھیں کجھ اوسنوں ہووے فیض عیانی
تا دل اُسدا اپر کالا نقطہ پئے اک بہا جی
دل اُسدا اوت روشن تھیوے توبہ نال صفائی
تا اوہ سیاہی دل اوسدے پر چوڑی ہوندی جاوے
وچہ ہک حدیث قلب جد وگڑیا ہووے بدتباہی
ایہہ وچہ بستان جو نقل عزیزی استھیں نقل الجہلانی
جو جان پچھان خدا دیاں حکماں کرن انکار شیطانی
حق اوہناں دیوچہ رب سچا وچہ قرآن بتائے
تے وَلَقَدْ عَلِمُوْا لَمَنِ اشْتَرٰىهُ مَا لَهٗ فِي الْاٰخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ تیار
جو رستہ باطل پکڑ کر ہین چلے چال تہاندی
جویں نصاریٰ حق تہاندے ایہہ آیت رب گھلی
تے اوہ فاسق لوک جو کردے ترک اعمال اصلاحیں
جو رب پچھان نہ عمل کرے اوہ فاسق نام سداوی
تے چنگے عمل کرے اوہ جاہل وچہ گمراہی پھاتھا
اوہ کفاراں لاحق ہوسی باہجوں مومن ٹھاوی
انیویں وچہ معالم ہور مدارک مظہری پایا
تے ضالین جو تارک سنت ناہ دل اسپر لایا

نیہچ نوں نال جھوٹھ دے اتے چھپاندے ہو سچ نوں نال جھوٹھ دے اتے چھپاندے ہو سچ نوں حالانکہ تسیں جاندے ہو ۱۲
(تفسیر عزیزی)

مسئلہ ضاد نوں ظ یا ذ پڑھنے تھیں نماز فاسد ہو جاندی ہے

نزدیک فقیہاں اہلحدیث سلف دیاں پڑھیاں ظاہر
تے پچھلے کہن نہ مفسد مگر جو معتبرات کتاباں
بھی رد المحتار جو شرح در المختار دی آئی
وچہ اینہیں کتابیں قول سلف دا لکھیا من آوے
خصوصاً وچہ نماز جدی پچھ ہوسی بعد ایمانوں
تے وچہ خزانۃ الاکمل قاضی ابو عاصم فرماوے
تے وچہ بزازیہ دے اسنوں بہتر قول الایا
ثابت ہویا ضاد نوں ظا ہر پڑھے جے باہجہ لحاظاں
پس جو ضاد نوں ظا پڑھے ناہ اسدی مگر نمازاں
نہی کہیا ہیں عالماں واکراں حق ضاد سندا جو آیا

ضاد نا ئیں وچہ ہتھیں وجہیں مفسد گندھی ماہر
جیویں شرح کبیری منیہ شرح ہدایہ نقل صواباں
اسو چہ بھی ایہہ مفسد نالے ہور کتاباں بھائی
جو چاہے عمل کرن اس اُپر عمل احتیاط دا سوہاوے
ایہہ رد المحتار عبارت سندا مطلب جانوں
جو قصداً وچہ نماز پڑھے اوہ صحیح نماز گنواوے
فتوے دیون کارن چنگا ایہو قول وسایا
اوہ اپی چوڑ نماز کرے بھی پچھیاں جوڑ نمازاں
جو وچہ قرآن کہے خود راؤں قرات جوڑ بنیاں
ہن بعضیاں چھوڑ حدیث نبی دی نواں طریق بنایا
صلی اللہ علیہ وسلم

فضائل سورہ فاتحہ

فاتحہ نائیں سبع مثانی پیغمبر علیہ السلام فرمایا
تے ابن عباس ایہہ روایت شاہ رسل فرماوے
بھی فاتحہ جیہی سورت کائی وچہ قرآن ایہا ئی
وچہ حدیث نبی فرمایا عرش خزائیوں خالص
ہک اتھاں تھیں فاتحہ دوجی آیۃ الکرسی آئی
ہو جی کوثر سورۃ بھی پھر شاہ رسل فرمایا
تے جیکر فاتحہ وچہ ترازو رکھسن روز قیامت
ستے حصے ہو جاسی فاتحہ وڈا قرآنوں بھاری
سے دحی کہیا و نور ملے مدہ جو کسے ہتھ نہ آئے

قرآن عظیم تے سورہ اعظم بھی حضرت صلعم بتلایا
جو فاتحہ پڑھیاں جیہاں پاریاں قدر اجر تتھ آوی
نہ وچہ توراہ نہ وچہ انجیل نہ وچہ زبور بتائی
ملیاں بینیوں چیزاں چار جو ناملیاں کسے نبی نوں
آمن الرسول دو آیتاں آخر بقروں بھائی
جس سبھہ قرآن نہ کرے کفایت فاتحہ کرسی تبایا
تے دوجے پلے رکھن اہندا سب قرآن ہدایت
سبحان اللہ فاتحہ سندے فضل کہیا اظہاری
ہک آخر بقر دو آیت دوجی فاتحہ شان سوائے

جیہے فاتحہ نال اخلاص پڑھے ہر شے توں ہوس خلاصی
ہور ابو ہریرہ آکھے سیو ہم پاک نبی فرمایا صلے اللہ علیہ وسلم
ادھ میرا اتے ادھ بندیاں جوڑ سو بندے پاوے
جو حمد ثنا تعریف میری ہن کیتی بندے میرے
ہن بندے میری حمد کہی جاں یوم الدین الاوے
جاں نعبد نستعین پڑھے رب نصف کہے اساہیر
جاں پڑھے ولا الضالین لوڑے رب آکھے بندا ایہہ
تے فاتحہ کارن ہر بیماری نبی دوا فرمائی
بعض مشائخ کہیا جو کوئی سورۃ فاتحہ پیارے
جس دکھ والے نوں دم کرسی دیوس رب شفائیں
جو بسم اللہ دے نال پڑھے تس فجری دی تگرامی
جیکر اوہ محتاج ہووے تا دولتمند ہو جاندا
تے جیکر اوہ بیمار تا فضلوں پاوے ترت شفائیں
خاص اخلاص جو درد اکھیاں تھیں پڑھے مدام تدیں
ایہہ سرّ ابھی اسرار ول پر کوئی جانے نہ اس تائیں
تے ابن العربی کہے جو جسنوں حاجت ہووے کوئی
فرض سنت مغرب تھیں پچھے اوہ پڑھ دے جانی
پھیر مراد اپنی تھیں ہووے اللہ بخش سوالی
بہت خواص فضائل اسدے کیہڑے عبد سنائے
مگراں موت جو اس تھیں ناہ کوئی رہیا جان سلامت
رب کیہا نماز وندی میں وچ اپنے ہور عبد منایا جل جلالہ
عالمین لگ پڑھے جاں بندہ تا رب اسبہ فرماوے
جاں الرحمن الرحیم کہے فر کردا رب تکبیرے
تا رب کہے ہن بندہ میتوں خاص بزرگ بتاوے
میرے تے وچ بندے ہن جو شکے لوے اٹھائیں
جو بندہ میتھوں طلب کرے میں کرساں اوس عطائیں
لا علاج ہووے جس مرض اس فاتحہ پڑھنی آئی
نال وصل بسم اللہ اسنوں پڑھے اکتالی واری
ہے ایہہ عمل مجرب ڈاڈھا موں شک نہ پائیں
سنت ہور فرضاں دے سنہ اکتالی وار مدامی
جیکر ہے مقروض تا اس تھیں اللہ قرض اٹھ ندا
اے جیکرا وہ ضعیف ہووے رب قوت کریں عطائیں
خالص نیت تھیں تد صحت ہوسی اوس نصیبوں
پر توفیق دیوے جس تائیں حضرت اللہ سائیں جل جلالہ
مغرب وقت پڑھے پھر فاتحہ اس ترتیبوں سوئی
چالی وار پڑھے اس جاؤں بھلے مول نہ بھائی
پر جو اسدی حاجت پوری کرسی رب تعالی جل جلالہ
عمراں تکن ختم نہ ہودن اسدے فضل جو آئے

اختلاف پڑھنے فاتحہ دا وچہ نماز دے آیا فرض ہے یا وجب

اس مسئلے وچہ اہل علم دے اختلاف لیاون
عبادہ بن صامت تھیں انہاں نال حدیث لیائی
ہور ابو ہریرہ کرن روایت حضرت خود فرماوے صلے اللہ علیہ وسلم
شافعی مالک احمد فاتحہ پڑھنی فرض بتاون
جو فاتحہ باہجھ نماز نہ ہووے شاہ رسل فرمائی صلے اللہ علیہ وسلم
جو فاتحہ پڑھے نہ وچہ نماز نماز اس ناقص آوے

مگر امام یا تنہا شافعیؒ فاتحہ فرض بتاوے
ابن ماجہ ہور نسائی ابو داؤد روایت لیائے
امام نہ کیتا جاندا اگراں کارن اوس اطاعت
جاں تکبیر امام کہے پس تسیں بھی نال الاو
جو چپ ہو سنن قرأت او سدی ایہ فرمایا ہرہ کی
ایہ نزاع ہے نال امام تے طمع کرن پریشانی
کہن شیخین کراہت فاتحہ مگر امام قرأت
تے مثل شیخین امام محمد وچہ تصنیف بتاوی
وِہر ماخذ ہو قول ابحنیفہ ہے کہے امام محمد
وچہ منع قرأت فرمایاں اُس بہت آثار اخباراں
فاسد اُس نماز جو پڑھدا اگر امام قرأت
ہے احتیاط عمل وچہ پکڑن اوہ دلیل پیارے
فرو وچ حدیث امام ہے جسکارن ہی کہیو لی
بخاری مسلم باہجہ محدث کل اس کرن روایت
حدیث جو فاتحہ باہجہ نماز نہ شافعی آکھن بھائی
جیویں وچ حدیث دوجے ظاہر لفظ عدم سمایا
جویں لَا صَلٰوۃَ لِجَارِ الْمَسْجِدِ اِلَّا فِی الْمَسْجِدِ فرمایا
یعنے ناقص اوہاں نماز جو مسجد پاس وسنے
کہے سفیان جو پڑھے اکلا اوس نماز نہ کائی
باہیں فاتحہ ابو حنیفہؒ واجب ہے فرمائی
تے شیخ الاسلام نے اندر شرح بخاری صفا کہی لی
تے ایہہ حدیث روایت گروہ اہل حدیث اکابر
امام محمدؒ وچہ موطا خلف امام قرأت
ابن عمرؓ تے ابن مسعودؓ ہور جابر کنوں لیاوی

تے ابو حنیفہؒ مگر امام کراہت پڑھن بتاوے
جو ابو ہریرہؓ آکھے حضرت شاہ رسل فرمائے
ہے اگے ہو یا امام تا چاہیے پچھلیاں کرن متابعت
جاں پڑھے قرأت چپ ہو تسیں سنیو چت لگاؤ
تے نال امام قرأت پڑھن مخالفت ایہی بھاری
وقت بلند یا ہولی ناہیں روا قرأت جانی
تے ابن ہمام کہے تحریمی جہت وعید روایت
عبادتاں اسدیاں دیکھ صریح جو وچہ آثار لیاوی
وچہ موطا ویکھئے حاشیہ اس تعلیق مجدؔ
جسنوں شک موطا دیکھے ضد نہ کری یاراں
جماعت اصحاباں تعیین کری محمد نقل روایت
جو بہت قوی دلائل تھیں اوہ لائق عمل سہوئی
پس امام دی قرأت مقتدیاں دی قرأت ہوئی
وچہ اشعۃ اللمعات محدث عبد الحق درایت
اوس مراد نماز نہ کامل ناقص بن اوس آئی
خداج دلے معنے ناقص یعنے نقص نماز بتایا
نہ مسجد باہجہ نماز روا جو مسجد کول ہمسایہ
تے فرض پڑھن وچہ گھر دے ناں او کامل حضرت
اوہ اسی حدیث ارادی جس اَحَدِیَّت قید لگائی
جو پڑھے اکلا یا جو کرے امامت اس حق آئی
جو قرأت کرے امام ہے قرأت مقتدیاں دی
مذاہب اربعہ والے بھی جو انہاں باہجہ اور
وچہ اُچی وقت یا ہولی ہر جا کرو انہد فات
کہی طرح قیل نال عمر فاروق کنوں بھی آوے

عن ابی ہریرۃ رضی اللہ عنہ قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم انما جعل الامام لیؤتم بہ فاذا کبر فکبروا واذا قرأ فانصتوا رواہ ابو داؤد والنسائی وابن ماجہ

زید بن ثابت بھی ہور سعد جو ابی وقاص دا جایا
عبد اللہ بن شداد کنوں کہہ گیئے ہنی امامت
ہیں اک شخص اشارت اسنوں کیتی نال اکھیندے
اس بعد سلام کیہا توں مینوں کیوں کیتی سی تارت
پس ہندا جاتم ایہہ جو پڑہیں قرارت مگر نبیدے
جو جد اہووے امام امام دی قراءت اوس کفایت
شعبی آکھے پایوم ستر اصحاباں دے تائیں
بھی وچہ عدم قراءت کردے چارے یار روایت
تے وچہ ہدایہ عدم قراءت پر اجماع اصحاباں
وچہ مسند اربعہ باجہ انہاں لوہنہ ہور محدث لیائے
جو لکھوی کہیا محمد فاتحہ پڑہنی ٹیک بتائی
ایہہ قول محمد وچہ ہدایہ لکھیا ناہ وسایا
ایہہ نال قرآن ثبوت جو فاتحہ مگر امام نہ آئی
شاید رحمت کیتے جاوُ کنوں کلام الٰہی
فَاقْرَءُوْا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ ایہہ وچ آیت آئی
تے ابن عباس کہے ایہہ آیت وچہ نماز ایہا ہی
روایت ملک نماز نہ اُسدی پڑہے جو مگر امامے
پس اُسدی ہہیں نماز مگر جو خلف امام ایہا ہی
سعد کہے میں بھاوے انگیاری منہ اُسدے پاواں
عمر کہے میں بھاوے پتھر منہ اُسدے وچہ ڈالاں
ہن ایہہ حدیثاں آیت نال موافق ہویاں سبھے
وچہ پڑہنے مگر امام انہاں تھیں سخت وعید لیایا
وقت عصر پس مگر نبیدے پڑہی ہک شخص قرایا
جو اسدے پاس نماز ہی آہا وچہ شرح فرمیندے
آکھیوس تیری اگی آہے حضرت ختم رسالت
ناسن بات انہاں فرماندی حضرت رکھ عقیدے
سالم بن عبد اللہ تھیں پھر اینویں کرن روایت
جو فاتحہ مگر امام نہ پڑہدے شرح نجاریوں پائیں
تے ہور اصحاب کبار جو آہے انہاں مذہب اہل حدیث
وچہ جامع الاصول مشکوٰۃ اندر بھی عدم جواز جوابا
تے کتب فقہ دا انت نہ کوئی ہر یک بند کرائے
وچہ ہدایہ مگر امام اوس کولوں گل ہٹائی
ایہہ لکھوی جھوٹھی تہمت دیکر لوکاں اوہ چیڑ پایا
رب کہیا قرآن جا پڑہیا جاوے سنوں کلام خدائی
حدیث احاد مقدم ناہیں اوپر نص گواہی
پڑہو قرآن کنوں جو سوکھا سمجھ کلام صفائی
اینویں لکھیا وچہ مدارک دیکھیں نال صفائی
بھی حضرت کہیا پڑہنی جس رکعت فاتحہ باجہ گرامی
جو فاتحہ باجھ نماز نہیں ایہہ انہاں جواب صفائی
جو مگر امام قراءت پڑہے موطا تھیں سمجھاواں
جو فاتحہ مگر امام پڑہے کہے نال افسوس بحالاں
تے شافعیاں دل اس دھوے اوپر ناہ کوئی آیت آئی

تے فاقرؤوا ما تیسّر تھیں جو دعوے ثابت کردے
اتے حدیث موافق ہوئی آیت نال پیارے
تے وچہ روفی ہیٹھ اس آیت دے تفسیر بتائی
اینویں وچہ مدارک ہور حسینی وچہ وساوے
جو امر وجوب تے کرے دلالت فائدہ دیکھ اصولوں
وچہ احمدی مقتدیاں نوں چھوڑن فرض قرات آئی
جو جداں قرآن پڑھیوے وچہ نماز یا وکھ نمازوں
ایہہ روا اس انصار یدا جس پڑھی قرات آہی
جو جداں قرآں پڑھیوے چپ ہو سنیو اسد بتایر
تے بعض کہن وچہ خطبے لاکن بہت صحیح ایہ بھائی
جویں مدارک احمدی بیضاوی کشاف الایا
تے لکھوی وچہ تفسیر محمدی اینویں آکھ سناوی
تے جداں قرآن پڑھیوی اسول کن دھر چپ کریو
ابن مسعود سنے کئی مگر امام قراءت پڑھدے
بھی ابن عباس بتاوے اینویں دیکھ عباسیوں بھائی
وچہ جلالین ہور خازن اینویں وچہ روفی لیایا
اس آیت نال حدیث موافق کروے اہل سنارے
پس لا مذہباں کم دہو کھے ہاری راہوں ہچھڑ پادن
اس پاسے کل حنفی مذہب عمل کیا و توالے
دہوکھے نال عواماں حنفی مذہب کنوں ہٹاون

سبہ قرآن شمول اسو چہ نہ صرف الحمد جو پڑھدی
جو واذا قرئ القرآن آیت آخر تیک سوہاوی
جاں پڑھے امام تاں چپ ہو سنو نہ کرو شراکت کائی
جاں پڑھے امام تا مقتدیاں نوں واجب چپ تاوی
تے وچہ مدارک ایہا قول اصح ظاہر مقبولوں
جو امر خدائے کیتا سن تے چپ رہن وچہ بھائی
تے اکثر عالم وکھ نماز نہ واجب کہن نیازوں
وچہ نماز نبی وے مگر تاں کھلیا حکم الٰہی
شائد او پر سانوں رحمت پاوے اللہ سائیں
وچہ خطبے ہور نماز دوہاں حق اینا نزل آئی
تے قرءت امام ہے مقتدیاں دی وچہ ہدائے پایا
سورۃ اعراف دے آخر ظاہر لکھیا صاف وساوی
تا تساں اپر رحمت ہووے رحمت ربدیوں تریو
کھیوس جو پڑھے امام سنو اس چپ کرکے کن دھرو
وچہ خازن ایہ مقتدیاں حق سنن قراءت آئی
بھی وچہ ہور تفاسیر اندے جنہاں اندر آیا
تے اوہ شافعی دا قول جو لکھوی احمد کنوں گزارے
لے وچہ اس ملک نہ شافعی کوئی جو ایہہ عمل کماون
تے بدفرقے ہور اکثر جنہاں وچوں ایہہ منہ کالے
کوڑے مسئلے کرکے احمق جہلا دا ال پھسلاون

فصل در بیان آمین

سنت کارن قاری بعد الحمد آمین پکارے
معنے اسدا ایا رب سن لئے کریں قبول دعائیں
تے بعضے کہن ایہ اسم خدا دا کنوں اسماء آہی
ہک آکھن ایہ خاتم فاتحہ جاں الحمد مکاوے
تے ابوہریرہ تھیں وچہ خازن شہ رسول فرمایا

مد الف تی کچھے ہور مخفف میم گذارے
تے ابن عباس ہے کہے تس معنے اینویں کریا سائیں
لئے بعضے کہن لفظ سریانی دیکھ ردفیوں بھائی
پھر ہووے آمین سندی جویں نامیاں چھیکر آوی
امام جدوں آمین کہے تساں نال لا دن آئی

ہو کرن اصرار گناہاں اوپر ایہ بھی تقوے آیا — تے گلاں بیہودہ تھیں بچنا ایہ بھی تقوے پایا

الَّذِیْنَ یُؤْمِنُوْنَ بِالْغَیْبِ وَیُقِیْمُوْنَ الصَّلٰوۃَ

وہ جو ایمان لاتے ہیں بن دیکھے اور قائم رکھتے ہیں نماز کو

جو دسے ہوئے غیب نبیدے صلی اللہ علیہ وسلم منن دلوں بجانوں

دلوں زبانوں منن ہوا ایمان جو حضرت صلی اللہ علیہ وسلم آندا

وچہ مدارک عمل نہ داخل وچہ ایمان کہیا نوہا

صرف اقرار اعتبار نہیں جے دل تصدیق نہ پھڑدا

وقت ضرورت رو اہے موہنوں ناہ اقرار لیا وی

تے اینویں وچہ عزیزی نیکی بدی نہ جز ایمانے

دو جا مسئلہ عمل نہ داخل وچہ ایمان اعمالوں

جو آکھن ودھے ایمان اس معنے وچہ عزیزی لیا دے

قوت اینویں ایماں پاوے شان کمال اچیرے

تا اول اسنوں حاصل ہوندا شرح صدر انوار ول

تے رتبہ ہر شے دا وچہ جاپک اسدی خوب پچھانے

مجمل ہور مفصل تا سب اسپر ظاہر تھیوے

تے شرح صدورے قدر اوسدا اول خوشیاں پھیر اٹھاوے

وچہ اس حال انوار اخلاق اس ہوون خوب چنگیرے

اوہ بچیا ہوون اکٹھے ملکہ نال انوار عرفانی

وچہ کالیاں راتاں ظلمت بہریاں خوب لگی روشنائی

نُوْرُھُمْ یَسْعٰی بَیْنَ اَیْدِیْھِمْ وَبِاَیْمَانِھِمْ وچہ ہوس جا فرمایا

تے اینویں ضعف ایمان ہووی جو یک گناہ کماوے

جے توبہ کرے تا دور ہووس جے ہور کرے برائی

جاں دل کالا ہووس گناہوں ضعف پیا ایمانے

نہ ودھے گھٹے ایمان ولیکن کامل نیک اعمالوں

نہ جز ایمان اعمال تہائے اہلسنت سرداراں

پھیر وچہ سواد اعظم دے مسئلہ واضح کر سمجھایا

ہزار ارز ناکرے یا وہ سے مومن ناحق مارے

بھی اوہ ادا نماز کرینہدے پاون نور ایمانوں

تے وچہ ایمان اعمال نہ داخل مظہری وچہ بتاندا

اینویں اندر کتب عقائد مسئلہ واضح جانو

بھی تصدیق نہ نری مینوں سے جے اقرار نہ کردا

ایہہ پانی پت دا قاضی مظہری وچہ تفسیر الاوی

تے وچہ عقائد محمدی اوہیں لکھوی لکھ دسیا نے

تے بد اعمالوں ضعف ہووی تس ودھی گھٹی اسحالوں

جاں ہوون دور حجاب تا نور ایمان ودھے فرماوی

پھر جوڑ اہو تس نور جوارح تے کل فوقاں گھیرے

حقیقت کل اشیا غیوب الغیب اس ہوون اظہار دل

تے سچا جانے نبیاں علیہم الصلوۃ والسلام بھی جو دسیا اوہناں عیانے

نال اندازے نور ایماں جو روشن رب فرمیوی

تا امر نواہی ربدی اندر تابعدار ہو جاوے

بھی چنگے اعمال اتے ملکات حمیدہ جیہڑے

وچہ طبع حیوانی شہوانی رل نور کرن ارزانی

ایہناں معنیاں نال ایمان ودھن وچہ اشارت آئی

تے نُوْرٌ عَلٰی نُوْرٍ یَھْدِی اللّٰہُ لِنُوْرِہٖ مَنْ یَّشَآءُ وچہ آیا

تا اک نقطے کالا اسدے دل او پے جاوی

تا اک نقطہ ہور پوس دل بھر دا کل سیاہی

تا دل تے پہار پوس ناہ کرن اس اثر آیات ربانی

تے بد اعمالوں ضعف ہووی پس ودھی گھٹی اسحالوں

تا اوہیں فقہ اکبر وچہ مسئلہ لکھیا جیوں تکرار ال

نہ اہل قبلہ کوئی نال گناہ دے کافر ہوندا آیا

یا ارہزار ہیوے اوہ حمزہ حکم کفر تس ہیارے

جے نیک اعمال کرے سب کافر مومن ہوسی ناہیں
نہ جد لگ کفر کرے رب نال نہ تد لگ کافر آوے
تے فسق فجوروں توبہ کرن تباوے اللہ سائیں
کہیا اہل ایماناں نوں توبہ کرو نہ اہل کفر فرمایا
بھی وچ بہشت جاں آدم تائیں بخشیاں اللہ جائیں
نے حضرت آدم علیہ السلام جاں اس سکوں پھل کھایا
بھی ہاروت ماروت جاں پیتی خمر تے قتل زنا بھی
نا کوئی کافر ہویا ناہ کسے کفر خدا فرمایا
حضرت کہیا نہ اہل قبلہ نوں کافر آکھے کائی
جاں اہل قبلہ تھیں مرے کوئی تس پڑھو نماز جنازہ
تے غائب ہے اوہ چیز ہووے وچہ جس دی لوڑ دلیلاں
تے بنیاں من فرض اگرچہ غیب ایہ ظاہر دہندی
ابن مسعود تے ابن عباس کہن غائب تس چیزاں
تے اکھیاں تھیں جو ہے پوشیدہ ذات صفات الٰہی
پلصراط ہور نکر عملاں اتے عذاب قبر دا
غائب کنوں مراد خدا جو ڈٹھے باہجھ منے سو
پر جہت کمال لطافت ساڈیاں نظراں وچہ نہ آوے
نصیب کدوں ایہ ساڈے جو مدہ کرے اسیں نظارے
لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ جو خود مولا
ایمان شہود دی وے اسیں بھاویں قائل بیشک بھائی
نہ اکھیں ویکھ سکن اس پل وچہ فہم خیال نہ آوے
براز ابو یعلی ہور حاکم عمروں کرن روایت

یا مومن سب کرے برایاں کافر ہوسی ناہیں
جو اہل ایماناں توبہ کارن حکم خداوند بھاوے
جے نال گناہ اوہ کافر ہوندے مومن کہندا ناہیں
وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ ارشاد وسایا
نے حکم کیتا آدم نوں ایس درخت قریب نہ جائیں
وَعَصَىٰ آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَىٰ تا رب اوسنوں فرمایا
جھلیا وہناں عذاب جو دنیا پر آخر نا بھی
جے ترک اعمال کفر تا عاقل نفسا کفر لگایا
نہ کہو منافق مشرک سو ہو حال اہناں طرف الٰہی
آخر تاک حدیث سواد اعظم وچہ کرے آوازہ
نے جس شے وچہ ناہ لوڑ دلیل اس ظاہر کہیا جلیلاں
پیغمبری تہاں غائب سمجھے باہجہ نا ظاہر تھیندی
جنت دوزخ روز قیامت بعضے کرن تمیزاں
جنت دوزخ روز قیامت ہور فرشتے بھائی
ایہ پانی پت دا قاضی مظہر ید یوچہ خبراں کردا
احاطہ قرب معیت اسدا کہیا نویں ثابت تھیوے
کیا طاقت اس حادث نظر جو رب قدیم نوں تکے
پھر وے وچوں ہے توں کد دکھا جلوہ اک پیارے
ناہ تسیں اسنوں ویکھو تے اوہ رب تساں نوں یادی
ایہ پرے پرے اس ذات کنوں شہود مشاہدے آئی
برتر ذات معلے کیونکر اندر ذہن سماوے
عمر کہیا میں ہکدن ساں وچہ حضرت بحر ہدایت

تا یاراں نوں فرمایا افضل کنہاں ایمان تباؤ
فرمایا ایمان کنوں انہاں مانع چیز نہ کائی
پھیر عرض کیتی ایمان رسولاں تاحضرت فرمایا
فرمایا ایمان تنہاں ہیر رکھ آکیا وڈیائی
پھیر یاراں عرض کیتی فرماؤ تاحضرت فرمائے
بعد میرے اوہ پیدا ہوون ایمان میری پر لیاسن
یعنی کجھ سیاہ اوراق ہوئے تنہاں نظری اون
سو ایہہ گروہ ایمان جنہاندا افضل نبی بتایا
نے قائم کرن نماز ہمیشہ وقت اُپر ہر روئے
پاکی جامہ جا ہور بدن تے منہ قبلے ول لیاون
کریں عبادت ربدی جیں توں ویکھیں خالق تائیں
تے صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي شاہ رسل فرمایا
تکبیر تحریمہ سے چھوڑن ہر شے غیر خداؤں
أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلٰهَهُ هَوَاهُ جس بجا یار ہوا اُس
عبادت خالص کاں خدا خود بندیاں حکم سنایا
تیر لگا تن علی نہ نکلیا یاراں عقل دوڑائے
وگیا خون مصلے پر جاں علی فراغ نمازوں
شاہ علی فرمایا مینوں ہرگز خبر نہ کائی

تا یاراں کہیا ایمان فرشتیاں افضل حضرت پاؤ
جو قربت عزت نزد خدا انہاں جیہی تساں پر ناہی
انہاں نال نبوت خاص کیتا رب وڈا قرب دوایا
جو رہ گئیاں وی ہمراہ انہاں سبھی کل کھلیائی
ایماں تنہاندا افضل جو اسے پشت پواندی آئے
فیضے میرے با بجھ اوہ پر چند ورقیاں عمل کماسن
سو نال قوت ایمان بیچارے اُسپر عمل کماون
ایہہ وجہ رؤفی رافت لکھیا جو مذکور دسایا
فرض و اجب ہور سنت استحباب رعایت کردے
ستر عورت ہور نیت کرنی ایہہ سبھ شرطاں آون
جے توں نہ ویکھیں تا توں جان جو ویکھے مینوں سائیں
پڑھو نماز جویں تساں مینوں پڑھدیاں ویکھیا آیا
توں پڑھیں نماز اتے دل وچ غیراں پوجیں حرص ہوا دل
غیر خدا اوس پوجا کیتی کیتس شرک بلاؤں
فر طمع ریاوی طاعت کر کیوں غضب خدا سر چایا
جاں وچہ نماز علی تاکڈھیا چیر بدن اوس جائے
ویکھیا خون کہیا کتھوں آیا یاراں دسیا رازوں
جو کس ویلے تساں تیر نکالیا وچ نماز کیا ای

وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ ۝ وَالَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ

اور اُس چیز سے کہ دی ہم نے اونکو خرچ کرتے ہیں — اور جو لوگ ایمان لاتے ہیں ساتھ اُس چیز کے کہ اُتاری گئی طرف تیری

وَمَآ اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ ۚ وَبِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوْقِنُوْنَ ۝

اور جو کچھ اوتارا گیا پہلے تجھے — اور ساتھ آخرت کے وہ یقین رکھتے ہیں۔

تے خرچ کرن اس چیزوں جو اساں دتا رزق انہاں نوں
تے من جو کچھ پہلے تیرے بندیاں ول آیا

تے من دے ہن اوہ لوگ جو تیری ول نازل رب جایا
تے روز قیامت نال انہاں دے پک یقین ٹھہرایا

[illegible]

جس شے تھیں کجھ نفع اٹھائیو اوہ شے رزق کہائی
مال اولاد تے رزق لغت وچ حظ نصیب کہائی

تے اس مالوں پھیر کرن تصدق طاعت وچ الٰہی
ایہ خرچ کرن وچ داخل ہے جتھے واجب خرچ ہوائی

مثل زکوٰۃ ہور نذر تے کرنا خرچ نفس پر آوے
تے نفقہ دیون اس جس تابع تھیا واجب پاوے

تے خرچن وچ جہاد جاں اسجا خرچن واجب آوے
تے خرچ کرن وچ استحباب اوہ صدقہ نفل سداوے

تے وچ غمخواری اہل ایماناں خرچ کرن اموالاں
ایہ سب خرچ اوہ ہیں جنہاں دی ہوئی صفت کمالاں

تے کرن اسراف اندر انفاقاں ہویا منہیا تولوں
ایہ خازن اندر محی السنہ لکھدا نیک صفاتوں

تے من دی اوہ قرآن جو تیرے اوپر اساں اتارا
تے من دی اوہ کتاباں ہور صحیفے نبیاں پیارا

جو پہلے تھیں مثل انجیل تورات زبور اوتارے
فرض ایمان اوپر سبھناں دے سخن جو رب سارے

تے روز قیامت نوں اوہ من نال یقین صفائی
دنیا کولوں دور ہوون تھیں نام آخرت ہے بھائی

ایہ آیت حق تنہاں جو اہل کتابوں مومن ہوئے
تے پہلے حق ہے علم جو مشرک کر تصدیق کھلوئے

اُولٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِّنْ رَّبِّهِمْ ۗ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۝

یہ لوگ اوپر ہدایت کے ہیں پروردگار اپنے سے اور یہ لوگ وہی ہیں چھٹکارا پانے والے

انہاں رب تھیں ملی ہدایت اوہا لوکی بچے عذابوں
ایہ پنج آیت مومناں دے حق آیاں ہیں جناب وں

اوہو استقامت اوپر سمنے کرن ہدا دا
مفلحون جو دوزخ تھیں بچ پان بہشت خدا دا

لقا فلاح دا معنے رہنا وچ نعیم ہمیشہ
بھی قطع کرن اس معنے ہور مراد پاون تماماں

ست آیتاں الحمد تے چار ایہ کل تیرہ فرماون
برکات انہاں مشہور تمام عزیزی وچ فرماون

جو نیندر کنوں پڑھے اوہ آیت بقر کنوں فرماندی
اس قرآن نہ بھلے ہرگز ابن مسعود دی پاندی

چار اول دیاں اٹھتاں کرسی دو اس بعد بتایاں
تن آیتاں آخر بقر عزیزی وچ ایہ نقلاں آیاں

طبرانی بیہقی ابن عمر دی وچ شعب الایمان لیائی
جو ابن عمر کہے سنیوم حضرت شاہ رسل فرمائے

جاں کوئی مرے تساں تھیں تاتیں چھوڑ و نہ وچ گھر دے
بلکہ اسنوں جلدی جا دفناؤ وچ قبر دے

وچ قبر سرہانے میت اول بقر پڑھے استادہ
تے پیراں ول میت دے آخر بقر آیات افادہ

بھی وچ عزیزی عبداللہ بن عمر دی ایہ روایت
جو تیرہ آیت پڑھے اوہ ہور وِرد بولے ہک

جاں حال بیان ہویا پنج تول جو شامل وچ انقادی
جو نال قرآن ہدایت جنہاں فائدے لین پیا دے

بعد انہاں دونوں شقیاں دا رب حال بتاوے ہُن
ایہ سبب جو ایہ دو فرقے فائدہ ناہ اوٹھاون
تے وچہ ہدایت قرآنی کجھ نقص قصور نہ آیا
ایہ چار آیتاں حق اہل ایماناں دو وچہ حال کفار اب

کارن دلداری محبوب اپنے دی رب فرماوے
باطل استعداد و فساد ہو وچہ پیدایش لیاون
نہ وچہ تیری تبلیغ ڈراون پیار یا دوس دسایا
تے تیراں آیتاں حق وچہ اہل نفاق اگے اظہار

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ۝

تحقیق جو لوگ کہ کافر ہوئے برابر ہے اوپر اون کے کیا ڈرایا تو اُن کو یا نہ ڈرایا تونے ان کو نہ ایمان لاوینگے

بیشک جیہڑے کافر ہوئے اوپر تہاں برابر
معنے کفر انکار شرع وچہ حق چھپاون نالے
شب نوں کافر کہن عرب جو کجدی نال اندھیرے
جحد خدا نوں دلوں ہٹاون منکر ہون یا تولے
تے کفر عناد خدا نوں دلوں زبانوں حق چھپاون
ایہہ بن صاکت ہو را بیطالب دو دین تبلانے
تے کفر نفاق زبانی من دلوں یقین نہ لیاون
جو کرے انکار خدا دا یا انکار نبوت حضرت صلی اللہ علیہ وسلم
یا کسے نبی دا منکر ہووں پس اوہ کفر عقیدہ
نہ رب کدے اوس بخشے ایہ حق اہل شرک عربا نہ
اندر معنے خبر سناون ہور ڈراون یا غم
ثابت ہوئی اوہ ایہناں بابت عذاب الٰہی

ڈرائیں خواہ نہ ڈرائیں پھر بھی رہسن نا بر
تے پردہ پاون ہور لوکاں اندر لغت کمال
تے رب نوں مطلق ناہ پچھان ہے انکار تکبر
مثل کفر ابلیس جو جان کراہن اہل نہ یا نوں
تے دین اوسوچہ نہ داخل ہون ایہہ وانگ یہوداں
جو دین نبی صلی اللہ علیہ وسلم حق جان کراہن دور دوراڈے آئے
ایہہ اقسام کفر دے چار انہاں حاصل آکھ سناون
یا انکار اُس چیز جو رب تھیں لیا ندے ختم رسالت صلی اللہ علیہ وسلم
اوہ کافر جد مرسی دوزخ گھر ہے اوس شقی دا
تے بعض کہن ایہ حق ہو دال غار نوچہ فرمانا
سمجھ منذر ہووے معلم کل معلم منذر نا ہیں
وچہ علم ازل دے آکھا اوہ نہ مومن ہوسن ای

خَتَمَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ وَعَلٰى سَمْعِهِمْ ؕ وَعَلٰٓى اَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ ۡ وَّلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ

مُہر کی اللہ نے اوپر دلوں اونکے کے اور اوپر کانوں اونکے کے اور اوپر آنکھوں اونکی کے پردہ اور واسطے اُنکے عذاب ہے بڑا

رب دلاں انہاں تے مُہر لائے سمجھن ول نہ آون
نالے اوپر کناں اکھیاں انہاں پردہ آیا مُہر
تے آکھن اہلسنت جو مہر کیتی رب دلیں کفار اب

کفر اندر تا قائم رہ کر اپنی عمر وہجا ون
وڈا عذاب انہاں پر ہوسی دم بدم دون سوایا
اوہ اس کارن جو رب دے علم ازل وچہ سی اظہار

تے خاص کیتا دل کارن مہر جو جابک فہم ایہائی
تا ذوق الہام تے کشف ہووس ہور نشان خدا دی
تا باہروں اندر چیز وڑے نہ اندروں باہر آوے
نہ دلیں تنہاندے وڑے ہدایت ناحق دل اوہ تولن
تے آکھن مہر کیتی رب اوپر کفر دوام تنہاندے
کہہ اول مہر نہ کردا اللہ پاہجہ انکار کماسے
جو سمع بصر ادراک دتا تا سوچن نفع برائی
اِنَّا ھَدَیْنٰہُ السَّبِیْلَ اِمَّا شَاکِرًا وَّاِمَّا کَفُوْرًا وچہ قرآن سنایا
باغ جویں کسے شاہ دا تے اس کیتا حکم غلاماں
پھر کبھی دل جو پھل نہ سونگھو۔ توڑیاں رنج اٹھاسو
دوہاں پاسیاں دا اس ظاہر کر تعریف سنائی
پھر جس منیا حکم شہنشاہ دا اوہ راضی خوش سو کھا
نہ ایہہ تس عذر قبول جو اسنوں کاسب رب بنایا

تے وچہ عزیزی دل اوپر جاں ہوئی مہر الٰہی
تا اوس اوپر کفایت بلکہ نکس دل زبادے
مہر کرن جس چیز اُ سدا ایہہ حال بیان الادے
نہ کن اونہاندے حق سنن تا اوہ حقنوں پاون
پھیر عذاب کرے کیوں اللہ رہیا نہ دس انہاندی
جاں ضد انکار کیتا تد اللہ مہر غضب دی لاسے
بھی اختیار دتا رب تدے عذاب ثواب ایہائی
اساں دوویں راہ دکھائے چاہو جیہڑا دل تساں آیا
جاؤ وچہ اس باغ جو پھل خوش سنگھو اوس تمامی
تے سبھے ول جو پھل اوہ ورتو بیشک خوشیاں پاسو
ایویں دنیا باغ اس اندر خلقت رب اوتاری
جس حکم عدولی کیتی شاہ دی شاہ غصے خود اوکھا
نال اختیار انہاں کفر کمایا رب نوں دوش آیا

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ یَّقُوْلُ اٰمَنَّا بِاللّٰہِ وَبِالْیَوْمِ الْاٰخِرِ وَمَا ھُمْ بِمُؤْمِنِیْنَ

اور بعضے لوگوں میں سے وہ ہے کہ کہتا ہے ایمان لائے ہم ساتھ اللہ کے اور ساتھ دن پچھلے کے اور نہیں وہ ایمان لانے والے

بعض انہاندے کہندے منیاں اساں خدا دے تائیں
اہل نفاق اگرچہ مومناں نال رکھن ورتارا
ذکر منافقاں اس آیت تھیں تور رکوعے تائیں

تے نالے روز قیامت منیا پر اوہ مومن ناہیں
پر روز قیامت دوزخ جاسن نال کفار اکٹھا
نہ دوزخ تھیں اوہ باہر آسن جکھسن نت سزائیں

یُخٰدِعُوْنَ اللّٰہَ وَالَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَمَا یَخْدَعُوْنَ اِلَّآ اَنْفُسَھُمْ وَمَا یَشْعُرُوْنَ ۝

فریب دیتے ہیں اللہ کو اور اون لوگوں کو کہ ایمان لائے ہیں اور نہیں فریب دیتے مگر جانوں اپنی کو اور نہیں سمجھتے

اوہ دھوکھا دیون رب وے تائیں اہل ایماناں نالے
ظاہر کہن اصحاباں نوں اسیں ہاں ایمان لیائے

نے تہیں اوہ دہوکھا اپن خود نقصان نہ سمجھن حالے
ایہہ نال فریب اقرار زبانی دلوں نہ مومن آئے

اوہ کلمہ پڑھدے ڈر تلواروں کارن جان بچاون	تے دلوں وچ کفر مسلماناں دے نال اوہ ویر کماون
خدعت مکر حیلہ وچہ لغت جو عیب فریب چھپاوے	المخادعۃ باب مفاعلہ تھیں ہے جس وچہ شرکت آوے
پر رب شرکت تھیں پاک مخادعہ فعل واحد اتھے آوے	نہ اللہ مکر فریب کرے اوہ اس تھیں پاک سوہاوے
جویں عفاک اللہ وطارقت النعل ہویا اتھے پیارے	تے عاقبۃ اللص نالے جیوں جاز توحؔ اشارے
خداع وچہ ذکر کیتا رب اپنا مگر مراد پیغمبر	ایہ کاں ظہور تعظیم نبی یا امر کیتا اس اندر
جو کرن گمان منافق نبی اساڈا حال نجانے	جو ظاہر وچہ اسلام تے باطن وچہ خلاف ہویانی

فِیْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ اللّٰهُ مَرَضًا ط

بیچ دلوں انکے کے بیماری ہے پس بڑھا دیا انکو اللہ نے بیماری

نہ سمجھہ انہاں نوں آوے ہے وچہ دلاں تہاں بیماری	پس رب ودھاوے مرض تہاندی شک نفاق انکاری
اوہ جانن نہیں وبال مکر دا جو انہاں طرف سدھاوے	شک نفاق ہووے کہ ضعیفی دلتھیں تہاں جو آوے
جاں آیت اوپر آیت آوے کردے کفر ودھیرا	یا کفر ایہائی دلیں انہاں جیوں کالی رات اندھیرا
یا مرض انہاں نوں غم اندوہ جو حضرت فتح کریندے	جو ملک اساڈے ہتھوں جاوے ایہ انہاں دکھ لگیندے
بعضے کہن منافق تائیں مرض ولیدی ہووے	سلامتی تھیں جو دل اسدا نت خالی ہو کھلووے
دل خالی شک شرک کنوں جو ہووے اوہو قلب سلامت	جس دل شک تے شرک سماندے ہے بیمار علامت
پس بیماری اہل نفاقاں اللہ ہور ودھائے	اللہ بھاویں خالق پر اختیار انہاں نوں آئے

وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِیْمٌ بِمَا کَانُوْا یَکْذِبُوْنَ ۝ وَاِذَا قِیْلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوْا فِی الْاَرْضِ

اور واسطے انکے عذاب ہے درد دینے والا بسبب اسکے کہ تھے جھوٹھ بولتے اور جب کہا جاتا ہے واسطے انکے

قَالُوْا اِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُوْنَ ۝

مت فساد کرو بیچ زمین کے کہتے ہیں سوائے اسکے نہیں کہ ہم سنوارتے ہیں

تے کارن انہاں عذاب دکھاندے بدلے جھوٹھ الاون	نت اہل نفاق عذاب تے مومن جنت جا سکھ پاون

تے جد انہاں آکھیندا اوچہ زمین فساد نہ چاؤ
یعنی مومن کہن جاں انہاں کفر نہ تسیں کھلارو
تاں آکھن اسیں سوارنوالے ایہ بھی کوڑ تنہاں ندا

کہندے اسیں سوارنوالے اس بن ہور نہ پاؤ
نہ آدمیاں نوں روکو کنوں ایمان قرآن ای یارو
ربّ تبارک جھوٹھ انہاں دا ظاہر کر دکھلاندا

اَلَآ اِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُوْنَ وَلٰكِنْ لَّا يَشْعُرُوْنَ ۝

خبردار وہ ہیں تحقیق فساد کرنے والے لیکن نہیں سمجھتے

جانو ٹھیک جو اوہ منافق ہیں بگاڑن والے
یا سمجھن ناہ جو انہاں کارن ہوئی عذاب تیاری
تے دیہن فریب اوہ اہل ایماناں کھا کھا کو سوگندا

لیک نفاق نہ سمجھن اسنوں کہن اصلاح ارادے
یا جاہن قتل نبی نوں کیتا اوہ مردار خواری
ایہ مذکور روّتی دیوچہ رافت تھیں غور رسنداں

وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ اٰمِنُوْا كَمَآ اٰمَنَ النَّاسُ قَالُوْٓا اَنُؤْمِنُ كَمَآ اٰمَنَ السُّفَهَآءُ

اور جب کہا جاتا ہے واسطے اُن کے ایمان لاؤ جیسا ایمان لائے ہیں لوگ کہا انہوں نے کیا ایمان

اَلَآ اِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَآءُ وَلٰكِنْ لَّا يَعْلَمُوْنَ ۝

لاویں ہم جیسا ایمان لائے ہیں بیوقوف خبردار تحقیق وہ ہیں بیوقوف ولیکن نہیں جانتے

تے جاں کوئی کہے ایمان لیاؤ جیونکر لوک لیائے
کہندے کیا ایمان لیا ہے جویں جہال لیائے
عبداللہ ابن سلام جو یاراں سنے ایمان لیایا
یہودی انہاں کھریاں چنگیاں مثل جہال بناندی

لوک یہود یا اہل نفاق ایہ خازن وچہ فرمائے
جانو ٹھیک جہال اوہو سمجھن وچہ نہ آئے
یا جویں مہاجر تے انصاراں دین محمدی پایا
آیوں بندے عالم دانا کفر نفاق چھپاندے

وَاِذَا لَقُوا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا قَالُوْٓا اٰمَنَّا ۚ وَاِذَا خَلَوْا اِلٰى شَيٰطِيْنِهِمْ ۙ قَالُوْٓا اِنَّا مَعَكُمْ ۙ

اور جب ملتے ہیں ان لوگوں سے جو ایمان لائے کہتے ہیں ایمان لائے ہم اور جب اکیلے ہوتے ہیں

اِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِءُوْنَ ۝

طرف سرداروں اپنے کی کہتے ہیں تحقیق ہم ساتھ تمہارے ہیں سوا اسکے نہیں کہ ہم ٹھٹھا کرتے ہیں

تے جد اہل ایماناں ملن انہاں کہن اسیں مومن آئے
تے جد سرداراں اپنیاں پاس اوہ اڈرے ہو کر بیٹھن
عبداللہ ابن ابی منافق ہور اسدے ہمراہی
یعنی انہاں دیکھ منافق کرن لگے اوصافاں
کہیوس نفاق دی نسبت ناکر ساڈی طرف سوہاری
جاں طرف گروہ سرداراں جاون کہن اسیں نال تمہارے
ہاں جاں تے مال بچاون کارن اوپروں نال انہاں دے

ایہ اہل نفاقاں جھوٹے موٹے مومناں دل پرچائے
کہندے ٹھیک اسیں نال تساڈے انہاں تھوں نہیں
صدیق فاروق علی دی لگے کرن خوشامد وہی
تاں اسنوں علی کہیا ڈر رب تھیں چھوڑ نفاق خلافاں
اسیں بھی مومن مثل تساں تاں رب ایہ حکم اتارے
جو دین آئین عقیدے ساڈے آپسوچہ یکبار
جو صوم صلوٰۃ قرآن تے کلمہ پڑھدی عمل کماندے

اوہ چال چلن اسلامی وچہ ایہناں ظاہر کر کے بیندے ۔ جو شاید نال ایماناں والیاں ایہہ بھی ہین رلیندے

تا ایہہ کرتا کید کہن نہیں بن اس بات بھراؤ نو ۔ اسیں نال ایہناں دے ٹھٹھا کردے ایہہ گل سچ مناؤ

شیطاناں تھیں سردار مراد یا ایہناں دے یارے ۔ شیطان دا معنے سرکش ضدی جن انسان ہتھیارے

تے شیطنت اصل لغت وچہ دوویں معنو خازن آیاوے ۔ شیطان جو دور نکوئی تھیں نت مندی راہ لگاوے

اَللّٰهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ۝

اللہ ٹھٹھا کرتا ہے اونسے اور کھینچتا ہے اونکو بیچ سرکشی اونکی کے بھٹکتے ہیں۔

اللہ دو لوں نال ایہناں دے ٹھٹھے ہوندے جاندے ۔ وچہ گمراہی تھیں ایہناں ہکے بکے رہندے

مہلت دے چھوڑے رب ایہناں رہڑ دیوچہ گمراہی ۔ نال حیرانی سرگردانی وردے وچہ تباہی

ایہناں مردوداں دیاں مسخریاں دا بدلہ دیوے سائیں ۔ جو اہل ایماناں ہسدے احمق کرن مخول ادائیں

ہنسرا تے استہزا یک معنے ٹھٹھا کرن جھیڈاں ۔ مدا تے امداد دوہاں دا وچ خازن وچہ لویداں

طغیان دا معنے حدوں گزرن وچہ گناہ کمراہی ۔ یعمہون جو سرگرداں حیراں اندر گمراہی

تے وچہ عزیزی فرمایا رب ٹھٹھا آپ کریندا ۔ اہل نفاقاں نال جو اللہ مومناں نوں فرمیندا

تسیں مال لئے اموال ایہناں دیوں کرو تعرض ناہیں ۔ تا ہر دم وچہ نفاق ایہناں دا لائق ہون سزائیں

جو در عذاب روز خدا دا ڈاہڈا دم دکھ ودھاوی ۔ جان تے مال گھسن دنیا دا بہت آسان وساوے

جو ایہہ دنیا ہے چار دہاڑے اوڑک ایتھوں جاناں ۔ جے سو ور ہیاں جیون ہووی آخر گور ٹھکاناں

تنگی خوف ایتھوں دا سوکھا جو تھوڑے دن اوے ۔ تے آخر اندر نت حیاتی موت نہ کوئی پاوے

تے ابن عباس کہے ایہناں کارن کھولن در جنت دا ۔ جاں نیڑے ہوون نعمت ویکھن بند ہووے در تیدا

پس ہیقلاں دا اک خدا ایہناں نال تمسخر کردا ۔ جو نال قوت دے ماحین سنگ ایہناں مہلت نال پکڑدا

دوز خدیوں دا یک نشیں رووں بہت اٹھائیں ۔ دنیا وچہ نہ مرن نفاقوں بریاں کرن ادائیں

مہلت دے چھوڑے ایہناں اللہ جل جلالہ مدت تائیں ہاں ۔ وچہ سرکشی تکبر جہل اسراف جو پھرن بلائیں

حکایت

روح البیان

اِسحالت وچہ اُلٹے ہوکر پاون سر گردانی
تے اہل نفاقاں نال خدا دا اُٹھا حکمت پیارے
خصوصاً جو کوئی مسخری کردا یار کسے دی تائیں
حمایت کرکے حضرت دی خود کرے جواب الٰہی جل شانہ
ولید مغیرہ دے پت سنکے رب دس عیب سنائی صلی اللہ علیہ وسلم
کل عیباں تخصیص پچھے ولدزناہ تس کہیا تعالیٰ جل جلالہ

بریائی خود نظر نہ آوے وت وچہ حیرانی
بھی انصاف کمال جویں اس آیت وچہ اشارے
تا بدلہ لین محبوب سندا اُس واجب ہوندا آہیں
اہل نفاقاں نال سمجھ کیا شان محبوب خدائی صلی اللہ علیہ وسلم
جاں اس شان بلند یوچہ کجھ مندے بول الائے
جنہاں عداوت شاہ رسل تس دو جگ وچہ منہ کالا صلی اللہ علیہ وسلم

اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلٰلَةَ بِالْهُدٰى فَمَا رَبِحَتْ تِّجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ
یہ وہی لوگ ہیں جنہوں نے مول لی گمراہی بدلہ ہدایت کے پس نہ فائدہ پایا سوداگری انکی نے اور نہ
مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِى اسْتَوْقَدَ نَارًا ۚ فَلَمَّآ اَضَآءَتْ مَا حَوْلَهٗ ذَهَبَ اللّٰهُ
ہوئے راہ پانیوالے مثال انکی جیسے مثال اس شخص کی ہے جو جلاوے آگ پس جب روشن کیا جو کچھ گرد اوسکے تھا لیگیا
بِنُوْرِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِىْ ظُلُمٰتٍ لَّا يُبْصِرُوْنَ ۝
اللہ روشنی اون کی اور چھوڑدیا اونکو بیچ اندھیروں کے نہیں دیکھتے۔

وچ ہدایت ایہناں لوکاں مل لئی گمراہی
پھر اُلٹے پلٹے جاہن منافق سدھے راہ نہ وہاے
پھر جدگر دے جانن ہویا رب ایہناں نور لیجاوے
اونہاں دی ایمان وکاجیا کفر ہدایت دے گمراہی
دوزخ نال بہشت تے بدعت سنت نال وٹائی
ایہ اہل نفاق مثال جاں گرد اپنے ایہناں جانن پایا
یعنے ظاہر کلمہ پڑہ کر جان اتے مال بچاون
ایہ دنیا اُتے نور ہے وچہ قبر اندہیر سیاہی
تے ہک آکھن نور ایہناں دا اللہ پاک لے جاوے جل جلالہ
زبان بنی ہیں پا لیجاون نور ایہناں وچہ قبر دے

پر اوس وچ بسیار ایہناں نوں نفع نکیتا کائی
مثل ایہناں دی وانگ اُسدے جیہڑا اگ جلائے
تے ایہناں نوں وچہ انہیرے چھوڑیا تہناں نظر نہ آوے
علم دے نال جہالت نال یقین جو شک تباہی
جنگیا یوں مندیائی لیتی نال بیعقلی بھائی
تا نور ایہناں رب کھوہیا تہناں وچہ ظلمات رلایا
لُٹاں وچوں حصہ ورثہ مومناں نال ونڈاون
اس نور ایمان زبانی تھیں کجھ اگے نفع نہ رائی
جاں ظاہر کرن عقیدے اپنے مومناں کارن ہٹا دکھا
یا اوپر صراط لیجاوے اللہ نور ایہناں ہر ہر دے جل جلالہ

صُمٌّۢ بُكْمٌ عُمْىٌ فَهُمْ لَا يَرْجِعُوْنَ ۝ اَوْ كَصَيِّبٍ مِّنَ السَّمَآءِ فِيْهِ ظُلُمٰتٌ
بہرے ہیں گونگے ہیں اندھے ہیں پس وہ نہیں پھر آتے یا مانند مینہ کی ہے آسمان سے بیچ اُسکے اندھیرے ہیں
وَّرَعْدٌ وَّبَرْقٌ ۚ يَجْعَلُوْنَ اَصَابِعَهُمْ فِىْٓ اٰذَانِهِمْ مِّنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ
اور گرجنا اور بجلی ہے کرتے ہیں انگلیاں اپنی بیچ کانوں اپنے کے کڑک کے ڈر موت کے سے اور اللہ
الْمَوْتِ ۭ وَاللّٰهُ مُحِيْطٌۢ بِالْكٰفِرِيْنَ
گھیرنے والا ہے کافروں کو

يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ اَبْصَارَهُمْ كُلَّمَآ اَضَآءَ لَهُمْ مَّشَوْا فِيْهِ ۙ وَاِذَآ اَظْلَمَ عَلَيْهِمْ

نزدیک ہے کہ بجلی اوچک لے جائے بینائی اونکی جب روشنی ہوتی ہے انکو چلتے ہیں بیچ اسکے اور جب اندھیرا

قَامُوْا ۭ وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَاَبْصَارِهِمْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

کرتی ہے کھڑے ہو رہتے ہیں اور اگر اللہ چاہے لیجاوے کان انکے اور آنکھیں انکی تحقیق اللہ اوپر ہر چیز کے قادر ہے

بولے گونگے انھے ہوئے پچھان نہ پاون پھیرے
یا بدل جیوں آسماناں ظاہر اُسد یوچہ اندھیرے

تے رعد ایمان جو بدل گجے لٹ کے نور ایمانی
اوہ وچہ کناں اپنیاں انگلاں دیون کان حیرانی

کڑکاں تھیں اوہ ڈردے موتوں کردے ایسے کارے
تے اللہ جل جلالہ قادر قدرت سیتی کافراں نوں ول مارے

ہے نزدیک جو بجلی اہناں اکھیاں ٹپ لیجائے
جس ویلے اوہناں چانن ہویا راہ ول اوہ سدھائے

تے جد انہاں اندھیرا ہووے چلدے وچہ گمراہی
تے جو چاہے اللہ جل جلالہ اوہناں اکھیاں کن لیجا ہی

بیشک اللہ جل جلالہ ہر شے اوپر قدرت رکھدا کامل
ایس رکوعے تائیں اہل نفاقاں حالت شامل

خطف بھنے چیز جو جھٹے مار شتاب لیجاوے
صَیِّب معنے مینہ ہور جو شے اوپروں تلے سدھاوے

تے رعد ایہی آواز جو ظاہر بدل وچوں آوے
یا ملک آواز جو بدل ٹورے وچہ مدارک لیاوے

تے برق ایہی چمکار بدل تھیں کہے مدارک والا
تے خازن وچہ اوہ اگ بدل تھیں کری جو نکل اجالا

یا برق اوہن چمکار اُس نوری کوڑے کنوں بھاری
جسد نال تنبیہ بدلاں نوں کردے ملک سواری

ایہ قرآن کلام مثال مینہاندے نال تلے
مینہ دے نال زمین جیوں ہو گندی رزق صفائی

ایویں ہے قرآن ربانا موہیاں دلاں جواوے
اول دے کجھ اوکھیائی پچھوں راحت آوے

وچہ قرآن اندھیرا اہناں نوں کفر نفاق شرک دا
رعد قرآں وعید ڈراون ذکر جہنم سڑدا

برق جو وچہ قرآن ہدایت ہور بیان حقانی
وعدے ہور بشارت جنت ایہ تس برق نورانی

کافر ہور منافق قدرت وقت کلام الٰہی
کناں دیوچہ انگلیاں پاندے تا وسندے تس واہی

ڈردے سن قرآن دے تا دل ساڈی تھکیا ون
ول قرآن ایمان ہدایت مت سانوں راہ لاون

جو ایہ ایمان ہدایت آکے کفر اہناندے ہو جانے
تے کفر اہیاں موت اہناندی خازن وچ کہیانے

بعض کہن ایہ مثل جدائے کان اسلام تباہی
بارش دین اسلام ہے تے جو اسدے وچہ ظلمات سیاہی

اوہ تنگی سختی رنج مصیبت گوناگوں بلائیں
تے اسدے وچہ رعد جو خوف خطر ہور وعیداں پائیں

جاں وچہ اسلام اہناں اوکھ دساوے ڈرتا گھبراں
تا تس ڈر کر مرگ کنوں پیا اوہ نفع ہندے بد کاراں

اسکارن جو اللہ جل جلالہ اہناں گھیر عذاب چکھاوے
تے برق دلائل اسلامی جو چمکن نور دساوے

جاں برق فتح اسلامی چمکے ہوندے م اوہ آگے
تا تاں غنیمت تاں پاون حصے لیں گھنیرے

جاں دکھ بلائیں سختیاں ویکھن پھیرن مثل انھیرے
وچہ مظہری اہل نفاق مثل جو مینہ جنگل وچہ آوے
دین قرآن مینہ) نذیو انک تے سختیاں مثل اندھیرے
ترک کرن شہوات ہور عمل جراں مثل لکھاون
تے جنت سختیاں نال لپیٹیا گوناگوں بلائیں
تے دوزخ جنت جھگڑے جنت کہیا جہنم تائیں
دوزخ کہیا جو سرکش لوکی فخر تکبر والے
تے وچ منافق تن نشانیاں وسیاں ختم رسالت
منافق تن نشانیاں جاوین صوم صلوۃ گذارے
تے اوہو جیہے منافق آہے وچہ زمان نبی دے
تا نور نبوت نال نبی تنہاں دلدا کھوٹ پچھاتا
چاہیا نبی جو حال اوہناں کل دسن یاراں تائیں
پر اس حکمت کارن حضرت ناہ اوہناں نام بتائے
تا وچہ خلق ذلیل نہ ہوون دیکھو حلم نبی دا
بھی آیتاں متشابہ مظہری وچہ ظلمات بتاون
تے محکم آیتاں مثل برقدے معنے ظاہر جنہاں دے
اوہ سب رب اساڈے تھیں پر کجی جنہاں دل بدعت
متشابہ تاویل کنوں جو فتنہ حیرت آوے
تاویل کرن متشابہ حذر الموت کہیا اس تائیں
کلام خدا دی نوں انہاں کیتا تابع خود عقلاں دے
بھی جو الٹے مذاہب تنہاں نفی اوہ بڑا وساوے
جاں اوہناں کارن جانن ہووے پر خود عقلاں نا دھندے
جاں اوہناں اوپر نفیسے اندھیر اوہناں عقلاں کرتن ہاری
تنزیہہ خدا دی تک منکر ہیں مجسمہ دا اہی

ایتھوں تائیں خازن وچہ علاء الدین الکھیڑے
رات اندھیری گجے کڑکے بجلی کڑک ڈرادے
عبادت بدنی مالی تکلیفات جہاد اد کھیرے
ایہ مثل اندھیریاں اہل نفاقاں تائیں جیہڑا ڈراون
تے دوزخ شہوت نال لپیٹیا جو من حرص ہوا اگر
ضعیف اتے مسکین مسیر بوچہ داخل کرسی سائیں
اوہ رب روز قیامت والے میرے کرگ حوالے
اوہ وعدہ کرے خلاف خیانت بولے جھوٹھ صراحت
تے لوگ گمان کرن اس مومن کہندی نبی سدناں دی
جو کلمہ صوم صلوۃ کریندے جیوں کہندے عقیدے
تے اینہاں تھیں جیس مومن ہونا آہا اوس سمجھایا
نام نشان دسن جیس مومن ہونا بھی جیس تائیں
جو جاتا بعض تنہاں تھیں جلدی تا بجا ہوون سائی
ایہ مظہری دیوچہ قاضی صاحب ظاہر کرن عقیدہ
اوہ متشابہ معنے جنہاں اندر فہم نہ آون
کہندے مومن اہل السنت ایمان اساں نال اینہاں دے
اوہ کناں اندر انگلیاں دیون سن وعید ال جرمت
سن وعید اس دی اوہناں تائیں حذر الموت دسا دے
کلام خدا دی جو اوہناں عقل موافق ہووے نا ہر
اوہ پھیریاں عقلاں نال کریندے معنی گنہاراں دے
تا ہیں موت گمان کرن تس مظہر یوچہ بتادے
اسوچہ رڈے بھی اس نال بیان اوہ ہیں لیاوندے
نا چھوڑ ایمان پھلودں کول استقدم نہ دھرن نگاری
ہاں دیدار خدا دے منکر معتزلہ گمراہی

حفت الجنۃ بالمکارہ وحفت النار بالشہوات [illegible]

تاں منکر ہوئے عذاب قبر تھیں وزن اعمال صراطوں
تے بعض انہاں تھیں کہن کلام خدا مخلوق بہا لی
روافض خوارج تے معتزلہ ہور مجسمہ و اہی
اوہ بعض کتاب متن تے بعض دے نال انکار کیتی
اس کارن جو تابع عقلاں انہاں قرآن بنایا
لیتے بعض لوکاں تھیں کہن اساں ہنیاں سے تاثیر
بہتر فرقے نے انہاندے ساری اہل ہوا ایں
تے ٹوٹے ٹوٹے ہوگئے ہر یک اپنا ٹول سراہے
اوہ دعوی کرن ایمان اسدا اسیں مندی اللہ سائیں
جو ناہ ایمان انہاندا نال اس چیز جو حضرت لیایا
اوہ دہوکھا دین خداؤں نالے بندیاں اہل ایماناں
اوہ دہوکھا دیون جاناں اپنیاں اوہ سمجھن ناہیں
خبردار دہوہن جھنبھٹے کوڑ فریب کماون
پس رب تنہاندی مرض ودھاوے ہی ودھے گمراہی
تے کارن انہاں عذاب دکھاندا یارو اس گمراہی
جاں آکھیا جاندا انہاں وچہ زمین فساد نہ پاؤ
آکھن اسیں سوارن والے پر اوہ ٹھیک فسادی
کہندی کیا ایمان لیایئے جیونکر لوگ لیائے
جیہوں جمہور ایمان آندا اتے اوہ ہن سنت جماعت
ہتھ خدا دا اوپر جماعت ترمذی وچہ اہا ئی
آکھن کیا ایمان لیایئے اسیں مثل سفہاواں
حق نبی ﷺ دیاں اصحاباں اوہ گلاں انہاں لایاں
گالیاں دین اصحاباں نالے کافر کہن تماماں
اہل البیت اصحاباں کہن سفیہ ہور کفر الاون

تے مثل انہاندی ہور جو جیراں مظہری لکھیا لوں
پس اہ کل بہتر فرقے ہوئے اہل ہوا ئی
انہویں فرقہ ایت زمانے لامذہباں گمراہی
شتوائی ہیناں تنہاں جے چاہے رب بچائے
ناہیں وچہ قرآن خدا نے ظاہر آکھ سنایا
تے نالے روز قیامت مینیا پر اوہ منکر آہیں
تے فرق پایا وچہ دین محمدی ﷺ ملل کل بلبائیں
جو کجھ ہے نزدیک تنہاں خوش اس پر ہن اوہ واہے
نالے روز قیامت مگر اوہ ہرگز مومن ناہیں
تے ناہ ایمان اس نال جو اللہ طرف نبی ﷺ پہنچایا
وچہ قرآن تاویلاں کوڑیاں جوڑن اہل نیاناں
تے وچہ خیال اپنے کجھ چیز نہ اوہ اہل ہوا سیں
دلیں تنہاندی مرض اتے اوہ گمراہی جاوا
جو دلیں تنہاں تاویلاں گندیاں یاد شیطانوں واہی
جو ظاہر نص جو تنہاندے نالے رب جتھاون واہی
نال تحریف قرآن نہ جانگ اسدیوں اوس مٹاؤ
پر اوہ ہول بچان احمق مظہری دیکھ نہ یادی
اصحاب نبی دی جیوں ہور ایمان اہل البیت ؓ سوہاے
پس اوہ بہتے لوگ نی بہتیاں حکم تمام سعادت
تے ابن عباس کنوں مرفوعہ حدیث نبی تھیں آئی
ٹھیک عقاید اہلسنت ناہ موافق اہل ہوا واں
جیویں روافض خوارج نجدی بولن سخن بیزاریاں
بغض عداوت نال تنہاندے اکثر اہل ہوا ہاں
مثل روافض ہور خوارج لامذہب بھی آون

جاں ملن ایماناں والیاں کہن اسیں نال تساڈے ملدے
قوت والیاں تھیں اوہ ڈر کر دلیں نفاق چھپاندے
مثل اونہاندی وانگ اونہاندی جیہڑا اگ جلاوے
ہک فرقہ اہل نفاق تے دوجا فرقہ اہل ہوا ئیں
اگ بالنوالے ڈگر وسو دنیا حصر ایہا ئی
اوہ دنیا وچہ سدا وے مومن آخر سو دیناوی
جو دلوچہ نفاق چھپا یا ظاہر ہوگ اگاہاں
پس جد مرسن نور انہاں دا اللہ جل جلالہ کھوہ لے جاوے
جو آکھے اہل ہوا ئیں ناسن وقت نبی پیر وردے
قرآن خطاب کرے سب نوں جو اندر حال زمانے

وَاَمَّا الَّذِیْنَ فِیْ قُلُوْبِہِمْ زَیْغٌ جیوں حق اہل ہوا ئیں
ایہ کاں عموم الفاظاں آیتاں اہل ہوا حق آون
ایتھوں تائیں ظہری وچہ ایہ حال بیان ایہائی
رافضیاں معتزلاں نال انہاں بعض عقاید ملدے
جاں جاون طرف شیطاناں اپنیاں کہن انہاں سیں جیہڑے
راضی رب جنہاں تھیں قوت دین اندر اوہ پاندے
ایہ مثال اوپر دو فرقیاں ٹھیک احتمال لیا دی
تے نور ایمان جو اہل ہوا دا ہو وے ختم اتھائیں
دنیا تھیں جد گذر یا اگے اس اندھیر سیاہی
محمدی تے موحد ایتھے اہل حدیث جداوی
جو حق نوں باطل نال ملا یا دیوے رب بیانا ہاں
تے ہے احتمال جو اہل نفاقاں خاص مثال ایہ آوندے
تے اہل نفاق مثال کیہ یں تیں طرف انہاندی دسدے
جو ہیدا ہوسن اگے اوہ بھی داخل اسو چہ جانے
فَیَتَّبِعُوْنَ مَا تَشَابَہَ آیت آخر تیک پوچھائیں
ہاویں خاص منافقاں حق پر لفظ انہاں عام سناون
کجھ عملیات عقائد اگے لامذہباں سن بھائی
وچہ بعضیاں گلاں دوہ انہاں تھیں ہن مستعملوں انہاں لدے

عقیدہ لامذہباں

اول آکھن جھوٹھ اتے رب قادر انہاں عقیدہ
یعنے جھوٹھ بولندی طاقت بندے نوں جد آئی
رسالے وچہ یکروزہ مولوی اسمٰعیل الاوے
ایضاح الحق اندر بھی کلمہ کفر ایہائی
تے عرش مکان خدا دا آکھن کرسی جا ہک پیراں
لکھے یدشمال یمین ہور کف تے انگلیاں لفظ جو آیا
کہن جے رب نہ قدرت ایس تاں قدرت عبد مزید
جے بندے جیہی نہ طاقت رہنوں تاں اس نقص ہو یائی
خلیل احمد فرچھپایا ادسدا اگر گرد دے جاوے
بھی وچہ ہور کتاباں لکھدے ایجے اہل ہوائی
رسالے وچہ استوائی صدیق حسن بیان ڈیکھ ایہ لہراں
قدم رجل ہور وچہ نفس ہور عین نزول جو پایا

ساق جنب ہور فوق تحتی اتے استوا عرش بتائیں
ایہ بھی ہے احتواوچہ لکھیا تتی صفحہ ثانی
لکھیوس جویں جسم عرش رب نالے وچہ مکانے
نالے او ہ متحیز جو اس اُلٹ اعتقاد کریندا
تے مولوی اسماعیل اندر ایضاح الوین بکھوسان
جو خالی سبھن جہتہ مکانوں رب صاحب بتائیں
تے ستھے غدا دا سید احمد سند اکبر بنا پیارے
ایہ توحید دا ہیا غدی جو عین کفر گمراہی
سنوایمان اہنہاندا ہیں جنہوں نال رسول ربانے
تے وچہ انتخاب العلم رسالے اسماعیل بتائے
تے مولوی اسماعیل آپے جو چاہے پاک الٰہی
وچہ احکام نہ پہنچاون بھیک نبیاں کنوں لہائی
حیات النبی تا دن تھیں منکر ایہ فرقے پیراں
تے ودامرا عرجہیا جانن حق حضرت دا بھائی
تے لکھیوس علم شیطان برا بر نا بھی شاہ رسولاں
مجلس کرن مولود نہ ہیندی انگوں سانگ بنائی
یا مثل روافض اہلبیت دے جیوں اوہ نقل کریندے
تے مطلق عصمت ثابت ناہیں شاہ رسل دے تائیں
نشان قدم حضرت دی نوں ایہ آکھن بت پرستی
بھی آکھن مر کر مٹی ہو گئے حضرت ختم رسالت
وچہ سنجی المومنین رفاہ المسلمین بھی لیایا
وچہ تقویت نبی جان اُسدا ن گہر دیاں لگہ نہ آوی

کیہا قول کلام خدا دا ایہ سب محکم چیزاں پائیں
وچہ منہج المقبول پتر تس ایویں لکھے زبانی
بھی محمد د واتے معدود لائے متبعض ہویا نے
او ہو بدعتی اٹھ صفحہ وچہ نور الحسن بیان کتیندا
بھی وچہ تفسیر محمدی لکھوی ناہیں حق شناسال
حقیقی بدعت وچہ شمار ایہ وسیا اہل ہوا ہیں
صراط اندر جویں ستھے بکرن اس ظاہر آکھن ہارے
ربدے نال ایمان رکھیندے ایس طریقوں واہی
جو یار سول اللہ آکھے تس کافر کہن سچیانے
جو عضو خدا دے ثابت کرنے بیشک حق ہویائے
نا لکھاں مثل نبی سرور دے خلق وچہ ہووے بھائی
وچہ رد التقلید محمد حسین صاحب لکھیائی
جیوں اوہ زیارت جاون کہن حرام نظیر اول
کہن مک جنس ہوون تھیں بھائی کہیانا کیا برائی
وسعت علم نبی دیوں منکر ٹولہ ایہ مجہولاں
جویں کفار مہنو وگھنیا مجلس کرن برائی
اک سو تے اکتالی صفحہ خلیل احمد بتلیندے
وچہ تحقیق کلام غلام علی ایہ کرے نداہیں
اہل اللہ تس کران زیارت شرک کہن کہنجھتی
وچہ تقویت مولوی اسماعیل کیہا اس بابت
جیوں مولوی اسماعیل کیہا تیوں بیلیاں سبق سکھایا
تا وجہ حیاندے کم کیہو نکرا آوے اسماعیل بتاوے

اسدے دے مولوی اسمعیل دی کتاب ایضاح الحق وچ بھیں حوالہ بکرکے خدا تعالےٰ دا وجہ مان اتے مکان دا ہونا ثابت کیہا اتے وچہ زینت الاسلام صفحہ ۱۰

خاتم النبیین ہوون تھیں بھی انکار لیاوُن
مولوی عبد الله وچہ اعتصام السنت لیا وے
نقشبندی تے قادری چشتی سہروردی ایہ چارے
پانی نال استنجا کرنا بدعت ایس بتایا
عباس علی نوں گالیاں دتیاں علی عایشہ جنگ کیتا
فاطمہ نال صدیق عداوت عمر علی وچہ نالے
وچہ انتقاد الرجیح عمر نوں بدعتی آکھ سنایا
ہور ہنیر جو چہلی سوروں بغداد شام ولایت
ہور وچہ معیار الحق نذیر حسین وہابی لیایا
تیراں رکعت کنوں زیادہ پڑھن نوافل بھائی
بھی ملی مدنی عالم لکھیوس جاہل اہل البدعت
بن حسن حدیث صحیح متصل ہو رنا مقبول تمامی
وچہ ظفر المبین مقلداں کافر مشرک آکھ سنایا
تے حنفیاں تائیں کافر وچہ اظہار الصدق لیایا
کہندا کیونکر حنفیاں تائیں کافر آکھئے ناہیں
اینویں وچہ اشعار الحق ثبوت الحق بھی نالے
تے وچہ انواع محمد لکھوی اینویں گپ الائی
حنفی شافعی مالکی حنبلی ساریاں کافر کہندے
وڈے اکابر دلیاں حق اینہاں ظاہر کفر الائے
شاہ ظہور اندر جیں جیپر لکھوی مہر لگائی
تے وچہ شہباز رسالے جیپر لکھوی حاشیہ لایا
تے بیعت کرنی شرک بتاون لا اندر سنت ماہ ہی
ہک طلاقوں ندا ایدُ دیا تن ہوون کسے پایاں
عورت بابچہ حلالیوں اسپر مُرد کے جائز آ ہی

اخوند صدیق پشاوری غیر مقلد سبق پڑھاون
جو وچہ تقلید اماماں چوہاں کافر کل بتاوے
جیہڑے اینہاں تابع سارے اندر کفر شمارے
تے بدعتی نوں ایہ کہن جہنمی لکھیا صاف وسایا
قتل حسین اتے عثمان خیال کریں کجھ میتا
ایہ رافضیاں دے خاص عقیدے ہوئے اینہاں حوالے
صدیق حسن وچہ باٹھ صفحے وے ایہ طوفان لیایا
اوہ آیا پاس نبی من پچھیاں کھاد السحر ہدایت
جو وچہ تقلید امام اپنے نس مشرک آکھ سنایا
تے رات تہائیوں زیادہ جاگن بدعت اوس کہائی
نہ اہل سنت اوہ مہری فتوے ویکھ نذیر حسین
چھپے صفحے معیار لاہوری پتہ بتا نامی
تے جو ہاں مصلیاں گمراہی ہور بدعت فتوا لایا
اکتی صفحے جو چھپے بنارس وچہ دسایا
کوئی وکیل نہ مانع کفر اینہاں دیوں کفر لگائیں
محمد یاسین تے ہور نذیر حسین بتاون والے
تقلید اماماں بدعت لکھیوس لا مذہبی گل پائی
مشرک بدعتی ہور یہودی کہن نہ شرم کریندے
روحی حامی باہو شیخ فرید ہن غریب دسائے
بھی شہباز تے شیر شریعت ویکھیں غضب الہی
تے آکھیوس شک نہ صحت وچہ اس چاہیے عمل کمایا
جنہوں وچہ تحقیق کلام غلام علی اسرار اقراری
جو اینہاں وچہ اس بیع نہ کیتا واقع اوہ دنیا ہاں
چھپے صفحے طریق محمدی حسن صدیق چھپائی

جو کرے جماع انزال نہ ہووے باہجوں غسل صلوٰتاں
بن سونے چوڑ زیور سارے پہنن روا بتائے
گاؤ اٹھ بکری باہجھ زکوٰۃ نہ واجب ہور حیوانات
بھی تندرست کماوُنا ہیں ہووا زکوٰۃ نہ دیون ؔ
تے باہجوں عذر جمع کر پڑھنیاں دو وکوقت نمازاں
باہجھ حدیث احاد نبی دا معجزہ ثابت ناہیں
اجماع کل امت ساڈوں جیدی سند نہ معلم آوے۔
تے مولوی نورالحسن اینویں سن ہنج اندر بتلاوے
نال اجماع قیاس نہ حجت پکڑن جائز آئی
قائل رجعت مرن جو وپہ محبت مہدی پیارے
خالہ نال نکاح بھانجے دا اینہاں روا بتایا
قربان علی محدث پھوپھی نال نکاح بتایا
وچہ وضو جا ہک پیراں ہوون مسح فرض بتلاوے
عبدالنبی غلام رسول تے نبی بخش اس جیہے
ایہ سب مشرک اسماعیل تے خورم علی بتاوے

ایہ فاسیہ وچہ قلوب سعید محمد کیتیاں پاتاں ؔ
فتح المغیث اکتی صفحوں روشن حال وساوے
بھی وچہ مال تجارت ناہیں مذہب قرن شیطاناں
وچہ فتح المغیث صدیق حسن خاں ۔ بھی منصب دیوان
بہشتی دیگر معرب جفتاں باہجوں وقت لحاظاں
یعنے ماہک دو سجریاں تھیں زاید مول نہ پائیں
اوہ وچہ شریعت جائز ناہیں وچہ معیار الاوے
اصل شریعت دوویں چیزاں اینہاں ہاہجہ نہ آوے
ایہ پت صدیق حسن دا ہوتھیں کجھ کہہ وہ آجائی
اوہ قبل قیامت زندہ ہو کر نال اس رکن ہشوری
ہو جنہاں ملک تے ماواں دوایہ عبدالقادر لیایا
محلے بانسی دا مفتی جس ایہ حکم لگایا
یعنے پیر نہ دھووے اسپر مسح کفایت آوی
غلام محی الدین محمد بخش علی بخش سنیہے
تے حافظ لکھوی وچہ تفسیر ہو زینت وچہ ہنائی

عملیات

شراب تائیں ایہ پاک بتاون وچہ نہج المقبول لے
بن ستاں چیزاں پاک بتاون جو مردار نجاست
حیض نفاس رناں کیتے دیاں لالاں گوبر نالے
فتح المغیث طریق محمدی بھی نہج المقبول لوں۔
وچہ روضۃ الندیہ کوئی سٹے معارض ایس نہ آئی
بول براز درندیاں والے بھی ہور کل اشیائیں
کُلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ طَیِّبَاتِ رب صاحب فرمایا
تے کجن عورت شرط نکائی گان نماز بنایا۔
تے سفر بریدا عذر بھیر واجب جمع نماز بتائی
تے باجھوں عذر جمع کر پڑھنیاں بھی اینہاں لکھیا ایہا
وچہ فتح المغیث انواع محمدی اینویں آکھ سنایا

تے شیر خوارہ دا بول اینویں ایہ پاک کہن ہر سولے
گوہ موتر انسان تے گوشت خوک پلید غلاظت
باہجہ اینہاں ہر چیز طہارت ا وکوئی نجس بجالے
انواع محمدی وچ بھی چیزاں نجس ایہو معقول لوں
اصل طہارت وچہ ہر شئے وے چیز پلید نکائی
ایہ سب پاک اینہاں دے نیڑے کھاون پیون تھائیں
وچہ ہر چیز طہارت ورتن وچہ کجھ ہرج نہ آیا
فرقبل دبر دی قید لگائی اندر ستر وسایا
تے حد سفر دے نال حدیث نہ آکھن گدہر پائی
وچہ عرفات اللبیب رسالے قائل اس ہتیارے
بھی وچہ تفسیر محمدی جمع سفر وچہ زور لگایا

حلوائی عفی اللہ عنہ

مجلس ہولو دا امداد یئیاں ویلیاں شرک تباندے
تفسیر محمدی نالے زینت اندر ظاہر پیارے
پھیر کہیا وچہ تھوڑے ہیتے پانی فرق نہ آیا
نہ غیر مستعمل تے مستعمل وچہ کجھ فرق اہیالی
انہویں نور الحسن بیان دے بھی قاضی شوکانی
رنگ بو مزہ نہ بدلے جد لگ تد لگ پانی طاہر
وچہ اتنے پانی لعاب گتے دا یا موتر انساناں
ناہ تس رنگ وٹیندا ناہ تس بو کجھ ظاہر آوے
ایہ عملیات عقاید اینہاں بہالی سمجھ سیانے
اہل نفاقاں وانگ اینہاندا ظاہر طور اسلامی
جویں گنہ اانڈا اتوں چٹا وچوں گندا بھاری
یا خربوزہ ابوجہل دا اتوں عجب دساوے
وقت نبی صلی اللہ علیہ وسلم دیوں اج لگ شاخ انہاندی گھٹنا ہیں
روافض اتے مجسمہ نال ملن ایہ کرماں مارے
تے نیچری لامذہباں بھیں ہوئے بھی فرقہ مرالی
فزادہم اللہ مرضا مرض انہاندی رب ودھاوے
تے اہل ہوائیں حال اسیا گہ اہل نفاق مثالاں
قاضی صاحب کہیا جو فرقے پیدا ہون اگیرے
مکانی تے جسمانی کہن جو رب صاحب دنیائیں
نہ مگرا انہاندے روا نمازاں اہلسنت دیاں ہوے
جاں پانی نجس عقاید گندی فرق زمیں اسماناں

جو آپتاں حق تباندے جہلوں ویلیاں طرف چلاندے
اوہ موقعہ اُتے ذکر ہوون گے جے چاہیا ستارے
گھٹ دو قلیاں تھیں یا زیادہ حسن صدیق تبایا
اینویں پانی جاری تے وچہ کھڑتے فرق ہو آئی
تے لکھوی وچہ انواع اپنے دی لکھیا اینویں جالی
اوہ پانی وچہ گھڑے یا لوٹے یا اس مثل برادر
ہک چھٹانک یا زیادہ پائے مزہ نہ بدلے چھالاں
ہاویں سیر پیشاب گھڑی وچہ ناہ اوصاف دماوی
کلمہ صوم صلوۃ اینہاندا ویکھ نہ بھل بکانے
وچہ دلاندے کفر سمایا باطن ہویا خامی
یا گندے خربوزے دانگوں وچوں گندا بھاری
وچوں کوڑ اتہاں جدا ہراک نام الاوی
جو چار تے ستر کلمہ گو تد آہے ایہ بلائیں
عقاید اینہاں جو نال تہاندے ملدی کجھ سوہاری
ایہ مرض اینہاندی ہر دم زیادہ نت ودھی گمراہی
دنیا وچہ اینہاں جانن پر وچہ قبر اندھیر دساوے
انہیاں پیش کرن خود جلوہ کرکے کوڑ مقالاں
اینہاں نوں بھی شامل ہوندے ایہ کلمات جہنگیری
قاضی کافر کہے انہاں نوں مظہری عالمگیری
علما واندا فتوے اسپر غور کریں ہر سولے
روا نمازہ کویں پھر مگر انہاندے اہل ایماناں

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ○
اے لوگو عبادت کرو پروردگار اپنے کی جسنے پیدا کیا تم کو اور اونکو جو پہلے تم سے تھے تو کہ تم بچو۔

علیہ چھے انہاندے روا ہوندی ہے اہل ایماناں دی الیتے عقیدت اینہاندے جو بھرے ہوئے ہین نال کفر دے جو اوہ مرض پیدا طلوں دی ہر شخص پانوں ویکھو اینہاں

اے لوکو پوجو رب اپنے نوں جنے تساں ؤپایا		تے پہلے بھی اس خلقتے تاتیں دکھوں بچو الا یا

اَلَّذِیْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ فِرَاشًا وَّالسَّمَآءَ بِنَآءً وَّاَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً

جسنے کیا واسطے تمہارے زمین کو بچھونا اور آسمان کو چھت اور اوتارا آسمان سے پانی

جس کارن تساں زمین بچھاونا اتے چھت بنائے		تے اسماناں تھیں پانی گھلیا نعمت کان لوکائی

فَاَخْرَجَ بِهٖ مِنَ الثَّمَرٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ فَلَا تَجْعَلُوْا لِلّٰهِ اَنْدَادًا وَّاَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ

پس نکالا ساتھ اُسکے پھلوں سے رزق واسطے تمہارے پس مت کرو واسطے اللہ کے شریک اور تم جانتے ہو

پھر کڈھے میوے تس نال اوس کارن رزق تمہارے
خطاب ہویا ایہ سب لوکاں جو اہل خطا صوابی
یَاۤ اَیُّهَا النَّاسُ خطاب ہے مکیاں ابن عباس تہاونے
جنکے وچہ کافر بہتے مومن اندک ساہے
احکام خطاب کلام اللہ دے شامل دوہاں فریقاں
ابن عباس کہیا جو لفظ عبادت وچہ قرآنے
کفاراں نوں حکم خدا اک منوں باہجہ شراکت
معنے خلق او پاون جیہڑا جو اگے مثل اس ناہیں
معنے ند مثل بانند تے رنوں ضد پچھانی
لعل علیے دے معنے شاید دو وں حرف ہیداں
تے نازل کیتا آسماناں تھیں پانی طرف سجاباں
مثل عبادت ربدی جیہڑے غیراں کرن عبادو
یعنی سجدہ کرن انہاں جو ایہ ہے مثل خدادے

پس اس نال نہ کرو شریک تے ہو تسیں جانن ہارے
جو وچہ ایس زمانے بھی جو ہوسن اکلاں شتابی
تے یَاۤ اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا مدنیاں حق خطاب سہاوے
تے وچہ مدنے مومن بہتے کافر تھوڑے آہے
جو ہوسن روز قیامت تائیں مومن کافر ٹھیکاں
معنے اس توحید خدادی مظہری دیکھ سیانے
تے ثابت قدم رہن اس پر مومن اہل صداقت
ایہ کارن تعظیم خدا دے صفت بیان اتھائیں
اوہ نامثل کسیدے ناکوئی چیز اس مثل عیانی
پر وچہ کلام خدا دے معنے ثابت پک نویداں
تے بدلاں تھیں پھیر طرف زمین پہنچاوے نال صواباں
یا ضد ٹھہراون نال خدا دے ایہ سب شرک علامت
یا مدد استقلالوں منگن ایہ سب شرک فسادی

جے مظہر عون الہی جاتا اہل اللہ دے تائیں
تے نام خدا دے نال نہ غیراں کرنا ذکر کہ ایہیں
بھی وچہ ذبیح نہ باجھ خدا دے غیراں نام الائیں
تے نذر نیاز تقرب ولیاں کارن شرک ایہائی
وچہ قدرت علم برابر کرناں وو جیہاں نال خدا دی
جو دلو چہ نیت ایہہ بزرگ خدا دے دیتوں دیوے
اوہیں رکھن نام جو عبد فلانا آکھ سناندے
انسان بندہ احسان سنارا وچہ غنیہ لکھیا پیارے
جس پایا انعام کسے تھیں اوہ تس عبد مثالاں
بھی قرآن حدیثوں روشن حضرت ختم رسالت
ہی آل اصحاب بندیاں سب کل امت پر سردار
نبی کہیا ہیں مولے جیدا علی اسدا ہے مولا
مریدا اسکے شاگردچے اوہیں کان شیوخ استاد
نے درمختار وچ حاشیہ اودر طحطاوی فرمایا
میں بندہ اسدا جاہے ویچے چاہے کرے آزادی
وچہ عالمگیری تے ردالمحتار ایہہ صاف دسائے
پانا موں حضرت شاہ رسولاں انہاں نام ٹکائے
بندہ خلقت ہوون کارن وچہ قرآنے آیا
جو وچہ حدیث نبی فرمایا کوئی شخص پکارے
کہے حضرت عبدالحق محدث حنفی مذہب والا
عاجز اتے حقیر اسنوں جان اندر نظر شمارے
تا مدد چاہن رووا اہناں تھیں نیت فرق نہ پائیں
جے دلو چہ نیت نام ولی دے واہنگوں بنائیں
یعنے باسم محی الدین نہ کہکر کرد وگائیں
جے باجھ تقرب نذر نیاز اں جائز شک نہ کائی
ایہو شرک جے نال توسل سمجھن پھر ڈر کاہدی
ایہہ سبب وسیلہ رب نے کیتا آپ سہیوے
حقیقی عبد خدا دے بندیاں رو امجازا باندھی
تے امت پر احسان نبی دے باجھوں حد شمارے
ایہہ وچہ تفسیر کبیر تیا وے فخر الدین کمالاں
سب خلقت دے مولے تے سردار اوہ اہل شرافت
جیوں وچہ صحیح حدیثاں پایا مطلب اس ظاہری
تے حسن حسین جوان بہشتیاں دے سردار معلے
تن اپنے نوں عبد انہاندا آکھن کیا ڈرشاد ال
جو حضرت علی کہیا جس مینوں ہکو حرف پڑھایا
پس عبدالرسول ہی نام ٹکاون دوجگ فرحت شادی
بہتر نام جو بندیاں اپنیاندے رب ہیں ٹکائی
یا اہل اسلام بزرگاں نے اوہ آپہی نام دھرائی
والصالحین من عبادکم تاعبداً ہماؤ گیا فرمایا
غلام میرا تے لونڈی میری شرح اسدی ہیں پیارے
ایہہ اسو قت جان لوچہ چادر فخر تکبر ڈالا
ہیں تانال قرآن حدیثاں ایس جواز پیارے

ایتھویں وچہ مرقات شرح مشکوٰۃ اندر فرماندے
تے عبد المطلب نام آہا اک صحابی بہیا رہے ہکو
تے مطلب بہائی ہاشمد اسی عبد مناف دا جایا
تے سندا نام نبی جس ویہنے آہی جیہڑے بولاندے
صحیح مسلم وچہ اک حدیث روایت اسیتھیں آئی
تے عبد الحق محدث ترجمے وچہ اس صفت الائی
تے عبد المطلب بن حارث دا اوہ ہاشم دا جایا
تے وچہ اسماء الرجال اوہ وسدا آہا وچہ مدینے
کیوں حضرت ایہہ نام مٹھا ندے جو خود آپ سوہنے
میں پیغمبر کوڑ نہیں بن عبد المطلب جایا
ایہہ عقیدہ اہل صفا تے نجدیاں گند کھلارے
بھی غیر اللہ دی کرن اطاعت لکھیا کفر عیانی
غیر ربدے حکم پہنچاون والا جانے اللہ ثانی
ظاہر اسدا حکم مخالف دے امرا لحصول
پس اتخذوا احبارہم دے ایہہ موافق ہوئی
یعنی جے اوہ کہن حرام جو رب حلال بتایا
تے جے اوہ کہن حلال جو اسنوں رب حرام بنایا
رب پکڑن دے معنے ایہہ تو دستا رسول فرمایا
تے بندیاں فرض اطاعت جنہاں حکم خدا دا لیایا
یک پیغمبر دوجے مجتہدین امام شریعت
حکم انہاں دا منن واجب امت کاں سو آکھت

جو قرن صحابہ بعضیں تا اجتک ایہہ نال رکھیندے جاندے
تے کجھ حدیثاں ہیں روایت اسیتھیں نکھیو سوہا رہے
تے اسدا نام رہیا جویں آہا نا حضرت بدلایا
جے عبد المطلب روانہ ہوندا کیوں نہ ایس کو ناندے
نالے وچہ مشکوٰۃ پیارا ریا لکھی اوہ وسانی
عبد المطلب پت ربیعہ اوہ بن حارث بھائی
ہاشمی آل قریشی وقت نبیدے سہی اتوہ آیا
پھیر طرف دمشق گیا اتھے ہوئی وفات اوس یار نگینے
جنگ حنین اندر فرمایا ہیا ستھیں دا ہو
یعنی میں بن عبد المطلب دا فرزند سنایا
کا فر مشرک کہن اولیاواں شرم نہ کرن ہتیارے
پر استقلالوں ہا ہیچ خدا انس کہیا جے فرض بنایا
ربدے حکم مخالف اسدے ایہہ کرے تقلید نہ
جو ہیں رب حرام کیتی کوئی شے ایہہ کہے حلال بنایا ہو
پیر درویشاں تے علماواں انہیاں نوں منیندے سوئی
تا ربدا حکم اوہ چھوڑ مناون جو انہاں نے الایا
تیں کیہا اسنوں تو علماواں جو انہاں کوڑ لایا
جو کوڑے حکم انہاندے ستو قل حرام جو کہندے
اوہ جیہے توں اتہائے ظاہر دیکھ عزیزو بھائی
ہور جنہاندی فرض اطاعت ہیں شیخ طریقت
جو فہم اسرار شریعت والے انہاں رب ملکائے

لے قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم انا النبی لا کذب انا ابن عبد المطلب [illegible] رواہ مسلم [illegible]

[illegible]

وچہ بھی رواں مولوی غلام رسول دا الیدی نالے نیچے ہتھ دکھ دے ہیں ایس انہاں نے بدلا کے نال دے اوپر لکھے ہیں

تے اسرار طریقت والے سہل ہن صلحے واں
اہل ذکر تھیں پچھو جیکر تسیں نہ جانہارے
ہور حاکم شوہر ماپیو مالک فرض اطاعت آئی
لکھوی کیہا عبادت انگوں فرض اطاعت آئی
عبادت ہور اطاعت اندر جاں فرق نہ کردے
عبادت ہور اطاعت ہکو لکھوی آکھ سناوے
پھر ایہہ تہمت محی السنہ بغوی طرف لگاوے
عبادت ہے فرمانبرداری کرنی عجز نیازوں
وچہ معالم کیہا عبادت طاعت کرن خدا دی
عبادت روا نہ غیر اللہ دی روا اطاعت آئی
جویں قل ان کنتم تحبون اللہ فاتبعونی وچہ قرآن دسائے
وچہ کبیر معالم واجب فرمانبرداری فقہاواں
ہور کل مفسر لکھن اطاعت واجب فقہاواں دی
اطاعت استقلالوں غیر عزیزیوں کفر سنائے
نالے دسیا فرق جو طاعت ہور اطاعت والا
طاعت معنے کرن اطاعت تالوکاں بدلاوے
رب انصاف ہدایت کرے نصیب جے اہل ہدائیں
شاہ ولی اللہ وچہ انصاف تے عقد الجید بتایا
بوہت تھوڑے کجھ لوگ آہے جو ناہ تقلید کریندے
تے اندر ایس زمانے ہو گیا واجب مذہب پکڑنا
وچہ شرح سفر دے عبد الحق محدث ایوں لیایا

تا ہیں اہل الذکر خدائے فرمایا علماواں
ایہہ تفسیر عزیزی تھیں اتھ بندہ نقل گزاری
بدھے دس کم گناہاں اوہ ناہ کرن روائی
تے اسدا فرق بیان نہ کیتوس جو گل اصل ایہائی
وچہ کھمن گیر شبہ حیرانی احمق ڈبڈب مردی
یاراں صفحے منزل پہلے دیکھیں گیا لاوے
جو وچہ معالم کبیر ایہہ معنے ظاہر لکھیا بھائی
معنے عبد ذلیل نماناں وچہ معالم رازوں
بندگی تے توحید خدا دی لکھوی ٹھیک غنا دی
اطاعت حضرت مجتہدین ہور اہل طریقہ بابی
واطیعوا الرسول واولی الامر ہیں ظاہر امر سوہاوے
نالے واجب کرن اطاعت اہل حکم امراواں
ہر تفسیر محمدی والے ایہہ گل ناہ سہاوندی
جو فرض اطاعت چھپیاں گروہاں شیخ صحابہ فرماوے
ایہہ سب چیزاں ذکر نہ کیتیاں نامہ کیتوس کالا
تقلید اماماں دیں دیاں تھیں کدھرہ نامذہب دی
تا وچہ کلام خدا دی ناہ ایہہ کرن فریب اوہیں
بعد دو صدیاں ہے آکے مذہب بچکل ظاہر آیا
معین مذہب آہے اوہ اعتقاد رکھیندے
تے بابجھ امام اطاعت مشکل مقصد اصل اپڑنا
معین مذہب ایس زمانے پکڑن واجب آیا

محمد اسحاق مائۃ المسائل اندر آکھ سناوے
تقلید ایہناں تقلید حدیث محدث لکھ سُنایا
ملے کہے اطاعت کرن مصلیاں جو نہ اماماں
انکار ن جو وچ مذاہب اختلاف ایہنائی
تے پیروی کرن اختلاف صحابہ جانوناں خیر وے
نے نور محمد جوڑا اندر شیر شریعت لیایا
نجدی اگلے منکر ولیاں مجتہد یاں منندے
تے پچھلے نجدی وہ ایہناں تھیں چانھو وچ گمراہی
نے محمد لکھوی اسدی صحت دا اقراری
پھیر شاہ ولی اللہ کہیا جو مجتہد مطلق ہووے ناہیں
کہیا جو مجتہد نے المذہب وچ مقلداں ہوندا
پھیر کہیا وچ مذہب اربعہ پکڑن بوہنہ بھلیائی
پھیر اہل ہو اعلماواں دا شاہ صاحب حال سنایا
داؤد ظاہری سے ابن حزم ہور مثل ایہناں دے
عام لوگ جو ولی خدا دے وچ تقلید سدہا ہے
روم شام ہور عرب عجم ہور سندھ پنجاب تمامی
کوئی حنفی کوئی شافعی حنبلی چوتھے مالکی والے
امام بخاری جیہے شافعی مذہب عمل کماون
ایہ کافر مشرک آکھن ساریاں اہل ایماناں تائیں
جے اس آیت تھیں لوگ مقلد ہیں مراد پیارے
ایہ کوڑ سراسر ہرگز کسے مفسر لکھیا ناہیں
ایہ آیت آل عمران اندر توں تکیں اسدی تفسیروں
رب پکڑن تب مراد پچھان مدارک وچ لیایا

مقلد متبع سنت کرن حدیث اطاعت بھاوے
بے تخرج علی مشارق اندر ایویں آکھ سنایا
نہ بدعت سیئہ حسنہ بلکہ اطاعت خیر اماماں صلی اللہ علیہ وسلم
تے اختلاف اصحاباں اندر ہویا سمجھو بھائی
اَصْحَابِی کَالنُّجُومِ فَبِاَیِّهِمْ اقْتَدَیْتُمْ اهْتَدَیْتُمْ وغیرہ
حنفی مذہب صفت کرے چونہہ مذہباں خوب بھلا جیا
حنفی مذہب عمل کریندے فقہ مسائل گھندے
تقلید اماماں شرک کفر بتلاون احمق واہی
شاہ طیور تے شیر شریعت کہندا حق اظہاری
اوہ تقلید کرے لا مذہب ہووے ناہ گمراہیں
وچ عقد الجید صفحے وس اندر ظاہر صاف ہوندا
تے چھوڑن وچ ایہناں مذہب دے وڈا فساد قبا حت آئی
لا مذہبی جنہاں کدہی اول بیتہ انہاں مبتلا یا
بتیالی صفحیوں پنجاہاں تک لکھیا صاف وسائے
یاراں سو تھیں اُچ کے لوگ مقلد ہوندے آئے
کابل تے خراساں اندر کل ملکاں خاص عوامی
ہر سر کرن امام اطاعت چنگ چنگیرے بھالے
ہور بہت محدث اہل مذاہب تے ایہ مشرک بتاون
وَاتَّخَذُوْا اَحْبَارَهُمْ وچ داخل کرن تہائیں
تاں سب کافر مشرک ہوئے بار بچوں ٹول انکارے
جو اہل مذاہب اس آیت تھیں بندے ایتی ایہہ
معنے او صحیح ہو سندے ظاہر قول حقیقہ ول
جنہاں خالق جان کریں تباں سیں ڈ ایا

[illegible]

وَاِنْ كُنْتُمْ فِيْ رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا فَاْتُوْا بِسُوْرَةٍ مِّنْ مِّثْلِهٖ ۪ وَادْعُوْا
اگر ہو تم بیچ شک کے اس چیز سے کہ اتارا ہم نے اوپر بندے اپنے کے پس لے آؤ ایک سورت مانند اس کے اور بلاؤ
شُهَدَآءَكُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۲۳﴾
شاہدوں اپنوں کو سوائے اللہ کے اگر ہو تم سچے۔

تے جیکر شک تساں اس چیز اندر جو اساں اتاری ۔ بندے اپنے تے پس مثل اس لیاؤ سورۃ بھاری

تے باہجھ خدا دے مددگار بلاؤ جتناں تائیں ۔ جیکر ہو تسیں سچے ناہ تے چھوڑ دو کفر بنائیں

جے ہوندیاں سوہندیاں صاف دلائل شک تساں قرآنیں ۔ جو اساں اوپر دوست اپنے بھیجے ہیں خزانے

تے تسیں گمان کرو اوہ ناہیں طرف خدا دیوں آیا ۔ بلکہ کھو محمد صلی اللہ علیہ وسلم اپنے دلوں تسیں آپ بنایا

سچ تساں شک تا مثل اس کوئی سورت جوڑ لیاؤ ۔ تے لیئے معبوداں اس کم وچہ مددگار بناؤ

جیکر ہو تسیں سچے تا ایہہ کر کے کم دکھاؤ ۔ یا مثل بنی کسے ان پڑھ تسیں اس وانگ سورۃ بناؤ

جو حضرت تائیں ان پڑھ جانن جو کل ہنے والے ۔ لکھن پڑھن والے سب آکھن ہیں ہوئے عاجز ہر حالے

کل یہود نصارے دشمن شاہ رسل صلی اللہ علیہ وسلم تے آئے ۔ پھیر سورت کسے نہ اک بنائی سبھناں بند کلام

قرآن نبوت وچہ دلیل جو منکراں چپ کراوے ۔ تے معجزہ رہے قیامت تائیں جس انکار نہ آوے

جو شعر فصاحت وچہ عرب دے آہے لوک یگانے ۔ ناں بھی انہاں دم نہ مارا یا عاجز ہوئے جانے

فَاِنْ لَّمْ تَفْعَلُوْا وَلَنْ تَفْعَلُوْا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِيْ وَقُوْدُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ ۚۖ
پس اگر نہ کرو گے تم اور ہرگز نہ کرو گے تم پس ڈرو اوس آگ سے جو ایندھن اسکا آدمی ہیں اور پتھر
اُعِدَّتْ لِلْكٰفِرِيْنَ ﴿۲۴﴾
تیار کیگئی ہے واسطے کافروں کے

سچ نا کیتا تساں کدے تکو سو خوف کرو اس ناراں ۔ جو بالن جس دا آدم پتھر جا ملک کافراں بھاراں

یعنے جے تساں مثل قرآن نہ سورۃ مول بنائی
اوس آتش تھیں بالن جیدا پتھر انس لہائی
یا گندھک دے پتھر اگ جنہاں لگے بھڑک شتابی
گندھک جیسے او پتھر جنہاں دا بو وہ مردار ولی
یا مراد آہے کل پتھر بعضے آکھ سنانے
یا بت مراد جو اوہی اکثر پتھراں کنوں بنائے
اوہ ناجر معبود ہوسن سبھ بالن دوزخ سندا

نہ بنا سکو گے پھر کوئی کرو علاج رہائی
یا بت مراد کہے پتھراں تھیں دیکھ مدارک بھائی
ایہ ابن عباس ہور بہت مفسر لکھن قول صوابی
ایہ ابن کثیر مجاہد کنوں لیاندی نقل منجاروں
تے اسوچہ شدت عظمت ظاہر اگ دوزخ دی پائی
جویں رب فرمایا غیر خدا جنہاں آہو رب ملنسید
ایہ فتح محمد دی تفسیروں لیا عاجز بندا

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ط
اور خوشخبری اُن لوگوں کو کہ ایمان لائے اور کام کیے اچھے تحقیق واسطے اُنکے بہشت چلتی ہیں نیچے اونکے نہریں
كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَٰذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ
جب دیے جاوینگے میووں سے رزق کہینگے یہ وہ چیز ہے جو دیے گئے تھے ہم پہلے اس سے
وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ
اور لائے جاوینگے ایک دوسرے کے مشابہ اور واسطے انکے بیبیاں ہیں پاک کی ہوئیں اور وہ بیچ اسکے ہمیشہ رہنے والے

تے خوشخبری دیہہ انہاں لوکاں جو ایمان لیائے
تے نہراں جاری ہیٹھ انہاں سردار بنے تے جاہن
لے ونے جاسن اوہ پھل انہاں ہر گوں ہمصورت
یعنے اے محبوب جو تینوں منن ہمیشا ساڈا
نیک اعمال کماون تنہاں جنت خبر سنائیں
یعنے موصال تھیں جد جنتوں میوہ دیسن کائی ہو
تے ان جنت نوں ہوراں حسن کہ دنیا عوراتاں
شرطاں چار ہوون جس وچہ اوہ صالح عمل بتایا
ادا فرائض تے حق بندیاں ابن عباس رضی اللہ عنہ بتاوے

تے چنگے عمل کمائے نیک انہاں کارن باغ بہائے
میوہ اں تھیں ایہ اوہ جو پیش اساں لہیا آکھ سنائیں
تے انہاں کارن بیویاں پاک جنت وچ سکونت
بھی من قرآن مجید اوتاریا ہویا ساڈا
تے ہیٹھ انہاں دے نہراں وگدیاں جنتوں باہر جاہر
کہن ایہ اوہا جو ملیا سانوں پھل اہیائی
جو حیض نفاسوں پاک اوتھے نت وسن لین سنبھالاں
عالم صبر تے نیت ہور خلوص معاذ الا یا
ایہ صالح عمل بخاری مسلم لکھیں جویں ظاہر آوے

ہک شخص نبی نوں آکھیا حضرت ہیں اوہ عمل بتاوُ
فرمایا کر طاعت رب دی ہا بچہ شریک ٹھہرائیے
تے ہے جنات جمع باغاں دی سارے اٹھ بنائے
اوہ تے عرش دے دوجا عدن جو دائم رہنے والا
دارالسلام تے دار المقام ایہ پنجویں چھیویں پائے
ابو ہریرے آکھیا حضرت جنت ذکر سناوُ
موتی کنکر مٹی کیسر وچ بہشت بتاوے
کدے نہ بڈھا ہووے کبھی اتے موت نہ ہرگز پاوے
حضرت تحسیں پھر ابو ہریرہ کرے روایت ساری
ابن عباس کو اساں پچھیا پاسوں ختم رسالت
فرمایا اوہ وگن زمیں پر پالی رہے مبلے
دریا چار وگن وچ جنت شہد شراب طہوروں
تے ابن عباس کہیا اک نہر جنت وچ بیدخ ناؤں
لڑکیاں اگدیاں ہون تہانوں پچھ کہن وچ تائیں
جنہوں جو لڑکی خوش آوے لیجاوے تس تائیں
تے جنت دی لمبائی وچ ہک نہر دور دیہ آئی
خوش آوازاں نال بہشتی سنکے کہن اہنائیں
لوکاں ابو ہریرہ نوں پچھیا کیا اوہ راگ اہیائی
تے انس کنوں وچ جنت ہے ہک نہر بنی فرمایا
ستر ہزار اوہدے دروازے سونے چاندیوں آئے
سلسبیل تے کوثر نہراں ہوسن ذکر اگیرے
تے ابو ہریریوں اوتے جنتی ملن بہتر حوراں

جیہڑے کیتیاں جنت جاداں اوہ دسنہ فرماوُ
تے صوم صلوٰۃ زکوٰۃ ادا کر ابو ہریرہ یوں پائیے
ہک فردوس چہدیوں ہر ہر قسماں ثمر سوہائے
تیجا جنت الماویٰ ہے چوتھا خلد بہشت نرالا
ستواں علیین اتے اٹھواں باغ نعیم سہائے
فرمایا تس ہک اٹ سونے تے ہک چاندیوں پاؤ
کستوری دا گارا جو تس داخل خوشیاں پاوے
نہ جاوے ہوں پرانے تے نہ ضعف جوانی آوے
جو نہراں جنت کستوریاں کنوں پہاڑاں جاری
کیا نہراں جنت تھلی زمیں وچ وگدیاں بحر روایت
نا اید ھر نا اودھر جاوے پھر حضرت فرمائے
شیر پانی اتے ایہ سب نہراں ہون اس بحر سیدوں
خیمے یاقوتی اس اوپر قائم فضل الٰہوں
چلو بہشتیو بیدخ چلیں لڑکیاں کرن ادائیں
لڑکیاں نال جیں اتے ہور اگن مڑ انہیں جائیں
کواریاں زناں مقابل کھڑیاں گاوندیاں ہوسن جائی
کوئی لذت وچ جنت ہرگز ایس برابر ناہیں
فرمایا تسبیح تقدیس انہاں دا راگ ہویائی
گنگے دا ہک شہر اوپر اس ہے آباد سنایا
جو کرن قرآن تلاوت ایہ انہاں کارن جگہ سہائی
تے ہور جو نہراں دنیا اندر ہوسن اگاں کھیری
پا بچوں زناں جو دنیا اندر نقل حدیثوں کوراں

عبداللہ بن اوفٰے تھیں روایت ہو لیا ہے
تے رنڈیاں اٹھ ہزار اس تھیں انس تھیں ڈی
تا دہر بتیوں انبر تائیں سارا خوشبو نوں پھیلوے
طہارت کنوں مراد آوس حیض نفاس نجاست
بول بیجا نہ تھک تنگ ہو راس مثل ہیں جو آوی
تے بدخلقی بدعادت کنوں پاکی اں بہشتاں
حضرت علی روایت کردے شاہ رسول توں ان
اسیں ہمیشہ رہنوالیاں فانی ہوناں ناہیں
نت اسیں خوش رہنوالیاں ناخوش ہواں ناہیں
جمہور مفسر کہن جاں کافر منکر ہا کھلوتے
تا آکھیا انہاں قرآن جے ہوندا کجھ کلام خدائی
جویں اگ تے مکھی مکڑی مچھر دنیاں مثالاں آیاں

جو مچھو ہم رتے چار ہزار وہ زناں کواریاں پاوے
جے اکھورت جنت والی جھاتی دنیا پاوے
تے چادر اسدی بہتر دنیا ہر شے تھیں سمجھوے
نہ وقت جماع رطوبت ظاہر ہیسن پاک نہایت
تے کھانیوں بعد ڈکار آوے سب کھانا ہضم ہو جاوے
نہ فانی ہون نہ اوڑی ہوسن چھوڑ جنت دیاں رختاں
ملک جنت وچہ مقام جیدیوچہ حوراں رل مل گاون
یا دنوالیاں نت آرام ہنوئے رنج کدا ہیں
اس خوشخبری جو سائے کارن تے اسیں جہت اس پر
جو سورۃ کہی جوڑ وکھاون جیوں ایہ ذرہ پوے
نے نال چیزاں ناچیز مثالاں دیندا ناہ الٰہی
تا زعم انہاں دے توڑن کارن تردیداں فرمایاں

اِنَّ اللّٰہَ لَا یَسْتَحْیٖٓ اَنْ یَّضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوْضَۃً فَمَا فَوْقَھَا ۭ فَاَمَّا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا
تحقیق اللہ نہیں شرماتا یہ کہ بیان کرے مثال کوئی مچھر کی پھر جو کوئی اوپر اسکے ہے پس جو لوگ کہ ایمان لائے ہیں
فَیَعْلَمُوْنَ اَنَّہُ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّھِمْ ۚ وَاَمَّا الَّذِیْنَ کَفَرُوْا فَیَقُوْلُوْنَ مَاذَآ اَرَادَ اللّٰہُ
جانتے ہیں یہ کہ وہ سچ ہے پروردگار انکے کیطرف سے اور جو لوگ کہ کافر ہوئے پس کہتے ہیں کیا چاہا اللہ نے
بِھٰذَا مَثَلًا ۘ یُضِلُّ بِہٖ کَثِیْرًا ۙ وَّیَھْدِیْ بِہٖ کَثِیْرًا ۭ وَمَا یُضِلُّ بِہٖٓ اِلَّا
ساتھ اسکے مثال لانا گمراہ کرتا ہے ساتھ اسکے بہتوں کو اور ہدایت کرتا ہے ساتھ اسکے بہتوں کو اور
الْفٰسِقِیْنَ ۙ الَّذِیْنَ یَنْقُضُوْنَ عَھْدَ اللّٰہِ مِنْۢ بَعْدِ مِیْثَاقِہٖ ۠ وَیَقْطَعُوْنَ مَآ
نہیں گمراہ کرتا ساتھ اسکے مگر فاسقوں کو جو لوگ کہ توڑتے ہیں قول اسکا پیچھے مضبوطی اسکی کے اور توڑتے
اَمَرَ اللّٰہُ بِہٖٓ اَنْ یُّوْصَلَ وَیُفْسِدُوْنَ فِی الْاَرْضِ ۭ اُولٰۗىِٕکَ ھُمُ الْخٰسِرُوْنَ
جو حکم کیا اللہ نے ساتھ اسکے اور یہ کہ ملایا جاوے اور بگاڑ کرتے ہیں بیچ زمین کے یہ لوگ وہی ہیں ٹوٹا پانیوالے

اللہ ٹھیک بیان مثال کریندا ناہ شرماوے
مومن جانن رب تھیں ٹھیک اوہ سچ مثال الٰہی
رب نال انکارے بے ادبی قرآن بہتیاں راہ ہو لاوے

تھیں نال ہے جو دوو اسمھیں کہے مثال جو بھاوی
تے کافر کہن مراد کیا اس نال اللہ دی آئی
نال اتباع تعظیم قرآنے بہتیاں راہ دکھاوے

ڈا ںؤں گمراہ کرے جو نا فرمان خدا دے
تے جدی ہوندی دا حکم اوس کرن قطع ہٹالے
ناہ قرآن کرے گمراہ اوہ بلکہ ہدایت آئی
بکاؤن اِ مطلب رب نیک آوُنٖق نہ دیندا
نے اپنی طرف کیتی اے نسبت کارن ایس آہی
پہ فاسق فرمانبرداری تھیں باہر نکلن والے
یا جو اوپر گناہ کبیرہ کرن اصرار ہو کیتا سے
جو وچہ نبوت ہور طاعت اندر ختم رسالت
اَنْ یُّوْصَلَ پہ صلہ رحم کرن جو خویش اقارب
کل پیغمبر مَن یا قرآن حدیث منا ولن
ناہ بعضے بنی نہ منندے بعض کتاب عمل کیتا نہ
جیوں رافضی خارجی معتزلہ ایہ فرقے کل گمراہاں
جو معنے ہوئے مخالف ہور تعارض جتھیں آوے
ایمان اعمال موافق اپنے کر یو نال اصحاباں
جویں عہد جتھن ہو مخالف درجہ اوہیں سمجھ سہارے

جو توڑن عہد خدا دا بعد اس قول اقرار صفا دے
اوہ لوگ جو اپنے اوقتے گمانا یا ونوا سے
اوہ قسمت خود بد عملیوں راہ ہدایت دن بنیائی
شے کفر ضلالت وسے ماہاں سیارا ایمان دن ہنیا
جو ہدایت رسول دی پڑھی پوونا اہل نجات ای
تے فاسق کنوں مراد کفار ایہ ظاہری وچہ داہ
تے عہد خدا توراۃ انجیل تے اوہ اخبار نزاسے
یا توحید خدا دی اندر خبراں اوہ جلالت
یتھاں نال احسان کماون نا وسیے دو کھ پوچیا دن
تے پورا من مثل یہود نصارا ناہ گم جاون
ناہ گمراہاں فرقیاں نوانگ جو حق ہو جاندی
اوہ معنے کرن قرآن حدیث جو الٹ کنوں اصلاحا
وچہ محکم آیات ایہہ وچہ ثالث منظوری لیا
نہ وانگوں فرقیاں بیدینا نہ سے چھوڑن اوہ حوالا
ہدایت ہور ضلالت درجیاں وچہ تفاوت پیارے

كَيْفَ تَكْفُرُوْنَ بِاللّٰهِ وَكُنْتُمْ اَمْوَاتًا فَاَحْيَاكُمْ ۚ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ

کیونکر کفر کرتے ہو ساتھ اللہ کے اور تھے تم مردے پس جلایا تم کو پھر مردہ کریگا تم کو

ثُمَّ يُحْيِيْكُمْ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ۝

پھر جلاویگا تمکو پھر طرف اسکی پھیرے جاؤگے۔

کویں انکار کرو رب نال تے تساں جان نہ آہی
ماسے پھیر تساں وت زندہ کرسی اللہ سائیں

اسی تن بیجان یا گو ہست لوتھ اس جان عطا فرمائی
پھر حشر خدا دے جاون ہوسی ٹھیک تسائیں

هُوَ الَّذِيْ خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْاَرْضِ جَمِيْعًا ثُمَّ اسْتَوٰٓى اِلَى السَّمَاۗءِ فَسَوّٰىهُنَّ

وہ ہے جسنے پیدا کیا واسطے تمہارے جو کچھ بیچ زمین کے ہے سارا پھر قصد کیا طرف آسمان کے پس درست

سَبْعَ سَمٰوٰتٍ ۭ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ۝

کیا انکو سات آسمان اور وہ سب چیز کو جاننے والا ہے۔

ہے اوہ جسنے خلقیا سب جو وچہ زمین تساں کا ن
ماسٹ اسمان بنایوس تے اوہ ہر ہر شے غوں عالم

پچھے اوستھیں قصد کیتا رب طرف اسمان اول
ہرا دھلق تسخیر خلق دی نہ خالق دے آئی

خازن معالم پہلے الله زمیناں ست اوپایاں
فیر زمیں وچھایوس بھی فرقانی مظہر لکھیا پایا
دو روزاں وچہ قوت اُس خلقی مشکل کُدہ دھائے
وچہ ظاہر آیت اول خلقیاں رب زمین اسیائیں
پچھے زمیں اُتے قوت اوپایس وت آسمان بنائے
تے عبدالله بن عمرو اول پانی خلق اپائی
نال ہوا پھر پانی موجاں مارن لگا پیارے
دھوئیں تھیں آسمان تے جھٹ کنوں زمین اوپائی
تے ابن عباس کہے ست زمیناں پہلی کان انساناں
چوتھے طبقے مین اٹھویں دوزخ سندے بہائی
بھی اُسوچہ لشکر ابلیس تے ابن عباس تیاں دن
آ اوہ نال اپنو وڈے کجھن سو بیچ تمائیں
ابن عباسوں اندر درمنثور روایت لیایا
وہر ہتیوں انبر تائیں دوکتنا راہ ایہا ای
فرمایا راہ پنجسو سال دے تے اینویں اوس متاںئی
بھیر ہر آسمان زمیناں اینویں فاصلہ پنجسو سالاں
یعنے پنجسو برساں راہ لٹے اسپر اُٹھ ہزاروہی
اُسپر عرش ہے اسفل اعلے بعد اسقدر ایہا ای
ربیع بن انسوں موح رکی تھیں بنیا فلک اول دا
پنجواں چاندی چھیواں سونیوں ستواں سرخ یاقوتوں
تے پہلا فلک زمردسبزوں ہے سلمان حوالہ
اوقلون اوس نام رکھے نال قیدرم الایا
اوہ سولی روشن تھیں اتے ولقاناں پنجم آسمانے

نال لئے قوت انہاں وچہ خلقے وت آسمان بنایا
آیت لئے سوا ردھائے زمیں نوں رب بنایا
وچہ جمعہ دو روزاں اندر ست اسمان سوا یسے
تے دوجی جا مک زمیں وچھائی بعد اسدے رب سائیں
اس بعد زمین وچھائی خالق خازن وچہ فرمائے
تے اُسپر عرش ٹکایا وت پھر خلقی باد الٰہی
اُس حرکت کنوں حرارت پیدا اُستھیں دھوں اُتھاری
تے جھگ تھیں بنے پہاڑ خلاصے وچہ ایہ خبر سنائی
دوجی وچہ ہوا تیجے وچہ پتھر دوزخ بانار
پنجویں وچہ سپ چھیویں گندھک ستویں شیطاں لائی
چوتھی زمیں جنات ایہن اوہ ظاہر ہو دیاؤں
ہرکنڈے سے تے مھرکیتی رب اتے حق فقط بائیں
حضرت شاہ رسل ﷺ بھی اپنیاں یاراں نوں فرمایا
یاراں آکھیا الله جل جلاله جانے یا محبوب الٰہی
غیبی خبر ایہہ لوکاں تائیں حضرت آپ ﷺ سنائی
تے ستویں انبر تے دو دریا ڈٹھے الیں مثالاں
جنہاں گوڈیاں تھیں لک تائیں پنجسو سالاں ڈونگھا
بندیاں دے اعمال اوس اوپر وکھے پاک الٰہی جل جلاله
دوم شفاف لوہے دیوں تیجا تانبیوں چوتھا رلدا
اُسپر نوری جنگل تے ہور ملک موکل ڈاتوں
اس نام رقیعہ انبر دوجا چاندیوں خاص نالہ
اوہ بنیا سرخ یاقوتوں چوتھے عونا اسم سہایا
اوہ زرسرخوں تے چھیویں دا دفنا اسم عیانے

اوہ زردیا قوتوں بنیا ستویں عرشا نام اوہا ہی
پہلے نام رفیع ستویں دا نام صراح بتایا
جنہاں نال انسان فوقیت کل خلقاں تے پائی

پیدائش تس نوروں جھیر علی نے آکھیا بھائی
پچھے سب احساناں دے انہاں نعمت ذکر سنایا
ایہہ اوہ احسان جو ہووے شبیر جان ہزار فدائی

وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّیْ جَاعِلٌ فِی الْاَرْضِ خَلِیْفَةً ؕ قَالُوْٓا اَتَجْعَلُ فِیْهَا

اور جب کہا پروردگار تیرے نے تحقیق میں بنانے والا ہوں بیچ زمین کے نائب کہا انہوں نے کیا

مَنْ یُّفْسِدُ فِیْهَا وَیَسْفِكُ الدِّمَآءَ ۚ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ

بناتا ہی تو بیچ اُسکے اس شخص کو کہ فساد کرے بیچ اُسکے اور بہاوے لہو اور ہم پاکی بیان کرتے ہیں ساتھ تعریف تیری

لَكَ ؕ قَالَ اِنِّیْٓ اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ۝

کے اور پاکی بیان کرتے ہیں واسطے تیرے کہا تحقیق میں جانتا ہوں جو تم نہیں جانتے۔

جاں حکم کیتا رب تیری ملکاں میں تاں سرجنہارا
کہن تعجب نال خلیفہ کریں اوس الا ہا
تے اسیں تیری تسبیح تقدیس ثنا کریندے سائیں
جو حکمت وچہ انہاں اطاعت نا لیوچہ گناہیں
بعد زمین آسمان پیدائش انبر ملک اوپائے
تاں اک لمی مدت بعد انہاں ظلم فساد دکھلائے
تاں اک گروہ ملکاں دا گھلیا اوپر زمیں الٰہی
تاں ہوئے ہلاک زمیں چھڈ نسے ول پربت دریاواں
تاہیں نام اوہناں دا جن گیا ہو سمجھ گواہی
کدے جنت وچہ کرے عبادت کدے اپر آسمانے
تاں اس ہولی ہولی دل وچہ فخر تکبر آیا
تاں رب کہیا نائب اپنا میں وچہ دہرت بناساں
یعنے اوہ باحکمت رکھے ناخوش کل برائی
جو خون فساد گناہ کریسن رہے عبادت باقی

وچہ زمین خلیفہ ہوسی حکم چلاون ہارا
جو وچہ زمیں فساد والے خونریزی کرے گناہا
فرمایا تک جو میں جاناں اوہ تسیں جانو ناہیں
جو کارن عشق محبت بندے خلقے اللہ سائیں
تے جناں وچ زمین وسایا عازن وچ فرماوے
حسد عداوت بغض بغاوت سرکش ہوئے بھائی
سردار تنہاں عزازیل کریندے سخت لڑائی
ایہہ ملائک مثل خزائن آہے جنت چھاواں
زمیں تے فلک اول دنی ملی عزازیلے نوں شاہی
کدے زمیں وچہ پوجے رب نوں خانہ تک بھانے
جو مثل سرے کسی عزت شاہی درجہ نول پایا
تاں نال تعجب کہیا فرشتیاں حکمت بنوں حصال
فرخلق اجیہی نوں کیوں کرے خلافت رب دی
سو اسیں کردے نے ایہہ لکھن مفسر نال اتفاقی

جو ایہہ کلام فرشتیاں دے حسد اتے اعتراض فضول — بلکہ ایہہ حکمت اُنہاں نہ سمجھے لگے پچھن رانوں
جو ایہہ عنایت عطے اندر زمین آسمان خلافت — خاکی محرم اسراراں رب بخشی تفضل شرافت
بھی اوس تھیں جاری کردے خود احکام الٰہی — کمالات اپنے دا اُس نوں کرے آئینہ نور صفائی
بھی اوس کرے مقرب نا ہی آوندا وچہ خیالاں — بے ہویا ہووے تعجب انہاں تاں کجھ عجب ایہہ چالاں
فرشتیاں نسبت خون فساد نہ آدم طرف لگائی — انہاں آکھیا اندر خاکی اصل گناہ فساد ایہا ئی
رب جوہر خاکی نوں اس کارن بخشا شرف خلافت — جو فیض انوار اوہناں دل لائق نوری ایہہ کثافت
صوفیوں لکھیں جیویں قاضی صاحب مظہر پوچھے فرمائے — مستحق فیض آدم ہر طور اس وچہ پوہنچ نور سمائے
بعض مفسراں کہیا فرشتیاں ایہہ گل جانی آہی — ہو سانتھوں افضل کوئی مخلوق نہ پیدا کرگ الٰہی
جے خلقت ہو راس خلقی تاہیں ہاڈے علم زیاداں — جو کجھ ویکھیا اساں نہ پایاں اِنہاں اوہ مراداں
ایہہ امتحان لیا رب تاہیں پہلے وچ علم دے — تا باطل خیال بخن اوہناں ساری جو انہاں وچہ عم

ذکر پیدائش جناب ابو البشر آدم علیہ السلام

جاں رب جاہیا پیدا کرناں حضرت آدم تائیں — تا عزرائیل نوں حکم کیتا اک مٹھی خاک لیائیں
تا اوس ہر ہر جاوں مٹی پکڑ حضور پوہنچائی — تاہیں بندے چنگے مندے گورے کالے بجائی
اُس مٹی دا خالق پانی نال خمیر رچایا — جبرائیل وحی دے تائیں بھیج خدا فرمایا
جو مٹی صاف زمین دے دلتھیں حاضر کر جبرائیل بلایا — تا اوہ قبر نبی دی جاوں لیکیا خاک رسایا
اوہ پانی تسنیم کنوں گھنوائی پاک تعالےٰ — نے نہراں جنت والیاں وچہ تس عطے ملے کمالا
نے وچہ زمین آسماناں پھیریا تاک اٹھر نوں — جاناں آہا ملکاں موہرے آدم ثعبی سرورنوں
پھر نال جسم آدم سی اوہ اطہر خاک ملائی — تے جسم مبارک آدم سندا کیتا تیار الٰہی
اندر جسم آدم دے تاں رب روح داخل فرمایا — تے اک پوشاک پہنا کر جنت والی خوب سجایا
تے نور محمدی وچہ پیشانی آدم دے چمکایا — اوہ پر تخت بہا ملکاں کل فلکاں سیر کرایا
سیر ملکے وچہ سو سالاں دتے کل عجائب — پھر اک گھوڑا کستوری دا کیا نت رغائب
تاں الحمد نے بار دا وسدے موتیاں کی — ہتھ جبرائیل لگام تے سجے میکائیل بہائے
وی کھبے اسرافیل تے حضرت آدم اوہ — سیر کرے نت آسماناں نے فضل کیتا رب باری
کرن سلام ملائکہ تے ایہہ دسدے ملکاں تائیں — جنت وچہ کنیت اپنی ابو محمد سائیں
نے دنیا وچہ ہو کنیت حضرت آدم وسدے — پھیر علم اسما تعلیم ہو یا انس ملکاں کیتے سجدے

وَعَلَّمَ اٰدَمَ الْاَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلٰٓئِكَةِ فَقَالَ اَنْۢبِـُٔوْنِىْ بِاَسْمَآءِ هٰٓؤُلَآءِ

اور سکھائے آدم کو سارے نام پھر سامنے کیا اونکو اوپر فرشتوں کے پس کہا بتاؤ مجھکو نام ان کے

اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ۔ قَالُوْا سُبْحٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا ؕ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيْمُ

اگر ہو تم سچے۔ کہا اونہوں نے پاک ہے تو نہیں علم ہمکو مگر جو کچھ سکھلایا تونے ہمکو تحقیق تو جاننے والا

الْحَكِيْمُ ۔ قَالَ يٰٓاٰدَمُ اَنْۢبِئْهُمْ بِاَسْمَآئِهِمْ ۚ فَلَمَّآ اَنْۢبَاَهُمْ بِاَسْمَآئِهِمْ ۙ قَالَ

حکمت والا ہے۔ کہا اے آدم بتادے اونکو نام انکے پھر جب اوسنے بتادیے نام انکے کہا

اَلَمْ اَقُلْ لَّكُمْ اِنِّىْٓ اَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۙ وَاَعْلَمُ مَا تُبْدُوْنَ وَمَا

کیا نہ کہا تھا میں نے تمکو تحقیق میں جانتا ہوں چھپی چیزیں آسمانوں کی اور زمین کی اور جانتا ہوں جو

كُنْتُمْ تَكْتُمُوْنَ ۔

ظاہر کرتے ہو اور جو چھپاتے ہو۔

تے آدم تائیں نام سکھائے سب چیزاں دے سائیں
پھر فرمایا انہاں چیزاں دے ظاہر نام بتاؤ
کہیا فرشتیاں بارخدایا تو ہیں پاک تعالے
تو ہیں عالم حکمت والا کل چیزاں والی
میں غیبی علم آسمان زمین دی بہتر جاناں سارا
ابن عباس سے کرے روایت قاضی مظہر والا
گذرا ابلیس ہویا اُسجا تے وڑیا منہ دے راہوں
کہیا فرشتیاں اُسدی ساری کرساں خوب اطاعت
تے کہیا ابلیس جے حکم ہویا کر اُس فرمانبرداری
جو ظاہر مخفی قول انہاں دے معلم سبہ اساں نوں

پھر اوہ چیزاں اوپر ملکاں کیتیاں پیش تعالی
جے ہو دعویٰ یا دے وچہ سچے تا ایہہ حکم منا
نہ ساں نوں علم مگر تو جتنا دسیا آپ کالا
رب کہیا دس آدم انہاں نام چیزاں فی الحال
جو تسیں ظاہر کردیا خفیہ ہیں پر سب سکا
جاں جثہ آدم بنیا کے طائفی ستہ الا
وچہ بدن مبارک اُتوں وڑکر نکلیا پچھے دا
لے کہیا ابلیس نے غالب ہو یم کرساں الن
تا ایہہ امر قبول نہ کرساں نے کہیا رب باری
جو ملکاں ظاہر سخن اطاعت حق شیطان لو

[illegible]

جو ظاہر مخفی قول اُنہاندے معلم سبھ اسانوں
کہن مفسر آدم نوں سب آہا علم لغاتاں
یا سبے نام فرشتیاں دے ہر سطہ بوجھ فرمائے
جو حضرت شاہ رسل صلی اللہ علیہ وسلم نوں لغتاں کل معلوم نہ آیاں
اوہ اسما صفات الٰہی ہوسن گئے سکھائے
اس آیت تھیں ثابت ہویاں گلاں ٹھیک تمامے
جو ملکاں فخر کیتا اوپر تسبیح تقدیس خدا دی
ایہہ وچ خلاصے تے وچ خازن محی السنہ لیایا
دوجا ہے تسبیح تقدیس خدا نوں بہت پیارے
تیجا ہیراں مقبولاں حق مندے ظن لیاون
یا وجود اقرار مذمت ملکاں جھڑکاں پایاں
تے وچ تفسیر کبیر محقق فخر الدین الرازی
اولی الامر مراد سنایوس عالم لوگ ایہہ اقوالوں
تے علماواں نوں واجب تابعداری حاکم آہیں
وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَاُولُوا الْعِلْمِ جو آیت تیجے وچ سیپارے
تے وچ اکرام وڈھا یا خالق اہل علم دے تائیں
قَالَ الَّذِیْ عِنْدَهٗ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتٰبِ کیہا پھر پاک الٰہی
رب جو بخشو لیاں درجات تمامے اہل بدر تک بھائی
دوم مجاہد فضل مجاہداں بیٹھیاں کنوں سوائی
پھر درجہ علماواں دسیا اوپر سب اصنافاں
کیہا جو اہل علم دے جیہڑے رب تھیں ڈردے سوئی
علماواں دے شان اوچیرے دسے آپ الٰہی
کارن علم فرشتیاں اوپر آدم سبقت پائی

جو ملکاں ظاہر تخن اطاعت مخفی شیطان زیانوں
یا ہر شے دا علم جو آہا ہووے نہار براناں
جو علم لغات اسماؤں فقط نہ ایہہ بزرگی آوے
اَنْتُمْ اَعْلَمُ بِاُمُوْرِ دُنْيَاكُمْ فرمایا نال صفایاں
جو سرمایہ وڈیائی فضل خزانیوں رحمت آئے
ہک علم عمل تھیں افضل ہووے اس کارن فرمایا
تے علم بزرگی آدم علیہ السلام ظاہر نوں ہوئی بیش زیادی
اس تھیں ثابت فضل پیغمبر ملکاں خصیص پایا
تے خون فساد نہایت مندے تاہیں ملک پکارے
ایہہ سبب ہلاکت ہور ذلالت دا فرماون
تے عزازیل دا کیا ناں لینا اس سرختیاں آیاں
جو اہل علم نوں فضل وڈے فروریتی علم سنادی
تے اہل حکم نوں واجب ہناں طاعت کرن بھالو
پھر شان علماواں نال فرشتیاں ظاہر کیتی سائیں
وَاَطِيْعُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ وَاُولِي الْاَمْرِ ارشاد سہانے
وَالرّٰسِخُوْنَ فِي الْعِلْمِ علم دی وصف کرے خود سائیں
رب اہل علم درجات وڈے آیت ہور ایہا ہی
کیہا مومن اوہ جنہاں دل ڈر جاندے سن ذکر الٰہی
وڈے تیجے صالح لوگ جنہاں نے چنگے عمل کمائے
پس واجب جو عالم ہوون فضل ہر اشخاصاں
پنج صفتاں وچ اہل علم دے نظر کرے ہر کوئی
تے بہت حدیثاں فضل علم علماواں اندر بہائی
علم وڈی ہک نعمت عظمیٰ جس رب دی ہوئی بھائی

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْٓا اِلَّآ اِبْلِيْسَ ؕ اَبٰى وَاسْتَكْبَرَ ۫ وَكَانَ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ ۝

اور جب کہا ہم نے واسطے فرشتوں کے سجدہ کرو واسطے آدم کے پس سجدہ کیا انہوں نے مگر شیطان نے نہ مانا اور تکبر کیا اور تھا کافروں سے۔

تے جد اساں کہیا فرشتیاں سجدہ کرو آدم تائیں
تے سی شیطان کفاراں وچوں حکم نہ منیوس ربانا
پاک نوری سبھ جنیاں ملکاں اوپر عرش پوچایا
تے اس سجدے وچہ ملکاں متھا اوپر زمین تے لایا
مگر صحیح ایہہ پورا سجدہ آدم پیش مراداں
آدم بنیا قبلہ ملکاں یا باعث سجدیدا
یا سجدہ خاص آدم نوں وچہ عالم صحے آکھ سنایا

. . . .

جو ربدے سجدیوں شیطان سے کچھ عذر انکار نہ آیا
اوہ سجدہ صرف آہا تعظیمی جیویں یوسف نوں بہایا
سجدہ کیتا ملائکت میں دیاں یا کل ملکاں غیب ارت
ابن عباس کہیا کجھ آتش جنہیں رب ملک اوپائے
تے وچہ کبیر دا رکہ ابو سعید روشن پایا
تے سی ابلیس جناں جنس آکھن ایہہ اصح روایت
تذلل تے تواضع نے خفض جناح فرماندے
وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِيْنَ دیوچہ تفسیر نثاری
تے وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ ہیٹھ بیضاوی آیا
تے وچہ حدیث عمر جیں سے اوہ منا اوپر آئے

. . . .

اوہناں سجدہ کیتا مگر ابلیس انکار تکبر راہیں
زاہدی کیوں مفسر کبیر بیان کرے اس ہیدل
سجدیدا رب حکم فرشتیاں اوس جاگہ فرمایا
تے زاہدی وچہ ایہہ سجدہ کارن عجز تذلل آیا
وچہ سجدے ڈگے آدم کارن ہورس جاں رساداں
یا مراد سجود آکہ جو ڈاہڈیاں ہیں ایس بند بیدا
ایہے اوپر زور مفسراں سجدہ عظمت آیا

. . . .

سبب سجود یا قبلہ بنیا اسوچہ فضل نہ پایا
ہن غیر خدا دا سجدہ وچہ اسلام حرام کواہیاں
فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُوْنَ قرآن اشارے
تے ہے شیطان اوہناں دیوچوں جنہاں قول سنائے
جو متھار کھن دھرتی اوپر سجدہ ایس بنایا
فَفَسَقَ عَنْ اَمْرِ رَبِّهٖ وَكَانَ مِنَ الْجِنِّ وچہ قرآن ہدایت
رسالے وچہ شرح ابن کثیر بیضا وی پائے
ال ایمان کان تواضع زمائیں کر بیاے
تذلل اے تواضع اسدا اسے آکھ سنایا
اے لوگو تسیں کرو تواضع ال آواز سنائے

بشا سنیم حضرت پاسوں شاہ رسل فرماوے
جتھوں پیا وڈا اسے اوہ وچہ اکھیاں خاناں
اوہ پچھے نفساں اپناں ہولا جے اپنے وچہ بھارا
جلقت جاوے نیوں کرنا لی چمن قدم سوہاوے
یعنے عاجز ہوواں بہتیں جھک جاون نکل آیا
تے اتھوں پیدا اوستاد تواضع چاہیے کرن اظہارو
ایہ کاں رضا مندی رب آیا جھکن نہ یا فقہائی
تے ہے ایہہ جائز بلکہ ثواب جو وقت نبی اکرم
ابو کریب کنوں جیوں ترمذی وچہ حدیث سنائی
تے ابو اسامہ شعبہ پاسوں ایہ روایت پائی
اس صفوان بن عسال کنوں کہ یہو دالے
اوس آکھیا نبی نہ آکھ جو اوہ سنے گا تیرا
وچہ حضور مقدس دوناں آن سوال الائے
راوی نے اسی تک تا فرایہہ گل آکھ سنائی
کہن اسیں ہاں شاہد توں برحق رسول خدا دا
تے وچہ اجیا علوم ہووینبہ چمن قدم دی
بھی اسو چہ کملوون نہ تعظیم کراہت بنایا
تے بھتی قسم تواضع کہ نبیدی مومناں کارن
تواضع ماپیو ہووے علماواں نال الیاں اندر
جیہی شاں تواضع بھی قدر سوافق آئی
تے واخفض جناحک للمومنین جو بی آیت آئی
پس کرن اہل ایماں حضرت بہت تواضع آئی
تے اہل ایمان تواضع چمن قدم مبارک حضرت
تے اگے باربار جیہڑے اپنے مثل وساوے

جو الله کرے تواضع رب اس درجے اُچیاں دا دوے
جل جلالہ
کرن جبریل نے نالے وچہ خبر اناں
تواضع وچہ ہی جھکنا استھیں اغذا سلام آشکارا
تواضع معنے عاجز ہوون سو استھیں اپا پا اچے
پر جے حصہ نفس نہیں نے دنیا قصد نہ لیا یا
جو اسو چ ادب تے اجر ادب دا ملسی رب غفارون
جو ہے قدر ماندا جمن استھیں و دہ نہیں گل کائی
ایہہ جاری عمل آہا تے استھیں ہو گیا نا ہ پیغمبر
اوہ آکھے میوں عبد الله بن ادریس سنائی
عمرو بن مرہ تھیں ناس عبد الله بن سلمیوں بھائی
یار اپنے نوں نال میرے چل پاس رسول سوہنے
تا اکھیاں چاہوسن استائیں آئے کرن نبھیرا
نواں نشانیاں روشن تیتیں سب نبی جواب سنائے
انہاں چمے ہتھ نبیدے بھی دو قدم مبارک بھائی
حدیثاں ہور اندر اس لکھدا راف اہل نصف ادا
جو حاکم عادل عالم بھی جو اہل حقوق ابہائی
نے جائز جہت اکرام بزرگی وچہ روفی پایا یا
ہے اہل ایماں تواضع کامن ختم الرسل تمارن
مشائخ نال مشائخ عالماں نال عوام نماندے
انزلوا الناس علی قدر منازلہم جو بی حدیث جتائی
ہے تخصص وکن خود سر تھوں وچہ سنت بچیاں اسی نوں
جو پہلے آپ سلام کرنیدے ملے جاں مومن کائی
اوہیں سر سر قدر موافق سمجھہ تواضع برکت
اسدے اگے جھکن جیہڑیاں نامشروع نہ بھاوے

نے ابن عمر نے کارن ابن اسامہ سیس نوایا
نے وچہ شفا قاضی دے نالے نقل حدیث ایہا ئی
وچہ ثعلبی آدم نوں رب دتے بھاویں فضل سوائے
تا بدن تھیں پسلیوں ستیاں حوا رب نکالی
نکاح حوا دے نال کیتا پھر حضرت آدم والا
حضرت آدم علیہ السلام نوں فر اللہ جل جلالہ ایہہ ارشاد سنایا

نقل حدیث بخاریوں ہیچ روئی صاف وسایا
ابن عمر تواضع کیتی کارن ابن عباس بھائی
پر تنہائی تھیں گھبرائے جو نال ہم جنس وسائے
تے جنت دی پوشاک لگی جد آدم عمر تمہائی
مہر مقرر پڑھن درود ہویا وس بار کمالا
توں اتے تیری بیوی وسو جنت وچہ عطایا

وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا
اور کہا اے آدم رہ تو اور جورو تیری بہشت میں اور کھاؤ اسمیں سے بافراغت جہاں چاہو اور مت
تَقْرَبَا هَٰذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ۝ فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا
نزدیک جاؤ اس درخت کے پس ہو جاؤ گے ظالموں سے پس ڈگایا ان کو شیطان نے اس سے پس نکالا
مِمَّا كَانَا فِيهِ ۖ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۖ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ
ان دونو کو اس چیز سے کہ تھے بیچ اسکے اور کہا ہم نے اترو بعض تمہارے بعض کے دشمن اور تمہارے بیچ زمین کے ٹھکانا
مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ۔
و برتنا ہے ایک وقت تک

تے اساں آکھیا اے آدم وس توں اتے عورت تیری
تے نیڑے ایس درخت نہ جاناں پھر تسیں ہوسو ظالم
پس کڈھیا اہناں جنتوں باہر جیہڑا سدے آہے
تے کارن تساں ہیں وچہ ہوسی مدت کجھ ٹکانا
ثعلبی کہیا جان شیطوں ڈٹھی آدم شان اوچیرے
تا مدت تھیں در جنت پر لگا کرنا عبادت
دروازہ پر مور گیا ایہہ روندا اسے ساہیں
ابلیس کہیا افسوس تیں ایہہ صورت حسن جمالاں
کیا حسن پھر ایہہ زائل ہووگ ہاں ابلیس الایا
شجرۃ الخلد اس نام جو کھاوے سو ہمیش جیا ...

وچہ جنت کھاؤ اس تھیں جتھوں چاہو نعمت میری
پس دھوکھا دے شیطاں انہاں نوں اوہ پھل کھوایا ظلم
تے اساں آکھیا اترو تھلے تساں ڈیری آئیم
فائدہ بھی کجھ مدت تک تساں ہوسی رہنا
تقرب عزت وچہ درگاہ اس نوں ہویا جل ڈھیری
جو کجھ فرمیوں آدم تا ایہہ بیوی نیک خدمت
مور جاتا کوئی ملک تے پچھیوس ... کیونکر ...
وچہ بلا پینسے گی تاں اس آکھیا مور بچالاں
جو پیدا ہوسو فانی پر جیس نے شجر دا پھل کھایا
مور کہیا اوہ کیونکر ہیوں ... درخت نشانی

[illegible]

یہہ محمد ابن اسامہ ہے۔

ابلیس کیہا تو ہیچیل مینوں کہندا کوئی لیجاواں
کہندا اسپ دربان بھلا ہے جا وہ کجھ کم بناوے
مشہ سپ دے وچہ شیطاں چھپیا شکل بہوناں دی
لنگھا رضوان نہیں او ظاہر وس کر دعوٰی خیر خواہی
تاتیں بنو نہ مالک یا نت رہو نہ جنت جائیں
بعضے کہن سبب حوا دیوں دانہ گندم کھایا
تا رب کہیا نکلو ایتھوں لاہ پوشاک بہشتاں
سراندیب پہاڑا اوپر جو ہند زمین اندر ہی بہائی
تے وچہ شام ولایت ایلیہ اُتھے ابلیس سٹایا
حضرت کہیا قتل کرو سپ چھوڑو ناہ استائیں
اہلسنت نزدیک جنت وچہ آدم وسدا ساہی
نہ وچہ فلسطین ملک باغ کہن او جنت مول نہ آیا
تے امر نہی تکلیف کنوں کیا آہی وچہ اٹھائیں
یعنی دنیا تھیں مڑ جنت وڑ مڑ نکلن ناہیں ہا
درخت انجیر یا سنبلہ یا انگور گندم دا ساہی
تے چالیہ سالاں آدم حوا ناہ کجھ کھادا پیتا
ہے ہنجوں اُن میں دریا کہن سنے ہاں او جمع ہو آون
تے وچہ رُوئی آدم حوا جاں شجروں پھل کھایا
جس رکھوں پھر تے منگدے تا جو بدن چھپاون
جاں پاس درخت انجیر گئے اس اپنی شاخ جھکائی

تا بچہ اذن رضوان بہشتی کیونکر جبرائیل یا دان
اسنوں بھی شیطان اودیں وچ جا اوسی جال پھسایا
جنت داخل ہو کر پہنچیا آدم کول فسادی
کہندا اس رکھوں تساں ہے دکیا کارن ایس الٰہی
تے حضرت آدم قسم اوسدی پر کرن یقین ندا ہی
ملک کہن جمر دے نیڑے اندر سی حضرتہ اوس لنگھایا
وچہ سراندیب آدم تے جدّے حوا آندی بختیار
حوا جدّے وچہ اُتارے بصرے حد جو آئی
تے سپ وچہ اصفہان وگایا خازنو وچہ فرمایا
جو اسنوں دڑ چھوڑے پس او وہ ساڈو بوچوں ناہیں
او دارالخلد سے بعضے گمراہ کرن خیال تباہی
جے جنت اندر وڑدے پھر کیوں باہر رب چلایا
ایہ انہاں سمجھ اُٹھی جو سی امر نہی اُس جائیں
تے وچہ معراج نبی وڑ جنت فر آگئے اتھائیں
یا شجرۃ العلوم درخت ایہہ معالم ذکر گواہی
ترے سو سالاں تیک شرم تھیں ناہ سر چکے بیتا
تا بھی ہنجوں آدم حوا ایہہ البا کجھ وددا جاون
تا کپڑے پاٹ جھڑے تن اتوں ننگا بدن دسایا
او شاخاں اپنیاں اُچیاں کر دو تا ہتھ شاخ پا دا
تا پتے اسدی لیکر دوہاں کجھے بدن صفائی

فَتَلَقّٰی اٰدَمُ مِنْ رَّبِّهٖ كَلِمٰتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ ؕ اِنَّهٗ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ

پس سیکھ لیں آدم نے پروردگار اپنے سے کچھ باتیں پھر آیا اوپر اسکے تحقیق ہے وہ پھر آنے والا مہربان

پھر سیکھے آدم نے کجھ کلمے رب اپنے دے پاسوں ہا
پھر گریہ زاری آدم دی پر اللہ رحم کمایا ہا

تا توبہ اوس قبولی رب تواب رحیم جو جا صفا
لے توبہ کرنے دا ول اوہناں لفظاں نال سکھایا

جنہاں لفظاں نال آہی سی توبہ کرنی لائق
یارب نال طفیل محمد ﷺ میریاں بخش خطائیں
حکم ہویا دس کون محمد آدم عرض گذارے
ڈٹھم اُس پر لکھیا آہا کلمہ طیب پیارا
پس میں کیتا خیال وڈی ہے شان محمد ﷺ والی
حکم ہویا اوہ خاتم نبیاں تیرے فرزند تمہارا
وچہ عزیزی شاہ علی نفیس بن منذر فرماوے
ربنا ظلمنا ابن عباس قتادہ آکھن ہارے
عمر خطابوں وچہ تفسیر عزیزی نظر ہوئی

اوہ کلمات سکھائے منی توبہ ہوگیا فائق
شان جدی کل نبیاں کولوں اُچی ہے ربائیں
یارب جاں میں پیدا کیتا تکیتم عرش نظاری
نام تیرے دے نال محمد ﷺ نام آہا آشکارا
وچہ حضور تیرے دے استحقیں کولوں ظہور کمالی
جیکر اوہ نہوندا توں بھی ناہ ہوندا آشکارا
اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ بِجَاهِ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ آخر تیک لیاوے
مختلف دعائیں لکھن مفسر وچہ اس باب پیاری
جو نال طفیل محمد ﷺ معافی خطا آدم دی ہوئی

قُلْنَا اهْبِطُوْا مِنْهَا جَمِيْعًا ۚ فَاِمَّا يَاْتِيَنَّكُمْ مِّنِّيْ هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ
کہا ہم نے اترو اس سے سب پس جو آوے گی تمہارے پاس میری طرف سے ہدایت پس جو کوئی
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ۝ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَكَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَآ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ
پیروی کرے ہدایت میری کی پس نہیں ڈر اوپر اونکے اور وہ غم نہ کھاوینگے اور جو لوگ کافر ہوئے اور جھٹلایا انہوں
هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ۝
نشانیاں ہماری کو یہ لوگ رہنے والے آگ کے ہیں وہ بیچ اُسکے ہمیشہ رہینگے۔

حکم دتا اساں جنت وچوں نکل وجو ہن سارے
پھر جو تابع ہوون ہدایت اُسنوں مُن کھلوسن
تے جنہاں کفر کیتا تے ساڈیاں آیتاں صاف جھٹلایاں
جاں وچہ اولاد تساڈی ساتھیں رہبر ہادی آون
جو کافر ہوئے رسل کتاباں اوہناں منیاں ناہیں
اس آیت دے وچہ خوشخبری بھی تنبیہ اُنہاں ای
میں جنت بخشاں سب نوں کرن جو میری تابعداری
تے کہیا بابا سر آون دا ہن ناہ غم سر گرگھائیں
تے یاد رکھیں اساں اس خطاؤں جنتوں باہر کڈھا

پھر جد تساں ہدایت آوے میں ولوں آشکارے
ناہیں خوف اُنہاں نوں تے ناں اوہ غمگیں کجھ ہوسن
اوہ ہوا ال النارے اوہ نت اسوچ لین سزائیں
جو انہاں تابع ہوسن اُتھے اوتھے ناہ غم کھاون
اوہ وچہ دوزخ رہن ہمیشہ چکھن سخت سزائیں
اے آدم ناہ گھبرائیں توں سن اولاد آلی
بہشت چھوڑاں وچہ رنج نہ ہو رکھ دل اندر شادی
تنہائی دا بھی وچہ زمین خوف خطر کجھ لیاویں
اولاد تیری جے کفر کرے سو دوزخ سڑسی شالا

يٰبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ اذْكُرُوْا نِعْمَتِيَ الَّتِيْٓ اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَوْفُوْا بِعَهْدِيْٓ
اے بیٹو یعقوب کے یاد کرو نعمت میری جو انعام کی ہے میں نے اوپر تمہارے اور پورا کرو عہد میرا
اُوْفِ بِعَهْدِكُمْ ۚ وَاِيَّايَ فَارْهَبُوْنِ ۝ پورا کروں گا میں عہد تمہارا اور مجھ سے پس ڈرو

اے اسرائیلیو نعمت میری یاد کرو فرمایا
بنوت ہور حکومت ہوئی عالم وچہ تمہارے
جو وچ توراۃ انجیل اساڈے وعدے کرو وفائیں

. . . .

جو وچہ توراۃ انجیل اساڈے وعدے کرو وفائیں
اسیں تساڈے وعدے پورے کریئے وچہ دنیاوے
بس ہن تھیں ہو ڈرو تیں پھر وچہ تفسیر لیاوے
یعقوب نبی اسحاق دا بیٹا او سندا سب اسرائیلے

کیونکر ملک مصر تساں دتا دشمن ڈوب کھپایا
تے من سلوا اُتاریا ویکھو کیا انعام ہمارے
اوہ وعدے ایہہ ایمان لیاون اوپر بجر عطائیں

. . . .

اوہ وعدے ایہہ ایمان لیاون اوپر بجر عطائیں
الٰہ غلبہ قدرت نیکی اوتے اجر بہشت افادے
خلیل آہے دو بیٹے اسمٰعیل اسحاق سہاوے
تے اسماعیلوں ختم رسالت ہے اظہار جلیلے

وَاٰمِنُوْا بِمَآ اَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُوْنُوْٓا اَوَّلَ كَافِرٍۭ بِهٖ ۖ وَلَا تَشْتَرُوْا بِاٰيٰتِيْ ثَمَنًا قَلِيْلًا وَّاِيَّايَ فَاتَّقُوْنِ ۝

اور ایمان لاؤ ساتھ اس چیز کے کہ اتارا میں نے سچا کرنے والا اس چیز کو ساتھ تمہارے ہے اور مت ہو پہلے کافر ساتھ اس کے اور مت مول لو بدلے آیات میری کے مول تھوڑا مجھ سے ڈرو

تے منو تسیں قرآن جو سچا کرنے والا
سب کتباں اول تسیں نہ کریو کفر انہاں دے نالی
تا وچ تساں پھر وہ سن ناکہیاں او کاں
تے نہ خریدو آیتاں میریاں تھوڑی قیمت مالوں
ثمن قلیلوں دنیا فائدہ تھوڑا مراد لیاوی
ایہہ آیت حق یہود توراۃ آیات آہے بدلاندے
تے وچہ توراۃ جو صفت نبی دی انہاں دی پہچانی
تے اجرت لین پڑھاوندی ہور وعظ کہندی یارو
جتھوں فائدہ نظری آوے کوشش کرن سوائی
تعلیم جواز کیاں دینے ہن فقیہ بھائی
اوہناں اجرت روا جو کردے ہن ہندو نفسانی
تے جو قرآن حدیث فقہ ہور دینی علم پڑھاوے
تے وچہ اذان اقامت خطبے اقتدا فعلا دا
جے قید مکان یا وقت جویں ابرا اذکرن کہہ ایں

جو پاس تساں توراۃ انجیل صحیفے ہور تعالا
جے جان کریں تساں جھوٹا ایہہ قرآن صوابی
جو کفر انہاں دا جہل سبب جو ناہ اسقدر وقاں
تے میر قبیلے تیں خوف کرن تے ہووے پیر نالوں
جویں قُلْ مَتَاعُ الدُّنْیَا قَلِیْلٌ ایہہ ہے ارشاد الٰہی
ہور صفت نبی متغیر کرندے احمد ہے چھپاندے
آخرت بدلے دنیا لیندی جو نا چیز ایہا فانی
جے غرض انہاں دی دنیا حاصل تا او وہ قہر لیاندے
تے جتھوں کجھ امید نہ ہووے کردے بے پروائی
کم اپنے سب چھوڑ کرن دن سارا عمر کھپائی
شغل عیال گھیر انہاں نوں جمع کرن ہر جائی
بن جگہ تے وقت مقرر کیتیاں سوا اجرت آہے
ایہہ کم عبادت اجرت لیناں اجر وسیح صلحا دا
تا ایہہ اجرت جائز وجہ عزیزی جہات لگائیں

تے مزدوری تعویذ یا منتر جھاڑ لیسے قرآنوں — ایہہ جائز نال اجماع بخاری مسلم وچ پچھانوں

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ۝

اور مت ملاؤ سچ کو ساتھ جھوٹھ کے اور مت چھپاؤ حق کو اور تم جانتے ہو

نہ حق نوں رلاؤ باطل نال جو فضل نبوت حضرت — آکھے لگ شیطان تے نال طمع دنیا دی حضرت

تے تسیں جانو کتب آسمان جو وچہ خبر انبیاواں — اوہ پاس تساڈے آیاں پھر کیوں گھتو اوہ بناواں

حقوں باطل کنوں چھپاون ایہہ مراد اوہناں بھائی — جو جھوٹھی کرن تاویل تے حق چھپاون احمق واہی

جتھے بولن لائق چپ ہوون اوتھے ساوے فرمایا — جو عالم چپ ضرورت وقت ہووے تس حق چھپایا

تے روز قیام لگام آتش دی اسدے منہ چڑھاسن — جو حق کہن تھیں کیا سخت سزا ایس اوس چکھاسن

فر بعد توحید ایمان جدا انہاں عملاں ذکر بنایا — جو عمل سوا اسلام اوہ بن جو بن طعام نمک بن آیا

وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَارْكَعُوْا مَعَ الرّٰكِعِيْنَ

اور قائم کرو نماز کو اور دو زکوٰۃ اور رکوع کرو ساتھ رکوع کرنے والوں کے

پڑھو نماز زکوٰۃ دیہو لئے یا جندر ہو جماعت — نماز ہووے رکوع بن آہی مظہری وچہ سعادت

ذکر رکوع دا تاہیں اللہ اسجا لگ فرمایا — نے ارکان نمازاں وانگ جدا لگ ذکر نہ آیا

ذکر رکوع کتے سجدہ کدھرے استقلال اساں — تا معلوم ہوونے رکن اس ہر اک وکھو وکھ بنداواں

تے ہے مامور اس تارک فاسق منکر کافر ہووے — جو ترک نماز کرے حق اسدے حضرت کفر بتاوے

صدیق اکبر انکار زکوٰۃ نوں کیت جہاد الاون — وچہ تفسیراں بھی وچہ ہور کتاباں لکھدے آون

تے بعض جماعت فرض کہن یک واجب آکھن ہاسے — پر قول صحیح موکدہ سنت وچہ عزیزی بیاسے

جو نال جماعت پڑھے ثواب نماز ستایاں پاوے — ایہہ ترمذی اندر ابن عمر تھیں صحیح حدیث دساوے

تے بن کیوں بھیر بن منذر نے وچہ روایت لیاندے — تجہ جتنی وڈے جماعت رہا نوں ہو محبوب سوندے

وچہ ترک جماعت جمعہ طاعت بہوگرن نہ آوی — نے ابن عباس سوال پچھیا شخص یک صائم رہندا بھائی

تے راتیں کرے عبادت پر نہ جمعہ جماعت پاوے — فرمایا اوہ اہل النار وں دوزخ طرف سدھاوے

جو قائل فرض جماعت انہاں گلیاں رندانہ آکھے — جو وہابی کہن تا ہی اس ترکوں وڈا نقص ایمانی

تے اہل بدعت جو بدعت جس دی پہنچے حد کفر نوں — اسدے مگر نماز نہ جائز دیکھو صحیح خبر نوں

ایہہ بہت کتابیں مسئلہ لکھیا مومن شک نہ پائیں — در مختار تے عالمگیری قاضیاں دے کہاں

تے اہل بدعت جو بدعت جیدی پہوچے حد کفر نوں — اسدی مگر نماز نہ جائز ویکھو صحیح خبر نوں

اہل بدعت جو سہواں آوے راہوں راہ وفا ناہیں — اہل بدعت وارستہ چہند توں ہورس راہے جائز

تے اہل بدعت دی غنیہ اندر بہت مذمت خواری — جو دوست رکھے بدعتی نوں اس تھیوں ہو بیزاری

نہ اہل بدعت نوں کہے سلام نہ میل ملاپ کدائیں — جو کھلے چہرے اسنوں ملدا دیوے دین ازائیں

اہل بدعت دینال محبت کیتیاں بہت خسارا — پیر جیلانی غوث الاعظم کرے کلام سہارا

تے لکھوی بھی خود وچہ انواعیں سنایہ ایکھیائی — اہل بدعت دے مگر نماز نہ ہرگز روا ایہائی

ایویں وچہ شہباز الکیسند انور محمد جو تڑا — ایہ اہل بدعت دے کرے خواری لکھوی تھیں کر زورا

تے کل بہتر فرقے بدعتیاں وچہ ہون شماراں — گندی جنہاں عقیدے عملیات برے اشراراں

وچہ طحاوی کہیا جو باہر چونہہ مذہباں تھیں آیا — بدعتی اوہ مردود جنہاں نے ذائقہ دین نہ پایا

له وچہ انواع بارک اللہ دے اتے اوہ اپنے بلاغتہوں لکھوی دے آہے اتے نام بابد الکیتا آہا ۱۲ اسکہ وچہ طحاوی الخ غیر مقلداں نال ملنا اتے انہاندے نال کھانا پینا منع ہے اتے انہانوں نال خوشیدے وچاہی مسجد اندے آون دینا منع ہے کسواسطے جو اہل بدعتی ہیں اتے کفراتے شرک وچہ گرفتار ہیں قال رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم ان اللہ اختارلی واختارلی صحابی فجعلہم انصاری واصہاری انہ سیجیٔ فی اخرالزمان قوم ینقصونہم فلا تواکلوہم ولا تشاربوہم ولا تناکحوہم ولا تصلوا علیہم ولا تصلوا معہم تحقیق اللہ تعالے نے اختیار کیتا مینوں اتے یاراں میریاں نوں واسطے میرے پس کیتا بس کیتا انہاں نوں مددگار میرے اتے ٹھیک نزدیک ہے جو اک قوم ہووگی وچہ آخر زمانے دے برائی بیان کرے گی انہاں دی یعنی حقیر جانے گے اونہاں نوں یعنی صحابہ کرام رضی اللہ عنہم اجمعین نوں سو کھانا پینا منع ہے نال انہاندے اتے نکاح کرنا چھوڑیو نال انہاندے نہ نماز پڑھیے پچھے انہاندے تے نہ اوپر اونہاندے ایہ حدیث جامع شواہد تھیں نقل کیتی گئی ہے اتے وچہ تفسیر عزیزی دے تے آیت شریفہ ودوا لو تدہن فیدہنون دے لکھیا ہے مرد صحیح الایمان را باید کہ با بدعتیاں انس نگیرد و ہم مجلس و ہم کاسہ و ہم نوالہ با ایشاں نشود ہر کہ با بدعتیاں دوستی پیدا کند نور ایمان و حلاوت ایمان از وے بگیرند انتہے اتے وچہ طحطاوی دی حاشیہ در مختار دے لکھیا ہے وهذه الطائفة الناجية قد اجتمعت اليوم في المذاهب الاربعة وهم الحنفيون والمالكيون والشافعيون والحنبليون ومن كان خارجا من هذه المذاهب الاربعة فهو من اهل البدعة والنار انتهى كتاب الذبائح ترجمہ یعنی گروہ نجات پانوالا اج مت دن جمع ہے وچہ چونہاں مذہباں دے اتے اوہ لوگ حنفی اتے مالکی اتے شافعی اتے حنبلی ہیں اتے جو باہر انہاں مذہباں تھیں ہے اوہ بدعتی اتے دوزخی ہے انتہے پس معلوم ہویا جو ایہ لامذہب اہل بدعت ہیں اسلئے حدیث مذکور تھیں ثابت ہو گیا جو نال انہاں لوکاں دے ملنا جلنا اتے نماز پڑہنی مگر انہاں دے اتے اوپر انہاندی ناجائز ہے سوال جو کہے کس طرح معلوم ہویا جو اس حدیث تھیں مراد لامذہب ہیں جواب ہاں ایہ حدیث عموماً وارد ہے رافضیاں دے حق سبب کہ فرقہ لامذہب بھی نال انہاندے وچہ غیبت بدعت دے خصوصاً شامل ہیں جیویں نواب صدیق حسن خان بھوپالی نے حضرت عمر رضی اللہ عنہ نوں بدعتی لکھیا ہے وچہ رسالہ انتقاد الرجیح دے نعوذ باللہ من ذالک اتے مولوی عبد اللہ چھاؤ صراد آبادی نے بھی صحابہ کرام رضی اللہ عنہم اجمعین نوں ستت بدعتی لکھیا ہے اتے مولوی

پس اہلسنت ہوئی گمراہاں دے مگر نماز نہ کائی ۔ جنہاں عملیات عقاید گندے ذکر ہوئی جن بھائی

بقیہ صفحہ شامل ہیں اتے وچہ تیسیر القاری شرح بخاری دے لکھیا ہے نماز روا ہے پچھے اہل بدعت دے مگر جد لگ اعتقاد وکفر تک نہ پہنچیا ہووے صفحہ ۷۸۲ سطر ۲۲ - اتے وچہ درمختار وغیرہ دے ہے وان انکر بعض ماعلم من الدین ضرورۃ کفر بہا کقولہ تعالی جسم کالاجسام وانکار صحبۃ الصدیق رضی اللہ تعالی عنہ فلا یصح الاقتداء بہ اصلاً - وچہ شرح فقہ اکبر دے ہے من قال بانہ سبحانہ جسم ولہ مکان ویمر علیہ زمان ونحو ذالک فانہ کافر لم تثبت لہ حقیقۃ الایمان اتے شاہ عبد العزیز وچہ تفسیر آیت شریف والذین ھادوا دے عقیدہ یہودیاں دا ذکر فرماندے ہیں چنانچہ سر کفر ایشان این است کہ حضرت حق تعالی را جسمانی برصورت انسان اعتقاد میکنند ومیگویند کہ ہرچند ذات اوتعالی مبرا از جسمیت است لیکن او را تعلق بجسمے ناگزیر است ہر گز بے جسمے نماند استوا بعرش بمعنے تمکن واستقرار وجواز رویت او در جہۃ وگریستن بر طوفان نوح وخندہ کردن واندوہ وحزن وفرح وسرور را بے تاویل بر آنجناب تجویز وا طلاق میکنند الخ اتے جو کوئی کہے فرقہ مشبہ اتے مجسمہ ایہ سب اہل قبلہ ہیں اتے تکفیر کرنے اہل قبلہ دی کسطرح جائز ہووے گی

جواب جد اہل قبلہ ایسی تاویل اتے شبہ کرے جو نص صریح یا حدیث صحیح دے مخالف ہو جاوے تا اسوقت اہناں نوں ضرور کافر کہیا جاویگا جسطرح امام توربشتی علیہ الرحمۃ فرماندے ہیں وچہ رسالہ معتمد فی المعتقد دے اگر مبتدع تاویلے کند کہ مفضی باشد بمخالفت نصے ظاہر یا سنت ثابت کہ عذر با وجود آن منقطع باشد یا رد آنچہ امت بروا جماع کردہ باشند تکفیر وے روا باشد اتے ملا علی قاری علیہ الرحمۃ الباری فرماندے ہین وچہ شرح فقہ اکبر دے ثم اعلم ان المراد باھل القبلۃ الذین اتفقوا علی ما ھو من ضروریات الدین کحدوث العالم وحشر الاجساد وان المراد بعدم التکفیر احد من اھل القبلۃ عند اھل السنۃ انہ لا یکفر مالم یوجد شیء من امارات الکفر وعلاماتہ ولم یصدر عنہ شیء من موجباتہ انتہی اتے درمختار دی عبارت پہلے گذر چکی ہے یعنے حق تعالے نوں جسم اتے جسمانی مانند یا صرف جسم ہے کہیا تا دین دی ضروری امر دا منکر ہویا اتے حکم کفر دا پایا اتے اہل قبلہ تھیں خارج ہویا تا اُسدے پچھے ہرگز نماز درست نہوئی صاحب درمختار فرماندے ہیں اسبات نوں یاد رکھنا اتے وچہ اس فریب دے ہرگز نہ آوناں جو ایہ لوگ اہل قبلہ تھیں ہین اتے ایہناں دے پچھے نماز روا ہے ایسا ہرگز نہیں اتے ایہہ بھی یاد رہے جو اللہ تبارک وتعالے دے واسطے اعضاء اتے جوارح اتے مکان دا ثابت کرنا اتے جسمانی تفسیر اوناہیں کفر لکھیا ہے - ابن حجر عسقلانی اتے امام عبد اللہ یافعی اتے شیخ الاسلام امام تقی الدین وغیرہم نے تصریح کیتی ہے پس ابن تیمیہ جسم اتے مکان دا کئی واری قائل ہویا اتے قید کیتا گیا ہیں وچہ اس زمانے دے نواب صدیق حسن خاں اتے وحید الزمان نے وچہ تفسیر آیۃ الکرسی دے لکھیا ہے ویکھو اوسدی تفسیر وحیدی اتے حافظ لکھوی اتے شاگرد اوہناندے سب جسم اتے مکان الہی دے قائل ہین اسطرح کتاب تقدیس الوکیل دے مفصل لکھیا ہے - جو تالیف کیتا اسنوں جناب حضرت مولوی غلام دستگیر قصوری رضی اللہ عنہ ۱۲ منہ

جنہاں پانی گندے کھانے گندے عملیات خرابی ۔ وچہ ولاندے کفر عقاید اُتوں شکل صوابی
صوم صلوۃ تلاوت انہاں ویکھ نہ بھُل کدائیں ۔ ایجیہے منافق وقت نبی صلے اللہ علیہ وسلم دے آہے سن گمراہیں
جیوں پہلے وچہ رکوعے اہل نفاقاں حال دسائی ۔ تے ٹول بہتر مظہری والا ایہناں نال رلائے
ہے فتوے علما واندے ایہاں مگر نماز نہ کوئی ۔ جے بھُل پڑے کوئی مومن چاہیئے فیر نماز دہرائی

تے صلوٰا خلف کل بر و فاجر ایہ شمار نبوی — جو فاجر اہلسنت انہاں پچھے روا نماز ہویوی
تے اہلسنت تھیں خارج ڈگے وچ گمراہی — بہتر فرقیاں گمراہاں تھیں ہو ایہ فرقہ بھائی

مسئلہ وچ بیان سنت نماز فجر دے

تے سنتاں فجر دیاں پڑھ رلنا نال جماعت آیا — جے کھلی جماعت ناہٹ پچھے سنت کرن دا آیا
جے جانے پڑھ سنتاں رکعت وچہ نال پوسان آیا — تاپڑھ رہنے ناگیاں تاتحسین نفل سہارے
تے بعد صبحدے نال حدیثاں پڑھنے نفل نا ہی — تے سنن قرات فرض کفایہ ویکھ کبیریوں بھائی
جاں جانن علمن فریضہ سنن قرات آہی — آواز امام جاے جسجاگہ اوسجا پڑھدے ناہی
جے جانے ملے نہ دوجی رکعت سنت چھوڑن آئی — جاں دو ویرے سوچ آیا کرے فرض ادائی
ایہ قول محمد کردوں پھیر امام اعظم فرماون — جے سنتاں رہیاں نفل سنے مڑ پڑھنے نفل آون
پھر وچ شرح بخاری نور الحق محدث لیایا — بھی شیخ الاسلام ایویں وچہ شرح بخاری آکھ سنایا
وچہ سنت فجر ادا کردے ہے اختلاف علما دا — شافعی احمد آکھن وڈے مؤکد سنت پاوال
ایہ کہن جاں کارن فرض نماز قیام امام لیاوے — تا سنت پڑھن کراہت مگر امام اعظم فرماوے
جے جانے لیساں نال امام رکعت فرض نماز دی — تا سنت فجر پڑھے ہٹ پچھے صف تھیں عجز نیاز دی
تا فضل ملاویں اس حاصل آدن سنت ہو جماعت — ایہ دو ویں سنتاں ہین مؤکد چھوڑن ناہ سعادت
خبر مرفوع نبی تھیں ابی ہریرہ آکھ سنا دی — سنت ہول نہ چھوڑ دیہاں ویں فوج تساں لتاڑ دی
ایہہ دو رکعت حضرت پیاریاں کل نفلاں تھیں آیاں — ابو داؤد تے شیخین عائشہ تھیں خبراں پایاں
تے ابن مسعود آئے وچہ مسجد ہوئی پیش اقامت — اس مگر ستون ادا کر سنتاں پائی فیر جماعت
پچھے تھم یا پردے یا پڑھ دور صفاں تھیں پیارے — یا در مسجد دے پاس ملن انج دو ویں ایہ سوہارے
ابی دردا ہور عمر خطاب ایہ ابن عباسوں لیائی — اوویں ہورھی مگر جماعت سنتاں پڑھدے آئے
اتے ابن عمر آئے ول مسجد کھلی جماعت اگے — مڑ آئے گھر پڑھ سنت فر کان جماعت دگے
ایہ وچہ شرح بخاری بھائی شیخ اسلام لیایا — بلفظہ صفحہ مطبوعہ دہلی چاہیئے خیال دوڑایا

[illegible]

جے اول فرض پڑھے یا پچھوں سنتاں نفل بنیون
بہت حدیثاں ایس امر وچہ لکھیاں طول ہو جاوے
ہن پیا رواج خلقو چہ وکھن جد ون اقامت ہوئی
حنفی مذہب چھوڑ ہکے ول شافعی مذہب پیارے
ابو حنیفہ کہے جاں سنت چھٹی نال قضا دے

تے بعد صبح دی سخت منا ہی اندر نفل پڑھیون
جسنوں شک ہووے مشکوٰۃ وچ ویکھے شک مٹاوے
تاں نال جماعت ملدے سنت پچھوں پڑھے سوئی
ویکھو ویکھی پچھے لگدے ہک دجیدی ساری
تا پڑھنے مول نہ آوے دیکھ فقہ نوں نال عقادے

اَتَأْمُرُوْنَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُوْنَ الْكِتٰبَ اَفَلَا
کیا حکم کرتے ہو لوگوں کو ساتھ نیکی کے اور بھولجاتے ہو جانوں اپنی کو اور تم پڑھتے ہو کتاب کیا پس

تَعْقِلُوْنَ
نہیں سمجھتے۔

کیا تسیں حکم کرو نیکی دا دوجیاں لوکاں تائیں
تے اپنا خیال نہیں کجھ کردے بھلگئے خود جاناں
جزا سزا دی سار تساں سبھ خبراں یاد رکھیندے
بعضیاں رغبت دین ہو دا ایمان سیوطی لیاوے
جو ایس طرح دی بندے لوکاں وسن راہ بجاپائی
ابن کثیر کہے ایہ ذکرا بودا او ولیا یا
تا اپنے نفس تائیں اوہ دوجیاں نالوں وده ڈراوے
تے خود بے عمل اوہ مثل چراغ جو دوجیاں چانن لاوے
بہاہل اوپر ستر بخشش عالم تے ہک واراں
جے ہک واجب ترک ہویا تاں دوجا چھوڑے ناہیں
بہتر ایہہ جو لوکاں کہوے خود بھی عمل کماوے
جو ذرہ برابر نیکی کرسی دیکھے اوس وہاڑے

یعنے حکم کرو تسیں نال ایمان محمد صلی اللہ علیہ وسلم
تے پڑھدے تسیں کتاب آیات امید وعید دیاں
پھر کیا عقل تسیں رکھدے اپنا آپ بھولیندے
تے آپ ڈگے وچہ خواری اہنال الذین شرم دوائے
تے آپ ڈگے وچہ خواری اہنال الذین شرم دوائے
بندہ عاقل ہووے تد جد دوجیاں اوس ڈرایا
نبی کہیا جو عالم لوکاں نیکیاں راہ بتاوے
تے اپنا آپ اوہ ساڑ رہیا پھر رسول فرماوے
واجب امر معروف کرن بھی عمل کرن ابراراں
یعنے نیک اعمال بے رہے تاں وعظ نہ چھوڑے ماہیں
جے ہک نہ ہو سکیا تاں دوجا کرنا ترک نہ آوے
فَمَنْ يَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَّرَهٗ قرآن اشارے

وَاسْتَعِيْنُوْا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ ۭ وَاِنَّهَا لَكَبِيْرَةٌ اِلَّا عَلَى الْخٰشِعِيْنَ الَّذِيْنَ يَظُنُّوْنَ
اور مدد چاہو ساتھ صبر کے اور نماز کے اور تحقیق وہ البتہ بڑی ہے گراں پر عاجزی کرنیوالوں کے
اَنَّهُمْ مُّلٰقُوْا رَبِّهِمْ وَاَنَّهُمْ اِلَيْهِ رٰجِعُوْنَ
وہ لوگ کہ جانتے ہیں یہ کہ وہ ملنے والے ہیں پروردگار اپنے سے اور یہ کہ وہ طرف اسکے پھر جانیوالے ہیں

تے صبر نمازوں بدوچا ہوتے اوہ مشکل آہی
جیہڑے سمجھن رب نوں ملنا تے اُسدیوں اجانا
جو مشتاق حضور تے طالب حور قصدیہ ایہائی
اوسنوں وچہ اس شوق محبت مڑی دیون تکلیفاں
جو ڈرن سوال قیامت تھیں ایہاں صبر نہ اوکھ وسائی
جے صوم صلوٰۃ مراد صبر تھیں ابن کثیر بتایا
نے ہی خدا دے پاسوں بچنا بہتر صبر ایہائی
دو وجہ اوپر ترک گناہاں بیجا اوپر طاعت
تے خوب صبر ایمان دا اوسدا ایہ بھی آکھ سنایا
حبیب رومی کہے شاہ رسل ﷺ والا ایہ چالا نت آیا
جاں سخت ہوا چلے مینہ وسے یا بجلی لشکیوے
توکل تقوے طاعت کیتیاں حاصل ہوون مڑ ولوں
ایمان اعمال تے رغبت غیرت کیتی ذکر الٰہی

لائن عجز کرندیاں تائیں بھاری ناہ وسائی
جویں آکھیا اہل ایماناں لوں اسیں کردے اسانار
اوہ سمجھن اوہنا بابجہ نمازوں ڈھوئی ملسی ناہیں
تاپڑھن نمازاں خوشدل ہوکے تنگے سینے صافاں
تے سمجھن اوس نجات سبب اہناں تائیں صبر سوہاوے
تے چنگا صبر مصیبت اندر حضرت عمر رضی اللہ عنہ الایا
وچے تن صبر دے پہلا صبر مصیبت بھائی
تے وچہ عزیزی سرایماں صبر قرآن ہدایت
ایہ روایت شاہ علی تھیں نقل محدث لیایا
جاں مشکل پوندی جھگڑے طرف نمازاوہ شاہ رضی اللہ عنہ ستاہا
کسوف خسوف یا مشکل ہور تاہی نماز پڑھیوے
پر جنہاں سُست ایمان تنہاں ایہ اوکھی دسن یا ول
پھر دے احسان جو تاں ایہ شاید سمجھن واہی

يَٰبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتِيَ ٱلَّتِيٓ أَنۡعَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ وَأَنِّي فَضَّلۡتُكُمۡ عَلَى

اے بیٹو یعقوب کے یاد کرو نعمت میری جو کہ انعام کی میں نے اوپر تمہارے اور تحقیق میں نے بزرگی دی

ٱلۡعَٰلَمِينَ ۝ وَٱتَّقُواْ يَوۡمٗا لَّا تَجۡزِي نَفۡسٌ عَن نَّفۡسٖ شَيۡـٔٗا وَلَا يُقۡبَلُ

دی تمکو اوپر عالموں کے اور ڈرو اوس دن سے کہ نہ کفایت کریگا کوئی جی کسے جیسے کچھ اور نہ قبول کیا جاوے

مِنۡهَا شَفَٰعَةٞ وَلَا يُؤۡخَذُ مِنۡهَا عَدۡلٞ وَلَا هُمۡ يُنصَرُونَ ۝

اُس سے سفارش اور نہ لیا جاوے اس سے بدلہ اور نہ وہ مدد کیے جاوینگے۔

اے بیٹے یعقوب دیو تسیں یاد کرو سبہ نعمت
تے بیشک دتا فضل تسانوں اوپر سب جہاناں
ناہ کفایت کرسی کوئی کجھ نفس کسے تھیں ذرہ
نہ بدلہ بگڑا یا جاسی تے ناہ وتے جاہن اوہ یاری

جو کیتی میں انعام تساں تے کرکے اپنی رحمت
ڈریو اوس دن تھیں جد ہر یک کیتا اپنا پاناں
تے ناہ قبول سفارش اوستھیں ایہو قول مقررہ
بابجوں نیک اعمالاں کیتیاں مشکل نفساں بھاری

نہ اہل کفر دی کرن شفاعت اہل ایمان کدائیں
رب رواو نہلدا کیتا ہوگ نہ تنہاں قبول شفاعت
شفاعت نال قرآن حدیث اجماع دے ثابت آئی
شفاعتی لِاَھلِ الکبائر حضرت شاہ رسل فرماندے

ظلم ہود جو شافع ہوون اساں وڈکے واخبر
فَمَا تَنۡفَعُهُمۡ شَفَاعَةُ الشّٰفِعِيۡنَ جو وچہ قرآن دے آیت
مومناں کارن پس جو منکر خاک اُنہاں دی سر پائی
شفاعت او نہاں لوکاں ہیں جو وڈے گنہ کماندے

وَاِذۡ نَجَّيۡنٰكُمۡ مِّنۡ اٰلِ فِرۡعَوۡنَ يَسُوۡمُوۡنَكُمۡ سُوۡٓءَ الۡعَذَابِ يُذَبِّحُوۡنَ اَبۡنَآءَكُمۡ

اور جب نجات دی ہمنے تمکو قوم فرعون کی سے پہو پچاتے تھے تمکو بڑا عذاب ذبح کرتے تھے بیٹوں تمہارے

وَيَسۡتَحۡيُوۡنَ نِسَآءَكُمۡ‌ؕ وَفِىۡ ذٰلِكُمۡ بَلَاۤءٌ مِّنۡ رَّبِّكُمۡ عَظِيۡمٌ

کو اور جیتا رکھتے تھے بی بیوں تمہاری کو اور بیچ اسکے آزمائش تھی پروردگار تمہارے سے بڑی۔

تے جد اساں دکھ فرعونیاں دے تھیں تساں بچایا آہا
جو لڑکے قتل کرن تے لڑکیاں تساں نہ مارن کائی
یَسُوۡمُوۡنَكُمۡ سُوۡٓءَ الۡعَذَابِ جیو نکر وچہ قرآن ایہا ہی

جو دیندے سے سخت عذاب تساں نوں اُنہاں اپنا آہا
تے وچہ اس کم دے رب تساڈیوں دی آزمائش آہی
فر وچہ عزیزی لکھیا جو جو کم کر دے اوا آہی

دربیان ظلم کرناں قبطیاں دا اُپر بنی اسرائیلیاں دے

بہت سخت اُنہاں کم جو پتھر لیاون کہوں پہاڑاں
گردن تھیں پھٹ ہوئے تنہاں پچھاں زخمی ہویاں
کجھ اُناں تھیں تیر لیاون ہک عمارت کردے
جہڑے بہت ضعیف اُنہاں وچہ تنہاں خراج لگایا
تے عورتاں کہوں کتاں کتاندے نالے اُنیاں چاہے
وچہ وڈی مصیبت عاجز ہو کر کہندے بار چلایا
تے جویں نال بنی اسرائیلاں ہی فرعون عداوت
جاں ملک مصر اس قبضے کیتا ہر جا حکم چڑھائے
تا جو پہلے سجدہ اس داہی ہامان بجایا
جو تختوں دور اُنہاں کارن شکل اپنی دی بت بنوائے
پھر رکھ سو ہری تختاں دی اس گرد آگرد لوائے
ہر تخت اُدہاں دی صاف زمرد دوں بیٹھے اور تشاخاں
خادم تخت جاں چھیڑ بنتی دلیوں سخت آواز کر
سجدہ کر دے سند اپنے نوں ایہ کس جاں اوہ سمندے

کاں عمارت باغ مکاناں ہور زراعت کاراں
تے جو کمزور اوہ چھوٹے پتھر گارا دیہن پہوتیاں
کوئی ترکھان لوہار ہیں کوئی جہاڑو دیندا ہو فروی
سال بسال یا ماہ بماہ اوہ جزیہ کرن ادایا
تے بعضیاں ہور ذلیل کماونچہ رکھے اُتے کالے
اس زندگی تھیں مرنا بہتر جیوں اساں غم کھایا
فرعون جو بہت مصعب دا آہا وڈا اہل شقاوت
جو ہراک اوتے اُٹھے اُکر میں نوں سیس نوائی
اوس بعد امیراں سے سرداراں بہتر تیں پیش لگایا
سونے چاندیوں تختاں دے نال آبنوس اوپر بٹھائے
ہیٹھے اُنہاں زمرد پلنگھی چاندیوں خوب بنائے
صنعت وچہ اُنہاں لکھی استاداں گستاخاں
سبھو مصر دیو لوکو رب تساں فرعون لوائے
تک بے اختیار کرن اوہ سجدہ جاں جیو نکر منہ دے

جاں پوجن لگے اوس کافر نوں کل مصری گمراہی
تا فرعون اہناں نے افسر اپنے پاس بولائے
نہ مینوں سجدہ کیتو جو نہ میریاں ہم سیراں نوں
اس حکم عدولی کارن دیساں سخت عذاب قہر دے
بہت ڈرایا دھمکایا تا ایہ گل اہناں الائی
بہتر ہے دکھ فرعونے پر کریو صبر بھراؤ
تا کر اتفاق اُہناں فرمایا فرعونے دیتا ایں
سجدہ اساں نکرناں جو کجھ چاہیں کر فرماندے
پھر تیل زیتون دی گندھک پا وچہ دیگاں جوش دوائے
اوہ سڑناں کرن قبول چھلن دکھاندے دنیا والا
کہندے ساڈا خالق اک جو پالنہار رجہاناں
ہے ایمان اساڈا اوپر اوسے مالک سائیں
پھر ہامان وزیر سفارش اہناں کان لگائی
تا کجھ مدت سوچ کراہن حکم قبولن تیرے
فرہن رات ہک خواب ڈراونی سی فرعون ویائی
اوہ کھاندی آوے قبطیاں نوں جد پہوچی وچہ اسرائیلیاں
پھیر محلے اسرائیلیاں دوں ناگ وڈا ہک ڈھا
نجری سد نجومیاں تا کمیں اس تعبیر پچھیندا
اُسدے ہتھوں ملک تیرے نوں ہوسی زوال خرابی
کئی ہزار پیادے گھلیوس وچہ گلی اسرائیلیاں
تا گھر و گھری وڑ ڈھونڈن جس گھر ویکھن بیٹا جایا
ایسی چال ظلم دی اوپر سن دو سال وہائے
دائیاں روز رہن گھر پیادے دروانے پر آئے

نہ بنی اسرائیلاں سیس نوایا پیش فرعون سپاہی
گھور ڈرایا کہندا کیوں نا تساں سجود بجائے
بڑی حیائی ہوگ تساں نا منیاں تصویراں نوں
ایہ گل آکھ جلاد بولایوس حسن سامان ابتر دی
جو دکھ فرعون ہک ساعت قہر خدا دانت ایمانی
سجدہ کرو نہ پیش تسانے ایہ گل ہک منا و
جو سجدہ بن معبود حقیقی غیراں جائز ناہیں
تا دیگاں لوہے تانبے والیاں فرعونی منگواندے
تا بنی اسرائیلیاں وچہ پا کر ساڑے ظلم کمائے
پر سجدہ پیش فرعون نہ کیتا واہ واہ صبر نرالا
خلیل اسحاق یعقوب نبی دا اوہو رب یگاناں
تا جو بہت جماعت سڑ گئی اسرائیلیاں وچہ بھائیں
کہندا اے فرعون اہناں کجھ مہلت بخش آلی
تا بند ہویا ظلموں پر اوہناں دے سے کم دکھیرے
جو اگ نکلی ہک شہر شہر دا ساڑیا اوسے بھالی
تا اہناں مول نہ ساڑے ایہ اُس ڈھیاں نار صفایاں
فرعونے نوں دور تخت تھیں سٹھاں ڈگایوس میتا
اوہ کہندے اسرائیلیاں تھیں ہک لڑکا ہوگ دسیندا
تا کوتوال فرعون بلایا سن تعبیر شتابی
ہو ہزار دو الے گھلے کر ہمراہ اوہتاں ال
اُسنوں کرن بلاک تے چھوڑن لڑکیاں حکم چڑھایا
بیجے سال شکم بی بی عابد وچہ موسے آئے
روز تلاش کرن نوں اہناں آون قدرت رب وکھائے

حلوائی علی عنہ
حلوائی علی عنہ

جاں نیڑے ڈھکا وقت پیدائش تا دائی تک آئی
اس رہنا شروع کیتا انت گھر وچ کان حفاظت بھائی

وچ بیان پیدا ہونے حضرت موسےٰ کلیم اللہ علیہ الصلوٰۃ والسلام

تے وچہ رات تولد ہوئے حضرت موسےٰ علیہ السلام پیارے
حب نبی دی دل وچہ دائی گرگئی خوب سمائی
اوڑک دائی حب نبی دی مائی نوں سمجھاوے
کہے اوہ ذبح کرگ ہمسایہ بکری کل اتھائیں
اوس گوشت گھن پایا وچہ ہانڈی منھ بنھ باہر لیائی
سو ہیں کٹھا گہت ہانڈ تو وچہ جنگل طرف سدھائی
تے حضرت موسےٰ علیہ السلام گھر وچہ آئے پر فرعونے اگیر
جو ہویا طلوع ستارہ اسدا چمکیا نور صفائی
تاسد کوتوال فرعون اس تائیں کرتا کیب رتبایا
کہن تحقیق نہ کیتی اک گھر نال وساہ دائی دے
کہے کوتوال شتابی جاویں پردے وڑ جانا
تاباہجوں خبر ہو نچایاں گھر عمران پیادی جاندی
بھین ڈٹھا جاں غل مچاندے پیادے گھر دل آئے
دل وچہ خیال کینا جے لڑکا ظاہر ہویا اتھائیں
تے جے اس ڈالاں وچ تنور تا ایہہ ہوسی فانی
پیادے آوڑے وچہ گھر دے وڈی تلاش کریندے
تنور جو جگمگ ناروں کردا اسول نظر نہ ڈالی
ہوش آئی تا پچھوس مریم موسےٰ علیہ السلام کتھ ابرار ہی
جان ناامید ہوسے تھیں ہوئی آواز تنوروں
اگ ہیری ہے ٹھنڈی ہوئی وانگ خلیل الٰہی علیہ السلام
ماں حیران کھلی کوہیں تینوں ناروں باہر نکالاں
ہتھ تیرے نوں اس آتش تھیں ضرر نہ ہوسی مائی
تاموسےٰ باہر نکالیا مائی کیتا شکر الٰہی
پھیر گھر دیاں نال صلاح کرے ایہہ لڑکا پالی پایاں

پھیر سے برکت والے اوپر دائی نظر گذارے
زور لگایوس قتل کرو پر قدرت اوس بنائی
جو لڑکا مول نہ ماریا جاندا کی چھند کیتا جاوے
ہک ٹکڑا گوشت گہت وچ ہانڈی پیادیاں نوں دکھلایا
کہے پیادیاں اس گھر لڑکا پیدا ہویا ناہی
پیادیاں کر اعتبار دائی تے گل نہ مول ڈہری
بجو ماں خبر دتی ہے موسےٰ مائی پاس اتھائیں
چاہیے ڈھونڈن اوس ضروری تحقیق سو فہ
نے کوتوال پیادیاں اپر وڈا غضب کمایا
جے حکم کرو تا ڈھونڈیے جا کر گھر وچ ایس نا بندے
جے لڑکا ایتھاں چھپیا ہوگ تاہو وے ترت عیاں
نے حضرت موسےٰ علیہ السلام بھین وڈی دی گھیر اندروں ہانڈی
تا وچہ تنور آتش دے مریم موسےٰ نوں چک پائی
تا ٹبر سارا ماریا جاسی ملے طفل انہائیں
تاگھر وچ سب رہن سلامت ایہہ گل اہی بھائی
ہر ہر پاسے نظر کرن پر ہنہ نہ مول پائیندے
اوہ اوسول آکر عرض کہی مائی ویکھ ہوئی بھائی
مریم کہیا تنور اسو چوں شعلے نکلن ناری
مائی ناکچھ خوف کریں میں زندہ فضل حضور دل
داد دیو انگوں مینوں بھی رب اس ناروں کھیائی
تاموسےٰ علیہ السلام کہیا اماں ہتھ کرکے مینوں لدہ بجالاں
جہل دنا مدی عمر آہی تد موسےٰ سندی بھائی
جو موسےٰ علیہ السلام صحیح سلامت نکلیا قدرت عجب وسائی
جے ایہہ بولیا سنن سپاہی اتھاں قہر کماناں

گھر گھر پھر دے بھال کریندے بت اس ماں گوسن
تا الہام ہویا اوس جا ہئیے ہک صندوق بناناں
تا کیے پنڈ نگے جاں بنے ہتھو کیندے آوے
ایہ علاج قبول کرن سب ہک ترکھان بولایا
ہک صندوق بنا دیہ سانوں اتنا الماں چوڑا
اُدس ترکھان کہیا صندوق اجیہا کیوں ہووانہ دے
تا ظالم اوس نہ مارسے کہے ترکھان میں اُرچھیا واں
ترکھان گیا اتے سینو س جا کر کیہو آواز منادی
ایس طرح تہیں جا ہیوس جا کو توال ایہ حال سناو
انہاں ہویا کھی گیٹیاں لگ پہیر بن وچہ وسیہو
تا سارا غرق زمین وچہ ہوسیں تو بہ کریں سچا نو
تا راتو رات صندوق بنا یوس جیوں مائی فرمایا
مائی لگی دولت دیون کان ادا مزدوری
درہم دینار نہ حاجت جا ہاں کراں زیارت سائیں
تا مائی نے کیا دکھلایا حضرت موسیٰ پیارا
پھر اگلی رات موسیٰ علیہ السلام نوں مائی دتا غسل نہاندے
رونڈی رونڈی نیل کنارے روہڑن کان لیائی
کیہے جے وچہ دریا اس پا یوالقصہ ایس بنا ساں
کہندی جے ایہ ناگ ہوندا کیوں کر دا بول بلاری
تا اوس ول کجھ خیال نہ کیتا ہندی صندوق رڑھایا
وچہ سورۃ قصص ایہ بابی قصہ ویہواں دیکھیا

بیٹوں بھی پھر چھوڑن ناہیں مندی حال وہاسن
کر مضبوط موسیٰ علیہ السلام رکھ اسوچہ اندر نیل رڑھاناں
ایہہ بھی زندہ رہسے نہ سانوں بھی ظالم مرواوی
سانوں آہا نت نام پوشیدہ اوسنوں سدھ سمجھایا
خوب پیوند لگا جسو چہ نہ آب وڑے کر زور آور
کہیا گھر ساڈے ہک لڑکا جمیا اسو چہ پاندے
کسے خبر نہ کراں صندوق شتابی کر تیار پہنچاوا
جو طفل جمندی خبر دسے اس ملے انعام زیادی
جاں بوہیوں باہر قدم دھرے کجھ نظری بول نہ آوے
تے غیبوں ہک آواز سنے جے راز کسے نوں دسیو
اکھیں روشن پھیر جُنے مڑ ہٹیا پچھاں اوتھاؤں
تے باری اوسدی کھول فلک ول اکسے رات پہنچایا
ترکھان کہیا میں اس لڑکے خاص مرید حضوری
رکھو مائی محروم نہ دید سجن دیوں پھیرے تائیں
اکھیں لوں مل قدماں تے اوہ مومن ہویا بچارا
نواں لباس لگا خوشبو مل وچہ صندوق اُس پاندی
جا ناگ شیطوں ملیوس صورت ناگ سیاہ بن بھائی
ماں موسےٰ دی عاقل معلم کر جاندی وسواساں
اسوچہ بولن قدرت ناہیں ایہ شیطان پیارے
غم اندوہاں نال مائی ول گھر دے مونہہ بھنوایا
پارے پہلے وچہ شروع قصص دے قصہ ہے آشکارا

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ

اور جب پھاڑا ہمنے ساتھ تمہارے دریا کو پس نجات دی ہمنے تم کو اور ڈبو دیا ہمنے لوگوں فرعون کو اور تم دیکھتے تھے

تے جد اساں نال تساڈے دریا پاڑ تساں بچایا
جاں رب فرعون ہلاکت چاہی آکھا موسیٰ تائیں
جے فرعون آوے تساں مگر میں اسنوں مارگواسائیں
سرداراں سد قوم اپنی نوں استھیں خبر سنائی
یا کوئی ہور تعلق قبطیاں نال انہاندا اساہی
دیکھ فرعون اکٹھ انہاندا دل وچ فکر دوڑائی
ساڈے وچ دن عاشوریدا اہے اک عظمتوالا
ایہ متبرک عیددہاڑا خواہش اساں ایہائی
تے رسم رسوم جو عیداپنی دیاں قایم کراں وچار
تے عام اسرائیلیاں زینت کارن زیور ہور پوشاکاں
ڈیرے تنبو شہروں باہر اسرائیلیاں لائی
تا کروایا کوچ انہاندا موسیٰ مگر سوہا را
راہ بھلے او سجگہہ بہتیرا اسیے کیہے جاون
تے چھ لکھ ستر ہزار اکٹھے ہوئے لوگ انہاندے
راہ ایہہ شارع عام تسیں بہی اس راہ آوندے جاندے
وقت وفات جاں یوسف والا نیڑے ڈہک پیاسی
اولاد بہراواں دینوں آکھیاسیں ہی عہد پکا و
باپ دادی جیتھ میری دینوں انہاں پاس پہنچاو
تدے ہوئے بند راہ اساڈا ہیتہ نہ لگدا کوئی
تا صندوق انہاندا کڈھیئے لبھے راہ اسانوں

اتے ڈوب دتا فرعونیاں نوں تساں حال سب دسایا
جو اسرائیلیے کٹھے کرکے را توریت لیجائیں
موسیٰ قوم اپنی دیاں سرداراں نوں کرن سنائیاں
جو قبطیاں نوکر ہا انہاں بیٹے پالک سن اسرائی
غرض جو اسرائیلیے آہے جمع کیتے کل بہائی
کہن لگا کیوں کٹھ اسرائیلیاں تا اسرار الاہی
تے حضرت آدم روز ایسو چہ ظہور ہزالا
جو شہروں باہر اکٹھے ہو کر طاعت کراں الٰہی
ایہ گل سن فرعون اجازت دتی ساریاں تائیں
قبطیاں تھیں لے عید بہانے ٹردے ہو لی باسی کالی
تا جو سبھ اکٹھے ہوگئے پچھلی رات سوہائی
سی اگے ہارون تا پہنچے اک جنگل وچ یارا
راہ دا پتہ نہ ملدا ہرگز واہیں سبھ لگاون
تے موسیٰ سد انہاں وڈیاں تا پچھدو کیوں ایہ پیندے
عرض کرن اسیں اوہ بھلندا قصہ اصل سناندے
تا کرن وصیت بہی اولاد اپنی تھیں عہد لیا سی
جو جاں تسیں نکلو مصروں ہیں الے تابوت سندو
ہن اسیں نکل ٹرے اتے پچھے رہیا تابوت بہرو
تا حضرت موسیٰ پچھیا قبر یوسف دی کیہڑی جا ہوئی
اکھیا پر انہاں اسرائیلیاں اساں خبر نہ قبر دیانول

براساں ہیو داکے بنے تھیں ایہ وصیت پائی ہا
موسےؑ اللہ وچہ اسرائیلاں دے ایہ آواز الاوے
کسے نہ آں کیتی پر اک رن آکھیا خبراں جاناں
مراد میری جے حاصل تھیوی سن موسےؑ چپ ہوئے
تا بدہی آگھیا دو مطلب ہک آیا وچہ دنیا دی
نال اپنے چل مصر تھیں دوم ایہ خواہش آلی
ایہہ دو ویں گلاں میاں حضرت تا رن آکھیا جا ہا
آحضرت موسےؑ اوس جا ہک تھیں اوہ صدق اتھاں
رستہ ظاہر ہوندا جاندا آ تا دن چڑھیا وچے
جو اسرائیلے جسجا کارن عید اکٹھی ہوئی ہا
لگی اگ غضب دی اکھیے جو بداراں سد کافر نو
جو شہر دوالے قصبے ہور گراواں تھیں سب آون
مقدمۃ الجیش آہے جو گھوڑے اگے لکھو لے
تے اتے گرز اوٹھاونواسے نال رکاب تباندو
دریا قلزم دے کنڈے ہتوں اور کل ودھا پوتے
کہندے اتنیاں کشتیاں کیونکر ہتھ آون یکباری
آ سورج نکلیا پچھوں نالے گھوڑیاں گھر کی سفیدی
مقدمۃ الجیش تے ہویا اوس ظاہر بچھا کیتی آکھندی
کہن لگو یا موسےؑ کدہر وعدے ہیں لتاڑے
ناہ طاقت نال فرعون لڑن نا لنگھ سکدی دریاؤں
نال ساڈے امداد الٰہی مشکل کرگ آسانی

تے ساںوں خبر نہیں کجھ موسےؑ کیتھے قبر اوہ پائی
ہیں دیاں سوگند ہووی جس معلم یوسفؑ گور بتاوی
میں قبر یوسف دی دساں جو ہک عہد کریں من بھاناں
تا وحی کیتا رب عہد کریں دیہہ جو ایہہ منگدی سوئی
ہیں نا تانی چل نہ سکاں مر کب ہک دوادے
قیامت نوں وچہ جنت تیرے نال ہوواں ہمراہی
جو قبر یوسفؑ دی نیل اندر وچہ پانی ایس مکاناں
سنگ مرمر دا سی چک موسےؑ پھرے لشکر جاندا
تے جاسوساں فرعون دیاں نے خبر دتی اس کجھے
را توں رات گئے مڑا اوتھوں کھن فرعون نہ ہوئی
عمدہ گھوڑیاں والے تیز اسوار کرو سب حاضر
تبھی آپ تیار ہویا سن لشکر وقت اشراق بتاون
تے ہک لکھ تیر انداز تے اتنے نیزے باز نرالے
تے اسرائیلی بہت شتابی بھجدے بھجدے جاندے
پانی وگدا زوریں شوریں ہو حیراں کھلوتے
تا دریاؤں نال شتابی ہوون پار او تاڑے
جاں ڈٹھا غور کیتی سن لشکر ہے فرعون تکیندے
ہوش اں اڈیاں پاس موسےؑ دے جا ایہہ عرض سناندی
ہن پچھے فرعون اگے دریا نخارا ساڈے
تا موسےؑ کہیا ایہہ نہ ہار و ربدے فضل عطاؤں
تا اوسوقت موسےؑ نوں آکھیا آن وحی رحمانی

عاصا مار بحر نوں تے کھو رستہ دیہہ اسانوں
پھر حکم ہویا لے نام اس گنیت آکھ بحر دیئائیں
پھر اوہ دریا حکم الٰہوں پھٹ ہویا راہ باراں
تا موسٰے فرمایا چلو پار ہو ہو دریاؤں نوں
کہندے کیا اعتبار نکلدیاں تک جے پڑ ملجاون
اُس پچھے ہارون بحر وچ گھوڑا اپنا ڈالے
ہونا چار وڑے دریا وچ باراں ٹولے سارے
تا پچھوں نے ساریاں تائیں ہوسے مگر سدھائے
اساں نہ خبر گروہاں دوجیاں پر کیا گذریا ہوسی
پانی دے پڑ اوہناں اُتے ست مل جان کداہیں
تا سخت ہوائے دیواراں وچ باریاں خوب بنایاں
اتے بحر وچ لشکر دشمن پہونچیا بحر کنارے
ہو حیران کہے لشکر نوں ایہ اقبال ہمارے
تا رندے پھڑلواں جو بھیتوں نس غلام سدھارے
نالے ڈرے جو چھٹن بحر دا باہرے اعتباروں
تے ہامان کہے وچ دریا شاہا قدم نہ پائیں
تا اسرائیلی جیجا ہوسن بنھ لواں گے سارے
تا مست گھوڑے فرعون دے اگے ہادی وحی لگائی
نالے اختیار بحر وچ وڑیا تازی دشمن والا
سب وڑے وچ دریا پہلے پوہتے بحر کنارے
تے میکائیل پچھوں آ پہونتا طرف بحر دے دھکے
فرعون جاں ڈبن لگا کہندا امیں ایمان لیایا
ایمان قبول نہ ہووے ہرگز دیکھ آثار عذاباں
چار فرسنگ اس عرض فنار سدیاں دریاواں تھیں آیا
اوہ عاشورے دا روز آہا جد چیرا یارب بحر نوں

...نوں پیس اوہ اسطرح سے جویں اوسنے عبادت کیتی فرشتیاں مقربین نے ۱۲ روح البیان

تا عاصا مارکھیا دریا نوں پھٹ لئے بحر عیانوں
پھر عاصا ماریا تے فرمایا پھٹ ابو خالد جائیں
سرکاں سکیاں ظاہر ہویاں اوس وچہ خاطر باراں
اوہ جرأت ناہ کر سکے اپنے سست اعتقادوں اوّل
نہ رہے کھلا مت ڈوبے تا پھر یوشع ٹہرے جاون
جاں اسرائیلیاں ڈٹھا ایہہ ہن جاندے بار نرالے
راہ بھی اوتنے وانگ پہاڑاں اُچے دس سارے
گروہ موسیٰ والے علیہ السلام تائیں پھر ایہہ عرض سناوے
اسیں تیرے ہمراہ ول تکڑے پر اوہناں کیتوں اوہی
تا آکھیا کلیم انہاں بدظناں تے کر مدد سائیں
اک دوجے نوں دیکھی جاندے ہوگئے پار صفایاں
بحر ڈٹھا پھٹ رستے ہویا کندھاں وانگ پیارے
میرے کارن راہ ہویا تاں پھڑاں غلام فرارے
جے غرق ہوندے تا کم نہ آوندے اویں جاندے سارے
تے لنگھن لگیاں پر اس ہلن اساں غرق کریسی نجارون
کشتیاں لیا چڑھ پار ہو واں گے جلدی لائق ناہیں
اتنے وچ جبریل آیا چڑھ مادی بحر کنارے
تس گھوڑی سنی وچ دریا جد بو گھوڑی اسنے پائی
شاہ نوں دیکھ بحر وچ لشکر وڑیا کل زوالا
تا حکم خدا دیوں پانی ملیا دریا موجاں مارے
ملو تا پچھے رہے نہ کوئی خازن دیو چہ سکھے
تا جبرائیل ہیٹھوں پھڑ چکر منہ دا کافر دے پایا
ایہ مسئلہ کتب عقائد اندر واضح کان جہاباں
ہٹ آکھن باہجہ مصر دی سی اُس نام اساف سنایا
کاں بنی اسرائیلاں اُنسوں لبھایا ایس خبر نوں

لتے وچہ بخاری مسلم ابن عباسوں کرن روایت
یہودیاں ہکدن روزہ رکھیا دیکھ نبی فرمایا
ایہہ دن عاشورا اسرائیلیاں نوں اسدن رب بچایا
اسیں کارن انہاں اطاعت ہوئے اس روزے دی شائق
نبی کہیا اسیں کان اطاعت موسیٰ اسدن صائم
وچہ عمر اخیر کہیا جے اگلے سال تائیں میں جیواں
تا جو نال یہود مشابہت لازم آوے ناہیں
پانی کارن ہک زن راتیں طرف ندیدے آئی
وال داہڑی دے مڈھوں پٹے موتی گل نکالے
کجھ مزدوری کیتی پر اوس اجرت ہتھ نہ آئی
اُس سن آواز مصر وچہ آکے ریش فرعون دکھائی
تاں مظلوماں نوں داد دسی اینج اجر ملے مزدوری

جاں نبی تشریف مدینے وچہ لیائے بحر ہدایت
اسدن کیوں تساں روزہ رکھیا انہاں جواب الایا
تے غرق کیتا فرعون ہور موسے صائم اسدن پایا
تا یاراں نوں فرمایدے ساتوں بہت انہاں تھیں لائق
تا لوکاں نوں بھی اوس روزے دی کارن کیتا قائم
تا روزہ ناؤیں دا بھی عاشورے دے نال رکھیواں
سن وچہ عزیزی لکھے محدث ایس خبر دے تائیں
تا پانی بھر دیاں ریش فرعونے اُس مڈھی نے پائی
نال اتفاق ایہ عورت ہکدن گھر فرعون موکالے
آواز ولی ہاتف نے ایہہ توں اس مزدوری پائی
جو یک یقین کرو ایہہ اوڑک ظلم انجام ہویا بھائی
ایہ وچہ بستان حکایت لکھی کامل مرد حضوری

وَإِذْ وٰعَدْنَا مُوسٰٓى أَرْبَعِيْنَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهٖ وَأَنْتُمْ ظٰلِمُوْنَ ۝

اور جب وعدہ کیا ہمنے موسے کو چالیس رات کا پھر پکڑا تم نے گائے کا بچھڑا پیچھے اسکے کہ تھے تم ظالم

تے جد اساں وعدہ نال موسے دے کیتا راتاں چالی
جاں غرق ہویا فرعون تا بعد اوس موسے عرض سنائی
حکم ہویا تریہ روزے رکھ فطور اوپر آپ آئیں
تاں کہیا فرشتیاں منہہ تیرے وچہ آہی بو کستوری
حکم ہویا دس روزے رکھ ہور اسدے عوض نیاری

پھر بعد موسے تساں وچھا پوجیا تے تسیں ظالم غالی
یا رب گھل کتاب تاں جیہڑے چلے سب لوکائی
جاں روزے ختم ہوئے تاں موسے کیتے سوال اتھائیں
توں کر مسواک اوہ زائل کیتی آکھ سناون نوری
پورا چلہ ہووے جد ملسی تد کتاب سوہارے

اتنا قصہ وچہ خلاصے ثعلبی کنوں لیایا ۔
اگے معالم خازن مظہری وچوں ہے لکھ پایا

جاں اسرائیلیاں نوں رب رکھیا بحروں مصر سدھاون
توراۃ کتاب دیون دا وعدہ نال موسے رب کیتا
قوم تائیں فرمایوس میں رب کنوں کتاب لیاواں
چہل دناں کر وعدہ چھوڑیا مگر ہارون خلیفہ
سامری مگر پوجا پا وچھا اسدا ذکر لیایا
گھوڑی قدم رکھے جیہا ہک سبزی اوگدی جاوے
سامرہ نام قبیلے دا اوہ ظاہر مومن وسدا
قوم اسدی گاں پوجے جاں تس ایہ گل عجب بھائی
جو ایہہ مٹی کوئی چیز جواسی لوچہ فکر دوڑائے
جاں قبطی موئے تے اوہ زیور پاس رہے اسرائیاں
ایہہ زیور نہ روا تساڈوں جو ایہہ لٹ کفاراں
بعض کہن ہارون اوہ زیور لٹیا کھٹ دبائے
تن دناں وچ گھڑا اک وچھا مٹی اُس وچہ ڈالی
اوہ وچھیاں وانگ اڑائے بولے ٹرداچال وکھاوے
پس موسے بھلا چھوڑ خدا گھر باہر بھال کرنیدا
ایہہ وبیہ راتیں نوں ہک بیہ کہندے جاں ویہ روز سدھائے
ہک کہن تریہ دن وعدہ آہا دس رب ہور ودھائے
جاں موسے تریہ دن بعد نہ آیا کہندے موتاس آئی
پس اٹھ ہزار جنے نے پوجیا بن ہارون پیارے
ایہہ بہت صحیح روایت جویں سیاق کلام الٰہی
گر موسے دے رہے تسیں نقصاندے ظلم کماندے
ایہ خازن والاصح السنۃ صوفی ذکر سناوے

نہ شرع کتاب آہی اہناں پاس جو اوپر عمل کماون
جو ہک جلد کوہ طور اوپر لوتن کریں عبادت میتا
اوسوچہ کل احکام خدا دے لیا کرتساں سناواں
آپ گئے اُسے ہک جتھے سی اقرار لطیفہ
جبرائیل جاں پڑ ہ گھوڑی تے طرف بحر دی آیا
سامری زرگر منجا نام اوہ ترت حقیقت پاوے
تا طنوچہ نفاق چھپا یا نال مگر دل آکھندا
تاں اوس گھوڑے دے کھر ہیٹھوں خاک اٹھائی
تے قبطیاں تھیں جو اسرائیلیاں زیور منگے آئے
ہوئے جاں کوہ طور گئے تاں سامری آکھیا بھایاں
لٹیا کھٹ دبو جدموسے آوگ عرض گذاراں
جاں سامری جمع وسارے گہنے کرکے مگر دکھائے
اوہ سونے تے جو اہر جڑیا صورت عجب کمالی
پس سامری کہیا ایہ رب تساں تے رب موسے دا آوے
خلاف کیتا وعدہ اسرائیاں خازنوچہ فرمیندا
تے موسے اجے نہ پونتے اسرائی وچہ فتنہ آئے
سامری اُس دھکے اندر وچھا اہناں پوجائے
تا وچھے دی اوہناں پوجا کیتی سامری بات بنائی
لیے بارہ ہزار جوان آئے ہور ساتھی نال سہائے
ثم اتخذتم العجل رب تساں وچھا پکڑیا وا اہی
بے غرمانی تھیں جو طاعت جاہک غیر اُس پایندے
تے باقی وچہ اعراف سورت دے قصہ ایہ سوہاوے

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ۝ وَاِذْ اٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ

پس کیا معاف ہم نے تم سے پیچھے اسکے کہ تم شکر کرو　　اور جب دی ہمنے موسے کو کتاب

وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ۝

اور معجزے　　تو کہ تم　　راہ پاؤ

اساں معاف تساں کر کیتیاں پوجا بعد تمہانیوں
جدوں کتاب موسے نوں دتی جو سب فرق نکالے

تا شکر گذار ہو وو تا نعمت یاد کرو رب سائیں
تا جو تسیں ہدایت پاؤ جیہڑا راہ تمہارا اے

موسے جاں توراۃ لیاندی بھالے قوم اپنی نوں — اوہ وچھا پوجن چھوڑ آگے تا چڑھیا غضب بنی نوں

تا دہشت نال پیغمبر سبھ اقرار خطا دا کردے — رب توبہ کرے قبول تے دیتے بخش گناہ ہر بردے

فرقان صفت توراۃ جو فارق کفر اسلام اہیائی — یا حل حرام جو فرق کرے یا فتح جو موسے پائی

یا فرقان اشعار امرت جس پار ٹرن کرن تمیزاں — وچ مومن کافر کنوں عزیزی ایہہ کو عزیزاں

یا فرقان عصا ید بیضا معجزے ہور موسے دے — یا فرق بحر دا چیرن کہیا مدارک اہل صفا دے

وَاِذْ قَالَ مُوْسٰى لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ اِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ اَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوْبُوْٓا اِلٰى

اور جبوقت کہا موسے نے واسطے قوم اپنی کے اے قوم میری تحقیق تمنے ظلم کیا جانوں اپنی کو ساتھ پکڑنے تمہارے کے بچھڑے

بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوْٓا اَنْفُسَكُمْ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ اِنَّهٗ هُوَ التَّوَّابُ

کو پس توبہ کرو طرف پیدا کرنے والے اپنے کے پس مار وجانوں اپنی کو یہہ اچھا ہے تمکو نزدیک پیدا کرنیوالے تمہارے کی پس پھر آیا اوپر تمہارے تحقیق

الرَّحِيْمُ ۝ وہی ہے پھر آنیوالا مہربان

تے یاد کرو جد قوم اپنی نوں موسے نے فرمایا — اے قوم میری تساں جاناں اپنیاں تے ظلم کمایا

وچھا پوجن نال ہوئے ہو لائق سخت عذاباں — رب اپنے اگے ہن توبہ کریو ڈر و عقاباں

تے خود جاناں مارو ایہہ تساں کارن خوب یاداں — پاس تساڈے خالق پس رب پھر یا اوپر تساڈے

ٹھیک اوہ ہے تواب نہایت مہر محبت والا — اتنیں گناہ نت کردے تے اوہ کرداجاوے ٹالا

جاں اسرائیلی کٹھے ہوئے اوپر خود غلاں دے — تا موسے نے کہیا جو قتل کرو خود نفس تا بخشے جاندے

اوہ خنجر پکڑ لیتا رہوئے پر خویشاں وانہ چلے — تا بدل بھیج اندھیر ہو الا حکم اوہناں رب گھلے

جو دیکھے قاتل ول باہتھوں اپنا وار اٹکاوے — نہ توبہ اوس قبول تے اوسپر لعنت ربدی آوے

تا وگن لگی تلوارتے موسے ستر ہزار اسرائی — موسے تے ہارون اودھر ول روون دوویں بھائی

رب تھیں رحمت منگدے تا جو کاٹک کردی آئی — اوہ بدل ہویا دور قہر دا مجرم لیں رہائی

تے حکم ہویا قاتل مقتول بہشتی ہو گئے سارے — تے رہندیاں معاف گناہ عوائس دیوچہ نقل گزارے

وَاِذْ قُلْتُمْ يٰمُوْسٰى لَنْ نُّؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى نَرَى اللّٰهَ جَهْرَةً فَاَخَذَتْكُمُ الصّٰعِقَةُ وَاَنْتُمْ

اور جب کہا تمنے اے موسے ہم ہرگز نہ ایمان لائینگے واسطے تیرے یہانتک کہ دیکھیں ہم اللہ کو ظاہر پس پکڑا تمکو بجلی نے اور تم

تَنْظُرُوْنَ ۝ دیکھتے تھے۔

جاں تساں آکھیا اے موسے اسیں یقین نہ کریئے — جد تک نہ ویکھیئے رب نہ ظاہر نا آمنا دھریئے

تا بجلی پکڑ لیا تساں تائیں تے تسیں تکدے آہے — اوس بے ادبیوں بدل تھیں اک بجلی لشکی سا ہے

پھر موسے نوں رب کہیا لوکاں اپنے نال لیاویں — وچھا پوجن والیاں دی رل عذر خواہی فرماویں

تا موسے ستر چنے جو توں ول جھپٹ جھنجھیرے — تے فرمایا اہناں روندے رکھو نالے دھوو لیڑے

سبھ کم کیتو نے لے موسے اوپر طور سدھارے
تا موسے کہیا خدا نوں کہاں جاں پہنچے طور کنارے
تا موسے وچہ بدل دوڑیا قوم تائیں فرمایا
جاں موسے نال کلام کرے رب نور دیوے لشکارا
تا پر دہ کیتا سنھ اوہناں تا سن کلام تعالے
فرمایوس میں اللہ جل جلالہ میں بن ہور الٰہ نہ کائی
پس میری کرو عبادت ہیں بن طاعت غیر نہ آئے
اگے ہو کر کہن لگے اساں جد لگ رب نہ دسے ظاہر
تا اک اک نوں اس ماریا سامنے وکھیدیاں بلکہ وچ
نے رؤیت کنوں مراد علم وچہ خازن آکھ سنایا
کہن جے رؤیت جائز ہوندی کیوں اوہ مار یجاندے یعنی دیدار
اوہناں بدلے کفر عذاب ہویا ناہ کان سوال دیدار دے
جد لگ اسیں نہ دیکھئے ظاہر اپنے مالک تائیں
اوہ موسے نال ایمان لیاون تھیں بند ہوئے سارے
تے معجزہ دیکھ ایمان لیاون واجب نال انبیا وال
نہ اوہناں سوال رشاد جہت ول نال عناد شرارت
موسے رووے یا رب قوم نوں کہیا جواب الاوہ
نوں بدلے فعل جہالاں کیا اساں ماریں پاک الاہ
رب زندہ کیتے ناں دوجے نوں اوٹھدی اوڈوسائے

کہندے منگ خدا تھیں اسیں بھی سنیئے سخن غفارے ہا
اک بدل کالا آنکلیا اوسنے کجیا طور پہاڑ سے کو
نیڑے آؤ ناں اوہ آئے سجدہ کل بجایا
اوہ نور موسے دے منہ پر چمکے جھلے کون نظارا
جو کچھ موسے نوں رب دسے امر نواہی جبالا
میں تساں کڈھیا مصر زمینوں قدرت عجب وکھائی
جاں موسے فارغ بدل ہٹیا کہن لگے اسرائی
جد لگ اساں اعتبار نہ آوے ایویں رہساں نابر
نے پئے رہے دن رات اتھائیں وچہ عزیزی سوہجے
شے تے معتزلہ حل کیتا اسجا وچہ مدارک لیایا
بدلے اس سوال کرندے فیر جواب الاندے
جویں قول اوہناں نوں ڈٹھا رب نوں اسے موسے اظہار دلیا
جد لگ ناہ ایمان لیائے کفر اوہناں ایہہ پائیں ہا
اوہناں معجزہ ویکھ یقین نکیتا ہن طالب دیدارے
نہ جائز فیر سوال نشانیاں کرن کنوں کملاوال
تا بجلی آئی آسماناں سب ساڑے اہل خسارت
سردار تہاندے موئے کی جا قوم نوں آکھ سناواں
زاری کیتی بہت موسے نے اگے شاہنشاہا
تے مکدینہ رات رہے سن مردہ خازن وچہ فرماسے

ثُمَّ بَعَثْنٰكُمْ مِّنْۢ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ○

پھر جلایا ہمنے پیچھے موت تمہاری کے تو کہ تم شکر کرو

پھیر تساں نوں اساں جوایا مرنے بعد تساڈے | شاید شکر کرو تسیں ایڈے پا انعام اساڈے

وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ

اور سایہ کیا ہمنے اوپر تمہارے بادلوں کو۔

نے چھاؤں بدل دی اوپر تساڈے کیتی ٹھیک اساں
تے ایہہ انعام آہا اس وقت جاں ایہہ جنگل وچہ آہے

تا گرمی دھپ سورج دیوں ہووے امن آرام تساہاں
تے خیمہ تنبو وچہ اسجا اک پاس اوہناں کجھ ناہے

وَاَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى اور اوتارا ہمنے اوپر تمہارے من اور سلوے

تے اساں اوپر تساں اُتارے من تے سلویٰ کھانے
جویں گوندر کھاں تے ہوندی ہر اک جا ولاہ کہا بیوے
مَنّ بعض کہن کجھ ہورہی نعمت غیبوں نازل ہوئے
تے ہور بتاون مثل کبوتر سلوے موٹا تازہ
وہپ سورجدے نال بھجے بھجھ پاس ایہاں خود جاوے
جتا چاہندے نال چھریدے استھیں کر لیندے
بنا شروع مدوں دا ہویا بھلے سڑوا تا ہا
تے اسرائیلیاں بچکر ڈیرے جنگلو چہ لگائے
نہ پہونچیا جدوں اناج تا سلوے ہویا اُتھ عطا ہیں
اوہ راتیں دسّن فوج دے والے ڈھیر آہے لگجاندے
تے سلوے نام جنا ورا اُترن مغرب وقت ہزاراں
تا کھاندے جیون کیاب مدت لگ ایہہ طور دہا یا

مَنّ تر نجبین رُکھاں تے پوندی آہی سیانے
بعض کہن اوہ منڈے پتلے شہد مک نول بتاوے
تے سلوے نام جنا ور مکڑی جیدا آکہن سہیوے
ہوکر ذبح ہوا ہتھیں ڈگدے اوپر دیرت اندازہ
تے بعضے کہن جنا ور زندہ پاس اُنہاندے آوے
جے کارن بھلک رکھن تاں بسدا اوچہ روٹی کہندے
تے وچ موضح القرآن کہیا فرعوں جان ڈبیا سا ہا
اُنہاں تنبو پائے سورج لگدا تا رب چھانو فرمائے
مَنّ ہک مٹھا کھانا دانے وہیندے وانگ سنائیں
تا کجے ہر ہک قوت موافق چُن اوتھوں لیجاندے
جاں ہتھیے اندھیر اپجہ لیجاندے گردیوں ایہاں اراں
تے راتیں نور تک ظاہر ہوندا چانن کردا آیا

كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

کھاؤ پاکیزہ سے اُس چیز سے کہ دیا ہمنے تمکو اور نہ ظلم کیا اُنہوں نے ہمکو ولیکن تھے اپنی جانوں کو ظلم کرتے تھے

کھاؤ چیزاں پاک حلال جو دتیاں اساں تساں نوں
جاں ایہاں بیفرمانی کیتی کھانے سانبھ رکھا لئے

تے ظلم نکیتا سانوں اُنہاں کیتا خود نفساں نوں
دن اگلے دیکارن رب تے ناہ یقین لیائے

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَٰذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَادْخُلُوا

اور کہا ہمنے داخل ہو اس گانوں میں پس کھاؤ اس سے جہاں چاہو بافراغت اور داخل ہو

الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ

دروازہ میں سجدہ کرتے ہوئے اور کہو بخشش مانگتے ہیں ہم بخشینگے ہم واسطے تمہارے اور البتہ زیادہ دینگے نیکی کرنیوالوں

تے جد اساں آکھیا داخل ہو وو اندر اس شہر دے
تے سجدہ کرو وڑ دیوہے نوں کہو اسیں بخشش منگدے
تے وچ معالم خازن قریہ بیت المقدس کہندے
وچہ زندگی موسے بیت مقدس وڑے آہے اسرائی

تے کھاؤ استھیں جتھوں چاہو کھلے رزق مہر دے
تا بخشئیے اسیں گناہ تساڈے اجر نیکاں وہ ملکدے
بھی ارمینا ابلیہ رملہ اختلاف کریندے
بعد وفات موسے اُتھ وڑدے دیکھ مدارک بھائی

وچہ مظہری شام ولایت لکھیا ایلیہ بھی فرماوے ۔ قریہ کنوں مراد ولایت استحضیر، نظری آوے

اتے ابن عباس رضی اللہ عنہ اریحا قریہ کہے جو شہر جباران ۔ عمالقہ جنہوں چہ رہندے سے بچے تو عاد ثمود اشراران

لکھوی نے بھی آکھیا قریہ شہر آہا جباران ۔ جو اللہ قریہ نوں پھر کیونکر پند کہیا اشراران

فَبَدَّلَ الَّذِیْنَ ظَلَمُوْا قَوْلًا غَیْرَ الَّذِیْ قِیْلَ لَھُمْ فَاَنْزَلْنَا عَلَی الَّذِیْنَ

پس بدل ڈالا اُن لوگوں نے جنہوں نے ظلم کیا تھا بات کو سوائے اُسکے جو کہی گئی تھی واسطے اُنکے پس اُتارا ہمنے اوپر

ظَلَمُوْا رِجْزًا مِّنَ السَّمَآءِ بِمَا کَانُوْا یَفْسُقُوْنَ ۝

اون لوگوں کے کہ ظلم کرتے تھے عذاب آسمان سے بسبب اسکے کہ تھے فسق کرتے تھے۔

پھر بدلایا انہاں لوکاں جنہاں ظلم کمایا ۔ قول اساڈا دسیا ہویا ہوری طرف چلایا

پھر گھلیا اساں عذاب اُنہاں پر جنہاں ظلم کھلارے ۔ اسمانوں اس کارن ہے جو اوہ آہے اوگنہارے

سر اُچے کر داخل ہوئے جیوں متکبراں جا ٹلے ۔ رجز عذاب یا مرض وبا دی ابن کثیر حوالے

جاں اسرائیلی جنگلوں نکلے بعد وفات موسےٰ دی ۔ تا حضرت یوشع علیہ السلام ملی نبوت ہوئے فضل خدا دی

کہیا اسرائیاں نوں شہر چلو جو دل چاہے سو کھاؤ ۔ تا اوہ ہاسیوں حطہ دی حنطہ کہے مناؤ

تے سجدے بدلے چتڑاں پرنے لگے چلن اہی ۔ تا مرض وبا دی اوپر اونہاں گھلے پاک الٰہی

تا ستھ ہزار موئے وچہ گھڑی ہی تا اس آیت تھیں پائیر ۔ بد عتیا نداظالم ہون اتے لائق آتش بھائیں

چیز نویں جو دین اندر کجھہ نہ جد آوے ۔ قرآں حدیث اجماع قیاسوں بدعت اوہ دساوے

بدعت ہے راہ سنت شرعی بدلاون کر حیلے ۔
تے ٹھٹھا کرن حرام کلام خدا ہو رہی جیلے ۔

اجماع قیاس جلی یقین منکر ٹولہ اہل ہوائیں
تے پچھے ذکر ہویا جو مذہب اربعہ توں ہے باہر

اتے چوہاں مذہباں شرک کہن ہور چوہاں طریقیاں تائیں
راہبر بدعتیاں دا ہے اوہ دوزخ جاسی آخر

وَاِذِ اسْتَسْقٰى مُوْسٰى لِقَوْمِهٖ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِّعَصَاكَ الْحَجَرَ ؕ فَانْفَجَرَتْ

اور جب پانی مانگا موسے علیہ السلام نے واسطے قوم اپنی کے پس کہا ہم نے مار ساتھ عصا اپنے کے پتھر کو پس نکلے

مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا ؕ قَدْ عَلِمَ كُلُّ اُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ ؕ كُلُوْا وَاشْرَبُوْا

اس سے بارہ چشمے تحقیق جانا ہر آدمی نے گھاٹ اپنا کھاؤ اور پیو

مِنْ رِّزْقِ اللّٰهِ وَلَا تَعْثَوْا فِى الْاَرْضِ مُفْسِدِيْنَ

رزق اللہ کے سے اور مت پھرو بیچ زمین کے فساد کرتے۔

تے جد موسے پانی منگیا کارن اپنی قومے
پھر اسو چوں باراں سوتے جاری ہوئے تداہیں
مے کھاؤ رزق خدا من سلوے پیو ٹھنڈے پانی
نعمتاں ملیاں باہجھ مشقت خوش ہو پیو کھاؤ
من سلوے جد لیا پچھوں کرن پیاس شکایت
قبیلے بارہ اسرائیلی چشمے بارہ جاری
چہ لکھدہ بندہ آب پیئے رنج بعضیاں آکھ سنایا
ابن عباس کہے اوہ چوبرس قید بند بدے جتا
دو شاخاں اس پتھر تائیں مثل شمع نورانی
تے اوہ دس گز لماں آہا موسے قد برابر
اس نام علیق ہا بعتہ آدم جنتوں نال لیاندا
تے اوس پتھر نے موسے مکہ مدینہ جاسے دہوتے آہے
آ جبرئیل کہیا اے موسے اللہ تدہ فرماوے

آکھیوم مار پتھر نوں عاصا جاری ہوسن سوتے
سبھناں بندیاں گھاٹ سنجہاتا آپو اپنی تھائیں
تے وچ زمین فساد نہ ڈالو ظلم عصیان زبانی
تے رہو فرمانبردار خدا دے ناہ فساد رچاؤ
تا حکم ہویا اوس پتھر اوپر لاٹھی مار نہایت
ہر یک کا من یک یک چشمہ خاص ملے مختاری
اوہ پتھر حضرت آدم جنتوں آہا نال لیایا
مقاتل کہے کوئی خاص نہ پتھر کنوں معالم لتا
اتہ لوچہ خلاصے لکھیا شیخ محمد جان عیانی
دو شاخاں تس وچہ اندھیرے چانن کردیاں ظاہر
اوہ رہندا آہا پاس نبیاں تا موسے اس پاندا
تا صحبت نال موسے دے جامیاں اللہ قرب وتا ہے
ایہہ پتھر یک لے اسدے اندر قدرت میری آوی

[illegible]

لے معجزہ تیرا اس وچہ موسےٰ حکٹ وچہ بغل دبایا
تاں بارہ چشمے جاری ہوئے بارہ سبط رجائے
ایہو وڈا معجزہ ٹکڑے سنگوں بارہ چشمے جاری
جو انگلاں بابرکت تھیاں حضرت سوہمے جاری کیتے

جاں قوم سوال پانی دا کیتا تاں اس عصا لایا
جاں پانی لوڑ ہوندی اس عصا مارے آب چلائے
تے معجزہ شاہ رسل دا اس تھیں روشن اکثر جاہی
چار پایاں سن لشکر ساریاں رج رج پانی پیتے

وَاِذْ قُلْتُمْ يٰمُوْسٰى لَنْ نَّصْبِرَ عَلٰى طَعَامٍ وَّاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ
اور جب کہا تم نے اے موسےٰ ہرگز صبر نہ کریں گے ہم اوپر کھانے ایک کے پس مانگ تو واسطے ہمارے پروردگار
لَنَا مِمَّا تُنْۢبِتُ الْاَرْضُ مِنْۢ بَقْلِهَا وَقِثَّآئِهَا وَفُوْمِهَا وَعَدَسِهَا
اپنے سے نکالے واسطے ہمارے اس چیز سے کہ اگاتی ہے زمین ساگ اسکے سے اور ککڑی اسکے سے اور گیہوں اسکے سے اور مسور اسکے سے
وَبَصَلِهَا ؕ قَالَ اَتَسْتَبْدِلُوْنَ الَّذِىْ هُوَ اَدْنٰى بِالَّذِىْ هُوَ خَيْرٌ ؕ
اور پیاز اسکے سے کہا کیا بدلتے ہو وہ چیز جو ناقص ہے بدلے اس چیز کے کہ وہ بہتر ہے۔

اِهْبِطُوْا مِصْرًا فَاِنَّ لَكُمْ مَّا سَاَلْتُمْ ؕ
اترو کسی شہر میں پس تحقیق واسطے تمہارے ہے جو مانگا تم نے۔

نے کہیا تساں جد موسےٰ نوں اسیں ہرگز صبر نہ پاہیں
جو کجھ ہے رب اساڈے کاں جو شو وچہ زمین اگیوے
موسےٰ کہیا بدلاندے ہو اچھیاں چیزاں تائیں
شہر وکھے ٹک تسیں جو منگدے حاصل کتھی
تے تسیں ایں جنگلو وچہ قیدی جا لیہ سالاں تائیں
پھر اوہ جگہ جو منگدے ہو پہ وچہ الیس امر دی
پھر تھیے حضرت موسےٰ علیہ السلام دے اہناں دے اجر کہائی
ظلم تے شرارت اوہناں موسےٰ علیہ السلام بعد اوٹھائی
تے بخشے پر اوہناں ہمت لائی رب جویں فرمایا

کھائے اک تے سد رب اپنا ساڈے کارن انہائیں
ساگ تے کھیرے کنک پیاز تے ہور جو مسر سارے
جو من تسانوں بدلے منداں چیزاں غیر اصلاں
جاں من سلوے تھیں لگے اوہناں ایہ گل تدوں پکھی
جے تساں نکلن ہمت جا ہیو شہر کسے من بھاہیں
بیاں کیتی بے سمجھی اوہناں حکم نہ اصلی پیردی
آئیاں بدیاں تھیں انکار تے سرکشیا نوں تیرا آئے
ناحق نبیاں نوں اوہناں کٹھا ویکھو مدارک ہادی
لے قوم اندر دو قول کہ گندم بعضیاں فوم الآیا

وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَآءُوْ بِغَضَبٍ مِّنَ اللّٰهِ ؕ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ
اور ماری گئی اوپر انکے ذلت اور فقیری اور پھر آئے ساتھ غصے کے اللہ سے یہ اس واسطے کہ تھے
كَانُوْا يَكْفُرُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُوْنَ النَّبِيّٖنَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ؕ
کفر کرتے ساتھ نشانیوں اللہ کے اور مار ڈالتے تھے پیغمبروں کو ناحق
ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَّكَانُوْا يَعْتَدُوْنَ
یہ اس واسطے کہ نافرمانی کی انہوں نے اور تھے حد سے نکل جاتے

تے ماریگئی اوہناں پر ذلت محتاجی رسوائی
ایہ بدبختی تداں جو اوہناں کیتی نافرمانی
تنگی خواری ایہہ اس کان جو ہین انکار کماندے
اوہ ذلتِ خواری جیٹی جزیے جو اوہناں اُر آہی
فاقہ فقر تے تنگی اوہناں مومناں مثل نہ آئی
فقر صبر تھیں اعلےٰ درجے ملدے اہل ایماناں
تے غنیاں تھیں مسکین جنت وچہ مہری وڈس بہارے
اوہ مسکینی غضب خدا دا ایہ مسکینی رحمت
یک ہہاڑ سونیدا آ وچہ خدمت عرض کریندا
ایہ عارف نوری پیر قصوری تھنے وچہ فرمادی
انکار آیات جو آیت رجم تے صفت رسول ﷺ چھپائی
یا آیتاں معجزے کہن جو دیکھ یہود ایمان نہ لیائے
تے حدوں لنگھن دن ہفتے دے آکا پیغمبراں
یا کنوں گناہ جو سٹکے اکثر اوس منہ اگندی آہی
تے کرن تاویل اپٹھی آیتاں نفس جوین بتلاوی
تا قتل کیتا اوہناں نبیاں نوں اتے وچہ عداوت ایہائی
ہو سخت عذاب ہووی جس اوّل کڈ ہیارہ گمراہی
جو جانداراں تصویراں کھینچن اوہ بھی نال رلائیے
تے کرن انکار آیات ایہائی بدبختی عصیانوں
تا ہولی ہولی وچہ عقیدے اوہدے پوی تباہی
تا احکام شرعدے تائیں اوہ مکروہ پچھانے
گناہ جھوٹے تھیں اویر دلاے پیندی جان سیاہی
جے مکروہاں توں نہ بچے تا وچہ حرام نہ قدم ٹکاوی

تے پھرے خدا تھیں غضے نال اوہ یاروں کفر کماوی
تا حداں لنگھدے آہے اوہ یہودی پلید زبانی
آیتاں ربدیاں نال تے ناحق نبیاں مارگواندے
جو مسلماناں ماتحت رہن نت جزیہ دیندے سارے
جو فاقہ مومن کان رضا رب اوہناں غضب الٰہی
جو حضرت فقر خوشی تھیں لیتا ناہیں اجیاں شاناں
وقت حساب اوہناں روز قیامت ہوسن چھٹ چھٹکے
اوہ اضطراری ایہ اختیاری فرق وڈا وچہ حضرت
خرچ کرو فرماندے ہین تدہ نال نہ غرض رکھیندا
رحمت والا ابر خدانت انہاں اوپر ساوے
انجیل اتے قرآن جھوٹھایا آہا قوم تباہی
نباء یعنی خبر نبی جو بندیاں خبر سنائی
تے نبی ستر اوہناں کٹھے وقت فجر دے ذبح کیتا نال
تے بدیاں تائیں چنگا سمجھن ہر بد عمل کو ٹاے
تے پیغمبر اوہناں منع کرن نت وچہ رہ وی لیاوی
اوس سخت عذاب ہے جس کٹھا یا اُس نبی کھٹائی
جو اوسدے گمراہ ہووں تھیں پونہہ لوگ پھسن وچہ پھاہی
تے آیتاں ربدیاں دا انکار صریح اوہ کردے ساہی
وڈا فساد پوے انکاروں ہوندا اہل زیانوں
بلکہ دوجی حالت بدلے جان بعد سیاہی
تا فر پوہچے حد کفر نوں نہ ورجیاندے پالنے
گناہ کبیرہ پاندا فر اوہ سبب ہوندا اسے بھائی
جے مستحب عمل چھوڑے تا اوس واجب ترک نہ آوی

اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَالَّذِیْنَ هَادُوْا وَالنَّصٰرٰی وَالصّٰبِئِیْنَ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَ

تحقیق وہ لوگ جو ایمان لائے اور وہ لوگ کہ یہودی ہوئے اور عیسائی اور بیدین ۔جو کوئی ایمان لاوے ساتھ

الْیَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ

اللہ کے اور دن پچھلے کے اور کام کرے اچھے پس واسطے اُنکے ہے ثواب اُنکا نزدیک رب اُن کے کے اور ڈر نہیں

عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ ٥

اوپر اُن کے اور نہ وہ غم کھاوینگے ۔

ٹھیک جو مومن ہوئے تے جو نے یہود نصارے
تے تنہاں روز قیامت بھی اوہناں چنگے عمل کمائے
تے ناہ اوہناں خوف قیامت دا تے ناہ اوہناں غم دنیا دا
بہت بُری اعمال عقائد بد اخلاق یہود دال
اوہ بہاویں جسموں پاک تعلق پر اوس جسم کمالوں
مثل شعاع دے کدے اکٹھا ہووے نور الٰہی
تاہیں وچہ کلام بلند آواز کہن اوس آئی
ہک جا تھیں دوجی جا مک اوپر بھی ٹر جاوے
استوا عرش اوپر اوس یعنے ٹھیرن ٹھہرن قرار و
بہہ عقیدہ وچہ عزیزی لول یہود آشکارا۔
عرش مکان بناون رب دا عضو کرن سب ثابت
وچہ تفسیر محمدی لکھوی ایہ گل آکھ سنائی
کہیے پہلے اسیں کافر ساں ہن بخشی رب ہدایت
مکان زمان تے جسم خدا دا ثابت کرو کھلا اوس

تے صابی لوگ ایمان آندا جنہاں نال خدا جیاری
کاں اوہناں بس اجر تنہاندے مالک پاس سواری
تے وچہ عزیزی اس تفسیر بتاوے اہل صفا دا
جیوں رہنوں کہن شکل انسان ایہ کفر وڈا مردود دا
جو اوہ بن جسم نہ رہندا ہرگز بدن اس نور مثال
تے کہن کدے اوہ کھنڈی پھٹے سخت اندر گمراہی
تے نازل ہون خدا دا اوپر طور پہاڑا یہائی
خود بیٹھوں تورات لکھن اس نالے نظری آئی
کہن دیدار خدا دا ہوسی طرف جہت وچکاروں
ہن چال یہود دکھیری لا مذہبیاں جھیڈ کے دین بہارا
تے پاکی کنوں زمان مکان اوس بدعت کہن خفیا البتہ
زمان مکانوں پاک جانن رب بدعت بری بہائی
حید دا مذہب چھڈیا مذدی پائی بہت رعایت
جو عین کفر اوہ نال چالاکی خاص ایمان بناو سہ

تے یہود اد الکھوی دا اوپر مذہب سلف سدھایا
وچہ سورۃ اعراف ہوسی ایہ بحث جو اللہ چاہی
نصارے ابھی وانگ یہود دعقائد سخت کفر دی
بھی ابن جرہن عیسے وچہ خبطی ٹول نصارا
والصابئین گروہ بیدین نہ دین کسے دے قائل
اوہ پوجن چن ستاریاں نوں ہک گھڑن انہاں تصویراں
کلدائن اک فرقہ ایہو حال تنہاں بھی آہی
اوہ وڈکیاں کہن غنیمت جیہڑے لوگ بزرگ انہاندے
جے میت نوں ہتھ لگ جاوے غسل تدوں اوہ کردے
بھی کہن حرام کبوتر اوٹھ پیاز اروا ہاں تائیں
پرمستی اوس حرام کہن اتے ختنہ کرن حراموں
تے مرد اوپر ہک زن تھیں زیادہ روا نہ کہن عوراتاں
قیامت دے اوہ منکر جیوں بھی ہندے ناہیں
ابن عباس تے عمر (رضی اللہ عنہم) کہن اوہ اہل کتاب سداون

اواوس بہانے کافر گندریا نور ایمان کھڑایا
لکھوی بحث کرے جتھے اوسجا الیس جواب ہاسے
وچہ روح ملنے عیسے (علیہ السلام) دے خبطی ہوئے اہل شر دی
تے وچہ نزول عیسے (علیہ السلام) دے فلکوں منکر ہین آشکارا
خلاصہ مذہب وچہ انہاندا اوچہ عزیزی سائل
تے اوہناں لبنا قبلہ جانن وگی مار شریراں
ہک فرقہ صرنائل ایاریاں ٹولہ ہک گمراہی
تے اکثر صابی تن وقتاندی پڑھن نماز بتاندے
تے گوشت پنجگیرے دا کہن حرام قبر دے
ہور مارگیر حرام کہن اتے خمر حلال تناہیں
تے آکھن روا طلاق نہ دیون باہجہ حکم احکاموں
تے اصناماں تصویر بناون وچہ نہ کرن کلاماں
ایہ وچہ تفسیر عزیزی نالے وچہ روفی باہیں
فرعمرتے ابوحنیفہ (رحمۃ اللہ علیہ) کھیے روا اوہناں فرماون

تے ابن عباس محمد یوسف ناجائز فرماندے
تے بعضے کہن یہود مجوساں وچہ اوہ فرقہ صابی
ہک کہن یہود نصارا لوگ مناون سر وچکاروں
تے کعبے دے ول پڑھن نماز فرشتیاں پوجا کردے
تے بعضے رکھ ستاریاں پوجن دا اعتقاد رکھیندے
کہن فرض تہاں پوجا بندیاں اُچا تعظیم نہایت

نکاح کرن بھی نال تہاں ندے ناجائز بتلاندے
نکاح ذبیحہ روا نہ تہاں خازن ویکھو صوابی
ہک خداؤں نہ پڑھن زبور کتاب ہنجاروں
تے ہر دینوں اوہ نکلاں جُنبدے لا مذہب وچہ ہر دے
کہن خدا ہے خالق تے تدبیر نجوم کریندے
ایہ خازن وچہ محی السنۃ کرو اصاف حکایت

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا

اور جب لیا ہمنے قول تمہارا اور اوٹھایا ہمنے اوپر تمہارے پہاڑ پکڑو جو کچھ دیا ہمنے تم کو زور سے اور

مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۝

یاد کرو جو کچھ بیچ اُسکے ہے تاکہ تم بچو۔

تے یاد کرو اوہ عہد اساں جو پکڑیا نال تمہارے
تے کہیا اسیں جو حکم کریندے جھکے طور مناؤ
عمل اجیہے کرنے تُسیں متقی ہوو سارے
جاں ہوئے تورات لیا کر اسرائیلیاں فرمایا
ایہ مشکل حکم شریعت ادا نہ ہو سن عذر لیائے
قد آدم دے جتنا چکیا طور اوپر سر تہاں
تاں گھیر تہاں وچہ کا ہے آکھیا حکم تورات مناؤ
مردیاں تا اونہاں حکم قبولے جاں کجھ پیش نہ چلی
جو کدوں پہاڑ ہٹے تا سادے خوف خطر اُوٹھ جاوے
تاں آکھن ادھے مونہہ دی سجدے ساتھیں غضب ہٹایا

تے چکیا اوپر سراں تسادے آتا طور پہاڑ نوں
تے جو کجھ لکھیا وچہ تورات اوس اندر فکر دوڑاؤ
فر وچہ معالم محی السنہ اس تفسیر نتارے
ایہ کرو قبول نے عمل کرو اہناں مشکل عمل وسایا
تا جبرائیل نوں حکم کیتا رب پٹ پہاڑ اوٹھا
آگے آتش مگر سمندر ابن عباس رضی اللہ عنہ لیاں سنیالیا
تا دے جبل اولا ردیا تکے سارے پہنچے جا
سجدے ڈگے نالے دیکھن طرف پہاڑ کو لے
ایتھوں رسم جو وچہ سجود یہود نصف سر لاون
ایہہ وچہ معالم خازن دوہاں ولیاں ذکر سنایا

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ

پھر پھر گئے تم پیچھے اسکے پس اگر ہوتا فضل اللہ کا اوپر تمہارے اور رحمت اوسکی البتہ ہو جاتے

الْخَاسِرِينَ ۝ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ

تم زیاں پانے والوں سے اور البتہ تحقیق تم جانتے تھے ان لوگوں کو حد سے نکل گئے تم میں سے بیچ ہفتہ کے

كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ۝

پس کہا ہمنے اون لوگوں کو ہو جاؤ بندر ذلیل

پھر ہٹدیاں طور پہاڑ تساں نے آہے منہ بھواؤ — کنوں احکام تورات پیچھے اس قول قرار پکاؤ

جے فضل تے رحمت ربدی اوپر تساڈے ہوندی ناہیں
جاناں ہے تحقیق تساں نے اُنہاں لوکاں تائیں
آکھیا اساں اوہناندے تائیں ہو جاؤ بوزنے ساری
زمانے وچہ داؤدنی دے آہا بحر کنارے
حکم اوہناں دن ہفتے طاعت بن ہور کار نہ کرناں
تے ہور دناں وچہ مچھی کوئی دیکھن وچہ آوے
نفس شیطاں اوہناں بدلا کر حیلہ ایہ سکھلایا
ٹوئے کھٹ اوہناں ندی کنارے موگھی نال لگاوے
جاں چھنچھن آیتوارا وہ مچھلیاں تائیں پکڑن کھاون
نے آیتوار نکالن کھاون مچھیاں اوہ اشراری
ہکدن ہک شخص نے مچھی پکڑ بدہی وچہ تاگے
اوپر تساں عذاب آوگ جاں اثر عذاب نہ پایا
نے کہندے ایہ دن ساڈے کارن بھیک حلال الٰہی
ٹول اک سرکش باغی ہویا مچھیاں پکڑن کھاون
تریجا فرقہ پند کریندے اوس کاروں گمراہاں
گروہ تریجے اور کہانی دستی وکھ بنائی
تا داؤدنی تھیں رب اُہناں اوپر لعن پوائی
دروازے اُہناں بند ہوئے پھر فجر ہوئی جو ویلے
قتادہ کہے جوان باندر لتے بڈھے سور بنوئے

تاں تسیں ہوندے اہل زیانوں وچہ عذاب سزائیں
جو حداں لنگھیے دن ہفتہ دے کرکے الٹ ادائیں
پھٹے ہوئے باندر صورت ذلت خواریوں مارے
ایلیا شہر اوسوچہ اسرائی ستر ہزار شمار
تے ایسے روز پانی تے مچھلیاں تر دیاں اکثر نال
ایہ آزمائش سی اُہناں کارن خازن وچہ فرماوے
جو دن ہفتے ناجائز پکڑن چاہیئے پھند لگایا
روز جمعے موگھیاں کھولن تا پانی آجاوے
نے کہن جمعے دے روز کنارے دریا جالیاں لاون
ایہ حیلہ کیتا مدت لگ تاں پیا عذاب تھا رہی
دن آیت اوس بھنی کھاندی لوکی آکھن لاگے
تاں کھلم کھلا کرن شکار مچھید اخازن لیایا
پھیر بنے تن ٹول جو آہے ستر ہزار اسرائی
دوجے آپ شکار نہ کرن نہ غیراں روک ہٹاون
جنہاں بارہ ہزار باراں جنہاں ہٹکیا بدیوں اہل گناہاں
کندہ او سارد لی وچکارے مدت کجھ ہوئی
فرقہ تریجا ہکدن گھر تھیں نکل ویکھن کھائی
کندہاں تے چڑہ ڈھونڈے کل باندر ہیں او ویلے
تن دن لبد ہوئے سب اندر خازن ذکر پروئے

فَجَعَلْنٰهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِيْنَ ۝

پس کیا ہمنے اس قصہ کو نیدستش واسطے انکے جو آگے اُنکے تھے اور جو پیچھے انکے تھے اور نصیحت واسطے پرہیز گاروں کے

پس کیتا اساں عذاب اونہاں دا عبرت جہت اولیناں
اوہ اولیں جو حاضر آہے وقت عذاب تنہاں دے
استھیں اکثر فائدے حاصل کیسے خلاصے والا
تے دو جا کیتیاں بدکرداری پکڑے رب شتابی
جنکے بخت جہنا ندے اور جیب دیندے چھوبریائی
تریجا بیفرماناں رہدیاں نال ملن مندیائی
چوتھا رُکنا منہیات خدا دیوں وجب آیا
پنجواں وڈی نعمت ساڈوں رب الناں بنایا
مظہری وچہ اسرائیلاں عائیل شخص یک سیاہا
اوسدا لوچیہ طمع کویں ایہ مرسے تا دولت حاصل تھیوے
عمر وڈی عائیل بھتیجا مدت بہت تکایا
آخر مار گوایوس وسر لش ڈالیا غیر محلے
جاہیوس بدلیوے اوس محلے والیاں پاسوں
تاسد محلے والیاں حضرت موسےٰ علیہ السلام پچھے لگائے
وچہ جاری کرن احکام قتل دے منگیاں پھیر دعائیں
تا وحی کیتی رب اوس حالت وچہ اوپر موسےٰ علیہ السلام ساہیں

تے کارن پچھلیاں لئے نصیحت ہیں کارن متقیاں
تے پچھلے ہی اوہ قصہ سُنکر مت نصیحت پائندے
ہک حرمت والیاں چیزاں جیلیوں کرن حلال اونہاں
بلکہ ویوے مہلت رب تا چھوڑیسے عمل خرابی
تے مندی لیکہ جنہاں اوہ خوب ہوون خوذ بلالی
ایہ بیفرمائی رب دی نالے خاص بغاوت آئی
تے چھوڑن اوس عذاب جویں اس آیت چوں پایا
جو جا نور اندی صورت اندر غضب خدا دا آیا
اوہ دولت مند وڈا اوسدا اک چاچے بڈیا آکھا
تے وارث ہو رہنا آہوس کائی خانہ ان وچہ
جاتوس بُڈا نہیں مردا تا قصد ہلاک ٹھہرایا
اُٹھ فجری دا اوہ یلا کردا موسے دل ریل چلے
جویں حکم شریعت ساڈے اندر خون خبر نوں پائیں
انہاں صاف انکار کیتا تا موسے کیا توقف بھائی
یا رب جو ہے حال حقیقت ظاہر کرفرمائیں
تا حضرت سد سردار اسرائیاں حال کیہا اوچائیں

وَاِذْ قَالَ مُوْسٰى لِقَوْمِهٖٓ اِنَّ اللّٰهَ يَاْمُرُكُمْ اَنْ تَذْبَحُوْا بَقَرَةً ؕ قَالُوْٓا اَتَتَّخِذُنَا

اور جب کہا موسیٰ علیہ السلام نے واسطے قوم اپنی کے کہ تحقیق اللہ حکم کرتا ہے تمکو یہ کہ ذبح کرو ایک بیل. کہا اونہوں نے کیا پکڑتا

هُزُوًا ؕ قَالَ اَعُوْذُ بِاللّٰهِ اَنْ اَكُوْنَ مِنَ الْجٰهِلِيْنَ ۝ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَّنَا

ہے تو ہمکو ٹھٹھا. کہا پناہ پکڑتا ہوں ساتھ اللہ کے کہ ہو جاؤں میں جاہلوں سے. کہا اونہوں نے دعا کر واسطے ہمارے رب اپنے کو بیان کرے

مَاهِيَ ۚ قَالَ اِنَّهٗ يَقُوْلُ اِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّا فَارِضٌ وَّلَا بِكْرٌ ۚ عَوَانٌ بَيْنَ ذٰلِكَ

کیا ہے۔ وہ بیل تحقیق وہ کہتا ہے تحقیق وہ بیل ہے نہیں بوڑھا اور نہ بچہ جوان ہے۔ درمیان بیچ اسکے

فَافْعَلُوْا مَا تُؤْمَرُوْنَ ۝ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَّنَا مَا لَوْنُهَا ۚ قَالَ اِنَّهٗ

پس کرو جو کچھ حکم کیے جاتے ہو کہا انہوں نے دعا کرو واسطے ہمارے رب اپنے سے بیان کرے واسطے ہمارے کیا ہے رنگ اسکا

يَقُوْلُ اِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَّوْنُهَا تَسُرُّ النّٰظِرِيْنَ ۝ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ

کہا تحقیق وہ کہتا ہے وہ بیل ہے زرد ڈہڈہا رنگ اسکا خوش کرتا ہے دیکھنے والوں کو کہا انہوں نے دعا کرو واسطے

يُبَيِّنْ لَّنَا مَا هِيَ ۙ اِنَّ الْبَقَرَ تَشٰبَهَ عَلَيْنَا ۭ وَاِنَّآ اِنْ شَاۗءَ اللّٰهُ لَمُهْتَدُوْنَ ۝ قَالَ

ہمارے رب اپنے سے بیان کرے واسطے ہمارے کیا ہے وہ بیل تحقیق وہ بیل مشتبہ ہیں اوپر ہمارے اور تحقیق ہم اگر چاہا اللہ نے البتہ راہ پانیوالے ہیں

اِنَّهٗ يَقُوْلُ اِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّا ذَلُوْلٌ تُثِيْرُ الْاَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ ۚ مُسَلَّمَةٌ لَّا

کہا تحقیق وہ بیل ہو نہ پھاڑتا زمین کو اور نہ پانی پلاتا ہے کھیتی کو اور تندرست ہے نہیں

شِيَةَ فِيْهَا ۭ قَالُوا الْـٰٔنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ ۭ فَذَبَحُوْهَا وَمَا كَادُوْا يَفْعَلُوْنَ ۝

داغ بیچ اسکے کہا انہوں نے اب لایا تو سچ پس ذبح کیا اور نزدیک تھے کہ کریں۔

جاں موسےٰ قوم اپنی نوں کہیا رب تساں چنگا لائی
کہندے کو موسیا کیتا نوں ساڈے ٹھٹھے ہاسے کردا
موسیٰ کیہا پناہ ربدی تو جاہلاں تھیں بچاواں
جاں اونہاں جاتا فرمائی بن ہو علاج نکائی
ٹھیک الائیو ناں اوہ بڈھی ناں اوہ ہوئی وارسی
ایہو خدا نوں پچھ اسانوں اسدا رنگ بتاوے
دیکھن والیاں سوہنی لگدی تاں ہاں نجن الائے
گاں آہی کس قسم اسانوں رلایا وچہ گاں سے
تے ہن جب چاہیا ہوؤ اسیں ہدایت پاونوانے

ذبح کرو یک گائیں سن بے ادب تعجب لیاے
کہتے حال مقدمہ کہتے ذکر گائیں دا ٹردا
جو وچہ بیچارے سائی ہاسا کرنا مندا پاواں
تاں کہندے موسیا پچھ رب تھیں اوہ گاں کہیجہ آئی
میاں وچہ دہاں کرو جو حکم تساں پر جاری
حکم ہویا اوہ زرد گائی رنگ سوہناں شوخ سہاوے
موسےٰ پچھ رب تھیں ساڈا واضح کر سمجھاوے
مت کہئے ہور واج لیائیے ناقص فہم الائدے
رب کیہا گاں ایسی ناہیں کار کھیتی کجھ جانے

ناہل وگے ناہ ہرت مسلم اوسوچ عیب نہ کائی
تا ذبح کیتی تے سی نزدیک جو کرن حلال اللہ گائی
وچہ اولاد یعقوب آہا ایک صالح مرد چنگیرا
ہک وچھی آیو س بچڑا اس تائیں کر دا رب حوالے
وچہ بیلے چھوڑ الٰہا رب ایس گوسالے تائیں
اوہ وچھی وچ بیلے چردی پلدی فضل الٰہی نال
نال اتفاق جے آدم کوئی اوس جنگل ول جاوے
واہاں لاتھکے سن لوکی وچھی ہتھ نہ آوے
جاں اُس لڑکے سرت سنبھالی پکڑسی ہوش جوانی
تن حصے اوس رات ونڈی ہکحصہ خدمت مائی
نجری بکڑ کو ماڑا سی جنگل طرف سدہاوے
جو ل ولیٹے اوسدی بھی اوس حصے تن ٹھہرائے
تریجا حصہ نذر مائی دی ایویں عمر گذارے
جنگل وچہ فلان وچھی سی چھوٹی نام الھوں
توں اُسنوں لیا کر لکڑاں اسپر لدیا کر فرماوی
غیراں مال حرام تا مائی کل نشان بتاوے
دوروں اوسنوں ویکھنوا الاچمک مینھے آفتابی
لیٹے آکھیا ہور کیمدامت ہووے اوس چھہا
اوہ نہ دیکھ شکل انسان نہ ہتھ کسیدے آوے
خلیل اسحاق تے اسمٰعیل یعقوب سندا رب جہڑا
لڑکے رکھیا اوہنانی جنگل طرف سدہاوے

کہن لگے اسوقت اساں توں گل صاف سنائی
پھر وچہ لڑائی ہور عزیزی قصہ لکھدی بھائی
نہ مال اسباب آہا تس اوسداسی ہک پسر چھوٹیرا
جو رب خلیل اسحاق تے اسمٰعیل یعقوب نرالے
تیرہی کراں سپرد جو میرے بچڑے نوں پہونچا ہیں
ہر آفات جنگلدیوں بچدے قدرت شاہنشاہوں
چاہے بکڑ ہوے تس اگوں تس شتاب سدہاوے
جاں بچھا ہاہت کرے کوتا اوہ جھٹ غائب ہوجاوے
وچہ اصلاح ہور تقویٰ نکلیا ہُیو وانگوں لاثانی
ہک حصے وچہ سوندا اک وچ رب دے نماز ادائی
لکڑیاں کٹ مغرب ویلے وچ شہر گہر جاوے
ہک حصہ راہ مولے دو جا اپنا قوت بنائے
مائی آکھیا لکدینہ باپ تیرے ایہہ بچ پیارے
ہن تس ہوگ جوانی کامل پایئے فضل عطائی
نشانیاں میں دسیاں تا جو مال نہ غیراں پکڑ لیاوی
ہک علامت زرد رنگت تس ایسی صاف دساوی
شعاع آفتاب جو پیٹھ اُسدی پرسمجھو تیز صوابی
مائی آکھیا بندیاں نوں تکسیا ہی نس اوبہا
جاں اوس ویکھیں نال بلند آواز کہیں ایہہ گاوے
برکت نام اُس پاک خدا دی ہوجا تابع میرا
ایسے طور ہو لائیں اوسنوں گاں سدیوں آوے

[illegible]

ماں نے آکھیا آ ماں اسپ کرنی ناہ اسواری ہے
اوس حکم ماں پیو دے موافق اُس پر قدم نہ مول ٹکایا
ہوا اسوار میرے ڈگھر ساراں گہت دا نال آسانی ہے
لڑکے کہیا مائی ہٹکیا کرنی ناہ اسواری ہے
جے میرے پر چڑھدوں تینوں جاندی سٹ اٹھائی ہے
تاجو شیطوں شکل مسافر بنکر حاضر ہویا
میں گایاں داوگ اس جنگل آ ماں خوب چراندا
سول وڈا ہن تھکے اٹھیا پوہچن مشکل ہویا
گاں اپنی تے چاہڑ گھڑ پر جے اجرت دیہاں جو تیری
پتر ابھی کم ہوسی میں بھی منزل مقصد پاواں
کہیوس تیری مائی بے عقل توں عاقل ہیں بیٹا ہے
گاں تیری بھی چڑھیں میرے تھیں ناہ نقصان اوتھائے
لڑکے ہر چند ہٹکیا پر اوہ مکرے مگر سدھاوے
اے رب خلیل اسحاق تے اسمٰعیل یعقوب نبیاں دے
علیہم الصلوٰۃ والسلام
تا اک ملک ہویا اوتھے حاضر شیطوں گھبرایا
گاں لڑکے نوں بول کیہا ایہ سی ابلیس اشراری
پس رب تینوں شر شیطانوں کر امداد بچایا ہے
جل جلالہ
لڑکے حال حقیقت راہ دی ساری آکھ سنائی ہے
وچ پچھے تا قیمت اسدیوں توبھی نفع اوٹھاویں
فجر ہوئی تا گڑ گائی نوں طرف نخاس لیایا
ایہ بھی آکھیا مائی ایہ گاں بہت عجیب اہائی
اسدا ال چکاون نوں اک گھلیا مالک خدا نے
جل جلالہ
کیا پوچھیں تو قیمت کہیا ملک دینار ترائے

مستعمل ہونال انسان وبخش دے برکت ساری
لگا کہچ لیاون اذن خدا تھیں بقصہ آلایا
بیچن کہاں
گھر تیرے اپڑدہ ملک ہارے اسی جا بک تھیں جانی
گاں آکھیا تدہ شاباش تینوں میں آزمایا واری ہے
میں تیری تدے مطیع ہوماں وی تدہ الطاعت چائی
کہندا اوس ای نیک جواناں میں وچہ سختی ہویا
گاں قضا حاجت اسطرفے کھچ تقدیر لیاندا
منزل تیک نہ قدرت پوہچن ہو حیران کھلویا
چن دیواں دو گائیں وگ تھیں جنہاں خواہش تیری
کہندا ماں نے مینوں ہٹکیا تینوں کویں چڑھاواں
اسوچہ کیہ نقصان ملے تیں دونا نفع سرہاوے
لڑکے آکھیا مول نہ منساں بھاویں کچھ ہو جاوے
جاں ابلیس جنبڑیا بوہتا تاہولا چار الاوے
رکھ مینوں اس آفت پاسوں جدے گند عقیدے
بنکے شکل جناور موذی اوبھوں نس سدھایا
جاں ہن اسی چڑھے میں پر گھسے برکت میری ساری
تا اوہ گائیں بکچر تماشیں پاس ماں پیو دے آیا
مائی آکھیا اللہ ن لائق ایہ گاں مول نہ آئی
کجھ مدت لنگ لنگ ال جنہن سرتھیں بہار ہٹاویں
قیمت ترن دینار مائی تھیں لیہی اوہ بچھکر آیا
جاں اس ویکھیں پھربھی مینوں تھیں قید لگائی
اوہ راہ وچ ملیا قیمت پچھیوس کیہا اوس جوانے
لڑکے آکھیا ویچاں لاکن جے مائی فرماوے

کہے فرشتہ چھوڑ شرط ونٹ چھ دینار اٹھائیں
لڑکے آکھیا شرط چھوڑاں ہرگز ہرگز بھائی
جاں اوہ حکم کرے تد ویچاں ناحق مغز کھپائیں
آیا کرن آزمائش کیونکر ماؤ دی کریں اطاعت
وچہ بازارے لیجا دکھلا ناہ کسے ایہ گائی
حضرت موسےٰ علیہ السلام ایس مقدمے کارن حکم چڑھائے
ایس قسم دی گائیں دی اوہ کرنا تلاش سوائی
جے اوہ دیون قیمت تینوں اس مقدار پیاسے
جو عمر ساری تدہ سکی لنگھ جاون لوک بظاہر
تے جو مال اپنے نوں چھوڑے وچہ امانت سائیں
تا اوس گاں گھر لیاندی ماں نوں ساری بات سنائی
تا اسرائیلی لیون کارن پاس اوہاں رل آئے
آخر ٹھہری بعد ذبح کھل زور ول دیون بہر بھائی
تے ذبح کرن نوں ناہ دل کرے جو بیگے ل وہاجی
بھی اوہ ڈردے شاید کسدا ناں مقتول بتاوے
تا بدلہ لین محال ہووے گل سوچن ایہ اسرائی
مقتول جو اون کارن ایہ طریق اس جیبہ ٹھہراندی
تا تہمت کور بیٹیوں دیندے اوہ بے ادب اشراری
ایہ معجزہ یا دہ گوشت ماریاں مردہ رب جلاوے

لہندا شرط اوہو فرآکھے بارہ وٹہ نہ جائیں
جے سونا تول برابر دیویں تا بھی اذنوں مائی
کیہا فرشتے بشر ہئیں میں ملک الٰہی جل جلالہ پائیں
سو تو گھر وال موڑ لیجا اس کریم تدہ ہدایت
وچہ اسرائیاں ہک واقعہ ہویا موسیٰ علیہ السلام پیش اہانی
گاں ہک ذبح کرو جس اندر ایہ او صاد سماں
بن بن اس گاں اوہاں صفتاں نوالی کتے نہ اوہناں پائی
جتنا سونا ہیوے کھال گائی دے وچکارے
جو کہ عیال سپر وخدا تس پالے اجّ رب قادر
تا اوس مال تائیں رب کرداظاہر ہر ہر جائیں
تا ہولی ہولی خبر اس گاں دی شہریاں تکوں ہائی
اوہ قیمت بہت ودھاون پر اوہ منندی نا ساہے
تاں ہتر لے ضامن ہوئے گاؤں اوہناں ہتھ پھڑائی
جو دولت دافر خرچ کرن وچہ بزدل آہے ہاجی
بعد حیات ہووندے مت ناحق رسوائی آوے
اوڑک رب اوہناں نے کولوں گہائے اوکو مائی
جے نال دی ناں قاتل داناں ہوئے اہناں نہ پاندے
تے گھمن کیہر کفر وچہ ڈگدے پاندے سخت خواری
ایہ خیال کسے دل ناہا دافت آکر سنا دی

وَاِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادّٰرَءْتُمْ فِيْهَا ؕ وَاللّٰهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنْتُمْ تَكْتُمُوْنَ ؕ
اور جب مار ڈالا تم نے ایک جان کو پس اختلاف کیا تم نے بیچ اُسکے اور اللہ نکالنے والا ہے جو تھے تم چھپاتے
فَقُلْنَا اضْرِبُوْهُ بِبَعْضِهَا ؕ كَذٰلِكَ يُحْيِ اللّٰهُ الْمَوْتٰى ۙ وَيُرِيْكُمْ اٰيٰتِهٖ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ
پس کہا ہم نے مارو اسکو ساتھ بعضے ایک ٹکڑے کے اسیطرح زندہ کرتا ہے اللہ مردوں کو اور دکھاتا ہے تمکو نشانیاں تو کہ تم سمجھو

تے یاد کرو تساں جد اک بندہ جانوں مار گوایا ہا
قاتل اک آتاں پر جید اوہ ظاہر ہو یا ناہیں
تے اللہ ظاہر کرنے والا جو تسیں بات چھپاندے
حکم آیا موسےٰ نوں کارن قاتل نام بتاون
اوہیں رب اُس بندے ظاہر کرواوچہ انساناں
تے کہو وو ار گناہ کرے فر اوہ ندامت کھاوے
اے اللہ بخش گناہ اساڈے جو کیتیاں بے پایاں
اساں آکھیا مارو اوس مُردے نوں ٹکڑا بعض اس گاں
کوئی ٹکڑا اگڑ اوس گاں دا مار یا میت تائیں
اوہ زندہ ہویا بیٹھیا رگ حلقوں چلیا خون فوارا
ہاں موسے تئیں اقرار کرا قاتل تئیں بدلہ لیتا

فر اختلاف کیتا تساں اوسوچہ رلمل رولا پایا
تا اک دوجے نوں تہمت لاندے وچ اس قتل بلا غیر
قاتل حال نفاق دلیں اکرا ظہار نہ کراندے
تا اوہ مت جھٹلاون یا ناہ کوڑی قسم اوٹھاون
جو نیک اعمال کرے یا کردا بد اعمال زیاناں
تے کوشش نال چھپاوے اللہ بھی تس پردہ پاوے
عیب چھپاوین ساڈے برکت نال نبی رب سایاں
تا زندہ ہوکے ناں قاتل دا دسے حکم خداؤں
ترت ہوئی اوہ میت زندہ قدرت تھیں رب سائیں
کہیوس فلانے ماریا مینوں حرص میراثوں یارا
تے قاتل ورثیوں ہے محروم ایہہ حکم تدوں کا میتا

مسئلہ

جاں مردہ پیا ہووے کسے جا تس اثر قتل دے ظاہر
محلے اوس پنڈوں جس جاؤں مقتول ایہا ئی
اوس پنڈوں صالح مرد پنجاہ جو بہت ہوون اعتباری
تا دیت لے انہاں چھوڑیا جاوے سر جے قسم کھاون
یا قاتل دا نام دسن تے وچ اسقدر انساناں
اینویں اللہ روز حشر دے مردے کل جواوے

نہ قاتل تس معلوم امام اعظم ائمہ کہن جو ماہر
تے جے اوہ صحرا آتا جہیڑا نیڑے پنڈ ہو یائی ہا
قسم خدا دی کھا کر ہوون جے قتلوں انکاری
تا اوہ قید کیجیون جاں لگ قسم نہ رب دی چاون
کیونکر نام چھپے قاتل وچہ پنڈ محلے سانال
دکھاوے تساں نشانیاں تا تسیں سمجھو رب فرماوے

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُم مِّنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً

پس سخت ہوگئے دل تمہارے پیچھے اسکے پس وہ مانند پتھروں کے ہیں یا زیادہ سختی میں۔

پھر استھیں پچھے دلاں تساڈیاں پکڑی سخت سیاہی
یا اوہ ڈاہڈے کالے ہوئے بعد عاقل حیاتی

پس اوہ وانگ پتھر دے کالے پہلے وچہ گمراہی
گروے رہے انکار یا دلاں انہاندیاں سخت مہاتی

وَاِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْاَنْهٰرُ ۭ وَاِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ

اور تحقیق بعض پتھروں میں وہ ہے کہ پھوٹ جاتی ہیں اس سے نہریں اور تحقیق بعضے انمیں سے وہ ہے کہ پھٹ جاتا ہے پس نکلتا

الْمَاۗءُ ۭ وَاِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ ۭ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ

ان میں سے پانی اور البتہ بعض انمیں سے وہ ہے کہ گر پڑتا ہے ڈر اللہ کے سے اور نہیں اللہ بیخبر اوس چیز سے کہ کرتے ہو تم۔

تے بعضے پتھر پھٹک انہاں تھیں جاری ہوون نہراں
تے بعض اوہناں تھیں اوہ جو ڈگدے عظمت ویکھ خدائی
پہلے پتھر کیتوں مراد جو حضرت موسےٰ علیہ السلام سے پائیں
اوہناں وچوں چشمے جاری معالم خازن لیاون
جے تہاں لوک ہلاں وراآور ہرگز ملدے ناہیں
جو کہے پہاڑ درخت نہ رکھدے علم شعور پیارے
اوہ قادر ہے الہام کرن تے حیوانات اجیہاں
وچ بعض حدیثاں پتھراں نوں بھی اثر احکام الٰہی
تے اُحد پہاڑ دے حق فرمایا حضرت صلی اللہ علیہ وسلم محمد عطائیں
تے رب کہیا قرآن جے نازل ہوندا اوپر پہاڑاں
وَاِنْ مِّنْ شَیْءٍ رب کہیا تسبیحاں ہر شے کردی
حضرت علی کہن اسیں آہے نال رسول صلی اللہ علیہ وسلم الٰہی
پس جیہڑا رکھ پہاڑ ملے اوہ کہے سلام نبی نوں
بھی نبی صلی اللہ علیہ وسلم کہے اوہ سنگ پچھاناں جو مکے وچ سا ہا
تے ہن بھی اوس پچھاناں جابر بن سمرہ تھیں نیایا
وچ صحیحاں حضرت نال صدیق عمر رضی اللہ عنہم دے ٹرے سے
تا سنے یاراں دے جبل احد پر حضرت ٹکے آسے

تے بعضے پتھر پاٹ انہاں تھیں نکلن پانی نہراں
تے اللہ ناہ بیخبر اسطھیں جو کردے تسیں کمائی
عصا ماریا پانی نکلیا قسم دوجا فرمائیں
تریجا قسم جو خوف خدا دیوں اُتوں او کھڑ آون
پر عظمت ہیبت دیکھ خدا جل جلالہ دی ڈگدی او کھڑ شاہر
تاڈرن اوہناں کیونکر ثابت آکھ جواب سہارے
پس اوہ جانن ڈرن الہام خدا دیاں شماراں
بھی پتھراں کہے سلام نبی صلی اللہ علیہ وسلم نوں دتی سچ گواہی
ایہ پہاڑ اساں اُلفت رکھی حب اسدی اسان ناہیں
تا خوف خدا دیوں شق ہوندے اوہ مظہر ہوجیہا اظہاراں
بھی کل قد علم صلوٰتہ وتسبیحہ جویں قرآنوں پڑھدے
مکے وچ پس نکلے نبی ہکطرف شہر دے ساہی
حدیث غریب لکھی وچ خازن ترمذی دیکھ صحیح نوں
ہنوتوں ہے جو اساں اوہ سلام کریندا آہا
ایہ وچ معالم خازن مظہری ہور عزیزیوں آیا
عثمان علی ہور طلحہ زبیر رضی اللہ عنہم بھی نال اہے سرور دے
تا پتھر اوس دے ہلن لگے مثل ہو چیاں تاہی

[illegible]

التبیان

پھلواری

تا لکڑی بار نبی فرمایا کرکجھ ادب لحاظاں — جو کچھ ترکی تے پیغمبر شہد اصدیق نیازاں
تا کردیاں نال ارشاد نبیدے طنوں حیل کھلوتا — تے ذکر ستون حنانہ روشن ہویا نو انگ برو تا
ہولا نا فرمادن اسدا ذکر عجیب نرالا — وچہ فراق نبی دے جیوں اوہ رونا دردوں والا
تے دل کفاراں سخت پتھر تھیں اسکارن فرمائے — جو پتھر ڈران احکام خداد یوں نہیں نہ ڈردے پائے

اَفَتَطْمَعُوْنَ اَنْ يُّؤْمِنُوْا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُوْنَ كَلٰمَ اللّٰهِ

کیا پس طمع رکھتے ہو تم یہ کہ ایمان لاویں واسطے تمہارے اور تحقیق تھا ایک فرقہ انمیں سے سنتے

ثُمَّ يُحَرِّفُوْنَهٗ مِنْۢ بَعْدِ مَا عَقَلُوْهُ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ

ہیں کلام اللہ کو پھر بدل ڈالتے ہیں اسکو پیچھے — اسکے کہ سمجھ لیا تھا اور وہ جانتے تھے

اے اہل ایمانوں کیا تساں لوچیا یہ امید بہائی — جو نال تساں ایمان لیاون لوگ یہود تباہی
تے ٹھیک انہاں تھیں سی ہک ٹول جو سنن کلام الٰہی — تے جان کراہن بدلاون انہاں تے اوہ جانن واہی
ایہ خطاب نبی نوں جو اوہ طرف ایمان بلاون — انتے لفظ جمع دا عظمت کارن حضرت نے فرماون
احکام اخبار فضائل ہور اطاعت نبی کماوے — بعد علم اسدے بدلاون مخفی کرن رناوے
فریق مراد جو ستر بندے موسے چگ لیجاندے — اوہ پر طور اوہ حکم خدا سن قوم نوں آ تیلاندے
جیونکر سنی کلام خدا دی اوویں آن سنالی — ہکٹول کہیا اساں منی جو ایہ سچ کلام خدائی
احکام اخبار فضائل ہور اطاعت نبی کماوے — بعد علم اسدے بدلاون مخفی کرن رناوے
فریق مراد جو ستر بندے موسے چگ لیجاندے — اوہ پر طور اوہ حکم خدا سن قوم نوں آ تیلاندے
جیونکر سنی کلام خدا دی اوویں آن سنائی — ہکٹول کہیا اساں منی جو ایہ سچ کلام خدائی
انتے بعضیاں کوڑ ملایا آکھیا پچھوں رب فرمایا — جے کر سکو تا کرو نہیں تاناں ایہ سخن ودھایا
تحریف ہے اوہ جاں پچھان کلام الٰہی — مراد کلام توراۃ الٹا نے جیونکر چا سندا ہی
جو صفت محمد ﷺ آیت رجم انہاں لوکاں کنوں چھپائی — تے صفت دجال عوض اس دسن ویکھو معالم بھائی

وَاِذَا لَقُوا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا قَالُوْٓا اٰمَنَّا ۚ وَاِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ قَالُوْٓا اَتُحَدِّثُوْنَهُمْ

اور جب ملتے ہیں اون لوگوں سے کہ ایمان لائے کہتے ہیں ایمان لائے ہم اور جب اکیلے ہوتے ہیں بعضے انکے طرف بعضے کی کہتے ہیں کیا بیان کرتے

بِمَا فَتَحَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَآجُّوْكُمْ بِهٖ عِنْدَ رَبِّكُمْ ۭ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ۝ اَوَلَا يَعْلَمُوْنَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا

انسے جو کچھ کھولا اللہ نے اوپر تمہارے تو کہ جھگڑیں تمسے ساتھ اسکے نزدیک رب تمہارے کیا پس نہیں سمجھتے ہو کیا نہیں جانتے یہ کہ اللہ جانتا ہے جو کچھ

يُسِرُّوْنَ وَمَا يُعْلِنُوْنَ

چھپاتے ہیں اور جو کچھ ظاہر کرتے ہیں۔

جاں ملدے یاماں والیاں تاں آکھن اساں ایمان لیائے — تے جاں آپسو چہ اڈے ہوندے تاں ایہ کہندے آہے

کیا نہیں دسو مومناں نوں جو کھولیا رب تساں پر
تا جو اوہ دن قیامت حجت کرن تساڈے پر قائم
کی جانن نہیں رب جانے ٹھیک جو پوشیدہ اوہ کردے
کہن یہود نادانی بھیں تساں جے دسیاں اخباراں
تا مومن کہن تسانوں اسدن تسیں اقرار لیا ہے
اتنا بھی تسیں جانو ناہیں اللہ بیشک جانے
ایہ آیت انہاں یہودیاں حق جو وقت نبی دے آہے
اساں رب تساڈا اینہاں بھی سے سچا نبی تا مندا
تے ٹھیک اساں اوصاف محمدی وچہ توراۃ دساندی
کیا نہیں دسو انہاں نوں جو حضرت نبی دی آہی
تے یاد نبی دی روز قیامت جے ایہ گل فرماسن
یہودیے والیاں نے بدل گئے تا پکایا
بعض انہاں دے بعضیاں تائیں لگے کرن شکایت
رب تساڈے تھیں وچہ دنیا نالے وچہ حشر دی
جاں باہر ہو انہاں نوں آکھیا حضرت نبی صفائی
تساڈے تھیں گئے سب گلاں دسیاں حضرت تائیں
کیا اوہ لوگ یہود نہ جانن بے علم ٹھیک خدا نوں

یعنی اندر حق نبوت ہیگا احمد سرور
پاس تساڈے رب اتے تسیں عاقل ناہ بہائم
تے جو اوہ ظاہر عمل کرن رب جانے کم ہر ہر دے
اہل ایماناں نوں جو آیاں وچہ توراۃ اظہاراں
جو شاہ رسولاں سچے پھر کیوں تسیں انکار ایلے
جو سئے تسیں چھپا دے جو ظاہر کردی بانے
یہود جاں ملدے اصحاباں نوں ایہ گل کہندے سارے
تے گلاں اوسدیاں سچیاں کدی نہ کوڑی بات الاندا
تے آپسو وچہ جاں ہون علیحدہ اہل نفاق الاندے
وچہ توراۃ اتے حق تسیں وچہ صفتاں ٹھیک نکالی
تساں نبی محمد جاتا پھر نہ تابع ہوئے الاسن
جو سچا ایہ رسول اوس اوپر چاہیئے ایمان لیانا
کہندے کیا انہاں دسو گے جو ہوئی تساں ہدایت
تک کہن یہود اوہ بنی قریظہ رل مل گھر گھر کردے
تا کہندے ایہ خبر نبی نوں آہی کس پہنچائی
کیا تسیں ہوش نہ کردے ایہ کم لائق نہیں تساڈے
جو کرن پوشیدہ جو ظاہر کردے سخن خطا نوں

وَمِنْهُمْ أُمِّيُّونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتٰبَ إِلَّا أَمَانِيَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ۝

اور بعضے ان میں سے ان پڑھ ہیں نہیں جانتے کتاب کو مگر آرزوئیں اور نہیں وہ مگر گمان کرتے

لائے بعض انہاں وچوں انپڑھ جاہل ناہ توراۃ اوہ جانن
امانی کنوں مراد کذب وچہ مظہری آکھ سنایا
جو عالم لوگ انہاں دے تنہاں باتاں کوڑ بنایا
تو قول انہاندا ایہ یہود نہ جنت جاوے کوئی

مگراں کجھ آرزوئیں باطل صرف گمان اوہ آکھن
اوہ گلاں غلط اظہار کریندے جنہاں اصل نہ آیا
نسبت کیتیاں طرف خدا دی وچہ عوام ہوایا
ابھی کہن اساں نوں اگ نہ ساڑے بن کجھ دسوں

فَوَيْلٌ لِّلَّذِيْنَ يَكْتُبُوْنَ الْكِتٰبَ بِاَيْدِيْهِمْ ثُمَّ يَقُوْلُوْنَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ لِيَشْتَرُوْا بِهٖ ثَمَنًا قَلِيْلًا ۭ فَوَيْلٌ لَّهُمْ
مِّمَّا كَتَبَتْ اَيْدِيْهِمْ وَوَيْلٌ لَّهُمْ مِّمَّا يَكْسِبُوْنَ ۝

پس خرابی ہے واسطے ان لوگوں کے کہ لکھتے ہیں کتاب ساتھ ہاتھوں اپنے کے پھر کہتے ہیں یہ نزدیک اللہ کے ہے تو کہ مول لیویں بدلے اسکے مول تھوڑا پس خرابی ہے
واسطے ان کے اس چیز سے کہ لکھتے ہیں ہاتھ اپنے سے اور واسطے انکے اس چیز سے کہ کماتے ہیں۔

ویل تنہاں جو تھیں اپنے کرن کتاب کتابت
تاں ہتھ وٹن بدلے اُسدے قیمت اندک تھوڑی
تالے ویل تنہاں وے تائیں جو ایہ کسب کماون
وچہ فارسی آکھن والے اتے وچہ ہندی ہو کہندے
گرمی اوس جنگلدی اینڈی جنگل کل جھسانی
ابی سعید خدری (رضی اللہ) تھیں ترمذی وچہ حدیث بتاون
وچ چالیہ برس ہیٹھاں جائے تھلے پوہنچے ناہیں
تے جیہڑے لوگ کتاب لکھیندے اوہ یہودی آہے
تا وچہ معاش تے عزت شرف اساڈے ناہ گھٹاون
صفت نبیدی وچہ توریت جو آہی کل بدلائی
آکھیں دووین سرمے بھریاں سوہنا قد میانہ
جاں صفت نبیدی حال پچھیندے وسن جو بدلائے
تا ایہہ بھلیکھیوں جاہل بھلے حضرت نوں جھٹلاون
وچہ درمنثور قرآن خرید فروخت جائز ناہیں
تے بعضے کہن خریدن ویچن دووین جائز آہے
جی جو تہمت دھرن نبی نوں جوڑ موضوع اخباراں
تے حق تصنیف نہ ویچن جائز جیہوں لکھوندے کارے

پھیر کہن اوہ پاس خدادے ولوں سانوں آیا حکم سعادت
پھر ویل تنہاں جو اپنی ہتھیں لکھدے کوڑھے
کلمہ ویل افسوس ہائے اسنوں آکھ سناون
ہک دوزخ وچہ بتاون جنگل ناں اُس ویل آکھیندے
سنے پہاڑاں ڈالئے اسو وچہ گل کر ہووَن پانی
جو ویل جہنم وچہ ہک جنگل کافر اسو وچہ جاون
جو مسلے کوڑ لکھیندے اوہ بھی اسو وچہ لیں پہنائیں
ڈرے جاں حضرت (صلی اللہ علیہ وسلم) طرف مدینہ قدم رنجہ فرمائے
تا لاہاں حیلہ سوچیا حضرت پر ایمان نہ لیاون
جو سوہنا چہرہ مبارک کجلے وال عجیب صفائی
صفت نبیدی گٹ لکھی او وقت اُسدے ائن شیطانا
جاں سلے جاہل ویکھن صفت دجال اوہ مول نجاندے
ایہ وچہ معالم خازن دووین ال الحق بتاون
تے بعضے کہن خریدن جائز ویچن جائز ناہیں
جو مسلے جھوٹے کران وعید اہناں حق ایہ سلسلے
ایہ ٹولے بھی اوس وادی وچہ ٹہلسن وکھ خواراں
لس کیتی ربع تفسیر محمدی کتنی وار پیارے

وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً ط

اور کہتے ہیں ہرگز نہ لگے گی ہم کو آگ مگر دن گنے ہوئے۔

تے نالے کہن یہودا سانوں آتش پوہگ ناہیں
عدد کہیں دن چالیہ وچھا پوجیا وچہ جنہاں دے
کہن یہود عمر جو دنیا وریاں ست ہزاراں

لیکن تھوڑے روزاں تائیں ہوگ عذاب اسائیں
ایہ مظہری وچہ تے اگے حضرت ابن عباس (رضی اللہ عنہ) بتاندے
ہک ور ہزار عوض اساں ہوگ عذاب شماراں

قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

کہہ کیا لیا ہے تم نے نزدیک اللہ کے سو قول پس ہرگز نہ خلاف کریگا اللہ عہد اپنے کو یا کہتے ہو اوپر اللہ کے جو تم نہیں جانتے

کہہ تناں کیا ایہ عہد تساں تے رب تھیں پکڑیا آیا
یا تسیں رب تے کہندے سو جھوٹے تسیں جاتو ناہیں
رب خلاف نہ کرسی وعدہ اپنا سول کدائیں
نے چووہ گونگا ہو اُسدے وچہ بھارا نقص اساہی

پھیر اوہ عہد خلاف نہ کرسی جیہڑا رب فرمایا
تے وچہ تفسیر عزیزی ہیٹھ اس آیت لکھیا پائیں
جو کتب کلام قدیم خدادے شک تبدیل نہ آئیں
جو ہرگز وچہ صفات الٰہی تبدیل نہ اسنوں کائی

تے نسبت قدس وحی دل سے تھیں جاتم طرف سخاوت
جو حضرت عیسے علیہ السلام نوں پڑھ کر مردیاں بخشیندا جواند
تے بعضے آکھن روح عیسے علیہ السلام دا روح القدس ہے ایہا آئی
جو روح اللہ عیسے نوں کہندے ایس لئی آون
تے پھر اس روح دے اپنے ول رب نسبت فرمائی
نہ لوکاں دا اگے ہے سی حال اوس تعلق آہا
وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي اسے وچ روح اپنا دِتی الا
بیت اللہ جویں نان کعبے دا عظمت کارن آیا

تک کہن مراد اسم اعظم ہے روح قدسوں اشرافت
تے بعضے کہن مراد انجیل جو جس تھیں روح جیندا پاندو
جو قائم جسم آہا انسان اس معنے سمجھیں بھائی
رب دے زندہ کیتے ہوئے یا روح امر بنا دِن
اس کارن جو با سبب وسیلے پیدائش تس آئی
تے ایویں خلقت آدم نسبت دل اس تھیں آہا
واللہ منکم نور ہی بھی کہیا رب تعالا
تے ناقۃ اللہ دا جی صالح نسبت شرف سوایا

أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنْفُسُكُمُ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا

کیا پس جب آیا تمہارے پاس پیغمبر ساتھ اس چیز کے کہ نہیں چاہتے جی تمہارے تکبر کیا تم نے پس ایک فرقہ کو

كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ

جھٹلایا تم نے اور ایک فرقہ کو مار ڈالتے ہو۔

کیا پھر جد کوئی پاس تساڈے رسول لیایا
تساں کبر ہنکار تکبر کیتا سنی نہ ہدایت
جویں حضرت عیسے اتے محمد فخر دو عالم آئیں

دلاں تساڈیاں تائیں جو حکم نہ ہر گز بھایا
ہو رجھوٹا یا اونہاں پیغمبراں نوں قبول نہ ہدایت
تے ہک فرقہ تساں مار یا یحییٰ ذکریا مثل ندا ہیں

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ ۚ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَا يُؤْمِنُونَ

اور کہتے ہیں دل ہمارے غلاف میں ہیں بلکہ لعنت کیا اونکو اللہ نے بسبب کفر انکے کے پس تھوڑے ہیں جو ایمان لاتے ہیں

تے کہندے دلاں اساں پر پردہ وانگ غلاف ایہا ای
بس تھوڑے انہاں وچوں ہے جو دا ایمان لیاون
غُلف جمع غلاف. دی اود جو پردیاں وچ سیپٹے
جس گل اندر دا نہ دیکھن اوہ سن یاد نہ ہو سندی

بلکہ اونہاں تے لعنت رب نے کفر دے کارن پائی
ایہ گل موہ دل لوک یہود شرارت نال الاون
نہ سمجھن سن سکدا آکھیا وچ غلاف سمیٹے
تے تیری بات نہ سنن نہ سمجھن خار وچہ فریندے

[illegible]

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوْا مِنْ

اور جب آئی اُن کے پاس کتاب نزدیک اللہ کے سچا کرنے والی واسطے اس چیز کے کہ ساتھ انکے ہے اور تھے پہلے

قَبْلُ يَسْتَفْتِحُوْنَ عَلَى الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَّا عَرَفُوْا كَفَرُوْا بِهٖ

اس سے فتح مانگتے اوپر اون لوگوں کے کہ کافر ہوئے پس جب آیا انکے پاس جو کچھ پہچانا تھا کافر ہوئے ساتھ اسکے

فَلَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الْكٰفِرِيْنَ

پس لعنت اللہ کی اوپر کافروں کے ہے۔

جے آیا جد قرآن ایہناں نوں پاسوں رب رحمانے

نے پہلے آئی طلب فتح دے کردے اوپر کفار اں

پھیر منکر ہوئے لعنت رب دی اوپر انہاں انکاراں

یہودی تھیں جھڑے اہل شرک نوں کہندے ساں

اسیں اہل کتاب جہان اسماندی کرساں نال صفائی

پھیر اسیں غالب ہوساں ہن جاں نبی تشریف لیا

ناں اوس ستے خزرج مشرک جنہاں یہود ڈراندے آہے

ستاں تناں قبیلیاں تے کتنا نال تھیں ز ہیں یہو دا وکھاندے

من دعائیں رب سائیں نصرت بخش اساں

ابو نعیم تے بیہقی حاکم نال صحیح اسناد ان

یہودی سندے ہور یہود جو خیبر والے

جاں ہو مغلوب ناچار یہود شکست کفاروں کھاندے

اوہ کر کے وڈی کوشش اینہاں دعا منگاندے

امام احمد تے طبرانی سلمہ بن قیس نوں لیسا یا

اوہ تحلہ بنی اشہل دا ظاہر نام سنداوے

سچا کرنے والا جو اوہناں پاس کتب آسمانی

پھیر جد آیا پاس تنہاں جو جانا سی سرداراں

حکم الٰہی تھیں محروم رہے اوہ بدکرداراں

عین بہت نشانی ظاہر ہوسن نبی ہو غو جو آہے

تے نال اوہناں دے رلکر نال تساڈے کراں لڑائی

وچہ ایس جہان تے طرف مدینے قدم دھرے گا

جیوں ابن کثیر محمد بن اسحاقوں خبر سنائے

تا طلب فتح دی کردے نال قرآن نبی سہاندی

برکت نال حبیب نبی صلی اللہ علیہ وسلم جو ہیسے اجے آگاہاں

نبی جد تشریف لیاں نال روایت کردے دل شاد ایہا

جاں ہتھ پرستاں نال عرب تے لڑدے اوہ ربانی

تا انہاں دے دشمن جملہ واں طرف آہے اوہ جاندے

اللّٰہم نسئلک احمد اِنّا نبی تیرے فتح سن پائیدے

جو سلمہ رضی اللہ عنہ سن وچہ فضیلت گلی اپنی وچ آیا

او سوچیہ ہے ہو وادہ ہکدن گھر تھیں باہر آوے

جو بعد وفات کیا سرور نے کہندے آکھ سنا سائیں
اوس آکھیا موتوں بعد اٹھیون ہوسی حشر کہتا ئیں

جنت نار حساب اعمال ترازو برحق ہونان
ہر سو موافق اعمال اللہ دے بدلا اسچگ لیسناں

اساں آکھیا ایہ کی آکھیں جو جاپن دو روواڑے
تاک کے قسم یہودا انہاں نوں دستے سچ ارادے

جے مینوں وچہ تنور وڑے اس آتش بہے ساڑن
ہے تار جہنم کنوں بچیا وں دل چاہے اس کارن

اساں آکھیا تیری سچیائی پر کیا دسیں ایہائی
کہندا انہی اک عین مکیوچ آوگ جلدی بھائی

جو ویں کہاں تساں نوں یا اوہ بھی واضح کر بتلاسی
تا اوس یہودا شارت ہیں دل کیتی دیکھ دو پاسی

جے ملے عمر ہوئی اس لڑکے پاوگ اوس زمانہ
اسلم کہے کجہ روزاں پچھے سینیم نبی یگانہ

خبر کہندی جو جن حکمت وچہ چڑہیا خوف نورالٰی
جاں یہو یہودا وچہ ساڈے کہو یس کفر اللہ بیر جہانی

تے اوہ یہودی اونویں رہیا ماریا حسد کفروا
کیتی اساں ملامت کیاندہ بنی یہودی ...

توں ساں نوں کیا کہندا آہا یاد ایہی یا ناہیں
آکھیوس ہلے دو لیکن ایہ اوہ ناہ بیعیب سائیں

پچھاتاں یہوداں حضرت آہی قبل ولادت ساری
ایوین اوہ قرآن شناخت رکھدی آہے بھاری

تے بعد ولادت بھی انہاں ایہ شناخت شاہ ابراراں
پر حسدوں کافر ہوئے ہر دم رہندیوچہ انکاراں

ظن یہوداں سی جو حضرت ہوسن اسرائیلوں
او حسدوں کافر بنے جاں حضرت ظاہر اسماعیلوں

بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِهِ أَنفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُوا بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ بَغْيًا أَن يُنَزِّلَ اللَّهُ مِن
برا ہے جو کچھ مول لیا ہے اسکو جانوں انکی نے یہ کہ کفر کریں ساتھ جھگڑے کہ اُتارا اللہ نے سرکشی سے کہ اُتارے

فَضْلِهِ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ فَبَاءُوا بِغَضَبٍ عَلَىٰ غَضَبٍ وَلِلْكَافِرِينَ
خدا فضل اپنے سے اوپر جسکے چاہے بندوں اپنے سے پس پھر آئے ساتھ غضب کے اوپر غضب کے اور

عَذَابٌ مُّهِينٌ
کافروں کے لیئے عذاب ہے رسوا کرنے والا۔

بری خرید کیتی ہے انہاں اپنیاں جاناں ادیر
انجورب گھلیا اسقیں کافر ہوئے سرکش ہو کر

جو اللہ گھلیا فضل اپنے جیں جیں بندے پر چاہیے
بندیاں اپنیاں تھیں سو احمد پاک رسول خدا ہے

غضب ستے غضب اہناندے اوپر اسیں حسد انکاروں
تے اہل کفر دے کارن ہوسی دکھہ عذاب خواروں

بیلا غضب انکار توراتوں اُہناں اوپر آیا
ہے دوجا غضب انکار محمد دوں خدا نوں چا لیایا

اشتروا معنے کفر اُہناں نقصان جہت خریدے
یعنی کہیں کفر دے عوض اُہناں نجات نوں ویچیا دیدے

بغیا معنے بدخواہی جو حسد فساد ظلم تھیں
وجہ اصل بغی دا معنے طلب جو حاسد طلب الم تغیر

حاسد چاہے نعمت ربدی ہندیاں تھیں گم جاوے
حسد جیہی کوئی مرض نہ حاسد سڑدا ہی مرجاوے

حکم ہویا عذاب کفاراں ہوگ خواری والا
تے اہل ایماناں تائیں بدلے عصیاں دوزخ ڈالا

نہ کارن ذلت خواری اہل ایمان جہنم جاون
جو مومناں کارن عزت آپ خدا صدا حب فرماون

پس مومناں ہوگ عذاب جہنم جھڑکی تنبیہ کارن
جیوں باپ بیٹے نوں جھڑکے کان منافع اوس دے کارن

وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ اٰمِنُوْا بِمَاۤ اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوْا نُؤْمِنُ بِمَاۤ اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَيَكْفُرُوْنَ

اور جب کہا جاتا ہے واسطے اُنکے کہ ایمان لاؤ ساتھ اُس چیز کے کہ اُتارا ہے اللہ نے کہتے ہیں ایمان لاتے اُس چیز کے

بِمَا وَرَآءَهٗ ۚ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ

کہ اُتارا گیا اوپر ہمارے اور کفر کرتے ہیں ساتھ اُس چیز کے کہ سوائے اسکے ہے اور وہ سچ ہے سچا کرنے والا اسکو جو ساتھ اُنکے ہے۔

جاں آکھیا جاندا اُہناں نوں جو گھلیا رب سائیں
کہیا اوہناں اساں منیا ہے جو آیا اوپر اساڈے

نے کفر کرن اُسنال جو رب اُتاریا اوس ورائوں
تے اوہ قرآن جو سچا کردا جو اُہناں پاس خداؤں

قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُوْنَ اَنْۢبِيَآءَ اللّٰهِ مِنْ قَبْلُ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ۝

کہدیں کیوں مار ڈالتے ہو پیغمبروں اللہ کے کو پہلے اس سے اگر ہو تم ایمان والے۔

توں کریں سوال اُہناں بدکاراں اے محبوب سہارے
جو کیوں کردے ایہ فعل جدا دیاں نبیاں نوں پیارے

جے تسیں ہوندے مومن سچے کیوں ایہ فعل کماندے
جو قتل نبیاں کرن کفر تسیں کاہنوں اُس اوہ جاندے

اوہ کفر شرارت تہاں تساڈے ہویا فعل بُرائی
ہوویں منکر ہوں تساڈا اپاسوں محمد مصطفائی

وَلَقَدْ جَآءَكُمْ مُّوْسٰى بِالْبَيِّنٰتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ وَاَنْتُمْ ظٰلِمُوْنَ ۝

اور البتہ تحقیق آیا تمہارے پاس موسےٰ ساتھ دلیلوں کے پھر پکڑا تم نے بچھڑا معبود پیچھے اسکے اور تھے تم ظالم

ٹھیک موسےٰ ہے نال دلائل آیا پاس تساڈے
اس پچھے تساں لوچیا وچھا ظالم ہوگئے ڈاڈھے

[illegible]

[illegible]

جو بعضے ظاہری کہن خلف وچ وعدے نیک برائی ۔ تے وچ وعید خلاف کرن تس لطف کرم ہو بھائی

بنا اسدے غائب نوں کرن قیاس حاضر دے اوپر ۔ وچ حق اللہ جو ہر ہر عیبوں نقصوں پاک مدیر

پس کرن خلاف خبر مطلق دا نیک ہووے یا مندی ۔ ہے نقصان اتے راہ بخشندے ہتی ہو پسندی

کجھ دور نہیں جو بخشش دیوے بھی خلف وعید آکھ ۔ باہجوں آدمیاں جو کوئی بن خلف نہ کرم کماوے

تے خلف وعید نوں لا مذہباں ہن ظاہر کوڑ بنایا ۔ فر آکھن کوڑ اتے رب قادر موذیاں شرم گنوایا

تے جھوٹھ محال خدا نوں جیونکر ظلم زنا محالوں ۔ نہ قدرت اوپر جا الاں آکھن اہل عقائد حالوں

نساء سورۃ وچہ پنجویں پارے کول ہفتد بیان رہے ۔ ہون بیان دلائل اسدے جیونکر روشن تارے

بَلٰى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَّ اَحَاطَتْ بِهٖ خَطِيْٓـَٔتُهٗ فَاُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ

بلکہ جو کوئی کماوے برائی اور گھیر ا اوسکو خطا اسکی نے پس یہ لوگ رہنے والے ہیں آگ کے وہ بیچ اسکے ہمیشہ رہنے والے ہیں

وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ

اور وہ لوگ کہ ایمان لائے اور کام کیے اچھے وہی لوگ ہیں صاحب جنت کے اور وہ بیچ اسکے ہمیشہ رہینگے ۔

ہاں جس برا کمایا بھی جس لیتا گھیر گناہاں ۔ اوہو ٹولہ دوزخیاں اندر رہسی نت اتھاہاں

تے جیہڑے لوگ ایمان لیایے چنگے عمل کمائے ۔ اوہو ٹولہ جنت اندر عیشاں نت منائے

سیئہ کل صغیر کبیرے پر اتھے شرک مراداں ۔ ابن عباس رضی اللہ عنہ سُوں خازن اندر ہو کہ روایت شاداں

وَاِذْ اَخَذْنَا مِيْثَاقَ بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ لَا تَعْبُدُوْنَ اِلَّا اللّٰهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا

اور جب لیا ہم نے قول بنی اسرائیل کا نہیں عبادت کروگے مگر اللہ کو اور ساتھ ماں باپ کے احسان کرنا اور قرابت والوں سے

وَّذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنِ وَقُوْلُوْا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَّاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَ

اور یتیموں سے اور فقیروں سے اور کہو لوگوں سے بات احسان کی اور قائم رکھو نماز کو اور

اٰتُوا الزَّكٰوةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ اِلَّا قَلِيْلًا مِّنْكُمْ وَاَنْتُمْ مُّعْرِضُوْنَ ۝

دو زکوٰۃ پھر پھر گئے تم مگر تھوڑے تم سے اور تم منہ پھیرنے والے ہو

تے یاد کرو جد عہد لیا اساں وچہ تورات اسرائیلیاں ۔ تے آکھیا اساں خدا بن غیراں پوجو ناد بلایاں

تے ماپیو نال احسان کماون اہل قرابت نالے ۔ تے نال یتیماں اتے فقیراں کرن احسان کمالے

[illegible]

تے لوکاں چنگی بات کہو سے قائم کرو صلوتاں
پھر تسیں بدل گئے اس عہدوں پر کجھ لوگ تساں تھیں سا
میثاق معنے وڈا عہد جو وچ توریت لوچ یا
تے مہر محبت شفقت ماپیو نال ضرور کجھے
ماپیو کرے اطاعت بھاویں دونویں کافر ہاوے
امر خدا ادہاں نہ مائیش تھیں چنگے طور سناوی
قریبیاں نال احسان کرن اس تھیں رب فرمایا
یتیم کہن جس ماپیو موے لڑکا عمر تھوڑی
تے لولن چنگا لوکاں تئیں جنگی بات بھلائی
جو شان رسول دی صفت تھیں انہاں بیچ الاناں

شرطاں نال تے ادا زکوۃ کرو جویں حکم بجاتاں
تے روگرداں ہوئے تسیں عہدوں ہیر ڈولا پھیر
تے ماپیو نال احسان بھلیائی حکم انہاں نوں آیا
واخفض لہما جناح الذل من الرحمۃ مصحف وچ سیو
جے کہن خلاف شرع ادے امر وچ اوہ گل نا منا ڈ
جو شکر انہاں دا واجب شکر خدا دے بعد سو ہاوے
جو حق انہاں دا تابع ماپیو دے حق سندا پایا
حق حقوق یتیم رعایت خازن وچ تکھیڑی
ایہ خطاب یہودیاں حق جو وقت نبی سن بھائی
نہ اسنوں تسیں چھپیا وچ معالم خازن پایاں

وَاِذْ اَخَذْنَا مِیْثَاقَکُمْ لَا تَسْفِکُوْنَ دِمَآءَکُمْ وَلَا تُخْرِجُوْنَ اَنْفُسَکُمْ

اور جب لیا ہمنے عہد تمہارا نہیں ڈالوگے لہو اپنے آپس کے اور نہ نکال دوگے کسی آپس اپنے کو

مِّنْ دِیَارِکُمْ ثُمَّ اَقْرَرْتُمْ وَاَنْتُمْ تَشْهَدُوْنَ ۝ ثُمَّ اَنْتُمْ هٰٓؤُلَآءِ تَقْتُلُوْنَ اَنْفُسَکُمْ

گھروں اپنے سے پس قبول کیا تمنے اور تم شاہد ہو پھر تم وہ لوگ ہو کہ مار ڈالتے ہو آپس اپنے کو

وَتُخْرِجُوْنَ فَرِیْقًا مِّنْکُمْ مِّنْ دِیَارِهِمْ تَظٰهَرُوْنَ عَلَیْهِمْ بِالْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ؕ وَاِنْ

اور نکال دیتے ہو ایک فرقہ کو آپ میں سے گھروں اونکے سے مددگاری کرتے ہو اوپر انکے ساتھ گناہ کے اور تعدی

یَّاْتُوْکُمْ اُسٰرٰی تُفٰدُوْهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَیْکُمْ اِخْرَاجُهُمْ ؕ

کے اور اگر آتے ہیں تمہارے پاس بندی ہوا کر بدلا دے چھڑاتے ہو انکو اور وہ بات حرام ہے اوپر تمہارے نکال دینا انکا

تے یاد کرو اساں عہد لیا جد محکم کنوں تساں
زنگہہ وچیں نوں گھراں انہاندیاں وچوں بار ترا ہو
پھر تسیں بعضیاں قتل کردے بعضیاں گھروں کڈھیندے

توں آپس وچہ نہ خون وہاؤ رہنا وچہ اصلاحاں
پھر اقرار کیتا اس اوپر تسیں حاضر سا ہو
تے انہاں اوپر حکم گناہوں کیکاں زور کریندے

جو قید ہوون کجھ انہاں تھیں تاں فدیہ دے چھڈواؤ
سن وچہ مدینے دو قسماں دے لوکی وسدے آہے
دوجے مشرک اوس تے خزرج دو دوویں ٹولے بہائی
وچہ مظہری شاہ ہیان لکھیں اول خزرج بنی نضیراں
ایویں اوس تے بنو قریظہ رل مل قسماں چایاں
جو غالب ہووں مغلوباں دیاں ستیاں بندیاں اجاڑے
جو انہاں قبیلیاں تھیں کدے وچ قیدے کریں عیانیاں
اوہ عاراں ڈردے چھوڑن تہاں بہاویں ہوون ویری
تاں آکھن اینویں حکم اسانوں آیا پاک الاہوں
تاں آکھن آوے شرم اسانوں بیلیاں ویکھ خواری
نہ گھروں نکالن ظلم کرن نال کرنی جنگ حمایت
ہے خلق احسان تساں اُل ظلم تعدیاں چایاں

آ اوہ حرام تساں پر جو انہاں ناحق ظلم کماؤ
ہک بنو قریظہ بنی نضیر یہود قبائل سارے
پہلے ایہو مومن ہو گئے انصار پیارے
دوواں رل مل عہد پکائے آپس وچہ پچھیراں
ایہو چارے کردے آہے آپس وچہ لڑایاں
گھروں نکال ویران کرن گھر ڈال فسادکھلاون
تاں رل مل سارے فدیہ دے کے چھوڑا دن بندیواناں
جے پچھیں کیوں دشمن دا فدیہ بھر دیوایہ ہے قہری
فیر پچھیں کیوں لڑدے ایہناں نال بنے اہل اصلاحوں
تے چونہ چیزاں انہاں بیار بے خانہ وچہ اظہارہے
تے رب فرمایا ایہہ چونے قساں نہ گھٹے ہیں بہایت
ایہہ تساڈی حالت پھر تساں خواہشاں جنت لا ایا

أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتٰبِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ ۚ فَمَا جَزَآءُ مَنْ يَّفْعَلُ ذٰلِكَ

کیا لیس ایمان لاتے ہو ساتھ بعض کتاب کے اور کفر کرتے ہو ساتھ بعض کے پس جو کرے تم میں سے مگر رسوائی بیچ زندگانی

مِنْكُمْ اِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُرَدُّوْنَ اِلٰٓى اَشَدِّ الْعَذَابِ ۗ وَمَا اللّٰهُ

دنیا کے اور دن قیامت کے پھیرے جاوینگے طرف سخت عذاب کی

بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ

اور نہیں اللہ بے خبر طرف اس چیز سے کہ کرتے ہو

کیا تسیں منو بعض کتاب تے بعضوں منکر ہو گئے
کیا نہیں سزا انہاں انکاراں دی جو ایہ کیتا دن
نے روز قیامت قابو آوسن اندر سخت عذاباں
بنو قریظہ نوں وچہ دنیا قتل ذلت رسوائی

مطلب دی گل پکڑ لو دتے دو جیاں چھڈ گھلو گے
کنوں نت ڈٹے مگر ذلت وچہ زندگی دنیا پاون
تے اللہ نہیں بے خبر اس تھیں جو کرو عمل خراباں
تے بنی نضیر وطن تھیں نکل بستا م رہے جانب شامی

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ ۖ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ

یہ لوگ وہ ہیں کہ مول لیا ہے زندگی دنیا کو بدلے آخرت کو پس نہ ہلکا کیا جاویگا ان سے عذاب اور نہ وہ مدد کیے جاوینگے

ایہ بدقسمت جنہاں زندگی دنیا آخرت نال وٹائی
نہ کنوں عذاب رعایت اہناں نہ دتے جاسن یاری
نہ دین بیانہ دنیا پائی خالی ہتھ سدہارے

وچیا دین وٹاچی دنیا سو بھی ہتھ نہ آئی ہرا
وچہ ایس خرید فروخت اہناں ڈاڈھیاں خواری
ایہ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ تہناں دو جگ کھائی پائی

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ ۖ

اور البتہ تحقیق دی ہے ہمنے موسے کو کتاب اور پچھیا ڑے ہی لائے ہم بعد اسکے پیغمبر

تے بیشک دتی اساں کتاب توراۃ موسے نوں دتیا ہیں
کتاب توراۃ جو حق باطل وچہ ظاہر کرے نکھیڑے
دین آئین جو موسے اداہ اوہناں دسیا لوکاں تائیں
سن تورات سکھاندے لوکاں دار دوار جو آئے

تے اسدے بعد اساں ہور پیغمبر گھلے نال عطائیں
تے بعد موسے دے ہور پیغمبراں گھلے آن تیرے
جویں داؤد سلیماں ہور پیغمبر بھیجے سائیں
جاں تیں حدوں بیٹے تاں رب پھر اصلاح فرمائی

وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ

اور دیئے ہمنے عیسے ابن مریم کو معجزے ظاہر اور قوت دی ہمنے اسکے ساتھ روح پاک کو

بھی اساں عیسے ابن مریم نوں معجزے بخشے نوری
معجزے روشن عیسے دے بن والد پیدا ہووں
تے گلاں کریاں بچپن اندر مردیاں دیہن حیاتی
جو تیں کھاؤ پیوے جو چیزاں سانہہ ٹکاؤ
تے روح قدس جو سنگ جبریل امداد عیسے نوں آئے
تے شیطاناں نوں جبریل اس رکھ اکرے نصرت یاری
تے روح کیہا جبرائیل تائیں اس کان جو وحی لیاندا
جویں روح بیاں بدن زندگانی الویں وحی آہی

تے کیتا جبرائیل اساں تس مددگار حضوری
تے ہور جو لکھے کوہڑے اندے ہو تندرست کھلوتا
تے گلاں غیبی ظاہر کریاں پاقر آنے جہانی
ہیں سبھے خبراں دیاں تساں نوں جو تیں فعل کماؤ
وچہ چھوٹی عمر عیسے دی نال جو وحی آہا ہمراہی
تا کھڑیا اوپر فلک چہارم دیکھو روشنیوں قاری
تے اسدے یاروں دین حیات سور وحدی مثل مسانند
سبب تقویت دین اسلام ایہ رافت لکھی گواہی

وَاِذْ اَخَذْنَا مِيْثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّوْرَ ؕ خُذُوْا مَآ اٰتَيْنٰكُمْ بِقُوَّةٍ وَّاسْمَعُوْا

اور جب لیا ہمنے عہد تمہارا اور اوٹھایا ہمنے اوپر تمہارے پہاڑ پکڑو جو کچھ دیا ہمنے تمکو زور سے اور سنو اور

قَالُوْا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا ۗ وَاُشْرِبُوْا فِىْ قُلُوْبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ ؕ قُلْ بِئْسَمَا يَاْمُرُكُمْ بِهٖۤ

کہا اونہوں نے سنا ہمنے اور نہ مانا ہمنے اور پلائی گئی بیچ دلوں اُن کے بچھڑے کو بسبب کفران کے کہہ بُرا ہے جو حکم

اِيْمَانُكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ

کرتا ہے تمکو ساتھ اسکے ایمان تمہارا اگرچہ ہو تم ایمان والے۔

تے جبوں لئے تساں وعدہ کیتا ہیسی نال اساڈے
تے کہیا اساں نے جو کچھ دتا پکڑو اسنوں ڈاہڈا
کفر سببوں لاں انہاں وچہ وچھے حب سمائی
کہہ تسیں جے مومن ہوکے کردے ہو ایہہ کارے
یعنے جے تسیں اساں میاں جو ساڈیول آیا
جے نال توراۃ ایمان ہوندا نا بندے غیر پوجارے
پھر اوس وچھے نوں ساڑ موسے وچہ نہر سواہ اڑائی
تا اثر مجیاں پر آیا جہدے دل وچھے حب آہی

تے اوچا کیتا طور اساں نے اوپر سراں تساڈے
کیہا انہاں نے سنیا ہے پر دل نہ منے ساڈا
خالق تھیں انہاں منکر ہوکے کیتی کفر کمائی
بُریاں گلاں ول تساں نوں لے ایمان سدھائے
پھر وچھے دی کیوں کر وعبادت تساں کو ڈالا یا
اشربت معنے سرخ سفیدی ملن دو رنگ پیائے
فرحکم کیتا تہاں پانی پیون ایس نہر تھیں جائی
اوہ رنگ سونہری اثر محبت خازن وچ گواہی

قُلْ اِنْ كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ عِنْدَ اللّٰهِ خَالِصَةً مِّنْ دُوْنِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ

کہہ اگر ہو واسطے تمہارے گھر آخرت کا نزدیک اللہ کے خالص سوا لوگوں کے پس آرزو کرو تم موت کو اگر ہو تم سچے

کہہ جے جنت ملک خدا نے کیتا خاص تساڈے
یہودی کہندے بن ساڈے کسے جنت وڑنا ناہیں
نبی کہیا جے موت منگیندے تا اووہیں مرجاندے
تے خواہش کرنی موت عزیزی وچہ حرام ایہائی
جدلگ جیون بہتر بہنوں تدلگ نیک جوائیں

بن لوکاں فر موت منگو جے ہن تساں سچ ارادے
رب بھیجیا حکم نبی نوں کہو تا منگن موت بلائیں
نہ زمیں اوپر کوئی رہندا خازن ابن عباس سوں پایا
جاں بہت ہووے ناچار اُسو یلے آکھے پاک الٰہی
جے مرنا نیک ہووے حق میرے ماریں یار بسائیں

وَلَنْ يَّتَمَنَّوْهُ اَبَدًاۢ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيْهِمْ ؕ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌۢ بِالظّٰلِمِيْنَ

اور ہرگز نہ آرزو کرینگے کبھی بسبب اسکے آگے بھیجا ہاتھوں انکے نے اور اللہ جانتا ہے ظالموں کو

تے ہرگز مول نہ موت منگن اوہ کارن بُری کمائی

تے اللہ جانے اہل ظلم دی کل کرتوت جو آئی

وَلَتَجِدَنَّهُمْ اَحْرَصَ النَّاسِ عَلٰى حَيٰوةٍ ۚ وَمِنَ الَّذِيْنَ اَشْرَكُوْا ۚ يَوَدُّ اَحَدُهُمْ

اور البتہ پاوے گا تو انکو بہت حرص کرنے والا لوگوں سے اوپر زندگی کے اور ان لوگوں کو کہ شریک لائے

لَوْ يُعَمَّرُ اَلْفَ سَنَةٍ ۚ وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهٖ مِنَ الْعَذَابِ اَنْ يُّعَمَّرَ ط وَاللّٰهُ بَصِيْرٌ بِمَا يَعْمَلُوْنَ ۝

ہر ایک اُنکا کاش کے کر دیا جاوے عمر ہزار برس اور نہیں وہ چھوڑنیوالا اُسکو عذاب سے یہ جو عمر دیا جاوے اور اللہ دیکھتا ہے جو کچھ کرتے ہیں

تے ٹھیک یہودیاں پاوینگا توبہت حریص پیارے
ہر ہک وچوں انہاں چاہے جیویا دے سالاں
نے جو کجھ اوہ کماون ویکھ رہیا اسنوں رب سائیں

آدمیاں تھیں زندگی پر اتے جو مشرک ہتھیارے
ہزارا جیون بھی انہاں رکھسی کنوں عذاب والا
لے مشرکاں کنوں مراد مجوسی جانو تھیکا ہیں

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّجِبْرِيْلَ فَاِنَّهٗ نَزَّلَهٗ عَلٰى قَلْبِكَ بِاِذْنِ اللّٰهِ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَّبُشْرٰى

کہہ جو کوئی دشمن ہو واسطے جبریل کے پس تحقیق اُتارا ہے اسکو اوپر دل تیرے کے ساتھ حکم اللہ کے سچا کرنے والا واسطے اُسکے آگے اُسکے ہے اور

لِلْمُؤْمِنِيْنَ ۝ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّلّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَرُسُلِهٖ وَجِبْرِيْلَ وَمِيْكٰلَ فَاِنَّ اللّٰهَ عَدُوٌّ لِّلْكٰفِرِيْنَ

ہدایت اور خوشخبری واسطے ایمان والوں کی اور جو کوئی دشمن ہو واسطے اللہ اور فرشتوں اُسکے اور پیغمبروں اُسکے کے اور جبرائیل اور میکائیل کی پس تحقیق اللہ دشمن

جو جبرائیل دا دشمن ہے توں انہوں آکھ پیارے
جو کجھ اس تھیں اگے آیا اسنوں سچیاں کردا
جو ویری نبیاں دا رب دا نالے ملکاں ہور رسولاں
پھر اللہ دشمن کفاراں دا جو وچ بیفرمانی
شان نزول اس آیت دا اُسن وچہ عزیزی لیاوے
جاں حضرت گئے مدینے تاں ہک وڈی جماعت یہود دا
نے عبد اللہ بن صوریا دانشمند سردار انہاں دا
جو کٹھو ہو کے آوے ہیندت نوں حضرت ختم رسالت
تاں عبد اللہ بن صوریا کہیا بیشک سچ الا ویں
پھر صوریا آکھیا ہور سوال کراں کجھ پیش تمہارے
پر میں عہد لواں جو لیتا بیٹیاں تھیں یعقوبے
ساریاں ہاں کیتی بن صوریا پھر ایہہ سخن الاوے

اوہ اذن خداوندوں دل تیرے تے ٹھیک قرآن اتارے
مومناں نوں اوہ کرے ہدایت نال بشارت فرماوا
تے جبرائیل تے میکائیل سند اسبہناں مقبولاں
جبرئیل معنے عبد اللہ وچہ عبرانی یا سریانی
اوہ ابن جریر ابی حاتم بیہقی طبرانی تحقیق دے
رل حال ہنیدا بحیثن کارن آئی نامقصود
اوہ کرن لگا آزمایش اول پچھیوس خواب تہاندا
تاں نبی کہیا دل جاگے میرا اکھیاں نیند ستاون
جو وچہ تورات اینویں ہی ہے جویں آپ حضرت فرماوو
اوہ بن پیغمبر کسے نہ معلم نبی کہیا پچھ پیارے
جے تساں خبر دیاں تاں میری کرداطاعت خوبی
جو کدیں اولاد شباہت ماں دی ہو دی بھی کیہو دی

اسدا کیا سبب تا حضرت موتی سخن پروئے
پس جندی منی او پروے بیکو وچ منی وہاوے
ایہ صفتاں جے پایاں جاون مرد منی وچکارے
جے اوہ تن وصف منی زن وچہ تا نانکیاں تے جاندے
جو ہڈ یا پٹھے تے ہور ہڈیاں نرم جو ہین تمامی
لہو گوشت ہور وال تے ناخن منی ماؤ دیوں آ کر
پھر پچھیوس جد جنت اندر جنتی لوگ ہندوہان
اول اوہناں طعام کلیجی ٹکڑا مچھلی آیا
اوس آکھیا ایہ بھی راست کہندا پھر حضرت فرمایا تنہیں
کہیا جاں لگی اسرائیل نوں عرق النسا بیماری
توجہیکر مینوں سخت بیماریوں صحت بخشے سائیں
رب صحت بخشی تاں وہ گوشت اوٹھ حرام ٹھہرائی
فر بیٹیاں اوپر بھی ایہ کھانا ہویا حرام تداہر
جاں میرا امتحان لیا تساں بھی مینوں سچا پاوندے
اونہاں آکھیا اک شے باقی جدلک ہووی تاں تسلا
کہندے کیہڑا ملک تساں پر حضرت وحی لیاوے
تے اوہ کل فرشتیاں بھیں ہمراہ ہو آہیا وے
تا کہیا ہو ویاں من تیری اسیں کردی تاں اطاعت
جے وحی لیاوندا میکائیل تاں منندے تینوں سائیں
کہن یہودی بہت سبب اس اول ایہ گل آہی
ہن جبرائیل وتا ایہ منصب اسماعیلیاں تائیں
نے دوجا خسف مسخ طاعون ہور قحط عذاب آہی
نالے سخن چھپے اوہ دسدا بھی جاسوس اہا ہی
یعنی ساڈیاں گلاں سنکر پاس تیرے لیجاوے

زندی زر دمنی اتے گاہڑی چٹی مرد بنوئے
یا زن مردوں جس منی اول جا اندر رحم سماوے
تا اولاد شباہت ہووے اوس دے پیا پیارے
پھر کیہڑے عضو منی مادر دیوں پیدا ہوون تبانندے
ایہہ چیزاں سب پیو دے منیوں پیدا ہوون گرامی
تا عبداللہ بن صوریا آکھے ایہہ بھی ٹھیک ہویاے
تا پہمائی کیا ہوگ اول تہاں نبی جواب الاون
وچہ بعض روایت گوشت مچھی یا زر گاں بتلایا
یعقوب ابنی تے کیہڑا کھانا کیا حرام سنائیں
بہت وڈا روگ گذرے مرض نہ ہٹی تا نذر شماری
تا جیہڑا طعام پیارا میں نوں کراں حرام اُستائیں
جان اپنی تے جو اوہنا نال محبت بہت رکھائی
اوس آکھیا ایہ بھی سچ کہیا تا حضرت کہیا تداہیں
پر کہیا ڈہل جو دین مرے تے ناہ اعتقاد لیاوندے
تدلگ ناہ منیساں نبی کہیا بتلاؤ بھلا
فرمایا جبرائیل میرے تے حکم خدا پہنچاوے
نے وحی لیاوے او سوچہ میں اوہناں نال شریک الاون
جو کل ملکاں بھیں نال اس ملک اساڈے سخت عداوت
پھر نبی کیہا کس گلوں دشمن جانو اسدے تائیں
جو مڈھوں وچہ بنی اسرائیلاں رہی رسالت ساہی
تے کر دتا بیکار او سخدمت کولوں اوس اساہیں
اگلیاں امتاں اوپر اوہ سب جبرائیل گماے
اسیں جو تدبیر کریندے چھپ کر اوہ ظاہر بتلائی
کرے ذلیل خوار اساؤں فرق عزت وچہ پائے

تے میکائیل کرے ارزانی فضلاں مینہ برساوے
تاں ابن صوریا دی گل سنکر وچ جیا کہیا ازبانوں
تے ہکدن حضرت عمر گروہ یہود تائیں فرماوے
اوہناں آکھیا جبرائیل تساڈے پیغمبر تے آوندا
تاں اسیں مومن ہوندے جو اوہ ملک جیہا ایہا ئی
جبرائیل اساڈا دشمن ہویا میکائیل پیارا
تاں ایہ آیت حق ہوداں رب نازل فرمائی
تاں معلوم کرے کیا تا کلمے کہن نبی حق پیارے
تے عمر کہیا میں بھی تساں پاس محبت کارن آوں
انہاں کہیا اساں دشمن ہاں ہوں جبرائیل ایہائی
عمر کہیا جس جبرائیل دے نال عداوت پائی
سو دشمن جبرائیل تے جیہڑا دشمن جیہڑا ایسے
جاں حضرت عمر آئے وچ خدمت پاک نبی سرور دے
تے معجزے راہوں شاہ رسل نے عمر تائیں فرمایا
تے رحماء بینہم وچ قرآن خدا ایہاں حق فرمایا
وچ آیات حدیثاں اکثر پائیے شان اصحاباں
ایہ مثل ہوداں جنہاں سخن جنہاں گالیاں دیندی
وچ کتب عقائد اول درجہ ہے صدیق سہارے
جو یار انوچہ تنازع ہویا سونپ خدا دے تائیں
اوہ کل یار نبی دے پیارے شان بلند اوہناں دے
اینویں منسدے بول بکن حق علی خوارج یارو

اوہ ملک تحمل والا اُس دے تھوں نعمت آوندی
جے وحی لیاوندا میکائیل تاں مندے اسیں تساں نوں
جو کیوں تسیں ساڈے پیغمبر تے ناہ ایمان لیاندی
تے اوہ اساڈا ویری میکائیل جو وحی لیاوندا
تے جبرائیل عذاب لیاوے سخت فرشتہ بھائی
اوہ رحمت انعام کرے اوہ قہر کرے آ تنکا
تے کدے کدے عمر یہودیاں ہور روایت آئی
تاں کہن عمر نوں ہکدن دوست رکھدے ہاں تیں ساں
نہ کتب تساڈیوں فضل پیغمبر اپنے تاڑن آوں
جبرائیل تے میکائیل دوہاں وچ وڈی عداوت آئی
سو میکائیل دا ویری دشمن جو جبرائیل ایہائی
جو دشمن ہویا دوہاں دا سو دشمن رحمان جلیلے
ایہ آیت نازل ہوئی آون کولوں قبل عمر دی
رب ٹھیک موافق سخن تیرے دے سخن ای عمر الا
تے اوہ نجوم ہدایت والے وچ حدیث دسایا
اوہ اہل ایماناں اوتے روشن غافل نوں اخرابا
تے سب الشیخ بکفر فتوے اہل شرح فرمیندی
وت عمر عثمان چہارم حضرت علی پیارے
تے جوں چر اکر ہکدوجے حق ناہ آفت عمر جانی
عشرہ بشرہ جنت دی خوشخبری حق تہاندے
تے لا مذہباں ہے بعض اصحاباں کیتے سب شمار

وَلَقَدْ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ اٰيٰتٍۭ بَيِّنٰتٍ ۚ وَمَا يَكْفُرُ بِهَآ اِلَّا الْفٰسِقُوْنَ ۝ اَوَكُلَّمَا عٰهَدُوْا عَهْدًا
اور البتہ تحقیق اتاریں ہم نے طرف تیری نشانیاں ظاہر اور نہیں کفر کرتے ساتھ اسکے مگر بدکار آیا جب باندھا انہوں نے عہد پھینکدیا اس کو
نَّبَذَهٗ فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ ۭ بَلْ اَكْثَرُھُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ۝ ایک گروہ ایمیں سے بلکہ اکثر ان کے نہیں ایمان لاتے۔

اساں بیشک تیرے ول اتاریاں آیتاں روشن بھارے
تے کفر نہ کردے نال انہاندے پر کافر بدکار مارے

دوسری جگہ فرمایا السابقون الاولون من المہاجرین والانصار والذین اتبعوہم باحسان رضی اللہ عنہم ورضوا عنہ ... [illegible]

کفر نوں اختیار کردے ہین۔ انہاندا اجر زیان نہیں ہوندا ۱۲ حلوائی علی عنہ

پہلا جاں عہد کرن تاں توڑے فرقہ اک انہاں غیر
ابن عباس کہے جد حضرت کہیا یہودیاں تائیں
جو مینوں سارے منوں پر تسیں توڑ گئے اقراراں

بلکہ بہت جو لوک یہودی بے ایمان دلاں تھیں
جو عہد کیتا رب میرے کارن وچہ توریت عطائیں
تد ایہ آیت اتری توڑے عہد جاں قوم اشراراں

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِنَ الَّذِينَ

اور جب آیا اُن کے پاس پیغمبر نزدیک اللہ کے سے سچا کرنیوالا واسطے اُسکے جو پاس انکے ہے پھینکدیا ایک جماعت نے

أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

اون میں سے جو دیئے گئے ہیں کتاب کتاب اللہ کی کو پیچھے پیٹھ اپنی کے گویا کہ وہ نہیں جانتے۔

تے جاں کوئی پیغمبر ول انہاں آیا نزد خدا اول
تے جدا انہاں پاس کتاب آئی تس سچا کرنوالی
یعنے انہاں کتاب خدا دی ڈالی مگر پچھے آلی
وچہ مظہری عہد یہود یاں دا جد ذکر نبی فرمایا
نہ ساتھوں عہد لیا رب جو تساں مناں حضرت تکی
تا رب انہاں روکیتا جو ایہ کار تساں نے آہی
جو تساں پاس پیغمبر آیا اوس توریت سچائی

جویں حضرت عیسے ہور محمد رب دے فضل عطائوں
تاں اک فرقے اہل کتاب اوہ مگر پچھاں جو ڈالی
گویا اوس نہ جانن عمل نہ کردے اوہ جر نہ جاندے
تا اک پیر حنیف یہودیاں نوں آکھ سنایا
یعنے من رسالت احمد ہو نا اہل اصلا ہیں
جو عہد کرو پھر توڑو تاہ مختصر اک عہد ایہا ئی
پہ تساں نال کمال شرارت اُس انکار کیتا ئی

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ

اور پیروی کرتے ہیں اُس چیز کی کہ پڑھتے ہیں شیطان اوپر وقت سلیمان کے اور نہیں کفر کیا سلیمان نے ولیکن شیطانوں نے کفر کیا۔

النَّاسَ السِّحْرَ سکھلاتے تھے لوگوں کو سحر۔

تے لگے مگر یہود اُس چیز جو سن شیطان سکھاندے
پر کفر کیتا شیطاناں اوہا بندیاں سحر سکھاندی
نے جادو کہن اوس فعل تائیں جو موجب کفر ایہا ئی
پس تسیں بنے مطیع شیطاناں چھوڑ طریق ہدایت
عزیزی وچہ سلیمان زمانے جن ملدے انساناں
وچہ اوس زمانے کجھ باتاں کہہ خبر شر کردے آہیں
جو پاس اونہاں دے عمل بہی وچہ اک کتاب ایہا دسیا
نہ جن ہن رل نال انساناں تاں اونہاں سحر سکھاون
جاں شاہ سلیمان سن آصف منیاں چھوڑ سپارہ اندر

وچہ عہد سلیماں لے سلیمان نہ آہے کفر کماندے
یعنے جو تسیں طرف سلیماں تہمت سحر لگاندے
ایہ فعل نہ سی سلیمان مگر سی کم شیطاناں واہی
اوہ پیغمبر معصوم اوپر تسیں جوڑو کوڑ حکایت
اوہ شعبدے رنگا رنگ ہور جادو دسدے گرنادانان
آکھیا سلیماں آصف نوں کر حاضر جن انہاں یاں
نے کرسی میری ہیٹھ دبا کر سب تھیں اوہ چھپائے
تا جد لگ رہے حیات سلیماں ایویں حال وکھاون
تا انساناں نوں شیطاناں تے ایہ گل آکھے بیا ہے

جو وال ملک سلیمانی سارا جادوں قائم آہا
جے کدھ ہو اوس تا ملک حکومت حاضر پا سواری
تا پچھوڑ تورات شریف جہکے ول جادو منتر واہی
جاں او ہناں ہیو واں کرسی ہیٹھوں پایا کفر خزانہ
جو تلے کرسی جس سحر دبائے عامل بھی انہاں سیتی
اوہ منتر انہاں سناون ظاہر چیزاں عجب کریندے
کسے جکڑن کسے گردن بھنن مارن کھہان تائیں
جاں فر منتر پڑہن اونہاں تے یاون لوگ رہائی
تاکر اعتقاد انہاں افسوناں تے کرن تعظیم بتاندے
تے فعل جناں دے بندیاں نسبت حکم خوارق بناندے
تالوگ جھکن دل ساڈے نالے طاعت کرن اساہاں
فر سجدے تے قربانیاں کردے جہت انہاں ارواحاں
فر اوہ کرن مقرر شرطاں کارن گندہ کلاماں
جنہاں گلاں وچہ تعظیم انہاں روحاں گندیاں کارن آئے
اتے مختلف حکم سحر دے مجلس اندر کفر دساون
یعنے قدرت علم اس ہر شے سمجھے استقلالوں
یا نام غیراں تے ذبح کرے یا سجدہ باہجہ الٰہی
اوہ فعل کفر تے فاعل اسدا ہے مرتد زوالی
اوہ کافر بنیا جانکر ایہہ حکم اس جیوں مرتداں
نہ کھن دین تس کرنا لائق وانگوں اہل ایماناں
اتے مہلت زن نوں حضرت شافعی وانگوں مرد بناوے
جو قید ہمیش رکھیوے ساحر تا اب حج نہ تھیوے
جے سحر اپنی دے یاروں اوس کوئی ناحق جان نکالی

تے اوہ دبیا ہے کرسی ہیٹھ سیغب شر ہٹا ہا
تا اوہناں دفتر گمراہی ڈا کڈہیا باہر داری
جو ہیں انجیل چھوڑ قرآن جہکے ول قصیاں کو رتبا ہی
تا تہمت سحر سلیمان علیہ السلام طرف لگائیے بے ایماناں
تے جد لگ نبی نہ آئے ساڈے تہمت زیر بر پاسی
تالوکی ویکھ لیاون رغبت بہت جاں رنگ بدلیندے
کدے اوہ بریاں تاثیر اوچہ بندیاں کرن بلائیں
یعنے جہپ آرام ہووے انہاں ہر ہر سختیوں بہائی
اتے کرن تعظیم نہایت نالے کفاراں جاندے
انہاں حکم جناندا ہے اس جہت جو پوجا اپنی چاندی
اتے جناں منتر دے لوکاں شیطاناں گمراہاں
بھی کرن ادب تعظیم نہایت جہت انہاں بدخواہاں
تا پورے ہوون وچہ شرکدے احمق لوک تماماں
اوہ منتر جنتر دسکے لوکاں پاون وچہ گمراہی
جوہن نام بتاں ارواح خبیثاں کر تعظیم الاون
بھی غیبی علم روا حاجات اوس جانن شرک وبالوں
اتے یا ہور کم ایجہے پس اوہ سحر کفر گمراہی
بھی جو کرواوے خوف کارن سحر اس قسموں خالی
تے ترن دن مہلت دیون اوس تا مڑ آوے دلیاں
تے صدقہ فاتحہ استغفار نہ کرا وس جہت عذاباں
آخر ترن دن بعد مریوے اتے امام الاوے
اتے منتر جنتر چھوڑے تا فر سحر افعال منیوے
جیوں ڈاکہ یا گل گھسٹ مارن اوس ہا اکت آکر

بقیہ بر صفحہ ۱۲۷

کجھ فرق نہیں وچہ زن مرداں جے ایہ کرتوت کماوے
نہ توبہ اوس قبول نہ توبہ طلب کرن تس آئی
تا توبہ اوس قبول ہووے اتے شافعی اکھ سناوے
تا پچھیا جاوے ساحر تھیں جے ایہ گل الاوے
تا بدلہ اسدا واجب لیون تے جے کہے زبانوں
کدے مارے کدے چھوڑے تا اوہ سحر عمد وچ مریا
جے کہے میں جادو کیتا آہا اوپر شخص فلانے
یا گذرہو یوس اسجاہک تھیں جتھہ جادو کیتم آہا
پس ایہ قتل خطا اوں حکم خطا دی اسیر آون
جو کجھ افعال اجیہے ولیاں تھیں بھی ہون اظہاراں
تے سیاں کو ہاں وے بندہ بلکو وچہ ہور جتیا اہواں
اتے نسبت کرنی افعالاں غیراں کفر ہویائے
اوہ سن سبہ چیزاں ظاہر ہوندیاں قدرت خاص الٰہی ہوں
ساحراں تے اولیا واندے افعال اسوچہ برابر
اوہ انہاں فعلاں غیر خداول نسبت کردے ناہیں
ناہیں شرک نہ لازم ولیاں مگر جو ساحر آئے

اوس کرنا قتل شہادت نال امام اعظم فرماون
جے کہے میں کرداساں ہن چھوڑیا مدت کجھ ہوئی
جو جو کسے سحر کیتا مسحور اوس جادو تھیں مرجاوے
جو سحر ہیرا کدے مہلک تے کدے ناہ خود اثر دکھاوے
میں جادو کیتا اسیر لاکن ہیرا اسحر بچیا نوں
تا شبہ عمد احکام اوپر اوس جاری کرنے لڑیا
تا نال اتفاق اس نام موافق نام اسدی بیاد ہوگئے
تا اوہ تاثیر سحر دی اسوچہ ہووے خواہ نخواہا
ایہ وچہ تفسیر عزیزی حضرت شاہ صاحب فرماون
جویں شکل و ناون تے یک شئ تھیں کردی ہور اسراں
اتے ہورا یویں جو چیزاں ظاہر پاسوں نیکا صفاتاں
تا اسجاہک کیوں کفر ہووے آکھ جواب کیاہے
اتے پیدا ہوون نال ارادے اہل اللہ دی راہوں
پر اتنا فرق جو ولی خدادے یا جو عامل ماہر
بلکہ قدرت رب دیوں باخاصیت اسمائیں
اوہ انہاں فعلاں غیر خداول نسبت کردے ناہی

اوہناں روحاں گندیاں کارن نذر کرن قربانی
فرانہاں بتاں پاسوں منگدے ایہو شرک بچھانی

عزیزی

[illegible]

جویں عادی مشرک فعلاں بدیاں رزق جویں پہنچاون
سب نسبت کردے روحاں گندیاں طرف جو کافر آہے
اوہ کرن اعتقاد جو اپنے پاسوں ایہ سب کم سوارن
اتے لوگ موحد کرن اعتقاد ایہ اسما وچ تاثیراں
جو بندے ربدے رب تھیں کرکے عرض مراد دیواون
قریہت قسم دسے سحر تباہ وچہ عزیزی پیارے
تے قتل کرن ناحق یا زن مرداں وچہ کرن جدائی
اتے قتل کرن دو زانیاں یا جو ظالم ظلم کماوے
اتے سحر کفر ارواح خبیثاں نام پڑہن تعظیموں
جیوں ہنومان بھوانی لچھمن کرن اہناں پیش و غائب
بھی کرن اہناں تعظیم نہایت سحر کفر ایہ آیا
تے جائز قسم جو دعوت علوی ملکاں کرن مسخر
تک حاصل کرنا ربط علاقہ نال ارواح اولیا والے
ترکیب نقش تعویذ بناون کارن حاجتمنداں
پر جو سحر ہووے اسو چہ وڈی کفر وسائے
یا منتر پڑہدے معنے جنہاں مہمل سمجھ نہ آون
پھر وچہ عہد سلیماں جو اہناں سکھیا کنوں شیطاناں

شفا بیماریوں بہی ہور فضل جو مثل اہناندی آون
جویں لچھمن رام بھوانی دیوی ہور اس مثل جو سارے
تا انہیں کہیں کافر ہوون دوزخ طرف سدھارن
یا کنوں خواص خلائق سمجھن خوف نہیں کجھ دیراں
پس وچہ ایمان اہناندے ناہ کجھ خلل فساد وساون
کجھ کفر کجھ فسق حرام تے کجھ مباح شمارے
جس سحروں دکھ بندیاں ہوپچے اسوچہ حرمت آئی
یا کافر نوں مارن پس ایہ سحر مباح بنجاوے
اتے جانن حکم خدا بن ایہ سب دیون ضرر نفع ول
زاری کرن ہور عجز اہناں کارن سمجھ جہناں مالک سائیں
اتے بابل والا جادو اجکل ہندواں دے وچہ پایا
نصرت نال آیات قرآن یا اسماں نال مقرر
ایہ اکثر قسم اولیاں دے وچہ فیض لئے صلحاوالے
تے حال اہناندا وچہ کتاباں تعویذات لبھداں
اوہ مدد منگدے روحاں گندیاں نام اہناں پڑہدے آہے
تاہیں اسجا ہک سب اسدی برائی جتلاون
نہ اسپر اہناں کفایت کیتی بہتے ہور زباناں

وَمَآ اُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوْتَ وَمَارُوْتَ ۭ وَمَا يُعَلِّمٰنِ

اور پیروی کرتے تھے اس چیز کی کہ اتاری گئی ہے اوپر دو فرشتوں کے بیچ شہر بابل کے ہاروت و ماروت

مِنْ اَحَدٍ

اور نہیں سکھاتے کسیکو

حَتّٰی یَقُوْلَآ اِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَکْفُرْ ۭ فَیَتَعَلَّمُوْنَ مِنْهُمَا مَا یُفَرِّقُوْنَ بِهٖ بَیْنَ الْمَرْءِ

کسیکو یہانتک کہ کہتے ہیں سوائے اسکے نہیں کہ ہم آزمائش ہیں پس مت کافر ہو پس سیکھتے ہیں اون دونوں سے کہ جدائی

وَزَوْجِهٖ ۭ وَمَا هُمْ بِضَآرِّیْنَ بِهٖ مِنْ اَحَدٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ ۭ وَیَتَعَلَّمُوْنَ

ڈالتے ہیں ساتھ اسکے درمیان مرد اور جورو اور سیکھتے اور نہیں وہ ضرر پہونچانیوالے ساتھ اسکے کسیکو مگر ساتھ حکم اللہ کے اور سیکھتے ہیں

مَا یَضُرُّهُمْ وَلَا یَنْفَعُهُمْ ۭ

وہ چیز کہ ضرر دیتی ہے اون کو اور نہ نفع دیتی ہے اون کو

تے ہاروت ماروت فرشتیاں بابل دے وچہ آیا ہو
تے نہیں سکھاندے اوہ فرشتے تک کسیدے تائیں
جس توں نا اِن کا فر ایہہ گل پہلے آکھ سناندے
تے نا اوہ ضرر پہونچان کسینوں باہجوں اذن الٰہی جل جلالہ
دو ملک آہے ادریس وقت انہاں عمل ڈٹھے انساناں
انہاں آکھیا یارب آدم بیٹے پھلتے وچہ گناہاں
تا رب کہیا جے مثل انہاندے ہووے حال تساڈا
اُتار زمیں پر غصہ شہوۃ وچہ تساں جے پاوں
تا ملکاں کہیا الٰہا اسیں نہ کریاں کم گناہاں
تا ہاروت ماروت فرشتے ملکاں خاص ٹھہرائے
تد نام ہاروت عزاتے ناں ماروت عزایا آہی
تا طرف زمیں اُتارا انہاں نوں کیتا حکم الٰہی جل جلالہ
یعنے کفر شرک ہور ناحق قتل شراب زنا ہوئی
او دو ہنہ نوں حکم احکام خدا دے وسدے بندیاں تائیں
فر دونویں ملک جہینوں پہلے فتنے دے وچہ آئے
اوس جگہ آندا پاس دوہاں ن زہرہ نام سداوے
جاں دو جو دان زن آئی اوویں طلب زناہ کریندے
بیو خمرتے قتل کروکسے ناحق پکڑ ایذائیں
آکھنوئے انہاں فعلاں پاسوں ہٹکیا پاک الٰہی جل جلالہ

اسدے بھی اوہ پچھے لگے لوکانوں پھند لایا
پر اسیں ہاں آزمائش جد لگ پہلے آکھن ناہیں
جس جادو تھیں عورت مرد انو وچہ تفرقہ پاندے
تے سکھن اوہ جو ضرر کرے اتے نفع نہ انہاں کمائی
یعنے عمل جو انساناں دے چڑہدے طرف اسماناں
تے ساتھیں کر اختیار خلافت دیتو خاص تنہاں
تا اوہ فعل تسیں بھی کرسو جیوں انسان آمادہ
تا انساناں دی یوانگ کروگے عمل تسیں بدخواہاں
رب کہیا دو ملک جنہوں جو بہت پسند تساں
اوہ عابد کل فرشتیاں تھیں لے بیکہ یاد آہی
فر نام دوہاندے بدلدے تے اُنہاں شہوت نال طلائی
جو امر نواہی بندیاں میریاں نو وچہ تساں کسنی آہی
روکو بندیاں میریاں نوں اتے پچھواپہ گناہ ہو
تے اسم اعظم پڑہ وقت شاماں جانو چڑہ اسماں
ملک فارسیاں تھیں عورت سوہنی طرف دوہاندے آئی
اوہ خواہش کرن زناہ دے اگوں زن انکار کیا و
زن کہندی ہوں نہ کرساں جد لگ ناہ تسیں بت پوجیندے
بھی تسیں اگے بت میرے دے کرو سجو دادائیں
ڈرگئی زن فر پیچھے دن بھر جام شراب لیایا

ولی ثبت نزان اتے دو بندیاں کرے عمل مرداں
کہندے مشرک تے قتل برے اساں خمر قبول اسانی
ہک بندے ڈٹھا حال تنہاں پھر اُسنوں مار گرائندے
ہک آکھن زہرہ نال خصم دے جھگڑا کیتا بھارا
انہاں طلب کیتی برائی اگوں زن انکار لیاندا
تا ہک ملک الایا ڈرسے رب دے قہر عذابوں
جاں انہاں سچا خصم جھوٹا پایا تاں زن فیر الاوے
تا اودیں ملک الایا ڈر دے رب غضب الٰہیوں
تاں انہاں قتل کیتا پھیر ناحق جاں وندا اُس دن ڈالا
جے نال میرے رل پاس بت دے کرو نماز ادائی
اوڑک رل زن نال انہاں بت پیش نماز گذاری
ہک آکھن زن آکھیا اعظم اسم دسو تساں میں
ہک آکھن بت ستاریاں وچوں زہرہ ہوسی خوب جائیں
تے نام اناہتہ زہرہ کا رن حسن جمال نہایت
جاں ہاروت ماروت لگے فرشتیں چڑھن اسمانیں
جا آندے پاس ادریس نبی دے سارا حال انہاں دے
ادریس سفارش چاہے تا رب کیتا مخیر انہانوں
عذاب قبول کیتو نے دنیا دا جو چاہ دماٹے
بابل وچ عذاب تنہاں جو ملک عراق اہائی
ہک آکھن اوہ الٹے لٹکے ہک موہدے فرمائش
ہک شخص گیا ہک جا دو سکھن جاں ایہ حال اُس پائے
چار انگل وتھ پانی سخت عذاب تریہ اجائن
کون کوئی توڑ کسے امت تئیں پچھدے ملک الٰہی

اوہ طلبن زن اوہناں تاں کر دتی پیش فساد دلاں
جاں پیا خمر تا مست ہوئے کر زنا فراغت پائی
ہک آکھن بت بھی پوجیا انہاں جسا زن وچ فرماندے
اوہ آئی پاس اوہناں دے عاشق ویکھ ہوئے انتکا
زن کہیا جے خصم جھوٹا ونا ایہ کم ہو جاندا
وت جے کہیا معافی رحمت ہوسی اوس جنابوں
جے اسنوں قتل کرو پھیر تاں تساں مقصد حاصل آوے
وت جے کہیا معافی رحمت ہوسی اوس درگاہوں
زن آکھیا جے بت میرا ہن پوجو منساں رتا لا
تا انہاں اودیں کہہ دیئیوں اوہناں تا لائی
نماز وانگ سجدے بت پوجیا رل دوہاں آخر کاری
انہاں اسم اعظم دسیا چڑھ اسیں ستارہ تائیں
اوہ صورت زن بن آیا جد آزمایا ملکاں سائیں
زنا جد اوسنے کیتا بدے نال شہاب روایت
اوہ قوت گئی نہ چڑھیا جاوے سمجھ غضب ربانی
کہندے کرو سفارش ساڈے اگے رب خلقاں دے
جو دنیا وچ عذاب سہویا اندر حشر البال
تے کتوں عذاب دوام قیاما ایہوں ڈر گئی پیارے
وچ دھرتی کو فیوالی لین عذاب قیامت تائیں
پیراں وتاں سر ہیٹھ لوہے دے چابک مار دیاون
لگائے بدن تے کیڑاں کھیں پیراں نال ٹنگائے
ویکھدیاں ڈر کلیہ پھیوس تاں ملک الاون
تاں امت وچوں شاد رسول ہیں کردے شکر ادائی
صلے اللہ علیہ وسلم

جو مِن صاف ایں عذابوں جلدی ہوگ رہائی
نہ ہرگز سحر سکھاون وعظ نصیحت کرن اشائیں
تے اُنزِل سے اُلہم یعنے کرالہام الا یا
یعنے دو بادشاہ جادوگر بابل دچہ جو آہے
ایہنال زہر مشہور ہودونویں ملک نورانی
دچہ خازن جمل کیہا ایہہ قصہ کوڑ فریب بہودا
تے وچہ عزیزی کہن ایہہ قصہ ثابت نال حدیثاں
جے قصہ سچ منیوے تا بھی عصمت فرق نہ آوے
جاں شکل انسان کیتی رب ملکاں شہوت حرص لگائی
جیوں جبرائیل آیا ول مریم بن صورت انسانی
اوس ڈیکھدیاں ہی پڑھے تعوذ شکل یک مرد بگانی
لئے ملکیت ہاروت ماروت خدا نے دور ہٹا کر
جے ملکیت اہناں رہندی تا ایہہ مانع عصمت ہوندا
جو کیہا رب فرشتیاں نوں انساں جواد خلقت پائی
لاتے ایہہ جواب فرشتیاں نا ناہ سی اعتراضوں پائی
جیوں وقت آدم دے آکھیاں ملکاں آنا سحن الایا
اتے کردے اسیں عبادت تیری رب رحمان الایا
بلکہ جو آہی حکمت رب دی وچہ خلقت انسانی
تے جے ایہہ قصہ کوڑ کہوناہے انکار حب اال
او دچہ کیہہ مرفوع صحیح کہندآں ڈیکھیں ہوئن صح اوہنوں

جیہاں جادو سکھن جاوے کوست وار کہن نسبتائی
جو ان ناں ندے کفر کرن وچہ اوہناں ناہ رہنمائیں
ابن عباس رضی اللہ عنہ لئے حسن پڑھن لکھین تکسیر پایا
ایہ کنوں معالم خازن جمل عزیزیوں نقل دیکھایا
تے ہوں ملک معصوم گناہوں جیویں رُسل رحمانی
جویں تہمت سحر سلیمان تے تویں ملکاں طرف جُھوٹ
وچہ کتب امام احمد ہوریہ بیہقی ابن حبان رئیاں
جو جس صورت وچ ہووے کائی حکم اسدا اوہا
تا حکم فرشتیاں انساناں وا کل اسو قت ایہا ئی
جاں پڑدے وچہ او وہ غسل کرے تاں لیا ملک نورانی
اَعُوْذُ بِكَ مِنْكَ اِنْ كُنْتَ تَقِيًّا جیونکر وچہ قرآنے
خلعت انسانی پہنائی شکل انسان بنا کر
جو کل گناہوں پاک ملائک کہہ عقیدہ مسو
تا تسیں بھی او وہیں کرسو جیوں انسان کمائی
پر سمجھے ناہ جو خلعت بدلیاں آفت پیسی کائی
جو کیہا انسان بناویں خون فساد جنہاں وچہ پایا
او وہ بھی حد اعتراضوں ملکاں سمجھ آسا آہا
اسدی تنہاں سمجھ نہ آئی تا ایہہ بات ہویائی
جو شاہ عبدالعزیز رحمۃ اللہ علیہ محدث دہلوی نے لکھیا ہے کیتیاں ال شرح قرآن
امام احمد ہوریہ بیہقی حاکم کردے نقل خوا صوں

وَلَقَدْ عَلِمُوْا لَمَنِ اشْتَرٰىهُ مَا لَهٗ فِى الْاٰخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ ۚ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا

اور البتہ تحقیق جانتے ہیں جو کوئی مول لیوے اسکو نہیں واسطے اسکے بیچ آخرت کے حصہ کچھ اور البتہ برا ہے جو کچھ کہ بیچا انہوں نے

بِهٖۤ اَنْفُسَهُمْ ؕ لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ ۝ وَلَوْ اَنَّهُمْ اٰمَنُوْا وَاتَّقَوْا لَمَثُوْبَةٌ مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ

بدلے اسکے جانوں اپنے کو اگر ہوتے جانتے اور اگر تحقیق وہ ایمان لاتے اور پرہیزگاری کرتے البتہ ثواب نزدیک اللہ کے

خَيْرٌ ؕ لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ ۝

بہتر اگر ہوتے جانتے

لکھا ہے وچہ تفسیر خازن لئے کبیر لئے جمل لئے مظہری لئے بیضاوی اسے ابو سعود اتے تیسیر خطیب اتے

تے بیشک ہے معلوم اینہاں جو جادو سحر چلاوے
اوس دنیا وچ کجھ فائدہ حاصل یا کجھ سنجھ نہ آوے

پر روز قیامت حصے اوسدے ناہیں کجھ بھلیایاں
اوہ چیز بری جس عوض اینہاں نے جاناں ویچ گوایاں

یعنی جان اپنی اونہاں ڈالی اندر قہر عذاباں
افسوس جو غلطی معلم کردے احمق ٹول خراباں

جے مومن ہوندے رب تھیں ڈردے پاندے اجر الہوں
بہتر ہوندا اینہاں جے معلم کردے خود اصلاحوں

یعنے دنیا وی نقصانوں لیندے اجر چنگیرے
ہے افسوس ایہ بات نہ سمجھن گندے احمق بھیڑے

لو کانوا یعلمون جو اس جا آیا ہے دو واراں
اسوچہ اشارت خوف کمال اتے گمراہی بدکاراں

یعنی جیہناں وانگی دنیا طالب بنیا ہوئے۔
تے عمل برے ہور سحر کرن سو سخت عذابیں ڈھوئے

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انْظُرْنَا وَاسْمَعُوا وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ

اے لوگو جو ایمان لائے ہو مت کہو راعنا۔ اور کہو انتظار کرو ہمارا اور سنو اور واسطے کافروں کے عذاب ہے درد دینے والا

اے مومنو راعنا آکھو ناہیں انظرنا تساں کہنا
ہو سنو قبولو اتے عذاب کفار دکھاندا سہنا

راعنا دے معنے وچہ اسباب نزول بتائے
اک معنے کرو رعایت ساڈی دو جا احمق آوے

جاں کہن یہود کلام تاں راعنا لفظ نبی نوں کہندے
اسے معنے ہور مراد رکہن او نہاں مومن لوکی ویہندے

تا مقصود ویکھی اوہ بھی لگے راعنا کہن نبی نوں
تا رب اس متدے کلمیوں ہٹکیا اہل ایمان سبھی نوں

اتے راعنا گال یہوداں آہی خاص جو چہ کہیائی
اوہ گال دی نیت راعنا آکھن سعد خیانت پائی

اوس آکھیا جو ایہ گال آکھے ہیں تس گردن توڑاں
تا کہیا یہوداں اسیں بھی مثل تساڈے کہندے لوڑاں

اتے انظرنا دے معنے ٹہیرو خوب اساں سمجھا و
اوہ رلواں حرف نہ آکھو تاہ یہوداں جھانہ رہا ہو

اسیں ثابت جس کلمے وچہ بے ادبی کجھ ادو
یا احتمال اوہ گال نبی نوں ظاہر کفر دساوے

تے جاں دو حکم معارض ہوون گل حرمت وچہ پائی
تا حرمت ول ترجیح عمل تس واجب اہل صفائی

بھی استھیں جھیڑیاں باتاں جاری وچہ کفار دی
اونہاں اُپر عمل نہ کرنا رہنا دور ابراراں

بد فرقیاں دیاں قولاں فعلاں کرنا دور بیارے
سواد اعظم دے تابع رہنا جس راہ گذرے سارے

مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ

نہیں دوست رکھتے وہ لوگ جو کافر ہوئے صاحب کتاب سے اور نہ مشرکوں سے یہ کہ اوتارا جاوے اوپر تمہارے بھلائی سے

مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ۝

پروردگار تمہارے سے اور اللہ خاص کرتا ہے ساتھ رحمت اپنی کے جسکو چاہے اور اللہ صاحب فضل بڑے کا ہے

ناکوئی اہل کتابوں کافر ناکوئی مشرک چاہیوے
جو رب تساڈے طرفوں نیکی اوپر تساڈے آوے

اتے اللہ اپنی رحمت سیتی خاص کرے جس چاہے
اتے اللہ صاحب فضل وڈے دا دے چاہے جس تاہے

یہود نصاریٰ ناخوش رکھدے فضل نبوت بھائی
جو رہی نبوت اسرائیلیاں ہن اسماعیلیاں پائی

تے مشرک ناخوش رکھدے جو تہاں ناحق دین ادہیں
جو ناکوئی نکل مٹاوے اسنوں ایہ گل چاہن ناہیں

مگراں فضل خدا دا اُگیاں ہرگز نہ کداناہیں	اوہ جس چاہے تس دیوے ہو اوہ صاحب فضل عظیم
اوہ ختم رسالت محمد ﷺ ہدایت دافع کفر جہالت	یارب بھیجو درود وسلام اوس ہر ویلے ہر حالت

مَا نَنْسَخْ مِنْ اٰيَةٍ اَوْ نُنْسِهَا نَاْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَآ اَوْ مِثْلِهَا اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ

جو موقوف کرتے ہیں ہم آیتوں سے یا بھلا دیتے ہیں ہم ۔ لاتے ہیں بہتر اس سے یا مانند اسکے کیا نہ جانا کہ

عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

اللہ اوپر ہر چیز کے قادر ہے۔

جو آیت منسوخ کراں اسیں یا اوس نوں بھلا دیئے
تا دوجا حکم آتا رہے کاں صلاحیت انساناں
نہ نسخوں ایہ مراد جو آمر خود امروں پچھتاوے
بلکہ دائمی احکام اتے مک بعضیاں وقتاں تائیں
ایہ وقت آہے وچہ علم خدا دے وقت اہناں جد آیا
تے وچہ نور الانوار اسدے فرچار قسم فرمائے
جویں عشر رضعات معلومات ناہ اس عمل تلاوت اوہی
نہ وچہ قرآن اس لکھن پڑھن پر عمل اس اوہجاں
دوجا قسم عمل منسوخ تلاوت نسخ نہ آئی
جہاد کفار وصیت خویشاں بیوہ عدت سالوں
یا کوئی جز اوس مقید نسخ یا مطلق نص منسوخوں
ہوندے نہیں جڑ جائے جد تک موزیاں قید لگائی
نہ وچہ اصول دینے کجھ نسخ ایہ کل محفوظ الاوں

تا اوستھیں بہتر یا اوس جیہے نازل کر فائدہ
بھلا نہیں توں جانے ہر شے قدرت ہے رب سانا لی
بلکہ ایہ مدت حکم اظہار کرن دا تا ہم دساوی
جویں ترک جہاد وجوب ہجرت اتے حلت خمر بنائی
تا اوس ظاہر کیتا اللہ نقل خلاصیوں لیا یا
یک سنے تلاوت عمل آیت منسوخ دووین بتلائی
بخاری مسلم وچہ دوہاندے ایہ حدیث دساوے
ننسہا تھیں ایہ دو قسم جو دلوں بھلائے جاون
لَكُمْ دِيْنُكُمْ وَلِيَ دِيْنِ جویں وچہ مصحف پڑھے جائے
حکم ایہناں منسوخ تلاوت اوسے طور رکھاون
مقید پیر وضو وچہ دھوون نال حدیث رسولوں
نہ خبراں منسوخ ہوون جویں قصیاں ذکر بنائی
پر وچہ احکام فروعی دسے کجھ نسخ ظاہر سیاون

تے حنفی آکھن نسخ قرآن قرآن حدیثوں تھیوے
تے شافعی کہن قرآن حدیثوں نسخ نہ ہووے کائی
پر اکثر یک حیثیت نال آیات نسخ فرماوں
تے بعض نسخ لفظ وچہ یکسے نقل کرن فرمایا
دو جا معنے زائل کرنا حکم اول دے تائیں
جویں حال بیمار مناسب کرے علاج طبیب سیاناں
ایویں رب حکیم مناسب بندیاں حکم لگاوے نال
بلکہ اوہ جیہا موقع دیکھے حکم اوویں گھلا

لے تے حدیث قرآن حدیث دوناں تھیں نسخ تھیوے
تے وچہ نسخ علما وال سند ابہت اختلاف پیائی
تے دوجے نال تاویل وجیدے عدم نسخ فرماوں
یک نسخے تھیں وچہ آکھن اسنوں نسخ الایا
نال حکم وجیدے جو اس کیتا اللہ سائیں
جیہی مزاج دیکھی اوہ تیسا کردا حکم عیاناں
نہ حکم حکیم اندر کجھ عیب نہ جہل علم نوں آوے
تے اوویں اندر علم الہٰی ثابت روز ازل دا

اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا

کیا نہیں جانتا تو یہہ کہ اللہ واسطے اسکے ہے بادشاہی آسمانوں کی اور زمین کی اور نہیں واسطے تمہارے سوائے اللہ کے کوئی دوست

نَصِيْرٍ اور نہ مددگار

بھلا نہیں تو جان نے اندر دھرتی ملک خدا دا
یعنے نہیں کوئی باہجھ خدا انساں کم سوارن والا

تے باہجھ اللہ جل جلالہ دے نہیں کوئی ناصر مددگار تساڈا
تے معنے ولی جو خویش قریب ہو دوست یار پیارا

اَمْ تُرِيْدُوْنَ اَنْ تَسْئَلُوْا رَسُوْلَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوْسٰى مِنْ قَبْلُ ؕ وَمَنْ يَّتَبَدَّلِ

کیا ارادہ کرتے ہو تم یہہ کہ سوال کرو پیغمبر اپنے سے ویسا سوال کیا گیا تھا موسےٰ سے پہلے سے اور

الْكُفْرَ بِالْاِيْمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ السَّبِيْلِ

جو کوئی بدل ڈالے کفر کو بدلے ایمان کے پس تحقیق گمراہ ہوا راہ سیدھے سے

کیا پیغمبر اپنے تھیں تسیں اوہ شے طلب کریندے
تے جو لالچ کارن نال ایمان کفر بدلاوے
کیہا ہو وانں موسےٰ نوں اساں تخن خدا سنوائیں
تے کہن ہو دنبی نوں کل کتاب فلک تھیں لیاویں
یا کہیا انہاں تقّن جد لگ رب اتے وکت ظاہر لیاویں

اسرائلی جویں موسےٰ پاسوں آہے طلب کریندے
او بھلا سدھے راہوں احمق اوہ بجھ راہ ہدایت
جاں سبھی کلام کہن مرسالوں ظاہر رب دکھائیں
جویں حضرت موسےٰ علیہ السلام ملی اکٹھی ہی تورات سچا دیا
تد لگ اسیں نہ منّدے تیتوں کرایہ کم جی کچھ دیں

وَدَّ كَثِيْرٌ مِّنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ لَوْ يَرُدُّوْنَكُمْ مِّنْۢ بَعْدِ اِيْمَانِكُمْ كُفَّارًا ۚۖ حَسَدًا مِّنْ

اور دوست رکھتے ہیں اہل کتاب میں سے کاش کے پھیر دیں تم کو پیچھے ایمان تمہارے کے کافر حسد سے

عِنْدِ اَنْفُسِهِمْ مِّنْۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ ۚ فَاعْفُوْا وَاصْفَحُوْا حَتّٰى يَاْتِيَ اللّٰهُ بِاَمْرِهٖ ؕ

پاس جی اپنے کے سے پیچھے اسکے کہ ظاہر ہوا واسطے ان کے حق پس معاف کرو اور درگذر کرو یہانتک کہ لاوے

اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ اللہ حکم اپنا تحقیق اللہ اوپر ہر چیز کے قادر ہے۔

اکثر اہل کتابی کافر اس مطلب نوں چاہوں
پچھے حق پچھانے انہاں دل وچہ دوکھ سوایا
تا جو آوے حکم خدا دا کارن جنگ جدالاں
یعنے چاہن یہود نساں کنوں ایمان ہٹایا
حق جانن دے بعد جو دین اسلام رسالت نالے
پس اے اہل ایماناں نوں ہن تسیں معاف کرو بدکاراں
یا جزیہ لیون کارن گھلے حکم تعالیٰ رب سائیں

جو ایماناں نوں کڑھ تساں نوں راہ کفر دے لاون
ہن درگذر کرو تسیں انہاں ایہ مناسب آیا
بیشک رب توں ہر شے اوپر قدرت جان کمالاں
مراد خدا لیقہ لئے عمار انہاں چاہندے نال رلایا
نے سمجھن بعد قرآن کتاب الٰہی برحق حالے
تا جو حکم تساں رب گھلے کان قتل اشراراں
قتال والی آیت دے نال ہے جزیہ نسخ تمامیں

وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَمَا تُقَدِّمُوْا لِاَنْفُسِكُمْ مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوْهُ عِنْدَ اللّٰهِ

اور قائم رکھو نماز کو اور دو تم زکوٰۃ کو اور جو کچھ آگے بھیجوگے واسطے جانوں اپنے کے بھلائی سے پاؤگے اسکو

اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ۝

نزدیک اللہ کے تحقیق اللہ ساتھ اس چیز کے کہ کرتے ہو تم دیکھنے والا ہے۔

نے قائم کرو نمازاں نالے دیہو مال زکواتاں
اوہ پاؤگے تسیں پاس خدا دے جو کرتوت کمائی

تے جو تسیں اگے گھلسو کارن خود نفساں حصتاں
ٹھیک تسیں جو عمل کرو سب ویکھے پاک الٰہی

وَقَالُوْا لَنْ يَّدْخُلَ الْجَنَّةَ اِلَّا مَنْ كَانَ هُوْدًا اَوْ نَصٰرٰى تِلْكَ اَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوْا

اور کہا انہوں نے ہرگز نہ داخل ہوگا بہشت میں مگر جو یہودی ہوگا یا عیسائی یہ ہیں آرزوئیں انکی کہہ لاؤ

بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ۝ بَلٰى مَنْ اَسْلَمَ وَجْهَهٗ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهٗٓ اَجْرُهٗ عِنْدَ

دلیل اپنی اگر ہو تم سچے بلکہ جو شخص کہ سونپے مونہہ اپنا واسطے اللہ کے اور وہ نیکی کرنیوالا

رَبِّهٖ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ۝

پس واسطے اسکے ثواب اسکا ہے نزدیک پروردگار اسکے کے اور نہیں ڈر اوپر ان کے اور نہ وہ غمگین ہونگے

کہن جنت وچہ وڑے نہ کائی باجھہ یہود لعنداں ایہے
ایہ حرف آرزوئیں کرن والا وچ آکھ انہاں نوں پیارے
ہاں اوہ شخص جو تابع ہویا کارن ذات الٰہی جیہڑے
نہ انہاں خوف قیامت نوں ہے نا اوہ کجھ غم کھاون
وکیل نبی نجران نصارے پاس نبی جد آئے صلی اللہ علیہ وسلم
کہن یہود نہ عیسیٰ مرسل کجھ نہیں دین تمہارا
اوہ یکدم وچہ جیددا دین ایہ پیغمبر صاف کولاوین
کہن یہود دیاں نہ کوئی وچہ بہشت نجاوے

نصارے کہن اسیں جنتی کہن یہود بہشت ہمارا
دلیل دیہو اس دعوے اتے کوئی جے سچ بول تمہارا
ہے اوہ نیکوکار ملسی رب جیہڑے پاسوں اجر کمائی
دنیا اوپر نعمت چھوڑن تھیں نا اوہ رنج اوٹھاون
بھی نجات جمع یہود ہوئی اوتھے دوہاں فرقیاں جھگڑے لائے
تے کہن نصارے دین تساں کجھ چیز نہ کرن انکارا
اوہ منکر تورتیوں اوہ انجیل نہ مول صلاحن
تے کہن نصارے باجھہ اساں کوئی جنت مول نہ پاوے

قَالَتِ الْیَهُوْدُ لَیْسَتِ النَّصٰرٰی عَلٰی شَیْءٍ وَّ قَالَتِ النَّصٰرٰی لَیْسَتِ الْیَهُوْدُ عَلٰی شَیْءٍ

اور کہا یہود نے نہیں نصارے اوپر کسی چیز کے اور کہا نصارے نے نہیں یہود اوپر کسی چیز کے

وَّ هُمْ یَتْلُوْنَ الْکِتٰبَ كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِیْنَ لَا یَعْلَمُوْنَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ

اور وہ پڑھتے ہیں کتاب اسیطرح کہا لوگوں نے جو نہیں جانتے مانند بات اونکی کے پس اللہ

فَاللّٰهُ یَحْكُمُ بَیْنَهُمْ یَوْمَ الْقِیٰمَةِ فِیْمَا كَانُوْا فِیْهِ یَخْتَلِفُوْنَ ۝

حکم کریگا درمیان انکے قیامت کے بیچ اس چیز کے کہ ہیں بیچ اسکے اختلاف کرتے

کہن یہود نصارے نوں تیں چیز کسے ناہیں
اتے کہن نصارے اوہناں نوں تیں چیز کسے ناہیں

تے پڑھن توراۃ انجیل نہ تابھی رب سچ ہیں پڑھدے
اہناں وانگوں اوہ بھی آکھن جو نا ہیں کجھ نہیں پڑھدے

پس اللہ حکم کرے گا روز حشر دیوچہ اہناں دے
جسوچہ آہے جھگڑا کردے ہکدوجے تھیں ناں دے

جاہل عرب دے مشرک آکھن مہر درعالم ناہیں
بھی اصحابانوں کہندے دین تساڈا کجھ شے ناہیں

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ مَّنَعَ مَسٰجِدَ اللّٰهِ اَنْ یُّذْكَرَ فِیْهَا اسْمُهٗ وَسَعٰی فِیْ خَرَابِهَا اُولٰٓئِكَ

اور کون ہے بہت ظالم اُس شخص سے کہ منع کرتا ہے مسجدوں کو یہ کہ ذکر کیا جاوے بیچ اسکے نام

مَا كَانَ لَهُمْ اَنْ یَّدْخُلُوْهَا اِلَّا خَآئِفِیْنَ

اوسکا اور سعی کرے بیچ خرابی اسکی کے یہ لوگ نہیں لائق تھا واسطے انکے کہ داخل ہوں اسمیں مگر ڈرتے

سے وڈا ظالم ہے اوہ شخص جو ہٹکے لوکاں تائیں
وچہ مسیتاں ذکر خدا دا کرنے دیندا ناہیں

بھی اوہ کوشش مسجد دی بربادی وچہ کردے
ایہ لوگ نہ لائق اہناں جو وڑن مسیتی مگر ان ڈردے

ایہ آیت حق قریش جو مشرک یا وچہ حق نصارے
جاں لڑے یہود نصارے ایہ گل کہے اہناں آشکارا

اے توم قریش ہوو وچہ مکے جو تساں حضرت تائیں
مسجد مکیوں کڈھیا ذکروں ہٹکے لوگ تساہیں

تا ہیں ہٹکے تھیں ذکر عبادت ہویا باری
تساں کیتے دو ویراں کر توجہ کوشش کیتی ساری

ایہہ وچہ معالم خازن کیتا ذکر دوہاں سرواراں
یا نالی نصرانیوں تساں عداوت کاں یہودا شراراں

اوہ نصرانی جدہو یا نصارے لے ہمراہ اُٹھائیں
بیت المقدس تے چڑھ دھائے کارن ظلم بنائیں

اہناں بیت مقدس ڈھایا مسجد وچہ نجاست پائی
وڈے قتل کیتے اتے چھوٹے قید کیتی اسرائی

اوس مسجد ہٹ اُجاڑی ہور کتاب توراۃ جلائی
اوہ جگہ نجاست ڈالے موئیاں ہڈ بے ادبی چائی

فر عمر زمانے اوہ گھر اہل اسلام اوساریا سارا
مک آکھن بخت نصر دا لشکر ڈھیگیا اوہ گھر پیارا

اوہ اہل بابل تھیں نالی اسرائیلیاں جنگ چا اوس رچایا
تا سنگ یاری طرطوس رومی اوس بیت مقدس ڈھایا

جو یحییٰ قتل یہودیاں کیتا تا اوس غیرت آئی
ایس عداوت کارن بخت نصر اہناں ہمراہی

ولادت گاہ عیسیٰ دا اوہناں تھیا ڈھنگا وہنا یا
دوویں رہے نہ ڈھنے لائق اوس مسجد وچہ آیا

بیت المقدس دی بربادی وچہ رومی نصرانی آئے
ال والی طرطوس رومی جو تھا نصرانیاں آیا

وچہ عہد صدیق نہ کوئی مشرک رہیا وچہ عمر دے
لئے وچہ خلافت پہلی دوجی کسے یہود نصارے
تے اجکل شام غرب وچہ نال عنایت پاک الٰہی
نہ کافر مشرک وڑن مسیتی گمراں ڈردے ڈرنے
استھیں ثابت ظالم وڈا جو مسجدوں روک ہٹاوے
جاں مسجد ہوئی ویران گویا تس روکن ثابت آوے
نے لفظ خرابی عام بھاویں اوہ مسجد ڈھایاں تھیوے
خرابی مسجد روکن ذکروں وو ہاں حرمت آئی۔
روکن خوف نہیں جے شرعی غرض ہووے اسکائی
یا کہنوں معین وقتاں لگے کرن اذان جماعت
تے روک امام اجیہا قوم ہووے تنگ جیدے پاسوں
بھاویں اتھے ویرانی مسجد منع ذکر بھی آوے
اس کارن جو ایہ کم موجب بربادی دے ناہیں
لے جو اذکار حرام یا بدعت منتر گندے مندے
بانگ تے خطبے رافضیاں وچہ جنہاں سب اصحاباں
اوہ جیوں آباد ذکر تھیں ایویں اجڑے ممنوعاتوں
ہر ہر ذکر نماز عبادت داخل وچہ ذکر دے
تے وچہ تعظیم مسیتاں چاہیئے کوشش کرن زیادہ
تے بہت پسند شہر تھیں جاگہ مسجد نزد خدا دے
اتھے بہتا اون وچہ مسیتاں رب ایمان نشانی
جو مسجد کرے آباد نمازوں خوشخبری اس آئی
جو وچہ اندھیرے مسجد جاندا اوس گناہ جھڑ جاون

جو مسجد کعبے دے وچہ داخل ہوون اہل حرب دے
ناہ سی زور جو کنوں اطاعت باہر ہووے آشکارا
تے شہراں ہور مسلماناں دیاں وچ بھی ایہ گل پائی
ایہ وچہ خلافت فتح عثماں ہوئیں خبراں کر دے
روکن تھیں بربادی مسجد ظاہر لازم آوے
تاں اوس وچہ نماز نہ ہوسی منع ذکر ہو جاوے
یا بند ذکر اذکار اذان صلوۃ جماعتوں [illegible]
جے منع ذکر ویرانی مسجد قصد نہیں بھائی
جیوں کان حفاظت چیزاں یا کوئی ہور مصالح بھائی
ایہ بھی جائز روکن بھی جو فعل اس مثل قباحت
یا خوف جماعت گھٹ ہووندا اوکھے کہنا [illegible]
تاں بھی خوف نہیں کجھ نہیں امریں روک ہٹاوے
تے ناہ بربادی مسجد بلکہ ایہاں امراں وچہ اصلاحیں
اوہ وچہ ذکر نہ داخل بھی اشعار جو غیر سوہندے
ایہ کنوں مساجد روکن بھی ہور جو اوس مثل خرابی
بھی بدعات افعالوں مسجد ہے بربادو صفا توں
پر کوئی نمازیاں اوچے ذکر نہ جائز ہے جیوں کر دے
اسکارن جو فرماندے ہن مرد فقیہ خدا دے
نے ناخوش ہے جاگہ بازار خدا دے [illegible]
جو کرے نہ وچہ مسیت وڑے سجدہ [illegible]
ہے جو محروم عبادت دل ہت تس سخت خرابی آئی
جو وضو کر گھر تھیں ہور مسجد طرف [illegible]

[illegible]

دل نیت جا مسجد اندر فرض نماز گذاراں
پہلے قدموں دور گناہ تس دو جتوں شان اوچیرے
تے خوشبو کرنی عوداں عطروں ستھری فرش وچھائے
ہور مسجد نقش نگار نہ کرنی وچہ عزیزی لیئے
تے جھاڑو کرنا مسجد وچ ہور دور کرن گھر کنڈی
لئے وچہ صحاح جد یک تساڈا مسجد اندر جاوے
تے ہے او سنت فرض یا کائی نفل پڑھی اسجائی
جو وقت اجیہا آیا جسو وچہ نفل نہ پڑھنے آئے
ایہہ جیہیں وقتیں نفل نہ جائز اندر کتب دسیوے
پھر کم اپنے جاوے مگر نہ پڑھنے نفل جوازاں
تا فرضاں بعدا وہ نفل بنے تے اوہ اسوقت مناہی
ہن ایت زمانے جاہل احمق مسئلہ سمجھن ناہیں
ایہہ جاہل خلاف حدیث فقہ جو کرڑے ہیں جھاں واں
تے ہو خاتوں قیامت تھیں جو مسجد دیوچہ جاوے
تے جاں مسجد وچہ جاوے اول سجا قدم ٹکاوے
نہ چاہئے بیٹھن حلقہ کرکے لوکاں پیش نماز دے
تے وقتے شاہاں امراواندے کرنے جائز ناہیں
نہ اوچی بولن جائز کھوڑن ہتھیا اسیت مناہی
تے کرن سوال حرام فقیراں مسجد وچ فرمایا
تے بابجھ ضرورت مسجد اندر سون کراہت آئی
تے ٹھکن مسجد وچہ گناہ جے تھکے ترت اٹھاوے
تے کار ریگر تائیں وچہ مسجد کری کار مناہی
تے پڑھن اشعار توحید یا نعتوں ہور وعظ نصیحت

تس ہر ہر قدم کرے کم تھیک انگوں برخوردار ل
جنت وچ بے گرداں کوڑیوں مسجد ناہ نوڑے
جو باہجہ تکلف پاک مصفٰے اوہ مسجد وچہ پائے
تا وچہ نماز یا نابے اوس پاسے نظر نہ جائے ملا
ایہہ مہر جنت وہاں حوراں سنداں کھیا رسول سوہندے
تا پہلے بیٹھن تھیں دو رکعت مسجد نفل بجا سے
تا نفل ادا مسجد دی ہووں دیکھ عزیز یوں بھائی
جویں بعد عصر ہور فجر دو پہر غروب طلوع فرمائے
چاہیئے موہنہ کر قبلے ول یکساعت ذاکر تھیوے
ایہو حال فجر دیاں سنتاں رہن جو کنوں لحاظاں
ہاں دو ہنڑے سورج تا اوہ پڑھے تے فارغ بھائی
جے سنتاں رہ جاں تا پچھوں پڑھدے انہیں خوائیں
وکھو وکھی لا مذہباں ول سنگے کر ہوا واں
تا پڑھے درود سلام نبی وسنے دعا کارن جو دلیاں دے
تے انیویں کھیا گدھے اول جاں باہروں جاوے
وچہ گلاں دنیا دی جو بیہودہ غیب ریا زوں
بلکہ منہ کر قبلے بیٹھن ذکر کرن رب سائیں
تے بہو شان بہو دائی الرکیاں پہلے رو کن کھیائی
تے ہے مگر وہ اوہناں نیوں تا جو پڑھے نہ رسم الالیا
ایہہ وقت ضرورت جائز سونا دیکھ عزیز یوں بھائی
جے نرم زمین آپٹ کراہن جلدی اوس دباوے
نگہ جے وچہ اعتکاف تے نیتی باہجہ تے اوس ناہی
ایہہ پڑھنی جائز وچہ مسجداں تاکرا اوس فضیحت

تے وضو غسل حجامت مسجد وچ نہ روا فرمائی
جے پانی مستعمل تے وال ہور میل نہ ڈولے کائی

تے کھا کر کچا ثوم پیاز نہ مسجد وڑنا آیا
ہور حقہ پیکے بن مسواک وڑن مکروہ الایا

تے کرن عمارت مسجد جیہا حاجت اوسدی آئی
اُٹھ جانوں الوں قدر موافق خرچ اجر ایہا ہی

جو کرن آباد مساجد اونہاں خوشخبری جانوں
تے جو برباد کرن سو وچ رہن خوار دیانوں

لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

واسطے اُنکے بیچ دنیا کے رسوائی ہے اور واسطے اُنکے بیچ آخرت کے عذاب ہے بڑا۔

وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

اور واسطے اللہ کے ہے مشرق اور مغرب پس جدہر کو منہ کرو پس وہیں ہے منہ اللہ کا تحقیق اللہ تعالیٰ جل الہ

سب لہندا اُچڑھدا اُنگارن رب دے ملک اوہدا ہر جائیں
منہ کرو ہو جس طرف اوسنوں ہیگا اللہ سائیں

تے بیشک ہے رب فراخی والا جاننہار دلاں دا
تے لفظ وجہ دا متشابہ تحقیں مظہر توجہ فرماندا

تے یعنی کہن مراد اُسدی ہر طرف رضا اُس آئی
اساں چاہیے من بے کیفوں اس کنہ سپرد الٰہی جل جلالہ

تے حاکم کہے وچ نفل نمازاں ہے ایہ آیت آئی
جو باہر شہروں اسواری تھیں نفل روا ہر جائی

بھاویں منہ پھرے کسے پاسے پڑھیاں نفل نمازاں
وچ حالت اسواری دے تک فرماون ایہ رازاں

جاں کعبہ نہیں معلوم تاں جائز ہے جس طرف کھلووے
پر قاضی کہے ایہ قول ضعیف الٰہی پہلے صحت ہووے

بلکہ واجب کرن تحری نیت جے کعبے تائیں
تاں جت پاوے دل جھکے کرے اوس طرف نمازاں تائیں

وچ احمدی کہیا جاں فوج نبی نے قبلے طرف بنائی
بدل ہور ہنیرے پاروں کل متغیر بھائی

تاں ہر اک نال تحری اوسجا خود محراب بنایا
بعد نماز جاں لو لگی تاں فرق محرابیں پایا

یعنی خط محراب بدے او کعبیوں لاسبہے پاندے
تاں پیش نبی صلی اللہ علیہ وسلم دے وچ مدینے آکر حال سناندے

طلب اجازت کرن جو مرکے پھرن او نمازاں
تاں رب فرمایا بعد تحری جائز اوہ نمازاں

فرمیو کرو جتول اُتول تیس جلوہ قدرت باہو
نور الٰہی نظر ہوئے تیں تسوں نظر دوڑاؤ

نہ جہت نہ فوق بلند نہ نسبت نہ عرش مکان الٰہی جل جلالہ
تے باجھ زمان مکان جہت رب حاضر ناظر بھائی

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ

اور کہا اونہوں نے کہ پکڑی ہے اللہ نے اولاد پاکی ہے اوسکو بلکہ واسطے اسکے ہے جو کچھ بیچ آسمانوں کی اور زمین ہو سب اسکا

تے کہن یہود عزیر نبی نوں بیٹا رب بنایا
تے کہن نصاریٰ عیسیٰ علیہ السلام تائیں بیٹا [illegible]

تے مشرک کہن فرشتیاں ربدیاں بیٹیاں کرماں ہارے
تاں رب کہیا ہے پاک جو تہمت لاون اوہ [illegible]

بلکہ ملک اللہ دا جو شئے وچ زمین آسماناں
سب وچہ توحید اطاعت اوسدی [illegible]

تے ابن عباسوں رب فرمایا جل جلالہ بیٹے آدم والے
مینوں گالی دیتی تے ایہ اس لائق [illegible]

تے گل ایہی جو اللہ جل جلالہ کارن ثابت کرن اولاد اں
قنوت قیام لغت وچہ ہو جو کرکے عجز کھلوئے

پس اللہ جل جلالہ او ستھیں پاک جو پکڑے دھیان بیت فساد اں
وچ خازن ہور معالم معنے موتیا نوانگ پروئے

بَدِيْعُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۗ وَاِذَا قَضٰۤى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُوْلُ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ

پیدا کرنیوالا آسمانوں کا اور زمین کا اور جب مقرر کرتا ہے کچھ کام پس سوائے اسکے نہیں کہ کہتا ہے واسطے اسکے ہو پس ہو جاتا ہے

خلقت ہاے زمیں اسماناں کم کوئی جد چاہوے
بن بیچ اوہ پاون چیز نویں جیس مثل نہ اگے کائی
تے کن امر قضا عام خلائق تے بل خاص اہائی

فرماوے ہو بس ہو جاندا ذرہ ڈھل نہ لاوے
قضا دا معنے حکم تے فارغ ہون خازن فرمائے
نال اوسدے جو خلقت پیدا ہوچکی ہے بھائی

وَقَالَ الَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللّٰهُ اَوْ تَاْتِيْنَآ اٰيَةٌ ۗ كَذٰلِكَ

اور کہا اون لوگوں نے جو نہیں جانتے کیوں نہیں کلام کرتا ہے ہم سے اللہ یا کیوں نہ آتی ہمارے پاس نشانی۔ اسیطرح

قَالَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِّثْلَ قَوْلِهِمْ ۗ تَشَابَهَتْ قُلُوْبُهُمْ ۗ قَدْ بَيَّنَّا الْاٰيٰتِ

کہا تھا ان لوگوں نے جو پہلے انسے تھے مانند بات انکے کی یکساں ہو گئے دل انکے تحقیق بیان کیں ہمنے نشانیاں

لِقَوْمٍ يُّوْقِنُوْنَ ۝

واسطے اس قوم کے کہ یقین لاتے ہیں۔

تے کہیا جیہلاں کیوں رب سخن نکروا نال اساہیں
یعنی آوندی کوئی دلیل اجیہی صاف اسانوں
تے اویں کہے کلام اہناں جو کافر اگلے ساہے
تے بیشک اساں نشانیاں کھلیاں دسیاں کر اظہارا
ہین حاجت نہیں دلیلاں کہ نرمن بھاوناہیں
ہن کہیاں گلاں ایہ کفر دیاں لائق سنن نہ آہاں

جو ہمی بات کہے یا کوئی اساں آیت کھلے سائیں
جو شک شبہ اٹھ جاندا سارا کافر کہن عبث اونوں
دل دہاندے تنہاں نوانکوں وچہ کفردے آہے
انہاں نوں کاں کارن جیہڑے کرن یقین اقرارا
جو کاں نوں توحید رسول سنداں تم ہیں اصلا جیں
توں نا وہ غم کھائیں پیارے یا دہ وچ گمراہی ہرباہاں

اِنَّآ اَرْسَلْنٰكَ بِالْحَقِّ بَشِيْرًا وَّنَذِيْرًا ۙ وَّلَا تُسْــَٔلُ عَنْ اَصْحٰبِ الْجَحِيْمِ

تحقیق ہمنے بھیجا تمکو ساتھ حق کے خوشخبری دینیوالا اور ڈرانیوالا اور نہیں پوچھا جائیگا تو رہنیوالوں دوزخ کے سے

حق دسے نال بشیر نذیر اساں گھلیا تینوں ثابت
بشیر جنت دیاں مومناں نوں خوشخبری دیون والا
یعنی اے محبوب تسیں نہ غمگین شکل بناؤ
تا غم کریں جو خلق تمامی وچ اسلام نہ یا وی

تے تینوں ہرگز پوچھ نہ ہوسی دوزخیاں دی بابت
اتے نذیر کفاراں دوزخ کنوں ڈراون والا
تسیں بشیر جنت تساں لائق ہس تکھ شکل دکھاؤ
جے منکر کوئی نہ ہووے تاں توں کسنوں ڈراویں

وَلَنْ تَرْضٰى عَنْكَ الْيَهُوْدُ وَلَا النَّصٰرٰى حَتّٰى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ ؕ قُلْ اِنَّ هُدَى اللّٰهِ

اور ہرگز نہ راضی ہونگے تجھسے یہود اور نصارے یہانتک کہ پیروی کرے تو دین انکے کی تحقیق اللہ کی

هُوَ الْهُدٰى ؕ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِيْ جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ ۙ مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ

وہی ہے ہدایت اگر پیروی کریگا تو خواہشوں انکی کے اس چیز کے پیچھے کہ آئی ہے تیرے پاس

مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيْرٍ

علم سے نہیں واسطے تیرے اللہ سے کوئی دوست اور نہ مددگار

یہود نصارے پیار یا تیں تکھیں کدے نہوون راضی
کہہ تحقیق ہدایت اوہی جو گھلے رب سائیں جل جلالہ
تاندہ کارن اللہ تھیں کوئی یار نہ مددگاروں
اس تھیں ثابت کندیاں فرقیاں پیرو ہون نہ شاہی جل جلالہ
جتا ضعف اتے مسکینی اندر اہل ایماناں

جد لگ تینوں پاون ناہیں دین اپنے وچہ بازی
تے جے جان پچھان کدی توں ٹریں انہاندی ایہی
جو سچا دین تے قبلہ کعبہ خاص خلیل انوار دین
غضب عذاب خدا دا ہووے کارن اس گمراہی
اوہ سب شامت ملن جنہیں دی فرقیاں اہل ایماناں جل جلالہ

اَلَّذِيْنَ اٰتَيْنٰهُمُ الْكِتٰبَ يَتْلُوْنَهٗ حَقَّ تِلَاوَتِهٖ ؕ اُولٰٓئِكَ يُؤْمِنُوْنَ بِهٖ ؕ وَمَنْ يَّكْفُرْ

جو لوگ کہ دی ہے انکو کتاب یعنے توراۃ پڑھتے ہیں اسکو حق پڑھنے اسکے کا یہ لوگ ایمان لاتے ہیں ساتھ اسکے اور جو

بِهٖ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ۟ اور جو کوئی کافر ہوا ساتھ اسکے پس وہی لوگ ہیں زیان پانیوالے

اساں دتی جنہاں توراۃ انجیل قرآن کتاب بیانیا
تے جو اوسدے منکر اوہو گھاٹا کھاونوالے

اوہ پڑھدے اوس جو حق پڑھنے اس دا اس ہنر
سے کنوں قرآن علوم تمامی ظاہر ہون نکالے

يٰبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ اذْكُرُوْا نِعْمَتِيَ الَّتِيْٓ اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَنِّيْ فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعٰلَمِيْنَ

اے بیٹو یعقوب کی یاد کرو نعمت میری جو انعام کی ہے میں نے اوپر تمہارے اور یہ کہ بزرگی دی ہے میں نے تمکو اوپر عالموں کے

وَاتَّقُوْا يَوْمًا لَّا تَجْزِيْ نَفْسٌ عَنْ نَّفْسٍ شَيْـًٔا وَّلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَّلَا تَنْفَعُهَا

اور ڈرو اوس دن سے کہ نہ کفایت کریگا کوئی جی کسی جی سے کچھ اور نہ قبول کیا جاویگا اوس سے بدلا اور نہ فائدہ

شَفَاعَةٌ وَّلَا هُمْ يُنْصَرُوْنَ ۟ دیگی اونکو شفاعت اور نہ وہ مدد دیے جاوینگے۔

اے بیٹے یعقوب کرو تسیں یاد میرے انعاماں
انے ڈھیک بزرگی دتی میں تساں اوپر کل جہاناں
نہ بدلہ عوض قبول ہوسی ناہ نافع ہوگ شفاعت
اس آیت وچہ مراد شفاعت اوہناں نافع ناہیں
ضمیر جو منہا تنفعہا ہے راجع نفساں گندیاں
تے اہل ایماناں کان شفاعت ثابت ہے اجماعوں
وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ وعدہ خاص شفاعت
اہل ایماناں آس شفاعت یاری اوسدہ اُڑے

ادہ انعام جو اوپر تساڈے کیتم عاماں تاماں
تے ڈرہو اوسدن تھیں جاں ہکدوجے کم نہ آسن
تے ناں اوہ یاری دیسے تہاں نہ انہاں عذر سماعت
جو لائق غضب عذاب ابد ادے ہوسے اہل ہوائیں
جو اہل کفر دے حق شفاعت کرنی ناہ سوہندیاں
شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكَبَائِرِ ہے متواتر باہجہ نزاعوں
إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا پڑھ آخر تک آیت
تے بے ایماناں اہل انکاراں آتش دوزخ ساڑسے

وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ ۖ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا ۖ
اور جسوقت آزمایا ابراہیم کو رب اسکے نے ساتھ کئی باتوں کے پس پورا کیا انکو کہا تحقیق میں کرنیوالا ہوں تجکو

قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِي ۖ قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ ۝
واسطے لوگوں کے امام کہا اور اولاد میری سے کہا نہیں پہونچیگا عہد میرا ظالموں کو

تے جنہاں کلمیاں نال خدا نے ابراہیم آزمایا
رب کہیا میں ٹھیک لوکاں دا تدہ امام بنایا
تاریخ عہد میرے نوں ظالم پاوے ناہیں
اوہ کلمے امر نواہی یا جو حج مناسک آئے
استنجا مسواک ہور ختنہ موہنہ نک پانی پاون
بجرانوں وچ بابل تدوں خلیل نوں باپ لبیا یا
تے مشرف خلیل اللہ دے سارے فرشتے منہ نہ آئے
قوم لئے پیو ہوئے تیس دشمن چھوڑ دیس تین بہارا
جاں حکم ہویوس ختنے دا عمر خلیل تا اسی سالاں
خلیل اسحاق دا ختنہ کیتا ستویں روز الا دن نہ
نے ستویں دن حسنین بہائے ختنے ختم رسالت
تے اوس فرمانبرداری پاروں رب صاحب فرمایا
بعد تیرے جو نیک ہوسن مدہ تا بعد اوہی کرسن

اوس پورے کیتے اوہ سبھ کلمے جو خالق فرمایا
اوس پورے کیتے اوہ سبھ کلمے جو خالق فرمایا
ابراہیم تاریخ دا بیٹا یعنے آذر پا ئیں
یا اوہ اوس احکام جو وچہ فطرت اسلام دسائے
تے والیاں بسر بغل نہوں ہور بالکی کرن الا دن
تا نمرود پیسر کنعان اوتھے حاکم کافر آیا
جو مشرف انہاندے طفلی وچہ بھی ظاہر کامل سا ہے
تا شام فلسطین طرف سدھایا ابراہیم سہارا
تا تیشہ پکڑ کیتوس خود ختنہ سدیاں حکم بجالاں
تے تیر ہویں روز ذبیح اللہ دا ختنہ سی عمر دون
تے کہیا جو مومن ہے کرے خود ختنہ وچہ اسحالت
میں تینوں ٹھیک امام کریساں آدمیاں سر سایہ
اطاعت تیری واجب ساری جاں تیری پیڑ من

اتبع ملة ابراہیم نبی نوں ہویا حکم تد ایہس
جاں ابراہیمؑ نوں نال امامت بخشیا فضل الٰہی
تاں رب جواب کیہا ناہ پاوے عہد میرے دے تائیں
پر معنے عہد رسالت قول اصح ہو دیکھن امامت
تے معتزلہ اس وچوں لین امامت فاسق والی
امامت کنوں مراد خلافت جیوں کشاف الا وچ
فر آکھن اتھیں ثابت واجب عصمت وچہ امامت
نہ فاسق روا شہادت بھی اس روا اطاعت ناہیں
ناں اوس روا نماز امامت ناہ تس خبر منیوے
مراد خلافت ظالم جے تاں کافر اتھ مراداں
تے ظالم روا خلافت ناہ پر فاسق جائز آئی
تے عصمت لازم نبیاں اسوچہ بھی اقوال لیاون
ایویں بعد وحی آوندے نبیاں پاک بتاندے
تے بہتے سخن لکھے اس اندر عالم تفتازانی
تے قبل وحی بھیں کفروں آہے پاک نبی اجماعوں
تے کنوں کبائر عمداً عصمت ہے جمہور بتایا
نہ سہواً عصمت قول اکثر دا بعضیاں عصمت لائی
خلاف جبائی فرقے اسوچہ بھی اس تابعداراں
تے کنوں صغائر ہور کبائر پاکی شاہ رسل نوں
گناہ صغیرہ ہور کبائر حضرت ختم ؐ رسالت
امام اعظم جو بیچ فقہ اکبر وچہ ایہ مذکور سنایا
لغزش اوہ جو بیچ آدم بھیں بن قصدوں کم ظاہر
ایہ احمدی وچہ تفسیر علامی عصمت حال سنایا

فر ختم ہویا ایہ شان امامت اوپر بحر عطائیں ﷺ
تاں عرض کیتی اولاد میری بھی کر ایہ شان عطائی
یعنی رحمت میری ظالم لوگ نہ پان کدائیں
اہل اسلام تے ظالماں کنوں مراد کفار رہندامت
یعنے فاسق تائیں ظالم آکھن اوہ ہر والی
تے ایہو مذہب رافضیاں دے رافت آکھ سناوے
جو ظلم تمام گناہ تے ظالم روا نہ ایہہ کر امت
فر کیونکر روا امامت اوسدی آکھیا اہل ہوائیں
کہیا اہلسنت جے معنے کرن اس جو وچہ عرف سنیوے
اسکاراں جو ظالم مطلق ہون کفار رہند اونہاں
جو عصمت شرط امامت کارن جائز ناہ ایہا پائی
اک قبل وحی دے کوڑ گناہوں نبیاں پاک الائن
تے بعضے اسوچہ بعد وحی دے ظاہر قید لگاون
وچہ شرح عقائد کل پیغمبر کذبوں پاک نورانی
بھی بعد وحی معصوم ہمیشہ باہجہ خلاف نزاعوں
خلاف اسوچہ حشویہ فرقہ جہمیہ بھیں پایا
تے کنوں صغائر عمداً عصمت ناہ جمہور گواہی
تے کنوں صغائر عصمت بالاتفاق نہ ثابت آئی
نہ قبل نہ بعد وحی کجھ لاحق ہویا دسیل نوں
ہر گز کدے نہ کیتا آہا اک لحظہ یک ساعت
تے لغزش ثابت نبیاں باسوں ایہہ بھی ذکر الایا
تے بعد وقوع نہ اُسپر محکم ہووے ظاہر باہر
تے وچہ مرج البحرین محدث عبد الحق فرمایا

نغزش جیونکر لے ہے جلدیاں اونکیہ ذرا آجاوے
پھر جیب ہووے اوہ ہوش نکلنے اپنی قدم سنبھالے
بھی نغزش اوہ فعل جے لوک عوام کرن اُتھائیں ہو
وچ شرح مواقف انہاں مسلیاں با تفصیل لیایا
جاں عصمت وچہ انبیاواں لوکاں مختلف قول الائی
نہ مومن کارن شرط امامت اندر عصمت کائی
تے ابابکر صدیق خلافت ثابت ہے اجماعوں
تدے امامت فاسق ظالم کارن جبا ئز آئی
صَلُّوْا خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَّفَاجِرٍ مِّنَ الْمُؤْمِنِيْنَ فقہ اکبر وچ بیانی
تے لا مذہب ہاندے وکیہ عقائد عملیات ہپیارے
تے ظالم فاسق مومن ہوندے ناہ اوہناں کفر لگیوے
تے لا مذہب من اہل قبلہ تھیں ظاہر باہر ہوئے
جو منکر ہوون ضروریات اسلاموں کفر اونہاں ئی
اوس حالت وچہ قدم اوسدے نوں ذرہ نغزش آوے
ڈگا ناہ نہ اوس کجھ بگڑیا نغزش ایس مثالے
نہ بدلے اُسدے بچڑ ہووے کجھ عبدالحق فرمائیں
جے تدہ شوق زیادہ اُسول چاہیئے نظر دوڑایا
پھر عصمت وچ امامت کتھوں ثابت قدم دسائے
پر کا فرباہ امامت لائق ہے اوہ ظالم واہے
بھاویں مطلق عصمت ناہیں انہاں باہجہ نبیاں
لئے ہے مکروہ امامت فاسق وچہ نماز بتائی
جس بدعت پونچے حد کفر تس مگر نماز نہ کائی
یہاڑاں جیڈے کفر انہاں دے ظاہر دسن سارے
انہاں مگر نماز روا پر نال کراہت کھیوے
وچہ فقہ اکبر دے شرح علی قاری نے دیکھو
جو ہیں رب تائیں جسمانی ہور مکانی سمجھن واہی

وَاِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَاَمْنًا ؕ وَاتَّخِذُوْا مِنْ مَّقَامِ اِبْرٰهٖمَ مُصَلًّى

اور جب کیا ہم نے کعبہ کو جائے ثواب واسطے لوگوں کے اور امن والا اور پکڑو تم مقام ابراہیم کو جائے نماز

تے جداں اساں کیتا کعبہ مجمع جایک امن تساں
اے اہل ایمان جاں بیت اللہ دے وچہ جے حرف تساں نے
اوہ ابراہیم مقام اس جایک پتھر پاک ڈسکایا
یک کہن مقام خلیل سبیت حرام اتے فرماندے
کعبہ مسرح یاقوت جنت دیوں دو در لعنہ وانہم
اوہ پہلے حضرت آدم باسوں اوپر زمیں دے آیا
تے پھر وہ مقام خلیل اللہ دیوں جگہ نماز ٹکاجان
تاجگہ نماز بنا اوہسنوں حکم کیتا رحمان سنئے
اوہ سو چہ نشان مبارک قدم خلیل اللہ دا آیا
مزدلفہ عرفات حرم اتے کنکر جیتہ لگاندے
زمرد سبز کنوں ہک اہندے ہک پتھر مدیوں سارے
لے تند پلیاں تس اندر جنت والیان کہن سہایا

جو قبلہ ہے اسماناں جیتے بیت المعمور نورانی
حکم ہویا سی آدم تائیں ساڈا بیت بنلے گھر
فر حضرت آدم اللہ اگے کیتیاں عرض دعائیں
تا رب کہیا خلیل اس کم نوں ہے میں خاص بنایا
تے او ہو کعبہ قبلہ آیا بغوی آکھ سنایا
جے مشرک ناہ قس چھوہندے روشن ہوندا لک آسماناں
جو بنی آدم تھیں عہد لیا رب آہا روز ازل دے
تے ویلے نوح طوفان کعبے نوں چاک کھڑیا اسمانی
تے ایہ مقام خلیل وقت لگ رہیا خالی خالی
مقام خلیل اُتے اک بدل سایا آن لگایا
تے بعضے کہن ہوا دے پاروں جا لگ حضرت پائی
تے پنج پہاڑاں دے پتھراں تھیں کعبہ بنیا پیارے
تے جس پتھرتے چڑھ کر ابراہیم عمارت کر دے
ہن اس دے پتھر تائیں ابراہیم مقام بتاندے
جو میرے پاس تساڈے حضرت خاص امانت آئی
پھر جبرائیل مناسک حج خلیل تائیں سکھلائے
جیوں حج بیت اللہ دا تساں سمے نال بلند ندائیں
وچ ہر سمت جیہناں حج آیا ہر اک لبیک پکاری
رب گرداگرد اس حرم کیتا او تھے کرن شکار مناہی
تے گھا بوٹے اس جاوں پٹن ٹھیک حرام ایہا ای
تے امن ہرا دعذابوں دکھوں جیاں امن او تھائیں
بھی حرم شریف مدینہ ہے جتھے شاہ رسل صلی اللہ علیہ وسلم دفنائے

او سدے ایہ مقابل تے وچہ ہکس روایت جانی
تا پاک ملک آدم نوں او سدے آن نشان بتائے
اولاد میری تھیں خادم تے معمار اسدے کرسائیں
تے وچہ معالم تے بیت المعمور زمیں تے آیا
تے ابراہیم مقام رکن یاقوت جنت دیوں آیا
اوہ حجر اسود آسمانوں آیا حاصل مطلب نال
اسکارن اوہناں حجر الاسود ملیا نال وفا ندے
تے جبل قبیس اندر سنگ رکھیا جبرائیل نشانی
تا حضرت ابراہیم امر تھیں نہیں کعبے دی ڈھالی
تے غیبوں سنیاں قدر سایہ دے جاپے بیت بنایا
وچہ بعض روایتاں جبرائیل نے کعبے جا لگ تائی
اسمٰعیل علیہ السلام پتھر سی ڈھوندا ابراہیم علیہ السلام اوسارے
اوہ نیواں اوچا ہو جاندا سی قدر ضرور نہ ہر دو
جاں کعبہ ہویا تیار آواز رکھ جبل قبیسوں پاندی
حجر اسود کڈھ اس تھیں لاں مقام لئے دی جائی
پھر ابراہیم خدا دے حکموں بندیاں حکم سنائے
تے اوہ آواز سنے ہر اک نے مشرق مغرب تائیں
جو پٹھاں بہ شاہ مایاں وچ بھی ایہاں ہر عنگذاری
ہے ڈری شکار حرم دی حد نہ پوندی اوس تباہی
مجمع کنوں مراد اکٹھ جو حج کارن ہوند آئی
یا ایہہ مراد جو گرداگرد او سچا ہک حرم ہویائیں
او سدی گرد بھی حکم اوہا جو مکے حرم سوہائے

پھر وجہ فضیلت مکہ وجیہہ دے اختلاف لیائے نی
پھر وجہ فضیلت دوہاں شہراں برکتوالیاں بھاری
تے سبھاہنگ تے ختم رسالت رونق ہے فرمائی صلی اللہ علیہ وسلم
ہک آکھن اسماناں نوں بلکہ عرشوں شان اچیرے
جے اسماناں پر کل زمین نوں دے افضل شرافت
عمر تے عبداللہ بن عمر بھی ایسے طرف سدائے
تے بہتے عالم ہور مکے تھیں افضل کہن مدینہ
پر روضہ برکت والا حضرت مکیوں افضل آیا
روضہ افضل کعبیوں مکیوں افضل بجمہ مدینہ
اوہ منبع کل حسنات اتے اوہ معدن کل کمالاں
چاہیے ادب تعظیم دوہاں دا کرنا اہل ایماناں
ساہنوں چاہیے ادب تنہاں نہ کرنے عیب تنہاں دے
مومن خالص سجانگ دی کردے صفت کمالی

لبعضے کہن مدینہ افضل مکہ بعض الائے
جماع امت اتفاق علماواں عبدالحق نتارے
وہ جا انگ افضل کل زمینوں ہے اتفاق علمائی
جتھے دلبر ڈیرے لائے اوسدے قدر ودھیرے
لائق ہے جتھے روضہ ہویا نبی بھر کرامت صلی اللہ علیہ وسلم
ہور طرف انہاں ہک ٹول صحاباں بھی ٹک فرمائی
تے لبعضے کہن فضیلت مکے پاسوں شہر خزینہ
بھی کعبہ تھیں او سجانگ دا اللہ شان ودھایا جل جلالہ
اس پاسے ترجیح محدث دیوے صاف نگینہ
نعمت دوہاں جہاناں جبو چہ صاحب حسن جمالاں
جبو لے ادب ہویا اوہ بیشک راہندا وچہ خسراناں
جو کوچے دلبر دے ہمسائے اعلے شان اونہاندے
نے کچھے مومن کرن شکایت او سجانگ ہر حالے

وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

اور عہد کیا ہمنے طرف ابراہیم اور اسمٰعیل کے کہ پاک رکھو گھر میرے کو واسطے طواف کرنیوالوں کو اور اعتکاف کرنیوالے کے
اور رکوع کرنے والوں کے اور سجدہ کرنیوالوں کے

تے ابراہیم تے اسمٰعیل تھیں پکڑیا عہد اساں نے
گرد وپھرنے والیاں کارن بھی جو گوشہ بیٹھن
مراد طہارت شرک بدعت تے کرنا دور گناہاں
تے ہویا فرض مکینوں رکھن پاک نجاست پاسوں
طہرا صیغہ تثنیہ ظاہر خاص خطاب دوہانوں
تے طہرا پڑھن بشدد کان مبالغے ہے فرمایا
تا ہیں رکھن پاک مسیتاں کفر شرک برآیوں
تے ہر ہر فعل حراموں فرض طہارت کان مسیتاں

کرنا پاک میرا گھر دوہاں لازم جل تساں نے
اتے رکوع کنندیاں کارن بھی جو سجدہ کرسن
تے توحید عبادت ذکروں کرو آباد تنہاں ہاں
تے کل مسیتاں کرن طہارت سمجھن ایس قیاسوں
پر ایس خطابوں طرف عموم اشارت کل بندیانوں
یعنی بہت رکھو پاکیزہ بیت میرا جو آیا
بھی غائط بول شراب ہور کل نجاست کرن جدا یوں
تے مکروہات افعال ہٹاون ایہہ بھی چنگیاں ریتاں

جو کوڑا ککھ تے بوئیں گندیاں بھی منہ گم نالے — دور کرن سب استھباں جنھیں اجر کمالے
ہے مسجد خاص عبادت جگہ نہ کارن دنیا واران — جوہیں وچ وٹن گل دنیا دے سب ناجائز یاران
لام آیا تخصیصی اسوچ غیراں دخل نہ کائی — یعنی باہجوں ذکر عبادت چھوڑ افعال برائی
تے مسجد خاص نہ ملک ہووے کجھ مرد کہیدے پیارے — بھی جو چیزاں تابع مسجد اوہ بھی ایس شمار دے
تے خاص کعبہ دا حکم نہ کیتا اللہ کان طہارت — تا کل مساجد ایس حکم وچ پاون خوب اشارت
جو وچہ رمضان اعتکاف بھی وچ ثواب اس آون — بھی دو عمرے نال اجر تس شاہ رسل فرماون
تے جنبی حائض نفسا تائیں کرن طواف مناہی — بھی مسجد وڑن نہ جائز نا ہتھ لان کلام الٰہی
تے لکھن پڑھن قرآن انہاں نوں بھی نہ جائز آیا — تے باہجہ وضو ہتھ لاون مندا آپ نبی فرمایا
تے اہل تصوف کہن اشارت اس آیت وچہ آئی — جو ابراہیم تے اسمٰعیل نوں ہویا حکم خدائی
جو پاک رکھو تسیں گھر میرے نوں خواہشاں دنیا پاسوں — جو میرے باہجہ نا خواہش دل وچہ دنیا رہے ہراسوں
جاں کل حرصاں دنیاوی تھیں دل خوب فراغت پاوے — تا لائق انوار الٰہی پاون دا بن جاوے

مولانا روم علیہ الرحمۃ والغفران

مے نگنجم در زمین و آسماں — لیک ہا شم در دل مومن نہاں
کہ قلوب المومنین عرش آمدہ — قابل انوار حقانی شدہ
از نہاں در دل ندانی ایچواں — کہ خدارا خانہ دل شد مکان
او تقدس خالیا از سر مکاں — لا زمان و لا مکان او را بداں
ہر کہ او را او مکان گوید اگر — او شدہ از کافراں لائق سقر

وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهٖمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا بَلَدًا اٰمِنًا وَّارْزُقْ اَهْلَهٗ مِنَ الثَّمَرٰتِ مَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ؕ

اور جب کہا ابراہیم نے اے رب میرے کر اس شہر کو امن والا اور رزق دے رہنے والوں اسکے کو میووں سے جو کوئی ایمان لاوے ان میں سے ساتھ اللہ کے اور دن پچھلے کے

تے کہیا خلیل جاں یارب کر اس شہر مکے نوں تائیں — جگہ آرام تے وسنیکاں اس میوے رزق کھوائیں
بیٹرا امن انہاں تھیں رب مینے نال روز قیامت — اوہ نال خوشی دے میوے کھاون لوک انعام کرامت
ایہ دعا منگی سی اسکا سن ابراہیم سوہنا رہے — جو کعبہ وچ زمین پتھریلی پتھر دسے سارے
نہ دانا نہ پیدائش اتھے نہ کجھ کھانا دانا — نہ ہو سامان معیشت حاصل پاوے تد وسنا
ایہ شفقت کارن دعائیں کیتیاں ابراہیم خلیلے — تا وسدے ہن اس گھر نہ فاقیوں مرن اسے ربا جلیلے

قَالَ وَمَن كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

کہا جو کوئی کفر کرے پس فائدہ دونگا اوسکو تھوڑا پھر بے بس کرونگا اسکو طرف عذاب آگ کے اور بُری ہے جگہ پھر جانیکی

رب کہیا جو منکر اوہ بھی فائدہ تجھ اوٹھاسی ۔ پھیر گھسیر اکے دوزخ دیوچ منّدی جاہگ جاسی

اہل ایماں تے کفاراں بھی پہونچی رزق اساڈا ۔ پر اہل کفر دی روزی تھوڑی مدت باہجھ زیادا

اوہناں وچ دوزخ اوڑک جانا خواہ نخواہیں ۔ ناخوش بلکہ ملک بلی اوہناں پکڑ گھسیٹ وچ بھائیں

ہے طائف شہر جو پاس مکے اوہ شام زمینوں آیا ۔ میوے تس بوہت لذت والے پاکیزہ فرمایا

اوہ قطعہ اوکھاڑ وحی لیا گرد مکے ستوں بہوایا ۔ تا جو طائف نام ہووس پھر رکھیوس من جتھے آیا

میوے اسیجا ہگ دے ہوون عمدہ چنگے تاہیں ۔ تے امن مراد جو گرد کعبے دی حرم کیتا رب سائیں

اوب انے تعظیم جدھے نت لوکی کردے آہے ۔ اوسدیکار ن لوکاندے دل رب جل جلالہ سطرف بھیوائے

جو غلے مصر یمن ہور شام وں کارن آئے آون ۔ تے قافلے تنہاں لٹوں ڈھڑیوں نال امنّد جادن

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا ۖ إِنَّكَ أَنتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

اور جب اٹھائی ابراہیم نے بنیاد کعبہ کی اور اسمٰعیل نے اے رب ہمارے قبول کر ہمسے تحقیق تو ہے سننے جاننے والا

جاں نیو کعبے دی ابراہیم تے اسمٰعیل اٹھاندے ۔ کریں قبول اساتھیں رب ساڈے تد سا ہن الاندے

سوں ہیں تحقیق دعا سا ڈیوں سنوا جانن ہارا ۔ خدمت ضعف دعا حاجات اساڈی دیکھن ہارا

نوں بیشک پھیر آ نوالا اوڈی رحمت والا ۔ نسک عبادت اہل لغت وچ ہور ذبیح نرالا

مناسک جمع تے نسک واحد ہے منسک جا تیلاندے ۔ یعنی اساں عبادت جاہگ یارب دس فرماندے

یا دسیں جا قربانی یا کل حکم شریعت الٰہی ۔ تا رب دعا قبولی گھل وحی احکام سکھائے

یعنے جائیں حج دیاں دسیاں تا عرفات پہونچایا ۔ اوتھے ابراہیم نوں جبرائیل عرفت آکھ سنایا

تا کہیا خیال عرفت جاتم جو دسیو من تائیں ۔ تا نام عرفات اوسجاہگ عرفہ نام اسر وزدا ہیں

تے اس آیت تھیں منکر عصمت نبیاں حجت لیاون ۔ یعنی انبیاواں تھیں جائز ہوں گناہ بتلاون

جو توبہ ہوندے بعد گناہ جو کیتی خاص رسولاں ۔ جے پہلے خطا نہ کیتی پھیر کیوں توبہ ہے مقبولاں

جواب اسدا اسّں جا دن اندر لکھیا نال صفائی ۔ دعا توبہ دی ظالماں کارن نبیاں فرمائی

آیا نال عبارت الظالمین ہے جو جتھاندے آیا ۔ اولاد خلیلوں تا اوہناں کارن توبہ لفظ الایا

یعنی جو اولاد میری تھیں ظلم کرن اے سائیں ۔ کرکے عفو اوہناں تھیں تہاں طاعت طرف جھکائیں

ظاہر جیہا ایہ دعا خود نبیاں کارن ہے مقبولاں ۔ انہے مراد اولاد حقیقت وچہ آہی معقولاں

یعنے کہن جاں ابراہیم تے اسمٰعیل دوہاں نے ۔ بنیاد کعبے دی چالی تا ایہ دعا منگی اوہناں نے

جو سنت جاری ہو وسن پہلے کرن اطاعت ۔ جو توبہ کرن اسجا ہگ ہو ول پاک گناہوں شامت

مدارک وچہ ایہ شفقت یاروں ابراہیم دعائیں
سن وچہ عزیزی قصہ کعبہ جویں خلیل بنایا
تا چھوڑ وطن گھر خویش خلیل حراں ولے طرف سدھایا
اوس لوچہ نیت دنیا طمعیوں ابراہیم اوکھیراں
نگر اوپر توحید خلیل نے محکم قدم ٹکایا
تا ویکھ ایہ چال ماران ووہاں دی قہر غضب وچہ آیا
تا حضرت لے سارہ نوں نکلے سارہ عرض کریندی
من خلیل ٹرے لے لوط ہمراہ جو بھانجہ آہا
اوہ جبدی سوہنی عورت ویکھے لیندا کھس دھنگانے
جے ہووے تس بھائی یا ہور وارث لون ہمراہی
تے ایہ احوال ظلم دا سنکر ابراہیم علیہ السلام ڈریندا
سارہ تائیں حضرت ابراہیم علیہ السلام ایہ گل سمجھائی
مت آکھیں ایہ شوہر میرا بلکہ آکھ سنائیں
تے اس ظالم دے ہتھوں سانوں رب محفوظ رکھیگا
تا اچاچیت پیادے شاہ دے خبر حسن سارہ
جو حسن انزر لاثانی ظالم حکم کیتا لے آؤ
تا کنوں خلیل پیادیاں کھچ اپہ زن نیاندہ گے
جاں سارہ ظالم لیگئے شروع خلیل نماز دعائیں
جو راہ دا گرد و غبار رہیا تن مہلت بخش اساہاں
تا وضو کرکے بی بی سارہ کھلی نماز گذارن
جاں ظالم دیکھیا وچ نماز اوس نہتی دیر لگائی
تا جکڑے گئے ہتھ اوسدے ہو بیہوش زمین تے جھڑیا
سارہ دیکھ ڈری مت پیادیاں خبر دوے شاہ حالوں
یا رب چھوڑ اس ظالم نوں ہن عبرت اسنے پائی
اگے وانگ ہوئی تس حالت تا جو تیجی واری
پا ایہہ قوم جنہاں تھیں اسنوں شہر باہر ٹراہیم
بی بی سارہ ہاجرہ نوں لے آئے پاس خلیلے

اولاد اپنی دے کارن ایوس اندر حمل سنائیں
جاں آتش نمرود ول ابراہیم نوں رب بچایا
چاچے پاس اوس بیٹی بخشی عقد نکاح کرایا
یعنے کڈھ توحید ایماں نوں اندر کفر لویڑاں
تے بی بی سارہ بھی اس کم وچہ خاوند ساتھ رلایا
مال اسباب لباس تینوں کھس گھر تھیں باہر چلایا
میں حکم تیرے تھیں باہر ہوساں توں بھی من کہندی
قصہ مصر دا کیتو نے اوتھ شاہ ظالم اک آہا
جے خاوند زن نال ہووے تس کردا قتل عیانے
اوسنوں قتل کردا پوچھیا اوتھ خلیل الٰہی علیہ السلام
جو سارہ حسن جمال نہایت جلوہ ٹھاٹھ مریندا
جاں آون تدہ لین پیادے بات نہ کرنی کائی
جو ایہہ ہے بھائی تے ہیں دینی تدہ اتھائیں
تے عزت حرمت ساڈی تائیں ضائع ناہ کریگا
شاہ دے پاس کہن جا اج اک زن ہوئی آندیکا
جے خاوند اوسدے نال ہووے تاں اسنوں مار گواؤ
فرمایا ہے خواہر دینی چھوڑ اس زن ایہ وگے
شاہ دیکھ جمال ہویا بدنیت بی بی کھلو استائیں
تا گرد تاراں رسم عبادت اپنی پہل بجاہاں
بھی بی کرے نماز تے لگی خالق پاک پیاران
تا چاہیوس وچہ نماز پڑھے ہتھ لمان کیتوس چالی
ہونہ تھیں جھک گئی سارہ کیا ظالم نوں رب پھڑیا
ست ہیں قتل کرن دعا منگیوس قادر جل جلالہ
جاں تس ہوش ہوئی تا موذی اونہیں آہش لائی
تا کہندا لیجاؤ ایہ عورت ہے جادوگر بھاری
تے مثل اسدی ہک عورت ہووے اوہ بھی اس نال الاؤ
اوہ آہے وچہ نماز ڈٹھے جاں سارہ طرف خلیلے

پھیر سلام کہیا دس بی بی کیونکر جا ل وہا یا
جاں وہ قصد کیتا بھائی دیتو فس رب سزائیں
شہروں باہر کڈھ ہو اسنوں ہے جادوگر کالی
ہاجرہ اُسدا نام خبر سن پیغمبر خوش ہو یا
تے ابراہیم دے آون نوں ڈٹھ خلق غنیمت جاتا
فر اوس زمیں وچہ بہت فراخی پیغمبر نے پائی
نے کٹھا وگ مواشیاں ہو یا لنگر خوب لگاندے
تے حضرت لوط نوں روم شہر ول گھلیا نال رسالت
کہے خلیل الله نوں میں تدہ ہاجرہ بخشی پیاری
تا اسیں ول پرچا نیسے سنکر ابراہیم الایا
شاید اس تھیں بیٹا ہووے تینوں نا خوش آوے
لاکن سارہ گل اپنی تے بہت کیتے اصراراں
سارہ رکھدی گود اندر اس ہاجرہ دودھ پیاوی
جیونکر مرد بیگانہ نظر پھیر ویوں تکدا ناہیں
تا بدن وچہ مکان اکلے اسمٰعیل پیارا
الکھیں تکیہ پسر نوں جوش محبت پدری آوس
تے اجا چیت خبر سارہ نے ایس امر دی پائی
جو ایہ لڑکا سن مائی گھر تھیں باہر کڈھ خلیلا
ورجیا بہت خلیل الله اکن سارہ باز نہ آئی
تا کر اسوار دوہاں نوں حضرت منزل منزل جاندے
فرمایا رب انہاں وہاں چھوڑ دیہو اسجائیں
تے اوس زمیں سے آوس ناسے ناکوئی وسد ساہی
روٹیاں کجھ مشکیزہ پانی کھیسے رکت مجھور ہما
تے فرمایا پیا شیر پسر نوں رکھ ٹردا جائی
فرمایا اے حضرت مینوں سنجے چھوڑ سدھاوے
جنگل سخت اوجاڑ تھیں تجھے سایہ لیہدا کائی
تا حضرت اسمٰعیل دی مائی اوڑک ایہہ فرمایا

کہندے شکر الله جل جلالہ ظالم تھیں رب صاف بچایا
آخر ہوناچار کہیا اوس چوبداراں دے تائیں
جو زن مثل اسدی تک اگے کرواسدے ہمراہی
پھیرا و تھوں کر کوچ فلسطین جانب قصد بھنوایا
نذر نیازاں بخشن لگیاں لوکاں قدر پچھاتا
بہت غلام خریدے نال زراعت بہت بجائی
انہاں کدھی رسم ضیافت بھکیاں طعام کھواندے
تے سارہ تائیں شوق اولاد دے بہت ہو یا اس حالت
شاید اس تھیں پیدا ہووے کوئی فرزند سہارے
دل تیرے وچہ غیرت بہتی نالے رشک سوایا
ظلم کریں مت اس پر حضرت بیوی نوں سمجھاوے
تا جو شکم ہاجرہ دیوں ہووے اسمٰعیل اظہاراں
یہ ڈر اسدیوں ول فرزند نہ نظر خلیل اٹھاوے
اووی ابراہیم نہ تکدے بیٹے طرف کدائیں
کجھڑ ہاجرہ چکیا دیکھے ابراہیم سوہارا
گود اپنی وچہ پکڑ پسر نوں بولی کجھ فرمایوس
غلبہ کیتا غیرت ڈاہڈا موہوں سخن الائے
لیجا اوس جنگل وچہ نا دہ جتھے پانی گھا سن خلیلا
دعا منگی رب حکم کیتا کر جیوں سارہ فرمائی
جا پہوچے اوس جنگل وچ ہن جتھے بیت ربی ہن پائیدے
تا خانے کعبے پاس تلے اک رکھ بٹھاں تھا ہیں
ناہ پانی ز دانہ گھاہ ہریا ول او تھا اک پر آہی
ایہ تھوڑا کھ ہاجرہ نوں دتی ابراہیم فرشدان
ایہ گل آکھ چھپان پرتے ہاجرہ مگرے دوڑی
جس جنگل وچہ نہ پانی دانہ ناہ کھنن وسا ہے
بیوی کرکے پکار حضرت گل کوئی پرتد و ہرائی
کیا تساں ایہ حکم خدا تھیں کیتا اس کتھے تاں آیا

آہو صرف خلیل کہیا ایں ہاجرہ آکھ سناوے
دلنوں دے تسکین آئے دل اسمٰعیل پیارے
تے جاتا ابراہیم علیہ السلام ہن مینوں ہاجرہ ویکھے ناہیں
جو اے رب ساڈے ٹھکانے اولاد اپنی ہیں چھڈ سدایا
تے حضرت ہاجرہ رضی اللہ عنہا جد تک پانی خرچے روٹیاں آیاں
جاں پانی مکا پیایں دوہاں تے ڈاڈھی غالب آئی
جندڑی کلمل ماں پتر دی حالت سخت وہائی
آو ستے چڑھ کر دیکھے کدھرے بندہ نظری آوے
پہاڑ اوتے اسقدر چڑھی جو لڑکا دسدا رہیا
اوتھوں لاہ امید اتر مروہ طرف سدہاری
مت اسو یلے طفل کنوں ہیں نظروں غائب ہووا
ایس خیالوں بطن وادی وچہ بی بی دوڑ لگائی
جاں مروہ پاس گئی اتناہی اوپر جبل سدہائی
سبجے کھبے ویکھ رہی کوئی چیز نہ نظری آوے
زمین پدّھرے تے لیے آہستہ پھیر بلند سدہاری
صفا تھیں مروہ طرف تے مردیوں طرف صفا دی جاوے
تا بندہ یاد کرے اوہ حالت جو بی بی سر آئی
بندہ بیکس عاجز انوالی او سجا شکل بناوے
پس جاں بی بی مروہ دیول جھکڑ وار سدہائی
تے طرف آواز خیال رکھیں پھر اونویں کیچ سنادی
ایہ گل آکھ زبانوں جدے پاس پسر دے آئی
چشمہ آب زمین تھیں وگیا بی بی پات چنار ہی
مشک بھرے اسپانیوں ڈردی مت پانی گم جاوے
رب بخشے مائی اسمٰعیل جے جلدی کردے ناہیں
فراوس چشمیوں خود ہووے نالے اسمٰعیل پواوے
ایہ جا بیت اللہ رب تساں ضائع کرنا ناہیں
جو لوگ وسن اتھ اوہناں بھی ناہ ضائع کرسیا ہیں

ہن مینوں پروانہ کسے رب کافی ہو جاوے
لگی شیر دیون تا نظروں گذر خلیل سدہارے
تا کعبے دیول کر متھا اوچے رب تھیں کرے دعائیں
پاس تیرے گھر جنگل خشک اندر اسے بار چھڈایا
کھاندے پیندے شیر جنھاں دے تد لگ جاں اوتھاں
تا جو نال پیاس زمین دے ڈگدے ہوش ونجائی
جاندی طرف پہاڑ صفا جو پاس آہا اوسجائی
یا دسے کوئی بینکھی جستھیں آب نشان دساوے
سجے کھبے ویکھ رہی کجھ نظری مول نہ پیا
دوہاں پہاڑ یاندے وچکارے بی بی سوچ وچائی
شیر درندہ آن گھڑس مت کیا اسوقت بناوا
دامن اپنا چاکر بی بی دوڑی سخت اوسجائی
جو اسماعیل نہ نظروں چھپے گئی اسقدر کائی
تا طرف صفا متوجہ ہو تس وادی دوڑ لگائی
اویں حضرت بی بی ہاجرہ دوڑ کیتی ستواری
تاہیں دوڑن حاجیاں کارن اوتھے مقرر آوے
بھی فریاد رسی جو تہاں کیتی پاک الٰہی
وچہ حضور خداوند عالی رحمت وافر پاوے
سنے آواز کہے کوئی ناہ کر خوف خطرا مائی
بی بی کہے افسوس تیرے کول ہووے داداساڈے
ویکھے زمزم پاس فرشتے اڈی قدم لگائے
پانی لابہنے وگی وے مت گردے وٹ اساری
تے اسیں پیاسے رہیئے پھر اتھ شاہ رسل فرماوے صلے اللہ علیہ وسلم
تے وگن دیندے اس چشمے نوں جے ہن جاری کیتا سیاہیں
فروتی ملک تسلی ہن تساں خوف نہیں کجھ آوے
ایہہ لڑکا رہو دیناں بناوے اس گھر تائیں
تاجا کعبے دی ٹبے وانگ بلند آہی اوسجائیں

تے پانی دے ہڑ آون لنگھن بچے کھیے داؤں
تاجر ہمیاں تھیں جماعت کجھ کناریوں آئی
کعبے گرد تکن کجھ پنکھی تاں آپس وچ کہندے
حال معلوم کرن نوں اوہناں بندہ اک ودڑایا
اک عورت اک لڑکا ڈیرا اوس پانی ڈٹھا
مائی بھی وچہ رہن تہاندے راضی دلتھیں آئی
کر ایہہ شرط قبول اوہناں اُتھے مال اپنے منگواۓ
تاں اسمٰعیل جوان ہوۓ اوہناں بولی عرب سکھائی
سرواراوہناں دے لڑکی بخشی اسمٰعیلے تائیں
تے شکم سارہ تھیں پیدا ہویا سی اسحاق پیارا
بعد اجازت نال شرائط ڈٹھا کان زیارت
پونچہ کیتا معلوم جو ہو گیا لڑکا عمر جوانی
کر معلوم پسر دا خانہ دروازے پر آئے
حال شکار کرن ڈٹھا اوہیں گذر کریندے
کیونکر ہے گذران تساں سن بی بی آکھ سناوے
کیتی بہت شکایت سنکر کہیا خلیل اوتہائیں
بدل دہلیز توں ورانی دی ایہہ تد لائق ناہیں
جاں اسمٰعیل آئے کجھ نور نبوت برکت پاوے
اک بڈھا مرد سوار اس رنگ دا شکل اجیہی والا
حال تساڈا پچھیس دلوچہ اسمٰعیل بجھائی
مائی تھیں اوہناں حلیہ حضرت سنیا آہا سارا
تے حال اساڈے روزیدا اوہناں پچھیا میں بتلایا
پھر اسمٰعیل کہیا اُس حضرت سخن کیا فرمایا
میرا کہیں سلام اول تس پچھوں ایہہ بتلائیں
حضرت اسمٰعیل کہیا اوہ والد میرا آہی
سو میں تینوں چھوڑیا لپنے ناہیں ایندے گھر جائز
اوہ عورت گھرا سمٰعیل دے وسدی آہی بار

اسمٰعیل تے ہاجرہ اوسیجا وسدے فضل اکہوں
اوس جنگل وچہ نال قضا دے سفر ستائے بھائی
جتھہ پانی تے آبادی ہووے مرغ اٹھائیں ہندے
آن کہیوس اک چشمہ غیبوں جوش اٹھائیں لیایا
شوق ہویا اتھہ رہنے مائی کنوں اجازت منگدے
ہاجرہ کہیا اجازت ہے پر حق پانی تاں ناہی
جگہ مبارک اندر ساریاں خود گھر بار بنائے
پاک فصیحے لائق نکلیا خوب فہیم صفائی
پودراں سال عمر تاں مائی فوت ہوئی اُسجائیں
پرورش وچہ اوس رو دھی تاں گھٹیوس شک آشکارا
نہ دایوں لیہے نہ دیر کرے ناہ ٹھہرے اوتھہ کرامت
بھی ہویا گھر باری تے اوس آکھی گذر سدہائی
لئے اسمٰعیل اگے اتفاقوں کرن شکار سدہائے
جاں ملاقات نہ ہوئی در پر نونہہ نوں آن سدیندے
تنگ گذران خرابی و بلا مشکل وقت وناوے
جاں خاوند تیرا گھر آوے تس بعد سلام الائیں
ایہہ گل موہنوں آکھ مڑے کجھ جانب شام نزائیں
پچھیا اسجاہے کوئی آیا تاں زن حال سناوے
دروازے تے آ اوس مینوں سدا آہا شلا
اوہ حضرت ابراہیم آہے پیر بزرگ ربانی
پھر بی بی اسمٰعیل دی سارا حال کیتا آشکارا
ہے تنگ گذراں اساڈے حضرت فاقہ فقر سدہایا
عورت آکھیا آکھیونے جد خصم تیرا گھر آیا
جو سر دل گھر اپنے دے بدلے ایہہ تس لائق ناہیں
مینوں کہہ گئے چھڈ ایہہ عورت گھر تیرے جا آئی
جاں ایہہ عورت چھوڑی دوجی ہو ردتی اُستائیں
تاجو خدمت دے پچھے ابراہیم سوہارے

سارہ کنوں اجازت چاہی کارن پسر زیارت
نہ دل پھیر دی ہوئی تسلی بے نظری آہی
جاں بیٹے گھر پہنچے مڑ پھر اسماعیل نہ پایا
جم جم آئیے یا حضرت جی مرکب تھیں لہہ آؤ
تا حضرت نے فرمایا حکم نہ ہیٹھے لہن دا آیا کو
گھڑی ہو دی اوس ٹھہرے بھی قدم خلیل شکاوے
گنگھی پھیری تا اسدیلے اُس بی بی دے پاسوں
ہو گئے شکر گذار اخلاق شوہر دے ظاہر کردی
کھلے ہے گذران اساڈی بہت فراخی پائی
حضرت اسماعیل علیہ السلام جنگل تھیں لحم شکار لیاوندے
ڈاہڈی سوہنی گزر اساڈی رزق دیوے نت سائیں
جو پانی گوشت وچہ تساڈی برکت رب فرماوے
جو لوک مکہ وچہ پانی گوشت اوپر کرن کفایت
ایہ خاصیت ہوویں تہریں پانی ہول نہ جاوے
بی بی نوں فرماندے تیرا خاوند جاں گھر آوے
تیرے دروازے دی سرول بہت چنگی ایہ آئی
جاں حضرت اسمٰعیل علیہ السلام گھریں آ پہنچے وقت نماشاں
زن تھیں پچھیا گیا کوئی شخص اج آیا ایس مکانے
سوہنی صورت واہ واہ سیرت رنگت اس انوار
میں سر دھوتا تس نال تواضع پر او مرد الٰہی
پچھے تمام حقیقت ساڈی بھی گذران جو حالہ
اسمٰعیل کہیا اوس حضرت کیا ہور گل فرمائی
پہلا کہہ سلام میرا اوت ایہ پیغام پہنچائیں
حضرت اسمٰعیل کہیا او پیر پدر سی میرا
لائق ہے ہن سکھاں تینوں نال سلوک چنگیرے
تا کجھ مدت پچھے پیر خلیل علیہ السلام اجازت چاہی
تا ویکھیا یاراں دو دو راں خالی پھیرا پایا

فرمایا میں پہلی وارہ ڈٹھا دسن نہایت
تا شرطاں پہلیاں نال اجازت سارہ تھیں لے پایا
پچھیا فون تا زن دوجی نوں دسے آکن الایا
گرد غبار پیئے تن دھوواں سچے میوں فرماو
تا سنگ وڈا لیا اوس بی بی نے پاس رکاب ٹکایا
سر نیواں کیتا تا بی بی دھو سٹی صاف بنائے
اسمٰعیل دی خبر پچھی سب اگے وانگ اتے احوال
نے پچھیا فر گذران کویں تساں زن شکرانہ پڑھدی
آ وہ محتاج خلقہ اسانوں کیتا پاک الٰہی
زمزم پانی پاس پکا تس نال خوشی رل کھاندے
سنکے سخن خلیل کرے حق زن دے نیک دعائیں
نے اوس دعا دی علیہ السلام خاصیت سن وچہ حدیثاں ساوے
او وہ طرف اناج نہ حاجت رکھن کیتی رب عنایت
القصہ ڈورات رہن دیوں حضرت مڑنا چاہوے
میرا کہیں سلام اول پھر ایہ پیغام سہاوے
اسنوں رکھیں نال حفاظت جان غنیمت پائی
پھر برکات انوار نبوت معلم کرن خواصاں
کہندی ہاں اک پیر مرد سی پہنچیا ایس مکانے
مونہہ تے نور چمکدا سی اوہ آئے فضل خداوں
بیٹھ مرکب تھیں بیٹھ نہ تنھاں کے اجازت ناہیں
ہی ساڈے گھر نیک دعائیں پھیر پچھیا تیں حمد اللہ
کہندی فرماوے تھا وند جاں تیرا آجاوے
سر دل تیرے دروازے دی بہتر ناہ گوائیں
کر گئے تیرے حق سفارش توں ہن چنگیرا
نال حفاظت جیہہ غنیمت واہ واہ طالع تیرے
دل چاہے ہکوار انظارہ کراں اکھاں تھیں تاکی
اذن دیویں تاں آواں کجھ دن رہ کے فرمایا

تا میرا دل ٹھہری جاں اس ویکھاں نال نظارے نہ
یا او بھنوں ٹر طرف پسر دہو گیا خلیل سوہارا
بیٹھا تیر درست کرے جاں نظر خلیل علیہ السلام پئی
بے اختیار اٹھ ملیا کیتوس ادب تعظیم پدر دا
جاں بیٹا باپ ملے مدت دے وچھڑے فضل الہیٰ
سنگھی وچہ ہوا دے روئے حسن ادا شہ وانڈی
بعد زیارت اسمٰعیل خلیل علیہ السلام آہا فرمایا
ایہہ کم کرنا ہتھیں اپنی بے توں دیویں یاری
حضرت اسمٰعیل کہیا کس جا بیت بنانا
اسمٰعیل کہیا جو رب دا حکم تے حکم تمہارے
تا اسمٰعیل علیہ السلام پہاڑاں وچوں پتھر چک لیاوے
شروع کیتا ذی القعدوں اول ختم پنجویں اسدی
تا سارہ نال خوشیدے وتا اذن خلیل سہارے
زمزم پاس ٹھاک رکھدی بیٹھ بیٹھا پت پیارا
ویکھدیاں ہی اسمٰعیل علیہ السلام تکھیا تا باپ صفائی
جویں چاہیے لائق فرزنداں نوں والد عالیقدر دا
تا نال بلند آواز روئے اسقدر جگر دی آہوں
وچھڑیاں دیاں آہیں وگیاں گدے سوز آندے
بیت اللہ ہک تیار کراں انہہ حکم حضور دوں آیا
تا بہتر ہے جو کم ہتر اسب میری کار گزاری
فرمایا جو ایہہ اک ٹبہ دسدا بہت اچانا
میرے سر اکھیں پر میں نہ ناصر وچہ اس کارے
تے ابراہیم اسارے کعبہ جبد لشان سہارے
ایہہ وچہ تفسیر عزیزی ساری نقل مبارک وسدے

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
اے رب ہمارے اور بھیج بیچ انکے پیغمبر انہیں سے پڑھے اوپر انکے آیتیں تیری اور سکھلاوے انکو کتاب
وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
اور حکمت اور پاک کرے انکو تحقیق تو ہے غالب حکمت والا

اے رب بھیج رسول انہاں وچہ قوم انہاندیوں آوے
تے بد اخلاق عقائد گندیوں انہاں پاک بناوے
کفر نفاق تے بخل بغض عداوت حرص لوں مارے
مراد رسولوں شاہ رسولاں پاک رسول ربانے
یا مراد حدیث نبیدی حکمت تکھیں ہیر پیارے
تے ایں دعا وچہ شاہ رسولاں صلی اللہ علیہ وسلم خبر ولادت پائی
منہم کنوں مراد اولاد توہت مسکیہ آہی
رسولا منہم کنوں مراد اوہنا وچوں نبی بنائیں
تے بیگہ ولادت حسب نسب صحیح بچھیان ساری
تے غیرا یتھیں اوہ قوم اپنے بہت تحت کرنا
جاں ابراہیم دعا منگی تدکی دلوچہ آہے
پڑھے اوہنا پر آیتاں تیریاں فقہ کتاب سکھاوے
تے قلب اوہناندے نورایاں نوں روشن کر چمکاوے
توں ہک غالب حکمت والا تیرے کم نیارے
تے آیتاں کنوں مراد قرآن تے حکمت سمجھہ قرآنی
تزکیہ کنوں مراد تصوف فیض عرفان فوارے
تے ظاہر اسدے ہیں دلائل لکھن حاجت ناہیں
تے اوہ اولاد جو لوگ عرب دے اسمٰعیلیں بھائی
رسول جہاں ہوسی اوہناں تھیں اس جانن خوب تداہیں
جسحال ہووے علوم سخن اس تھوں لوک آشکارے
تے کنوں رسول مراد محمد صلی اللہ علیہ وسلم شافع روز حشر دا
تے ایکے وچہ کوئی باہجہ محمد صلی اللہ علیہ وسلم ہی گزریا ناہی

نے محی السنۃ خازن تو چہ حدیث نبی نقیں لیا یا
لکھیا ہویا پاس خدا دے آیم ختم رسالت ﷺ
تے خواب میں پیدا ہو وقت جنن جو دیکھیا نور صفائی
جو اوس بیاں تھیں شام شہر دے مکیاں محل وسات
ابن عساکر تھیں وچہ مظہری قاضی نقل لیا یا
دہا جو سلمہ نام دو ماں تہاں ابن سلام الا یا
میں ہیک نبی دعا واں گاہک اسمعیل اولادوں
ایس اوہ ٹھیک ہدایت پرتے جس انکار کیا یا
نے رہا دہا جو وچہ انکار نہ منیوس دین نبیدا

اجے آدم وچہ خاک نہ دل بین تم نشان آیا
ایس ابراہیم علیہ السلام دی دعوت اسدے خاص اسمعیل اشارا
جو او سبھیں نور ظہور ہویا ایس ایتھی وشاد
ایہ آیت دعوت ابراہیمی خازن وچہ فرمائی
جو ابن سلام نے بھتیجیاں اپنیاں طرف اسلام بولایا
تساں جانا ٹھیک توریت وچہ توراۃ خدا صاحب فرمایا
ہے احمد اسدا نام جو اسنوں سچے رسل ارشاد دوں
وہ ملعون ہویا تا سلمہ ایمان لیا یا
تا ایہ اگلی آیت رب آتاری مرد سعید ا

وَمَنْ يَّرْغَبُ عَنْ مِّلَّةِ اِبْرٰهٖمَ اِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهٗ ۚ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنٰهُ فِي الدُّنْيَا

اور جو کوئی پھر جاتا ہے دین ابراہیم سے مگر جنے بیوقوف کیا جان اپنی کو اور تحقیق پسند کیا ہمنے اسکو بیچ دنیا

وَاِنَّهٗ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصّٰلِحِيْنَ کے اور تحقیق وہ بیچ آخرت کے البتہ صالحوں سے ہے

نے جو جاہل سوہی فرد ملت ابراہیموں علیہ السلام
نے روز قیامت نوں اوہ جیسا ہو وچوں ابرار ال
سفہ یعنے جہل سفاہت بے عقلی نادانی
نے سفہ اصل وچہ خفت سکت ہولا ہون الاندی
تابع ہو کے شہوت سندا بھی خواہش نفسانی
نے کل سفیہ مجہول جہاں اپنہاں نوں جیا غیر خدائیں
جو اسنے رب نہ جاتا اپنا خالق سر جنہارا
معنے اسدا نفس اپنے نوں جان خوار کماناں

نے ابراہیم نوں دنیا وچہ رب چنیا فضل ہویا
جے رغبت پچھے عن آوے اس معنے فرق اٹھایا
سفہ کمینہ سست فکر تے جاہل احمق جانی
بھی کہن سفیہا سنوں جو کرے تو چہ جلدی کمانگ
ویہہ نفع نقصان اپنے کجھ کرے نہ کاریانی
ایس اوہ جاہل لیے آپوں الیس مراد صفا نوں
مَنْ عَرَفَ نَفْسَهٗ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهٗ اسطرف اشارا
نے عزت قوت قدرت سبھن کارن رب توانا

اِذْ قَالَ لَهٗ رَبُّهٗۤ اَسْلِمْ ۙ قَالَ اَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ

جب کہا اسکو رب اسکے نے مطیع ہو کہا مطیع ہوا میں واسطے پروردگار عالموں کے۔

جاں ابراہیم نوں حکم کیتا رب کر فرمانبرداری
یا اپنا آپ کریں توں خالص کارن عبادت سائیں

تا ابراہیم کہیا میں تابع ہویا رب غفاری
نے سونپ اسلا ایں سب کم اپنے جو درتی بیمیائی

وَوَصّٰى بِهَاۤ اِبْرٰهٖمُ بَنِيْهِ وَيَعْقُوْبُ ۭ يٰبَنِيَّ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى لَكُمُ الدِّيْنَ فَلَا تَمُوْتُنَّ

اور وصیت کی ساتھ اسکے ابراہیم نے بیٹوں اپنے کو اور یعقوب نے اپنے بیٹوں کو اے میرے بیٹو تحقیق اللہ

اِلَّا وَاَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ ۔ نے پسند کیا واسطے تمہارے دین پس نہ مرو تم مگر درحالیکہ تم ہو مسلمان

تے ابراہیم وصیت کیتی بیٹیاں اپنیاں تائیں
بیشک رب پسند کیتا ہے دین تساڈے کارن
تے بیٹے اٹھ خلیل دے آہے حاضر وچہ گواہی
تے بیٹے چھ کنطورا وچوں ابراہیم سوہارے
جاں سارہ فوت ہوئی تا عقد خلیل اسنان ہتھایا
ایہہ دو نوویں جوڑے جمے آہے اول عیص تھایا
کہن اونہوں عقب تدیسی نام یعقوب اوہناں ندا

بھی یعقوب نبی نے کہیا اپنیاں بیٹیاں تائیں
تے وچہ فرمانبرداری مرنا نال یقین سہارن
سارہ تھیں اسحاق تے اسماعیل ہاجر تھیں ساہی
تے کنطورا یقطن دی جننی خانہ وچہ اشارے
یعقوب آہا اسحاق دا بیٹا عیص برادر آیا
مگر اوسدے یعقوب نبی لت اڈی پکڑی آیا
یا لجد اوس یاروں بیٹے جمے تا ایہہ نام سوہندا

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ
کیا تھے تم حاضر جس وقت کہ آئے یعقوب کو موت جس وقت کہا اُسنے واسطے بیٹوں اپنے کے کہ کس چیز کی عبادت
بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلٰهَكَ وَإِلٰهَ آبَائِكَ إِبْرٰهِيمَ وَإِسْمٰعِيلَ وَإِسْحٰقَ
کروگے پیچھے میرے کہا اُنہوں نے عبادت کرینگے ہم معبود تیرے کو اور معبود باپوں تیرے ابراہیم
إِلٰهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ
اور اسمٰعیل اور اسحاق کے کو معبود ایک کو اور ہم واسطے اوسکو فرمانبردار ہیں

کیا تسیں حاضر آہے جد یعقوب رحلت فرمائی
بعد میرے کس پوجوگے انہاں کہیا رب جو تیرا
اکو ہے معبود تیرے تاں اسیں تابع اُسدے بیا
یہودیاں کہیا محمد نوں جد موت یعقوب آئی
رب ظاہر کیتا جھوٹھ اوہناں دا کیا تسیں حاضر آہے
اک آکھیں رب نہ قبض کرے ارواح نبیاں تائیں
جاں یعقوب ہویا مختار آہا تد وچہ مصر دے
تا آکھیوس رب دیہہ مہلت جو کراں اولاد وصیت
اُہنانوں فرمایوس یار وچل اساڈے آئی
کہندے پوجاں گے رب تیرا تے جو تیرے باپ

جاں اوس نصیحت بیٹیاں اپنیاں تائیں سمجھائی
بھی ابراہیم تے اسماعیلے رب اسحاق تے جیہڑا
ہمزہ ام وچہ استفہام اتے ہیم زیادہ پیارے
اُس بیٹیاں دین یہودیت دی سی تاکید سنائی
جاں حضرت یعقوب پیغمبر دنیا چھوڑ سدھائے
جد اگے نہ مختار کرے وچہ موت حیات اوہناں ئیں
تے لوک ڈٹھے اوس بت پوجیندے لگے راہ کفر دی
تا طہارت رب دی اوس کیتی جمع تمام ذریت
پچھے میرے کدی تسیں عبادت کرسو بھائی
خلیل تے اسماعیل اسحاق جو پوجیا اہل تواباں

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا
یہہ ہے ایک امت تحقیق گذر گئی واسطے اسکے جو کچھ کمایا اسنے واسطے تمہارے جو کچھ کمایا تمنے اور نہ
كَانُوا يَعْمَلُونَ ۔ پوچھے جاؤگے تم اوس چیز سے کہ تھے وہ کرتے۔

ایہہ گروہ سی گذر گیا اوہ کیتا اپنا پاون
تے جو اوہ عمل کرن تساں اوستھیں پچھیا مول نہ جانا

تے جیہڑے کیتے کسب تساں اوہ پیش تساڈے آونا
کرنی بھرنی آپو اپنی جو کیتا سو پایا

مولانا روم صاحب رحمۃ اللہ علیہ

از مکافات عمل غافل مشو　　گندم از گندم بروید جو ز جو
بار دیگر ہیچ نے آنجا کشد　　نفسی نفسی چار سو غوغا شود
عاصیاں را آں شفیع المذنبیں　　پیشوائے انبیا و مرسلیں
ہست امید آں شفاعت میکند　　مجرماں را از جہنم میرہد
چونکہ ہست او رحمۃ للعلمیں　　رحم خواہد کرد بر ما مجرمیں
راست میفرمود آں بحر کرم　　بر شما من از شما مشفق ترم

یہود نصارٰے ہک دوجے تھیں اپنا دین صلاحن　　ہر ہک دین اپنے ول کھچد اتا لے اوس سراہن
یہودی کہن یہود ہوو نصرانی کہن نصارٰے　　تے ہک دوجے دے مذہب دی تکذیب کرن اتنکارا
سب انہاں الزام دیون نوں بھیجی اگلی آیت　　جو مذکور ہووے گی نقل کتابوں دیکھ ہدایت

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تَهْتَدُوا ۗ قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۝

اور کہا انہوں نے ہو جاؤ موسائی یا عیسائی راہ پاؤ تم کہہ بلکہ پیروی کرتے ہیں ہم دین ابراہیم حنیف کی اور نہ تھا مشرکوں سے۔

یہوداں کہیا یہود ہوو نصرانیاں کہیا نصارا　　راہ پاؤ تد حق ول تا رب آکھیا کہہ دلدارا
بلکہ اساں ابراہیم حنیف دا مذہب حنفی پھڑیا　　جو خاص موحد رب داسی نا راہ شرک دے مڑیا
یہود نصارٰے ہوون دی کجھ ہوس ضرورت ناہیں　　آؤ سارے رلکر چلیے ابراہیم علیہ السلام دی راہیں
جو ساڈے ہور تساڈے آہے برحق باپ یقینی　　تے نال اتفاق پیغمبر سی اوہ خاص بزرگ امینی
تا ایہہ جھگڑا دور ہووے تے یاد رکھو تسیں ساری　　اوہ نہ طالب حقدا آہا رہیا کوڑوں نت کنارے
نہ مثل یہود عزیر تائیں اوس بیٹا رب الایا　　نہ مثل نصارٰے عیسٰے نوں اس پسر خدا فرمایا
قریش کفاراں ملک خدادیاں بیٹیاں صاف بنایاں　　نہ واانگ تساں مذے شرک اس کیتا سی اوہ اہل صفائی
پس اسیں ابراہیمی علیہ السلام ہاں رب واحد جانن ہارے　　نہ جنیا گیا نہ جنیس ہر طرف جہات پیارے
حنیف کہن جو موڑ پھیرے ہر دینوں باہجہ اسلامی　　تے حنف اصلوں میل کجی وچہ قدم کہیا علامی
ایہہ آیت حق سرداریہوداں بابت وچہ جو آہے　　جویں مالک بن حنیف تے اشرف کعب سندا پیو سا ہی
تے وہب یہود اسندا نالے یاسر اخطب جایا　　تے نصرانی نجرانی انہاں رلمل جھگڑا پایا
تے یارا انہاں مذے جھگڑے نال ایماناں والیاں ساری　　دین اندر ہر اک اپنا نیں بزرگ شمارے
یہودی آکھن موسٰے علیہ السلام افضل کل نبیاں تھیں پیارے　　تیسے توراۃ انجیل قرآنوں افضل کہن ہتھیاری
تے نبی محمد حضرت عیسٰے دوہاں مندے ناہیں علیہما الصلوٰۃ والسلام　　تے کہن نصارٰے سب نبیاں تھیں عیسٰے افضل سائیں

اتے فضل کتب انجیل اتے اساں بہتر دین الٰہی — نہ بنی محمد افضل ناہ قرآن کتاب الٰہی

تے کہندے سلاوادین قبولو ہر ایک اہل ایماناں — تاں رب کہیا کجھ اوڑک نہ ہرگز لگن گر شیطاناں

قُولُوٓا اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَمَآ اُنْزِلَ اِلٰٓى اِبْرٰهٖمَ وَاِسْمٰعِيْلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَ

کہو ایمان لائے ہم ساتھ اللہ کو اور جو کچھ اوتاری گئی طرف ہمارے اور جو کچھ اوتاری گئی طرف ابراہیم اور اسماعیل اور اسحاق اور یعقوب

الْاَسْبَاطِ وَمَآ اُوْتِىَ مُوْسٰى وَعِيْسٰى وَمَآ اُوْتِىَ النَّبِيُّوْنَ مِنْ رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ

اور اولاد اوسکی کی اور جو کچھ دیئے گئے موسے اور عیسے اور جو کچھ دیئے گئے پیغمبروں کو پروردگار اپنے سے نہیں جدائی ڈالتے ہم

مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهٗ مُسْلِمُوْنَ — درمیان کسی کے ان میں سے اور ہم واسطے اسکے مطیع ہیں۔

کہو اساں منیاں رب نوں تے جو طرف اساڈے آیا — بھی ابراہیم تے اسماعیل جو رب اپنے تھیں پایا

اسحاق اتے یعقوبے نوں بھی کل اوسدی فرزنداں — تے جو کجھ آیا موسے تائیں بھی عیسے خورسنداں

بھی جو ہور نبیاں تائیں حکم ربے دے آئے — فرق نہیں کجھ وچہ اونہاں اوہ سارے اساں منائے

کتاباں ہور صحیفے جو رب نبیاں طرف پہونچائے — اونہاں سبھناں پر ایمان اساڈا نا کجھ فرق لیایا

تے اینویں ہی اسیں فرق نہ کر دے وچہ نبیاں تھیں — جو بعضے منیے بعض چھوڑئیے ایہ کم ناہ اساں تھیں

جویں یہود نصارے بعضوں منکر بعض مناندے — اسیں فرمانبردار خداوے باجھوں فرق لیاندے

کتب رسل تے ذات خدا دی من فرض ہویا نے — تفریق مراد نہ من بعضیاں تائیں بعض منانے

تے فرق مراتب اندر جانن ثابت ہے قرآنوں — تلک الرسل فضلنا بعضہم علی بعض صاف حکم رحمانوں

پر وچہ تصدیق نبوت کل رسول برابر آہے — تے وچہ وجوب ایمان رسول کتاباں فرق نہ گاہے

فَاِنْ اٰمَنُوْا بِمِثْلِ مَآ اٰمَنْتُمْ بِهٖ فَقَدِ اهْتَدَوْا ۚ وَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا هُمْ فِىْ شِقَاقٍ ۚ

پس اگر ایمان لاویں ساتھ اسچیز کے کہ ایمان لائے ہو تم ساتھ اسکے پس تحقیق راہ پاؤ گے اور اگر پھر جاویں پس سوا اسکے

فَسَيَكْفِيْكَهُمُ اللّٰهُ ۚ وَهُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ؕ

نہیں کہ وہ بیچ خلاف کے ہیں پس شتاب کفایت کریگا تجھکو انسے اللہ اور وہ سننے والا جاننے والا ہے۔

پھر جے اوہ بھی مثل تساڈے من اسدے تیائیں — تاں پھیر انہاں نے رستہ پایا سدھا اہل صلاحیں

تے جے موں پھیرن تا اوہ آہے رب تھیں بیچ خلافاں — ظاہر ویکھ دلیلاں تاں بھی ہوئے بے انصافاں

موں تھیں منگن دلتھیں سنگن کردے روگردانی — کافی تینوں رب سن یاراں اے محبوب نورانی

دعائیں تیریاں ہتے ہچ کہناں تیرا جانے سائیں — تے نکلے کفر جہاتاں کفاراں دے بھی خفیہ ناہیں

استقامت عجز تساں کفار غرور تکبر — ہماں رہیا سب حال دلاں نہے ناہیے جو مدبر

جہاں قتل عثمان کارن سل عفنہ آئے کجھ تلواراں — تا اگلی آیت پڑھدیاں خون پیا مصحف پر ظاہر

صِبْغَةَ اللّٰهِ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ صِبْغَةً وَّنَحْنُ لَهٗ عٰبِدُوْنَ ۝

رنگدیا ہے ہمکو اللہ نے اور کون ہے بہتر خدا سے رنگ میں اور ہم اسی کی عبادت کرنیوالے ہیں

ایہ رنگن ربدی ہے کیہڑا بہتر رنگ خداؤں
تے حاصل معنے اسدا کہو تسیں اے صاحب ایماناں
تے کیہڑا رب تھیں بہتر بنداں پاک بناون ہارا
تے دین مراد الہی صبغہ تھیں ابن عباس بتاوے
نصاریاں رسم جاں دین انہاں وچہ داخل ہوندا کالی
رنگ ممعویہ آب نروں اوس ڈوبن اوس وچہ بھائی
حکم ہویا تساں غوطہ کھاندا اندر رنگ خدا دے
رنگیں جامہ گنڈھ میلا ہووس تھیوں نفرت کھاوے
ہوویں پکا رنگ نہ لہندا ہرگز بھا دیں ہون ہزاراں
تے احسن وچہ اشارت جاں کوئی عمدہ رنگ چڑھاوے
بھی کجھ رنگ ہووس میلا بھی کجھ منڈانا ہیں
پس چاہیے مومن صادق دل تھیں خالی طمع ریاؤں
ے ظاہر باطن تقوے کرنا اوسنوں جان ضروری
عالی ہمت خالص نیت کرن محبت آئی
تے کل اخلاق حمیدہ جو لائق جو ہر الف نیت
تے پست ہمت کمظرف بخیل اوہ توڑے متقی ہووے
تے بہلوں ہووے بیر رنگ ستر گرے بدخت بداخلاقوں
تاں رنگ بگڑ مڑے لائق ہے اوہ بہتر رنگ بگڑدا
زاہد سیر الی اللہ اس منزل وچہ کشف کرامت پاوے

ہے اوسے دے اسمیں پوجاکرو باہر شرک بلاؤں
اساں میا رب تے گند کفر تھیں کیتوس پاک عیاناں
تے صبغہ کہن طہارت تائیں وچہ کلام نصارا
تے کہے مجاہد خلقت ربدی معالم وچہ فرماوے
تاکوئی لڑکا جم داہوندا ست روزاں الہائی
تے خوشی کریندے کہندے ہن ایہ بنیا عیسائی
جو سب رنگاں تھیں بہتر سمجھا پاک لطیف زیادے
رنگ کچے جویں اُڈن اوویں عیب اسلام مٹاوے
تویں ایمان کامل مومن دا جد انمول شماراں
تن گلاں پس لازم اول جامہ خوب لیاوے
یعنے چٹا ہووے گوہر ظاہر رنگ چڑھے اوستائیں
تے بخل تکبر حسد شبہے چھڈ ہووے دور ہواؤں
رنگ چڑھدا تد گوہر اوسنوں ہووے صاف حضوری
صبر توکل زہد سخاوت تقوے لازم بھائی
تے کل صفات کمال جو اوہ بھی ہوون وچہ بشریت
پر قرب مراتب شرف حضور نہ ریدا اوسنوں تھیوے
تے جینکا ظرف لطیف ہووے ہن سیل جو کفر تفاوتوں
ہستی اپنی چھوڑ کر امن بہلوں ہے جو مردا
تے سالک جدوں جلال اندر جبروت لاہوت دا

[illegible]

فنا فے اللہ ہو خاص آئینہ ہے صفات الٰہی
آیت وچہ خزانے بھیداں مخفی راز چھپائے
فناہ فے اللہ دا احال بتایا حضرت پیر جیلانی
فناہ فے اللہ جد بندہ ہو یا باقی نال خدا دے
جاں ہستی نکل گئی تا باقی رب ہی رب بجاوے
استھیں سمجھ ... نہ بند انبیا سر خود ذات الٰہی
فنا فے التوحید مقام جاں بندہ ہستی اپنی مارے
ایہہ تبہ اعلےٰ اکمل قرب توحید نہایت تامیں
جو وچہ حدیث نوافل پڑھدیاں ہووے عبد حضوری
تے ہووے حق زبان عمر دیوں وچہ حدیث دسائے
مولوی اسمٰعیل نالے خود وچہ صراط لاوے
جاں لوہا سرخ ہو یا وچ اگ دے صفت اگ دی اوس پائی
جو ہر طرفوں اگ لگ لوہیوں اپنے رنگ بنائے
ایہہ ہے رنگی اللہ والی گوہڑے رنگ چڑھاوے

خود خودیوں گم ہو کر اوہ کر سکدا ہے جو چاہے
پر جس رب سمجھاوے او ہو اسکیں نکتہ پائے
وچہ فتوح الغیب مقالہ چوتھا ویکھ نورانی
تاجو چاہے کر سکدا اوہ آکھیہ فتوح افادے
اوہ جو کجھ کردا نال خدا دے کرے نہ غیر سدا دے
حاشا حاشا ایہ گل ناہیں بل مطلب ہور ایہا ای
تے ذات صفات افعال بندے دے ہو جاون گم سارے
تے شامل کل اقسام ولایت نوں ایہ آکھے سنائے
بھی صفتاں نال خدا دیاں ہوندا ہے موصوف فردی
تے حضرت دے افعالاں نوں رب خود افعال منالے
مثال فناہ فے اللہ دی جیوں کوئی لوہا اگ وچ پاوے
جو ہیں آتش دا اکم سارا ن لوہے بھی اوہ صفت ہتھ آئی
فنا فے اللہ ہو بندہ ایویں قدرت رب تھیں پاوے
صفتاں کدہ بندیاں صفتاں انبیاں نہیں لوڑا وے

قُلْ أَتُحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ

کہدے کیا تم جھگڑا کرتے ہو ہم سے بیچ اللہ کے اور وہی پروردگار ہمارا اور پروردگار تمہارا ہے اور ہمارے لئے ہیں عمل ہمارے اور تمہارے لئے عمل تمہارے اور ہم واسطے اس کے اخلاص کرنیوالے ہیں

کہہ کیوں جھگڑو نال اساڈے اندر دین خدا دے
اتے عمل اساڈے ہین تساں ہر یک عمل موافق
تحاجوں نے جھگڑن حجت لیاون نال دلائل
اسیں دوست ربدے بہت تساں تھیں اللہ فرمایا

اوہ رب اساڈا اتے رب تساں اتے ساں نوں عمل اساڈے
اسیں خالص ہنوں پچھے ناہیں مشرک نا ہیں
کہن یہودی نہیں اساں تھیں دین اساں خالص
جو کہو اسیں خالص تے تسیں مشرک ہنوں ایہہ نہیں

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا

کیا کہتے ہو تم تحقیق ابراہیم اور اسمٰعیل اور اسحاق اور یعقوب اور اولاد اوسکی تھی

هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ ۗ قُلْ أَأَنتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللَّهُ ۗ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن كَتَمَ شَهَادَةً عِندَهُ مِنَ

یہودی یا نصارے کہہ کیا تم بہت جانتے ہو یا اللہ اور کونسا ہے بہت ظالم اس شخص سے کہ چھپایا گواہی کو

اللَّهِ ۗ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ۝ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ ۖ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُم مَّا

پاس اسکے ہے اللہ کیطرف سے اور نہیں اللہ بیخبر اس چیز سے جو کرتے ہو یہ ایک امت تھی کہ تحقیق گذر گئی واسطے اسکے ہے جو کمایا

كَسَبْتُمْ ۖ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

اور واسطے تمہارے جو کمایا تم نے اور تم نہ پوچھے جاؤ گے اوس چیز سے جو کرتے تھے

کیا کہندے ہو ابراہیم تے اسماعیل تائیں
یہودی یا نصرانی آہے پچھے اُنہاندے تائیں
تے کہڑا وڈا ظالم اوستھیں جہڑا بات چھپاوے
تے نہیں اللہ جل جلالہ غافل اوستھیں جو تسیں عمل کماوے
اوس ٹولے اوہناں کیتا ملسی تساں تساڈا کیتا
خبر دلی رب ابراہیم نہ رہیا یہود نصارے
گواہی اوہناں پاس جو سن اولاد خلیل سہارا
پڑھدے ایہہ توریت انجیل اتے اخبار نبیاں
ایہہ گواہی پاس تہاں سوا اوہناں اوس چھپایا
تے وچ حدیث جاں دینی امر کسے تھیں پچھیا جاوے
تے نال علم دے رہو ہدایت کردے لوکاں تائیں
یعنے مال خیانت پاسوں مندہو علم خیانت
جاں حضرت ﷺ جیکے آہے موہنہ کعبے ول کردے
تا حکم ہویا ول بیت مقدس پڑھیں نماز پیارے
جو بھاویں ساڈا دین محمد ﷺ ظاہر مندا ناہیں
وچ اک روایت ٹول یہوداں آ آکھ سنایا
پر جد لگ اساں نماز نہ ویکھے قبلے طرف تساڈے
تا حکم ہویا منہہ بیت مقدس سوں کعبے طرف پھیرو
تا لوک یہود منافق احمق رل مل طعنے دیندے

بھی اسحاق اتے یعقوب تے وچ اولاد تہائیں
تسیں حال حقیقت بہتر جانو یا اوہ جانے سائیں
اتے اوہ چھپاوے سائل پاسوں پتا نہ مول بتاوے
ایہہ اک ٹولہ گزر گیا ہے اور اک سنبھل جاوے
تسیں نہ پچھے جاسو اوستھیں جو اوہناں فعل کمیتا
تسیں کہو یہود نصارے ایہہ تساں جھوٹھ ہویا آکھنا
مسلم آہا اتے محمد ﷺ سچ رسول پیارا
جو ذکر اسلام خلیل تے فضل محمد ﷺ تساد صفیاں
ایہہ وڈے ظالم اہل ظلم تھیں جنہاں راہ کھڑایا
تے اوہ چھپاوے سائل پاسوں پتہ نہ مول پھڑاوے
جو کرن خیانت وچ علم دے نال خیانت پائیں
تے سمجھسی اللہ جل جلالہ ٹھیک تساں تھیں علموں روز قیامت
وچ نماز تے ہجرت بعد جاں وچ مدینے وڑدے
یہود ہوئے خوش ایہہ گل سنکے کہن لگے ہتھیارے
پر موہنہ ساڈے قبلہ ول کرکے پڑھے نماز اتھائیں
جو یاراں سنے محمد ساڈے قبلے ول رخ لیایا
ایہہ گل سن دلگیر ہوئے نہ پاک رسول ربانے
جاں موہنہ مبارک پھیریا حضرت ﷺ پھر کعبے دی دلیں
تا رب صاحب اس حالوں خبراں حضرت ﷺ نوں فرمیندے

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّاهُمْ عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ
شتاب ہے کہ کہیں بیوقوف لوگوں میں سے کس چیز نے پھیر دیا ان کو قبلے انکے سے جو تھے وہ اوپر
الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۝
اسکے کہہ واسطے خدا کے ہے مشرق اور مغرب راہ دکھاتا ہے جسکو چاہتا ہے طرف راہ سیدھے کی

لوک جیہنے جھب کہسن کس شے انہاں پھیر ہٹایا
کہہ اے پیارے یا اللہ کاران لہندا چڑھدا سارا
تے جنہوں چاہے راہ سدھے ول اللہ جل جلالہ راہ دکھاوے
اجماع دلیہوون حجت شرعی اس آیت تھیں پایا

اوہناں دے قبلیوں جیہڑی طرف اوس منہہ اہناں دا آیا
جو لہندے بیت مقدس کعبہ چڑھدے ول آشکارا
جو دین اسلام تے کعبہ خاص خلیل علیہ السلام اللہ دا بھاوے
وچ احمدی لتے عزیزی ملے رلا دتے آکھ سنایا

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنٰكُمْ اُمَّةً وَّسَطًا لِّتَكُوْنُوْا شُهَدَآءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُوْنَ الرَّسُوْلُ عَلَيْكُمْ

اور اسی طرح کیا ہمنے تمکو امت بیچ کی یعنے بہتر تو کہ تم گواہ ہوا و پر لوگوں کے اور ہو وے پیغمبر اوپر تمہارے

شَهِيْدًا ۱۰ - گواہ -

تے انہویں اساں تساں کیتا وچلا ٹول جہاں تے
وسطا امت سب امتاں کولوں افضل اکرم عالی
جیویں کعبے ابراہیمی ول تساں بیت مقدسوں پھیریا
یا وچہ تفریط افراط سنجاوں مثل یہود نصارا
اجماع حجت جو وچ اس امت صفت عدالت آئی
تے بھرن گواہی جس شئے دی فرکوں حجت ہووے
تے ابو سعید خدری تھیں اندر مظہری ذکر پروئی
قیامت تیک جو ہونا آہا سبھ سیا اوس جائی
جو پہلیاں نسبت اندک ت باقی ایس جہانوں
تے اس امت ستر امتاں پوریاں کر دکھلایاں
جاں امتاں اگلیاں روز قیامت منکر ہون انبیاواں
تا رب کہے کر حاضر نبیاں شاہد اپنے لیا ہو
تا امت احمد کہے رسول آئے احکام سنائے
کافر کہن تساں کویں جاتا پچھے سب تسیں آئے
تے گھلیا رب قرآن اساں پر اوسے خبراں پایاں
تاسد پچھے رب شاہ رسل نوں امت دے احوالوں
تے وچہ عزیزی اس آیت دے ہیٹھ محدث لیا یا
جو نور نبوت نال اوس درجہ ہر مومن دا دسدا
ایمان امت دا حال جویں ہر ہکدی خبر نبی نوں

تا لوکاں تے ہو گواہ اتے نبی گواہ تساں تے
وسط کہن جو میاں کھلووے تابع گرد کمالی
یا سدھا راہ ہدایت والا ہے تساں کاں نکھیڑیا
تاک کہن عزیر خدا دا پت تاک کہن مسیح آشکارا
ایہ عادل امت جس شئے اوپر متفق ہووے بھائی
ایہ کل محقق مسئلہ لکھدے مومن من کھلووے
اوس کہیا نبی وچہ ساڈے ہکدن عصروں بعد کھلووے
تا جو دہپ درختاں کنداں نوالی سر پر آئی
جویں ایہ سارے دی نسبت ہن ایہ ساعت باقی بچیاں
ایہ افضل اکرم کل امتاں تھیں بہت انہاں اصلاحیاں
آکھن اساں نہ ڈٹھا ناہ کجھ دسیا سی صلحاواں
وچہ تبلیغ احکام تے اللہ جلالہ جانے خوب منا
انہاں زور لگایا پر ایہ سن وچہ نہ آئے
اوہ کہن محمد سرور ساڈے ول تشریف لیائے
جو نبیاں سب احکام دسے تساں نبیاں ناہ بھلیایا
اوہ بھرن شہادت امت عادل منصف اہل کمالوں
ہوسی نبی گواہ تساں پر جاں دن قیامت آیا
جو کس درجے نوں دین میر وچہ پہنچیا اہل شرف
تے ہر ہکدی نیت نوں جانن بھی ہر نیک شقی نوں

[illegible]

[illegible]

تے جاتن کل گناہ امت دے بھی درجات ایماناں
مندے شہادت واجب اُسے چہ دنیا حکم شرعوں
جویں اہل البیت ازواج اصحابانندے حق اوس سِعالا
یا حاضراں غائباں کارن جیہڑے غیب صواب لائیے
ناہیں ہر پیغمبر حال امت اپنی دا جاتے
قیامت تائیں جو کجھ کرسن سب داحال پچھاتن
تے جدوں رسول بتاڈا کرسی عدل بیان تساہاں
تے دوجیاں امتاندے انکاروں ناکجھ خوف تساںنوں

جیوں اخلاص نفاق امتدے حضرت پیغمبر بیاناں
امت حق جو فضل مناقب ظاہر نبی سناوں
خبراویس تے مہدی قتل دجال جو استقبالاں
اعتقاد انہاں پر واجب مومن شک نہ پائے
جو بھلکے ایہ کم کرگ فلانا تے ایہہ کم فلانے
دیہن گواہی مندے حشرنوں ہر خود امت کارن
بھی نیکنامی تساں ظاہر کرسی روز حشر اصلا حالاں
وچہ اداشہادت جو تساں صفت عدالت ہی حمالوں

وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ

اور نہیں کیا ہمنے قبلہ جو تھا تو اوپر اسکے مگر تو کہ جانیں ہم اس شخص کو کہ پیروی کرتا ہے رسول کی اس شخص سے جو پھر تا ہی

وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ ۗ

اوپر ایڑیوں اپنے کے اور اگرچہ ہے یہ البتہ بڑی بات مگر اوپر ان لوگوں کی کہ راہ دکھائی ہے انکو اللہ نے۔

تے نہیں اساں قبلہ کیتا جتول رہیوں کجھ دہاڑے
مگر جو تا اسیں جانیے کیہڑا کرے اطاعت تیری
رب قبلے پھیر نوچہ آزمایا کیہڑا امر بجا دے
تے بیشک سی ایہ قبلہ بدلن مشکل وکھت بھاری
اک قوم ہوئی مرتد یہودی بنگئے نکل اسلاموں
ایہ علم ازل وچہ ثابت آہا بیت مقدس داؤں

یعنے موہنہ کرا وسول پڑھدا رہیوں نماز پیارے
تے کہڑا اپنیاں اڈیاں پر پھر جاوے استھیں ویری
تے کیہڑا اپچھ کر حضرت ولّے ول کفر دے جاوے
مگر اونہاں نوں سوکھا جنہاں ہدایت ربدی پائی
کہن محمد پھر یا دین پواندے ول کلاموں
کعبے دیول پھرنا اسو چہ حکمت ایہ خداؤں

جو ہکناں ہووے ہدایت تے ہکناں وچہ گمراہی — جو وچہ تحویل مطیع اُس فضل جو منکر اوس تباہی

اہل قبلہ نوں تاہیں ہرگز کافر کہن نہ آیا — جس دریات وینوں جد منکر تا اوس کفر کمایا

جویں مکان زمان خدا دا ثابت کرن اعضا ئیں — ایہ فقہ اکبر دی شرح اندر مذکور مسائل ائیں

وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِيْعَ اِيْمَانَكُمْؕ اِنَّ اللّٰهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ

اور نہیں ہے اللہ کہ ضائع کرے ایمان تمہارا تحقیق اللہ ساتھ لوگوں کے البتہ شفقت کرنے والا مہربان ہے۔

نمازاں اتے ایماں تساں رب ضائع کرسی ناہیں — بندیاں تے اوہ ٹھیک رؤف الرحیم مہربا سائیں

رأفت کنوں رؤف دا معنے وڈی رحمت والا — بیت مقدس سوں کعبے ول جاں کیتا حکم تعالے

تاکہن یہود مسلماناں جو بیت مقدس والے — پڑھیاں ہیں نمازاں کیا کجھ حال اُنہاں دا جیتے

قبلہ اوہ خلاف آہا اگلیاں سب نمازاں — ہدایت آہی یا گمراہاں دسو باہجہ لحاظاں۔

جے کہو ہدایت تا پھر کیوں تساں چھوڑیا راہ سعادت — جے کہو گمراہی تاں تساں اگلی ضائع کل عبادت

جو اوس ول پڑھدے ہوئے سب گمراہ سدھائے — برا اتے سعد بھی ہور جو جیہڑے ہے گذرے یار پیارے

اوہ کہن ہدایت اوہ ہو جیوں حکم خدا فرمایا — تے ہیا اوہ راہ گمراہی رب جس ولوں روک ہٹایا

تے کہن یہود تساں تھیں جو ول قبلے ساڈے موئے — تے اس قبلے دے حکموں اول سن اوہ گذری ہوئے

تا یاراں آکر خدمت اندر پچھیا حال ابرار اں — جو بیت مقدس طرف نمازاں پڑھدے یار اظہاراں

تا ایہ آیت لتھی رب تساں نا ایمان وچ خاوے — نماز ایمان دے معنے معالم خازن وچہ فرماوے

مدارک وچہ نماز تاہیں ایمان اس کان الایا — جو اہل ایماناں اوپر نماز خدا نے فرض لگایا

تاہیں وچہ حدیث مبارک شاہ رسل صلی اللہ علیہ وسلم فرمایا — وچہ کفر اتے وچہ بندے فرق نماز سند آئیا

وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَلَا تَكُوْنُوْا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ جت وعید صلوتاں — قائم کرو نماز نہ ہوو مشرک غیر نجاتاں

[illegible]

قرآن حدیث اجماع امت تھیں فرض نماز ایہا ئی
نماز چھوڑی جس جان کر اہن پس اوہ کافر بنیا
پڑھو نمازاں قائم ہو کر کارن رب تعالے
تے بیشک اوپر اہل ایماناں فرض نماز ایہائی
کتاب دا معنے فرض جو لفظ آیت وچہ ظاہر پایا
تے پنج بنا اسلام کنوں ہک فرض نماز ایہائی
بھی وچہ حدیث ہر ہتے دی کارن ٹھیک نشان ایہائی
نماز ایہی ستھم دین کیتا جس قائم اسدے تا ایں
ڈھگیا اس گھر دین اسلامی ترک نماز وا پیاری
رکوع سجود برابر کر کے پڑھیوس نال نیازاں
جس ایہ کم مول نہ کیتا اسدا عہد نہ رب دی کائی
تے شاہ رسل صلی اللہ علیہ وسلم تھیں اجر لگ اسپر ہے اجماع تماماں

قوموا للہ قانتین جو وچہ قرآن گواہی
ایہہ وچہ حدیث شریف نبی صاحب نے مسئلہ گنیاں
حافظوا علی الصلوٰۃ والصلوٰۃ الوسطیٰ وچہ قرآن جوالا
پنجوقتی جویں وچہ قرآں ایہہ ہے ارشاد الٰہی
ایہہ کل مفسر بینے کرے کسے خلاف نہ پایا
بنی الاسلام علی خمس بھی کہیا رسول الٰہی
اتے نماز ایمان نشانی ویکھ حدیثوں بھائی
دین کیتا اس قائم تے جس چھوڑیا اوس ازا ایں
جس چنگا وضو کر کے ستھری پڑھے نماز سوہا ہے
اوس کارن عہد خدا پر ایہہ جو بخشے کرے نوازاں
چاہے اوسنوں بخشے چاہے دیوے دکھ رسوائی
تے فرقے بدمذہب بھی اسدے الٹ کرن کلاماں

قَدْ نَرٰى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضٰهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

تحقیق دیکھا ہے ہم نے پھیرنا موںھ تیری کا بیچ آسمان کی پس البتہ پھیر دینگے ہم تجھکو اس قبلہ کو کہ خوش ہوگا تو پس پھیر منہ اپنا کو طرف مسجد حرام کی

ٹھیک تحقیق اساں موںھ بھواون تیرا طرف اسماہیں
جو کم تدہ پسند اسیں بھی اوہی اسپر آہیں
قبلے دو ہک بیت مقدس مسجد اقصے آئی
کعبے ول کر منہ خلیل نمازاں پڑھدا آہی
جو بیت المقدس ول منہ کر کے کرن نماز ادائی
بعد وحی مدت کے تیراں سال نماز نبی نے
تاحکم الٰہوں بیت مقدس ول نبی منہ کیتا
کہندا ہاہ منسوخ ہویا ایہہ قبلہ ڈاڈھا ئی
کفار اندیاں سن گھتاراں پاک رسول خدا دکھ

پھیراں گے تدہ اس قبلہ ول جدہر تدہ رضا ہیں
طرف مسجد حرام پیارا یا ہیں ہن موںھ بھوائیں
دوجا قبلہ کعبہ مسجد حرم خلیل بنائی
جاں فوت خلیل تا ہوئے تے داؤد نوں حکم الٰہی
پھر جد شاہ رسل صلی اللہ علیہ وسلم دنیا وچہ قدم رنجہ فرمائی
کعبے ول پڑھی جاں کیتی ہجرت طرف مدینے
تے قوم یہود ہسن تے نالے طعنے دیون مہتا
بلکہ محمد صلی اللہ علیہ وسلم اس قبلے دے خاص اطاعت جائی
غم اندیشہ کردے چاہندے حضرت محمد صفا دے صلی اللہ علیہ وسلم

قال اللہ تبارک تعالیٰ واقیموا الصلوٰۃ ولا تکونوا من المشرکین

فرض ہووے اوہ قبلہ جسول اول قائم آہم
ٹھیک اسیں منہ کرنا تیرا وہندے طرف آسماناں
تا ہکدن مسجد بنی سلمہ وچہ آہے ختم رسالت ﷺ
تا پیر وہاڑے انصف جب ڈیڑھ بدیاں ظہر دوگانہ
کعبے ول موہنہ پھیر ہی تد توڑ نماز چڑھائی
پہلے خاص خطاب اس آیت وچہ رسول سہارے ﷺ
خاز نوچہ کعبے نوں حضرت ﷺ یاد بہت فرماندے
جو شرف کمال بزرگی قربت لذت کعبے آہی
تا ہکدن جبرائیل نوں حضرت ﷺ دلدا شوق سنایا
جبرائیل کہیا میں بھی ہک بندہ وانگ تساڈے
ہر مخلوقوں افضل اکرم کریے آپ دعائیں
تا حضرت منہ کر طرف آسماناں ہلیلو وچہ تکیندے
تا ایہ آیت رب جل جلالہ اتاری خازن وچہ فرمایا
پس پھیراں گے منہ تیرا جس قبلے ول تدہ رضا ئیں
ایہ آیت معنیاں نوں وچہ اول آخر وچہ تلاوت
تے منہ کرنا کعبے ول اس امروں فرض دسایا
تے گردن پھیریاں فرض نہ باطل پھیر نہ جدا لگ سینہ

طرف فلک دی تکدے جو کد حکم ہوندا تس قائم
ایہو معنے آیت وچہ تفسیراں ویکھ لبیاناں
سولہ ماہ جاں ہجرت پچھوں گذرے سن ہر حالت
بیت المقدس ول تالیا یا حکم وحی ربانہ
جَامِعُ الْقِبْلَتَيْنِ تدے ناں اوس مسجد دا بھائی
پھر عام خطاب ہویا تاکیدا کل امت نوں پیارے
جو اوہ بنا خلیل علیہ السلام آہی کھی خود اس ملت چاہندے
ایہو جیہی کہ ہور پاسی پاوندے بنی الٰہی
کریں سفارش جبرائیلا پیش خدا فرمایا
توں محبوب ﷺ کھی تینوں وعدے اسے عطا دی
ایہ گل کہکے جبرائیل گئے آسماناں راہیں
کدوں خدا صاحب ول کعبے حکم اساں فرمیندے
ٹھیک اسیں ویکھیے وچہ آسماناں تیرا منہ ہویا یا
پس منہ اپنا محبوبا ہن کعبے طرف بھنوائیں
ایہہ پہلا حکم وچہ مدینے ہویا نسخ علامت
مسلہ کتب فقہ وچہ واضح ہیاں دیکھن آیا
تے مسجد حکم زمین ساری نوں وسے تساں مدینہ

وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ ۭ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ

اور جہاں کہیں کہ ہو تم پھیرو منہہ اپنے کو طرف اسکے اور تحقیق جو لوگ کہ دیے گئے ہیں کتاب البتہ جانتے ہیں یہ

مِنْ رَبِّهِمْ ۭ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ

کہ وہ حق ہے پروردگار انکے سے اور نہیں اللہ بیخبر اس چیز سے کہ کرتے ہیں۔

تے جتھے تسیں ہووو پھیرو موہنہ اپنے اُس داہیں
تے اللہ جل جلالہ نہیں غافل او ستھیں جو اوہ عمل کماندے

تے اہل کتاب جانن اوہ حق رب اوسدیوں ہن عطائیں
دیواں گے تہاں دو جگ بدلہ یاروں ہے عملاں مارے

یعنے پھرنا کعبے طرف اتہاں جاتا حق خداؤں	جو نبی تہاں نوں خبراں دسدے آہا اس انوعوں
یعنے ختم رسولاں پڑہن دو قبلیاں طرف نمازاں	ایہہ جانن کر اہن اٹھے ہو گئے رب نوں معلم رازاں
تکرار آیت اس کان جو ہووے کعبے حق تاکیداں	تے بیت مقدس نسخ ہووے وچہ بھی تاکید مزیداں

وَلَئِنْ أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ ۚ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ

اور اگر لاوے تو ان لوگوں کو کہ دیے گئے ہیں کتاب سب نشانیاں نہ پیروی کرینگے قبلہ تیرے کی اور نہیں

قِبْلَتَهُمْ ۚ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ ۚ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ

تو پیروی کرنے والا قبلے انکے کی اور نہیں بعض انکا پیروی کرنے والا قبلہ بعض کی اور اگر پیروی کریگا تو خواہشوں

مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ ۙ إِنَّكَ إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ۝

ان کی کی پیچھے اس چیز کے کہ آیا تیرے پاس علم تحقیق تو اسوقت ظالموں سے ہے۔

تے جے توں دیویں اہل کتاباں روشن کل دلیلاں	قبلے تیرے دیول پھر بھی پھرنا نہیں تحیلاں
تے ناہیں توں قبلے اہل کتاباں تابعدار ریاہے	تے ناہ اوہ ہکدوجے دے قبلے تابعدار نکاری
جے تابعدار رہویں محبوبا اہل کتاب ہو ائیں	پچھے علم آئے دے بھی سمجھاون بعد اساہیں
او سویلے توں اہل ظلم تھیں ہوسیں ختم رسالت ﷺ	خطاب نبی ﷺ نوں ظاہر مگر مراد امت ہر حالت
یہوداں قبلہ بیت مقدس لہندے طرف جو آیا	تے چڑہدے ول نصاریاں قبلہ کعبہ ہو سانوں آیا
جو وچ حدیث مبارک حضرت شاہ رسل ﷺ فرمایا	جو قبلہ اہل مدینہ دا اس مشرق مغرب آیا
قبلہ خاص ہووون تھیں ثابت کافر منکر اسدے	ایہہ وچہ خلاصے فتح محمد ہورین مسئلہ لکھدے

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ ۖ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ

جو لوگ کہ دی ہمنے انکو کتاب پہچانتے ہیں اسکو جیسا پہچانتے ہیں بیٹوں اپنے کو اور تحقیق ایک فرقہ انہیں سے

لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۝ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ ۖ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ

البتہ چھپاتے ہیں حق کو اور وہ جانتے ہیں۔ حق ہے پروردگار تیرے کی طرف سے پس مت ہو شک لانیوالوں سے

رسالت احمد ﷺ حق جانن جنہاں لئی کتاب اساتھیں	بہتراں دے ہی جیوں کرن چھپان تے فرقہ تک اتہاں تھیں
حق چھپان تے اوہ جانن حق تیرے رب ولوں	پس ناہ ہو شک کرنیوالیاں تھیں محبوب اس گلوں
اہل کتابی عالم جانن بیچ محمد ﷺ نبی را	یا مومن اہل کتاب جو جیونکر ابن سلام رضی اللہ عنہ سوہارا
نہ شک اوہناں نوں وچہ رسالت جیوں ناہ شک وچہ خود اولاد	جو کرن روایت عمر رضی اللہ عنہ نوں وچہ خازن ولکھ مراداں

عبداللہ ابن سلام نوں مدینہ حضرت عمر الایا
جو ٹھیک پچھان بیدی ساوں بیٹیاں نھیں وہ آئی
عمر کیہا توفیق دتی رب پھر عبداللہ تائیں
اوہ صفت نبی دی لکھدے یا جو قبلے امر الٰہی
تے شک کرتوں ظاہر وچہ ایہ امر نبی دے تائیں

کیونکہ ہے ایہ بات اگوں عبداللہ آکھ سنایا
جو بیٹیاں کہے شبہ اتے وچہ محمد ﷺ تک نہ رائی
جو دین قبول کیتوس با قبلے طرف ضمیر چلایں
تے جابن حق چھپاون وڈا گناہ ہے راہ گمراہی
پر وچہ حقیقت اہل ایماناں حکم کیتا رب سائیں

وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ ط أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا ط إِنَّ اللَّهَ

اور واسطے ہر کسی کے ایک طرف ہے وہ منہ پھیرتا ہے طرف اسکی پس دوڑو تم بھلائی کو جہاں کہیں ہو گے تم لے آویگا تم سب کو تحقیق

عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝ اللہ اوپر ہر چیز کے قادر ہے۔

ہر کنوں ہک طرف اپنی اوہ اوسول منہ بھواوے
جتھے ہو سو قیامت نوں رب لیاوے ساریاں تائیں

دوڑو نیکیاں طرف جویں شان حکم الٰہی آوے
ٹھیک اللہ ہر شے پر قادر عملاں دیگ جزائیں

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ط وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ ط وَمَا اللَّهُ

اور جہاں سے نکلے تو پس پھیرے منہ اپنے کو طرف مسجد حرام کی اور تحقیق وہ حق ہے پروردگار تیرے سے اور نہیں اللہ

بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ۝ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ط

غافل اس چیز سے کہ کرتے ہو تم اور جہاں سے نکلے تو پس پھیر منہ اپنے کو طرف مسجد حرام کی

وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ

اور جہاں کہیں ہوو تم پس پھیر لو موہنہ اپنے کو طرف اسکی تو کہ نہ ہووے واسطے لوگوں کے اوپر تمہارے حجت

ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلِأُتِمَّ نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ۝

مگر جنہے ظلم کیا انہیں سے پس مت ڈرو ان سے اور ڈرو مجھ سے اور تو کہ پوری کروں نعمت اپنی اوپر تمہارے اور تو کہ تم راہ پاؤ۔

جتھوں نکلیں موہنہ کر اپنا مسجد ولے
تے نہیں اللہ بیخبر اسھیں جو کر ہو عمل تمامی
تا حجت رہے نہ آدمیاں نوں اوپر تساں ہمارے
سخن پرست اتے متعصب جداں لگھنو اسلے
میتھوں ڈرو تا نعمت پوری کریم اوپر تساں ہاں
وچہ توراۃ آہا جو سرور اسماعیلیوں ہوسی

ٹھیک اوہ منہ کرنا سچ ہے تیرے رب تھیں لم آوے
تے جتھے ہو موہنہ پھیرو ول مسجد حرمت نامی
مگر اوہ لوگ جو ظالم ہوئے اوہناں تھیں ہتھیارے
بہانوں بکن بے تیں خوف نہ کر ہو ساوہ وچارے
تے تسیں راہ ہدایت پاہو نکل کنوں گمراہاں
تے کعبے ابراہیمی علیہ السلام ول اوہ وچ نماز کھلوسی

وچہ توراۃ دے تھوسے منہہ حبیب قبلے ول بھنواسی
تاکہندے ہنی ہوسی اوہ جسدا ذکر توراۃ بتایا
کعبے ول جاں منہہ کیتا اوہناں حجت ہوئی فانی
کہندے ساڈا قبلہ چھڈ پھر کعبے مکھ بھنوایا
جے سہے راہ پر ہوندا قبلہ نبیاں چھڈدا نا ہیں
جے قبلہ ایس پو اندا لیا ہی چلسی اوہناں راہیں
کامل تیں پر نعمت جو تدہ کعبے طرف بھنوایا
استقبال قبلہ دا رب جیہے دا رجو ذکر لیا ندا
جو کان رضا محبوب اپنے دی بھی کارن دلدا ہی
تاکہیا ہووے مسلماناں دا رہیا نہ قبلہ کائی
تے مشرک کہن اساں دین خلیل اسیں بیت اللہ دے بھائی
تا قبلے ابراہیمی دا انت شوق بنی نوں سا ہی
جاں ڈاہڈا شوق ڈٹھا رب کعبے طرف حبیب سہارا
تاپوری ہووے تسلی تے خوشنودی مجبر عطا را
تے فرض ہویا منہ کعبے کرنا دوجا ہر ہر جائیں
دور ہووے یا نیڑے بھاویں حاضر غائب آیا
تے رہیا نہ شک لسنجدا باقی روز قیامت تائیں

کعبے ول منہہ پھیرن اوس دلیل نبوت خاصی
اوہ منہ کرسی حبیب کعبے ول تو تیں اسطرف نہ آیا
ایہ خازن اتے مدارک دیوچہ لکھن بزرگ حقانی
ایہ کان محبت قوم لئے حبیب وطنوں فضل کمایا
تے مشرک کہندے رل مل کہندے سن گمراہیں
تا رب کہیا نا طعن کیف روں ڈر محبوب کدائیں
تدہ ابراہیمی کعبہ کائی وچہ مدارک لیایا
حقیقت اس رب جانے پر وچ ظاہر ایہ دسایا
جاں بیت مقدس دل موڑھ کیتا حضرت شاہ ابرار ی
جو قبلے ساڈے دی ہن حضرت خاص اطاعت جائی
ایہ طعنے سن رنج ہویا دل شاہ رسولاں خاصے
تا کارن خوشی نبیدے کعبے کیتا حکم الٰہی
تاکر تکرار کہیا موڑھ رکھیں اپنے طرف پیارے
بھی جائز ہے ہر حکم اندر کوئی حکمت ہووے سائیں
سفر حضر وچہ ہر حالت وچہ ہے تعمیم سنائیں
بھی ادب کرن اس فضل رکھن منہہ اسطرف بھنوایا
ایہ کارن خوشی حبیب اپنے رب کیتا فضل عطا ئی

كَمَآ اَرْسَلْنَا فِيْكُمْ رَسُوْلًا مِّنْكُمْ يَتْلُوْا عَلَيْكُمْ اٰيٰتِنَا وَيُزَكِّيْكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتٰبَ

جیسا بھیجا ہمنے بیچ تمہارے پیغمبر تم میں سے پڑھتا ہے اوپر تمہارے نشانیاں ہماری اور پاک کرتا ہے تمکو اور سکھاتا

وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُمْ مَّا لَمْ تَكُوْنُوْا تَعْلَمُوْنَ ؁

تمکو کتاب اور حکمت اور سکھاتا ہے تمکو جو کچھ تم نہیں جانتے تھے۔

جویں گھلیا اساں رسول تساں وچہ پاسول جنس تساڈی
سکھاوے تساں کتاب لے حکمت بھی اوہ چیز سکھاندا
نہ غیر جنس تھیں نبی گھلیا تا حجت کرن نہ کائی
جاں آدم جنس پیغمبر تا تساں شرکت وچہ جوالاں
تے ویکھ ضعیفی حال تساڈے بھی جاجا تہاڑ
نے دسے تساں علوم آسمانی جو تساں خبر ناہی

پاک کرے تساں بھی پڑھ تساں اوپر کلام اساڈی
جو اگے نئیں جاندا ناہیں اس رستے تساں بلاندا
جو غیر جنس کیا جانے تساڈی رنج تکلیف بلائی
تا ہمدردی دیہال کرنے احکام معین چالاں
کرواوے سفارش ہر دم مولا دے دربارے
نے نال اتفاق مراد رسولوں حضرت سید صفائی

جو اسماعیلیاں عقبیں وچہ ملکے بنی نہ گزریا کالی ۔ یا بہجہ حضور انور دے روا نظیر نہ جبدی بھائی

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ۔

پس یاد کرو مجکو یاد کرونگا میں تمکو اور شکر کرو واسطے میرے اور مت کفر کرو۔ ف یعنے ناشکری ۱۲

تسیں مینوں یاد کرو میں کرساں یاد تساڈے تائیں
بھاویں یاد زبانی بھاویں دلتھیں یاد دچھوے
وچہ حدیث نبی جویں دسی بابت ذکر گواہی
تسیں نال عبادت یاد کرو میں رحمت نال چتار ے
تسیں یاد کرو وچہ نعمت میں تساں اندر دکھ بلائیں
تسیں یاد کرو اخلاصوں میں تساں نال نجات پکارے
تسیں نال دعائیں یاد کرو میں نال اجابت کرساں
اتے محی السنۃ خازن وچہ حدیث نقل فرماوے
جے بندہ مینوں یاد کرے میں نال اوسدے تد ہوندا
جے یاد کرے وچہ مجلس میں بھی یاد کراں اوستائیں
جے بندہ گنھہ میرے دل آوے میں گر اوسول آواں
جو ذاکر زندیاں وانگ ایتے غافل میت وانگ اہیائی
کسے پچھیا حضرت عملاں اچوں بہتر عمل بتائیں
عبد اللہ بن شقیقوں قاضی مظہر وچہ لیا یا
ہک گھر ملک الٰہی دوجے وچہ شیطان تباہی
جاں غافل ہووے ذکروں تا فرچیج شیطان لگاوے
ابو ہریرہ ویں مسلم تھیں وچہ مظہری نقل لیایا
نیک اہی اوہ ذکر جو دلتھیں غفلت دور ہٹاوے
جو افعال شریعت والے قولی فعلی سارے
جو نال حضور اخلاص ہووے سو بہتر ذکر الٰہی
بیشک بچگئے مومن اوہ جو خاشع وچہ نمازاں
تے لا الہ الا اللہ جو کلمہ افضل ذکر اہیائی
زبان اوپر ایہ ہولے بھارے وچہ میزان اعمالاں
جو فضل کل کلاماں وچوں جیسے قرآن الٰہی

تے شکر کرو تسیں میرا ایتے ناہ کرہو کفر ادائیں
بھاویں نال تصور بھاویں نال اطاعت تھیوے
جو ربدی کرے اطاعت بیشک اوہ وچہ یاد الٰہی
تسیں طاعت نال چتارو تا میں نصرت نال پکارے
تسیں یاد کرو توحیدوں میں تساں نال بہشت رضا ہیں
تسیں یاد کرو وچہ دلدے میں تساں ملکاں نال چتارا
جو یاد کرے وچہ مجلس میں تس وچہ مجالس تے میساں
رب کہیا میں ظن بندے دے پاس جے بندہ میں پر لیاوے
جے یاد کرے وچہ دلدے میں بھی اوسنوں یاد کریندا
وچ مجالس ملک مقرباں وسن بحر عوداں ہیں
منہ سے اشعری تھیں بھر خازن کنوں حدیث سناون
تے جدا گ بندہ ذکر کرے ہے نال خدا ہمراہی
فرمایا جاں دنیا چھوڑیں ملن ہوٹھ تدائیں
جو ہر بندے دے دلوچہ دو گھر شاہ رسل فرمایا
جاں بندہ ذکر کرے تا گھر چھیڈ نسے شیطوناہی
دل غافلدے اوپر خطرے تے وسوسے اوٹھاوے
جو ذاکر مردز باں سب تھیں درجہ سبقت پایا
تے غفلت نال ہووان دل کالے شاہ رسل فرماوے
یا نال فکر دے یاد الٰہی ایہ سب ذکر شمارے
بن اخلاص شرک تے باجھ حضور وں غفلت اہی
تے اہناں نمازیاں ویل بیخبر جو کنوں نماز نیازاں
بھی چارے کلمے افضل وچہ حدیث نبی فرمائی
تے میں محبوب خدا نوں بھرسن ہور حدیث کمالاں
جویں رب نوں فضل خلق تے تویں کلام بزرگ ایتی

جاں رب دا ذکر کرے تاں اوس دا شکر گذار ہوئی
جو دم غافل سو دم کافر غفلت قلب سیاہی
موسےٰ ہک دن وچہ جناب خدا دے عرض گذاری
تیں وچہ عبادت قاصر کیونکر شکر بجا ہاں
تے شکر کیتا جس رب دا اوس دی نعمت رہ دہاوی
نبی کہیا وچہ شب معراج مینوں ہک شخص دسایا
میں پچھیا ایہہ ملک اہی انہاں آکھیا ملک نہ ایہی
تے نال مسیتاں ہے دل ایس ہمیشہ لگا ہندا
تے ہر شے کارن صیقل ہندے صیقل یاد الٰہی
دو چیزاں دے نال لدی کوئی چیز پیارے
جو رات دنے اوس لازم پکڑے رکھے نت عیانی
کہیا ابو الدرداء بیشک دسیا ختم رسالت
ایسے سونا چاندی خرچ کرن تھیں بہتر ہووے تاں تو
تا یاراں عرض کیتی دس حضرت اوہ اسانوں بہاوے
نبی کہیا جو شخص روپیاں جھولی بھر ونڈائے
تے اہل جنت نوں چیز کیدا ہے افسوس کائی
تے ہر کوچے پھرن ملائک لبھدے اہل اذکاراں
جو آو ویکھو اسجا ہک ہے مطلب ٹھیک اساڈا
سنے ذکر کھلے سب اوسجا اندروں دہرتی تا میر
پھر جاون طرف اسماں الھاں تھیں پچھدا اللہ سائیں
کتھوں آئے آکھن آئے بندیاں تیریاں پاسوں
تسبیح تہلیل کرن اوہ تیری تا اللہ فرماوے
جو ہاں اوہ مینوں ویکھن پھر اوہ کیونکر کرن کمایاں
تاں نال کمال کوشش دی تینوں کرسن یاد الٰہی
پناہ منگن کس چیزوں کہندی طلب جنت دی کردی
تے پچھے کیا انہاں جنت دوزخ ویکھیا آکھن نا میر
ہے ایہہ جے ویکھن اوسنوں خواہش کرن زیادہ ہاں

جاں ذکر بجا یوس کھٹر کیا یوس ویکھ عزیزیوں عانی
تے ذکر کنوں دل چمکے چاہیئے کرنی یاد الٰہی
جو باہجہ شمار حساب تیری رب بخشے نہ شکر گذاری
حکم ہویا کر یاد اساڈی ناہ کدیں بھل اساہاں
جو استغفار گناہوں کردا رب بخشیں بخشش ہووی
اوہ سارا اندر نور عرش دے غائب ہیسی آیا
ایہہ اوہ شخص زبان جیدی سی تر وچہ ذکر الٰہی
تے ماپیاں حق ایہہ لوکاں بھیں نہ گالیں آکھیندا
عذاب کنوں کوئی چیز نہ روکے باہجہ ذکر دی بھائی
اک ربدے نال ایمان لیاون دوجا دیں غفارے
تے نت زبان رکھے تر اپنی نال ذکر رحمانی
دساں تینوں میں اوہ چیز جو افضل کنوں عبادت
تے نال کفار جہاد دوں جوڑ لماراں ہکدو جیانوں
فرمایا اوہ ذکر الٰہی ہر ہر وقت سہاوے
تے ہک ذکر کرے ذاکر وچہ درجیا ندے وڈہ جائے
مگر افسوس اسگھڑی جو باہجہ فکر دے گذری آہی
جے ویکھن لوگ ذکر وچہ تا ہکدوجے کرن پکاراں
نال یاراں اوہ ملائک انہاں نے گھیرا کران زیادہ
جاں ذکروں فارغ اہل ذکر تا کھسکدن ملکت تدا ہیں
اوہ سب کجھ جانن ہارا تاں بھی کرے سوال تہامیر
جو یاد کرن تدہ وچ زمیں دے نال یقین اخلاص
کیا اوہناں مینوں ڈٹھا آکھن نہیں تا رب الاوی
کہن ملک جے ویکھن تاں تدہ یاد کرن ودہ سایا
پھر رب پچھے اوس ذکروں کیا انہاں خواہش آہی
تے دوزخ کنوں پناہ منگدے یارب اوہ تیری
بن ڈٹھے اوہ طالب جنت نار دوں چاہن پناہیں
تے کنوں جہنم سن ایہہ فر رب کرے ارشاداں

گواہ ہووے انہاں مینوں بخشیا ہور جو سنگی انہاں
اوس مجلس وچہ آیا ناگن کم نکمیّس کائی
تا رب فرماوے اوس اوتے بھی بخشش میری ہوئی
تے وچہ صحاح ہر فرض نمازاں پچھے نبی عطائیں صلے اللہ علیہ وسلم
وچہ مرضی رب دی خرچ کرن کل نعمت شکر ادائی جل جلالہ
جاں بندے نوں رب نعمت بخشے تا اوہ دلو جانے
شکر اس نعمت دا رب لکھے نہ موہوں لیے اوس الایا
اسے زانوں تیک نہ جامہ آیو رب الحمد اتائیں
اینویں جدوں گناہ بندی تھیں ظاہر ہووے کائی
تس نامے عملاں وچہ سب توبہ لکھدی اوس گناہوں
عبد اللہ بن سلاموں بیہقی تھیں بن شبیہ لیائے رضی اللہ عنہ
یا رب شکر جو لائق تیرے کرا شادب نال
جیوں غائط بول جنابت ویلے بھی وچہ ہو جینائی
تا موسیٰ علیہ السلام عرض گذاری یا رب کیونکر تدہ جیاراں
تے وچہ شعب الایمان علی بھتیں ہور روایت پائی
لا الٰہ الا اللہ ذکرا توں افضل ذکر بتایا
تے شکر گذاران کارن بعض نعیماں ذکر سنائے
تے والاں اُسد پیاں وسن کر جاندی دین فقیراں
جاں جامے ہوں پرانے فراوہ دیوں راہ خدائی
وچہ دوہاں عیداں نال تکلف زینت وسعت آئی
نعمت تے کہا دن جیوں خوابوں اٹھدیاں کرنا ذکر لسانی
تے مال دا شکر تس خرچ کرن خود اوپرا آکھ سنائیں
تے شکر زراعت ہویاں کھیتیاں کھاں دیون فقرا نہ
تے صنعت شکر اوس کموں دیون تعریف محتاجاں نوں
شکر علم تعلیم قرآن تے مسلے دین سکھائے
معجزے ہور فضائل اس آیت وچہ شاہ رسل دے صلے اللہ علیہ وسلم
نعمتاں ہور دیاں دتیاں سندا کرنا ذکر صفا بول

ہک ملک انہاں تھیں عرض کرے جو یا رب شخص فلانا
کسی ہورین حاجت کارن آیا بیٹھ گیا اوتھائی
ایہ اُس ٹولے دی شان جدے ہم مجلس بخشش ہوئی
پڑھدے ایہہ بھی فرمایو نے معاذ جبل دے تائیں رضی اللہ عنہ
تے نا مرضی رب پاسوں ہٹنا بھی ایہہ شکر اہائی
جو ایہہ نعمت ہر رب وکوں اس جانن نال عیانے
جے جامہ مل لیا یا سیتا پا وندیاں حمد بجایا
شکر گذاراں تھیں ایہہ مطلب وچہ عزیزی پایا
تا او لوچ کیاتے شرمندہ ہووے دیکھ برائی
توبہ استغفار نہ موہوں کردا اسے ہٹیاں پاپ
بلکہ نیہ ہوئے وچہ درگاہ دے کرکے عرض سنائے
تو بعضے وقتیں ذکر کرنتوں بی ادبی ہو جاناں
تا حکم ہویا ہر حالت وچہ کرموئے یاد الٰہی جل جلالہ
کہیا سبحانک اللّٰھم تھیں تا انت پڑھ کو اراں
یا الحمد فلک حسن الصباح تک ٹھ میاں شکرادائیں
تے الحمد للہ افضل شکرا توں چوں شکر بتایا
جاں لڑکا جمّے کرن عقیقہ شکر اسدا ہو جائے
تے شکر نکاح ولیمہ کرنا شکر لباس ایہہ ویراں
تے شکر گذاری روزیاں صدقہ عید فطر دا اہائی
تے قربانی وچہ عید اضحےٰ ایہہ حج دا شکر اہائی
جو انہاں وقتاں کارن فکر حدیثاں وچہ چھپائی
تے شکر جیوا اناں سنگیاں وچہ جانن حاجتمنداں تائیں
نہ روک ہٹاون پر جانن کجھ لیجا دے رد کیتا ایں
جویں کتابت ہور خیاطت صنعت محتاجاں نوں
تے ایس قیاس اوپر ہور چیزاں کہیا مفسر دانے
تے دال محبت ہور اطاعت کارن ہا ذوبل دے صلے اللہ علیہ وسلم
تے جانن نبی غنیمت نام اسی دا شکر ادائیں

اللّٰھم اعنی علیٰ ذکرک وشکرک وحسن عبادتک — سبحانک اللّٰھم لا الٰہ الا انت — الحمد للہ علیٰ کل حال — والحمد للہ — حسن الصباح

تے ابن عباس سوں ابن کثیر ایہہ قول نقل فرماوے
تے شکر اوسدا ہے سچا جانن اس نعمت دے تائیں
نہ جانن اوس غنیمت خاص نشاں عداوت آیا
تے ہے ایہہ کفر جو اس نعمت نوں یاد نہ کرن ہا بونں
جاں نام لوے یا لکھے سنے تاں نال درود پکارے
درود وا اندر سب نعمت ایہہ بھی افضل وچہ اذکاراں

مراد اس آیت اندر نعمت پاک حبیب ﷺ سوہاوے
رسالت اتے اطاعت ہور وجود اس بحر عطائیں
تے چپ رہن تس ذکروں محرومی ہو بختی لیا یا
ایہہ وچہ تفسیر خلاصے فتح محمد لکھیا جانوں
چپ اوسوقت ظلم تے بخل ایہہ وچہ حدیثاں ہیارے
رب درود و سلام گھلے نت کاراں شاہ ابرار ﷺ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ۝

اے لوگو جو ایمان لائے ہو مدد چاہو ساتھ صبر کے اور نماز کے تحقیق اللہ ساتھ صبر کرنے والوں کے ہے

اے اہل ایمانوں منگو سبہ یاری نال نماز صبر دی
مراد صبر تھیں روزہ ٹھلن نفس امارہ تائیں
تے ثابت قدمی وچہ عبادت صبروں نفس بہاراں
جہاد اصغر جو نال کفاراں ظاہر لڑنا بھائی
ایہہ جہاد باطن دا جیونکر وچہ کتاباں آیا
رجوع کیتا اساں نکڑے جنگوں جانب سخت لڑائی
نہ جزع فزع کچھ ترلے لیون اندر دکھ بلائیں
صبر خوشی دی کنجی بھی رب حضرت ﷺ نوں فرماوے
جے ہنجو کرن ڈلواں غم کرن تاں اسو وچہ خوف نکائی
تے مدد لیو نال نمازاں وچہ مہماں آئی
شاہ ظالم دے لوگ جاں لیگئے بی بی سارا تائیں
عبدالرحمان بن عوف تائیں سی غشی بیماریوں آئی
نا امیدی وچہ زن تسدی ام کلثوم پکاری

ٹھیک اللہ سب صبر انوالیاں ناصر نال نصرت دی
کھاون پیون شہوت پاسوں وچہ روزے پائیں
تے وچہ جہاد اصغر دے ہونا ثابت قدم شماراں
اتے نماز جہاد اکبر جو نال شیطان لڑائی
رَجَعْنَا مِنَ الْجِهَادِ الْأَصْغَرِ إِلَى الْجِهَادِ الْأَكْبَرِ جیوں فرمایا
یا صبر مراد اندر دکھ درداں کرن صبوری بھائی
استھیں اجر مصیبت دیندا کہندے اہل علما جیہا
جے صبر کریں تاں ہنجو ملکاں نال فتح تدہ آئے
راضی رہیئے وچہ رضائیں گلہ نہ کرنا بھائی
اہل ایماناں جیونکر جاں ہے تھا خلیل الہی علیہ السلام
تاں شروع نماز خلیل ہو یا رب دی مدد تہائیں
تاں لوگاں جاناں فوت ہویا سب کولوں اٹھ گئی بھائی
جا وچہ مسجد نفل نیتے تس مدد چاہی یاری

گھڑی نہ گذری خاوند اُسدا ہویا ہوش ٹکانے
جُریج راہب نوں نال زناہ جدلوکاں تہمت لائی
نماز گناہوں روکے بھی ہو فاحشہ کنوں بچاوے
بن بہئے لوکی وقت مصیبت کلمہ کفر الاندے

ایہہ حاکم بیہقی کرن روایت وچہ عزیزی آسے
اوس ہیٹھ نَجّی تا نصرت ملیوس قدرت رب دکھالی
اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاۗءِ وَالْمُنْكَرِ ظاہر دسّا وے
غصے ایڈ جدا ہو کے غضب سراں تے چاندے

وَلَا تَقُوْلُوْا لِمَنْ يُّقْتَلُ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَمْوَاتٌ ۭ بَلْ اَحْيَاۗءٌ وَّلٰكِنْ لَّا تَشْعُرُوْنَ

اور مت کہو واسطے ان لوگوں کے کہ مارے گئے بیچ راہ اللہ کی مردہ بلکہ زندہ ہیں ولیکن تم نہیں جانتے

جو قتل ہوئے وچ راہ ربدے اوہنا ں مردے آکھو ناہیں
اوہ جان نثار اساڈے جیوندے مر گئے کہنا ناہیں
چودا ں یار شہید بدر وچہ اٹھ انصار پیارے
کہن کفار اوہ مر گئے واںجے نعمت عیش جہانوں
خازن دیوچہ محی السنۃ کرد اذکر صفائی
ملدا رزق انہاں نوں تے اوہ عیشاں خوشیاں کردو
پہونچی انہاں دکھ مصیبت کرن ادراک نتھا ئیں
تا بعداں نوں وچ برزخ اوہ نیں ا لگ نا ہیں
وچہ بدناں سبز پکھیرواں روح شہیداں ہن خدادے
ایہہ وچہ معالم خازن نالے مظہری وچہ لیایا
تے وچہ خلاصے ابن عباس ہی ایہیں خبر سنائی
اتے مظہری دیوچہ ایہہ ہیا نی خاص نہیں شہیدا ں
روح اولیاواں کنوں تصرف نصرت فیض ہدایت
بھی عبدالحق محدث ترجمے وچہ مشکوٰۃ گواہی

بلکہ اوہ زندے لاکن ایہہ تسیں عقلاں کھدے ناہیں
نہ سمجھہ تساڈی اندر آوے زندگی اوہ شہیداں
لے جیہہ جہاں چاہیے رہنہاندے اعلےٰ درجے بہارے
تارب کیہا انہاں کہوندا مردے نال زباں گماون
حضرت حسن کہوں جو روح شہیداں پاس الٰہی
جویں آل فرعون نے دوزخ پیش کرن وچہ شام فجردے
اسوچ دلیل جو ال قبوراں من ثواب جزائیں
قبر اندر یوچہ لیں عذاب ثواب خازن وچہ ویکھائیں
سیر جنت وچہ کرن قندیلاں راتیں لیں افادی
جیوں وچہ صحیح مسلم دے حضرت شاہ رسل فرمایا
شام فجر نوں رزق شہیداں ملدا نال صفائی
بلکہ ہی ولی سب زندے مقوا تر تحقیق باداں
ظاہر ہوندی یوں وچہ تفسیر خلاصے آیت
تے غوث الاعظم وچہ فتوح الغیب ایویں فرمائی

بر سر بازار صرافانِ عشق
کشتگانِ خنجرِ تسلیم را
دل بنور وز چشمے ز دیدہ خون چکد

زنہ ہر کاں و کانِ دیگرست
ہر زماں از غیب جانے دیگرست
اینچنیں زخم از کمانِ دیگرست

ایہ حال اونہاں جنہاں لڑکے نال کفار شہادت پائی
ایہ سوسواراں دو وچہ گُندی مارن نفس ہوائیں
فنا فی اللہ جل جلالہٗ ہو گئے ہو نسے باقی نال خدا دی

تے افضل اوہ جو نال نفس دے کردے نت لڑائی
اگواری مر جاون بہتر مرنے تھیں تاہیں
پھیر جو کجھ چاہن کردے تدہو کے اہل صفا دی

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنفُسِ وَالثَّمَرَاتِ

اور البتہ آزماوینگے ہم تمکو ساتھ ایک چیز کے ڈر سے اور بھوک سے اور کمی مال اور جان سے اور پھلوں کے سے

تے اسیں آزماواں گے نال اک چیز تساں ہر حال
ایہ آزمائش کیتی رب جل جلالہٗ جاں یار تہاجر پیارے
ایہ امداد جنہاں تھیں ہوندی چھوڑیا دور اونہاں نوں
سب قبیلے عرب اونہاں آہے رنج تکلیف پہنچاندے
تے گوناگوں رنج تکلیفاں دیندے اہل ایماناں
جو حال اونہاں دیوں وچہ سورۃ احزاب خدا فرمائے
ایہ کارن دین اسلام کفاراں محض عداوت آہی
تے مال اسباب جہاد اندر سب ہوسن خرچ تمہارے
تا جو سنگ شکم تے فاقیوں بدھا ختم رسالت صلی اللہ علیہ وسلم
جو یکدن سرور بھکھ تساں گھر تھیں باہر آئے
راہ کو ملے یا حضرت کیوں گھر تھیں باہر سدھائے
قسم خدا دی میں بھی گھر تھیں نکلیا بھکھ ستایا
تے نال گھٹاون مالاں آزماواں تساں رب فرمایا

خوفوں بھکھوں گھاٹیوں جاناں میویاں ہور اموالوں
اہل عیال وطن گھر چھوڑ مدینے طرف سدھاری
مدینیوں نکلن اوکھا ہیسی تدوں مسلماناں نوں
تے اگے پچھے پھرن بہو داوہاں دشمن سخت ٹھہراندے
تے خوف نہایت جنگ احزاب اندر سی صاحب شاناں
مومن گئے آزمائے اونہاں ڈاڈھی جنبش آئی
نہ ہوسی گلوں ایہ آزمائش کیتی پاک الٰہی
سو ہجرت بعد شروع اسلام اندر ہوئی ایہ کارو
تے مال اندر مشہور جو سی صدیق اوہ بھی اوسے حالت
راہ وچہ ملیا یار صدیق اوس عرض کیتی در گاہ
فرمایا بھکھ لگی سی صدیق اگوں بتلائے
ایہہ وچہ تفسیر عزیزی حضرت شاہ صاحب فرمایا
جو ہوسن خرچ اموال تساڈے وچہ جہاد ہمایا

کفارئیں مکے تے جو بچے اِہناں تھیں مالوں
تے حق مسکیناں جہاناں نوں ہور یتیماں تائیں
تے محتاجاں ہور اہل عیال اپنے تے خرچن مالاں
تے فوج کفار آون تھیں اُجڑن بیلیاں کھیت تساڈے
پھر رب کیہا تساں ازماوانگا جاناندے نقصانوں
تے وچہ تکلیف جہاد سفر ہور تنگی بھکھ پیاسوں
تاکنوں جہاد انصاراں نقصان ہویا بہر سالے
بھی وچہ لڑائی بیر معونہ ستر یار انصاری
جو لوکی وچہ اونہاں جنگاں رہے حیات بچائے
کسے ہتھ کپیا کسے ہور س جائی تن تے زخم نشانی
تے میوہ یاندے نقصانوں بھی اسیں آزماساں فرمایا
تے بندے تے اولاد مرن تھیں سخت مصیبت آئی ہے
تے شافعی آکھے خوف خدا دا بھکھ روزہ رمضانوں
تے جاناں دا نقصان بیماریاں مرناراہ خدا دے

اوستھیں صدقہ فطرتے اُٹھن مال زکوٰۃ اسحالوں
ہور محتاجاں خود شہرتے کرنا خرچ سنائیں
سب نقصان ایہو اموال اونہاں خرچاں تھیں ہر حالوں
ایہ نقصان سوا اوس نقصاناندے ہور زیادے
جو جنگاندے وچہ خویش مریں وچہ میدان کھپالوں
گوناگون مصیبت سختیاں ہون ہلاک ہراسوں
جو ستر جنگ اُحد وچہ یار انصار شہید نرالے
کوئی گھر رہیا نہ خالی جس وچہ ہوئی نہ گریہ زاری
کسے اکھ نقصان کسے کن ڈوری بہیر کسی دی ہارے
حضرت طلحہ رضی اللہ عنہ سندا ہتھ شل ایویں ہویا لہو ولائی
جو دہیاں ستر طفل جھوٹہرے میوہ دلدار آیا
بچے کل مصائب تاہیں یا اُس رب فرماوے
تے مالوں دین زکوٰۃ ہور صدقہ نقص اموال پچھانی
لگے کہانا میویاں مرن اولاد جو سب تھیں سخت زیادی

وَبَشِّرِ الصّٰبِرِيْنَ الَّذِيْنَ إِذَآ أَصَابَتْهُمْ مُّصِيْبَةٌ قَالُوْٓا إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّآ إِلَيْهِ رٰجِعُوْنَ ط

اور خوشخبری دے صبر کرنے والوں کو وہ لوگ جب پہونچتی ہے اونکو مصیبت کہتے ہیں تحقیق ہم واسطے اللہ کو اور

أُولٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوٰتٌ مِّنْ رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ قف وَأُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُوْنَ ۝

تحقیق ہم اوسی کیطرف پھر جانے والے ہیں یہ لوگ اوپر اونکی ہے درود پروردگار انکے سے اور رحمت اور یہ لوگ ہیں راہ پانیوالے

دیہہ خوشخبری صابراں جد اونہاں نوں مصیبت آئی
ایہہ لوگ جو اونہاں اوتے رحمت رب اونہاندے اولی
جو جزع فزع کجھ ہور شکایت دکھاں نوں چ نہ کردی
تے مظہر ایس حدیث جو جو کم نا خوش ہو من تائیں
نِعْمَ الْعِدْلَانِ وَنِعْمَ الْعِلَاوَةُ حضرت عمر الاوے

تاکہندے ٹھیک سہیں ربدے تو آساں رب ول ہونا ہائی
تے اوہی لوگ ہدایت والے پاون راہ بھلیائی
بلکہ ذکر شکر او سحالت حمد الٰہی جل جلالہ پڑھدے
پس او دکھ مصیبت اوسنوں کہندے بحر عطا ہیں
یعنے او دو بوریاں واہ سر باری خوب سوہاوے

اَللّٰهُمَّ اْجُرْنِيْ فِيْ مُصِيْبَتِيْ وَاخْلُفْ لِيْ خَيْرًا مِّنْهَا إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّآ إِلَيْهِ رٰجِعُوْنَ ط

صلوٰۃ تے رحمت اکو جیہاں ہوریاں دو وین آیا ل
جو اجر صبر دا بوجہ حدیثاں خاز او چہ لیا وے
موسے اشعری کہے فرمایا حضرت بحر عطائیں
رب سبا کچھ جانے بھجے تا بھی کچھہار املکاں پاسوں
تساں ول اُسدیدا بیوہ توڑیا آہو کہن آکھی
کہن ملائک حمد تیرا اوس کیتا رب رحماناں
جو اک گھر خوب بناو کارن اوسیدا وچ بہشتاں
ام سلمہ کہے سنیم شاہ رسل تھیں جو فرمایا
گم چیزوں تا اجر زیادہ نہ ہوسن پاک آکھی
استرجاع اس امت تا بچہ ہور کسے ہتھ آئی
جے ہورس ملدی تا پاسفے کیوں یعقوب الایا
نبی کہیا رب پاک ایہہ نعمت یعنی استرجاعی
عبد اللہ بن عمر کہے فرماوے بحر حسن دا
پہلے وچہ سب کماں تا جاں رب نوں عرض سناوی
تے الحمد کہے جاں رب تھیں نعمت پاوے کالی
تے کہے امام حسین جو حضرت شاہ رسل فرمایا
استرجاع اوس نویں سرے تھیں کہے تا رب اُستاپر
تے اوہیں نعمت اگلی اوپر حمد کرسے کالی
تے دیوا بجھیاں انا للہ سن حضرت فرماندے
تے عایشہ کرے روایت وچ انگوٹھی ختم رسالت
جاں نیڑے جا کر ڈٹھم پائم گنڈا ہت چھو پیڑا
جو انا للہ پڑھیا حضرت ایسے کارن آیا
محبت نال تے فرمایا اے عائشہ جد رب چاہوی
تے اوہ جد چاہے وڈی تائیں چھوٹیاں کر دکھلاوے
تے جتی تسمہ ٹٹیاں انا للہ عمر الایا
تے فرمایا جو وچہ مصیبت صبر او سقدر رکھایا
تا جنت وچہ اوس تن سو درجے ملسن فضل الٰہوں
تے سر باری فہندوں علاوہ واہ واہ اجر کمایاں
کجھ عزیزی مظہری اتے خلاصیوں لکھیا جاوے
جاں پت مرے کسے مومن دا رب کہے فرشتیاں تائیں
تساں بندے مرید ایت قبضیا آہو کہن اخلاصوں
رب کہے پھر بندے میرے کیا مددہ بات الائی
بھی انا للہ پڑھیس ہووے ملکاں حکم ربانی
تے بیت الحمد رکھو نا تو اسدا ترندی وچہ تو نشان
جس بندے وقت مصیبت انا للہ آکھ سنایا
اجر صبر تس تے اوس چیزوں بہتر چیز جو آئی
جو وقت مصیبت انا للہ پڑھ مدہ ہو اہل صفائی
نبی جد یوسف پیارا دلبر اوس فرزند گھٹرایا
بخشے امت میرے نوں کسے پہلی ہتھ نہ آئی
صفتاں چار ہووں جس وچہ تس گھر جنت وچ بنایا
تے وقت مصیبت انا للہ موہوں تھیں آکھ سناوے
تے استغفر واللہ کہے جاں ظاہر ہووس کوئی برائی
جس کوئی دکھ پہونچیا مدت بعد اوس یاد لیایا
تازہ اجر دیوے اوس دکھ دا جن اج اوس اندائیں
او نویں اجب اُس تائیں جس اج نعمت پائی
جس تسمہ جتی ٹٹی پڑھے اجر تس ملن بتاندی
گنڈ اجھیپا استرجاع تکرار کیتی او صحالت
تائیں ہس کہیا ایس اوپر وار یا ماں ہو میرا
نبی تسم کر ہتھ میرے کا بندے اوپر لایا
چیز کسی دی چھوٹی تائیں وڈیاں کرن وکھاوی
یعنی ایس عمل چھوٹے تھیں فضل وڈا اٹھاوے
تے فوت جماعت ہونوں استرجاع سعید سنایا
تا دتھیں جو تش مصیبت ولا اہنداہوس جو آیا
پھر درجے فرق زمیں آسمان برابر نیت راہوں

تے ابراہیم جاں فوت ہویا تد ہنجوں ہنی وگائے　　تو فرمایا ایہ رحمت ہے ابن مسعود سوالے
پائی خبر وفات برادر ہنجوں گئے چشماں تھیں　　تے فرمایا ایہ رحمت بندا رکھدا ہنیں انہاں تھیں ہا
تے کہے ربیعہ صبر اوہ چیز جو حالت پیش مصیبت　　جے بعد مصیبت اونویں قائم رہن تا صبر حقیقت
یعنی وچ تسلیم رضا دے جتی قدم نہ پاوے　　نہ لنگھے حد شریعت بھی ناہ زائل عقل ہو جاوے
تے جو حالات تقاضا کردے نال انساں پیارے　　اوہ مانع صبر نہ ہووں جیوں حضرت تھیں ثابت بیارے

جائے آں بہ کہ دریں مرحلہ آں پیشہ کنی
کہ ز مرگِ دگراں مرگ خود اندیشہ کنی

اِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللّٰهِ ۖ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ اَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ
تحقیق صفا اور مروہ نشانیاں اللہ کی سے ہے پس جو کوئی حج کرے گا گھر کا یا عمرہ پس نہیں گناہ اوپر
اَنْ يَّطَّوَّفَ بِهِمَا ۚ وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا ۙ فَاِنَّ اللّٰهَ شَاكِرٌ عَلِيْمٌ ۝
اس کے یہ کہ طواف کرے بیچ ان دونوں کے اور جو کوئی خوشی سے بھلائی کرے پس اللہ قدردان ہے جاننے والا۔

ٹھیک صفا تے مروہ دونویں ہن نشان الٰہی　　حج کرے یا عمرہ پس نا اوس گناہ ایہائی
جو کوئی طواف دوہاں سنت جو خوشیوں کرے بھلائی　　ٹھیک اللہ ہے شاکر عالم جانن ہار کمائی
صفا تے مروہ پاس مکے دے دونویں پہاڑیاں آہیاں　　دوہاں تھیں وچ مرادسی تھیں خبراں پایاں
حج دا معنے قصد اصل وچ عمرہ اصل زیارت　　شعائر جمع شعر نشانیاں ربدیاں سمجھ علامت
وچ شرع زیارت قصد ہی ہو افعال عبادتوں لے　　پر ایتھے مراد ٹکانے حج اتے عمرے وال کمالے
شان نزول اس آیت اندر لکھن مفسر اٹھے　　مرد عساف نامی ہک آہا اندر پہل زمانے
ہک عورت نال زناہ کیتا اس اندر بیت ربانے　　نائلہ نام آہا زن دونویں پتھر بنے عیانے
تا لوکاں عبرت جہت صفا پر پکڑ عساف ٹکایا　　تے کوہ مروہ تے نائلہ رکھی تا کجھ وقت وہایا
جاں اہل شرک ایہناں پتھراں تائیں چھپیا چھپیا بابا　　تا معبود سمجھ انہاں اگے سیس کفار ٹکایا
جاں ہویا ظہور اسلام خدا دی لوکاں طاعت جائی　　تا دوہاں پہاڑیاں تھیں چک سٹے اوہ معبود تباہی
اوہ بتاں والی تھاں مناسک اسلامی بن گئی　　تا بعضے لوگ اتھے دوڑن تائیں سندا گھندے رہی
جو نائلہ اتے اساف تائیں ہی مشرک اتھے پوجیندے　　اس تشبیہوں ڈردے بعض نہ اوتھے دوڑ کریندے
جو اہل شرک دے نال ہووں مت اس مکوں تشبیہاں　　تا کیہا رب صفا تے مروہ ہیں نشان صحیحاں
جو دوڑے وچ صفا مروہ سر اوس گناہ نکائی　　جے ترک ہووے حج فاسد ناہ پر ناقص ٹھیک بیائی
پھر اوتھوں آون کرن طواف کعبہ دا ایہ دانے　　کارن حج ہی جاون شرط اندر عرفات مکانے
وم تدے ملتی لازم دیوں جیوں ناہ اوہ بوجھ لیایا　　تے حج عمرہ وچ فرق رونی دا لے آکھ سنایا

تے عمرے وچہ عرفات اندر نہیں جاون شرط لگائی

تا اوہ سدھا آن مکے وچہ خوب طواف بجاوے

تا بنہ احرام طواف کرن نوں آوے پھیر فرمایا

تے حج اندر ہے فرض احرام ہور وچہ عرفات کھلوون

کھلونا وچہ مزدلفہ دوڑن وچہ صفا کوڈے

تے دوڑن وچہ اختلاف کیتونے وچہ زمان اصحاباں

ابن عباس تے ابن زبیر مجاہد ہور عطاؤں

یہ آیت دستاویز اوہناں اتے شافعی مالک بیارے

جو ترک کرے دم لازم تسنوں ویکھ رُوفیوں ہوئی

پھر اجماع منعقد ہو کل اختلاف ونجاوے

تے واجب ہے اس کارن جو حضرت آہی نت کریندی

جیئوں عمرے والا بیروں مکیوں آوے نال صفائی

تے جے وسنیک تا نکل حرم تھیں اول باہر جاوے

حج مکو اربسو وچہ عمرہ ہر ہر روز سوہایا

تے بجا کرن طواف زیارت ایہ سب واجب ہوون

طواف صدر تے مارن جمرہ عقبے سمجھ افادی

تے نالے اسو چہ سخن الائے تابعیاں اصحاباں

ایہ کہن صفا مروہ وچہ دوڑن استحباب جداول

قائل فرض تے ابوحنیفہ واجب آکھن رہی

تے اختلاف اس اندر وقت اصحاباں ہویا سائی

جو دوڑن وچہ صفا مروہ دے واجب ٹھیک تمائی

امام اعظم اس استمرار وں واجب ہیں فرمیندے

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنٰتِ وَالْهُدٰى مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنّٰهُ لِلنَّاسِ

تحقیق جو لوگ کہ چھپاتے ہیں جو کچھ کہ اوتارا ہمنے دلیلوں سے اور ہدایت سے پیچھے اسکے کہ بیان کیا ہمنے اوسکو

فِي الْكِتٰبِ أُولٰٓئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللّٰهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللّٰعِنُوْنَ ۙ

واسطے لوگوں کے بیچ کتاب کے یہ لوگ لعنت کرتا ہے اللہ اونکو اور لعنت کرتے ہیں اونکو لعنت کرنے والے

ٹھیک جو ساڈے حکم ہدایتاں کھلیاں ہویاں گجدے

ایہ اوہو لوک جنہاں تے لعنت کردا رب تعالٰے

بیّنات مراد شہادت بھرن نبوت والی

تے کنوں ہدیٰ احکام حقانی سدھا راہ مراداں

اتے لعنت کرینوالی ساری خلق مراد ایہا ئی

قتادہ کہے فرشتے قول عطا جن انس تمامی

مجاہد آکھیا چو کھر ہیں مراد جو لعنت کردے

پچھے اوس جو وچہ توراۃ بیان تنہاں ایں سدی

تے لعنت کرینوالے لعنت کرن اوہناں ہر حالا

ہور فضائل شاہ رسل صلی اللہ علیہ وسلم دے مظہر ہو یکھ کمالی

تے لعنت دور کرن رحمت تھیں مظہر ہو یکھ ارشادا

ہا ہجوں جن انساناں حضرت ابن عباس رضی اللہ عنہ کہیائی

حسن کہے جو بندے ربدے ہوئے ہیں گرامی

جو کال اتے بند بارش نال نحوست بندیاں پھیر دی

اوہ لعنت کرن گناہگاراں تے ہر ہر وقت بچارے
تے کنوں جواب کفار جاں ہوون عاجز وچہ قبوراں
گرزاں وار تے شور کفاراں سندی خلقت ساری
تے ابن عباسوں مومن دو ہک دوجے لعن جے پاوے
ہووداں صفت نبیدی طعنوں جیدوں ٹھیک لگائی
رب جسنوں علم دتا تے کوئی پچھے اُسدے پاسوں
لگام آتش دی روز قیامت مونہہ اُسدے رب پاسی

یہ مظہر وچہ اتے نالے وچہ خلاصے ہین اشارے
جاں منکر اتے نکیر مرہندے گرز کفار بشر سیاں
بابہجوں جن انسان جو سن اللعنت کر دا جاری
جے دونویں لعنت لائق ناہیں تا او پر ہووداں جاوے
دلائل حضرت صلی اللہ علیہ وسلم ہور نبوت بھی احکام خدائی
تے او علم چھپاوے اوستھیں پتہ نہ دسے خلصوں
جو نافع علم احکام شریعت خلقت کنوں چھپاوے

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ ۚ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

مگر جنہنے توبہ کی اور نیکی کی اور بیان کیا پس یہ لوگ پھر آتا ہوں اوپر انکے اور میں پھیر آنے والا مہربان ہوں

مگراں اوہ جو تائب ہوئے تے بہتر عمل کماوے
میں توبہ تنہاں قبول کراں جو تائب ہوون اول
نے میں تواب قبولنہارا توبہ بندیاں والی
وَأَصْلَحُوا دا معنے وچہ تفسیر عزیزی لکھیا
اوہ حق نبیدی صلی اللہ علیہ وسلم صفت جو آہی قوم یہود چھپائی
رب کہیا جے تائب ہوون تائیں ہاں پھر آونوالا
نے توبہ اوہ صحیح جو برا یوں پشیمانی کھاوے
جو لوکاں نوں اعتقاد بگاڑے نال اعمال اُجاڑے
توبہ کرو عقاید گندیوں ویلا اجے ایہا ئی
روافض خارج معتزلہ کل جبر قدر نوں چھوڑو
کنوں وہابیاں نیچر نکلے تو دکھوی اقراری

تے ظاہر کیتے اوہ احکام جو اوہناں ساہ ہن چھپائے
یا جو مندے کماں انہیاں کرن اصلاح صفائول
میں رحمت والا وچہ عذاب نہ جلدی کردا حالی
جو کر اصلاح ہولاون جو تنہاں حق چھپا رکھیا
تے فعل برے جو صفتاں حضرت صلی اللہ علیہ وسلم کجدے اوہ گمراہی
یا توبہ کرن جو کفر شرکوں کرساں رحمت چالا
عذاب الیموں ڈر کر جو دلوچہ اوستھیں پچھتاوے
پھر لوکاں وچہ کر توبہ ہن ایہہ ظاہر حق نتارے
جو اہل سنت دا خاص عقیدہ اوہو پکڑ وبھائی
مرزائی لامذہب نیچر ہر ستے گندی جوڑ و
رد نیچر وچ بھی مرزائی کنوں وہابیاں جاری

[illegible]

ہن کر یو صاف عقیدہ پھر ایہ ویلا ہتھ نہ آوے
جاں آیا نظر عذاب نہ توبہ پھیر قبول الٰہی
اَلتَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَّا ذَنْبَ لَهٗ ایہ شاہ رسل فرمایا صلی اللہ علیہ وسلم
اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّابِيْنَ جو توبہ کرن گنہ ہولے
گناہ کر کے جو نادم ہووے رب تھیں بخشش پاوے

وقت وہانے پچھوتاسیں کر توبہ ہن جب آوے
جیوں وقت غرق فرعون نہ کیا ایمان قبول الٰہی
جو توبہ کرے گناہوں جن اوس تھیں گناہ کمایا
سب دوست رکھے اہناں جو کرورے لیہ گناہ اصلاحا
توبہ خالص وانگ نصوح دے چاہیئے دلتھیں آوے

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَمَاتُوْا وَهُمْ كُفَّارٌ اُولٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالنَّاسِ

تحقیق جو لوگ کہ کافر ہوئے اور مر گئے اور وہ کافر رہے یہ لوگ اوپر انکے ہے لعنت خدا کی اور فرشتوں کی اور آدمیوں

اَجْمَعِيْنَ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُوْنَ ۝

سب کی ہمیش رہنے والے بیچ اسکے نہیں ہلکا کیا جاویگا اُن سے عذاب اور نہ وہ ڈھیل دیئے جاوینگے

ٹھیک اوہ لوک جو کنوں ہیو واں کفر انکار لیاوے
ایہ اوہ لوک جو اوپر تنہاں لعنت ہووے الٰہی
اوہ لعنت وچ ہمیش نہ تنہاں گھٹے عذاب کداہی
ایہ حال اونہاں لوکاں دا جیہڑے حق چھپاونوالے
اینویں حق چھپاون پر جو رہے ہمیش کھلوتا
اس آیت وچ دلیل جاں کافر وچہ کفر مر جاوے
لعنت زندیاں دی پھر فوتیا نوں وچہ مدارک لیایا
تے کافر معین نوں وچ خازن روا نہ لعنت آئی
بھی مومن عاصی روا نہ لعنت کرن یقین بتایا
جیوں چوریا جڑیا ہور یا جیہڑا نسبت خود ہٹاوے
بھی جو نقش نگار لگاون لعنت حضرت کر دی

تے اوہ کافر آہے رہے چھپاندے حق سوائے
تے لعنت کرن فرشتے بھی کل بندیاں لعنت آئی
نہ عذر کرندی مہلت ملے نہ رحمت نظر تناہیں
تے وچہ گمراہی موئے دیکھ عزیزیوں صاف حوالی
تے ہاں جیوں توبہ مر گیا اوہ بھی اونہاں پچ پروتا
تا لعنت اوسنوں پاون جائز وچہ کبیر بتاوے
کل بندیاں کنوں مراد مومن یا دونویں نال الایا
جو حالت اوس دی وقت مرندی خبر نہیں کیا بھائی
تے مطلق لعنت روا جو حضرت شاہ رسل فرمایا صلی اللہ علیہ وسلم
یعنی پیو اپنے دے باہجوں جو الد غیر بتاوے
وَلَعَنَ مَنْ غَيَّرَ مَنَارَ الْاَرْضِ دسیا بحر سمرقندی صلی اللہ علیہ وسلم

وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ ۝

اور معبود تمہارا معبود ایک ہے نہیں کوئی معبود مگر وہی بخشش کرنیوالا مہربان۔

ہک اللہ معبود تساں اوس بن معبود نہ کوئی
وچہ اہناں دو آیتاں آیا اعظم اسم الٰہی
تے انس کنوں ہی خبر جو حضرت شاہ رسل فرمائے صلی اللہ علیہ وسلم
مشرک نال تعجب کہندے ایہ گل حضرت پائیں صلی اللہ علیہ وسلم
سچے تاں سچا دعوے اندر کوئی دلیل بتائیں

رحمت جیدی عامہ تامہ ہر مومن نے ہوئی
اک ایہ دوجی اول آل عمران جو آیت آئی
جو اس تھیں سخت نہ سرکش جناں پر کوئی جیہڑا ایہا ای
جو ہک معبود زمیں آسماناں اندر کیونکر آہیں
تا اگلی آیت نازل ہوئی خازن کھول دکھائیں

واحد ہے اوہ ذات جو صمد اجر حصہ کوئی ناہیں ہا
اوہ خالق مالک اک اکلا پاک شرک تشبیہوں
پاک جسم اعضاؤں ہا کی ہے تس جہت مکانوں
تے مظہر یوچہ قریشیاں آکھیا پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم دیناہیں
تا دشمناں اوپر ساڈے تائیں قوت حاصل آوے
تاکراں عذاب اجیہا انہاں جو کسے کیتا ناہیں
میں روز بروز کراں انہاں دعوت طرف توحید بلاواں

ناکوئی اوس شریک اوسدی مثل نظیر کدا ہیں
وچہ کاریگری تے افعالاں ناہ تس مثل صریحوں
چھے طرفاں تھیں پاک اوس پاکی ہر عیبوں نقصانوں
دعا منگ صفا پہاڑی ہووے سونا کان اسائیں
رب کہیا کروساں پر جے پھر وچہ کفر سدھائے
تا حضرت آکھیا چھوڑ مینوں انے قوم میری تائیں
تا ایہہ اگلی آیت اتری صلی اللہ علیہ وسلم مظہری وچہ دکھاواں

اِنَّ فِیْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّیْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِیْ تَجْرِیْ

تحقیق بیچ پیدائش آسمانوں اور زمین کے اور آنے جانے رات کے اور دن کے اور کشتیوں کے جو چلتی ہیں

فِی الْبَحْرِ بِمَا یَنْفَعُ النَّاسَ وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ مَّآءٍ فَاَحْیَا بِهِ الْاَرْضَ

بیچ دریا کے ساتھ اس چیز کے کہ نفع دیتی ہے لوگوں کو اور جو کچھ اتارا اللہ نے آسمان سے پانی سے پس جلایا ساتھ اسکے زمین

بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِیْهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ وَّتَصْرِیْفِ الرِّیٰحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ

پیچھے موت اسکی کے اور کھنڈا دیے بیچ اسکے ہر جانور سے اور پھیرنے باؤ کے اور　　بادلوں کے جو کہ حکم کو بندے ہیں

بَیْنَ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ لَاٰیٰتٍ لِّقَوْمٍ یَّعْقِلُوْنَ ۝

درمیان آسمان اور زمین کے البتہ نشانیاں ہیں واسطے اس قوم کے کہ عقلمند ہیں۔

وچہ پیدا کرن زمین آسماناں قدرت رب نشانی
تے کشتیاں جاری وچہ دریا جو فائدہ ہے انساناں
فر موئی زمین جوائی اوس وچہ ہر حیوان کھنڈائے
تے بدل فرن حکم دے تابع زمین آسمان وچالے
آسماناں وچہ نشان جو جتھاں باجہ بلند لگائے
تارے ست سیارے ہور ثوابت باجہ شمار لے
تے ست سیارے اوپر ہر فلک نشان خدا دے
تے وچہ زمین نشان جو رکھ درخت بہا لگائے
نہراں دریا وگن زمین پر کاناں باہر آون
فر بھی دہر تی اپنے اوتے بہار جہان اوٹھائی
دیوے رزق امیر فقیراں منت رکھے ناہیں
تے جگہ سجود محل عبادت کعبہ اسجا پیارے

تے وچہ بدلن دنراتاں کدیں دن وہی کدہی رات جانی
تے نفع انہاں نوں جو رب کھلے آب کنوں آسماناں
تے وچہ ہوائیں پھیرن رب دی قدرت عجب دسائے
نشانیاں وحدت رب دیاں کان اسقوم جو جھنوا لے
ہیٹھے اوپر ست طبقے پھر ہر مختلف حرکت لیائی
روشن مثل چراغاں اوہ سب کرہی وچہ اظہار لے
جو علم ہیئت تھیں واقف انہاں پائے اوہ افادے
تے ہر ہر قسم اناج ہور میوے بولیاں رنگ لگائے
کیتے خزانے نکلن کدہرے چشمے جوش لیاون
تے رنگا رنگ نظم خلقاندے زمین عاجز تے پانے
تے ماوا آدم دی پیدائش جگہ معاش انہائیں
تے جگہ دفن اجیادتے انوار افلاک پیارے

ملکاں وچہ آسماناں اسدا رشک آیا وچہ دل دے
رات دناں وچہ نشان جو وادہا گھٹا آیا
راتیں خلوت دینہ وچہ جلوت عرض کرن اسویلے
راتیں وقت چھپاون دینہ ہے وقت ظہور پیارے
تے کشتیاں تردیاں پانی اندر قدرت عجب نشانی
تے سورج پانیوں چڑھدا دسدا ہندا ابھی وچہ پانی
تے پانی ٹھاٹھہ دیوے ہر طرف نہ پار کوئی بن بدھی
باہجوں صبر مصیبت کی کر سکدا وچہ اسحالت
تے ہر ہر ملکوں تحفے جنساں آون ہر اقساماں
تاجر لوک ملکی چیزاں لدلیجاندے
ہدریا در منافع بیشمار است
سئاں کوہاندے پینڈے باجھ مشقت نبڑ جاندے
تے پیندرویلے ایس طرح جویں ستاہے وچہ گھر دے
تے بہت منافع کشتی اندر لوکاں کارن آئے
تے جنہیں ملکیں مل جاون اوہ لوک منافع پاندے
تے میہاں وچہ نشان جو قدرت عقلاں والیاں پائی
اوہ کھیتیاں سارے بدن سکاوی پانی شور بھجردا
تے مینہ دا پانی ہر شے نافع خشکی سب دی جائے
تے موئی زمیں نوں بارش تھیں رب زندہ کر دکھلائے
میوے تے گلزاراں کھڑدیاں پھردیاں ہور بہاراں
تے گوشت پوست ناخن ڈال ہور ہڈیاں مڑ کے آیاں
تے ہر ہر قسم حیوان اوپاے بری بحری سارے
تے گاں اونٹھ بکری مثل چرند پرند حیوان تمامی
جو قوت اہناں دا ایہو چیزاں تے ایہ کل اشیائیں
تے ڈنگر ڈھور ہوون سب لستی جان جنہاں ہوون دے
جے دریائی حیواناں ہمسال نہ بارش آوے
جو جمع ذخیرے تے ہور گوشت قوت جہاں حیواناں

جو انوار قبول کیتے اوس اوہ ناہ وچ فلک دے
چانن اتے انھیرے دوہاں وچہ بوہنا اختلاف دسایا
راتیں وقت آرام تے دینہ نوں طلب معاش سویلے
ایہ وچہ تفسیر عزیزی کرے محدث خوب نتارے
جو بحر دخاروں پار کرے ناہ ڈوب گھٹے وچہ پانی
سورج جیں ستاریاں بن کوئی چیز نہ دسدی جانی
اوسحالت کیا کر سکدے جو بجادوں سب دے
پر اللہ فضل کرم تھیں لاوے بیڑا پار سلامت
گھوڑے غلے ہور خوراکاں میوے سب انعاماں
جے اہناں نفع نہوندا تاکیوں ایڈ مصیبت چاندے
اگر خواہی سلامت بر کنار است
وچ تھوڑی مدت کشتی اندر ہوون پار سوہاندے
پاپیندی بیٹھا اوتے تردا مرغ جویں ہن تردے
جو وچ خوا موال تجارت مقصد پان سوائے
بما ینفع الناس تاہیں ہن رب صاحب فرماندی
جو کھارہ پانی اسماناں تھیں اللہ ناہ وسائے
تے ناں اوہ کجھ پیاس بجھاوے ناتس ترمٹھا
تے نال خاصیت اوسدی چشمے جاری ہوون سہائی
تے رنگا رنگ درخت شگوفے بوٹیاں گھاس اگائی
تے نہریں جدول وگن جویں لہو خشک تڑکی یکباراں
گم ہوئی اوہ رونق جہرے پھر آوے ول بہاریں
سب اٹھوئیں ہور تخم جو پیدا ہوون ہارے
حیاتی اہناں موقوف اناج اوپر ہور میویاں تمامی
بارش پر موقوف جے مینہ ناہ وسے ہون اراکیں
جان فضل کرم دے بارش آوے اگے ہوون تسے
ہون لہنے اوہ نظر تہاں دوچہ نقص آجاوے
ایہ سب موقوف میہاں تے بارش باجھ ہوون جرنال

۱۸۳
یعنی بقا انہاں دا ... نال پیدا ہوندا ... وغیرہ ... قوت انہاں دا ایہو چیزاں ہے ۱۲ حلوائی

تے ہر اقسام جناور ہر خود بولیوں ذکر الاوے
تے ہر جیہے طرفوں وگن ہوائیں سرد گرم تاثیراں
تے تیزہ ہوائوں نرم ہوادے نال بدل رب کردا
تے نال ہوائیں زندگی آدمی کل جیوان طیوراں
تے نال ہوادی فتح شکست بھی لشکریاں نوں آوی
سبب ہوا کدے صحت کدی بیماری جند جاوے
کدے خشک میں کر دے تے رکھاں بخشی پھل پھلواڑے
تے نبی کہیا چڈ دو ہوا تھیں مندا نا ہس بو لو
مگر اس طور کھواسیں کرے تدہ سوال آکھی جیہڑا
تے منگئی اسیں پناہ شر اسدیوں جو اسوچ مندیائی
جتھے وچہ قرآن ریاح دا لفظ جمع دینال ایہا ئی
جتھے مفرد ریح مراد عذاب ہوائیں اتھ تباندے
تے چار ہوائیں رحمت والیاں جو وچ غضب الٰہی
تے بدلا نوچہ نشان جو رکھے سنہ زمین اسمانے
جے بدل رہندا انت نہ لگدی لو آفتاب کدائیں
جے ہرگز ابر نہ ہوندا لوکی سہندی کال کرا کے
ایہ تدبیر حکیم ہر بن کم کسے نہ ہورے
تے یک لحظے وچہ کھلر جاون وچہ افق آسمانی
قوس نے صاعقہ رعد برق جو گجن چمکہارے
ایہہ اٹھ دلائل قدرت دسن ساریاں خاص عواماں
جو عقلانوالے نظر فکر فرماون وچہ ایہاندے

قدرت کامل رب صاحب دی ظاہر نظری آوی
سردیوں گرمی خشکیوں بدل رطوبت فضل کثیراں
تے کشتیاں چلن بارش نال سبب ہوادے فردا
کھیتیاں فائدے نال ہوا دو رنگ وناں ضرر پہلے
ہوا صبا تھیں فتح تے کنوں دبور شکست ہو جاوے
کدے بدلاں میل کرے کدی چا اوہ بدلاں توڑ کھنڈاوے
کدے جھنے میویاں تیر جہاڑے قدرت عجب نیاری
جو اوہ ہی تابع حکم خدا دے اوسدا عیب نہ تو لو
ایس ہوادی ضرروں تے جو نیکی اسوچہ آئی
اٹے ابی بن کعبوں حاکم کردے روایت بھائی
اوتھے ہوائیں رحمتوالیاں خاص مراد ٹھہرائی
تے اللّٰھم اجعلنا ریاحا و لا تجعلھا ریحا ایہی حضرت فرمائندے
ایہہ اٹھے قسم ہوائیں وچہ قرآن مجید گواہی
پانی مینہ کھلار یا قدرۃ کامل تھیں رحمانے
تے جی زیادہ ہوندی نالے بند حاجات اسا ہیں
کردا دور ابر تائیں رب حاجت قدر وساکے
جو یک لحظے وچہ تلے اوپر کر ابر وڈیرے جوڑے
تے ٹوچہ ہودن ٹکڑے ٹکڑے کیا قدرت رحمانی
جاں نیڑے سورج ابر ہودن رنگ ہو وٹاو بہار
رحمان رحیم معبود ا ویرایہ کران دلالت تاماں
تاہیں وچہ حدیث شریف اس آیت حق تباندے

وِل اِنہاں جو ایہ آیت وچہ انبیاں وِدّکلیاندے
میوے وانگوں چکھن فقط نہ نظر فکر کجھ پاندے
وچہ اِک روایت وِل اِنہاں جو پڑھ اس آیت تائیں
مثل کرنبی موہنہ تھیں سٹن فکر کرن کجھ ناہیں

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَّتَّخِذُ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَنْدَادًا يُّحِبُّوْنَهُمْ كَحُبِّ اللّٰهِ ۭ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَشَدُّ حُبًّا لِّلّٰهِ

اور بعضے لوگوں سے وہ ہی کہ پکڑتا ہے سوائے اللہ کے شریک محبت کرتا ہے اُن سے جیسے محبت خدا کی اور جو لوگ کہ ایمان لائے زیادہ ہیں محبت

نے بعض لوکاں تھیں اوہ جو اللہ باہجہ شریک بناون
یعنی بتاں باہجہ خدا دے خود معبود ٹھہراون
اوہ کرن محبت تنہاندی جویں حب خدا دی آئی
تے مومن سخت زیادہ وچہ محبت کان الٰہی
تے نال خدا دے ڈٹھے باہجہ محبت اہل ایماندی
تے مشرک اکھیں وچہ بتانوں رکھن حب تنہاندی
تاہیں آکھیا مومن زیادہ وچہ محبت آئے
مشرکاں کنوں جو ویکھ اکھیں جنہاں بت معبود بنائے
ایہ ڈٹھے باہجہ امید رکھن دیدار محبوب کمالے
تے فانی حب کفاراں باقی اہل ایمان ہر حالے
جو اللہ باہجہ محبت مومن غیر انہاں نال کریندے
جویں نبی ولی ہور صالح بندے مومن سمجھ رکھیندے
یا مال اولاد وطن گھر بار یا کوئی چیز اوہی
ایہ رکھن حب وسیلے جہت نہ مانع ایہ صریحی
جو کرے محبت نال انہاندے وانگوں حب الٰہی
ایہ شرک جو وچہ خالق مخلوق نہ فرق کیتا اسوہی
تے نذر نیازاں دیون کارن غیراں قرب رضائیں
ایہ شرک مگر جو نذر نیازاں کارن قربت سائیں
تے بھیجن اوسدا اجر بزرگاں جیویں بحر عبادت آہی
ایہ مستحسن چال نہ اسوچہ ہرگز شرک کہائی
شاہ عبدالعزیز تے شاہ ولی اللہ قائل اسدے سارے
مگر وہابی جاہل آکھن شرک اُس کرماں مارے
جو نام ولیدا لیکر کوہے باہجوں اسم الٰہی
اوہ حرام جے نام خدا دے نال کہٹی روا ایہائی
تے حکم اماماں مجتہداں من رب فرمایا
وَاَطِيْعُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ وَاُولِي الْاَمْرِ جو آیا
نے لکھوی کہے اطاعت کرنی خاص عبادت آئی
اِیَّاکَ نَعْبُدُ دی تفسیر اندر جو لکھیس بھائی
عبادت ہے فرمانبرداری کرنی عجز نیاز دلوں
معنے عبد ذلیل نمانا ویکھ معالم رازوں
سن جیہڑا ٹولاندی فرض اطاعت وچہ عزیزی حضرت
ہک پیغمبر ہک مجتہدین امام شیوخ طریقت
ہک خاوند ماپیو مالک انہاں جیہاں اطاعت آئی
اطاعت ہے جے خاص عبادت جہوں لکھوی لکھیائی
تا حکم خدا دے نال عبادت فرض جیہاندی آئی
تے غیراں شرک عبادت نالے آپے کہندا بھائی
اِیَّاکَ نَعْبُدُ دا کرے معنے لکھوی جاپے ڈہبے نے
وہابیاں دے گھر گھر نہ چھوڑیا اوس لکھویے جیہانوں
اطاعت معنے فرمانبرداری سب جانہاں ہے
تے طاعت معنے خاص عبادت جو رب لائق پیرکو
تے حضرت شاہ عبدالعزیز بتایا جاہل فرق نکردے
اطاعت لئے عبادت اندر وچہ گمراہی مرے

وَلَوْ يَرَى الَّذِيْنَ ظَلَمُوْٓا اِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ ۙ اَنَّ الْقُوَّةَ لِلّٰهِ جَمِيْعًا ۙ وَّاَنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعَذَابِ

اور کاش کہ جانیں وہ لوگ کہ ظالم ہیں جب دیکھینگے عذاب یہ کہ قوت واسطے اللہ کے ہے ساری اور یہ کہ اللہ سخت عذاب کرنے والا ہے

تے ظلم کیتا جنہاں بت شریک بنا ہی نال خدا دے
آ وچہ محبت طاعت اہناں رہے سرگرم زیادے

جاں ویکھن غضب الٰہی دنیا وچہ تنگی بیماری
تے اوسویلے اوہناں چیزاں اوپر جاہن امداد کفار دی

جو کنوں عذاب چھوڑاون حاصل ہووَن مطلب دل دے
سبھ قوت قدرت غلبہ کارن اللہ اہل فضل دے

تے ایہہ بھی جانن سخت عذاب کریسی رب کفارے
تا جانن ضرر شریک کریندا نال خدا جبارے

إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتُّبِعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوُا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ

جسوقت کہ بیزار ہوگئے وہ لوگ کہ پیشوا تھے ان لوگوں سے کہ پیروی کرتے تھے اور دیکھینگے عذاب کو اور کٹ جاوینگے انکے علاقے اور کہینگے

وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوا مِنَّا كَذَٰلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ

وہ لوگ کہ پیروی کرتے تھے کاشکے ہو واسطے ہمارے پھر جانا طرف دنیا کی۔ پس بیزاری کریں ہم ان سے جیسا بیزار ہوئے وہ ہم سے اسیطرح

حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ

دکھلاویگا انکو اللہ عمل انکے افسوس دیوانے کے اور نہیں وہ نکلنے والے آگ سے۔

جاں متبوع بیزاری کرسن پاسوں تابعداراں
تے تابع تے متبوع جد ویکھن دکھ عذاب النار آ

تے ٹٹن اوہناں علاقے ہور قرابت ساک آشنائی ہا
تے تابعدار کہن نہ جے جایئے مڑ اکوارا وتھائی

تا ہوئیے اسیں بیزار اوہناں تھیں جیوں ساتھیں اوہ ہوئے
ایویں اللہ عمل کفاراں حسرت دے موہنہ ڈھوئے

جو جنگی سمجھیا اوہناں عمل کمائے دنیا وچ خود خیالوں
جویں عمرہ حج ضیافت خلقہ بھی جو ایس مثالوں

او وہ سب گھٹن تا پشیمانی ہووے بہت کفاراں
یا دکھلا اعمال برے لٹ قتل زنا بدکاراں

یا جنت باغ دکھا کر کہن جے مومن ہوندے پاندے
اوہ تابع سن متبوعاں رہسن دوزخ وچہ نت ماندے

اشتھیں ڈھی خرابی لازم لکھوی کارن آئی
جو مطلق جاہل کہیا مقلداں لکھدیاں نال شرائے

جنہاں علما واندی لکھوی خود تعریف الائی
تقلید ایات اوتھاندوں ہر جیب تقلید وسائی

بوہت تھوڑے تد لوگ آہے جو ناہ تقلید کریندے
یعنے معین مذہب پر جو ناہ اعتقاد رکھیندے

شاہ ولی اللہ وچہ انصاف تے عقد الجید تبایا
دو سو سالاں بعد معین مذہب واجب آیا

وَبَعْدَ الْمِائَتَيْنِ ظَهَرَ فِيهِمُ التَّمَذْهُبُ لِلْمُجْتَهِدِينَ بِأَعْيَانِهِمْ وَقَلَّ مَا كَانَ لَا يَعْتَمِدُ عَلَى مَذْهَبِ مُجْتَهِدٍ بِعَيْنِهِ وَكَانَ هٰذَا هُوَ الْوَاجِبُ فِي ذٰلِكَ الزَّمَانِ انتهى ص

انصاف طبع احمدی لکھنو اتے عقد الجید ص مطبع محمدی لاہور۔

نے اندر اوس زمانے واجب مذہب اک پکڑنا
تے باہجہ امام اطاعت مشکل مقصد حاصل کرنا

پھر اگلی صفحہ اندر فرمایا وچہ انصاف تکمل
جو پیروی باہجہ امام مراداں حاصل ہوون مشکل

تے جو مجتہد مطلق مستقل وہ جیہڑی تعلیق آہی
جو ہے اوہ آپ امام اندر جس علم ہر قسم الہائی

ست مجتہد تقلید مسائل اندر تفصیلا کیتا ای
جو چوتاں انا ماندی تقلید حدیث اطاعت آئی

ہرگز مقلد ایشان یعنی مقلدین ائمہ اربعہ رحمہم اللہ تعالے علیہم اجمعین را بدعتی نخواہند گفت زیراکہ
تقلید ایشان تقلید حدیث شریف است باعتبار الظاہر والباطن پس متبع حدیث را بدعتی
گفتن ضلال است پھر دوسری جگہ لکھا ہے اتباع مسائل مذاہب اربعہ بدعت نیست بسیئہ
نہ حسنہ بلکہ اتباع آنہا اتباع سنت است زیراکہ اختلاف در مذاہب اربعہ باختلاف صحابہ است
رضوان اللہ تعالے علیہم اجمعین ودر اقتدائے صحابہ رضوان اللہ تعالے علیہم اجمعین۔

حدیث شریف اَصْحَابِی کَالنُّجُوْمِ بِاَیِّہِمْ اِقْتَدَیْتُمْ اِھْتَدَیْتُمْ وارد است یا
اختلاف مذاہب اربعہ قیاس است وحجت قیاس بنصوص ثابت است پس اتباع ایشاں
اتباع نص است

وچہ شرح سفر دے عبدالحق محدث بھی فرمایا
تے وچہ عزیزی چھپیاں گروہاں لکھی فرض اطاعت
بھی جو پیر طریقت والے اہناں اطاعت نالے
تے عبدالوہاب شعرانی وچ میزان ایویں فرماوے
یک مذہب پکڑن واجب وستوں تاناہ بھلے راہوں

ہن ایس زمانے مذہب ہک پکڑنا واجب آیا
ہک اوہناں تھیں مجتہدین امام جو اہل فقاہت
اَنْدَادًا وَّاَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ اندر سبھ تنبیہ اہہ حوالے
جس بھید شریعت نظر نہ آون اوس تقلید سوہاوے
جو راہ جانن اوہناں پچھے لگن ہے بیشک اصلا حوں

فَاَمَّا مَنْ لَمْ یَصِلْ اِلٰی شُہُوْدِ عَیْنِ الشَّرِیْعَۃِ الْاُوْلٰی یَجِبُ عَلَیْہِ تَقْلِیْدُ بِمَذْہَبٍ وَاحِدٍ
کَمَا مَرَّ تَقْرِیْرُہٗ خَوْفٌ مِّنَ الْوُقُوْعِ فِی الضَّلَالِ وَعَلَیْہِ عَمَلُ الْیَوْمِ النَّاسِ

تے پنج لکھے یاد حدیث ہووے جس عمل حدیث کریٔ
مجتہداں نوں تقلید نہیں جسوچ سب شرطاں آیاں
علم ہووے جس پنج اقسام قرآن حدیث اقوالاں
تے علم لغت ہور علم قیاس جو کنوں قرآن حدیثاں
جان نص صریح یا سنت یا اجماع اوسوچہ نہ ہاوے
تے واجب وستوں جانن ناسخ تے منسوخ آیاتاں

وچہ انصاف دے شاہ ولی اللہ صاحب لکھیا کے
امام بغوی تھیں ولی اللہ وچہ عقد الجید گو ایہاں
اجماعی تے اختلافی جو اقوال سلف احوالاں
استنباط مسائل طاقت قیاس ہووے بن ریہاں
ناکڈھے نال قیاس مسائل بغوی تھیں سمجھاوے
خاص عام تمام مفصل مجمل جانے سب صفتاتاں

محکم اتے متشابہ مکروہات حرام پچھانے
تے اینویں کنوں حدیثاں جانے سبھ ایہ اشیائیں
حدیثاں نوں قرآں اوپر تثبیت یوں اوس آوے
کوئی حدیث اجیہی جیہنے ظاہر اُسدا پاوے
جو کرن بیان حدیثاں خاص کلام ربانی تائیں
جو وچ حدیثاں وارد ہوئی اوہ حکم شریعت والے
تے واجب تس مقصود کلام عرب تھیں واقف ہونا
جو حکم الٰہی نازل ہوئی وچہ کلام عرب دے
تے واجب جانن کل اقوال جو تابعیناں اصحاباں
تا جو اوسدا قول نہ ہووے خلاف اقوال تنہاں
تے کرن خلاف اہناں دا گویا توڑن ہے اجماع عدا
جے اہناں علماں تھیں کوئی علم نہ پایا اوس بیچارے
نہ قاضی ہونا لائق اوسنوں فتوے جائز ناہیں
تے بچے کبائر کنوں صغائر پر اصرار نہ لیاوے
ایہ ست صفتے تھیں دس تائیں وچہ عقد الجید لیایا
تے مجتہد فی المذہب اوہ جو وچہ تقلید اماے
جے مجتہد کنوں خطا ہویا تاں بھی اک نیکی پاوے
تے بہت اصحاب اجتہاد کرن جد وچہ سفر دے ہوندے
تے اختلاف اُمتی رحمۃ ہے شاہ رسل صلی اللہ علیہ وسلم فرمایا
بھی فرمایا وڈی صالحیت وچہ مذہب چاراں
تے باہجوں اہناں چاراں مذہب غیر نہ ہور دساوے
اطاعت اہناں طاعت خاص سواد اعظم دی آئی
تے ایس زمانے دے علماواں دا اعتبار نہ کائی
جیہڑا ایس تقلید تائیں جیسا اول جہاں حرام بتایا
جو آکھاں غیر مقلد اندر رد تقلید بتاون
لکھوتی بھی اوہناں آئتاں نال کریندا رد فقہاواں
ایہو جہاں اہناں دی آئتاں جو بتاں حق آیاں

واجب سنت ہور مباح تے استحباب سنجانے
صحیح ضعیف تے مسند مرسل سمجھ ہووے اُستائیں
تے اوہ حدیثاں آئیاں تائیں دے ترتیب سوہاوے
خلاف قرآن حدیث نا سنوں موافق نص بناوے
نہ ہوون مخالف اوسدے ہرگز شک شکوک ورائیں
تے وقتے خبراں ہور مواعظ باہجوں کل نکالے
جو مختلف جگہ احوال اندر اس کیا مقصود لکا نا
جے عرب لغات نہ حاصل کیونکر حکم جانیکار بدے
تے جانے وڈے فقہا ویانوں جو فقہاواں احباباں
ہووے موافق نال اوہناں دے ویکھ انہاں ہر باراں
جاں ایہ صفتاں ہوون تاں بنیا مجتہد اہل صفا دا
تا بن تقلید نہ چارہ اوسنوں بغوی صاف نتارے
جے جامع ہووے اہناں علماں بھی تقوے اُستائیں
تا قاضی ہو جاوے لوکاں حکم شرع تبلاوے
جو شاہ ولی اللہ محی السنہ بغوی تھیں فرمایا
اجتہاد مطلق ادر جہ ناہیں ہویا جس انعامے
جے مسلہ ٹھیک تاں دو نیکیاں وچہ صحیح حدیث وسدوے
صفحہ ستائی عقد الجید دوں ہو من کھولوندے
تے قصہ بنی قریظہ والا تینوں معلوم آیا
تے وڈی کمبختی چھوڑن اندر ایہ تقلید ابرار
مگر امامیہ تے زیدیہ اجہے نظری آوے
تے نکلن ایتھیں نکلن ٹھیک سواد اعظم تھیں بھائی
جو تابع نفس ہواوے ہوئے منتن لوک ہوائی
اوہ ابن حزم تے عز الدین جیس ابن سلام سدایا
اوہ ابن حزم نے لکھیا اول چیلے مگر سدھاون
کفار جنہاں ندی ہن مصداق اوہ توڑن ول فقہاواں
اوہناں سینہ زور پکڑ کے طرف اماماں ولیاں لایاں

دیوے رب پناہ اس فرقیوں ڈاہڈے گمراہاندی
بے مذہب اپنیوں الٹ حدیث لے جاں تقریر بہیر
جو عامی جاہل معنے ہور تا دل اس سمجھے نا ہیں
ایویں بہت محقق آکھن جیوں بو یوسف لیایا
تے یاراں سو لکھیں اج اگ جنیں عالم ہوندے آئے
خلاف قرآن حدیث انہاں نوں کدہرے نظر نہ آیا
چوہاں اماماں باہجہ نہ ایسا گذریا عالم کائی
خوشہ چین انہاندے ہور امام محدث سارے
اجماع ہویا ان مذہب اربعہ قدم نہ باہر پانا
تے ہک مذہب تھیں وچ مذہب طرف نہ جاوا آیا
جاں چونہ مذہباں تھیں ہک مذہب ہی اس تقلید اٹھائی
شاہ ولی اللہ دین جاجب تھیں وچ تصنیف بتاوے
جو ہر مذہب تھیں چیزاں لبھے جو وچ نفس رضائیں

ہوگئے وچ لباس علماواں گمراہی وچ پائے
تقلید نہ چھوڑیں اسد بیاں ابو یوسف زنائیں
وچ صفحہ اہٹھ عقد الجید ولی اللہ تھیں پائیں
جو خبر حدیث نہ عامی تائیں کیا وچ بھید چھپایا
وچ مذہباں چاراں کوشش کر انہاں سہناں بیچ آئے
خلاف ہوندا انا کیوں اوہ سندی جہاں ڈھایا
جو مجتہد مطلق ہووے نال شرائط اہل صفائی
پر ابن حزم دے چیلے رٹھے بھیڑ کرداں مارے
جو کسنوں جماعت دور ہویا تس پا دوزخ کھانا
ایہہ ابن ہمام بتاوے اندر عقد الجید لیایا
نال اتفاق اس مڑنا اسٹھیں ناجائز ہویا لی
وچ صفحے اکاسی شک ہووے جس اسجا کھن آوے
ایہہ فعل حرام گناہ کبیرہ عقد الجید وں پاہیر

انہ یعصی بالمخالفۃ اذا عزوا علی تقلیدہ فی جمیع المسائل او فی ہذہ المسئلۃ ثم اقدم علی المخالفۃ فہذہ معصیۃ بلاشک۔ عقد الجید ص ۸۱ مطبع محمدی لاہور

نے بہت محقق لکھدے ایویں اندر تصنیفاتاں
جاہلاں نوں ایہہ مکر فریب اپنے چال سکھاون
سب عالم لوک جو دلی رباں وچ تقلید سداہے
روم شام تے عرب عجم ہور ہند پنجاب تمامی
کوئی حنفی کوئی شافعی حنبلی ناں لے مالک والے
امام بخاری جیہے شافعیاں اندر نام گناون
دارمی بیہقی نسائی بغوی شافعی مذہب والے
بھیڑ اسی صفحے اندر کجھ تھوڑے لوکی آہے
حدیث احاد جاں ملدی ابو حنیفہ قیاس نہ کردی

ہر لا مذہب پڑے جاندے احمق مذہب نال
رل ابن حزم دی شہر تائیں نال فریب دہاون
یاراں سو تھیں اجلگ ہر جا مذہب سندا آہی
کابل تے خراسان توران بھی ہور جو ملک اسلامی
سبھے اہل مذہب ہوئے باہجوں ٹول نرالے
ترمذی مسلم ابو داؤد ایہہ سبھے شافعی آون
صفحہ اکاسی وچ انصاف بتلے سب حوالی
جو ابو حنیفہ شافعی سندی صحت نکردی ساہی
تے شافعی اسنوں چھوڑ کر امن قیاس انہی تے ڈردی

سو برس کے بعد لوگوں میں مذہب معین کو نہ کا دستور نکلا اور اس وقت بہت کم ہی لوگ تھے جو مذہب معین پر اعتماد نہ کرتے ہوں اور اس زمانہ میں گویا یہ واجب [illegible]

نے ہوتی صدیوں مجتہد مطلق حنفیاں تھیں گم ہوو
نے مجتہد مطلق اوہ جو وڈا محدث ڈیرو چپے

پھیر ستر صفحے اندر انصاف رد تقلید بتائی
لئے دسویں صفحے اندر تقلید اس واجب ہے فرمائی

نے مذہب جو مشہور نہ آہے مٹ گئے اوہ شتابی
پر ایہہ مقبول مذاہب ان دن روشن جیوں جہتابی

نے فتوے دیون لائق اوہ جس ہن لکھ یاد جہاناں
تریاسے صفحے اندر انصاف ایہہ خبر ہوئی اظہاراں

نے ترجمے وچہ مشارق خرم علی کہیا سن بھائی
ائمہ اربعہ دی تقلید بچاون خوب ایہا ای

نے مولوی **نور محمد** جنے ہے شہباز بنایا
اسو چہ رسالہ **شیر شریعت** ظاہر آکھ سنایا

نے حافظ لکھوی ہیلی اکثر اوہ نوں گنہ رسدا ہے
اوہ حنفی رہیا ایہہ بگڑ کھلو شیطوں مکر سکھائے

پر بگڑی اگلے منکر ولیاں مجتہد بنیاں مندے
حنفی مذہب عمل کریندے فقہ مسائل جیندے

نے پچھے سخدی وو انہاں تھیں جاتے وچہ گمراہی
تقلید اماماں کفر شرک ہور بدعت آکھن واہی

لکھوی بھی سبھی حنفی رہیا سالاں بچاہ برابر
پچھوں عود کیتا گمراہی چھوڑیا ساتھ برادر

سن لکھوی جنہاں محقق جانے قول تنہاں دی آکھ
تے وچہ تفسیر محمدی لکھدا ہے اوصاف جہاندی

ابیات تفسیر محمدی

عزیزی والا بڑا محدث مجتہد جگ جاے
شمس الہند کہن تس عالم عربی دور ٹکانے

بھی والد اوسدا شاہ ولی اللہ بحر علوم ایہا ای
تے شاہ رفیع الدین تے عبدالقادر اسدے بھائی

اتے اسمعیل بھتیجا اوسدا اٹھاں علم ابھاری
تے مولانا اسحاق نواسہ جگا ندے جگ تاری

پورب ہند پنجاب بنگالہ دکھن سندھ ولایت
خوشہ چین انہاں دے گھر دے عالم اہل ہدایت

ایہہ اگلی آیت دی تفسیر اس بہت لیاندے
جانے انہاں محقق پر نہ چلے راہ تنہاندے

باجھوں اسمعیل جو اوہ سر دفتر گمراہاں دا
اسدا بیشک تابع ہووے ہوراں حیث الاندا

ابیات شہباز

جو تہمت دہرن ہمیں تے کافر لین سرائیں
ایہہ طعنے دیون علم فقہ نوں کافر ہوون تدائیں

ہر اے اہور نہایندے جو مومن عالم عامل
اوہ کامل ولی پیارے رہندے تقوے سیتی فاضل

فقیہ خدا دے ولی آہے جان اوہنانوں ٹھاوی　　ہزار عابد تھیں ڈہے نہ شیطوں جیہا اک فراوی
جو وڈے مفسد نسبت گمراہیدی دین ایہاں ہونول　　اوہ خود گمراہ شیطان ہوئے لا وُدریں مار تہانوں
دین اسلام دو ہیریں اکھیں بیچ اندھیرا کر دے　　ہر ایہ جیہاں لیسند نہ لیاون تاہیں دوزخ سڑدے
ایہ کمر فریب ایہیے جانن کوڑوں بیچ بناون　　اہل شرع بن ملکیں شہریں کوڑ فریب ہلاون
ایہ اہل نفاقاں بیلی تکے دین ایمان چپ ادین　　تے جاہل بھج بھج تابع ہوندے دین ایمان کھوہن
بیچ فرمایا شاہ رسل جو آخر دور زمانے　　صالح لوک جو مثل آٹے دی ہے ہو جان چھپانے
بعد وہاندے فتنے ہوسن اوہ سب جہان مثالاں　　جو کوئی اوہناں تابع ہوسی سڑسی نال جہالاں
مخالف سنت کار اتہاندی راہبر کل انہوڑاں　　جھنتر مار کر و سر پولے بیٹھے کرن ٹکوڑاں

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ۝

اے لوگو کھاؤ اس چیز سے کہ بیچ زمین کے ہے حلال پاکیزہ اور مت پیروی کرو قدموں شیطان کی تحقیق وہ واسطے تمہارے دشمن ہے ظاہر۔

اے لوگو کھاؤ وچہ زمین جو پاک حلال اشیائیں　　نہ پیروی کرو شیطان جو ہے اوہ دشمن ظاہر تسائیں
جیوں مشرک اتے ہو وحلال چیزاں نوں حرمت لاندے　　تسیں باہجہ حلال نہ کھاؤ تے نا چلو راہ شیطاندے
تے ابن عباس رضی اللہ عنہ جاں سامنے حضرت آیت ایہ سنائی　　تاں سعد رحمۃ اللہ علیہ کھلو کر پیش نبی دی سی ایہ عرض الائی
جو یا حضرت کر دعا میریاں رب کرے قبول دعائیں　　نبی صلی اللہ علیہ وسلم کہیا کھاہ رزق حلال تاہوں قبول دعائیں
قسم میںوں اوس ذات جدی ہتھ جان محمد صلی اللہ علیہ وسلم آہی　　جے لقمہ اک حرام اوس بندہ موہنہ اپنے وچہ پائی
تا چہل دہاں دے عمل اوسدے رب ہوں قبول نہ کردا　　جو پلیا نال حرام ہویا اوہ لائق آتش فرما
حلال اوہ جیہڑا شریعت جس نوں منع کریندے ناہیں　　تے جیندی کھل شریعت وچ اوہ پاک حلال سنائیں
حسن کہیا اوہ طیب جد اقیامت لیکھا ناہیں　　اک آکھن اوہ طیب جیہڑے پائیے ہجگلہ ابعت بیائیں
حلال اوہ چیزاں وچہ جنہاندے حرمت ہووے ناہیں　　تے غیر دا حق نہ جس وچ ہووے طیب اوہ الائیں
جویں بیع فاسد ہور اجرت فاسد ملک ناجائز بپاری　　ہور جو مثل اسدے ایہ مانع تاں سب شمارے
بھی فتوے دتا جاوے جس وچہ ہے اوہ چیز حلالوں　　تے طیب اوہ جس قلب قبولے باہجوں شک شالوں
عزیزی عارف عالم احمدی ہور خاصیول پایا　　دع ما یریبک الی ما لا یریبک حدیث روفی لیایا

بوعلی رحمۃ اللہ علیہ

ہر طاعت لقمہ باید حلال　　تا نیفزاید ترا رنج و وبال
لقمۂ شبہہ چو افتد در شکم　　قوت او میکند سر رشتہ گم
چوں منی شبہ ای نادان آنر　　نفس گرداند دہان اہرص باز

بر تو باید دست گرائے حیلہ ساز — دست بہر ظلم کر داند دراز
چشم شہوت چوں کشائد آں لعین — کور گردد دیدۂ اہل یقین

حظوظ دنیا سے دل ہوا ہی کچھ اسطرحکا او حاپیدا — کہ جیسے برگ خورش کہا ہی اور پوشش کو ٹاٹ پیدا

اِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوْٓءِ وَالْفَحْشَآءِ وَاَنْ تَقُوْلُوْا عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ۝

سوا ہو اسکے نہیں کہ حکم کرتا ہے تمکو ساتھ برائی کے اور بیحیائی کے اور یہ کہ کہو تم اوپر اللہ کے جو کچھ نہیں جانتے

بیحیائی تے برائی ول تساں شیطوں الادے — تے آکھو ایہہ تے رب تے جید اعلم نہیں تساں آوے
سو گناہ پوشیدہ فحشا ظاہر کرن گناہاں — یا سوء دنیا دی حب اتے فحشا حب نفس بدخواہاں
تے وچہ حقیقت سوء اتے فحشا شامل کل گناہی — صغیر کبیرے جو شیطان اسطرف دیوے بدراہی
تے دوجا حکم کرے شیطاں جو جھوٹھ خدا پرلاؤ — وچہ حلال حراماں جو تسیں علم نہیں اوہ پاؤ

وَاِذَا قِيْلَ لَهُمُ اتَّبِعُوْا مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوْا بَلْ نَتَّبِعُ مَآ اَلْفَيْنَا عَلَيْهِ اٰبَآءَنَا ۭ اَوَلَوْ كَانَ

اور جب کہا جاتا ہے واسطے انکے پیروی کرو اسچیز کی کہ اوتارا اللہ نے کہتے ہیں بلکہ پیروی کرینگے ہم اسچیز کی کہ پایا ہمنے

اٰبَآؤُهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ شَيْـــًٔـا وَّلَا يَهْتَدُوْنَ ۝

اوپر اسکے باپوں اپنوں کو کیا اگرچہ تھے باپ انکے نہیں جانتے اور نہ کچھ راہ پائے تھے۔

جاں کہا جاندا انہاں پیروی کرو جو رب اتاریا — یعنے اوپر قرآن تے حل حرام جو رب نتاریا
اوہ بلکہ کہن اسیں اسراہ چلساں جس راہ باپ اساڈے — جو باپ اساڈے کردے آہے اوہ اساں کرن مرادے
کیا بھاویں کجھ چیز نہوں سمجھدے باپ تنہاندے — نے تدھ راہ نہ پایا ہوندے تا بھی مگر انہاندے
اسیتھیں ثابت گمراہندی روانہ کرن اطاعت — بہا دیں باپ ہوون یا دادے لگن مگر قباحت
تے اہل شرع دی روا اطاعت نالقرآن اخبار ان — وَاتَّبِعْ مِلَّةَ اِبْرٰهِيْمَ جو حکم بی لوں کار ان
وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ اٰبَآءِيْٓ اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ قرآن بتاوے — تے فَسْـَٔلُوْٓا اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ بی اسطرف اشارے
جو لکھوی نقل حکایت فخرالدین رازی تھیں لیاوے — اوہ وچہ تفسیر کبیر اس آیت ہیٹھ نہ نظری آوے
ایہہ بہتان سراسر اسنے رازی طرف لگایا — اس گلاں کوڑیاں کرکے گمراہاندا دل پرچایا
ایہہ فقہا داندا ویری جت کت چلے ڈنگ چلاوے — تقلید اماماں کنوں ہٹا کر اوہجڑ راہ لگاوے
بھی اوس کہیا جو عامی ہووے اس تقلید روا لی — تے مطلق جاہل عامی دی اس پاسوں گل بنائی
اینویں بت پرست جو معبوداں خود کرن بنداہیں — انہاں معبوداں تھیں کجھ ملدا ناہیجہ نداصدا ایں
کیوں عشم کرین بیہا رہانہیں ایہہ بندی مندی تیہوں — ایہہ حق نا دکھیں ناحق سندے سخن نہ کردی دنیوں

وَمَثَلُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا كَمَثَلِ الَّذِيْ يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ اِلَّا دُعَآءً وَّنِدَآءً ۭ صُمٌّۢ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ

اور مثال ان لوگوں کی کہ کافر ہوئے مانند مثال اس شخص کی ہے جو چلاتا ہے ساتھ اسچیز کے کہ نہیں سنتا مگر بلانا اور پکارنا۔ بہرے ہیں گونگے ہیں اندھے ہیں پس وہ نہیں سمجھتے

وعظ کرے جو کفاراں اوہ مثل اس شخص ایہائی
گنگے ڈورے انھے پس اوہ ناہیں عقل کریندے
تے سنے آواز او ہا مڑ او سنتیں سمجھ نہیں کجھ پاوے
یا بت پرستاں کان مثال جیہے شخص الاون

جو کرے آواز حیواناں اوہ نہ سنے اگر صدائے
جویں پہاڑ یا کھوہ وچ کوئی کرے آواز بلیندی
ایہہ کفار اندی وعظ کریندے رب مثال بتاوی
جو سنے نہ سمجھے اوس ندا نوں پس کجھ فیض نہ پاون

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

اے لوگو جو ایمان لائے ہو کھاؤ پاکیزہ اس چیز سے کہ دیا ہمنے تمکو اور شکر کرو واسطے اللہ کے اگر ہو تم اسکی عبادت کرتے

اے اہل ایمان کھاؤ پاک جو دتا رزق تساں نوں
ابو ہریرہ یوں وچہ ترغیب جو حضرت نے فرمایا
صلے اللہ علیہ وسلم
تے ابو سعید ول ہور خبر سن شاہ رسل فرمایا
تے شوا نہے تھیں بندیاں نوں کجھ دیتوس ناہ ایداہیں
ہک رزق ہک حلت رب دی نعمتاں بخشیاں بھائی
ہن چیزاں حل حرام بناون کہن حلال حراماں
ہک لوک جہال ہنود ان پاسوں چیزاں نجس لیاون
تے کرن امید ثواب سنتھیں کیا لوکاں عقل گوائی
اِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ مشرک رب نجس فرماوے
جل جلالہ
کھوہ اوہناں دے نجس جو اوہناں وچ پلیدیاں پاون
تے گوہے موتر نال پوتر کردے کھوہاں تائیں
گندے ہتھ ہی گندے پانی جامے برتن گندے
پھر عجیب سگاندیوں انگ تراہن پچھے اہل ایماناں
بلکہ اہل ایماناں تھیں اوہ کہیاں بہتر جانن
کئی وار سنیاں جو انہاں بھانڈے کتی چٹدے
روح شاہ عبد القادر کارن بھی مولود جاں کردے
تے چیزاں نجس حرام تمامی کھاون جائز ناہیں
تے چیز حرام قبول نہ کردا اللہ پاک کدائیں
جل جلالہ
اے اہل ایمان فکر کرو کجھ اپنیاں کجھ نشاناں

تے رب دا شکر کرو جے ہو تسیں اوہ عابد جنہاں نوں
پاک اوہ ذات نہ کرے قبول مگر جو پاک ہو یا
پاجس کھاوا پاک تے سنت تو اوس عمل کمایا
اوہ جنت اندر داخل ہوسی نقل حدیثوں پایر
جے کرن ناشکری تاں بھی گویا عابد ناہ آ کہیے
عقائد اہل ہوائیں وچہ کر دیکھیں نظر تمامی
تے نذر نیازاں روح بزرگاں تہناں ثواب پچاون
ارواح بزرگاں چیزاں گندیاں مندیاں دیوندا ہی
تے تن من انہاں پلید ہمیشہ پاکی رنگاں نہ آوی
تے کھوہاں پر ہو کھڑے سراں تے پانی ڈول وہاون
تے موریاں وچوں کرن استنجے گندے رہن بڑا ہیں
وہ جہاں نال بناون چیزاں مومن تے جیہے کہندے
جو مشرک نال نہ مومن چھوہے عجب جیہا اوہاں شاناں
جو مومن پچھیاں تراہن کتیاں اپنے نال کھاون
کہندے ہی صفا گیا ہو جاندا ایہہ ناہ مومن ہندے
چیزاں نجس لیا کر احمق اوپر فاتحہ پڑھندے
حرام اوپرے نام خدا دا پڑھے کفر اس تائیں
کھیر بندے اوسدے بھی کدی رانجی اندی نجس بڑائیں
اپنا ہی سگوں تساں انہاں تھیں جیہدی اہل زباناں

یا رب سمجھ دئیں کجھ فضلوں بھائیاں مسلماناں
کھاون پاک سے پاک ہاہن چھوڑن ناپاک نقصاناں

اِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيْرِ وَمَا اُهِلَّ بِهٖ لِغَيْرِ اللّٰهِ

سوائے اسکے نہیں کہ حرام کیا اوپر تمہارے مردار اور لہو اور گوشت سور کا اور جو کچھ پکارا جاوے واسطے غیر اللہ کے

حرام تساں پر گوشت خوک لہو مردار تمام لے — تے اوہ حیوان جو غیر اللہ دے نام پکاریا جاوے

تے اوہ حیوان جو بناں ذبح دے آپے ہی مر جاوے — تے مچھی ٹڈی اوہ دونویں ہی حلال تھاوے

تے زندے جانوروں کٹ کھانا اوہ بھی وچہ مردارے — ونڈناخن کھل ہڈیاں وال دباغت باہجھ نہ تاراں

تے تلی کلیجی والے دونویں خون حلال تھاوے — جو گل تھیں ڈیہے حرام جو گوشت وچہ حلال ہو جائے

تے خوک دیاں سب جوڑ جڑاں ایہ بخس حرام تھاون — اس زندے مردے تھیں کسے قسم نہ جائز شو کھاون

تے گوشت عرف کیہا اس کاں جو ذکر کھاوند آیا — تے گوشت کھاون نال تعلق ظاہر ز قصد اپایا

نہیں تے اوس دے ہر اجزا اوں فائدہ جائز نائیں — تے حارتو چہ جھوروں اسد انجس ہوون تھلائیں

تے ڈاہبیاں لکھیا باہجوں خون جو حیض نفاسے — تے باہجوں گوشت خوک طہارت ہی اصلوں ہر خاصے

تے شیر خوار ڈیکھو تر نالے پاک تھاون — تے باہجوں لئے کتے سب لیداں ہول ایہ پاک الادن

تے تھوڑے بہتے پانی اندر فرق نہ ہرگز کردے — تھاویں گھڑا پیالہ کوزہ حکم ہکو ہن جڑدے

پلید ہی ڈلیہاں جانچاں رنگ بو مزہ نہ بدلن پانی — تھاویں سیر پیشاب گھڑے وچ خلل نہوگ اظہارے

ایہ وچہ عقائد گمراہاں دے گذرے سب حوالے — جو نال اتفاق اشیائیں گندیاں ایہ منہ کالے

تے غیر اللہ دے گلے اندر اہاں شور مچایا — سو حقو حق بیان ہوسی اتھ جا تھیئے جیت لگایا

احقاق الحق تھیں وچہ روئی رافت نقل کریندا — عبارتاں نال الحق مفسراں اوسو وچہ ذکر کریندا

وچہ جلالین دے لکھیا ہے وَمَا اُهِلَّ بِهٖ لِغَيْرِ اللّٰهِ اى ذبح على اسم غير الله تعالى والاهلال رَفْعُ الصَّوْتِ وَكَانُوْا يَرْفَعُوْنَ عند الذبح لالهتهم انتهى

یعنے غیر اللہ دے ناموں ذبح جو کیتا جائے — اہلال دا معنے ایہی کرن آواز جلال بتائے

تے وقت ذبح دے کہنا اجی لیکر نام تھاندا — تے کافر وقت ذبح دے پڑھدے آہے نام تہاندا

اتھے وچہ تفسیر حسینی دے لکھیا ہے وما اهل به لغير الله و حرام کرد آنچہ آواز بر دارند بران وقت ذبح لغیر الله تعالى یعنی برائے غیر خدا عزوجل بنام بتان یا اسم پیغمبران بکشند

اوہ چیز حرام جو وقت ذبح دے بتاں نام پکارن — یا لیکر نام نبیاں کر وچہ حلال حرام بنا رن

تے وچہ بیضاوی وقت ذبح دے نام صنم دا کہنا — اسے رفع به الصوت عند ذبحه للصنم عبارت پڑھنا

تے ایہویں وچہ کشاف مدارک لکھی عبارت پائیں — جو کیہا نام بتاں دا لیکر وقت ذبح دا کھائیں

وچہ جامع البیان بن ربیع غیراں نام الایا — وقت ذبح سو خاص حراموں ہرگز شک نہ پایا

وچہ در منثور جو غیر اللہ دا نام پکاریا جائے — جو ابن عباس کنوں ابن منذر صاحب روایت لیایا

ما اُہِلَّ اوہیں کہن تے ابن جریر بتایا
تا اُہِلَ جو نام تباندے ڈنگر کہن پیارے
تے وچہ تفسیر معالم بغوی محی السنت لیایا

ایہ بھی حضرت ابن عباسوں کھری روایت لیایا
تے ابو عایشہ بتھیں حاتم ابویں اگوں نقل کرائے
نالے اندر خازن صوفی بغدادی فرمایا

مَا اُہِلَّ بِهٖ لِغَيْرِ اللّٰهِ اي مَا ذُبِحَ عَلَى الْاَصْنَامِ وَالطَّوَاغِيْتِ وَاَصْلُ الْاِهْلَالِ رَفْعُ الصَّوْتِ كَانُوْا اِذَا ذَبَحُوْا لِاٰلِهَتِهِمْ يَرْفَعُوْنَ اَصْوَاتَهُمْ بِذِكْرِهَا وَقَالَ الرَّبِيْعُ بْنُ اَنَسٍ وَغَيْرُهٗ مَا اُهِلَّ بِهٖ لِغَيْرِ اللّٰهِ مَا ذُكِرَ عَلَيْهِ اسْمُ غَيْرِ اللّٰهِ

جو کٹھا جاوے نام تباندے اصل اہلال بتایا
جاں کردے ذبح تا نام تباندا لیندے اوہ اچیرے
یعنی اوہ حیوان جو اسپر نام آوے بن سائیں
تے مظہری جمل کلیمی اندر اویں آکھ سنائے
تے احمدی وچہ جو غیر اللہ دے ناموں چھری وگائی
یعنے چھری جو واہن ویلے غیراں نام الائی
یا نال عطف جویں نام خدا دے نال رسول ملاوی
تے اول ذبح یا بعد ذبح یا اوہن وقت الاوے
تے ایہہ بھی صاف صریح عبارت احمدی اندر آئی
اوہ حلال طیب جو اسپر غیراں نام نہ آوے
صاف ہویا معلوم جو دتی جاوے نذر اولیا والی
جو وقت ذبح دے غیر خدا دا اوسپر نام نہ آوی
تے ایہہ بھی کہیا جو اصل نذر سو ثابت کان الٰہی
ذبیحہ اپنی اصل ہیئت پر قائم رہندا نا ہیں
جے وقت ذبح دی عمداً ربدا نام نہ بولے کوئی
تے شافعی کہے حلال اتے جے بھلوں ترک ہو جائی

کرن بلند آوازے ایہ کفار اندا کم کیتا یا
تے مَا اُہِلَّ بِهٖ لِغَيْرِ اللّٰهِ ربیع بن انس تکبیرے
وقت ذبح اوہ کھان حراموں شک شکوک نہ رہیں
وچہ ابو سعود مفسر اکثر اویں کہندے آئے
جویں لات عزے یا نام نبیاں یا کسے ہوالاوے
جویں لات عزے یا نام مسیح دا ایک کردتا یا
ایہہ حرام تے یا بچہ عطف جے کہے کراہت آوے
نام پیغمبر ولیاں تا ایہہ پاک حلال سداوے
گاں نذر اولیا واں بسم جو وقت سناوے
وقت ذبح دے لئے اوہ نہ اوہنوں نذرا ولیا والی
گاں بسم جو وقت اساڈے طیب حلال بنادی
اگے پچھے لین جے کھاویں ایہہ کم خام نہ جاوے
غیراں کاں ہرگز نہ ہووے دیکھیں نال صفائی
پر وقت ذبح جد پڑھ تکبیر کٹھے اوہ حل بنائیے
اتھے امام اعظم فرماون ذبح نہ جائز ہوئی
تا بالاتفاق حلال روٹی وا ۔ نقل سوہائی

عبارت احمدی وما اہل بہ لغیر اللہ معناہ ذبح بہ باسم غیر اللّٰہ مثل لات وعزی والاسماء الانبیاء وغیر ذلک فان افرد باسم غیر اللّٰہ او ذکر مع اسم اللّٰہ عطفا بان یقول بسم اللّٰہ ومحمد رسول اللّٰہ یا لحرمۃ الذبیحۃ وان ذکر معہ موصولا لا معطوفا بان یقول باسم اللّٰہ محمد رسول اللّٰہ وان ذکر مفصولا بان یقول قبل التسمیۃ وقبل ان یضجع او بعدہ لا باس بہ ھکذا فی الھدایۃ ومن ھھنا

عَلِمَ اَنَّ الْبَقَرَةَ الْمَنْذُوْرَةَ لِلْاَوْلِیَاءِ کَمَا هُوَ الرَّسْمُ فِیْ زَمَانِنَا حَلَالٌ طَیِّبٌ لِاَنَّهُ لَمْ یُذْکَرْ اِسْمُ غَیْرِ اللّٰهِ عَلَیْهَا وَقْتَ الذَّبْحِ وَاِنْ کَانُوْا مَنْذُوْرَةً

پھر کہیا روفی وچہ دشمن کسے عزیزی اندر
جو غیر اللہ دے نام کسے نے بکری چھوڑی ہووے
تاغیر دے ناں ہیٹے اوس ذبیح وچہ کیتا اثر جیہا
سو کسی دشمن ایہہ وچہ عزیزی لکھ عبارت پائی
خود مرشد تے استاد اوہاندے والد شاہ ولی اللہ
یعنی وقت ذبح جاں بت دا نام پکاریا جاوے
تے بسم اللہ اکبر پڑھدے ہووے کردو گائی
لوک نہ رب سمجھ کے کرن اوہناں کارن نذر نیاز لہا
ہن بعضے لوک مولودی لیتے نذر جو شاہ جیلانی
تے پیش کرن ایہہ آیت جس وچہ مطلب ہور ایہانی
ایہہ نام جینے دے کٹھے ہوئے کھاون حل بنا ندی
ہتیاں باندھیاں اس دے پہراں انہیاں لایاں
گھر دیاں لکھوں ہی مت نہ دیندا اہل ایماناں تاڑی
جو نام خدا پڑھ کو ہن کھاون انہاں گھوریاں پاوو

کردی الحاق عبارت جدے ایہہ اوہ نبر
تے وقت ذبح دے پڑھ تکبیر اوس کرو حلالی ہووے
جو قت و نجاسے تاں رہادہ وچہ گیرہ اثر جیہا
بھلا شاہ صاحب کیوں گل بغیر اولٹ لکھیندے جالی
وچہ فوز الکبیر لکھن ما ذبح جنے اسدا اللہ
اوہ ہے غیر اللہ دے ناموں جو اللہ فرماوے
تاکتھوں اس وچہ حرمت آئی سوچ کرو کجھ بھائی
جو مومن ولیاں بندے سمجھن نال آداب لحاظاں
اتے ہور شہیداں ولیاں فاتحہ پڑھن حرام بتائی
ایہہ وچہ روفی ذکر تمامی لکھیا نال صفائی
جیوں وچہ اظہار الحق عطا محمد وں لکھیا پاندے
تے ذبح مسیح دے ناموں نال اتفاق حرام صفایاں
جو کفر صریح وچہ کیتا کھے اوہناں طرف نہ نظر گذاری
جو غیر اللہ دے ناموں کٹھے کھاں اوہناں گل لاوے

فَمَنِ اضْطُرَّ غَیْرَ بَاغٍ وَّلَا عَادٍ فَلَآ اِثْمَ عَلَیْهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ

پس جو کوئی بے بس ہو نہ حد سے نکلنے والا نہ عادت کرنے والا پس نہیں گناہ اوپر اسکے تحقیق اللہ بخشنے والا مہربان ہے

جو لاچار ہویا نہ باغی نہ حد لنگھن والا ہو
باغی ظلم کنندہ عاد جو حد شرع ٹپ جاوے
پر جتیا کھاوے بس جاں بچے اسقدر روا فرمایا

اوسپر نہیں گناہ خدا ہے بیشک بخشن والا
جاں بھکھوں مرن لگے تا جائز اوہناں چیزاں کھاوے
جاں رکھن مردار کھاون بتیں فضل نظر ہی آیا

ہک آکھن جو باغی شاہوں کھاون اوس نہ آوے — بھی عادی رہزن چور شادیاں کھاون بند فرماوے
ہک کہن جو بلا ضرورت کھانا طلب کرے اوہ باغی — خورجوں اوپر کھاوے عادی نام سدا وے طاغی
مضطر اوہ جو بھکھوں مرے یا مرض افلاس ستاوے — یا کجھ کھا نہ سکدا یا اثم قتل وکھاوے
جے غیر دا مال نہ کھاوے مضطر مجرم ہوسی نا ہیر — جے کھا لیسی تا اوکرن ترحم جب ہوگ تباہیر

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا ۙ أُولَٰئِكَ
تحقیق جو لوگ چھپاتے ہیں جو کچھ کہ اتارا اللہ نے کتاب سے اور مول لیتے ہیں بدلے اسکے مول تھوڑا یہ لوگ نہیں کھاتے
مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ
بیچ پیٹوں اپنے کے مگر آگ دوزخ کی اور نہ بات کریگا اون سے اللہ اون سے دن قیامت کے اور نہ پاک کریگا انکو اور واسطے انکو

ٹھیک جو لوگ چھپاون جو احکام کیتے رب نازل — تے اُسدے بدل خریدن دنیا مال جو گھٹ کامل
ایہہ اوہو لوک جو پیٹاں اپنیاں وچہ آتش بھردے — تے ایہناں نال کلام نہ کرسی اللہ روز حشر دی
نہ کرے گناہوں پاک تہناں ایہناں سخت عذاب خوار — یعنی سخن بشارت رحمت کرک نہ نال اشراراں
ایہ کرن عتاب فرشتے ایہناں نال حکم رحمانی — جو کیوں تساں حکم چھپایے ساڈے ناکجھ قدر پچھانی
جو شاہ رسل صلے اللہ علیہ وسلم آوندیاں خبراں کرن بیان یہودی — پھر جاں تشریف لیائے حضرت صلے اللہ علیہ وسلم تے یہود حسود دی
جو جاتا نفس یہوداں وچہ اطاعت ختم رسالت صلے اللہ علیہ وسلم — تحفے ہدیئے رشوت خواری تعظیماں ہر حالت
بھی نذر نیازاں اُس تعظیموں ملن جو ساڈے تائیں — ایہہ سبھ مول نہ حاصل ہوسن لگے مگر ہوا ہیر
فضائل تے اخبار چھپاون لگے تد گمراہی — یا مسئلے غلط بتا کرلگے مرید بناون واہی

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ ۚ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ
یہ لوگ جنہوں نے مول لیا گمراہی کو بدلے ہدایت کے اور عذاب بدلے بخشش کے پس کیا صبر کرتے ہیں اوپر آگ کے یہ اسواسطے
ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ ۗ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ
کہ اللہ نے اتاری کتاب ساتھ حق کے اور تحقیق جنہوں نے خلاف کیا بیچ کتاب کے البتہ بیچ خلاف دور کے ہیں۔

ایہہ لوگ اوہ جنہاں عوض ہدایت دل لئی گمراہی — تے بخشش عوض عذاب خرید کیتو نے قہر الٰہی
پس کیا صبر دلیری ایہناں اوپر دوزخ ناراں — ایہہ قہر عذاب اس کان جو اللہ جل جلالہ گھلیاں سچ جہناں
ایہناں قہر عذاب قبولیا حق دشمن دیول آئے — تے ٹھیک اوہ لوگ خلاف کیتا جنہاں بعضے حکم منائے
تے بعضے حکم نہ منے یا ایہناں بعض کتاباں تائیں — کلام خدا دی جانی بعضیاں البشر کلام بنا ہیر
دور پئے حق پاسوں ہوئے تابع نفس ہوائیں — اوہناں حق چھپایا جان کراہن لائق ہوئی بھائیں
اوہناں وچہ توراۃ جو صفت محمد صلے اللہ علیہ وسلم نال دجال وٹائی — جو کجھ صفت نبیدی دسدے صفت دجال تباہی
ہن بعضے عالم اس امت دی وچ حق تصنیفاں — خبراں کچیاں مول نہ دسدی کردی بیس ضعیفاں

لَيْسَ الْبِرَّ اَنْ تُوَلُّوْا وُجُوْهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ

نہیں بھلائی یہ کہ پھیرو تم موںنہ اپنے کو طرف مشرق کی اور مغرب کی اور لیکن بھلائی ہے اسکی ہے جو ایمان لایا ساتھ

وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْمَلٰۗىِٕكَةِ وَالْكِتٰبِ وَالنَّبِيّٖنَ ۚ وَاٰتَى الْمَالَ عَلٰي حُبِّهٖ

اللہ کے اور دن پچھلے کے اور فرشتوں کے اور کتاب کے اور پیغمبروں کے اور دیا مال اوپر محبت اسکی کے

ذَوِي الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنَ وَابْنَ السَّبِيْلِ ۙ وَالسَّاۗىِٕلِيْنَ وَفِي الرِّقَابِ ۚ

قرابت والوں کو اور یتیموں کو اور مسکینوں اور مسافروں کو اور سوال کرنیوالوں کو اور بیچ چھڑانے گردنوں کے

وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ ۚ وَالْمُوْفُوْنَ بِعَهْدِهِمْ اِذَا عٰھَدُوْا ۚ

اور قائم کیا نماز کو اور دیا زکوٰۃ کو اور پورا کرنے والے عہد اپنے کو جب عہد کریں

وَالصّٰبِرِيْنَ فِي الْبَاْسَاۗءِ وَالضَّرَّاۗءِ وَحِيْنَ الْبَاْسِ ۭ اُولٰۗىِٕكَ الَّذِيْنَ صَدَقُوْا ۭ

اور صبر کرنے والے بیچ فقر کے اور بیماری کے اور وقت لڑائی کے یہ لوگ جنہوں نے سچ بولا

وَاُولٰۗىِٕكَ هُمُ الْمُتَّقُوْنَ ○

اور یہہ لوگ وہ ہیں پرہیزگار

ایہ نیکی نہیں جو موہنہ پھیرو تسیں مشرق مغرب ایں ۔ ایہہ نیکی اوسنوں ہے جس منیاں اللہ سائیں
تے روز قیامت ملک کتب ہور نبی تمام مناوے ۔ تے دیوے مال اس جہول خویشاں ہور یتیم جو آوے
بھی محتاج مسافر منگتیاں اتے غلام چھڑائے ۔ تے قائم کرے نماز تے نالے مال زکوٰۃ بچائے
تے پورا عہد کرن جو عہد انہاں کیتا نال انساناں ۔ تے صبر کرن وچہ تنگی سختی بیماری ایدا اناں
تے وقت لڑائیاں صابر ایہو لوکی اہل سچائی ۔ تے ایہو لوگ جو بچن حراموں متقی اہل صفائی
ایہ آیت حق یہود نصارا معاملے وچہ لیایا ۔ یہوداں بیت مقدس والیاں لہندے منہ بھوایا
تے چڑھدے ول منہ قوم نصارے کردے وچہ نمازاں ۔ تے ہر یک ساڈے طرف جھکے ہو اہل نیازاں
رب دوہاں جھگڑا مٹایا لفظ فیرن تھیں نیکی حاصل ناہیں ۔ جد لگ تھیوے ایمان نہ ٹھیک تے جو دسیا رب سائیں
تے ربنوں جانے پاک مقدس ہر عیبوں نقصانوں ۔ نہ عرش مکان بناوے اوسدا ناہ اوس جسم عیانوں
تے ملکاں جانے پاک گناہوں عابد با حجۃ غدائیں ۔ نہ ان مرد نہ تھیں پاک گئے اتے نوری خلق بنائیں

[illegible]

تے کتب آسمانی بیشک، جانے خاص کلام الٰہی
بھیجی کل پیغمبر پاک گناہ صغیر کبیریوں سے
تے ابن عباس کہیا ایہ آیت مومناں دے حق آئی
رب کیتی فرض اُتاری بھی منہ کعبہ طرف کرایا
جد لگ ایہ اعمال نکرہو تدلگ سود نہ کائی
تے دیون پیر پیاری جو خود نفساں نوں خوش آوے
تے حالت صحت اندر کیتیاں خرچ بھلائی ہووے
جو وچہ بخاری مسلم پاس نبی ہک شخص جو آیا
جد دیوے اندر حالت صحت ڈردا خوف خطر تغیر
جاں ڈھکی موت کہے فرزند مال فلان فلانے
وچہ مشہری لکھیا خویشاں دیون دوسرا اجر بہائی

ہا ہجہ زباں نوں حلقوں صوت حروفوں پاک ایہا ئی
جے عاصی ہوندے تاکیوں حکم اطاعت سیاڈی بھیجو
جاں ہجرت کرکے طرف مدینے گئے رسول الٰہی
رب کہیا نہیں نیکی اہندی جیڑہ ہدے منہ بھنوایا
رب فرشتے کتب رسل دن حشر مَنن بھلیائی
راہ خدا دی نیکی اسوچ مندی چیز نہ کھاوے
جاں مرن لگا تو چھوٹے وند فلان فلانے دیوہی
اس پچھیا کہڑا صدقہ افضل تا حضرت فرمایا
نہ اوہ جو ڈھل کرے وچہ صحت دیوناہ امر تغیر
ہن تنگی خوف نہ رہیا میری کم نہ جانے جائی
نالے صلہ تے نالے صدقہ شاہ رسل فرمائے

تے جو ہمان مسافر راہی اِبْنَ السَّبِیْلِ سدا وے
تے سائل بھی لیجاوے بھاویں گھر دے اسنا
وَفِی الرِّقَابِ غلام مکاتب یاری کرے چھوڑاوے
تے قائم کرنیاں فرض نمازاں وچہ اوقات برابر
تے عہد مراد جو نال خدا دے قائم کرن عہد والا
یا عہد جو کیتا نال خدا دے نذر یہاں پیارے
بَاسَاءِ تنگی سختی ضَرَّاءِ دکھ بیماری حالت
تے وچہ گھمسان لڑائیاں نا ڈرے دے اِشتارسولا
انہاں نیکیاں بعد انہاں بر باندا ذکر الایا

تے منع سوالی تائیں موڑن جو حاضر بکڑ اوے
ایہہ ابو ہریرہ رضی اللہ عنہ تھیں وچہ بخاری مسلم لکھیا اڑیا
تاب کرن غلام آزاد کرنے یا قیدی کسے بچا وے
تے دین زکوٰۃ جو واجب خارنوچا دیکھ برادر
تے عمل کرن جو طاعت ربدی کرنی دل خوشنودا
یا کرن وفا جو وعدے بندیاں ہورا امانت کارے
تے حِیْنَ الْبَاْسِ ہو وچہ لڑائیاں کرنا صبر سعادت
حضرت قدم اگیرے سپاہیں گم ہوند ہر سولاں
ہو موجب سخت عذاب دے ہنپاے جیہاں یقین آیا

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ

اے لوگو جو ایمان لائے ہو لکھا گیا اوپر تمہارے برابر کرنا بیچ مارے گیوں کے آزاد بدلے آزاد کے اور غلام بدلے غلام کے

وَالْأُنثَىٰ بِالْأُنثَىٰ اور عورت بدلے عورت کے

اے مومنو فرض تسانیں بدلہ مقتولاں وچہ آیا
تے عورت بدلے عورت فرمایا رب صاحب یارو
شان نزول اس آیت دا جو کنوں اسلام اگیرے
جو عالی نسب قبیلہ ہوندا ماڑیاں زور دکھیندا
تا ہجرت بعد انہاں ایہہ جھگڑا آندا پاس نبی دے
کشاف اندر وچہ دوہاں قبیلیاں جھگڑا ہویا خوب
جو عوض غلام اصیل تے عورت بدلے مرد نہایا
تا پاس نبی اوہناں جھگڑا آندا سبھ احوال سنایا
شافعی آکھے مرد دے بدلے نا غلام کو ہووے
تے نزدے ساڈے وچہ غلام اصیل قصاص بتایا
اَلذَّکَرُ بِالْاُنْثٰی اسیں وچہ عورت مرد برابر
مظہری لشیر روفی احمدی اتے عزیزی اوس
ایہو مذہب اکثر دا جیہوں وچہ انہاں تفسیراں

آزاد عوض آزاد دے تے عوض غلام غلام ٹھہرایا
قصاص دا معنے کرن برابر دیکھ لغات نثارو
وچہ دوہاں قبیلیاں اوس تے خزرج ہو فساد گھنیرے
غلام دے بدلے حر اتے عورت بدلے مرد کو ہاندا
تا شاہ رسل دی طرف خدا ایہہ گھلیا حکم سعید دے
تے غالب مکہ وچہ تے ہوئے کھاندے ستم لعینو
تے اک بدلے دو ماراں سگے اسیں کرکے زور انہاں
تا ایہہ حکم اوہناں دے حق وچہ رب نازل فرمایا
جیونکر اس آیت دے اندر ظاہر حکم لبھیوے
جو جان دے بدلے جان قصاص خدا صاحب فرمایا
تے اَلْمُسْلِمُوْنَ تَتَکَافَأُ دِمَاءُهُمْ جیویں فرمایا پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم
زاہدی اتے کشاف کنہی مذہب حنفی جیویں
اتے حال مفصل اس مسئلہ دا وچہ کتب تقریراں

فَمَنْ عُفِيَ لَهٗ مِنْ اَخِيْهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوْفِ وَاَدَاۗءٌ اِلَيْهِ بِاِحْسَانٍ

پس جو کوئی معاف کیا جاوے واسطے اوسکے خون بہائے اسکے سے کچھ پس پیروی کرنا ہے ساتھ اچھی طرح کے اور ادا کرنا ہے طرف

پس جس مدعی معاف کیتا کجھ خون برا اور بھائی — تابعد معافی بہتر دیوں دیت قاتل آ لی
نے ادا کرے دیت احساناں قاتل دیر نہ لاوے — خوب طرح تھیں ورتن دونویں منجے وٹہ نہ پاوے
اس آیت وچہ دلیل گناہ کبیریوں کفر نہ آوے — معتزلہ وارد اوہ کہن گناہوں کفر دساوی
پر فاسق ہووے کفر نہ ہوندا خازن کھول دکھایں — جو نال ایمان خطاب خدا کافرنوں کردا ناہیں
جو فرمایا اے اہل ایماناں فرض قصاص تساناں — جے کفر ہوندا تا فرماندا اے اہل کفر بدخواہاں
نے فرض قصاص قتل دے پچھے عمداً قتل کبیرہ — پس نال اجماع اوہ مومن جس تھیں ہووے کبیرہ صغیرہ
پھر قاتل نے وارث نوں رب بھائی آکھ سنایا — ہے کفر ہوندا تا وارث نال بھرایا اوکت آیا
پھر قتل کفر ہے ہوندا تا ناہ قاتل معافی ملدی — ایہہ خازن وچہ لکھی دلال ہوئی وکھیں جلدی

ذٰلِكَ تَخْفِيْفٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنِ اعْتَدٰى بَعْدَ ذٰلِكَ فَلَهٗ عَذَابٌ اَلِيْمٌ

یہہ آسان کرنا ہے پروردگار تمہارے کی طرف سے اور رحمت پس جسنے زیادتی کی پیچھے اسکے پس واسطے اسکے ہے عذاب دینے والا

رب تساڈے ولوں ایہہ آسانی رحمت اللہ سائیں — جو بخشی تساں قصاص نے دیت نفع تسو کہہ دائیں
جو کرے تعدی بعد اس اسنوں سخت عذاب جباری — جو بعد معافی دیت لیکر قاتل نوں پھڑ مارے
یا ماہجوں قاتل ہور کسی نوں کان قصاص وگاڑے — یا قاتل ظلم کرے پھر دیت دوجا مار گواے
پھر کارن اوس عذاب دو کھاندا روز قیامت والے — ایہہ وچہ روح فی لکھیا اگے مظہری وکیہ حوالے
قتادہ کہے اس امت ہے پر رحم خدا فرمایا — وارثاں مقتولاں یاں نوں دیت مال دوایا
پہل اہناں تھیں دیت لینی جائز مول نہ آہی — یہوداں صرف قصاص نصارے ہیسی عفو آہی

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيٰوةٌ يّٰٓاُولِي الْاَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ

اور واسطے تمہارے بیچ بدلا برابری کے زندگی ہے اے عقل والو توکہ تم بچو۔

تساں کارن وچہ قصاص حیاتی اے صاحب عقلاندے — تا تسیں بچو قتل ناحق تھیں سمجھو نال دلاندے
یعنی کوئی جے مارنا چاہے شخص کسے دے تائیں — تے مارے نہیں اوہ خوف قصاصوں جان بچاسی اپنی

تے بچیا ایہ قصاصوں بس ایہ بنے سبب زندگانی ۔۔۔ قصاص واسطے بچتی جانیں مائدہ وچہ بھی جبانی
تے اسرائیل اندر بھی آ گئے جے چاہیا رب سائیں ۔۔۔ ایتے آیت ہے ایہ جامع مسئلے وچہ قصاص بتائیں

كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا ۖ الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ

لکھا گیا اوپر تمہارے جس وقت حاضر ہوا ایک تمہارے کو موت اگر چھوڑ جاوے مال وصیت کرنا ہے

وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ ۖ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ۔

واسطے ماں باپ اور قرابت والوں کے ساتھ اچھے طریقے کے حق ہوا اوپر پرہیزگاروں کے ۔

فرض تساں پر موت آوے جد ہک تساڈے تائیں ۔۔۔ جے چھوڑے مال وصیت کارن ہاں ہیوانے تائیں
تے رشتہ داراں کارن جیونکر حکم شرع فرماوے ۔۔۔ تے متقیاں نوں حق وصیت کرنے سندا آوے
جاہلیت دے ویلے ماپیو نالے خویش بھراواں ۔۔۔ ورثیوں رکھ محروم وصیت کردے نال ریاواں
تاں اس کیوں رب روک کیتا فرض او تہاں نیکاراں ۔۔۔ حکم وصیت پر آیت میراثوں نسخ شماراں
جاں حصے بنے میراث وصیت مستحب طرف سبھی ۔۔۔ تے مظہر وچہ ایہ آیت نال اسدے منسوخ ایہائی
وصیت معنے پند کرن تے وچہ شریعت حالی ۔۔۔ جو کم پچھے مرنے لائق جاری کرن او سحالی
اوہ کجھ مباح کجھ واجب تے کجھ استحباب الائے ۔۔۔ کجھ منع تے کجھ موقوف ہور غیر حسن فرمائے
واجب جویں حقوق بندیاں کہہ گیا کاں ادائی ۔۔۔ یا فرض ادا امانت کارن کہہ گیا پچھلیاں بھائی
تے نذر زکوٰۃ کفارے فدیہ ہور جوایس مثالاں ۔۔۔ حق خدا دے ایہ بھی واجب کرن وصیت قالاں
مستحب جیوں کوئی رشتہ دار نہ سکا اور نہ پایا ۔۔۔ اوسدے حق وصیت کرن یا ہور جو عمل سوہایا
تے ذمے حق مباح وصیت یا اوس مثل جو کوئی ۔۔۔ اوہ گل کہے جو اوہناں کارن روا وصیت ہوئی
تے غیر حسن جو کرے وصیت گھٹ سرمائے والا ۔۔۔ یا کسے وارث نوں کجھ کسے نوں کہے زیادہ حالا
دے مال تہائیوں زیادہ یا کسے وارث کرن وصیت ۔۔۔ ایہ وارثاں دی خوشنودی پر موقوف کہیا بانیت
تے منع وصیت اوہ جو کردا کارن حربی کافر ۔۔۔ یا کم ایسے کاں جو منع شریعت اندر جا ظاہر
تے دفن کفن دے بعد جو باقی ورثہ ونڈن بھائی ۔۔۔ تہائی ہاں اودا وصیت کرنی لازم آئی

مظہری

روح البیان

فَمَنْ بَدَّلَهٗ بَعْدَ مَا سَمِعَهٗ فَاِنَّمَآ اِثْمُهٗ عَلَى الَّذِيْنَ يُبَدِّلُوْنَهٗ

پس جو کوئی بدل ڈالے اسکو بعد اسکے کہ سنا اسکو پس سوا اسکے نہیں گناہ اسکا اوپر ان لوگوں کے جو بدلاتے ہیں

اِنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ۝ فَمَنْ خَافَ مِنْ مُّوْصٍ جَنَفًا اَوْ اِثْمًا فَاَصْلَحَ بَيْنَهُمْ

تحقیق اللہ سننے والا جاننے والا ہے پس جو کوئی ڈرے وصیت کرنیوالے سے کجے کو یا گناہ کو پس اصلاح کردے درمیان

فَلَآ اِثْمَ عَلَيْهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ۝

انکے پس نہیں گناہ اوپر اوسکے تحقیق اللہ بخشنیوالا مہربان ہے۔

وصیت سنکر بدلائی جس گھاٹا واہد اکیتا — یا معنے ناہ یا وچہ تھہادت ہو ہیا بدنیتا
گناہ اسدا اوہناں پر جو بدلن صورت دتیائیں — میت نوں ناں کجھ پیسی ایس امر تھیں سائیں
وہی دا قول سنے نیت وارث اللہ شنوادانا — بری میت اس کموں وارث بھار گناہ اٹھانا
پس جو ڈرے وصیت والیوں بھلوں ظلم کنا ہول — جے کرے درستی تا اسنوں کجھ جرم نہیں سر اہول
ہے اللہ بخشنہار گناہ جو موصیوں ظاہر حالا — جو تنہا حصہ وده کہہ مو یا ضرر اس ولیا ندے سہر ڈالا
اللہ بیشک غفور الرحیم سوارن والے تائیں — جس تا مسروع نوں وچہ شروع دہی لیا نداکر اصلاح

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ

اے لوگو جو ایمان لائے ہو لکھا گیا اوپر تمہارے روزہ جیسا لکھا گیا تھا اوپر ان لوگوں کے جو پہلے تم سے تھے تو کہ تم

تَتَّقُوْنَ ۝ اَيَّامًا مَّعْدُوْدٰتٍ ؕ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيْضًا اَوْ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ اَيَّامٍ اُخَرَ

پرہیز کرو روزے دن گنتی کے پس جو کوئی ہو تم سے بیمار یا اوپر سفر کے پس گنتی ہے دنوں اور سے

اے اہل ایمانوں فرض تسانپر روزے ماہ رمضانے — فرض آہے جویں اگلیاں پر تاکر و پرہیز عیانے
گنتی دے دن پس بیمار جو ہووے تساں تھیں کائی — یا ہووے مسافر پس وچہ روزاں دوجیاں کرے قضائی
تے معنے صوم لغت وچہ عالم بند رہن نوں کہندے — نذرت للرحمٰن صوماً بند کلاموں رہندے
تے وچہ شرع دے کھاون پین جماع تھیں رکن پیارے — صبح صادق تھیں ڈبدے تائیں نیت نال سہارے
وچہ مظہری اگلیاں اوپر عشا تھیں تا دن ڈبدے تائیں — روزے فرض آہے تو پہلے اس امت پر آہیں
ملک کہن نصاریاں اوپر آہے فرض روزے رمضانے — جاں گرمی سخت پوے تا پیاسوں ہوندے اوتانے

لے تو اوڑھی سر دیوچہ اوہ کھکھول عاجز ہوندا آہے
فردوس ہور وہ کفاریوں جالی میل بنائے
جاں صحبت یا پوس تا ست روزے جالیاں نال رلائے
ایہ گل بنجاہ ہوئے رلمل کے ہولی ہولی بھائی
جو روزہ شہوت بھنے نالے کر دا نفس خوا ہی
تے روزہ اہناں دوہاں تائیں فانی کر دکھلائے
یا معنے اس پرہیز گرو سب چھوڑ و نفس ہوائیں
لے گنویں دنیہ روزے رمضان یک روز بعض بتاون
بھی عاشورے دا روزہ وچے معدودات پاہیں
تے وقت افطار نماشاں تھیں لاکرتا تیک عشا دے
یعنے جاں جاں فجر نہ ہووے کھاون پین اجازت
تے ابن عباس کہیا منسوخ جو ہجرت بعد ایہا ئی
اوہ روزے پہلے فرض ہیئے تا حکم ہویا رمضانی

تا دل سرداراں علماواں تہاں وقت ربیع بدلائے
پھر شاہ تہاں بیمار ہویا ست روزے بند رمنائے
لوہا او سدے ہور شاہ آیا تن روزے اوس وہاں دے
متقون جو تقوے کر ہور کھو نال صفائی
تے قوت شہوت سختیوں ہو وں بہت گناہ خطا ہی
جاں قوت گھٹی اوہ خود ہار ون وچہ عزیزی لیاوی
کھاون پین جماع کرن تھیں وچہ ایام صلاحیں
جو ہر ماہ تن دن او پر نبیدے کہے فرض بتاون
وچہ شروع اسلام عشا تھیں لاکر دو جی مغرب تائیں
یا سوون تک فر حکم ہویا منسوخ ایہ نال عطا دے
ہور جماع فر سورج ڈبدے تائیں ہند اشارت
سو پہلے قبلہ پچھے روزے خازن وچہ کہیا ئی
تے بعض کہن دو سالاں پچھے ہجرت حکم ہویا ئی

وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ

اور اوپر اون لوگوں کے کہ طاقت رکھتے ہیں اسکے بدلہ ہو کھانا ایک فقیر کا۔

جو روزہ رکھ نہ سکن فدیہ یک مسکین کھواون
اختلاف علماواں دا وچہ اس آیت دے آیا
جو پہلے سن مختار جو روزہ رکھن بھاون نائیں
پھر ایہ آیت منسوخ ہوئی جاں اگلی آیت آئی
یکلفون یطیقون دا معنے ابن عباس سوں ل
جیوں بڈھا یا بیمار جے روزہ رکھے جان وناوے
یک کہن جو روزہ طاقت اوسنوں آہی وقت جوانی
دو ہیں جہیں حکم ایہ باقی ناہ منسوخ ہیا سے
تے احمدی مظہری قول دوہاں دے میلیا نظری آ
اوہ فدیہ ادا کرے جویں صدقہ عید فطر وا دیندی
مقیم لیتے تندرست روزیدی قدرت حال زمانے
شیخ فانی امید نہیں جو پاوے فیر جوانی

یطیقونہ دی اول ہو لا مضمر آکھ سنا دن
بہت کہن منسوخ ایہ آیت مظہری وچہ لیایا
جو روزیدے معتاد نہ آہے ہو مشکل مفت اینہائیں
فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ اگے آوگ بھائی
جنہاں روزہ فرض ہویا نا دا اوہناں ضعف ہر سول
انہاں فرض نہ روزہ رکھن ہمت فدیہ واجب آوی
جے رکھیوس نہیں تا وقت بڈھاپے فدیہ دیوے فانی
وچہ خازن ہور معالم دونویں صاحب کرن بتائی
جس طاقت حال نہ روزہ رکھن اگاں امید نہ پاوی
ایہ حضرت ابو حنیفہ صاحب اندازہ فرمیندے
مریض مسافر دوہاں امیدواں استقبال زمانے
ایہ بابت نزاع اس حکمے اندر نقل خلاصیوں جائی

حضرت ابن عباس رضی اللہ عنہ نے پڑھا یطوقونہ بتشدید واو تفسیر مظہری

نہ اسیطرح منسوخ ایہہ آیت بھی اعتراض نہ آوے | مریض مسافر شیخ فانیدا حکم نہ ہرگز جاوے

فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُ ۚ وَأَن تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ

پس جو کوئی کرے زیادہ فدیہ وہ بہتر ہے واسطے اسکے اور یہ کہ روزہ رکھو تم بہتر ہے واسطے تمہارے اگر ہو تم جانتے

جو خوشیوں کرے زیادہ فدیہ اوہ بہتر اوس تائیں | تے روزہ خوب تساں نوں ہیچی جانو ایس عطائیں

اس آیت وچہ صریح جے روزہ رکھن مریض مسافر | تا منع نہیں لیتے ہنی جو اندر بعض حدیثاں حاضر

اس دا جواب ہک بعض حدیثاں وچہ اجازت آئی | تے دوجا کسی وجہ دے نال ممانعت ہوسی بھائی

جویں مریض مسافر ڈرسے جے روزہ رکھساں بیمارے | تا ہووے ہلاکت یا جویں حاجی ہور مجاہد چارے

تے عاقل بالغ نوں بے عذر نہ روزہ چھوڑن آوے | پر تہاں ٹولیاں چھوڑن جائز خانہ نوں وچہ بتاوے

مریض مسافر حائض نفسا کرن جے ایہہ افطاراں | انہاں صرف قضائی آوے با بجہ کفارے کاراں

دوجی حمل والی ہور تیجی شیر پیاونوالی | ایہہ کرن افطار تے قضا ر کفارت دوویں پچھ رسن حالی

ایہہ ابن عباس تے ابن عمر رضی اللہ عنہ ہور شافعی آکھنوالے | تے ابو حنیفہ ہور بہتیرے فدیہ رو کہنوالے

تریجا ٹولا بیمار یا بڈھا جن امید نہ جنہاں | نال اتفاق دیون ایہہ فدیہ قضا نہ واجب تنہاں

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ

مہینہ رمضان کا وہ جو اوتارا گیا ہے بیچ اسکے قرآن مجید ہدایت واسطے لوگوں کے اور دلیلیں ہدایت سے اور معجزے

ہے ماہ رمضان اتاریا جیوچہ ایہہ قرآن خزانہ | ہدایت لوکاں کان نشانیاں کنوں ہدایت نشاناں

نشان احکام ہے ہور دلائل حل حرام تمامی | ہر شے ہے سوال سندیو جیاسندے ہیں جواب گرامی

فرقان جو فارق حق باطل وچہ سبھوں کو نتارے | رمضان رمض دی مصدر کہندے ہیں گناہ جو ساڑے

تاہیں ناؤں رمضان اسماہ جو ساڑے کل گناہاں | ایہہ مظہر یوچہ ترغیبوں خبر لیایا ہے دلخواہاں

تے خازن وچہ شعبان رجب جویں نام مہینیاں ہوراں | ایوں مستقل نال اسماہ دا ہے رمضان بخیراں

ہک کہن خدا دیاں ناماں وچوں ناؤں رمضان اہائی | پس معنے اسدے شہر اللہ یہ مہینہ رب دا بھائی

پھر ایس عبادت نال جان رب رمضان نوں خاص بنایا | کلام قرآن اپنا تاہیں اس وچہ نازل فرمایا

تے شافعی کنوں روایت نال قرآن کتاب الٰہی | جویں نال تورات انجیل کتاباں دوویں نانواں بھائی

نہ ہے ہمزہ کنوں قرأت نکلیا آکھ سناوے | پر اکثر کہن قرأت وچوں مشتق صاف دساوے

[illegible]

تے چالی نام قرآن سندے سب وچہ رونی لیا یا
لوح محفوظوں لیلۃ القدر اندر رب ایس اتاریا
پھر جبرائیل نے شاہ رسل پر آیت آیت آندی
پھر شاہ رسل تھیں ابو داؤد روایت ویکھ الاندی
وچہ ہک روایت کل صحیفے رات اول رمضانے
زبور داؤد نبی تے وچہ اٹھاراں راتاں آئی
تے موسیٰ پر تورات اندر ست رات گنوں رمضانے
تے چوداں راتاں وچہ قرآن اوتاریا اوپر نبی دے
پس ایس وچہ تھیں نازل ہوون شروع اندر رمضانی
جو روزے فرض ہوون دی آیت اس ماہ وچہ کمالے
تے وحی نبی دی نال اس ماہ نت دور کرے ہر سالے

پھر ابن عباسوں خازن نال قرآن اوتر ندا لیا یا
فر بیت العزت وچہ اسمان اول تے رہیا سہاریا
وچہ تریہی سالاں تھجّا تھجّا خازن نقل سوہاندی
وچ تن راتاں رمضان خلیل تے گھلے رب صحائف
ابراہیم خلیل اللہ تے گھلے سن رحمانے
وچہ ہک روایت پہلی رات اندر رمضان صفائی
انجیل آئی وچہ تیرہ رات اس ماہ مسیح یگانے
تریہی سالاں بعد نہ باقی رہیا رکھ عقیدے
ایہ ابن اسحاق اتے ابن سلیمان سخن بتاونوالے
بھی ایہ روایت خازن اندر وچہ مدارک نالے
اتے وچہ رمضان اخیر دو وار ایں کیتا دور کمالے

تے وچہ راتیں رمضان تراویحاں ویہہ پڑھیوں بھائی
ہے ویہہ رکعات تراویح سنت نال اجماع اصحابی
ما رآہ المسلمون حسنا فہو عند اللہ حسن شاہ رسل فرماون
یعنے جو شے بہتر جانن یار نبی سرور دے
حسن اتے موقوف حدیث ایہ کہیا مقاصد والے
اتے پیروی کرن اصحاباں دی خود شاہ رسل فرماوے

دیہاں ہین جو منکر جاہل خاک اوسدے سر پائی
ایہ سنت نبوی مشہور ہوئی اندر کل اصحابال
تے مسلموں کنوں اسجا ہک مراد اصحاب الاولون
یا مجتہدین سو بہتر ہے اوہ نزد خدا بر تر دے
جویں حواشی وچہ اشباہ لطائر لکھے حوالے
[illegible]ض کنوں جو میں احمد ابو داؤد روایت لیاوے

فرمایا میں بعد جو جیوے اوہ ویکھے جھب یارو
سنت میری نالے سنت اہل رشد خلف اون
ترمذی بھی کر نقل استا ئیں حسن صحیح فرمایا
تے سنت یارا ندی خود حضرت سنت نال ملائی
مراو سنت تھیں نال اتفاق جو کیتا گم سنت یاراں
سُنّتی وسنتِ خُلَفا دو دیں ہیں عطف تے معطوفوں
جو کم سنت قولوں فعلوں شاہ رسل دیوں ہووے
جو وچہ حدیث علیکم اسپر وال ایہا ئی
جو بابجہ شریعت رشد او ہناں نے سنت ناہ نکالی
حذیفہ کہے اسیں آہے حضرت پاس نبی فرمایا
بعد میرے تسیں پچھے لگو عمر صدیق ہوراندے
لئے اطاعت اہل امر دی واجب رب فرمائی
أَصْحَابِي كَالنُّجُومِ بِأَيِّهِمُ اقْتَدَيْتُمُ اهْتَدَيْتُمْ حضرت ؐ فرمایا
جے کہن عمر فرمایا مگر اوس آپ نہ عمل کمایا
جے آپ نکھیوس فرماون بھی اوہدا سنت آہی
تے بانگ موکد سنت حضرت کدے نہ آپ الائے
تسے ہے محروم شفاعت تھیں جس سنت نبی ؐ ساری
ے کرن اہانت سنت کفر صریح لکھیا علماء اول
نماز تراویح سنت نبی نہ بہاویں نت گذاری
اس رغبت لوکاں دیندے حضرت ؐ بابجہ عزیمت اول
گناہ بخشیون اگلے اسدے قیام شبوں رمضانے
سن ترا تیں وچہ مسجد پڑھیاں رل کے شاہ ابراراں
فر وقت صبحدے آئے حضرت ؐ یاراں نوں فرماندے

بوجہ اختلاف تسا نپر لازم ہے اسوقت تمام
جو اہل ہدایت پکڑو محکم دنداں نال تساواں
ایویں ہور محدث لکھدے چاہیے عقل دوڑایا
جاں جاتا حضرت الٹ میرا ایہ ناہ کرسن کم کامی
پاکیتا تاک اصحاب قبولیا اوس باقی ابراراں
ے عطف معطوف حکم ناک ہوندا دیکھو حروفاں
تویں قولوں فعلوں خلفا واندیوں مومن ہن ملکوں
جو سنت خلفا بعد میرے سو سنت میری آئی
جو کیتا سو محض ہدایت حظ نفسانیوں خالی
نہ جاناں وچہ تساں ہن میری کتنی عمر لبایا
ایہ ترمذی لے ابن ماجہ کرن روایت اہل ولائد
وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ وچہ قرآن اہا
ابن حجر نے بغوی تھیں اس تائیں حسن بتایا
جو سے لگے پڑھن تراویح یاراں نوں فاروق الایا
جویں نبی نہ خود اذان کہی پر یاراں تکوں دوائی
فر کیا ہویا جے عمرؓ تراویح نال جماعت ناہی
مَنْ تَرَكَ سُنَّتِي لَمْ يَنَلْ شَفَاعَتِي خود دسیا شاہ ابراری
تے سنت زندہ کرلی سو شہیداں اجر بناول
ہے ترک نبی تھیں عذروں ڈریا فرض کریں مت باری
نا فرماندے رمضان قیام ؐ جو کرے ایمان اصلاح جو
پس ہوئی ثوت نبی لے رہیا او ویں قیام نکالے
فر جمع ہوئے شب چوتھی اک نہ نبی آئی ول یار اال
جو تساں کیتا ڈٹھم یعنی شوق قیام تساندے

طرف تساڈے آون تھیں کسے منوں روک کیا ناہیں
نعمان ابن بشیر کہیا اسیں کھلے نبی سنگ ساری
فرپہنچی شب رات نصف لگ قیام نبی سنگ ساڈا
تے ترمذی نسائی وانگ ابوذر کنوں روایت کرئے
جاں بعد نبی دے فرضیت دا خوف گیا اوٹھ سارا
گھنڈے پڑھے ہوئے سر خود کرن قیام وسائے
پس نگرا ابی ابن کعب عمر نے جمع کیتا کل یاراں
تا فرمایا ایہہ نعم البدعت یعنے چال بھلیرے
تے زرقانی وچہ شرح مؤطا لکھیا عمر قیاموں
اوہ یاروں شغل خلق دیاں کماں کایہا اٹھ ہدی آئے
وچہ شرح صحیح بخاری ویکھ امام جلال الاماں
ایہ اسکارن جو دوہاں سلاماں وچہ آرام کرنیدے
تے نعمۃ البدعت کنوں مراد نماز تراویح آئی
بھی اسو چہ ہے تحریص جماعت استحباب اس نالے
بھی خود نبی تراویحاں پڑھیاں ترن شب نال جماعت
فر عمر تائیں سب واقف کیتا اوپرایس . نمکوئی
پس اجر عمر نوں خود نیکیرا بھی جو عمل کماوے
ہن رافضی اتے وہابی کہن ایہ بدعت سیئہ آئی
کرن بے ادبیاں گالیاں ڈیون یار نبیدے تائیں
بن تیمیہ ردروافض وچہ ایہ بات الائی
ہے بدعت وچہ لغت اوہ فعل جو شروع نواں کم
تے ٹھیک لپسند اوہ کم جو جیسو چہ راضی ہو ربا ئیں
جے نال جماعت پڑھن تراویح سیئہ ہندی بھائی

نگراں ڈریم تاجو ایہ ناہ کتیوے فرض تساہیں
تریہی شب رمضانوں اول رات ثلث لگ پیارو
فر رات ستائی تا اساں جاتا رہیا سحور ساڈا
ہذا حدیث حسن صحیح فرمایا اوس پڑھ کے
تا عمر گئے ول مسجد تاں سب لوگ ڈٹھے آشکارا
کہیا کٹھا کراں جے سب تک قاری مگر تا خوب سہائے
جاں دوجی رات مگر قاری تک عمر ڈٹھا ابرارا
طریق بخاریوں وچہ مؤطا مالک خیر نکھیڑے
جو آپ پڑھیا نال جماعت کیا اسوچہ کلا ہوں
یا تنہائی او نہاں بہتر جاتے کاں قیام سہائے
ماہ رمضان قیام سندا جو نام تراویح آیا
جو نہ رکھا تاں جتا قدر جو راحت ہن بکھیندے
ایہ داخل وچہ مدح جو قول افعال خیر الوں بھائی
وقت صدیق اکبر دے بھاویں آہے ناہ ایہ چالے
فر چھوڑیاں شفقت امت کاں جو ہوں فرض کرمت
تا جاری کیتوس سنت عمری دائم رحمت ہوئی
قیامت تیک نہ عمل کنندیاں ندی بھی اجر گھٹاون
بدعتی کہن عمر نوں جویں نواب صدیق کہیا ئی
جو بدعتی لتے جہنمی کہندر بسکیں دے ناہیں
بدعت عمر کہیا اس کاں جو فعل آہا ابتدائی
بے بدعت شرعی اوہ جو باہجہ دلیل شرعدی پایا
یا کرن حلال حرام جو جیسو چہ حل حرمت کجھ ناہیں
تا علی عثمان خلیفیاں سیوں ناہ بدعت (ایہ گوائی

جو شاہی گل عمر دی آہی قبضے اہناں یار الہ
ماکنت بدعا من الرسل وچہ قرآن مجید پیارے
پس ثابت ہویا فعل عمر دا لغوی بدعت آئی
نہیں تے اکثر فعل جو ہوئے جاری بعد نبی دے
جویں جمع کرن قرآن اعراب اوس جوڑ مدارس نالے
ہے بن تعیین رکعات تراویح ثابت شاہ رسل تھیں
ہے بدعت شرعی لوہ وجود نہ جدا ثابت تھیوے
تے سنت نال جماعت پڑھن وچہ ٹھیک دلیل اساہی
وچہ مسجد نال جماعت پڑھن تہجد ثابت ناہیں
ہے وچہ رکعات نبی تھیں ثابت وچہ ضعیف خبر دی
نہ وشعی ہے پر ضعف اسیح کل سندے اہل ہوا
اجماع اصحابان دا جدیا وچہ تراویح کارن
ابو حنیفہ شافعی احمد پڑھدے وچہ برابر
جو اٹھ رکعات پڑھاون اوہ نماز تہجد آہی
وچہ غیر رمضان اتے وچہ رمضانے پڑھیاں تر ورائیں
تہجد گھر وچہ پڑھدے سن سو معلم عائشہ آہا
تراویح نال جماعت ثابت مسجد وچہ قیام ول
تے پہلی رات ثلث لگ حضرت پڑھی تہجد ناہی
جے حضرت اٹھ پڑھیاں ہوندیاں یار اعتراض کریندے
جاں یہاں تے سب راضی ہوئے کسے اعتراض نہ کیتا
اجماع ہویا اصحاباں اسیر شہر وچہ جہاناں
اجماع اصحاباں مجتہداں تھیں ایہ منکر واہی

تے حکم آیا ہر طرف اہناں کیوں چکھنا نال ابرار
کہہ میں نوں کنوں سوالاں اے محبوب سہارے
نہ بدعت شرعی جیونکر بکارے اہل ہوا گمراہی
وچہ اسلام اسلافوں بدعت سیئہ بن سعیار
کتب تصنیف ابواب فصل دل غیرہ نیک جو چالے
بھی نال جماعت ثابت ہویا حضرت تا دس تھیں
جاں ثابت ایس وجود اہی تا لغوی ٹھیک تھیوے
جماعت نال تراویح پڑھنے کارن نال صفائی
اتے تراویح نال جماعت ثابت خوب دکھائیں
تے وچہ فضائل عملاں خبر ضعیف نہیں رد کردی
تے وچہ فضائل علاں فکر نہ کر دی رد بائیں
تے مجتہدین نہ ویہاں تھیں کوئی ہر گز گھٹ شماری
پر تجدی ہن ایت زملے وچہ پڑھنے تھیں نال
اوہ غرض نبی پر آہی اوس نت کردی ہی ادائی
قیام رمضان عالا وہ اتے تہجد وکھ بنائیں
سائل نوں جو معلم سی اوس اونویں دسیا سائل
اول شب تھیں کیا اوہ اٹھ یا وچہ آیاں انعام
تہجد بعد نصف شب ہووے اول روانہ کائی
وچہ عہد عمر جاں وچہ سعیت کیتوس نا ندیدے
تا ثابت ہویا اٹھ نبی تھیں ثابت ناہیں سیتا
سنت عمری منی سب یا ہجول قرن شیطاناں
تے کرن خلاف اجماعوں اسو وچہ سخت وعید لیائی

جو آکھن قضاں باجھ نوافل افضل وچہ گھر اندر ہے
اخیر جمعہ رمضان قضا عمری اک پڑھدے بھائی
ہے وضعی ایہہ حدیث جیہڑے تے عمل جہال کماون
پنجگانہ قضا پڑھن اتے جانن لتھیاں سال نماز ال
اوہ جانن مگر ایہہ پڑھیاں سرتوں ولیں سال نماز ال
صغیرے ہور کبیرے کل گناہ بخشے ربا ئیں
عباس تائیں فرمایا حضرت سن اے چاچا میرے
اگلے پچھلے نویں پرانے چھوٹے وڈے ساری
ایہہ کل گناہ بخشیوں تیرے پڑھ ہر دن اس تائیں
جے ہر جمعے نہ طاقت تاں ہر ماہوں ماہ گذاریں
جے وچہ سال نہ پڑھ سکیں تاں عمر اندر اکواری
نیت چار رکعت دی کر کے پڑھ پھر بعد ثناؤں
پندرہویں واریں کلمہ سارا فر اس بعد پیارے
فر اکیر ٹیک نو واہے دسویں واری کلمہ سارا
رکوع تے قومہ جلسہ سجدہ دس دس وار پڑھائیں
فر ایویں دوہاں پچھلیاں اندر باترتیب گزاریں
ایسے اول رکعت وچہ تکا تر دوجی عصر پیاری
نیس ایس وچہ دے نال رکعاتاں چار ادا کر بھائی
قضا عمری دی بعضے باعتنائی کرن جماعت
جے وکھو وکھرے پڑھن نوافل اس وچہ حرج نکائی
ایہہ عام ایہی مخصوص البعض تراویح جیویں کر پایا ہے
قرآن حدیث اجماع قیاسوں اسدی سند نہ کائی
ویکھو ویکھی ہک دوجیدے پچھے لگدے جاون
تاہیں جاہل چوڑے ہوئے چھوڑ نماز نیاراں
صلوٰۃ التسبیح پڑھن جو اسدے نال آداب لحاظ دل
برکت ایس نمازوں ایہہ سب ہووس دور بلائیں
نماز تینوں ہک دسان جستھیں جھڑن گناہ کل تیرے
جو چھپ کیتی یا ظاہر بھل یا جان کرا من ساہے
جے ہر ویہناں پڑھ سکیں توں تاں کر ہر جمعہ دائر
جے ہر ماہ نہ قوت تاں وچہ سال نہ ایس وسائیں
پڑھیں نماز ایہہ چاچا میرا ہووسے رحمت باری
کلمہ تمجید توں اکبر تائیں چوداں وار پڑھاؤں
اعوذ تے بسمل فاتحہ پچھے سورت جوڑ سہارے
ایویں ہر ہر رکن اندر پڑھ کلمہ ایہہ آشکارا
مڑ دوجی رکعت پہلی وانگوں بسمل بعد ادائیں
اتے تشہد بعد نہ پڑھنا کلمے مخت دنیا ہیں
قل یا پچھ تیجی چوتھی وچہ اخلاص سہارے
کل گناہ بخشیون ہووے رحمت پاک الٰہی
بانگاں دے کے خبر نہیں اوہ کتھوں لین اجازت
پر اعتقاد نہ رکھن ہوئی سال نماز ادائی

فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ۖ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ

پس جو کوئی حاضر ہو تم میں سے مہینہ میں پس چاہیے کہ روزہ رکھے اسکو اور جو کوئی بیمار ہو یا اوپر سفر کے پس گنتی ہے اور دنوں سے

أُخَرَ ۗ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ

ارادہ کرتا ہے اللہ تمہارے ساتھ آسانی کا اور نہیں ارادہ کرتا ساتھ تمہارے دشواری کا اور تو کہ پورا کرو گنتی کو اور تو کہ بڑائی کرو اللہ کو اوپر اسکے

مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ کہ ہدایت کی تم کو اور تو کہ تم شکر کرو۔

پس جو کنوں تساڈے ماہ رمضان مبارک پاوے
تے جو بیمار یا سفری عذر جاں ہووں دوراو ہہانے
رب چاہے تساں آسانی ہرگز تنگی چاہوے ناہیں
جل جلالہ
یار وزیاں دی فرضیت کرے آسان مصائب قیامت
مریض مسافر مظہر یوچہ معذور ہوئے قرآنوں
تے حمل والی جو عورت ہور جو دودھ پیاون والی
مریض مسافروں جویں خوف انہاں بھی خوف ایہائی
جو کیتی رب آسانی او سپر اوس قبولے ناہیں
جل جلالہ
تے وچہ رونی حائض نفسا صوم حرام ایہائی
مسافر روزے رخصت چاہے رکھے چاہے کھاوے
تے روزہ رکھ نہ توڑن جائز ابن ہمام بتاوے
جے جن رمضان ڈٹھا پچھے اندر سفر سدھاوے
پر بہت اصحاب اتے فقہا فرماون انج بیاوے
جو سال فتح دے مکے ول حضرت وچہ رمضان مسافر
صلے اللہ علیہ وسلم
حضرت روزہ چھوڑ یا لوکاں نالدیاں بھی چھوڑی
جے اول دیہہ مقیمی آہا ہو یا پچھے مسافر
تے ابوحنیفہ دا انگوں مالک شافعی آکھن ایہہ
ابن جوزی نے ابن عباس حدیث بیان کریندے
رحمۃ اللہ علیہم رضی اللہ عنہ
نے ابن عباس کہیا وچہ سفر جاں ہو یچ ختم رسالت
صلے اللہ علیہ وسلم

پس چاہیے اسنوں جو اس جنہدے روزے کل بجاوے
تا دن گنو یں پھیر کرن قضائی رحمت لیکھ سناوے
یعنے حکم قضا یا فدیئوں کیتا سو کھ تساہیں
نہ تنگی سختی پاؤ اس دن کنوں عذاب ندامت
تے حائض نفسا نال اجماع اخباراں عذر پچھانو
انہاں قیاس مریض اندر ہن کردے اہل کمالی
جے روزہ رکھن مریض مسافر پھیر قضائی
مر کے روزہ کرن اعادہ واجب اوسدے ناہیں
تے واجب اوس قضائی دیون ہور نہیں گل کائی
ایہ نال حدیثاں مسئلہ ثابت ہوس شک نہ پاوے
جے توڑے صرف قضائی آوس ناہ کفارہ آوے
تا حضرت علی کہے افطار نہ اسنوں واجب آوے
جے وچہ رمضان مسافر ہو یار و افطار سوہاوے
روزہ رکھیا تا جو وچہ کدید مکانے حاضر
تے حکم تواں نبی تھیں وہندے لوک بھی کردے روزہ
صلے اللہ علیہ وسلم
تا روانہ اسنوں روزہ چھوڑن جنہی کہن برادر
جو اول دینہہ اوہ حاضر آہا گھر اپنے وچکارے
جو کراع الغمیم جاں ہو یچے روزہ چھوڑ یا حضرت
صلے اللہ علیہ وسلم
وچہ عسقلان تا آب منگا کر پیتا بحریہ آیت

بعد عصر تا لوکاں نے بھی روزے چھوڑے آہے
تے پہلی منزل وچہ مدینیوں ناہ سن اوہ نکلے
ایہہ بیانی ہت دا قاضی لکھدا حنفی مذہب والا
صوم اسے افطار سفر وچہ دونویں جائز آہے
جمہور دلیل جو انس کہے اسیں حضرت نال مسافر
ناہ روزہ چھوڑنوالیاں نوں کوئی آہا عیب لگاندا
ابو حنیفہ شافعی مالک مسلم ہور حق ری
تے ابو یوسف ہور وچہ موطا دیکھ محمد لیاوے
تے حد سفر دی ابو حنیفہ تن منزل فرماون
جو سولہ فرسنگاں دا رستہ دوون وچہ مکیوے
داود ظاہری لا مذہب مگر من منگے سارے
وچہ انواع محمدی جیونکر لکھوی حد لگائی
کراع النعیم تے عسفان نہ تن کوہ نوچہ آہے
جو جو ہن اماماں عمل نہ کیتا اوہ کم کرن مناہی
تے تن کوہاں دے پینڈے اندر صائم دوکھ نہ آہا
جے دیگر پڑھکے ٹرے تا وقت نماشاں توڑ سداوے
تے کراع النعیم مدینیوں پینڈا آہا دور دوراڈا
ہن لا مذہباں نزدیک لاہوروں میانمیر جے جاوے
ہے افسوس انہاں بے دیناں جاں لوک بھلاوے
وچہ ایس تعینے رب جاون کل شیطان منہ کالے
جیہڑا رمضانے رکھدا انکارن رب رضائیں
بھی شبعہ درنو تا ہم کردا انکارن رب رضائیں

پر قاضی کہے نبی اسیر وز مقیم نہ ہر گز سا ہے
کراع النعیم تے عسفان جو حضرت صلی اللہ علیہ وسلم سفر بیدہا سے
فر خازن اندر محی السنۃ شافعی کہے حوالا
جاہے رکھے جاہے چھوڑے جمہوروں فرمائے
رمضان اندر کوئی صائم کوئی مفطر ہوندا حاضر
نہ رکھنوالیاں عیب کریں کوئی مذہب ایہ سوہندا
دارقطنی ہور ابو داود تے ابن حمید پکارے
مسافر جاہے روزہ رکھے جاہے چھوڑی کھاوے
تے شافعی مالک احمد حنبل دو منزل بتلاون
داود ظاہری لا مذہب بھاویں تن کوہ سفر نیوی
تن کوہ حد سفر دی آکھن جھیڑے کرماں مارے
پر وچہ تفسیر محمدی دسے ناہ اوہ گل ہلائی
بلکہ اوہ نہ مدینہ کے طالب نظر دوڑا ہے
مے تشٹوکانیدی کہے لکن ظاہر ہے گمراہی
اوہ صبح صادق تھیں ٹریا ہم جا آفتاب چڑھاوے
آپ کرا نصاف بھرا اچھاڑیں کوڑ پارے
تے عسفان بھی اینویں وانگوں تن کوہ کوڑ نسادا
جے روزہ کرن افطار نہیں تا جرم اسے بھر آوے
تن کوہ حد سفر دی دس کے صوم صلوٰۃ گوا سے
دوزخ دے دربند کھیوں کھلن جنت وا سے
گناہ اُس دی جو اگلے آ ہے بخشے رب سائیں
گناہ اسے جو کیتے ہون معاف سن تائیں

سب نیک اعمال بنی آدم دے اللہ پاک ودھاون
باہجوں صوم جو رب کہیا ہے روزہ خاص اساڈا
جو شہوت بھکھ پیاس جھلے اس کارن خاص ہمارے
تے روزیدار دو خوشیاں روزے چھوڑن وقت ہک آئی
تے بو صائم دی موہنہ دی بوہے کستوریوں ربنوں بھاوے
جاں روزہ ہووے کسینوں وطی نہ فحش کرے بکواساں
ایہ آکھے میں نوں روزہ ہیں کجھ گند نہ بکناں بھائی
ہک جنت وچہ دروازہ ہے جو ناں ریان سدا وے
وچہ ہک روایت جنت اندر دروازے اٹھ آئے
تے ابو امامہ آکھے آیوم پاس حبیب سوہاوے
پس نبی کہیا رکھ روزہ جو کوئی شے اس مثل نہ آئی
پس حضرت صلی اللہ علیہ وسلم روزہ دسیا جو کوئی شے اس مثل نہ آوے
سعالم وچہ جاں پہلی رات اسماہ رمضانوں آوے
بند ہوون دروازے دوزخ کھلے مول نہ کوئی
منادی کہے اے طالب نیکی اگے قدم ودھائیں
سلمانوں پھر وچہ عالم با اسناد لیا یا
کہیا چن مبارک عظمت والا آیا پیش تساڈے
روزی فرض کیتے اسو چہ تراویحاں سنت آیاں
اوہ فرضاں نال برابر تے جو اوسو چہ نفل گذارے
ایہہ چن صبر لئے اجر صبر دا جنت رب تہیں پاوے
تے رزق ودھے وچہ اس مہینے شاہ رسل فرماوے
تے اجر ملے اوس صائم جتنا بھی بن اجر نہ گھٹدا صلی اللہ علیہ وسلم
جو اوسے نال کھلاوے حضرت روزہ روزیداراں
جو روزہ ہک گھٹ دودھ پانی نال کھجور کھلاوے
جو سچ کھواوے صائم نوں اوہ حوض میرے تھیں پیوے
جو سوا کم کرے خود کماؤں کاں روزہ سو کھیپ ہی
اول اس چن رحمت وچکار آزادی ہے ناروں

دساں گنوں لا ست سوتائیں ہک نیکیوں ہتھ آون
تے دیاں ثواب اسداہیں آپے خازن وچہ افادھ
میں اوہو جیہا بدلہ دیساں اپنے عبد پیارے
تے ہک خوشی اوس حاصل ہوسی وقت دیدار الٰہی
تے روزہ ڈھال گناہاں ہے وچہ ہک روایت لیاوے
تے جیکو گالی دیس یا لڑدا ہو کے مندی اساں
چپ رہے ناہ گندا لاوے جے گل پوندوائی
جاں روزے دار وڑن در وچہ پھر کوئی ہو نجاوے
ہک ریان انہاں تھیں جو وچہ صائم باہجہ نہ جائے
میں کہیا دس اوہ شے جتھیں نفع دیوے رب پیارے
وچہ ہک روایت بھیوس کیہڑا افضل عمل ہو بائی
ایہ کل حدیثاں خازن اندر محی السنہ لیا یا
تا سرکش جن بنھیوں تے ہر شیطوں رب جکڑاوے
تے جنت دے دروازے کھولن بندش مول نہ ہووی
تے جنوں طلب بدی اسنوں کہندا بند ہو جاویں
اوہ کہے شعبانے چھیکڑ ساں نوں خطبہ نبی صلی اللہ علیہ وسلم سنایا
اسو چہ ہے شب قدر جو رات ہزاروں افضل یاد
جو او سوچہ نیکی نفل کرے اوہ وانگوں فرض ادایا
اوہ ایسطرح جو مہیا بن رمضان اس ستر فرض ادا کرے
تے ہے ایہ چن ہکیا ند اسوچ نیکی بہت سوہاوے
جو روزہ کھلاوے وچ اسدے پا بخشش بخشش پاوے
تا یاراں آکھیا اتنا کھانا ساتھیں ناہ کوئی کھلاوے
تا یاراں نوں کہیا سن کے حضرت شاہ ابراراں
اوہ روزے جیتا قدر برابر پاک جنا بول الٰہی
جو جنت اندر وڑدیاں تک پیا سانوں نہ تھیوے
بخشدیوے رب صلی اللہ علیہ وسلم اوسنوں دوزخ تھیں آزادی پاوے
تے اوس وچکار اس چن بخشش ہووے گل آکھ بکار

کلمہ پڑھو شہادت اسو چہ بہت نبی فرمایا
تے جنت منگو رب تھیں چاہو دوزخ کنوں پناہاں
بھی بااسناد بخاری ہول کہے جو شاہ رسل فرمایا
روزہ رکھے میں رہ کیا اسنوں شہوت پینوں کھانوں
کریں قبول شفاعت میری بخشیں اسدیاں گناہیں
کریں قبول شفاعت میری اسو چہ رب رحماناں
قاضی مظہری اندر بااسناد حدیث لیایا
کیا رب ساڈا اے نیڑے ہولی کریے اوس آوازہ
ایہہ سنکے حبیب نبی چپ کیتی ناکجھ سخن سنایا

نے استغفار گناہاں تھیں رب راضی ہو گل الایا
تا غنی ہیں کوئی وددھ تسا تھیں ویکھ معالم راہاں
جو روزہ دے قرآن شفاعت کرن بندے حق آیا
شیخ صادق تھیں لہندے سورج تیاک سیاجیر ولد
نے لکھے قرآن میں راتیں دوناں لکھیا ایس اٹھائیں
دوویں کرن شفاعت بندیاں ویکھ معالم شاناں
جو ہک اعرابی شاہ رسل نے آن سوال الایا
جیہڑا دوراہی تا اوچی سدیئے دس غریب نوازا
تا اگلی آیت نازل ہوئی رب صاحب فرمایا

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ۖ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ

اور جب سوال کریں تجھکو بندے میرے مجھسے پس تحقیق میں نزدیک ہوں جواب دیتا ہوں پکارنے کا پکارنیوالے کو

فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

مجھکو پس چاہیے قبول کریں حکم میرے کو اور ایمان لاویں ساتھ میرے تو کہ وہ بھلائی پاویں۔

جاں بندے میرے تھیں پچھن میں تھیں ہیں نیڑے فرمائیں
پس چاہیے میرے حکم قبولن من میرے تائیں
ذکر جنی دا اس آیت وچہ صاف شاد ایہا ئی
نے موسیٰ اشعری تھیں جاں حضرت خیبر تے چڑھ دھائی
لا الٰہ الا اللہ واللہ اکبر نال بلند آوازاں
نہ ڈورے نوں تسیں سدکریندے ناہ غائبدے تائیں
مفسر کہن اس معنے جیوں رب نیڑے بندیاں سوں

دعا قبولاں داعی دی جد یاد کرے میں تائیں
تا او ہ پاون راہ ہدایت جیہڑا اہل اصلاحیں
ایہو ں ذکر اینہ بیضاوے قاضی اہل صفائی
تا جبل اتے چڑھ لوکاں آہے اوچے شور مچائے
نبی کہیا خود نقصاں اور نرمی کرو نیازاں
جس کرو ہ پکارو ہ سننے والا نیڑے نال تساہیں
نیڑے نال علم دے ناہ کجھ پوشیدہ اس اسوں
بس ایتھوں توڑی قول مفسرین دا اے جویں لکھیا اے۔

قال المفسرون معناه انی قریب منہم بالعلم لا یخفٰی علیہ انتہٰی اسیتھیں اگے عبارت بیضاوی دی
ہے جو جیہنوں لکھو ی سب مفسر اندا قول کہیندا اے اتے اس عبارت دینال شروع ہوندا اے قال
البیضاوی ہو تمثیل لکمال علمہ بافعال العباد واقوالہم واطلاعہ علی احوالہم
بحال من قرب مکانہ منہم اتے اس قرب مکانی نوں جو قول ہے بیضاوی دا اوہنوں

وفرماؤندے ہیں قاضی ثناء اللہ صاحب رحمۃ اللہ علیہ جو ہیں لکھدے ہیں قلت وھذا التاویل
منہم مبنی علی ان القرب المکانی عندھم منحصر فی القرب ترجمہ کہندا ہاں میں ایہہ
تاویل انہاندی بنی ہے اوپر اس بات دے جو تحقیق قرب مکانی نزدیک اونہاندے بند ہو گئی
ہے وچہ نزدیک ہوون سبھے دے اگے فرماؤندے ہیں۔ واللہ تعالیٰ منزۃ عن المکان سے
اللہ تعالیٰ پاک ہے مکان تھیں ومماثلۃ المکانیات اتے پاک مثلاں مکاناں والیاں
تھیں والحق انہ سبحانہ قریب من الممکنات قربا لایدرک بالعقل بل بالوحی
اوالفراسۃ الصحیحۃ ولیس من جنس قرب المکانی ولا یتصور شرحہ بالتمثیل
اذلیس کمثلہ شیٔ ترجمہ اللہ تعالیٰ پاک ہے مکان تھیں اتے مثلاں مکانداں تھیں اتے
حق ایہہ ہے جو تحقیق اوہ سبحانہ وتعالیٰ قریب ہے ممکنات تھیں بسبب قرب دے ایجہا
قرب جو نہیں پا سکدے اسنوں عقل بلکہ پایا جاندا ہے نال وحی دے یا نال عقل صحیح دے اتے نہیں
اللہ تبارک وتعالیٰ جنس قرب مکانی تھیں لئے نہیں تصور کیتی جاندی ہے شرح اس قرب
مکان دی نال کسے مثل دے اسواسطے جو نہیں کوئی چیز مثل اوسدی۔ **مؤلف**

تے کان مثال جو قرب مکانی کہے بیضاوی والا
رب قرب مکانی اتے مثال مکاناں تھیں متعالے
اوہ پاک تعالے مخلوقات اپنی تھیں نیڑے آیا
اوہ بلکہ نال وحی یا عقل صحیحوں ظاہر ہووے
نہ جنسوں قرب مکانی ہرگز جانی پاک تعالے
کان مثال جو قرب مکانی بیضاوی تبلایا
تے لکھوی نے جو اوپر اسدے حاشیے آکھ سنایا
ایہہ کوڑ سراسر اسد اقاضی پر بہتان لگاوے
سن فخر الدین محقق وچہ تفسیر کبیر بتاوے
کہے جو قرب کنوں اتھے قرب مکان مراد نہ آئی
ایہہ قرب جہت مکان جے ہوندا وچہ مکان الٰہی
نا ہوندا تقسیم حقارت پاندا بھی چوطرفے
تا ماہیت سبہ عاجز ہوندی وچہ تحقیق الٰہی
تے شے دی جزو بنی غیر اوس شے عین اوسچیز نہ آیا
تا ذات اوسدے لوڑا غیر اپنے ول ممکن عجز ہو جاوے

مظہری والا قاضی اسنوں کردا ردکمالا
اوہ جہتوں طرفوں پاک مکانوں نال اوصاف کمالی
ایجہے قربوں جو اوہ قرب نہ عقلاں وچہ سمایا
اوپر نبیاں یا جو ولی مکمل سمجھ کھلووے
نہ وچہ بیان خیال آوے اوہ قرب الٰہی والا
ویکھو مظہری والے کیونکر اُسدا رد فرمایا
جو مظہری دی وچہ قرب مکانی خاص جلال اتہایا
تا اوسدا نال لیکے منکروں لوکاں اوہ جھگڑا پاوے
اوہ نال وضاحت گمراہاندی مذہبوں بیخ گواوے
جہت مکان اندر بل علم حفاظت نال کھیائی
تا اسد یطرف اشارہ حسدی کیتی جاندی بھائی
وانگوں جو ہر فردے جے اوس حصے ہوندی کائی
وچہ ثابت کرنے ہر یک جز اجزا اوسدی تھیں بھائی
جے ہوندا وچ مکان تا غیر نلے رب عجز لیایا
اتے قدیمی خالق دے حق عجز محال دسایا

پس ثابت ہویا ایہ جو اللہ وچہ مکان نہ کوئی بہہ
کہیا ہے قرب مکان تے جہت مراد ہوندا اے کہ پیارے
بلکہ جنہاں نے عرش اوٹھایا ہوندا پاس تہاندے
یعنی جے رب نزدیک ہے تے نزدیک ہے وچہ مشرق
جہاں ایہ آیت کرے دلالت رب سبھ تھیں نیڑے
اوہ ہر جا حضر وہائیں سندا ایا جیہا ثابت مکانوں
ونحن اقرب الیہ من حبل الورید بھی رب صاحب فرمایا
ہووں سر گوشی تن کروے پر چوتھا رب نالے
ایتھوں تاک محقق رازی پاسوں نقل ایہائی
ہے وچہ جیہی علم اجابت نال قرب فرمایا
تے احمدی وچہ بھی قرب مکانیوں بحث کرے تنبیہاں
تے وچہ مدارک علم اجابت نال قرب فرمایا
جلال الدین سیوطی بھی سن علمی قرب سنائے
ایہ قرب استعارہ طبعی جہت مثال عبادالایا
تے ہوجیہڑا ان مثل مکان ہر فضول پاک الٰہی
ہیں سناں آواز ایہاندے باہجوں قرب مکانوں پیارے
کل مفسر ہور محدث کل فقیہہ اولیا وال
ملا علی کہیا جو رب نوں وچہ مکان بتلاوے
جو پاک مکان جہاتوں سمجھے رب سمجھوے تاں
جوین منزل وچ وچہ سورۃ اعراف اس آکھ سنایا
مکانی تے جسمانی ایہاں رب سمجھواں جاتا
خلاصے وچہ قریب اعتبار کمال علم دے آیا
مقرب رب ہمارے ہستی اپنیوں ہوئی دور بیچارے
شعر قرب کا اوسکے گو شعور نہیں

قربکانی قرب کنوں نا ثابت جہت ہوئی
تاہر یک تھیں نیڑے کیونکر ہوندا سمجھ اشارے
دور دور اڈا رہندا ہر دم جیہڑے باہجہ انہاندے
تا عمرو کنوں اوہ دور ہوسی جو وچہ مغرب دے ابلق
تا علم حفاظت نال نہ جہت مکان اوتھی گھیرے
وہو معکم اینما کنتم جیہوں ثابت رحمانوں
اسیں نیڑے بہت بندیوں اوسدی رگ جانوں ہلایا
مایکون من نجویٰ ثلثۃ جویں وچہ قرآن کہلائے
بھی وچہ معالم خازن علموں حفظوں قرب کہیا ہی
بھی نال قبولیت دے نیڑے ابن عباس الایا
جو نال جہات خداؤں دیوں واہیں تشبیہاں
جو قرب مکانیوں پاک بلند خداوے ذات الایا
تے حاشیہ اوسدے حل اندر اس شرح بیان لیا وی
نہیں قرب جو قرب مکانیوں پاک خداوند آیا
روٹی وچہ ہیں نیڑے بندیاں جویں پکارے کوئی
وچہ درمنثور کلیمی زاہدی ایویں وانگ نتارے
مکان زمان جہاتوں رب نوں پاک کہیا صلحے اولیا
اوہ کافر ہووے اویں ہر اہل ایمان بتاوے
بدعتی اوسنوں آکھ سناوے لکھوی نال اوہنیں
لکھ سو ہتر صفحیوں اوپر حاشیے نظری آیا
بندہ یہی نوں عین اسلام اس ٹول خراب پچھاتا
نہ نال آواز حروف اس معنے ادا ہووں فرمایا
تے وچہ حضور ہوئے مستغرق معنے کون تا
ہر جگہہ وہ کسی سے دور نہیں

تفسیر عزیزی جلد دوم صفحہ ۱۳۳ [illegible] ۱۲ [illegible]

رب کلمہ قرب کہیا ناہ جدی سمجھ اسانوں آوے
جاں عاشق سمجھے پیارا پاس نیڑے جانی ماہر
بقول سعدی ویدا نہ نمانی وچ پہنچ سکی
اس آیت وچ دلیل جاں بندہ کرے پکار خدا نوں
دعا قبول ہووے ایہہ تاثیراں وچہ دعائیں
اوہ کہن دعا تقدیر موافق ہرگز ہوندی ناہیں
نے رب نہ بدلے سخن اپنے جو لکھیا اسو چنگیاں
تقدیر الہی دو قسم اک مبرم جیہڑی بدلے ناہیں
جیوں کہے بیمار خدایا بیوں ہووے صحت عطائیں
تے ایہو حال دعا ہو رضعف مرداں کان پیارے
جو رب کہیا تسیں منگو کرساں ٹھیک قبول دعائیں
جو نازل ہون بلائیں ٹلکوں وندیا ناں دعائیں
جے آکھیا جاوے وچہ قبولیت کیوں ڈھل ہو جاوے
تے بعضے مومن کرن دعائیں اثر قبول نہ ہندے
اک معنی کرن اجابت بندہ منگے جد وں دعائیں
پس احمد نوالہ کہے اجابت وچ ڈھل اسیج ایہائی
تے ڈھل کرے وچہ مطلب اوس تاکروارہے دعائیں
یحیٰ ابن سعید کنوں جو کہے ڈٹھم رب تائیں
یحیٰ آکھیا یارب دعا قبول نکیتو میری
تے کدے نہ ہوں قبول دعائیں بابجہ شرط ایہائی
یا ایہہ دعا ہے بفضل اللہ سو وچہ مشیت باری
یا اوہ منگے رب تعالیٰ جیہڑی جانے خود کھلیاں
تے کدے بلائیں دنیا دلیاں عوض دعا مٹ جاون

تاجد لگے اگ محبت والی خودی فنا ہوجاوے
ماکہند تک حالت گذری اوسے سمجھن اہل بصائر
بارز ار خویش آتش ما تیز مے کنی
کرلن تقاضا حاجات یاکارن و تکلیف بلاوں
نے معتزلہ اس منکر ہو تے ظالم اہل ہوائیں
قد جف القلم بما ہو ہونا سی جو ہو یا اوتھائیں
نہ بن تقدیر ہو لے کجھ دعاوں اثر نہ کجھ وی تکیں
اک معلق اوہ جد بندہ سوال کرے رب تائیں
مے کرے فنا وہ ظاہری اثر بلغ دعائیں
جے گھلن تک نفع اموات ناہیں تے رہن بچارے
لایرد القضاء الا الدعا بھی دسیا بحر عطائیں
ایہہ شرح قصیدے وچہ امالی کہے محقق پائیں
بلکہ دعا جو مثل کفارہ رب قبولے بہاوے
تسیں کہو دعا مے رب قبولے جو کجھ بندہ منگے
رب کہے میں حاضر ہاں خود بندے سائل تائیں
جو سائل تائیں بہت پیارا رکھدا پاک الٰہی
پس سنے آواز سائل دے اللہ توریں حضرت فرمائیں
خواب اندر پسں کہو ہم یارب کیتوم بہت دعائیں
فرمایا اے یحیٰ میں نوں خوش آوندا ہے بہتری
اوہ بولن سچ نے کہاں جلال نے ہو مثل اسرافی
جس چاہے فتح ویسے ہے اوہ صاحب فضل بھاری
تے جانئے ہے جو عدم اجابت وچہ ہووس بہتری
جیسا کہ دست قبول ہووون سب احمد بوجہ فرماوی

ہوصن دعا کے روز قیامت دچ رب دوہائے
تے وچہ قبولیت کفاردی اختلاف اہیں بی
ہک کہن قبول نہ ہووے اسنوں ہیں صحیح فرمایا
رزق حلال تے صدق مقال ایہ دوئی رکن اہبت
تے پیا نال حرام کرے پھر اسدے پیش دعائیں
ہک شرط قبول وسیلہ کرکے نال رسول صلحائیں
موہے لوں رب کہیا منگیں اس منہ نال دعائیں
کیتا ہوئے جو جسدے نال نکیتم جرم خطائیں
جو اسدے منہ دے نال نہ ہوئے تیوں گناہ کیتا
ایہ مولانا رومی وچہ مثنوی ظاہر کیتا یا
تے رندے نوں تیاں فرق نہ کوئی چا مداد پوچھاں

ہیوں وچہ حدیث صحیح دے آیا ہی تحقیق لیاوے
ہک کہن قبول ہووے جویں شیطوں ڈھل منگی سولی
وَمَا دُعَاءُ الْكٰفِرِيْنَ اِلَّا فِيْ ضَلٰلٍ جو نظری آیا
جھگڑا دل ہیوں ہین اسدا کنوں حرام خرابت
اوہ کیونکر ہون قبول دعائیں مسلم وچہ دکھائیں
جویں اندر کھتے تیاں لاکن منکر اہل ہوائیں
جسدے نال گنہ نہ کیتو پچھیو اکر رب سائیں
فرمایا اوہ دعا منگاون شخص دوجے دے راہیں
گناہ رسولاں ترک اوئے جویں پچھے ذکر ہویا لی
سو وچہ تخصوص دعا کراون چنگا عمل سوہایا
کوریں کرن تصرف جھوں وچہ دنیا فیض رساون

اُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ اِلٰى نِسَآئِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَاَنْتُمْ لِبَاسٌ

حلال کیا گیا واسطے تمہارے رات روزہ کے رغبت کرو طرف اپنی بیبیوں کے وہ پردہ ہیں واسطے تمہارے اور تم پردہ ہو

لَّهُنَّ عَلِمَ اللّٰهُ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُوْنَ اَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ

واسطے انکے جانا اللہ نے یہ کہ تم تھے خیانت کرنے والے جانیں اپنی کو پس پھر آیا اوپر تمہارے اور معاف کیا تم سے

فَالْئٰنَ بَاشِرُوْهُنَّ وَابْتَغُوْا مَا كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ

پس اب ملا کرو ان سے اور ڈھونڈو جو لکھا ہے اللہ نے واسطے تمہارے

حلال ہوئی تساں وطی زناں خود وچہ راتاں رمضانی
جانا رب جو تسیں خیانت کردے ہو خود جاناں
پس ہن کرو جماع زناں نوں وچہ راتاں رمضانی
توبت معنے پھرنا خیانت معنے ظلم جاناں پیہ

زناں لباس تساڈا اتے تسیں اہناں راحت جانے
رحمت نال رجوع اوس کیتا معاف کیتا عصیانے
تے ڈھونڈھو جو کجھ حق تساڈے لکھیا رب جانے
معنے عفو تجاوز کرنا خازن ویکھ عیاں نہ

[illegible]

کتب لوح محفوظ اندر جو لکھی اولاد لاڈی ہی
مباشرت صرف مراد نہ شہوت بلکہ طلب اولاداں
تے شان نزول اس آیت سندا خازن وچہ فرماوے
نا کھاون پیون وطی عشا اگے آہی بعد افطار دے
دوجی شئے تائیں پھر ربندی حرمت کل شیاں
جاں غسل کیتا عمر ہے روندے راتیں کیتی نفس ملامت
میں عذر خطا وطی دا رب ہورتے پیش گذاراں
تا یاراں اُٹھ کہیا یا حضرت اسیں بھی وانگ عمر دے

سو وقت جماع دے نیت کرو جو ہووے اولاد اساڈی
تے وچہ کشاف جو لکھیا تساڈے کرو طلب مراداں
جو وچہ شروع اسلام جاں لوکی روزہ چھڈدے
نماز عشا یا سووں تائیں کھل آہی سرکار ولوں
بعد عشا پھر عمر جماع کیتا خود عورت تائیں
آئے پاس نبی دے کہیا سن اے حضرت کرامت
ہی کہیا امید نہ سی جو تو کریں ایہ کاراں
تا ایہہ آیت نازل کیتی خالق نال مہر دے

كُلُوْا وَاشْرَبُوْا حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْاَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْاَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ

کھاؤ اور پیو یہاں تک کہ ظاہر ہو واسطے تمہارے تاگا سفید تاگے کالے سے فجر سے۔

تے کھاؤ پیو جد تک ظاہر ہووے نال تساہیں
کالے دھاگیوں رات سیاہی چٹا نور فجر دا
چٹا کالا دھاگا دوویں پیراں نال بنھیندے
پہلے اسود تائیں آیت نازل ہوئی آہی
مراد فجر تھیں صبح صادق تس اول کاذب ہووے
فراوہ چانن غائب ہو کر وت ہووے روشنائی
کاذب [illegible] وچہ کھاون جائز روزیداراں تائیں

کالے دھاگیوں چٹا دھاگا نور فجر اصلا ہیں
تے بعضے یار نبی دے جانن کارن وقت سحر دا
جاں تک کالیوں نظری آوے اوویں بس کریندے
من الفجر پھر پچھوں قید لگائی پاک آہی
چڑھدے او تاہاں چانن اوسے تھوڑا وقت کھانا
اوہ چانن کھنڈے فلک تے اسے صادق اوہا
حرام ہویا وچہ صبح صادق خازن کھول لکھایا

ثُمَّ اَتِمُّوا الصِّيَامَ اِلَى الَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوْهُنَّ وَاَنْتُمْ عٰكِفُوْنَ فِي الْمَسٰجِدِ تِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ فَلَا تَقْرَبُوْهَا كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اٰيٰتِهٖ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ

پھر پورا کرو روزے کو رات تک اور مت ملو اپنے عورتوں سے اور تم اعتکاف کرنے والے ہو بیچ مسجدوں کے یہ ہیں حدیں اللہ کی پس مت نزدیک جاؤ ان کے اسی طرح بیان کرتا ہے اللہ نشانیاں اپنی واسطے لوگوں کے تاکہ وہ بچیں۔

پھر پورا کرو روزہ تا شب اگلی تک بانیتاں
ایہہ حداں ربدیاں پس اینہاں نیڑے جانا ناہیں

نہ وطی کرو انہاں تھیں بیٹھے اندر مسجداں
سب اینہاں حکم ربے خود بندیاں تا جو بچن ہر جائیں

[illegible]

دن پورے ہو دن نال ول شب وقت افطار ایہا ای
بخاری کنوں حدیث خدا صلے اللہ رنال صواب ای
نیت دندی غسل فجر تک اوسنھیں جائز پائے
وچہ لغت عکوف اقامت کرنی چیز کسے آیہا ای
مسجد ولے وچہ ایہ بیٹھن جائز ہین مسجد گھر والی
ترک ہویا کواری حضرت دلی اوس قضائی
اعتکاف نذر دا واجب سنت ہے آخر رمضانے
نیت شرط اجماعوں باہجوں نیت جائز ناہیں
بھی روزہ رکھن شرط اتے اسلام عقل چہ ہووے
تے اوس آداب سخن بیہودہ باہجوں نیک کلاماں
نے کرن بیان کلاں صلحا وان ذکر جو رحمت والے
تے فاسد ہوندا ہے اعتکاف سیتوں گلیاں بہارے
پر نال عذر دے نکلن جائز باہجوں عذر نہ آیا
ایہ جان کرے باہجوں کیتیں فاسد کہن ہو جاوے
جے لذت باہجوں مس ہووے تاخوف نہیں کجھ آیا
جو حضرت دے اعتکاف ہوندی سر میری طرف جھکاندے
وچہ ترغیب اعتکاف ہی جو آخر ماہ رمضانوں
اس شان نزول اصحاب نبی دے بہندے وچہ اعتکافی
پھر آیا وطی کیتی فرمایا تاسد وقت سدھے

جاں سورج ڈبا وقت افطار نہ چاہیئے دیر لگائی
بعلیا ہو چہ رہسن لوک جاں کرن افطار شتابی
تے روزہ منع وصال وہاڑی ہو چہ کشاف لکھیائی
وچہ شرع اعتکاف مسیتی ٹھہرن طاعت قصد الٰہی
تے ہے ایہ سنت مؤکدہ جو نت بیٹھے حضرت عالی
تے وچہ رمضان دہاکے چھیکڑ بہندے بحر صفائی
جو باہجہ ایہا ندے استحباب ایہ مظہری وچہ لکھیائی
تے مسجد وچہ اذان اقامت والی بہت صلاحیں
پاکی جنبوں تے زن حیض نفاسوں ظاہر ہووے
تے لازم پڑھے قرآن حدیث تے علم درس الہاماں
دنیا شغلوں دور ہٹاوے اپنے نفس رزالے
معتکف لائق بیٹھیاں رہناں مسجد بیسل وبہارے
تے فاسد ہووے نال وطی اسپر اجماع فرمایا
تے بوسے مس کناروں مفسد ہے مالک فرماوے
جیوں وچہ معالم بغوی عائشہ کنوں روایت لیایا
ہیں والاں دھوندی کنگھی کردی خود مسجد وچہ رہندے
اوس دو دو حجاں دو عمریاں پورا اجر ملے رحماں
انہاں تئیں کسی حاجت ہوئی اہل آپنے دل صافاں
تا منع کیتا رب اتھیں جد لگ ناہ فراغت پائی

وَلَا تَأْكُلُوٓا أَمْوَٰلَكُم بَيْنَكُم بِٱلْبَٰطِلِ وَتُدْلُوا۟ بِهَآ إِلَى ٱلْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا۟

اور مت کھاؤ مال اپنے ساتھ باطل کے اور کھینچ لیجاؤ انکو طرف حاکموں کے تو کہ کھاؤ

فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَٰلِ ٱلنَّاسِ بِٱلْإِثْمِ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ

ایک ایک ٹکڑا مال لوگوں سے ساتھ گناہ کے اور تم جانتے ہو۔

[illegible]

تے ناحق مال نہ کھاؤ جیدا آپس اندر کسب اُتوں
تا جو مال الٰہی کاندیوں کھاؤ نال گناہ دے ہتھ آئے
نہ جھوٹھے جوڑ مقدمے جھگڑے حاکم پاس لیجانے
نہ کجھ مٹھیاں گلاں کرکے دیون کوڑ گواہی
نے ناحق کھاون قسم بہت وچہ مظہری آکھ سناوے
یا قسم جھوٹھی یا کوڑ گواہی دے کر مال دبانا
یا کھوہن لُٹن نال کسے یا کرکے خیانت چوری
زنا دا بدلہ دیون بھی ہور چیز دیون کجھ کاہن
فاسد بیع تے جہڑی ہور رشوت لین بتا ہی
نے احمدی وچہ ناہ کھاؤ جو شے اہل شرع بند کردی
تے وچہ کبیر جو کل کبیرے اسوچہ داخل آہے
عبدان زمین دا دعوے کیتا امرء القیس تے پڑہدی
تا امرء القیس تائیں فرمایا شاہ کیجے تیری
قسم اُپر تیار ہویا اوہ تا جو قسم اُٹھاوے
بھی فرمایا شاہ رسل ہاں میں بھی اِک انسان ہی
پھر تسیں میرے طرف لیاؤ جھگڑے جوڑ خیالوں
پس جو دعوے کرکے کسو ہے حق برادر سندا
زاہدی لکھیا امرء القیس اُٹھائے قسم تداہیں
زمیں عبدان تائیں دیندا تے اس ہور دوائیں
اس آیت وچہ دلیل جاں قاضی ظاہر حکم لگاوے

ناں اہناں حاکم طرف لیجا کر ظلم گناہ سر چاؤ
تے جانو تسیں ایہہ حق انہاں نا سمجھکر خود خانے
غیر شرع کم کرکے ناحق لوکاں نال گوانے
ناں مال لوکاں دے کھاؤ ناحق جان پچھو وچ بھائی
جویں جھوٹھا دعوے نال کسیدی اوپر جوڑ بناوے
حق کسے حقدار سندا جو کر انکار رہیا نا
یا جو کھیڈن اتے دو اوں گاون دی مزدوری
تے اجرت لینی رنڈیاں جاں ماسے اوپر چڑھاون
نے مثل اہناں ہور بہتیاں چیزاں دیکھیں نال صفائی
جویں بیع شراب دی کرن نہ ناہ ہور کل فساد شر دی
جویں خمر زنا لواطت چوری جو سب امر گواہی
تا دو لوکیں جھگڑا لیکے آئے پاس نبی سروردے
اوس انکار کیتا تا کہیا نہ بن سو گند تیرے
تا ایہہ آیت نازل ہوئی احمدی وچہ فرمائے
تسیں بعضے چرب زبان ہو وو وچہ گلاں مُنجھ جاندی
پس میں حکم دیاں اوس ظاہر جیوں سنیاں تس قالوں
اوسدے حق اوہ ٹکڑا اگ دا شاہ رسل عزیندا
پر حضرت جدو ہمکایا اوسوں آیا سدے رہیں
تا حضرت کہیا مبارک تینوں ہویاں معاف خطائیں
تا اوسیر عمل کجھ ہوے باطن طرف نہ دیکھن آوہی

يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْأَهِلَّةِ ۖ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ

پوچھتے ہیں تجھکو چاندوں سے کہ وہ وقت ہیں واسطے لوگوں کے اور حج کے

سوال کرن تدہ وہ لوک جنہوں سہاں آکھ سنائیں
اہلہ جمع ہلال اہی جو جن نوبن نوں کہندے
معاذ تے ثعلبہ انصاری دو پچھدے حضرت پاس
پھر گھٹدا ہے ہمیشہ تا جو حال اول تے آوے
اس وچہ حکمت وقت پچھان دین تاریخ حساباں
حکمت تے ماہیت اسدی یاراں پچھی آہی
رموز مصلحت ملک خسرواں دانند

ایہ کان معاملیاں میعاد لوکاں ہور حج بتایں
جو پہلی رات مہینیوں ویکھن جاز نوچہ فرمیندی
جو پہلے جن مہین ہووے فرود سے تے روشن جاسوا
نہ اک حالت پر رہے ہمیشہ تا پیدا فرماوے
روزے حج ہور عیداں عدت معاملیاں حساباں
تے فائدے لوکاں ادب سوال سکھایا پاک آہی
گدائے گوشہ نشینی تو حافظا مخروش

وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَىٰ وَأْتُوا الْبُيُوتَ

اور نہیں بھلائی یہ کہ آؤ تم گھروں میں پیٹھ اونکی سے لیکن بھلائی واسطے اس شخص کے ہے کہ پرہیزگاری

مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝

کرے اور آؤ گھروں میں دروازے انکے سے اور ڈرو اللہ سے تو کہ تم نجات پاؤ۔

نیکی اسوچہ ناہیں پچھواڑیوں وڑنا وچہ گھر اندے
تے ڈرو خدا تھیں تا چھٹکارے ہووے سب تساں
جاں جاہلیت وچہ حج یا عمرہ یا احرام بنھیندے
کر سوراخ یا پوڑی رکھکر وڑدے پچھلے داؤں
وچہ شروع اسلام بھی اینویں تا جو یار اک نال بھیدے
یعنی ایہ ہے فاجر وقت احرام لنگھے دروازہ
وچہ احمدی پچھلے راہوں آپ کر دیہ دلی ناسنوں
دروازیاں راہ آؤ یعنی راہ فرجوں بن بران
جو اوہ کہندے ناں تساڈیاں کھیتیاں رب فرمایا

پر نیکی اوس جو ڈرے اتے دروازیاں تھیں گھر جاندے
نے گھریں وڑن پچھواڑیوں ہویا من منسوخ تساں
تا دروازے چھڈ پچھواڑیاں تھیں جایا وچہ ڈرہیندے
پر تھوڑے لوک جو ڈردے آوندے دروازیاں دے راہ
دروازیوں وڑیا لوکاں آکھیا اسدے گندہ عقیدے
ایہ آیت ایس حق نازل ہوئی معالم وچہ آوازہ
مضاف محذوف اتھے شاید ہویا یعنی اہل گھراں نوں
را قضیاں وار دا اسوچہ ایہ عمل اہی اہناں گھراں
بس آؤ وچہ کھیتیاں اپنیاں دل تساں جیونکر چاہا

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ۝

وچہ راہ خدا دے قتل جو کردے قتل تساہیں

نہ لنگھو حد جو حداں لنگھن رب اوہناں دوست ناہیں

حد لنگھن سے پہل کرن وچہ جنگ جدال ہٹایا
جو صلح کرن تساں نال یا عاہد مارن گوشیا نوایسے
وچہ مکے منع آہا جنگ کرنا وقت ضعیف اسلامی
اس شان نزول حدیبیہ وچہ صلح کفار ٹھہرائی
جاں دوجے سال گئے اتے دل وچہ ایہ خیال ابراراں
تاحکم ہویا جے لڑن کفار نال اذن تساں بھی آیا

تے زن بچے دیوانے بڈھے بھی مارن فرمایا
ایہ اس کارن منسوخ نہ آیت ٹھہری وچہ حوالے
پھر ہجرت پچھے لڑ دیاں لڑناں وچہ اس آیت نامی
جو اگلے سال کرن حج ناگہ کرنی جنگ لڑائی
جو مت کفار لڑن تے اسماہ لڑنا ناں بچاراں
پر کافر دب گئے نا او ہناں ہٹکیا عمرہ حج بجایا

وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُم مِّنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ

اور مار ڈالو ان کو جہاں پاؤ ان کو اور نکالدو انکو جہاں سے نکالدیا تم کو اور کفر سخت تر ہے قتل سے

تے قتل کرو انہاں جتھے پاؤ کیوں باہر ترا ہو
فتنہ معنے کفر شرک ہیکا اوں سخت قتل تھیں
تے قتلوں شرک برا اس کان جو شرک دائم نابا

جیوں کڈھیا او ہناں تساں نے فتنہ قتلوں برا منا ہو
جہا دہا ئیں تسیں ظلم کنوں پر ہو لا ابس جل اقبار
تے قتل گناہ کبیرہ ہے امید عفو اس یار ال

وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ عِندَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّىٰ يُقَاتِلُوكُمْ فِيهِ ۖ فَإِن قَاتَلُوكُمْ

اور مت لڑو ان سے نزدیک مسجد حرام کے یہانتک کہ لڑیں تم سے بیچ اسکے ۔ پس اگر لڑیں تم سے پس

فَاقْتُلُوهُمْ ۗ كَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ۝ فَإِنِ انتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

لڑو ان سے اسیطرح ہے سزا کافروں کی پس اگر باز رہیں پس تحقیق اللہ بخشنے والا مہربان ہے

پر مکے وچہ نہ مارو جد تک مارن نہ تساں نوں
ایہ بدلہ اہل کفر دا ہیں جے مڑ جاون اس راہوں
ایہ حکم آہا وچہ شروع اسلام جاں ہوئی پہل کفاروں
حکم قتلو الکفاراں یا پھر کش او ہو آوے
کیر اندر کے کفاراں تھیں بندہ مار گنوایا

کرن جے قتل تساں اتھے پھر تسیں مارو بچ اینہاں
پھر اللہ بخشنہارے رحم کنندہ فضل عطا ول
تا حکم ہویا تسیں قتل کرو انہاں پھر منسوخ اہا ظاہر
جو مومن تابعدار ہوئے ایہ انہاں حکم نہ بھاوے
مومناں اسنوں منا جاتا تا رب ایہ فرمایا

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ ۖ فَإِنِ انتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا

اور لڑو ان سے یہانتک کہ نہ رہے کفر اور ہووے دین واسطے اللہ کے ہاں اگر باز رہیں پس نہیں زیادتی

عَلَى الظَّالِمِينَ کرنا مگر اوپر ظالموں کے

[illegible]

مارو اہناں سبے نہ شرک تے ہووے دین الٰہی ۔۔۔ جے شرکوں مڑن تا ظلم نہیں کسے باہجوں ظالم واہی

تے حکمت ایس ڈراون وچہ تا مومن اہل صبر دے ۔۔۔ چھوڑ وطن گھر بار رہا جر یقین اس فعلوں فر ردے

اس آیت وچہ دلیل توبہ تھیں کل گناہ بخشیون ۔۔۔ جو عمداً قتل کرے تس توبہ ہے مقبول منیون

جاں کفروں تائب ہون تا چھوڑ وچہ کبیرہ لیایا ۔۔۔ جو کرے اصرار کفر تے اوسدا قتل کرن فرمایا

الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ قِصَاصٌ فَمَنِ اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا

مہینا حرمت والا بدلے مہینے حرمت والے کے ہے اور حرمتوں کا بدلا ہے پس جو کوئی زیادتی کرے اوپر تمہارے پس زیادتی

عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

اوپر اوسکے مانند اسکی کہ زیادتی کی اوپر تمہارے اور ڈرو واللہ سے اور جانو کہ اللہ ساتھ پرہیزگاروں کے ہے ۔

مہینے حرمت والے بدلے ہے جن حرمت والا ۔۔۔ تے حرمتاں وچہ برابر بدلہ نال کمالا

جو وادھا کرے تساں تے تساں بھی اسپر کرنا آیا ۔۔۔ مثل اسدے اتے جانو اللہ متقیاں سنگ چاہیا

ہجرت بعد چھ سالاں حضرت صلی اللہ علیہ وسلم وچہ ذیقعد مہینے ۔۔۔ عمرے کارن ٹرے مدینیوں روکیا اہل بغی نے

تا صلح ہوئی جو سال اگلے وچہ عمرا کرن اظہار ۔۔۔ تن دن تک اسیں خالی کرساں مکہ خاطر یاراں

تا حضرت سے پچھے مڑ ستویں سال ذیقعد مہینے ۔۔۔ عمرہ آن قضا کیتا وچہ اوسے ماہ نبی صلی اللہ علیہ وسلم نے

تا ایہ آیت نازل ہوئی رب صاحب فرمایا ۔۔۔ حرمت والے ماہ بدلے ماہ حرمت والا آیا

رجب تے ذیقعد محرم چوتھا ذی الحجہ آیا ۔۔۔ ایہہ چار مہینے حرمت والے اندر کتب وسایا

وَأَنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ ۛ وَأَحْسِنُوا ۛ إِنَّ اللَّهَ

اور خرچ کرو بیچ راہ اللہ کے اور مت ڈالو ہاتھ اپنے کو طرف ہلاکت کے اور نیکی کرو تحقیق اللہ

يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ۝ دوست رکھتا ہے نیکی کرنیوالوں کو ۔

تے خرچ کرو تسیں مال اپنے نوں اندر راہ ربانے ۔۔۔ تے جان اپنی ناہ وچہ ہلاکت پاؤ بخل کو انے

تے نیکی کرو بیشک اللہ دوست نیکو کاراں ۔۔۔ ہلاکت اوہ کم کہنے جنہاں نال عذاب خواراں

قیامت نوں تس دکھ قہر دے دنیا وچہ رسوائی ۔۔۔ یا بخل مراد ایہی جو مال نہ خرچے راہ الٰہی

وچہ درمنثور اصحاباں خدمتگاراں ختم رسالت ۔۔۔ کم اجیہی بد ہی رہندے عشق مہینے ہر حالت

اہناں کھیتیاں ہور تجارت کاراں ہویا چھوڑ تماں ۔۔۔ جاں مومن بہت ہوئے تا بعضیاں کہیاں ایہہ کلاماں

ہن کرئیے اپنی کار تجارت چلو کھیت سنبھالو
رب کہیا دولت ابدی چھوڑ نجان ہلاکت ڈالو

یا قحط ہویا ہکسال تا یاراں روکیا ہتھ انفاقوں
تا رب فرمایا خرچ کرو نا ہ ڈبو ہلاکت پاکوں

احسان مراد حضوری دلدی کرن یقین زیادہ
اَنْ تَعْبُدَ اللّٰهَ كَاَنَّكَ تَرَاهُ جیوں فرماوی سچ صفادہ

جو شے تدہ پیاری لوکاں کان او سبھ پیاری
جو بری لگے تدہ چیز اوہ لوکاں حق بھی جان خواری

جو اپنا نفع خیال کرے تے لوکاں زیان نہ چاہوے
ایہ صفت ایمانوں خارج شخص اجیہا رب نہ بھاوے

مثنوی مولانا روم

بخل حرص مرد را رسوا کند
بستہ بہ او فتادہ اندر پاے پیل
دو فرشتہ میکنند دائم ندا

بلکہ در چاہ ہلاکت افگند
اسخیا را با جہنم کار نیست
ہر صباحے بر سر بازارہا
یا الٰہی ممسکانرا دہ تلف

روئے جنت را نہ بیند بخیل
جائے ممسک جز میان نار نیست
یا الٰہی منفقاں را دہ خلف

وَاَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلّٰهِ ؕ اور پورا کرو حج اور عمرہ کو واسطے اللہ کے

حج تے عمرہ پورا کریو کارن پاک خدا دے
یعنی نیت خالص تھیں چھڈ ممنوعات زیادے

سارے کم کرو حج پورے باہجوں نقص فسادوں
اک عمرہ دوجے عمرہ تیک کفارت عمل سوادوں

تے حج گناہاں اگلیاں اوسدیاں ہے نابود کریندا
تے ام سلمہ تھیں ہے جو حضرت شاہ رسل فرمیندا

ہر کمزور جیہے دا حج اوہ خاص جہاد ایہا ای
تے ابو موسے تھیں وچ تفسیراں ہور روایت آئی

چار سو بندیاں اہل اپنے دیاں کرگ شفاعت بھائی
تے آپ گناہوں پاک اجیہا جیوں جنیا آ ماں ای

فَاِنْ اُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ ۚ پس اگر بند کیے جاؤ تم پس جو کچھ میسر ہو قربانی تو

جے روکے جاؤ یعنی جے تسیں حج کر سکدے ناہیں
تا جو کجھ ہدی میسر آوے نذر کرو اس جاہیں

تے بند ہووندی صورت ایہ جاں بنھ احرام سدھایا
یا خرچ مکایا دشمن زور آوریں روک ہٹایا

یا بیمار اجیہا ہویا جو جا سکے ناہیں
یا نا محرم زن یا بادشاہ ظالم اوس مانع راہیں

ہور اجیہاں عذراں تھیں جے لاحق عذر ہو یا ای
تا ہدی گھلے ہتھ شخص کسیدے طرف کعبے دی بھائی

جے ہوس قرآن اتے حج تا اک حج دو عمرے لیاوے
ایہ ہدی ذبح وچہ مکے یا اوس قیمت روانہ آوے

وَلَا تَحْلِقُوْا رُءُوْسَكُمْ حَتّٰى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهٗ ؕ

اور مت منڈواؤ سر اپنے کو یہاں تک کہ پہونچے قربانی جگہ حلال ہونے کی۔

نہ سراں منا وُجد لگ ہدی نہ ذبح ہووے فرمایا — معلوم ہویا اتھے باجھ ذبح احرام نہ کھولن آیا

ابو حنیفہ احمد کہن محلوں حرم مراداں — تاں آکھن جتھے روکیا اوتھے کرن حلال ارشاداں

جاں نبی نوں وچہ حدیبیہ بند کیا کفاراں — تاجاں کٹھے او سچا نگ توکوہ مکیوں سولہ جائیں

اس آیت وچہ ظاہر ہدی حرم وچہ گھلن آئی — حدیبیہ بھی داخل ہویا حد حرم وچہ بھائی

فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيْضًا اَوْ بِهٖٓ اَذًى مِّنْ رَّاْسِهٖ فَفِدْيَةٌ مِّنْ صِيَامٍ اَوْ صَدَقَةٍ اَوْ نُسُكٍ

پس جو کوئی ہو تم سے بیمار یا اوسکو ایذا ہو سر اوسکے سے پس بدلہ ہے روزہ سے یا خیرات سے یا ذبح

جو ہوئے بیمار تساں تھیں یا سر اوسدے درد بھائی — تا وچہ حدیبیہ تن صوم یا صدقہ یا قربانی

جیکر محرم عذر کسے تھیں سر اپنا منوائے — تا انہاں چیزاں تھیں واجب دیوے جو شی بھائے

کعب بن عجزہ دے حق ہے ایہ آیت نازل ہوئی — جو سر اُسدے جوواں بہاں محرم ہیسی سوئی

تا نبی کہیا سر منوائیں تے بکری کر قربانی — اس تہیا نہ طاقت فرمایا رکھ صوم یا صدقہ جانی

چھے مسکیناں طعام کھواون صدقے وانگ فطرو — دو دو سیر گنک ہر ہویوں وچہ مدارک پڑھدے

فَاِذَآ اَمِنْتُمْ ٚ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ اِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ ۚ فَمَنْ لَّمْ

پس جب امن میں ہو تم پس جو کوئی فائدہ اوٹھاوے عمرے سے ساتھ حج کے پس جو کوئی میسر ہو قربانی سے پس جو کوئی نہ

يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ فِى الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ اِذَا رَجَعْتُمْ ؕ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ ؕ ذٰلِكَ

پاوے پس روزے تین دن کے بیچ حج کے اور سات جب پھرو تم یہ دس ہوئے پورے یہ

لِمَنْ لَّمْ يَكُنْ اَهْلُهٗ حَاضِرِى الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ؕ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ

اوس شخص کے ہے کہ نہ ہوں اہل اُسکے رہنے والے مسجد حرام کے اور ڈرو اللہ سے اور جانو یہ کہ اللہ سخت عذاب کرنے والا ہے۔

فر جاں عذروں خوف ہوئے تیں جتھیں روکی آہے — فر عمرہ حج کیا ہی دونیں ہدی دیوے جو چاہے

جو ہدی پاوے تن دن روزے رکھے حج ایام ل — ستویں اٹھویں ناویں تے ست وقت مڑن اتھاہوں

ایہ ہوئے دس پورے اتھے فائدہ اسنوں آیا — جو بیوطن ہوئے وچہ مکے اہل نہ اسدا پایا

تے ڈرو اللہ تھیں غلاں جیہڑیاں وچ گھٹ کر پوہیں — تے جانو ٹھیک اللہ دے ہین سخت عذاب سزائیں

مراد رجوع تھیں ابو حنیفہ احمد کہن فراغت — تے مالک شافعی کہن مکے تھیں نکلجاون اس ساعت

تمتع اتے قران دونویں ایہ مکیاں جھگڑا ہیں — وچہ شرع تمتع کہندے حج تے عمرہ میلن تا ہیں

حج عمرے دی نیت کٹھی حنفی افضل کہندے
تے شافعی آکھن مطلق حج دی نیت افضل آئی
تمتع اتے قِران دوہاں توں وچہ واجب ہے قربانی
بک ثواب ہووس حج سندا اوہ جا عمرے والا

پر احرام کھولن دی نیت جے ہووس ناہ فرمیندے
احرام کھولنا قصد جے کیتوس ایہ تمتع کمائی
ایہ کان شکر جو سفر ہکی وچہ اجر دوویں اندائی
جے قربانی ناہ حاصل ہووس تا روزہ رکھسی جالا

اَلْحَجُّ اَشْهُرٌ مَّعْلُوْمٰتٌ
ط حج کے مہینے معلوم ہیں۔

کارن حج مہینے ترے ذیقعد شوال سوہاوے
تے شافعی آکھن ناویں ذالحج دسویں سبو چہ آئی
شافعی بخر نہ گندے ہن تے حنفی کرن حسابوں

تے دسویں ذالحج تائیں ایہ اسا ڈے نبیا ری
تے اضحٰے دا دن مول نہ داخل شافعی آکھیا بھائی
تے مالکی ذالحجہ سارا گن دے احمدی [illegible]

فَمَنْ فَرَضَ فِيْهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوْقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ
پس جو کوئی مقرر کرے بیچ اُسکے حج پس نہ رغبت کرنا اور نہ گناہ کرنا اور نہ جھگڑنا بیچ حج کے

پس جو فرض کرے حج نوں وچہ ماہاں حج دیاں تائیں
یعنی جد احرام بنھے ہور کرے لبیک آوازاں
شافعی آکھے محرم تھیوے نیت نال اتھائیں
نہ صرف نیت تھیں محرم ہوندا باہجہ لبیک الایاں
معنے رَفَثْ جماع یا سخن جماع دے پاس نہ نالدے
فُسُوق ہے نافرمانبرداری ہور گناہ جو سارے
جس حج کیتا بن رفث فسق وچہ درمنثور ایہا آئی

اُس روا نہ وطی نہ فسق نہ جھگڑا اندر حج کیتے اُس
تا منع ہو یاں ایہ چیزاں جم کدا ہے نال نبیانا
پڑھن لبیک نہ حاجت کائی حنفی کہن اتھائیں
یا ٹورے ہدی ٹکانے اوس [illegible] گواہیاں
تے بوسہ مس کنار بھی بعضے معنی رفث بیانے
جدال دا معنے جھگڑن لڑنا غصہ گالیاں چائے
اوہ انج گناہوں پاک ہو یا جویں اج جنیا اُس مائی

وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ خَيْرٍ يَّعْلَمْهُ اللّٰهُ ؕ وَتَزَوَّدُوْا فَاِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوٰى ۫ وَاتَّقُوْنِ يٰٓاُولِي الْاَلْبَابِ
اور جو کرو گے تم بھلائی سو جان لیتا ہے اوسکو اللہ اور زادِ راہ لیا کرو پس تحقیق بہتر زادِ راہ کا بچنا سوال سے ہے اور ڈرو مجھسے اے صاحب عقل

تے جو نیں چنگا عمل کرو اس اللہ جانن ہارا
ڈرو مینوں اے عقلا والیو وچہ معالم ایسا والہ
تے کہن اسیں متوکل ناں جاں اوتھے منگیاں بہت اکاندے

ایہ خرچ جاں وچوں بیشک توشہ بہتر خرچ تمہارا
جو لوگ یمن دے حج نوں آون بیچ خرچ نہ لیاون
پھر منگھدے ہن تاں ایہ رب صاحب فرماندے

وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ ۚ

اور مت منڈواو سر اپنے کو یہانتک کہ پہونچے قربانی جگہ حلال ہونے کی۔

نہ سراں مناؤ جدلگ ہدی نہ ذبح ہووے فرمایا — معلوم ہویا اتھ باہجہ ذبح احرام نہ کھولن آیا
ابو حنیفہ احمد رحمۃ اللہ علیہ کہن محلوں حرم مراداں — تاں آکھن جتھے روکیا اوتھے کرن حلال ارشاداں
جاں نبی نوں وچ حدیبیہ بند کیا کفار بلائیں — تاجاں کٹھے او سمجھک توکوہ مکیوں سو لوہ جائیں
اس آیت وچہ ظاہر ہدی حرم وچہ کھلن آئی — تاحدیبیہ بھی داخل ہویا حد حرم وچہ بھائی

فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِّن رَّأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ ۚ

پس جو کوئی ہو تم سے بیمار یا اوسکو ایذا ہو سر اوسکے میں پس بدلہ ہے روزہ سے یا خیرات سے یا ذبح

جو ہو یا بیمار تساں تھیں یا سر اوسدی درد بھائی — تا وچہ حدیبیہ تن صوم یا صدقہ یا قربانی
جیکر محرم عذر کسے تھیں سر اپنا منوائے — تا انہاں چیزاں تھیں واجب دیوے جو شی بھائے
کعب بن عجزہ دے حق ہے ایہ آیت نازل ہوئی — جو سر اوسدے جوواں بہاں محرم جیہی سوئی
نبی کہیا سر منوائیں تے بکری کر قربانی — اس تہیا نہ طاقت فرمایا رکھ صوم یا صدقہ جانی
چھے مسکیناں طعام کھواون صدقے وانگ فطروں — دو دو سیر کنک ہر دیون وچہ مدارک پڑہیے

فَإِذَا أَمِنتُمْ فَمَن تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ ۚ فَمَن لَّمْ

پس جب امن میں ہو تم پس جو کوئی فائدہ اوٹھاوے عمرے سے ساتھ حج کے پس جو کوئی میسر ہو قربانی سے پس جو کوئی نہ

يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ ۗ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ ۗ ذَٰلِكَ

پاوے پس روزے تین دن کے بیچ حج کے اور سات جب پھرو تم یہ دس ہوئے پورے یہ

لِمَن لَّمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

اوس شخص کیلئے ہے کہ نہ ہوں اہل اوسکے رہنے والے مسجد حرام کے اور ڈرو اللہ سے اور جانو یہ کہ اللہ سخت عذاب کرنے والا ہے۔

فر جاں عذر دوں نہ خوف ہوئے تسیں جستھیں روکی آہے — فر عمرہ حج کیتی دوئیں ہدی ہووے جو چاہے
جو ہدی نہ پاوے تاں تن دن ہووے رکھے حج ایاموں — ستویں اٹھویں ناویں تے ست وقت مڑن اتماموں
ایہ ہو ئیے دس پورے ایہہ فائدہ اسنوں آیا — جو ہیہ وطن ہو ویچ مکے اہل نہ اسدا پایا
تے ڈرو اللہ تھیں غلاں جدیاں ودھ گھٹ کر پوتاہیں — تے جانو ٹھیک اللہ دے ناہین سخت عذاب سزائیں
مراد رجوع تھیں ابو حنیفہ احمد رحمۃ اللہ علیہما کہن فراغت — تے مالک شافعی کہن مکے تھیں کلیاون اس ساعت
تمتع اتے قران دوئیں ایہہ کیتاں جائز ناہیں — وچہ شرع تمتع کہندے حج تے عمرہ ملن تاہیں

حج عمرے دی نیت کٹھی حنفی افضل کہندے … پر احرام کھولندی نیت جے ہووس نہ فریدے
تے شافعی آکھن مطلق حج دی نیت افضل آئی … احرام کھولندا قصد جے کیتوس ایہ تمتع بھائی
تمتع لئے قران دوہاں نوں وچہ واجب ہے قربانی … ایہ کان شکر چہ سفر یکی وچہ اجر دوویں اندائی
ہک ثواب ہووس حج سندا دوجا عمرے والا … جے قربانی نہ حاصل ہووس تاں روزہ رکھسی چالا

اَلْحَجُّ اَشْهُرٌ مَّعْلُوْمٰتٌ　ط حج کے مہینے معلوم ہیں۔

کارن حج مہینے ترے ذیقعد شوال سوہاں ہے … تے دسویں ذی الحج تائیں ایہ ساڈے نبی پیارے
تے شافعی آکھن نانویں ذی الحج دسویں سبھ چھوڑی … تے اضحیٰ دا دن مول نہ داخل شافعی آکھیا بھائی
شافعی بخر نہ گندے ہن تے حنفی کرن جابوں … تے مالکی ذوالحجہ سارا گنن احمدی … [illegible]

فَمَنْ فَرَضَ فِيْهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوْقَ وَلَا جِدَالَ فِى الْحَجِّ

پس جو کوئی مقرر کرے بیچ اُسکے حج پس نہ رغبت کرنا اور نہ گناہ کرنا اور نہ جھگڑنا بیچ حج کے

پس جو فرض کرے حج نوں وچہ ماہاں حج دیاں تائیں … اُس روا نہ وطی نہ فسق نہ جھگڑا اندر حج کدائیں
یعنی جد احرام بنھے ہور کرے لبیک آوازاں … تاں منع ہویاں ایہ چیزاں حج کدا ری نال نیازاں
شافعی آکھے محرم تھیوے نیت نال اٹھائیں … پڑھن لبیک نہ حاجت کائی حنفی کہن اٹھائیں
نہ صرف نیت تھیں محرم ہوندا باجھ لبیک الایاں … یا ٹورے ہدی گل پٹے … [illegible]
معنے رفث جماع یا سخن جماع دے پاس نہ آندے … تے بوسہ مس کنار بھی بعضے معنی رفث بتاندے
فسق ہے نافرمانبرداری ہور گناہ جو سارے … جدال دے معنے جھگڑن لڑنا غصہ گالیاں پیارے
جس حج کیتا بن رفث فسق وچہ درمنثور ایہا ای … اوہ اج گناہوں پاک ہویا جیوں اج جنیا اُس مائی

وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ خَيْرٍ يَّعْلَمْهُ اللّٰهُ وَتَزَوَّدُوْا فَاِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوٰى وَاتَّقُوْنِ يٰٓاُولِى الْاَلْبَابِ

اور جو کرو گے تم بھلائی سو جان لیتا ہے اوسکو اللہ اور زاد راہ لیا کرو پس تحقیق بہتر زاد راہ کا بچنا سوال سے ہے اور ڈرو مجھ سے اے صاحب عقل کے

تے جو نیکی چنگا عمل کرو اس اللہ جانے ہمارا … ایہ خرچ جانی وچوں بیشک توشہ بہتر خرچ تُہاڈا
ڈرو میں تھیں اے عقلا والیو وچہ معالم لیا واں … جو لوگ یمن دے حج نوں آون بے خرچ نہ لیاون
تے کہن اسیں متوکل ہاں جا او تھے منگیاں بہت اکا ندے … پئن کھوہ … ایہ رب عجائب فرماندے

[illegible]

تقوے ایہ مراد جنہاں ہر فعل برے تھیں آوے
نے لٹ کھوہن ہن منگن آیت بند کراوے
ہن بعضے لوکی منگدے پن دے حج کرنوں جاون
اوس حجوں کجھہ سود نہ اونہاں جد لگ خرچ نہ پاون
غنیاں فرض ہویا حج تائیں بن محتاج گدایاں
جے شخص غریب تے خرچ نہ پلے جاوں کیا جھایاں
متقی اوہ جو بچن سوالوں اوہو عقلاں والے
کسب جنہاں دا اٹھیریا منگن بیشک اوہ برالے

لَیْسَ عَلَیْکُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَبْتَغُوْا فَضْلًا مِّنْ رَّبِّکُمْ ۭ فَاِذَآ اَفَضْتُمْ مِّنْ عَرَفٰتٍ

نہیں اوپر تمہارے گناہ یہہ کہ ڈہونڈہو فضل پروردگار اپنے سے پس جب تم پھرو عرفات سے

فَاذْکُرُوا اللّٰہَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ ۠ وَاذْکُرُوْہُ کَمَا ھَدٰىکُمْ ۚ وَاِنْ کُنْتُمْ مِّنْ قَبْلِہٖ لَمِنَ الضَّاۗلِّیْنَ

پس یاد کرو اللہ کو نزدیک مسجد حرام کے اور یاد کرو اسکو جیسا ہدایت کی تمکو اور یہہ کہ تھے تم پہلے اس سے البتہ گمراہوں سے

گناہ تساں پر نہیں جو ڈہونڈہو رب تھیں فضل عطائیں
جاں عرفاتوں ڈہلو تاں یاد کرو تسیں اللہ سائیں
مزدلفہ دے پاس تے یاد کرو تسیں اللہ تائیں
راہ تساں جیوں پایس بھاویں پہلے آہے گمراہیں
ابو امامہ کہے میں پچھیا ابن عمر دے تائیں
اسیں موسم حج کرائے کھاندے اونٹھاں گھوڑیاں ایہ
نالے حج کریندے جاں لدشتراں مکے جاندے
لوک کہن تساں حج نہ جائز تسیں کرائے کھاندے
کیتا احرام طواف لبیک تے رمی کرو یا ناہیں
تے کیوں عرفات ہٹویا ناہ اوس آکھیا ایہ گل ناہیں
پھر ابن عمر فرمایا بیشک جائز حج تمہارے
جو تیرے وانگ نبی نوں سی کسے پچھیا کان نتارے
حضرت چپ رہی فر اللہ آیت ایہ اوتاری
ڈہونڈو فضل اللہ دا حج تے وچ تجارت کاری
عرفات عرفے دی جمع اتے اوہ جا اک ہکو آوے
تے ہر اک جا اوسے ہک والی عرفہ نام سدا وے
انہاں جائیں دا نام عرفات ایہہ خازن وچہ لیا یا
مواضع نام عرفات تے دن نوں دن عرفہ فرمایا
عطا کہے جبریل خلیل نوں اوہ مقام وکھا کے
کہیا عرفت اوس عرفت فرمایا راہ پلے کے
تا عرفات بیانا نواوس ابراہیم پچھانے
یا لوگ اس روز گناہ اپنے اتھے کرن شمار سیانے
اوہ نوکوہ جگہ مکے تھیں حاجی کھلے ہوون جیہیں
نے وچہ عرفات کھلون ہک رکن اسایہ نہ حج دا ایہ
جو وچہ عرفات نہ کھڑا ہویا اوہ ڈہوں حج گواوے
تے سورج ڈہلیاں دن عرفے اتھے داخل ہونا آوے
دوجے دن پھر فجر دا ٹلے جاں سورج چڑہ آیا
ختم وقوف ہویا اوس دن دا اوہ رات ایہہ پایا
جو اس وقت بجا دیں ہک لحظہ وچہ عرفات کھلووے
حج ہووے لٹ جائز ایہہ سب خازن دربیووے
جاں مزدلفے پوہنچو مغرب پڑہو نال عشا دے
جماعت نال صبح ہووے جد روز فجر دی نمازوی
نا پڑہ کر صبح اندہیرے وچہ تسبیح تہلیل تائیں
وچہ مشغول رہن تے تسبیح درود پیغمبر تائیں
تے رب تھیں چاہو کل حوائج جاں سورج چڑہ آوے
رمی جمار کرو پھر آؤ کعبے طرف الاوے
نہ حکم ہووے جویں اوتھیں کجھ بیہودہ گھٹ کرنا ہیں
حج وقوف مواضع حج کویں چاہیے کرن اداہیں

ثُمَّ اَفِيْضُوْا مِنْ حَيْثُ اَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ

پھر پھرو جہاں سے پھرتے ہیں لوگ اور بخشش مانگ اللہ سے تحقیق اللہ بخشنے والا مہربان ہے

مڑ و پھر جتھوں لوکی مڑن تے بخشش رب تھیں چاہو — ٹھیک اللہ ہے بخشنہار اوس رحم کنندہ پاہو

وچہ در منثور جو لوک آہے سب وچہ عرفات کھلوندے — مزدلفے وچہ کھلون ملک اتے ایہ آہے سب آہندے

اسیں خاص مجاور رہندے حرموں باہر جا سان ناہیں — تے جدں غالب اسلام ہویا اتے مٹیاں کفر بنائیں

تا رب کہیا ایہہ فرق نہ جاوے وچہ بندگان الٰہی — وچہ یک مقام اندر یک جا ہک رلمل رہن صفائی

فَاِذَا قَضَيْتُمْ مَّنَاسِكَكُمْ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَذِكْرِكُمْ اٰبَاۗءَكُمْ اَوْ اَشَدَّ ذِكْرًا ۭ

پس جب کر چکے تم عبادتیں بس یاد کرو اللہ کو جیسا یاد کرنا ہے تمہارا باپوں اپنوں کو یا زیادہ تر یاد کرنا

جاں حج سے کم ادا کر چکو یاد کرو رب تائیں — جیوں یاد کرو خود باپاں یا وہ اس تھیں یاد کرائیں

وقت جہالت اہل عرب جد حج تھیں فارغ ہوندے — تا کعبے پاس کھلو کے خود پیو دادیاں یاد کریندے

تا حکم ہویا تسیں یاد کرو رب خالق مالک تائیں — ہر کم وچہ تس کافی جانے مارے یا پرچائیں

پلہ اوس نہ چھوڑے رب کہیا اویں میں تائیں — یاد کرو زیادہ اس تھیں وچہ معالم پائیں

نے وچہ کبیر طفل جیوں یاد کرے نت پیو دے تائیں — تسیں یاد کرو نت رب نوں اپنیں بھلو ناہ کدائیں

نہ غافل ہونا یاد خدا دیوں غفلت قلب سیاہی — یا پیو اک کہو جویں اویں آکھو یک الٰہی

اوہ مالک بابہہ شریک ہکو بس غیرت غیر اڈایا — جو غیریت نوں وحدانیت وچہ کجھ دخل نہ آیا

یا جو لڑکا پیو تھیں ہر شے طلب کرے گزاری — اویں نال عجز تعظیم سوال کرو رب باری

یا کرے گناہ جد بندا اللہ سخت غضب تس کردا — پیو اسدے تھیں نال برائی والد نوں جد بڑھدا

بندہی واجب عظمت نال خدا نوں نت پکارے — رجوع کرے اصول ہر کم وچہ توڑ علاقے سارے

جو غیر خدا دی اسنوں ہرگز دل وچہ ناہ بٹھائیں — ایہہ وچہ تفسیر کبیر کہیا سب رازی فخر سنائیں

تے بعضے صوفیاں اس آیت تھیں جہری ذکر لیا ای — تے سری ذکر جو کہن دلیل انہاں دی گزر سدا ای

شیخ محدث محمد عبد الحق دہلوی قدس سرہ العزیز

بیا اے دل دمے از ہستی خود ترک خودی کن
فگندی چوں نظر در عین معنے بعد ازاں اے دل
زچاک سینہ ہر دم صد نوائے در دل شنو
چوں ازیں دار فنا قصد سفر سوئے دگر داری
پس انگہ بر سر کوئے فنا نہ پائے استغنا
چہ حاجت کز پئے خلوت روی در کنج تنہائی
بیا در انجمن خلوت گزین وا ز رہ و بگجر
بسرش غیر را محرم مگر داں بلکہ در خلوت
چو نفی ماسوائے کردی چہ دل گوجاں ہمہ یکجند

بیفگن چشم بر صورت نظر در عین معنے کن
چو عنقا از سر عزت بقاف فقر ماوائے کن
بدیں قانون محبت ترک بزم اہل دنیا کن
چرا غافل نشینی اے دل اسباب ہیا کن
وجود خویش را گم در شہود نور مولا کن
بیا و دوست خود را از خیال غیر تنہا کن
بچشم دل جمال دوست را ہر دم تماشا کن
چناں پوشیدہ کن ذکرش کہ از دل نیز اخفا کن
دلیلت کل شیئ ہالک الا وجہہ را کن

فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَّقُوْلُ رَبَّنَآ اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهٗ فِي الْاٰخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ

پس بعضے لوگوں میں سے وہ شخص ہے کہ کہتا ہے اے رب ہمارے دے ہمکو بیچ دنیا کے اور نہیں ہے واسطے اسکے آخرت میں

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّقُوْلُ رَبَّنَآ اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَّفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ

کچھ حصہ اور بعض انہیں سے وہ شخص ہے کہ کہتا ہے اے رب ہمارے دے ہمکو بیچ دنیا کی نیکی اور بیچ آخرت کی نیکی اور بچا ہمکو عذاب آگ سے

النَّارِ ۝ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ نَصِيْبٌ مِّمَّا كَسَبُوْا وَاللّٰهُ سَرِيْعُ الْحِسَابِ

یہ لوگ واسطے اُن کے حصہ ہے اُس چیز سے جو کیا اُنہوں نے اور اللہ جلد لینے والا ہے حساب کا۔

بعض لوکاں بھیں اوہ جو آکھن یا رب یہ اسانوں
تے بعض اوہناں تھیں اوہ جو آکھے یا رب یہ اسانوں
ایہہ لوگ اہناں نوں حصہ اُستھیں جو اہناں کسب کمائے
ایہہ آیت حق اوہناں دے ہے جو دنیا طلب کیندے

دنیا وچہ تے اوسنوں نہیں کجھ حصہ اوس جہانوں
نیکی دو جگ وچہ تے رکھیں اگ عذابوں سائیں
تے رب جلد حساب لویگا دیر نہیں کجھ لائے
جو شیئن حقیر منگن دنیا دیاں اندر حجدے منیدے

[illegible]

نے نہیں طالب دنیا تائیں حصہ کجھہ اگاہاں
کہن قیامت مول نہ ہوسی جو ملنا اسے تائیں
ذکر کفار اندا اس جاگہ اس کارن ہویائی
ایہہ دوویں فرقے کہے دی تد حرمت کردے آہے
نیکی دنیا دی توفیق عبادت کارن منگن
تے نیکی عقبے بخشش منگن نعمت جنت والی
تے آخر اوٹھن قبراں وچوں خوشخبری تھیں پیارے
تے حضرت علی کہے زن صالح نیکی دنیا والی

ایہہ حال بیان کفار جو منکر حشر و نشر بدخواہاں
تاہیں مال اسباب جو دنیا منگدے جے وچ واہی
جو کافر مسلم جے وچہ سارے کٹھی ہوندی ناہی
تے مومن دنیا عقبے دونویں طلب کرن درگاہے
خاتمہ نیک تے رزق حلال بھی دنیا نیکی تکن
ہک آکھن دنیا نیکی عیش تے ہور شہادت عالی
یا نیکی اتھ ایمان تے اوتھے ناروں بچن ہوہارے
تے نیکی آخر حوراں جنت والیاں عزت عالی

سعدی کہے زن بد در سرائے مرد نکو ہم دریں عالم است دوزخ او زینہار از قرین بد زنہار

وَقِنَا رَبَّنَا عَذَابَ النَّارِ

تے ہک لحظے وچہ سب خلقاں نداہوگ حساب کمالا ایڈا جلد حساب کرے سب خلقت نال تعالے

وَاذْكُرُوا اللّٰهَ فِيْٓ اَيَّامٍ مَّعْدُوْدٰتٍ ؕ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِيْ يَوْمَيْنِ فَلَآ اِثْمَ عَلَيْهِ[2]

اور یاد کرو اللہ کو بیچ دنوں گنتے ہوئوں کے پس جو کوئی جلدی کرے بیچ دو دنوں کے پس نہیں گناہ اوپر

وَمَنْ تَاَخَّرَ فَلَآ اِثْمَ عَلَيْهِ ۙ لِمَنِ اتَّقٰى ؕ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّكُمْ اِلَيْهِ تُحْشَرُوْنَ ○

اور جو کوئی پیچھے رہے پس نہیں گناہ اوپر اسکے یہ واسطے اس شخص کے ہو کہ ڈرے اور ڈرو اللہ سے اور جانو یہ کہ طرف

تے یاد کرو وچہ دناں گنویاں دی خاص خدا دے تائیں
ایہہ متقیاں نوں حکم اہین تے ڈریو ربدے پاپوں
ذکر مراد اہین تکبیراں فجروں ذی الحجہ ناؤیں
ہر نماز پچھے تکبیر بھی کہہ کر مارن ویلے
ایہہ ابن عمر تے ابن عباس ہور حسن مجاہد نالے
عکرمہ دا [illegible] دن نحر تے دو دن پچھے اسدے

جس جلدی کیتی یا ڈھل وچہ دوہناں نہوں گناہ ہیر
تے جانو ٹھیک تسیں ول اُسدے کٹھے کیتو جاسو
بہتر ہویں دیگر تائیں تکبیراں تشریق الاویں
اوہ نحر دیہاڑیوں پچھے تن دن خازن ویکھ سولے
عطا قتادہ ایویں حضرت شافعی آکھن والے
ایہہ حضرت علی تے ابن عمر بھی ابو حنیفہ وسندے

[illegible]

ابوہریرہ وچہ سناوے پڑھدا سی تکبیراں ہو
تنہو وچہ تے مجلس اندر راہا نوچہ گھوگا ہندے
جے دسویں بارہویں رمی کرن پس نہیں گناہ تعجیلوں
زمانے جاہلیت وچہ عرب تعجیل پسند نہ کردے
تے بعض منع تاخیر کریندے پچھلیاں وچہ دوروزاں
رب اوائل کرنا کیتا پھر ذکر زکوٰۃ سنایا
اسدی وچہ ہے رمز چھپی جو اہلدلاں نے پائی
یعنی نال نماز بندے وچہ نیاز ہوئی جد پیدا
تے روزے رکھ رمضان مبارک کیتی بدن صفائی
جو کل طہارت ظاہر باطن اسوچہ لائق آہی

اوپر وچہا نے پڑھدے نالے کل نماز اخیراں
ایہہ خمار نوچہ بخاریوں محی السنۃ ہیں فرماندے
تے بارہویں تیرہویں فعل کرے تاناہی جرم تعجیلوں
تے بارہویں تیرہویں لازم بچھن وچہ حیراں دے
جو کرنا ہو نہ کرے تعجیل تاخیر لحاظاں
پھر روزیاں ذکر بیان کیتا پھر حج ذکر بتلایا
انہاں اول آخر آون سندا بھی جو ستر ایہائی
تے مالوں کڈھ زکوٰۃ بنایا اوسنوں پاک ہویا
تا کیتا حج ارادہ چلیا طرف سجن دے بھائی
ایہہ کل مضمون روحی دیوچہ رافت لکھیا بھائی

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيُشْهِدُ اللّٰهَ عَلٰى مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ

اور بعضے لوگوں میں سے وہ شخص ہے کہ خوش لگتی ہے تجکو بات اسکی بیچ زندگانی دنیا کے اور گواہ کرتا ہے اللہ کو اوپر اس چیز کے کہ بیچ دل اسکے ہے اور وہ بہت جھگڑالو ہے۔

تے بعض لوکاں وچہیں اوہ جو گل تیں خوش کردی یار
اوہ دعوے کوڑا ایماناں کرکے خوشی تساں نوں کروا
جو دل دے وچہ نفاق چھپایا اوس منافق بھاری
اوہ اخنس وچہ حضور نبی اس عزت نال بہاندے
تا رب فرمایا ایہہ جھگڑالو وڈا اہل نفاقوں ہو

مٹھیاں مٹھیاں گلاں کرے تے ایماناں دم ماری
وچہ زندگی دنیا دے اوپر اس شاہد رب نوں کردا
تے اوہ سخت مخالف بدخواہ نام اخنس ناری
تے کہے سوگنداں توہیں پیارا محبوب جہاندے
منتظر ہی وحید دے سن کوئیں حکم ہووے رحمانی

وَإِذَا تَوَلّٰى سَعٰى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ

اور جب حاکم ہوتا ہے کوشش کرتا ہے بیچ زمین کے تو کہ فساد کرے بیچ اوسکے اور ہلاک کرے کھیتی کو اور جانوروں کو اور اللہ نہیں دوست رکھتا فساد کرنے کو

پچھو پھیرے تا کوشش نال فساد زمیں وچہ پاوے
اخنس تے وچہ نبی ثقیف عداوت آہی بھاری
مقاتل کہے تولے کنوں مراد ولایت آہے

تے کھیت اوجاڑے ڈنگر مارے رب فساد نہ بھاوے
اوس رات اوہناں کھیت جلائی نالے ڈنگر مارے
یعنی جے تس ملے حکومت ڈاڈھا ظلم کماوے

[illegible]

اسدی شامت ظلموں جگو چہ آون قحط بلائیں
تے جستھیں رب نہ راضی ہویا کتھے اوس ٹکانہ
وچہ کبیر جاں اوہ منافق حضرت تھیں منہ پھیرے
چلے مکر کڈھے تقویت کارن نوں کفاراں
حال اوہنا ندا لا تفسدوا دے خاص مطابق آوے

تے کھیت حیوان ہلاک ہوون ناہو رب رضایا
ایہ آیت عام جو شخص اجیہا تس ایہ حکم ربانہ
تا وچہ دلاں ایماناں والیاں ایہہ شبہے گھیرے
لا مذہب جویں اتوں مومن وچوں بد اطواراں
جویں پہلے پاسیپارے پہلے گذریا رب فرماوے

وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ ۝

اور جب کہا جاتا ہے واسطے اسکے ڈر تو اللہ سے پکڑتی ہے اوسکو عزت بیچ گناہ کے پس کفایت ہے اوسکو اور البتہ برا ہے بچھونا

تے جاں اوس کہن خدا تھیں ڈر تس پکڑے کبر گناہوں
یعنی ظاہری غلبہ قوت بچن نہ ویس گناہوں
کسے کہیا عمر نوں ڈر اللہ تھیں عمر گا وچہ سجدے
جو کہے کتے ڈر رب تھیں آکھے کہ تم اینا جاں
کسے مالک ابن مقول نوں آکھیا ڈر اللہ دی پاسوں
منافق دا کر حال بیان ہن ذکر شروع ابراراں

پس کافی تس دوزخ ہے اتے مندی جاگہ بہاؤں
تے عجز تواضع رب نوں بھاوے کبر کرے گمراہوں
تے کل گناہوں کبر وڈیرا ابن مسعود دوں وسدا ہے
ایہہ ڈاڈھا گناہ خازن ہور در منثوروں لکھیا پایر
اوہ دسری ڈاڈھا عجز وہی رب دے خوف ہراسوں
جو مومن خالص اندروں باہروں سینے پر منبر اس

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ۝

اور بعضے لوگوں میں سے وہ ہے کہ بیچتا ہے جان اپنی کو واسطے چاہنے رضا مندی اللہ کے اور اللہ شفقت کرنیوالا ہے ساتھ بندوں کے

تے بعض لوگاں تھیں اوہ جو دیکے جان اپنی دیتا ہیں
ایہ آیت حق صہیب رومی دے مذہب اکثر آیا
مال عیال وطن گھر چھوڑیا کارن لب پیاری
صہیب جاں مکیوں ہجرت کرکے وگیا طرف مدینے
گھوڑیوں اوتوں تیر اوداسے کہے للکار زباں نوں
ہیں تیر اوداراں سینے پاڑاں خطا نہ جان کداہیں
نہ کوئی تیر چہ مال جے چاہو دساں مال تسانوں
جاں گیا مدینے حضرت آکھیا چنگا بیع کیتو ای

ڈھونڈی رب دی خوشنودی رب بندیاں دی عطائیں
شمع محمدی اوہ جد اتن من عشق جلایا
تا محبوب رہے مت وسدا شان جدہ ہن بھاری
کفاراں ول راہ وچہ گھیریا اگوں مرد نگینے
میں جیہا تیر انداز تسیں معلوم سب تسانوں
جاں تیر مکن پھر تیغ کھوکا وال قتل کراں گھراہیں
وچہ مکے جگہہ فلانی دفنوم کڈھو چھوڑ اسانوں
ایہ حق تیرے رب آیت گھلی جو کھا انفع لیوی

حسن زبصرہ بلال از حبش صہیب از روم — زخاک مکہ ابو جہل اینچہ بوالعجبی است

[illegible]

يَاۤ اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا ادْخُلُوْا فِي السِّلْمِ كَاۤفَّةً وَّلَا تَتَّبِعُوْا خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ اِنَّهٗ لَكُمْ
اے لوگو جو ایمان لائے ہو داخل ہو بیچ اسلام کے سارے اور مت پیروی کرو قدموں شیطان کی تحقیق وہ واسطے
عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ تمہارے دشمن ہے ظاہر۔

اے اہل ایمانوں وچہ اسلام دے پورے پورے آؤ
ایہہ آیت حق عبداللہ ابن سلام تے اسد یار ان
ہور گوشت اُٹھ تے ڈاچیاں دوچہ اوہ کراہت کردے
بھی کہن تورات کلام ربی تس پڑھیئے وچہ نماز ال
اہناں آکھ پیارا پورے پورے وچہ اسلامی آون
سلم تے سلم زبر ہور زیروں کہن اسلامے تائیں

نہ چلو راہ شیطان اوس بیشک دشمن ظاہر پاؤ
ایہہ بعد اسلام تعظیم شنبے دی کردے سن اظہار ال
ایہہ چھوڑن وچہ اسلام مباح تو رہیوں واجب پڑھدے
راتیں تار آیت کھلی وکھیں خازن راز اں
تے ٹھیک تورات جیہڑی ہوئی منسوخ نہ اوس پر عمل سہاون
اسلام دا معنے گردن رکھن تابع ہوون سائیں

فَاِنْ زَلَلْتُمْ مِّنْۢ بَعْدِ مَا جَاۤءَتْكُمُ الْبَيِّنٰتُ فَاعْلَمُوْۤا اَنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ۝
پس اگر ڈگمگا جاؤ تم پیچھے اسکے کہ آویں تمہارے پاس دلیلیں پس جانو یہہ کہ اللہ غالب ہے حکمت والا۔

جے تلکو اسد ہی بعد جو آئے حکم تسانوں ظاہر
جھوں چاہے کرے عذاب ہنیں تسیں اوس توں بچکنہار
زلل دا معنے تلکن پھسلن سہو اعمار اہناویں

تا جانو ٹھیک جو غالب حکمتوالا ہے رب قادر
جے بعد دلیلاں آیاں جاسو ہور سن راہ نکارے
بیّنات قرآن ہور معجزے ہور دلائل ساویں

هَلْ يَنْظُرُوْنَ اِلَّاۤ اَنْ يَّاْتِيَهُمُ اللّٰهُ فِيْ ظُلَلٍ مِّنَ الْغَمَامِ وَالْمَلٰۤئِكَةُ وَقُضِيَ الْاَمْرُ
نہیں انتظار کرتے مگر یہہ کہ آوے انکے پاس اللہ بیچ سایوں کے بادلوں سے اور فرشتے اور تمام کیا جاوے کام
وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُوْرُ ۝ اور طرف اللہ کی پھیرے جاتے ہیں کام۔

نہ منکر کرن اوڈیک مگر جو رب اُنہاں توں آجاوے
تے طرف اللہ سب پھیر جاون کم دینی دنیاوی
غمام ہک بیلا بدل چٹا ناہ اوہ ابر اہاہی
تے جنگ بدر وچہ اوسے ابر اندر سن ملک جو آئے
اساں ظاہر نال ایمان مراد اس اللہ آپے جانے

وچہ سایہ ہاں بدل ہور ملک تے کم فیصل ہو جاوے
ظلل ظلّہ دی جمع جو سایہ چیز کرے جہاں ٹاوی
اوہ اوسدی شکل جو اسرائیلاں ریبی جنکو وچہ ہائی
ہتالم وچہ اس مثل جو آکھتاں متشابہات الائے
نہ اوس حدوث نہ حرکت سکنت ناہ وچہ جہت مکانا

سَلْ بَنِيْۤ اِسْرَاۤءِيْلَ كَمْ اٰتَيْنٰهُمْ مِّنْ اٰيَةٍۢ بَيِّنَةٍ ۗ وَمَنْ يُّبَدِّلْ نِعْمَةَ اللّٰهِ مِنْۢ
سوال کر بنی اسرائیل سے کتنی دیں ہمنے اونکو نشانیاں ظاہر اور جو کوئی بدل ڈالے نعمت اللہ کی
بَعْدِ مَا جَاۤءَتْهُ فَاِنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ۝
پیچھے اسکے کہ آئی اسکے پاس پس تحقیق اللہ سخت عذاب والا ہے۔

لو فرزنداں یعقوب دیاں پچھیں بچہ کرم یا محبوبا صلی اللہ علیہ وسلم

جو اساں کتنے معجزے اہناں بخشے ہین عجوبا

جو نعمت رب دی بدلاوے اوس بعد اوسنوں آئے
سوالوں نہیں مراد جو حضرت معجزیاں خبر نہ آہی
بلکہ جھڑک توبیخ یہوداں کاں سوال الاون
بک کہن سوال اس کاں جو ہوون یاد انعام تہانوں

تاں ٹھیک اللہ ہے سخت عذاب کنندہ یا رسولی
علم آہے سب شاہ رسلاں نوں کنوں تعلیم الٰہی
جو کچھ دلیلاں منہ پھیریا انہاں شکر نعمت مول نہ کیا
جو آہے اوپر وڈکیاں تہاں اوہ انعام شناخت

زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَيَسْخَرُونَ مِنَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا

زینت دی گئی ہے واسطے ان لوگوں کے کہ کافر ہوئے زندگانی دنیا کی اور ٹھٹھا کرتے ہیں ان لوگوں سے جو ایمان

فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ؕ وَاللّٰهُ يَرْزُقُ مَنْ يَّشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

لائے اور پرہیزگاری کریں اوپر انکے دن قیامت کے اور اللہ رزق دیتا ہے جسکو چاہتا ہے بے شمار

سوہنی کیتی گئی کفاراں زندگی دنیا والی
اوہ اوپر ہوسن کفاراں دے روز قیامت والے
زینت کنوں مراد اوہناں غلطی واضح کر دکھلاوے
ایہہ وچ نظر کفاراں شیطوں کر محبوب دکھاوے
تے اہل ایمان انہانوں بھاویں وسن خوار اتھائیں
تے اسفل السافلین بھلے دوزخ دی کافر جائے
جو اہل ایمان غریب انہاں ہسدے اہل کفر ہتھیار
نبی کہیا کیا خبر دیہاں تساں جیہڑے جنت والے
تے متکبر جھگڑالو ڈاہڈے فاجر دوزخ سن بہا مر
نبی کہیا میں در جنت پر لوگ غریب وسائے
تے دولتمند حساباں دے وچہ ڈٹھے قید آئے

اوہ اہل ایماناں ہسن جیہڑے کرن پرہیزگاری
رب رزق دیوے جس چاہے باجھ حساب اوس فضل الٰہی
یعنی زندگی دنیا فانی جو نا چیز نہ داوے
جو ایہہ باقی نت قیامت ویکھی ہے کس بھاوے
اگر اگاں انہاں اعلیٰ علیین جنت وچ جائیں
تے روزی وافر دے جس چاہے کمی نہ اوس خزانے
جیوں بن مسعود بلال صہیب عمار خدا دے نالے
فرمایا اوہ لوگ ضعیف نمانے یار نرالے
بھی اوہ شخص جو مدح کرے کسے تے اوہ اسوچ نا ہیں
لے دوزخ دے در اکثر زناں دسایاں ہن فرمائے
ایہہ خازن دے وچہ محی السنہ متفق خبر اں لیائے

كَانَ النَّاسُ اُمَّةً وَّاحِدَةً ۫ فَبَعَثَ اللّٰهُ النَّبِيّٖنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ ۪ وَاَنْزَلَ مَعَهُمُ

تھے لوگ امت ایک پس بھیجا اللہ نے پیغمبروں کو خوشخبری دینے والے اور ڈرانے والے اور اتاری ساتھ انکے

الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ ؕ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ اِلَّا الَّذِينَ

کتاب ساتھ حق کے تو کہ حکم کریں درمیان لوگوں کے بیچ جسکے اور نہیں اختلاف کیا بیچ اسکے مگر ان لوگوں نے جو دی گئی کتاب

اُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنٰتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ ۚ

پیچھے اسکے جو آئیں انکے پاس دلیلیں سرکشی سے درمیان اپنے

آہے لوگ گروہ ہکو پھر گھلیا رب نبیاں
تے گھلیے اوہناں نال کتاب تا حقوں حکم لگاوے

خوشخبری دیہن ثواب ڈراون کنوں عذاب قہری
جس وچہ لوکی جھگڑا کر دے تا فیصل ہو جاوے

نہ جھگڑا کیتا او سوچہ پر جنہاں ملے کتاب اخبار لے
وچہ زمانے آدم علیہ دین آہا ہر جا ئیں
وچہ خازن آدم تھیں لا نوح تک گزرے وہ زمانے
پھر کفر ہویا تا نوح نبی نوں گھلیا وچہ اُنہاں نے
ہک کہن جو نوح علیہ السلام دے نال چڑھے وچہ کشتی مومن آہے
ہک کہن جو آل عرب آہے سب اوپر دین خلیلے
ہک کہن آہی سب امت ہک جد کڈھے آدم توں نکلی
امت ہک آہی تد جاں پھر آئے وچہ وجود اس
ہک آکھن کفر او تے سب آہے پھر نبی رب گھلے
جو کہن ہابیل دے پیش ادریس علیہ السلام آہے اوس زمانے
تے عدل صدق قول رب کیتا باگ گھلیاں نال رسولاں
تر ہیہ صحیفے شیث علیہ السلام ملے تے پنج ادریس دی تائیں
زبور داؤد دا انجیل عیسےٰ قرآن اس شاہ رسولاں صلی اللہ علیہ وسلم
تا نال کتاباں حکم کرن جو رب نازل فرمایاں
تے مختلف ہوئے یہود و نصاریٰ اہل کتاب جو آہی
یا اختلاف انہاں دا جو وہاں حکم خدا بدلائے

نشانیاں کھلیاں آون پچھے حسد کیتوں اسرائیل
تے بعض کہن نوح آدم دے سر دین ہک ہر دائیں
سبھ آہے ہک شریعت اوپر ہوئے نال ایمان لئے
پھر وار و وار پیغمبر آئے رب تھیں طرف تہاں دے
پھر نوح دے بعد ہوئے اوہ کافر دگے جان کو ر لئے
تا عمرو ابن لحی بدلایا دین خلیل علیہ السلام جیہلے
کان میثاق عبودیت وچ ہوئے مقر ہر سیتے
ہو گئے حسدوں سرکش کافر غیراں پٹھن معبود الٰہ
فَبَعَثَ اللّٰهُ النَّبِيّٖنَ جنہوں بشارت ہی اس وقتے
پر غالب کفر آیا اکثر نوں حکم کلی دا آئے
اوہ سبھے ہکو جا آدم نوں ملیاں وس مقبولاں
لئے موسےٰ علیہ السلام نوں دس ملے صحیفے بھی تورات صدا ہیں
یا رب بھیج درود سلام ہر ہک انہاں مقبولاں
حقیقی حاکم رب مجازا نبیاں سبھ صفایاں
اوہ ہکو وچے نوں کافر حسدوں بغیوں کہندے ساہی
یا واضح علم اوصاف نبیدے کتبوں کدہ اٹھائی

فَهَدَى اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لِمَا اخْتَلَفُوْا فِيْهِ مِنَ الْحَقِّ بِاِذْنِهٖ ؕ وَاللّٰهُ يَهْدِيْ مَنْ يَّشَآءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ

پس ہدایت کیا اللہ نے ان لوگوں کو جو کہ ایمان لائے ہیں ساتھ اس چیز کے کہ اختلاف کیا انہوں نے بیچ اسکے حق سے ساتھ حکم اوسکے کے اور اللہ ہدایت کرتا ہے جسکو چاہتا ہے طرف سیدھی راہ کی

پس راہ وکھایا اوہناں نوں رب جو ایمان لیائے
تے اللہ ہادی جسنوں چاہے راہ سیدھی پر لاوے
وچہ بخاری مسلم حضرت شاہ رسل صلی اللہ علیہ وسلم فرمائے

طرف اس حق جو جھگڑے اس وچہ نال اذن راہ پائے
پھر خازن نے وچہ محی السنہ نقل حدیثاں لیاوے
دنیا وچہ اسیں پچھے پہل قیامت نوں آوے

[illegible]

انہاں کتاب اگیرے سانوں آئے بعد انہاں دے
پھر سانوں رب ہدایت کیتی ایہہ دہاڑا
بکر وایت وچ اساں پچھلیاں بھرے اُس دن ہونا
وچ دنیا پہلے اہل کتاب نے ایہ اوہ روز ایہا سائی
پس سانوں رب ہدایت کیتی اوہ دن خاص کرایا
مسلم اندر کنوں حذیفہ ویکھو نبی صلی اللہ علیہ وسلم فرمائے
پھر ہفتہ لیا یہود نصاریٰ ایت وار سو ہایا
ساڈے کارن جمعے ہفتہ آیت وار تابع اُس دے
دنیا وچہ اسیں پچھیرے مور ہی قیامت فضل الٰہوں

پھر ایہہ اوہ جو اوس وچ آہے سن اختلاف تنہاں دے
تے کل دا روز یہود اں ملیا اوس بعد نصاریٰ
یعنے وچہ میدان قیامت پہلے اساں کھلونا
جو فرض انہاں پر آہا بعضیاں بنیان بعضیاں ناہی
تے نسائی لفظ ودھایا یعنے روز جمعہ دا آیا
گمراہ کیتے رب جیہڑا اوہ جو پہلے ساتھیں آئے
پھر اندا رب اسانوں روز جمعے ول راہ دکھایا
ایویں قیامت نوں اوہ ساڈے تابع ہوسن سبھے
ایہ مجی السنت خارتو چہ سب لکھدا اہل اصلاح جو

اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَاْتِكُمْ مَّثَلُ الَّذِيْنَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ

کیا گمان کیا تم نے یہ کہ داخل ہو بہشت میں اور ابھی نہیں تمکو حالت آئی ان لوگوں کی کہ گذرے ہیں پہلے تمسے لگی انکو

الْبَاْسَآءُ وَالضَّرَّآءُ وَزُلْزِلُوْا حَتّٰى يَقُوْلَ الرَّسُوْلُ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مَعَهٗ مَتٰى نَصْرُ اللّٰهِ

فقیری اور بیماری اور ہلائے گئے یہانتک کہ کہا پیغمبر نے اور جو لوگ ایمان لائے ساتھ اسکے کب ہوگی مدد خدا کی

اَلَآ اِنَّ نَصْرَ اللّٰهِ قَرِيْبٌ خبردار ہو تحقیق مدد خدا کی نزدیک ہے۔

کیا ظن کرو اہل ایمانو جنت جا سو ونگے
انہاں تنگی سختی مرض لگے اتے گئے ہلائے نالے
کدوں آونگی مدد ربدی دشمن مار گوائے
ایہ آیت جنگ خندق وچہ اوتری جاں مومن تنگ ہوئے
تساں فاقہ تنگی سختی جھلی چھوڑ گئے گھر باراں
نہ تکے طائف ستر ہزار پیغمبر بھکھوں مونہوں
بل کہیا کسے نبی نہ میرے وانگوں دکھ اٹھائے

تے اگلیاں لوانگ تے دکھ مصیبت مول نہ سانگے
تا جو کہیا رسول تے مومناں جو تس نال وسحالی
خبردار ہے نصرت ربدی نیڑے ناہ چر لائے
ہک دشمن خوف ہک لڑنا سیجے سخت مصیبت ہوئی
پر لجے تساں اوہ دکھ نہ جھلے جو پہلیاں اہل ایمان
جس بہت انعام اوس بہت مصیبت وچہ حدیث
پس نبیاں تے ہور اہل ایماناں دکھیں صبر کیتا

مثنوی
حُفَّتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ
حُفَّتِ النِّيْرَانُ مِنْ شَهَوَاتِنَا

[illegible]

یَسْئَلُوْنَكَ مَاذَا یُنْفِقُوْنَ ؕ قُلْ مَآ اَنْفَقْتُمْ مِّنْ خَیْرٍ فَلِلْوَالِدَیْنِ وَالْاَقْرَبِیْنَ وَ
سوال کرتے ہیں تجکو کیا خرچ کریں کہہ جو کچھ خرچ کرو تم مال سے پس واسطے ماباپ کے اور قرابت والوں کو

الْیَتٰمٰی وَالْمَسٰكِیْنِ وَابْنِ السَّبِیْلِ ؕ وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ خَیْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلِیْمٌ
اور یتیموں کے اور مسکینوں کے اور مسافروں کے اور جو کچھ کروگے تم بھلائی سے پس تحقیق اللہ تعالیٰ اسکو جاننے والا

سوال کرن تدہ پیار یا کیہ خرچئے آکھو سائیں
ہور یتیماں تے محتاجاں ہور مسافر تائیں
ایہ عمر جموحدے بیٹے حق تس عمر وڈیری آہی
اجے زکوٰۃ نہ واجب آہی جدا ایہ حکم سنایا

جو خرچ کرو تسیں مال سو ماپیو خویشاں دین اصلائیں
جو نیکی کرو سو مالی بدنی جانے اللہ سائیں
تے غنی آپ پنج حصہ وس کیا شئے دیواں راہ الٰہی
ایہ بعض کہن منسوخ تے بعضیاں محکم ایہ بنایا

كُتِبَ عَلَیْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ ۚ وَعَسٰۤی اَنْ تَكْرَهُوْا شَیْئًا وَّهُوَ خَیْرٌ لَّكُمْ
لکھا گیا ہے اوپر تمہارے لڑنا اور وہ مکروہ ہے تمہارے واسطے اور شاید کہ مکروہ رکھو تم ایک چیز کو اور وہ بہتر ہے

وَعَسٰۤی اَنْ تُحِبُّوْا شَیْئًا وَّهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ ۚ وَاللّٰهُ یَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ۠
تمہارے اور شاید یہہ کہ دوست رکھو ایک چیز کو اور وہ بری ہو واسطے تمہارے اور اللہ جانتا ہے اور تم نہیں جانتے۔

تساں لڑنا فرض ہویا تے اوہ تساں اوپر ناخوش آوے
تے شاید کرو پسند اوہ چیز جو مندی حق تساڈے
فرض جہاد ہر مومن اوپر شاہ رسل فرمایا
بھی وچہ بخاری مسلم ابن عباس روایت آیا
جو بعد فتح ہن ہجرت ناہیں مگر جہاد ہور نیت
ایہ فرض کفایہ بعض جاں حاضر باقیاں فرض اداوے
تے سختیوں طبع کراہت کردے بھی ذر مالوں جانوں
معنے ایس جہاد کرو وچہ اسدے تو نہ بھلیائی
تے دوست رکھو بیٹھن گھر وچہ تک کرنوں لڑائی
تے دشمن کرن خیال جاں ہو تسیں بیٹھ رہو وچہ گھر دی
جے ہووو تیار شہادت کارن دشمن ڈر دا نسے

شاید اوہ شے مندی جانو جو تساں حق سہاوے
تے اللہ جانے تسیں نہ جانو جسو چہ تساں بھاوے
حاکم نیک ہووے یا فاجر اوداؤ دوں لیایا
جو سال فتحدے فرمایا ایہہ حضرت بحر ہدایت
سن اوہ تاں تسیں بھی نسو اسو جہ نال فضیحت
قول ایہو مختار تے اسیر ہے جہڑا رکوا ہی
تے لفظ عسیٰ دا شک وچہ آوے اتھے مراد اتفاقاں
فتح غنیمت ہور شہادت آخر جنت جائی
تے اوہ تساں حق مندیاں الٹ گواواجر نہ کائی
تا چڑھ آون تساں قتل کرن ہور دیون دکھ شہردے
رب جانے نفع جو وچہ جہاد نہ خبر تساں ایس حصے

یَسْئَلُوْنَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِیْهِ ؕ قُلْ قِتَالٌ فِیْهِ كَبِیْرٌ ؕ وَصَدٌّ عَنْ سَبِیْلِ
سوال کرتے ہیں تجکو مہینے حرمت والے سے لڑنے سے بیچ اسکے کہہ لڑنا بیچ اسکے گناہ ہے بڑا اور بند کرنا ہے راہ خدا

اللّٰهِ وَكُفْرٌۢ بِهٖ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۗ وَاِخْرَاجُ اَهْلِهٖ مِنْهُ اَكْبَرُ عِنْدَ اللّٰهِ ۚ
کے سے اور کفر کرنا ہے ساتھ اسکے اور بند کرنا ہے مسجد حرام سے اور نکال دینا لوگوں اسکے کا اس میں سے بڑا گناہ ہے

وَالْفِتْنَةُ اَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ ۔ اور کفر بہت بڑا ہے قتل سے

سوال کرناں تدہ لڑنا وچہ مہینے حرمت والے
تے روکن راہ خدا دیوں نالے کرنا کفر خدا تھیں
کفار اصحاب نبی ۔ کدھ کعبیوں وکیا ذکر کیتا اول
ایہ سائل اہل اسلام آہے یا اہل کفر فرماون
عبداللہ بن جحش نبی دا بھائی پھپھی جایا
اوہ بھیجیا کر سردار او سدن تس تابع دہ مہاجر
عکاشہ زہری عتبہ خالد دس اصحاب پیارے
کہیا عبداللہ نوں دو منزل تے کھول پڑھیں خط تائیں
جو نخلہ بطن مکے ہور طائف سنہ مقام سداوے
ایہ خط عبداللہ پڑھ فرمایا تابعداراں تائیں
پس گئے او ڈٹھیا وچ تاک کاروان قریش سایا
تے عمر حکم نوفل عثمان اس قافلے دے وچہ ساری
جمادی الآخر دا دینہ آخر لوچہ سمجھیا یار اہل
واقد تیر چلایا ماریا عمرو کافر دے تائیں
عثمان حکم قیدی ہور مال نبی دے پاس لیائے
تکے والیاں طعنے تے دتے اہل ایماناں
نبی پاک کہیا نہ سی اس ماہ نہ کرو لڑائی
تاں بہوں ملیا سخت ہویا جانن اساں ٹھیک ملاکت آئی
جو رات ہی جس رجب چڑھیا پر اساں خبر نہ ہوئی
تاں ایہ آیت آئی حصہ پنجواں نبی ونڈایا
وچہ انہاں مہیناں لڑنے اندر اختلاف ایہائی
کہ جیہے ہووے پہل کفاروں تاں ہے حکم لڑائی
کہوں عطار روایت کیسے اوہ کرکے قسم الٰہی
تے نا منسوخ ایہ آیت بہا قول قتادہ آیا
تے ایہو قول صحیح جسطرف علما جمہور پیا رہی
جو وچہ مہینے حرمت والے لڑنا جائز آیا

کیونکہ ہے کہ لڑنا او سو وچہ وڈا گناہ دکھالے
تے روکن مسجد کعبیوں کڈھن لوک او سدا اوسی تھیں
ایہ وڈا گناہ نزدیک اللہ دے منہ اکفر قتالوں
شان نزول اس آیت دا وچہ خازن معالم ایاون
دو ماہ اول جنگ بدر تھیں سرور اوس چلایا
واقد سہیل حذیفہ اسلمی عامر سعد بہادر
راضی ہووے رب جنہاں تھیں واہ واہ یار نبی دے
جاں پہنچے دو منزل خط کھولیا وچہ لکھیا پڑھن اگیں
اوتھے پہنچ قریش او ڈیکھ مدت کفار بیٹھے آدمی
جو چاہے چلے نال اساں جو نا خوش مڑن پچھیرے
انگور اویم طائف دا ہور تجارت نال لیایا
جاں اونہاں ڈٹھے یار نبی دے کنب گئی چڑہ ماری
تے جس چڑھیا اوہ ماہ رجب دا پر انہاں خبر نہ سائی
ایہ پہلا کافر جو سچھ مسلماناں دیوں قتل ہو تھا
ایہ پہلی لٹ تے پہلے قیدی مومناں دے ہتھ آئے
جو ماہ حرام نوں روا کیتا تساں کردے شور علیہ
تاں یار ہوئے دلگیر اساں رجب خبر نہ پائی
عرض کرن اساں حضرمی دا ایہ ماریا ٹھیک بہائی
جو رجب وچ ایہ کم ہویا یا وچہ جمادی سوہی
لے حصے چار دتے ونڈ یاراں جنہاں جنگ رچایا
ہاں آکھن آیت محکم روا نہ جنگ انہاں وچہ بھائی
اہل کفر نوں شکن کارن خازن وچہ فرمائی
جو حرمت والے ماہ وچہ لوکاں لڑن حلال نہ کائی
تے قول دوجا جمہور جو آیت ہے منسوخ الایا
ایہ قول سعید مسیب ہور سلیمان ابن یسار دا
واقتلوا المشرکین حیث وجدتموهم ایسے حکم نسخ فرمایا

یعنے اہل شرک نوں جتھے پاؤ مارو گواؤ ملا
ایہ وچہ معالم خازن دوویں محی السنت لیایا
کمال الدین محقق حنفی جانب نسخ نہ اہیں

وا قتلوا المشرکین کافۃ کل مشرک مارو بچاؤ
تے قول اکثر اس نسخ ہوون دا وچہ مدارک پایا
تے بہت مفسر اتول جتول اکثر اہل صفائیں

وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتّٰى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ

اور نہیں ٹلینگے جو لڑتے جاوینگے تمسے یہانتک کہ پھیر دیویں تمکو دین تمہارے سے اگر سکینگے اور جو کوئی پھر جاویگا تم میں سے

مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

دین اپنے سو پس مرجاوے اور وہ کافر ہو پس یہ لوگ کھوئے گئے عمل اونکے بیچ دنیا اور آخرت کے اور یہ لوگ ہیں

وَأُولٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝

رہنے والے ہیں آگ کے وہ بیچ اسکے ہمیشہ رہینگے۔

اوہ نت جنگ کرن تساں تا ہن تساڈیوں پھیرن
تے جو جو دینوں پھرے تساں ہتھوں وچہ کفر دے موئا
پس ایہو کی دوز خوا لے نت وچہ دوزخ رہسن
حکم قتل دا مرتد نوں تس عورت بائن ہووے
بعد ردت جے مسلم ہویا تا ایہ حکم نہ پاندا
شافعی آکھن ردت نال نا عمل ضائع ہو جاون
مرتد ہوون نال عمل تس اوگت جاون ساری

جے کر سکن ایہ کم تا اوہ   ڈھل نہ مول گذارن
عمل او سدے نا بود ہوون سبھ دو جگ گھاٹا ہوئیا
جو موئے ردت کفر اندر نت آتش وچہ جلیسن
تے اہل ایمان قرابتیاں تھیں ورثہ مول نہ پاوے
محی السنہ خازن وچہ ایہو ہی نقل سناندا
جد لگ مرے نہ ردت اوپرے حنفی فرماون
ومن یکفر بالایمان فقد حبط عملہ جویں وچہ قرآن بیارے

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ أُولٰئِكَ يَرْجُونَ

تحقیق جو لوگ ایمان لائے اور جنہوں نے وطن چھوڑا اور جہاد کیا بیچ راہ اللہ کے یہ لوگ امیدوار ہیں

رَحْمَتَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

رحمت اللہ کی کے اور اللہ بخشنے والا مہربان ہے۔

ٹھیک تحقیق جو مومن ہوئے جنہاں چھوڑیا وطن پیارا
اوہ لوک امید رکھیندے رحمت کنوں جناب الٰہی
وچہ خازن جندب بتھیں اس شان نزول اسطوں آہا
تے جو قتل کیتا سی یاراں حضرمی وچ ٹائیں
یعنی ایہ خطا وچ سفر جے نا کروسے ایہہ بیارے

تے اہل کفر دے نال لڑے وچہ راہ آنکا
تے اللہ بخشش رحمت والا مہربان اوپر بھائی
جاں عبداللہ بن جحش اتے جو آہے تس ہمراہی
تا بعضیاں کہیا جو ہوندا نا واہماں سفر کنا خطا آکر
تا ایہناں اجر عمل دا ملدا ہن محروم بیچارے

تا ایہ سیتی رب اوتاری جو ایمان لیائے
تے ہجرت کر کے لڑے اوہناں تے اللہ رحمت پائے

يَسْئَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا

سوال کرتے ہیں تجھکو شراب سے اور جوئے سے کہہ بیچ اون دونوں کے گناہ ہے بڑا اور فائدے ہیں اسطے لوگوں کے اور گناہ اون دونوں کا بہت بڑا ہے نفع ان دونوں کے سے

تدہ پچھن کنوں شراب جوئے کہہ اندر اونہاں دو ہاندے
اتے گناہ خمر ہور جوئے بھارا بہت ایہا ای
وچہ حق عمر تے معاذ جبل ایہ آیت نازل ہوئی
ایہ پاس نبی ﷺ آئے کارن فتوے خمر قمار دوں
خمر اوہی جو عقل گواوے اندر لغت وساوے
تد خمر حلال آہی تس پیندے مومن اہل صفائی
پھر بعضے پیندے بعضیاں چھوڑے تا آئی ہو آیت
جو عبدالرحمان بن عوف رضی اللہ عنہ طعام پکایا یار بلائے
تا مغرب ویلے کان جماعت یار کھلا یک اگے
تا حکم ہویا جو نشے اندر نہ جا ہو پاس نمازاں
پھر نشہ حرام ہویا یاراں نوں وقت نماز ادائی
پھر یک اصحاب لیہے اوپر اہل ایمان بلائے
اس سر تے شتر وے پکے کھاوے بعد شراب پلائی
تے بحوکیتی انصاریاں تاک ہڈ انصار چلایا
تا عمر رضی اللہ عنہ دعا منگی یا رب اساں واضح حکم سنائیں
جے ہکو وار حرام ہوندی تا یاراں اوکھ وساندا
بخاری مسلم وچہ انس نقیں حضرت انس رضی اللہ عنہ الایا
آکھیوس خمر حرام ہوئی تا یاراں سخن الائے
وچہ حرمت خمر امت کل متفق ہٹیک خلاف نہ ائیں
جے جانے خمر حلال تاں کافر نا ہوئے فاسق ہووے

وڈا گناہ اہی اتے فائدہ ہویا کان لوکاندے
اونہاں دو ہاندی سو نفعے تھیں فروح خازن بھائی
بھی یاراں انصار اندے حق خازن وچہ ڈھبوی
اوہ عقل گواون مال کھڑاون تا آمر تہا رول
خمر بندے اس نام جو جھے ڈکے عقل دنہاں وے
پھر وچ مدینے عمر و معاذ دے حق ایہ آیت آئی
وچہ مائدہ سورت مستی وچہ نہ پڑھو نماز ہدایت
دعوت کھادی خمر پیتی اوہ مستی خوب لیائی
قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ پڑھے لا حذف لیتاس بیچے
جد لگ اپنی بات نہ سمجھو تد لگ ترک نیاز اہے
پھر بعد عشاء دے ہین صبح تک کن نشیو چہ بھائی
سعد بن ابی وقاص ہور سبھے نال اونہاندے دہائی
تا سعد نشے وچ قوم اپنے دی خوب مدح فرمائی
اوہ سعد دے سر لگا سر پھٹیا پیش نبی ﷺ دے آیا
تا آیت سورہ مائدہ والی نازل کیسی سائیں
رب تعالیٰ نال آرام حرام کیتی اس نالے بخش تہاندا
ہیں پیواں کھلا شراب اصحاباں تھیں کہ نا رکا آیا
اوتے الس شتابی ویٹ خمر نوں کیسے نہ سخن دوسرا
پیون والے نوں حد آوے نال فاسق بائیں
نال اجماع ایہہ سخن علیظ امظہری پربدیکو

بھی نجس العین کہیا وچ خازن جیہو نکر بوا نچلانے
تے رجس دا معنے نجس لغت وچ ہلے کارن حرمت
ہن لوکاں ایہ بیماری چاہیے اللہ حکم لگایا
بھی وچ نجس خمر حرام اجماعوں نفع حرام اٹھاون
جے ڈگی بوند خمر دی کھوہ وچ کہیا علماء ہر لسانے
ہیں اوس سارے تے چڑھ ہر گز پاک نہ ہوں الاواں
تے اوس جاگاہ اُگے ہیں نا اوہ گھاہ دیاں جھوناں
ایہ نقل مدارک اتے روفی اندر صاف وساوے
بھی لکھوی ہے پلید اجماعوں وچ خلاصے نالے
جو پاک حلال ہے سو کافر خاص خمر دے نائیں
جو نبی کہیا وچ چیز حرام نہ رکھیاں رب نہ شفائیں
ہیں کراں وو اشرابوں حضرت نبی جواب سنائے
بھی کرن وو اخمر دے تہاکیں خاص حرام اِہمائی
پھر اختلاف خمر دے ماہیت وچ علماء وانداہ
ایہ نجس حرام اجماعوں وا جو جانے کافر ہووے
جو ہور شراباں ہیں اوہ حرمت پاون نال سکردے
شافعی کہن جو مستی لیاوے اوہ نا خمر گنیوے
کو پیا سوں قدر لگے تا جائز ہووے جے اسحالت
ذاتی تری ہووے جس اندر نجس حرام اہمائی
مایہ چیزاں خشک مباح جے اندک میلن نال اوہ ٹبر
جے کان لذت عیاشی سمجھ حرام دکھا ہیں
تے اکثر اہل علم فرماون سبھ حرام شراباں
تے میسر جوا ہر ہر قسماں حرمت ہر انواعیں

رجس من عمل الشیطان جویں خود حکم کیا رحمانے
نہ حرمت اس احترام کارن ہے بلکہ کارن نجاست
نال نجس تاکید اجہوں خازن وچ فرمایا
جابر کنوں بخاری مسلم نقل حدیث لیاون
پھر اسنوں ہور بناون اوقہ مسارہ کلن آولے
تے وچہ دریا جے ڈگے قطرہ کنوں شراب کداہاں
خیال کرو کسقدر نجاست وچہ شراب عیساناں
جویں بعول کہتے خنزیر تویں ایہ خمر پلید نہ بھاوے
مفسر سارے نجس الاون نال اتفاق جوالے
نہ جائز ورتن وچہ دوائیں چیز حرام کتھائیں
سعید خدری کہے پچھیوم پاسوں حضرت نبی عطائیں
دوائیں ہے خمر اوہ بلکہ رنج بیماری آئے
لا استشفاء بالمحرم حرام ایہ ویکھ ہدایہ بھائی
انگور نچوڑ دا اشرا ابہر جویں اگ سخت ہو جاندا
ہا بنجہ عقیدے پتیاں فاسق وجب حد اوس آوی
نہ ہک دو قطرے پتیاں حد محلل کفر نہ جردی
مظہر ہو چہ دلایل سارے اوس چ نظر کچیوے
جتنے پتیاں جان نجس جویں خوک روا ہکے ساعت
جے ذاتی تری نہیں جویں پوست ہوا افیم ملائی
جویں چار دوائیں ہور اتے ٹک ووڈا پوست نائیں
ایہ جد اگ نشہ نہ دیون تد لگ حد نہ واجب نائیں
جو اہل ایمان انہاں پاس نجاندے ڈھونڈ نہ راہ ثواباں
نرد اتے شطرنج جوے تھیں شاہ علی فرمائیں

تے جت ہار رہووے جس شے وچ اوہ بھی میسر آوے
کھیڈے جو شطرنج اوسنوں ملعون نبی فرمایا
حضرت ابو حنیفہ مطلق کہیا حرام استائیں
ابو ہریرے ڈٹھا شخص ہک مگر کبوتر لگا
جو کھیڈے نرد اوس ہتھ اپنے وچ لہو خنزیر لبیڑے
لگ مینڈھے ہور ٹیرے کل حیوان لڑاون
ہک شرطاں نال وحوش لڑاون ویکھن جنگ حیواناں
ہک احمق کس لنگوٹے لڑدے احمق ویکھن ہار دیو
ہک وقت گیا ہک مال گوایا لعنت ال خرد دی
تے ابو امامہ کہے فرمایا سید جن انساناں
بھی آیم کارن اہل جہاناں رحمت راہ صوابی
تے مزامیر اندی حق بھی ہویم امر الٰہی
تے ایویں حکم کیتا رب مینوں توڑیاں مرواراں
تے قسم کیتی رب جو کوئی بندہ پیسی گھٹ خمر دا
جو میں تھیں ڈر اوس چھوڑے پیسے حوض جنت دے پیالا

تا جو کوڈیاں کھیڈن لڑکے اوہ بھی نال رلاوے
تے ویکھن اسول ایسطرح جویں گوشت خوک کھایا
شافعی کہے مباح لاکن اوس جو کیتا اسد ائیں
فرمایا شیطان دے پچھے پیا شیطان اچکا
نرداں کھیڈن وچہ جمہوروں حرمت صاف لکھیڑے
ایہ فعل حرام تمامی ہووے مومن دل تے لاون
ایہ ہک جوا اک فعل حرام ہن ماروگے شیطان
الناظر والمنظور دوہاں تے لعنت حضرت پاہندے
جو کھیڈاں منع شریعت وچہ اوہ کل حرام پلیدی
جو مینوں رب اوٹھایا رحمت کارن اہل جہاناں
تے حکم کیتا رب مینوں بھن اوزار سرود تراہی
جو توڑ گواون کل غنا ئین بدکہ توتاں وا ہی
تے ہویا حکم صلیباں توڑن بھی کل رسم اشرار لی
بس اوسے قدر پواون اسنوں درخ پیپ قہر دا
ایہ وچہ مشکوٰۃ حدیث عمل کرن بندے رحمانی

وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ ۗ قُلِ الْعَفْوَ ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ

اور سوال کرتے ہیں تجکو کیا خرچ کریں۔ کہہ زیادہ حاجت سے اسیطرح بیان کرتا ہے اللہ واسطے تمہارے نشانیاں تو کہ تم فکر کرو

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۗ بیچ دنیا اور آخرت کے

پچھن کیا اندہ خرچن کہہ جو حاجت تھیں ودہ پایو
دنیا لذتاں فانی ساریاں عقبے والیاں باقی
جو کتنا خرچ کچھوے پانوں تا ایہ آیت آئی
تے مظہر وچہ معنا تنبل ہور ثعلبی عرض سنائے
فرکتنا خرچ سٹے کرئیے کتنا راہ خدا دے
جو ہمیں خرچ کیتا وچہ دنیا آیا ایتھے کم تاں ہاں

بیان کرے رب آیتاں ایویں تاتسیں فکر دوڑایو
نال عمر دجموع دی پچھیا ہاں شاہ رسل الثقلین
تجہ اہل عیال ہو خرچ جو پچھیا جیہا ہوو راہ الٰہی
اساں خرچ غلاماں سر تے اسے محبوب الٰہی
تا حکم ہویا ایہو دیوو مینوں ضرورت دنیا دے
جو بچے آوسی کم خرچ ہو پوسی رب دی راہاں

ابن عباس کہیا اوہ عفو جو و دھیا اہل عیال توں
ہک کہن نہ بخل اسراف جد یوچہ اوہا عفو گنیوی
یعنے اتنا خرچ نہ کرن جو خود مفلس ہوجاوے
یعنے کر کے خرچ رہے اوہ فر بھی وچہ غناوے
کسے پاک نبی نوں پچھیا میری پاس دینار ایہا ای
اس آکھیا ہک ہور آہی فرمایا دیوہ تیرا ای
جاں جو ہاں دسوئس فرمایاہن تینوں ہو مختاری
ایہہ دنیا فانی کجھ دن کا ہن اوڑک اتھوں جانا ای
ایہہ دنیا ہے مردار تے اُسدے طالب کتے متا
تاگھٹ پانی وارث دیندا دنیا وچہ کفاراں
دنیا اوہ جو یاد آکہوں غافل کر دکھلاوے
ہکدن کڑی وچھا کرستے پاک حبیب الٰہی
ابن مسعود کہیا یا حضرت جے ساہوں فرماؤ
نبی کہیا ناہ دنیا چاہاں میں اس کان آیا
جیہا لوہیں دم اسوار لوے کجھ ٹھڈا فیر شاباں
دنیا نبی حرام بتائی اوپر اہل قیامت
جو مرد خدا دے عقبے دنیا ہس حرام تنہاں نوں
دنیا وے عقبے محابیا عاشق است

کہے طاؤس آسانی جسو چہ وقت خرچ اسوالوں
ہک آکھن عفو جو نال غنادے کرنا خرچ ہمیشہ
بہتر صدقہ ظہر غنا تھیں شاہ رسل فرماوے
ایہ زہری کنوں بخاری مسلم وچہ حدیث افادی
فرمایا وجان اہنی تے خرچ کرن چنگیائی
اوس ہور کہیا فرمایا دیہن جو تھا خدمتگاراں
ایہ مظہر وچہ حدیثاں نالے وچہ معالم کاری
توں خرچ اگاماں دا کر پیارا جیسے ت تکاناں
جے قدر ہوندا کجھ اس دنیا دا مچھر دے پر جتنا
ایہ گندی نجس کمال تدے رب دتی ہے مردار
جستھیں رب بھلے اوہ فتنہ مال اولاد جو آوے
تے نقش کڑھی دے جسے تے سبہ ظاہر ہوئے بھائی
کر بیٹے تیار فراش سونے دے وچ بیٹھ وچھاؤ
دنیا رہن مثال اجیہی رہ وچہ رکھ واسا یا
اتنے ٹھہرن کارن فر کیوں جمع کریں اسباباں
تے دنیا داراں اوپر قیامت ہے حرام صراحت
ایہ وچ حسینی ملاں صاحب لکھدے ایس بیان نوں
میل ایشاں کے بہ عاشق لایق است

وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْيَتَٰمَىٰ ۖ قُلْ إِصْلَاحٌ لَّهُمْ خَيْرٌ ۖ وَإِن تُخَالِطُوهُمْ فَإِخْوَٰنُكُمْ

اور سوال کرتے ہیں تجھکو یتیموں سے کہ سنوارنا واسطے انکے بہتر ہے۔ اور اگر ملا لو انکو تم پس بھائی ہیں تمہارے

وَٱللَّهُ يَعْلَمُ ٱلْمُفْسِدَ مِنَ ٱلْمُصْلِحِ ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَأَعْنَتَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

اور اللہ تعالیٰ جانتا ہے مفسدوں کو سنوارنے والے سے اور اگر چاہتا اللہ محنت میں ڈالتا تم کو بیشک اللہ غالب ہے حکمت والا

تے پچھن تینوں کنوں یتیماں کہ بہتر بھلیائی
تے جلنے رب بگاڑن والے کنوں سوارن والے
ہے اللہ غالب تادیچے اوہ چاہے دکھیائی
جاں اِلّ یتیم دی حرمت والیاں آئیاں رب بتیں آئیاں
آتا وانہ ہڑنے مال یتیموں دور ہٹا سے

جے مال اہناں خود نال رلاویں تاں ڈے بھائی
تے جے چاہے رب تنگ کیے تہاں سختی اندر والے
پر رب تنگ غم دے تکلیفاں توڑاں دوہاں گیائی
تا مال یتیماں جدا کیتے خود مالوں ڈر کر بھایاں
تا جو طعام اونہاں دا بچیا تاکوئی ہرگز کھاتے۔

جاں ڈاڈھے تنگ ہوئے تاں آئے پچھن شاہ رسل تھیں ﷺ
جو جدا کرن مقصود نہ مالاں ہے مقصود بھلائی
ڈنگر مال مکاناں اپنیاں وچہ شراکت پاؤ
اوہ بھائی ہین تساڈے بھایاں نال رکھو ورتارے
رب جانے جد لوچہ خیانت نال شراکت ہووے

تاں ایہہ آیت نازل کیتی اللہ جل جلالہ کرم فضل تھیں
وچہ کھاون پیون رہنے بہنے کرن شراکت آہی
لے نیت نیک رکھو وچہ اللہ دے راہ انصافاں جاؤ
نال صلاح رضائیں نال اوہناں ہک دوجے وچہ جائے
جو ناحق کھاوے تے رب جانے جیہڑا اہل صلاح ول

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتّٰى يُؤْمِنَّ ۚ وَلَاَمَةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَّلَوْ اَعْجَبَتْكُمْ ۚ
اور مت نکاح کرو شرک کرنے والیوں کو یہاں تک کہ ایمان لاویں اور لونڈی ایمان والی بہتر ہے شرک کرنیوالی سے اگرچہ خوش لگے تم کو

نہ مشرک زناں نکاح جد لگ ناہ ایمان لیاون
اس شان نزول ابو مرثد نوں ول کعبے نبی دوڑائے
جاں مکے پوہنچیا زن سوہنی ہک نام عناق سدایا
ملی آئی مرثد پاس نہ پرا وہ تکیا مرور بانہ
زن آکھیا کس گلوں میری طرف نہ نظر اٹھاویں
پھر کہیا عناق نکاح کریں توں تاں مرثد فرمایا
جاں گیا حضور نبی ﷺ دے سارا قصہ کھول سنائے
اس آیت نال حرام ہوئی زن مشرک اہل ایماناں
زن اہل کتاب روا تے نصوں ثابت شرک نہ ہاندا
ہک کہن جو کافر نال نبی دے مشرک اوہ سداون

تے لونڈی مومنہ بہتر اس تھیں توڑی او تساں بھائی
تاں بعضے اہل ایمان اوتھوں لے آوے کدھ سوہاندی
وچہ حالت کفر یارانہ سی اوس مرثد نال لگایا
اس سنیا مرثد آیا زن دل ہلیا عشق پرانا
مرثد کہیا زنا حرام نہ میتھوں مطلب پاویں
میں عقد کرانگا وچہ مدینے جے حضرت سمجھایا
تاں ایہہ آیت نازل ہوئی خازن وچہ فرمائے
تے مشرک مرد نکاح حرام زناں جو مسلماناں
پر آیت سورۃ مائدہ والی کرے جواز تہاندا
جو رب نوں واحد جانن پر ناہ شاہ رسل ﷺ دا ال

وَلَا تُنْكِحُوا الْمُشْرِكِيْنَ حَتّٰى يُؤْمِنُوْا ۚ وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَّلَوْ اَعْجَبَكُمْ ۚ
اور مت نکاح کرو شرک کرنے والوں سے یہاں تک کہ ایمان لاویں اور غلام ایمان والا بہتر ہے شرک کرنیوالے سے اور اگرچہ
اُولٰٓئِكَ يَدْعُوْنَ اِلَى النَّارِ ۖ وَاللّٰهُ يَدْعُوْٓا اِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِاِذْنِهٖ ۚ وَيُبَيِّنُ اٰيٰتِهٖ
خوش لگے تم کو یہ لوگ بلاتے ہیں طرف آگ کی اور اللہ بلاتا ہے طرف بہشت کی اور بخشش کی ساتھ حکم اپنے کے اور بیان کرتا ہے آیتیں اپنی
لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُوْنَ ۔ واسطے لوگوں کے تو کہ وہ نصیحت پکڑیں

[illegible] خازن [illegible]

نہ مشرک مرداں نال نکاحو اہل ایمان زنانوں ہے
تے لونڈا مومن بہتر ہووے حر مشرک دے نالوں
ایہہ لوک بلاون دوزخ دیول پاون راہ کفر دے
رب ظاہر کرے نشانیاں اپنیاں کارن آدمیاں دے
عبداللہ ابن رواحہ رضی اللہ عنہ دے حق ہے ایہہ آیت آہی
فرد لوچہ ڈریا پاس نبی دے صلی اللہ علیہ وسلم آکر عرض گذاری
عبداللہ کہے نماز پڑھے اتے روزے ماہ رمضانی
تاشاہ رسل فرمایا ایہہ زن مومن خوب سوہاندی
تا بعضے مومن کہن لونڈی دے نال نکاح کیتا
تارب فرمایا زن مشرک تھیں مومنہ بہتر آہی
جس عورت نیک دتی رب دین نصف وچہ پایئی اوس
نہ مشرک جدا الگ چھوڑ مشرکنوں ہوون اہل ایمانو
تساں بھاویں مشرک خوش آون وچہ نظراں زیبا نالو
تے رب بلاوے جنت بخشش ول تساں نال امر دے
تا اوہ لوک نصیحت پکڑن چھوڑن راہ برے بندے
آب لونڈی سیاہ رنگ آیوس کروات اوس مار کٹائی
تاشاہ رسل نے لونڈی حالت پچھی او ستھیں ساری
برحق تساں رسول منے معبود خدانوں جانے
تا کر آزاد عبداللہ اوہ زن وچہ نکاح لیاندی
تا مشرک زناں ولے سی اکثر لوکاں رغبت ہیتا
ایہہ خازن دیوچہ محی السنۃ صوفی بھرے گواہی
جس عورت بری ملے تد دوزخ دنیا وچہ بنایوس

وَيَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ الْمَحِيْضِ ۖ قُلْ هُوَ اَذًى ۙ فَاعْتَزِلُوا النِّسَاۗءَ فِي الْمَحِيْضِ ۙ وَلَا تَقْرَبُوْهُنَّ
اور سوال کرتے ہیں تجکو حیض سے کہہ کہ وہ ناپاک ہے پس کنارہ کرو عورتوں سے بیچ حیض کے اور مت نزدیک جاؤ
حَتّٰى يَطْهُرْنَ ۚ
ٹھیکانا تک کہ پاک ہوں

سوال کرن تدہ حیض کنوں کیہ ہے اوہ زناں نجاست
محیض ہے مصدر میمی تے ایہہ اجع ہے ول حیضے
وچہ حالت حیض یہود زناں نوں گھر توں باہر کریندے
نا کھاون پیون نال زناں نا کٹھے گھر وچہ رہندے
نہ وطی کرو نہ باہر نکالو گھروں زناں ندتیاں ہیں
ایہہ ابو حنیفہ قول ہے دوئیں صاحب ایہہ فرماندے
اصنعوا کل شیٔ الا النکاح بن وطی واسطے پاوے
جے بعد وہاں زن پاک ہووے تا اوسیوقت دوائی
حیض ہووے اوہ خون جو رحموں زن بالغ دیوے آوے
وطی نہ کرو زناں نوں تا جو حیضوں لین طہارت
مبتدا حیض اذی اوس خبر جو ہووے نجس غلیظے
نصارٰے کرو اُلٹ یہوداں زوروں وطی کریندے
تا رب صاحب ایہہ اہ میانہ بندیاں نوں فرماندے
بلکہ جو ناف زانو تھیں باہر او ن ہتھ مباحیں
جو باہجوں وطی مخالطت جائز سند حدیثوں پاندے
دس کھٹے بند حیض ہے ہویا قدر غسل ڈھل آوے
نہ قدر غسل دے ڈھل اتھ لازم اوتھے لازم آہی
جے تناں تھیں گھٹ وہ وساں تھیں پرا اوہ ہو جن سیدو

[illegible]

نہ حائض روا اجماع نہ صوم صلوٰۃ نہ پڑھن قرآنوں — نہ مسجد وڑن نہ گرد کعبے دے روا طواف تنہانوں

تے حائض روا اجماع نہ صوم صلوٰۃ نہ پڑھن قرآنوں — نہ مسجد وڑن نہ گرد کعبے دے روا طواف تنہانوں

تے حائض ناہیں قضا نمازاں روزے قضا بتاوے — ایہو حکم نفاس والیاں جنبی حکم ترائے

نہ کرے طواف نہ پڑھے قرآن نہ مسجد قدم ٹکاوے — ایہہ کرنے کم حرام انہاں نوں سند حدیثوں آوے

تے ورتن نال انہاندے جائز نال حدیث حوالے — جو ہک بھانڈیوچ غسل کیتا رل عائشہ حضرت نالے

کہن نبی اعتکاف اندے ہیں سر ور وادھوندی — مسجد تھیں سر میں ول کڈھ دی تے میں حائض ہوندی

بھی عائشہ کہے میں پانی پی کے حضرت نوں پکڑایا — جتھے منہ لا پیتا سی میں حضرت بھی اوتھے لایا

حائض وطی حرام اجماعوں کافر حل جو جانے — جے باہجہ عقیدت کیتے تا فاسق استغفاراں آنے

ہک کہن کفارت واجب اسنوں ہک دینار برابر — جے گاڑھا خون ہووے تے لہو زردوں نصف ادا کر

ایہہ خازن مظہر بوچہ حدیثاں جھہ خلاصیوں پیاری — بھی احمدی وچہ تے وچہ معالم بغوی سب نتارے

فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

پس جب نہا لیں پس جاؤ انکے پاس اوس جگہہ سے کہ حکم کیا تمکو اللہ نے بتحقیق اللہ دوست رکھتا ہے توبہ کرنے والوں کو اور دوست رکھتا ہے پاکی کرنیوالوں کو

جاں پاک ہوون پھر وطی کرو انہاں حکم خدا جس سوں — دوست رکھدا رب انہاں جو توبہ کرن گناہوں

تے دوست رکھدا پاکی کرنیوالیاں نوں سبھائیں — من حیث امرکم اللہ وطی کرن ہے اگلے راہیں

رافضیاں مردوداں وار داس آیت وچکارے — اوہ پچھلے راہوں وطی کریندے جائز کرنا مارے

نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّىٰ شِئْتُمْ ۖ وَقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ ۗ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

بی بیاں تمہاری کھیتیاں ہیں واسطے تمہارے پس جاؤ کھیت اپنے کو جسطرح چاہو تم اور آگے بھیجو واسطے اپنا نوں
اپنی کے اور جانو نہ کہ تم ملنے والے ہو اس سے اور خوشخبری دو مومنوں کو

زناں تساڈیاں کھیت تساڈے کھیتی اپنے آؤ — جتھوں چاہیئے اگے کر چنگے عمل پہنچاؤ

تے ڈرو اللہ تھیں تے تسیں جانو ملسو خدا نوں — تے خوشخبری ایماناں والیاں پیاریاں دیہہ سناؤں

حرث دا معنے جگہ زراعت جس وچہ کھیت اگیوے — جس راہ بچہ باہر آوے نام اوس کھیت سدیوے

انی شئتم جس بہت چاہو اس بہت کھیتی جاؤ — بیٹھا اٹھا لیٹا جیوں چاہو الٹ پلٹ کم لاؤ

انے معنے کیف اسیجا جس طوروں تسیں آؤ — نہ من این یعنے جس راہوں چاہو تا کرا ہو

دبروں وطی حرام زناں نوں شاہ رسل فرمایا — جو کرے وطی زن راہ پچھلے اوہ لعنت دے در آیا

رب کھیتی لفظ کہیا سو کھیتی جمدی اگلے راہ نوں — نہ پچھلا راہ کھیتی نوں شامل اس راہ بیج فنا ہوں

ولاد جماع تھیں پیدا ہوندی نال لوطت ناہیں
تعمیم مکان نہ استھیں ثابت یا کہ تعمیم طرفدی
تے رافضیاں گمراہاں اتھے تعمیم مکان لگائی
یضل بہ کثیرا ویہدی بہ کثیرا اللہ سچ فرمایا
وقدموا لانفسکم اگاہاں گھلو نیک اعمالاں
وچ خازن کنوں بخاری مسلم ابن عباس رضی اللہ عنہ روایت
جو ایس جماعوں طفل جمے تس شیطوں ضرر نہ ہوئی
یا قدموا دا معنے طلب کرن اولاد بتاون
ترن عمل نت جاری ہک جو صدقہ راہ خدا دے
تریجا نیک اولاد جو کردی ماپیاں حق دعائیں
نبی نبی کہیا تن بیت مرن جس آتش اوس ساڑے

کھیت او ہو جو ہیوا وگا وے ناہ جسو چ فنا ہیں
جو مذہب اہل سنت وا بیشک او ہو بات شرف دے
یعنے اگوں پچھوں بھی اساں کہن اجازت آئی
بھیتیاں نال قرآن ہدایت بھیتیاں رلہ کھڑایا
یا کہن مراد دعا بسم ہے وقت جماع ہر حالاں
بھی آکھیا جو وقت جماع ایہ پڑھے دعا ہدایت
بسم اللہ کنوں رزقنا تیک جو جانشے وچہ دسیو
جو نبی کہیا جد بندہ مرو اعمل او سدے کھٹ جاون
دو جا علم کھنڈایا جسنے دے تے خلق اف دے
ایہ مظہر یہ بوجہ ذکر لیا یا قاضی اہل اصلاحیں
ایہ مظہر بوجہ بخاری ہور مسلم کنوں نثارے

وَلَا تَجْعَلُوا اللّٰهَ عُرْضَةً لِاَيْمَانِكُمْ اَنْ تَبَرُّوْا وَتَتَّقُوْا وَتُصْلِحُوْا بَيْنَ النَّاسِ ۭ وَاللّٰهُ
اور مت کرو اللہ کو نشانہ واسطے قسموں اپنی کے یہ کہ بھلائی کرو اور پرہیزگاری کرو اور صلح کرو درمیان لوگوں کے
سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ۝ اور اللہ سننے والا جاننے والا ہے

نہ کرو نشانہ قسماں اپنیاں کارن نام الٰہی
اللہ سنو او نا بھیو دل قسم اٹھاون والے
بھلا یہ
بیر بیٹا نعمان آہا جنویا عبد اللہ دا
جو گھر بھنوئے ڈراں نہ بولاں صلح نہ کراواں
تاں ایہ آیت رب گھلی قسماں نہیں بناؤنا ہیں نہ
تے مظہر بوجہ ایہ ابو بکر حق قسم جدوں اوسہوائی

ایہ جو نیکی کرو تے تقوے لوکاں نوں چہ اصلاحی
ایہ حق عبد اللہ ابن رواحہ یار نبی متوالے
تس بھین بھنوئی وچ کجھ جھگڑا قسم کیتی اس دا اللہ
جے او سنوں کہن صلح کرا کے کیتم قسم تباداں
جو نیکی تقوے صلح کرن قسمیں ہٹکے رہو تداہیں
جو سطح نوں کجھ چیز نہ دیاں عتاب ہویس تد بھائی

[illegible]

جو گل ایسی تے قسم کرے جس توڑن بہتر ہووے
جاں ایہ آیت سنی عبد اللہ حمت بہت لیا یا
جبیر بن مطعم دس ہزار دینار تے قسم پچائی
تے قسماں بہتیاں بے اعتبار بناون بندے تائیں
ایہہ قسم سچی دا حال تے جھڑے کھاون کوڑ سوگنداں
ملنا عادت ہر ہر گلے کھاندے قسم خدا دی جل جلالہ
تے عرضہ معنے چیز جو ٹھلے اگے چیز جو آوے

نا توڑے قسم کفارہ دیوے مظہری ذرہ دوی
دلدار وٹ کیتا سب لا بنی شفقت اندر آیا
عشعش بن قیس کہیا میں اپر ستر ہزار نہ کھای
سگ گھسا نا وچہ رزق دے ہووسن نالے خواہ ہئی
دو دو آئیں قسماں بیاوں شکلاں دانشمنداں
ایہہ بد عادت وچہ خلق دے پھیلی نال آزادی
یعنی نیکی تقوے تھیں کوئی قسم جو ٹھل بناوے

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ بِاللَّغْوِ فِيٓ اَيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ يُّؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوْبُكُمْ
نہیں پکڑتا تمکو اللہ ساتھ قصد کے بیچ قسموں تمہاری کے ولیکن پکڑتا ہے تمکو ساتھ اوسچیز کے کہ کماتے ہیں دل تمہارے
وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ حَلِيْمٌ اور اللہ بخشنے والا تحمل والا ہے۔

تے پکڑے ناہ تسانوں اندر قسماں لغو الٰہی جل جلالہ
تے اللہ بخشنہار گناہاں بہت تحمل والا
وچہ کشاف نہ قسم لغو تھیں تساں عذاب الٰہی جل جلالہ
کہیا امام اعظم اوہ لغو جو نال گمان سچائی
تے شافعی رحمۃ اللہ علیہ کہے بن قصد قسم جو ہوئے نال زبان جاری
تے ہر حالت رحمۃ اللہ علیہ وچہ اندر لغو کفارت پوندے ناہیں
اوہ حانث ہووے پوے کفارت نال اتفاق سنائیں
اس نام غموس گناہ کبیرہ استغفار بیکارے
تے غیر اللہ دے قسم نجائز ہر گز اہل ایماناں
جو کہے جھوٹے قسم لوکاں دے موہے مال دیچ

پر پکڑ کرے جو دلاں تساڈیاں کیتی کسب کمائی
معنے لغو بیہودہ سخن تے بے اعتبار مقالا
تک آکھن نہیں کفارت اندر قسم لغو دی بھائی
کیتی قسم پچھوں اوہ معلم ہوی کوڑ تباہی
وچہ ہر گل آکھے واللہ باللہ کرساں ایہ کم کاری
جے کرکے قصد اٹھائے قسم تے الٹ کری تس تائیں
جے گذری گل دی قسم کرے اتے جا جھوٹ اٹھائی
حنفی کہن کفارت ناہ اس شافعی لا وہنار ہی
مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللّٰهِ فَقَدْ اَشْرَكَ دیا سید جن انساناں
جنت اس حرام تے ہووس دوزخ ٹکانی

اَلَّذِیْنَ یُؤْلُوْنَ مِنْ نِّسَآئِهِمْ تَرَبُّصُ اَرْبَعَةِ اَشْهُرٍ فَاِنْ فَآءُوْ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ

واسطے اُن لوگوں کے کہ قسمیں کھاتے ہیں عورتوں اپنی سے انتظار کرنا ہے چار مہینہ پس اگر پھر آویں پس تحقیق اللہ بخشنے

وَاِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَاِنَّ اللّٰهَ سَمِیْعٌ عَلِیْمٌ

(ترجمہ) مہربان ہے اور اگر قصد کریں طلاق کا پس تحقیق اللہ سننے والا جاننے والا ہے

جو کھادل قسم زناں تھیں وطیوں ٹھہرن چار مہینے
جے نیت کرن طلاق تاں اللہ بیشک شنوا و انا ہے
ابن مسعود قرارت فاؤ یعنے پس ماہ چارے
قرارت ابوحنیفہ والی ایہہ مشہور ایہا ای
ہیں اتے مدت وطی نکر ساں پھر جے زن آوے
تاں ہوئے طلاق بائن زن تاں ہیں آپے باہجھ سنائے
تاں حد لگ ناہ کفارہ دیسی اتر قسم دا باقی
تے شافعیؒ کہن طلاق نہ ہوسی گذر دیاں ماہ چارے
جے قدرت وطی نہ رکھے موہنہ تھیں کرے اقرار جماعہ
نہ وطی کرے ماہ کہے طلاق نہ راجع ہووے سو
ایہہ عبداللہ ابن عباس اتے عبداللہ بن مسعود دوں

پس رب غفور رحیم مڑن جے پھر دل اوس زمینے
موہنہ دی بات سنے لتے دلدی جانہار سیانا
نہ رجوع اتے ایلا وچہ انہاں بعد طلاق اظہارے
ایلاء کہن جو چار مہینے مرد سوگند اُٹھائی
تاں بھرے کفارت جے اُس مدت وچہ نیڑے جاوے
تے اترا ایلا کجھ نہ رہے نہ مگراں قسم دا اثم جے چاہئے
تے چار مہینے تھیں گھٹ اندر نہیں ایلا اتفاقی
پر نال حکم قاضی دے ہوسی احمدی وچہ ستارے
اسو چ اوس طلاق نہ ہوسی مسئلہ صاف شمرعدا
تاں بائن ہوئے طلاق اوس آپے زن تھیں مرد جدا اوں
سفیان ثوری تے ابوحنیفہ اُسول اہل سعود دوں

وَالْمُطَلَّقٰتُ یَتَرَبَّصْنَ بِاَنْفُسِهِنَّ ثَلٰثَةَ قُرُوْٓءٍ وَلَا یَحِلُّ لَهُنَّ اَنْ یَّكْتُمْنَ

اور طلاق والیاں انتظار کریں ساتھ جان اپنی کے تین حیض تلک اور نہیں حلال واسطے انکے یہ کہ چھپا دیں

مَا خَلَقَ اللّٰهُ فِیْٓ اَرْحَامِهِنَّ اِنْ كُنَّ یُؤْمِنَّ بِاللّٰهِ وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ

جو کچھ پیدا کیا ہے اللہ نے بیچ رحموں انکے کے اگر ہیں ایمان لائیں ساتھ اللہ کے اور دن پچھلے کے

مطلقہ زناں ترسے حیضاں تا خصلن خود نفسانوں
ایہہ جو اوس چھپاون جے ہن مومن نال الٰہی
تدبرے کہیا فقہا سرداراں وچہ امور زناں دے
تربص معنے کرن توقف ڈھل کرن کسے کم تھیں

جو رحماں وچہ زناں رب خلقیا نہیں حلال تہانوں
تے نال دہاڑے آخر بھی جے انہاں ایمان ایہا ای
چاہیے کرن کفایت اوپر قول تے سخن انہاندے
قرء معنے حیض تے پاکی دوویں اہل علم تھیں

قروء تے حیض مراد اہین اتھے حنفی آکھن خاص
تے مالک شافعی ابن عمر تے زید ہور عائشہ ہاں ہی
جے حمل و الیدا خصم مرے یا نال طلاق جدائی
ہجاویں خصم دخول کیتا اس ہجاویں کیتا ناہیں
جے جدا ہوئی زن صرف طلاقوں وطی نہ کیتی شوہر
جے بعد دخول مطلقہ ہوئی تے اوہ حائض آہی
جس حیض نہ آوے نابالغ یا زن بڈھی ہے کائی
جس شوہر مویا حمل نہ ہووس دس دن چار مہینے
زن معتدہ زینت چھوڑے گھر تھیں باہر نہ جاوے
رجعی نال نکاح نہ ٹٹے رجوع کرے جد چاہے
ترتیجا قسم مغلظہ نال نکاح ایہ جائز ناہیں

ہمی عمر علی تے ابن عباس ہور ابن مسعود اس پاسے
ایہ تن طہر بتاون اوپر سمہناں رب صفائی
اس عدت حمل ویاون تائیں نال قرآن گواہی
اوہ حیض والی زن بائن حیضوں حکم ایکو سبھ جائیں
اس زن عدت مول نہ کوئی وچ فقہ دے اظہر
تائن تن حیض اس عدت پوری ویکھ فقہ وچ جا ہی
تن تن او سدی عدت بعد دخول طلاق جو پائی
ایہ عدت حرہ لونڈی دی اس ادہ جیہاں کہنے
طلاق اہی تن قسم اک رجعی دوجی بائن آوی
بائن نال ہووے اوہ فاسد زن جدا ہو جاوے
کوئی خاوند ہور کرے اوہ چھوڑے وت نکاح اوس نال

وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَٰلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا

اور خاوند انکے بہت حقدار ہیں ساتھ پھیر لینے انکے بیچ اسکے اگر چاہیں صلح کرنا

تے بہت حقدار انہاندے خاوند موڑن وچ زناندے
طلاق رجعی دلوچہ رجوع جے خاوند زن دل آوے

اس وچ جے اوہ صلح صفائی چاہن نال انہاندے
کرے رجوع جو نیکی چاہے نا دتے نا دکھیاوے

وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

اور واسطے انکے ہے مانند اسکی جو اوپر انکے ہے ساتھ اچھی طرح کے اور واسطے مردوں کے اوپر انکے درجہ ہے اور اللہ غالب ہے حکمت والا

تے حق زنانداخصماں تے جویں خصماں حق زناں تے
تے اللہ غالب جسنوں چاہے چا مخدوم بنا دے
تے مرداں درجہ وده زناں تھیں قضا امامت مرداں
ہمی مرداں ورثہ دیت دونی ہتھ طلاق انہاندے
طلاق رجعی دے بعد رجوع اختیار کرن مرد انہوں

نال احسان تے مرد انہوں ہمی درجہ خاص تہناں تے
ایے جسنوں چاہے خادم کرد احکمت اسنوں بھاوی
ہمی مرداں عقل تدبیری درجہ وچہ گواہی فردا
ہمی زن اوتے زن کرنی کیتی ہے اختیار تہاندی
تے الرجال قوامون علے النساء حکم ہویا رحمانوں

جابر تھیں وچہ مسلم خطبہ پڑھیا ختم رسالت صلے اللہ علیہ وسلم
تسیں حق زناں دے ڈرد جو اوہ تساں پاس امانت سائیں
نہ اوہناں دے بہوکسے مرد جو ہووے ظاہر او پراوہناں دے
نہ اسنوں منہ لگندی تا رب ہووے حکم لگایا
تے روٹی کپڑا نال انصاف تساں پر حق زناں دا
ہے چنگا وچہ تساں اوہ شخص جو چنگا حق زناں دے
بھی نبی کہیا تا مارو اُنہاں کان قصور خطائیں
تے خازن وچہ پھر بغوی راہوں محی السنۃ لیایا
فرمایا جے دکھاویں آپ تا زن بھی نال کھوائیں
نبی کہیا جے سجدہ ہوندا جائز ہور کسے نوں
اسکارن جو حق خاوند دا زن تے رب ٹھرایا
پھر ام سلمہ تھیں مظہری اندر قاضی خبر لیائے
نبی کہیا جے مرد بلاوے بیوی اپنی تائیں
صلے اللہ علیہ وسلم
نا منہ نے تا رجیہڑی اوہ ناتس منہ پھٹکار آہا

وچہ حج وداع نے فرمایا سی شاہ رسل اس حالت صلے اللہ علیہ وسلم
حلال ہوئے تساں فرج اُنہاں دے کلمے ربدیوں آہیر
تے عرباں عادت زناں نہ کردیاں پردہ کنوں کساں دے
جے زناں بے پردہ ہون تا مارو نرمی نال ہٹایا
تے نال اجماع ایہہ واجب ہویا خازن وچہ فرماندا
میں کنوں تساں وڈے بہتر کارن اہل نبی فرماندے صلے اللہ علیہ وسلم
لونڈیاں نوں جو ہیں مارن ایسا قہر کما نا ہیں
کسے پچھیا شاہ رسل تھیں کیا حق زناں اساں پر آیا صلے اللہ علیہ وسلم
جاں پہنے آپ پہناویں انہوں کریں لڑائیاں نا ہیں
تا حکم دیندا زن تائیں کردے سجدہ خصم اپنے نوں
ایہہ قیس بن سعد ون مظہری وچہ قاضی خبر لیایا
جو زن موئی تس خاوند راضی جنت ڈیرا لاوے
تا آوے پاس خصم دے بہاویں اوپر تنور تدائیں
ایہہ بھی خازن اندر صوفی محی السنۃ لیایا

اَلطَّلَاقُ مَرَّتَانِ فَاِمْسَاكٌ بِمَعْرُوْفٍ اَوْ تَسْرِيْحٌ بِاِحْسَانٍ

طلاق دوبارہ ہے پس بند کر رکھنا ہے ساتھ اچھی طرح کے یا چھوڑنا ہے ساتھ نیکی کے

طلاق رجعی دوواراں پھر زن رکھن نال بھلائی
یعنی دو طلاقاں تائیں رجوع کرے جے چاہوے
وچہ عرب جہالت ویلے لوک طلاقاں دین تا منوں
اک عورت عائشہ پاس گئی جا اپنا حال سناوے رضی اللہ عنہا
پھر کرے رجوع تا حال تمام ایہہ سنیا نبی ہدایت صلے اللہ علیہ وسلم

یا نال بھلیائی چھوڑے اوسنوں یا تیجی قصد ربانی
ترجمہ کیہے طلاق تا عورت تھیوں مت گواوے
ان گنت طلاقاں وچہ پچھوں کر دی رجوع تہاں فل
جو خاوندمیہ ظالم تے طلاقاں دے جاوے
تا رب فرمایا رجعی ہے دو وار طلاق نہایت جل جلالہ

حسینی زاہدی بیضاوی تلویح وچہ ایہ توضیحاں
وچہ مظہری عروۃ کہے جو آہے دیندے لوک طلاقاں
جاں عدت گذری چاہے جلدی رجوع کرن زناں
تا ایہ آیت رب اُتاری دو تک رجعت آوے
صریح طلاق پوے بن نیت خازن وچ فرماون
بن لفظ صریح طلاق نہ پوندی مذہب ہو نعمانی
نے دو طلاق یا ترن یک لفظوں دین وچہ طہر دی
صد افسوس جو لکھوی ایہا اتنی بات لیایا
سن قاضی صاحب لکھدے ایسے ہے اجماع علماواں
اوہ نال اجماع لے جاون اسوچہ کسے خلاف نہ پایا
پھر لکھی حدیث جو اتھیں سند امامیہ پکڑیندے
وچہ دوہاں صحیحاں ابن عباسوں پچھیا بن صہبائے
خلافت وچہ صدیق تے وچہ دو سال خلافت عمر والے
تے ابن اسحاق تے عکرمہ ابن عباسوں کرن روایت
طلاقاں ترن بکوا ری دتیوس بیوی اپنی تائیں
نوں کویں طلاق دتی اوس آکھیا دتیوم ترن پیارے
طاؤس نے عکرمہ کہن جو زن نوں دیوے ترن طلاقاں
جو کہے ثلاثہ واقع ہوس تے زن مدخولہ
امامیہ نے بعضے حنبلی پکڑن ایہہ دلائل
عویمر لعان کیتی خود زن پھر آکھیوس بعد فراغت
پس ترن طلاقاں دتیوس اسنوں کارن خوب بچیائی
فاطمہ بن قیس نوں ترن طلاقاں خاوند اسدے پایاں
تے عبدالرحمن بن عوف بھی ایویں ترنے آکھیا آیاں
اسوچہ دلیل ہوون ترن واقع مگر گناہ اس آوے
دلائل اپنے مذہب دے ہن لکھے مظہری والا
کہے آثار بنی دے ہور اجماع اساں حجت آوے
ابن عمر نے تائیں سی بھی شاہ رسل فرمائے

موافق مذہب ابوحنیفہ شافعی ہور فقیہاں
کجھ حساب نہ رکھدے عرب ضرر رجوع کرن اتفاقاں
پھیر طلاق کہن اوڈاونویں کارن زن ایذائیں
جے کہے ترجی تاں بن دوجے خصم نہ اوہ گل بارے
طلاق دا معنے کوئی شے بدھی کھولن دور ہٹاون
فرقت تک سرحت لفظ الایاں نیت شرط پچھانی
ایہہ کم گناہ حرام تے بدعت شافعی جائز کردے
نے اگلی اصلی مطلب دا اس تے نہ مول پھرایا
جو ترن طلاق کہے زن تائیں یک لفظوں ہر تھاواں
مگر امامیہ گمراہاں ناہ ایہہ حکم سوچ پایا
نے بعضے حنبلی اقول نے جویں گمراہاں نوں وہندے
جو وقت نبی دے ترن طلاقاں گندی یک پچھانی
ترن طلاقاں دی یک گندے پھر کہیا اوس قرولیا
کہے ابن عباس رکانے جو وچہ یک مجلس یک ساعت
پھر بہت ہویا غمناک تا اوسنوں پچھیا سرور سائیں
وچہ یک مجلس پس نبی کہیا کر رجوع اوہ یک شمار دی
اوس کیتا الٹ سنت ترن لائق رجوع سنت قول اکہاں
تے غیر مدخولہ نوں یک واقع وچہ خبراں معقول لا
تے یک لفظوں ترن واقع ہوون شافعی اسدا قائل
ہن لعان کیتی زن جے بس ترن ہندر کہاں دسیں یا حضرت
نے ناہ انکار کیتا اُس اوپر شاہ رسل نے کائی ملا
نہ نفقہ نبی دوایا اوس نہ رہن دا گھر سایاں
تے حضرت امام حسن بھی زن نوں ترن طلاقاں پایاں
ایہہ مظہر ہو الاقاضی صاحب وچہ تفسیر بتاوے
پھر لکھوی کن کترایا جس تھیں چھوڑیا گل مقالا
پہلی نقل حدیثوں کردا پھر اجماع سمجھاوے
کہیا یدرہ رب کہیا اینج سنت والا راہ بھولا یا

سنت ایہہ ہر طہر اندر زن آکھ طلاق سنائیں
جاں پاک ہووے زن آکھ طلاق اوس نبی طہر فرمایا
جے ترے طلاق دیاں پھر رجوع کران کیہا جائز میتو
اوہ ترے طلاقاں واقع ہن ایہہ کم گناہ ہو جاندا
بیہقی کہے ضعیف تے ابن ہمام اوس ذکر بنیا
تے خبر جو ابن عباس گذشتہ اوہ منسوخ اہا بھائی
جو زن نوں کسے طلاق دتی ایہہ خبر طحاوی لیایا
تے جدا ہوئی تیرے زن تیتھوں بے تحقیق روز ہر
موطا وچہ ہک ابن عباس ہویا شخص حضوری
پس مینوں کیہا حکم تاں اسنوں ابن عباس بنایا
تے ترے طلاقاں پے جاون ڈھو اجماع سبھ دا ہے
بھی وچہ موطا ابن مسعودوں کسے سوال الایا
ابن مسعود کہیا زن تیری جدا ہوئی تدہ قولوں
اجماع صحابہ ثابت ایتھوں کہیا مظہر والی
تے عبدالرزاق بھی علقمہ راہوں ایویں آکھ سنایا
کہندا اک کم سو طلاق میں زن اپنی نوں پائی
وچہ ابوداؤد موطا مالک کنوں محمد لیایا
فرچاہیوس کراں نکاح زن تاں میں فتوی لین سدایا
پس ابن عباس تے ابوہریرہ پچھیا اسنوں آکھ
جد لگ خاوند کرے نہ دوجا تد لگ جائز ناہیں
تے کرے وکیع روایت شخص ہک پاس علی دے آیا
پس علی کہیا زن نال تساں دے تیتھوں وکھری ہوئی
نے وکیع معاویہ تھیں اوہ ابن یحییٰ تھیں لیایا

پس حکم ہویم زن رجوع کرن تے فرمایوس مینا ہیں
یا اوس اہل تھیں پھر پچھیوم حضرت نبی عطایا
کہیا دور ہوئی زن تیتھوں حل نہیں ہن تینوں
دارقطنی ایہہ کرے روایت مظہر وچہ فرماندا
جو بیہقی ثلث نقل کرے اوہ نا مقبول بنیدا
خود ابن عباس دا فتویٰ ایہہ منسوخ کریندا بھائی
ابن عباس کہیا اوس بندے رب دا جرم کمایا
جے ڈردوں کھلدا تیرے کارن راہ نجات نہ ظاہر
اس کہیا میں زن اپنی نوں ٹھیک طلاق کہی سو پوری
ترے اہناں تھیں بیہاں ہندیاں نال تمسخر آیا
فقیہ اصحاباں کنوں روایتاں اسوچ ہن اظہار
طلاقاں اٹھ کہیاں میں زن نوں حکم میتوں کیہا آیا
اوس کہیا سچ ایویں ہو رہی اگے آکھن قولوں
جو متفق ہوئے قول اصحاباں باہجہ خلاف مقابلے
جویں ابن مسعود کنوں ہک بندہ مسلہ پچھن آیا
تاں ابن مسعود کہیا ترے پیاں سرکشی باقی آئی
اوس آکھیا کسے طلاق دتی سو پہلی دخول بتایا
تے راوی آکھے میں بھی اوہدا دے عمل کمایا
انہاں آکھیا اساں نوں ڈٹھا کریں نکاح مڑ جا کے
ایویں وچ موطا مالک ابن عمر تھیں بھائی
جو کہے ہزار طلاق موہوں میں زن نوں عرض الایا
باقی زناں آہنیاں تے وڈا جھگڑیاں ہندیاں سولی
ہک شخص ہزار طلاق دتی پھر طرف عثمان سدایا

تا بن عفان کہیا زن تیری تساں نال جدائی
جد ٹھیک عبادہ دی زن نوں لفظ ہزار طلاق سنایا
زن تن طلاقاں نال جدا وچہ ربدی بے فرمانی
یعنی تساں تھیں گھٹ بہتریاں ہن ہزار طلاقاں
طحاوی کیہے انس تھیں جسنے گنھیاں تن الایاں
تے بن عمر خطابوں حضرت انس روایت لیائے
تے خبر جو ابن عباس والی ہن منکر پیش کریندے
یعنے کان تاکید اس اگے پچھے تن الایاں

تے عبد الرزاق عبادہ بن صامت تھیں لیا ہے بھائی
پھر تجھیوس بلکے شاہ رسل تھیں سن حضرت فرمائی
جو باقی سبھ اوہ ظلم تعدی خواہش وچہ نفسانی
اوہ چاہے اللہ بخشے چاہے کرے عذاب تعالیٰ
اوہ زن رواں ہووے ہر گز باہجھ حلالیوں بھائی
جس کہیاں تن بکر نوں وچے باہجھ حلال نہ آئی
قاضی صاحب اوسدی عبارہ ہیں تاویل لکھیندا
نیت کم طلاق تے وچیاں کان تن دلیلیاں

وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ

اور نہیں حلال واسطے تمہارے یہ کہ لے لو اوس چیز سے کہ دیا تم نے اونکو کچھ مگر یہ کہ ڈریں دونوں یہ کہ نہ قائم رکھیں حدیں اللہ کی

اللَّهِ ۖ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ ۗ

پس اگر ڈرو تم یہ کہ نہ قائم رکھیں حدیں اللہ کی پس نہیں گناہ اوپر اونکے بیچ اوس چیز کے کہ بدلا دیا ساتھ اسکے

تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا ۚ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ○

یہ ہیں حدیں اللہ کی پس مت گذرو ان سے اور جو کوئی گذرے اللہ کی حدوں سے پس وہی لوگ ظالم ہیں ۔

تے نہیں حلال تساں نوں اوہ جو موڑو اوہ سے کائی
پس جے خوف دوہاں ناہ حداں قائم رکھسن سائیں
جو ناہ قائم رکھ سکن گے حکم حدود خدائی
پھر نہیں گناہ زن مردے جو زن کجھ پھیر یاوے چھٹکارے
جو حداں ربدیاں لنگھن پس اوہ لوکی ظالم آئے
جو ثابت قیس دے بیٹے حق ایہ آیت نازل ہوئی
تے ثابت نال جمیلہ رکھدا الفت پیار سچا دال
نہ پیو کجھ دھی دی ثابت سے ہیر پاس نبیدی آئی
تا شاہ رسل ثابت سد پچھیا اوس کر قسم الایا
پھر زن تائیں بھی سد پچھیا ہن ڈردی سچ الاوے
نہ اوا ہووے حق اسدا میں تھیں گیا چھوڑ داس پاس
پس عورت باغ دتا تا ثابت یک طلاق اس دیندا
جو کنوں طلاق حلالاں ابغض ربنوں مول نہ بھاوے

جو خور نال تائیں تساں وتا دولت مال ایہ بھائی
پس جے ڈرو مسلمانوں حق عورت مرد کھیاں
ناہ زن وچہ اطاعت رہے نہ مرد اس حق ادائی
ایہ رب دے ہن احکام انہاں تھیں ٹروں نہ باہر وار
پھر وچہ معالم خازن اسدا شان نزول لیائے
زن ثابت نام جمیلہ اوسنوں دشمن رکھدی سولی
زن پیو نوں آکھیا ماریم خاوند کیتا سخن کوڑا اول
داغ بدن تے کوڑا مارن آن دکھائیس بھائی
جو اس بن وہ پیارا مینوں تیں تھیں ہو رنہ آیا
ایہ بیشک کرے محبت لیکن مینوں ناخوش آوے
ثابت کہیا جو باغ دتم زن موڑے باہجھ ہراسوں
تے ابن عمر تھیں ابو داؤد تے تھیں خازن لکھیندا
بھی کہیا جے طلب طلاق کرے زن بوجھ بہشت نہ پاوے

اس آیت وچہ حکم خلع کجے لیکے مال زناں تھیں ہو
اِلَّا اَنْ یَخَافَا اَنْ لَّا یُقِیْمَا حُدُوْدَ اللّٰہِ ہے اللہ حدا فرما
اتے جمہور علماؤں باجہ نشوز وں خلع ہویا نی
جمہور دلیل جو وچہ قرآن خدا صاحب فرمایا
یعنی چیز جو دیون خوشیوں زناں تسانڈے تائیں
تے خلع اندر وہ وہ تے مالوں پکڑن جائز آیا
تے خلع طلاق بائن ہے جاوے بعضے فسخ گو اہیا
خلع طلاق ایہی وچہ مذہب ابوحنیفہ ولے
وچ قول صحیحدے ابوحنیفہ نال اس ساتھ رلایا
پس خلع طلاق بنی ہر صورت مذہب اکثر مائی
تے جے زن دلوں شرارت روا نہ مہروں وہ پکڑ لوے
وچہ شرح مسلم دے بھی ایہ واضح کر سمجھایا
حدیث جو ابوداؤد تسانڈی پکو گندے آئے
تے چوہاں اماماں تھیں کہے ناہیں وہ حدیث قبولیا
اینویں وچہ مشکوۃ حدیث نقل مالک تھیں لیائے
امام محمد وچ موطا بھی اینویں فرماوے

دین طلاق رواجے بے اتفاقی خوف دوہاں تھیں
بن خوفوں نہیں مباح حدیثاں اسپر شاہد لیایا
اتے باہجوں غضب ولیکن وچہ اس فعل کراہت آئی
فَاِنْ طِبْنَ لَکُمْ عَنْ شَیْءٍ مِّنْہُ نَفْسًا فَکُلُوْہُ ھَنِیْٓـًٔا مَّرِیْٓـًٔا آیا
پس کھاؤ خوش ہضم اوس شے نوں بخشے اس راہیں
ایہ مذہب اکثر علما واندا بعض منع فرمایا
دلیل دوہاں دی خازن دے وچہ روشن نال صفایاں
اتے احمد فسخ کہے اتے شافعی دوہاں نول کجالے
خلاصے والے واضح کر کے مسئلہ لکھ سمجھایا
جے طرفوں مرد شرارت مہر چھوڑاون واز ناں نی
پر مکروہ اتے نصوں ایہ کراہت ناہ لبھوی
جو ہک لفظوں تن واقع ہوون نال اتفاق لیایا
اوہ خبر ایہی منسوخ عمل تس کرن حرام ہویا ہے
نہ عمل کیتا اصحاباں اسپر سند اجماع معقولی
تے وچہ لمعات اتے مرقاۃ محقق لکھدے ہاے
امام مالک تھیں لے وچہ حاشیہ عبدالحی الاوے

اخبرنا مالک اخبرنا الزہری عن محمد بن عبد الرحمن بن ثوبان عن محمد ابن ایاس بن بکیر قال طلق رجل امرأۃ ثلاثۃ قبل ان یدخل بہا ثم بدا لہ ان ینکحہا فجاء یستفتی فذہب معہ قال ابا ہریرۃ وابن عباس فقالا لا ننکحہا حتی تنکح زوجا غیرہ فقال انما کان طلاقی ایاہا واحدۃ قال ابن عباس ارسلت من یدک ما کان لک من فضل قال محمد وبہذا ناخذ وہو قول ابی حنیفۃ والعامۃ من فقہائنا لان طلقہا ثلثا جمیعا فوقعن علیہا جمیعا معا ولو فرقہن وقعت الاولی خاصۃ لانہا بانت بہا قبل ان یتکلم الثانیۃ ولا عدۃ علیہا فتقع علیہا الثانیۃ والثالثۃ مادامت فی العدۃ ص ۲۵۹ مطبع مصطفائی قولہ ارسلت تا فضل یعنی لو اقتصرت علی الواحدۃ والثنتین

والثنتین جملۃً واحدۃً مابقی لہ شیٔ وھو قول علی وعمر وابن عباس وابی ھریرۃ وبہ قال جمہور العلماء صفحہ ۴۵ مطبوعہ رحیمی لودیانہ

بے حضرت شاہ ولی اللہ اندر عقد الجید بیان ئے
با بچہ نکاح دو بھیدے جے کرئی عمل کرے ایہ جاری
نوے صفحہ محمدی مطبع لاہوری وچ پائیں
غیر مقلد بھی ہندے انہاں عالم خاص ربانی
نے مہراں کردیون نجدی بھولاں دے تائیں
اوہ کرن حرام اتے اولاداں جمن تنہاں حراموں
جے زور اسلام ہوندا تا ایڈ آزادی ہوندی ناہیں
ہن شور کیتا گمراہاں فرقیاں بہت ایس زمانے
اویں قرب ولادت حضرت آیا جہل زمانہ
صریح حرام حلال بناون خوف نکرن الٰہوں جل جلالہٗ
سن عارف نوری مرد حضوری صاحب صدق صبوری
انہاں ڈاہڈا واضح کرکے لکھیا فتوے کان نساری

جو رن طلاق نوالی پہلے خاوند موڑ دوائے
تس موہ کالا کر شہروں باہر کڈھیئے نال خواری
ایہہ شاہ ولی اللہ دہلی دا الافیض جد لاہر جائز
صفحہ ۵ حسن تے لکھنوی لکھدی صفت انہاں خود [illegible]
اوہ کرن نکاح جھٹ جاکے جاں کردے اونہاں دا عاجز
قیامت نوں معلوم ہوسی ہن زور نہیں اسلام نوں
تا مفتیاں الیہاں منہ کر کالا کڈھدے کنوں گراہیر
روافض نیچر مرزائی تے نجدی قرن شیطانے
ہن قرب محمد مہدی وچ بھی زور کیتا نادانا
تے شیعین حلال حرام بناون اندر ہوئی گمراہی
مولانا تے مرشد ہادی حضرت صاحب قصوری
گمراہاں ندا گکھ نہ چھوڑیا اوس فتوے وچہ پیارے

فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهٗ مِنْ بَعْدُ حَتّٰى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهٗ ؕ فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ
پس اگر طلاق دیوے اوسکو پس نہیں حلال ہوتی واسطے اسکے پیچھے اسکے یہاں تک کہ نکاح کرے اور خصم سے پس اگر طلاق دیوے وہ اسکو پس نہیں گناہ
عَلَيْهِمَا اَنْ يَّتَرَاجَعَا اِنْ ظَنَّا اَنْ يُّقِيْمَا حُدُوْدَ اللّٰهِ ؕ وَتِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ
اوپر دونوں کے کہ آویں آپس میں اگر جانیں یہ کہ قائم کریں گے حدیں اللہ کی اور یہ ہیں حدیں اللہ کی بیان کرتا ہے انکو واسطے اس قوم
يَّعْلَمُوْنَ ۝ کے کہ جانتے ہیں۔

طلاق دتی جو خصم تریجی بیوی اپنی تائیں
پھر خصم دوجا جد چھوڑے تا فر نہیں گناہ تناہاں
ایہ حکم خدا دیاں جانن والیاں کان کرے اٹھایا
کر عدت پوری اسدی دوجے نال نکاح پڑھایا
ان ظنا کنوں مراد نہ علم یقینی بلکہ [illegible] بنایا
جو رکھسن اتفاق آپو وچ کافی ایہہ پچھان

اوہ زن نہیں حلال کسی جد الگ [illegible] ناہیں
جو کرن رجوع جے جانن قائم رکھسن [illegible]
اتھے ذکر طلاق [illegible] دا جو عقد [illegible]
جاں دوجے کیتے طلاق تا اسدی عدت پوری [illegible]
نال قریبی ہور ارادے انہاں جیہاں دوڑایا
ایہہ شرط نہیں عقد ثانی نوں [illegible] جائز [illegible]

ہے اتفاق نہ جد لگ دوجا وطی کرے زن تائیں
نکاح خفت وچہ وطی تے ملنا اہل الحق بتاون
رفاعہ کہے طلاق مغلظہ زن اپنی نوں بھائی
کہیا طرف رفاعہ مڑنا چاہیں ہاں ان عرض گذاری
تھا وند پہلی طرف نہ تد لگ جائز مڑن الہائی
تے کران نکاح اس شرطوں جو پھر چھوڑے زن تائیں

جد لگ نہیں حلال اول نوں معنی آیت پائیں
اتھے معنے لغوی خاص مراد نہ اصطلاحی فرماون
اس عبدالرحمان نوں کیتا پاکے سنت شکایت لیائی
فرمایا جد لگ دوجا نہ جد لگ وطی ہووے اظہاری
ایہ مرفوع حدیث بخاری مسلم وچہ گواہی
ایہ کرن کراون والے اوپر لعنت ربدی آئیں

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ

اور جب طلاق دو تم عورتوں کو پس پہونچیں وقت اپنے کو پس بند رکھو انکو ساتھ اچھی طرح کے یا نکالدو ساتھ

وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِّتَعْتَدُوا ۚ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ ۚ

اچھی طرح کے اور مت بند رکھو انکو ایذا دینے کو تاکہ زیادتی کرو اور جو کوئی کریگا یہ پس تحقیق ظلم کیا اپنے جان اپنی کو

جاں پہنچی کہو طلاق زناں پس پوری عدت تائیں
نہ بند رکھو انہاں اسکارن جو دیہو دکھ زناں نوں
ثابت ابن یسار انصاری کہے طلاق بیوی نوں
بعد رجوع طلاق یا نوس تا دکھ پوہنچے زن تائیں

تارو کو انہاں نال صلاح یا چھوڑو نال اصلاحیں
او ہجان اپنی تے ظلم کیتا جس وتا دکھ انہاں نوں
جاں عدت نیڑے ڈھکی جا ہیوس کرے رجوع تسینوں
نا او رنڈی رہے نہ رہے سوہاگن تاکہیا رب سائیں جل جلالہ

وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا ۚ وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَنزَلَ

اور مت پکڑو آیتوں اللہ کو ٹھٹھا اور یاد کرو نعمت اللہ کی کو اوپر تمہارے اور جو کچھ اوتارا ہے اوپر تمہارے کتاب سے اور حکمت سے

عَلَيْكُم مِّنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُم بِهِ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

نصیحت کرتا ہے تمکو ساتھ اسکے اور ڈرو اس سے اور جانو یہ کہ اللہ ساتھ ہر چیز کے جاننے والا ہے۔

نہ آیتاں ربدیاں ٹھٹھا بھکھروں نعمتاں اوس چتارو
کنوں کتاب تے حکمت نال اوہ کردا وعظ تساں نوں
نعمت کنوں مراد ہدایت بھی قرآن نورانی
پھیر نیا زناں سے لونڈیاں بے حد شمار حلال بنایا

جو اوپر تساڈے تے جو او پر تساں نزول شمارو
رب تھیں ڈرو تے جانو بیشک ہر شے علم خدا نوں
یا کرن حلال زناں یا نعمت پاک نبی رحمانی صلے اللہ علیہ وسلم
زن صالح ماک نعمت ہے وچہ مسلم خبراں آیاں

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَن يَنكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ

اور جب طلاق دو تم عورتوں کو پس پہونچیں وقت اپنے کو پس مت منع کرو انکو یہ کہ نکاح کریں خاوندوں اپنے سے

إِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُم بِالْمَعْرُوفِ ۗ ذَٰلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَن كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

جب راضی ہوں آپس میں ساتھ اچھی طرح کے یہ بات نصیحت کی جاتی ہے جو کوئی تم میں سے لاوے ایمان ساتھ اللہ کے اور دن آخرت کے

ذٰلِكُمْ اَزْكٰى لَكُمْ وَاَطْهَرُ ۭ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ۝

یہہ بہت پاکیزہ ہے واسطے تمہارے اور اللہ جانتا ہے اور تم نہیں جانتے ۔

جاں رناں تے ڈیاں بعد طلاق نوں عدت کر چکیاں
جاں راضی ہووِن آپس اندر دوویں نال صلاحیں
ایہ ستھرا بہت تساں نوں نالے بہت پاکیزہ آیا
جمیلہ نام پیارا دی بیٹی معقل ویر اوس آکھا
جاں عدت گذری عبداللہ پھر کیتی عقد تیاری
ہیں تینوں وی چنگا آہا اپنی بھین پیاری
تاں ایہ آیت رب اتاری جے رن خصم رضائیں
رن خود ہے مختار نکاح کر سکدی باجھ ولی دے
رنڈی رن مختار نکاح وچہ نال اتفاق ایہانی
کواری بالغ حنفیاں دے نزدیک ایہی مختار ہا
رنڈی کنوں مطلقہ زیادہ ہے حقدار اجازت
تساں نہ خبر جو بند رکھن وچہ کیا کجھ ہندا خرابی
تے نال نکاح دے لابھے کتنے ہوون خیال تساڈو
نکاح سنت جو چھڈیا سنتوں اوہ ساڈے ہتھوں ناہیں
بک بچے زنا ہوون نالے رب تس کرو عفو گناہاں
ذکر طلاق دے بعد رضاع دا ذکر خدا فرمایا

ٹھلو نہیں انہاں نوں ایہ جو کرن نکاح اندراہاں
ایہ وعظ انہاں نوں ہے جو منن رب قیامت تائیں
تے اللہ جانے تسیں نہ جانو جس کم دے وچہ لاہ ہے
جل جلالہ
اوہ پھر عبداللہ بن عاصم تس خصم طلاق الایا
تے معقل آکھیا واللہ ہن تدھ دے نہیں نہ ہاری
فرقوں کمی طلاق نہیں تدھ دیاں دوجیواری
تا روکو نہیں انہاں ایہ پئیاں ایماناں والیاں تائیں
نہ حق ولی نوں سنج کرندا حنفیاں ایہ عقیدے
کواری نابالغ مجبور اختیار نہ اوسنوں کائی
تے شافعی کہے اختیار نہ اوسنوں دیکھ فقہ نوں بھائی
جوئیں کہیا بند رکھن زناں نوں ناہیں ایہ سعادت
تے اللہ جانے وچہ نکاح انہاں فائدے ہوون جوالی
جل جلالہ
ضعیف ایمان نکاح نہ اہیں آکھیا حضرت ساڈے
صلی اللہ علیہ وسلم
تے وچہ نکاح دے فائدے بہتے رکھے اللہ سائیں
جل جلالہ
تے نیکیاں انگنت حلال بناوں ملن انسلا حاں
جو ہووے مطلقہ تے اوسدے کوئی بچہ وال نہ جایا

وَالْوَالِدٰتُ يُرْضِعْنَ اَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ اَرَادَ اَنْ يُّتِمَّ الرَّضَاعَةَ ۭ

اور بچو والیاں دودھ پلاویں اولاد اپنی کو دو برس پورے واسطے اس شخص کے جو ارادہ کرے کہ پورا دودھ پلانا

وَعَلَي الْمَوْلُوْدِ لَهٗ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوْفِ ۭ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ اِلَّا وُسْعَهَا ۚ

اور اوپر اوس شخص کے کہ لڑکا ہے اسکا کھانا پینا انکا ساتھ اچھی طرح کے نہیں تکلیف دیا جاتا کوئی جی مگر طاقت اپنی اور

لَا تُضَاۗرَّ وَالِدَةٌۢ بِوَلَدِھَا وَلَا مَوْلُوْدٌ لَّهٗ بِوَلَدِهٖ ۤ وَعَلَي الْوَارِثِ مِثْلُ ذٰلِكَ ۚ

نہیں ضرر دیا جاوے ماں ساتھ بچے اپنے کے اور نہ بچے والا ساتھ بچے اپنے کے اور اوپر وارث کے ہے مانند اسکے ۔

نے ماواں دودھ چنگھاون خود بچیاں دو سال برابر
جو ماپیا اودے تے اوہناں روٹی کپڑا طور چنگے تھیں آیا
نہ ماں بچے نوں ضرر دیوے نہ پیو پتر دے تائیں
یعنے بعد طلاق یا موت جدا ہوئی زن نہ ہوویں
تے ماواں عام مراد رکھن یا خاص مطلقہ کہندی
تے مدت وچہ رضاع اختلاف ہے اہل علم اپائے
ایہہ دو دیں سال تماون پورے مدت شیر پیاون
زفر کہے تن سال تے ڈھائی سال امام الاوے
جو کہن دو سال دلیل اٹھاندی آیت ایہ اہائی
حملہ وفصالہ ثلثون شہرا خود خالق فرمایا
اقل مدت چھ ماہ حمل دی اکثر ہے دو سالاں
ترہیہ ماہ حمل ترہیہ ماہ مدت خاص رضاع دی آئی
تے جو لیکن اس آیت نال عارض ہووے ناہیں
نے وچ حقیقت ایہہ آیت اہماں حجت بندی ناہیں
یعنے ماں تے واجب شیر چنگھاون دو سال برابر
با قید وجوب دایہ دی اجرت جو والد آوے
ہے روٹی کپڑا پیو تے جھیڑیاں شیر چنگھاون
نے اس آیت تھیں ثابت نہیں جو بعد دو سال اولاد
نے دودھ پیتیاں وچ اس مدت دی ثابت ہو رضاعیں
جے بعد طلاق یا عدت عورت لڑکے شیر پیاوے
پیٹھی طاقت خرچ اوہنا لازم دین نہ ہیں

کارن ایس جو چاہے پورا شیر چنگھاون ظاہر
تاہ تکلیف دیوے کسی جی نوں مگر جو طاقت لیایا
تے ایویں وارثاں اوپر ہے جے ہیوگی اُسدا ناہیں
پرماوے تے تن شیر چنگھاون تے بیوی نفقہ سارا دیں
جو زناں طلاق نوالیاں دا اتھے ذکر ایہی فرمیندے
شافعی احمد نے ابو یوسف ہور محمد چارے
تے ابو حنیفہ مالک نہ فرزیادہ ہور دو ماہ دن
تے مالک کہے طعام کھاوندا جد لگ دل نہ اوہ
تے حجت ابو حنیفہ رحمۃ اللہ علیہ والی وچہ احقاف گواہی
مطلب قول الہی داسن احمد یوچہ لیایا
نے ڈھائی سالاں مدت شیر چنگھاون وال کمالاں
امام اعظم رحمۃ اللہ اس آیت وچوں مدت حمل ٹھہرائی
دو سالاں تھیں اوپر شیر چنگھن نوں مانع ناہیں
جو اس آیت وچہ مدت شیر ماوے واجب ناہیں
وقت عذر نے بعد دو سالاں سن احسان برادر
وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ جیوں اللہ فرماوے
دو سال برابر واجب اُجرت بعد وجوب نہاون
شیر چنگھاون روا نہیں وچہ احمدی ویکھ ارشاد لیا
ایہہ مسئلہ نال قرآن امام اعظم فرمان اٹھائیں
تا واجب خرچ دو سال برابر زن خود مردوں پائے
طاقت وڈہ تکلیف نہ ہوے رب کسی دی تائیں

فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ

پس اگر ارادہ کریں دودھ چھوڑانا رضامندی سے آپس میں اور مصلحت سے پس نہیں گناہ اوپر اونکے اور اگر ارادہ کرو تم

[illegible]

أَن تَسْتَرْضِعُوٓا۟ أَوْلَـٰدَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُم مَّآ ءَاتَيْتُم بِٱلْمَعْرُوفِ ۗ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ

یہ کہ دودھ پلواؤ تم اولاد اپنی کو پس نہیں گناہ اوپر تمہارے جب سونپ دو تم جو کچھ دینا کیا ہے تمنے ساتھ اچھی طرح کے

وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝ اور ڈرو اللہ سے اور جانو کہ اللہ ساتھ اس چیز کے کہ کرتے ہو دیکھنے والا ہے

تجھے اپیو چاہن دودھ چھڑانا یا دو سالاں تھیں اُرے — نال رضا اصلاح دوہاں پس جرم نہ تینہاں نوں رے
جے بچیاں چاہو دودھ چنگھاون کارن پکڑو دائی — تاں نہیں گناہ تساں جو دیو اجرت نال بھلیائی
تے ڈرو اللہ تھیں جانو رب تساں عملاں تکین لا — جے رن جانو زناہ موافق تاں چھوڑوان آشکارا

وَٱلَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَٰجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا

اور جو لوگ کہ مر جاتے ہیں تم میں سے اور چھوڑ جاتے ہیں بیویاں اپنی انتظار رکھیں جان اپنی کو چار مہینہ کا اور

عَشْرًا ۖ فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِىٓ أَنفُسِهِنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ۗ

دس دن کا پس جب پہنچیں وقت اپنے کو پس نہیں گناہ اوپر تمہارے بیچ اس چیز کے کہ کریں بیچ جانوں اپنی کے ساتھ اچھی طرح کے

وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۝ اور اللہ تعالیٰ ساتھ اس چیز کے کہ کرتے ہو خبردار ہے۔

جو موت بیویاں چھوڑ تساں تھیں اوہ عمل خود جاناں — دس دن چار مہینے یاں پہنچن جاں خود وقت عیاناں
تاں نہیں گناہ تساں پر وچہ اُس چیز جو کر دیاں ناراں — وچہ نفساں اپنیاں نال اصلاح رب خبر جو کردے کاماں
بندش کنوں مراد عدت لگ زینت کرن نہ کائی — تے سوگ بیوہ وچہ عدت واجب پچھے زینت آئی

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُم بِهِۦ مِنْ خِطْبَةِ ٱلنِّسَآءِ أَوْ أَكْنَنتُمْ فِىٓ أَنفُسِكُمْ ۚ عَلِمَ

اور نہیں گناہ اوپر تمہارے بیچ اس چیز کے کہ پردہ کیا تمنے ساتھ اسکے منگنی عورتوں سے یا چھپا رکھا تمنے بیچ جانوں اپنی کے

ٱللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلَـٰكِن لَّا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّآ أَن تَقُولُوا۟ قَوْلًا مَّعْرُوفًا ۚ

جانتا ہے اللہ یہ کہ ذکر کرو گے انکا ولیکن وعدہ مت دو انکو چھپے ہوئے مگر یہ کہ کہو انکو ایک بات اچھی طرح سے

نہ تساں گناہ پیغام نکاحوں دیون زناں رنڈیاں نوں — خواہش زناں تھیں یا وچہ دلاں جو رکھو خود سجناں نوں
رب جاناں کرسو یاد انہاں پر وعدہ کریو ناہیں — کوئی بات مگر جے کہو تاں آکھو بات اصلاحیں
صریح الفاظوں عدت وچہ بولاون بیوہ تائیں — کان نکاح نہ جائز مگر اشارہ نوں جائز پائیں

[illegible]

سینے سر پوشیدہ لکواں بعض جماع فرماندے -
تحمائل حسن مناقب اپنے حسب نسب خوشخوئی

جو وعدہ کیے میں وطی کراں بو نہہ پکّ نال تبلاندے
نیکیاں اپنیاں ذکر کر وجہ ایس اجازت ہوئی

وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتّٰى يَبْلُغَ الْكِتٰبُ اَجَلَهٗ ؕ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِيْٓ اَنْفُسِكُمْ

اور مت محکم کرو گرہ نکاح کی یہاں تک کہ پہونچے لکھا ہوا حکم خدا کا وقت اپنے کو اور جانو یہ کہ اللہ جانتا ہے جو کچھ بیچ جیوں

فَاحْذَرُوْهُ ۚ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ حَلِيْمٌ

تمہارے کے ہے۔ پس ڈرو اوس سے اور جانو یہ کہ اللہ بخشنے والا تحمل والا ہے۔

تے قصد نہ کرو نکاح دا جد تک عدت گذر س ناہیں
تسیں اوستھیں ڈرو یا جو گل ہوون لکو یاں یا سوول

تے جانو ٹھیک جو دلاں تساڈیاں وچ جانے ربا ئیں
تے جانو اللہ بخشنہار ا تحمل والا خاصوں

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اِنْ طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ مَا لَمْ تَمَسُّوْهُنَّ اَوْ تَفْرِضُوْا لَهُنَّ فَرِيْضَةً ۚ وَّمَتِّعُوْهُنَّ

نہیں گناہ اوپر تمہارے یہ کہ طلاق دو تم عورتوں کو جب تک کہ نہ ہاتھ لگایا تم نے اونکو یا نہیں مقرر کیا انکے لیے مقرر کرنا اور

عَلَى الْمُوْسِعِ قَدَرُهٗ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرُهٗ ۚ مَتَاعًا بِالْمَعْرُوْفِ ۚ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِيْنَ

فائدہ دو انکو اوپر کشائش والے کے ہے قدر اسکی اور اوپر تنگی والی کے ہے اسکی قدر فائدہ دینا ساتھ اچھی طرح کے حق ہوا اوپر نیکی کرنے والوں کے

نہیں گناہ تساں پر کہو طلاق جے بویاں تائیں
متع انہاں پر قدر موافق خصماں دیون آیا تو
طور شرع تھیں متع ایہی حق اوپر نیکو کاراں
تے وطی کرن تھیں بھی کوئی مانع اوسنوں پیش نہ ہووے
اوہ تا ہیں مہر نہ واجب جانے باہجھ وطی دے پیارے
تے خلوت صحیح اوہ مرد جاں عورت پاس گیا کر پردہ
تے متع سینے فائدہ دیون زن اپنی دے تائیں
متع دیون تس واجب جو اوس مہر لیا کائی
یا مہر معین متع دیون انہاں استحباب الاون

جنہاں نوں تساں ہتھ نہ لایا مہر بھی بدھا ناہیں
غنی کنگال موافق ہمت متع دیون زن آیا
مس مراد صحیح خلوت مذہب نعمان شمار ال
تے شافعی کہے مراد جماع اس مسوں خاص نہووے
تے خلوت نال صحیح شافعی روانہ مہر شمارے
نا واجب مہر ہویا اوس اوپر مذہب حنفی مردا
جس لے مہر نہ بدھا پیش متع اوس چھوڑ دوائیں
جس وطی کیتی تے مہر معین اوس عوض دانا فی
جس مہر معین وطی نہ کیتی متع نہ اوس دواون

[illegible] ... بلغنا فی المظہر ... عباس قال سعید ابن مسیب ... الشعبی ... وقال ... تفسیر مظہری [illegible]

متع ایہن تن جامے چادر جتنی کرڑ تہ سارے / تے عبد الحی بتاوے جوڑا جنہوں ایہ رسم ہوئی
تے محسن ہیں اوہ لوگ جو شرعی حق ادا کردیندے / سبہ مومن اہل صدق توحیداں محسن خوب سنیندے

وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ

اور اگر طلاق دو ان کو پہلے اس سے کہ ہاتھ لگاؤ انکو اور تحقیق مقرر کر لیا ہے واسطے انکے کچھ مقرر کرنا پس آدھا

مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بِيَدِهِ عُقْدَةُ النِّكَاحِ

اس چیز کا کہ مقرر کیا ہے تمنے مگر یہ کہ معاف کر دیں وہ یا معاف کرے وہ شخص کہ بیچ ہاتھ اُسکے ہے گرہ نکاح کی

جے تسیں ہتھ لاون تھیں پہلے کہو طلاق زناں نوں / تے مہر مقرر کیتو جے پس ادھا مہر تساں نوں
تا جے نصف مہر بھی کرن اوہ زناں معاف تساں نوں / یا عقدہ نکاح ہتھ جس دے کرے جے او معاف عیاں نوں
فریضہ معنے مہر تے فرض کرن ہے مہر ہولاون / یعنی مہر دا ذکر معین کرنا اک حد لاون
پس ہے مہر مقرر نصف اس دیون سے آسانی / جے نہیں مقرر مہر تا مہر مثل ہے فیصلہ جانی
نے لوب کہیا ہے خاوند مالک ہو یا عقد نکاح دا / ہے اسنوں معاف کرن تائیں دے پورا مہر صلاح دا
نے بعضے باپ یا بھائی ولی بتاون زن دا اولی / ایہہ ابن عباس طاؤس مجاہد کرن روایت عالی
جے خاوند اتھے مراد تا خواہ زن معاف کرو او ستائیں / یا پورا مہر دیوے زن تائیں خاوند نال رضائیں
یاد ہوویا مہر نہ موڑے خاوند رندے باسو ں / مراد ولی زن جے تا اوسدا مطلب جان ایہ خاص نوں
زن بالغ معاف کرے جو مہر تے جے نابالغ آئی / تا ولی اُسدی جے معاف کرن کجھ مہر سہولت پائی

وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۚ وَلَا تَنْسَوُا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

اور یہ کہ معاف کرو تم نزدیک تر ہے واسطے پرہیزگاری کے اور مت بھول جاؤ بزرگی درمیان اپنے تحقیق اللہ ساتھ اس چیز کے کہ کرتے ہو تم دیکھنے والا ہے

جے کرو معاف تا تقوے کارن بہت قریب ایہا ئی / تے آپس وچہ نہ فضل بھلو تساں وچکے پئی
خطاب عفو دا شامل ہر دو خاوند ہور زناں نوں / مرد معاف جو نصفوں زیادہ دے تا مہر زناں نوں
اوہ کرن معاف تے عفو زناں دا بخشن مہر نصف دا / جو خصماں دے سر حق آیا نا پھیرنا اوس صفدا
جے زن مرد نکاحوں پچھے خلوت کرن کدائیں / تا بعد طلاق جو وطی نہ کیتی مہر نصف زن تائیں
نہ عدت نہ کامل مہر اوس مالک شافعی کہندے / ایہہ ابن عباس تے ابن مسعود دوہیں خبر الاین دیندے
تے ابو حنیفہ کہے زن خلوت مثل وطی دے ہوئی / ایہہ پورا مہر لوے اتے عدت پوری بیٹھے سوئی
حضرت عمر تے زید کنوں اتہ حنفی کرن روایت / اتے تقوے دے ترتیں لکھن سب اہل درایت
اول کنوں عذاب خدا دیوں اپنا آپ بچاون / ایہہ تیواں درجہ تقوے دا جو شرک کنوں بچ جاون
دوجا کنوں گناہاں رکھن اپنا آپ دوراڈا / ولو ان اہل القرے آمنوا واتقوا حکم خدا دا
تریجا درجہ شبہاں پاسوں بچنا نال صفائی / تے غیر اللہ دل ذل اپنے نوں نہ تھکاون بائی

ان جن سارا حرف معبود حقیقی بالکل لیاوے
وَاتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقَاتِهٖ اس کارن رب فرمایا
بہت فضائل تقوے سندے لکھے ہو وچہ کتاباں
جاں جن فرزنداں والاگذ یا اکبر ذکر پچھاہاں
حب اولاد زناں تساں کرے نہ غافل اہل ایماناں
ایہہ اوہ نماز ایہی جس پڑھیاں دور گناہ ہو جاندے

حقیقی تقوے اسنوں کہندے وانے ولایت ہاوے
ڈر وخدا تھیں جو حق اسدے ہو ڈرنے سندا آیا
متقیاں دی شان ادھیرے بخت بھلے احباباں
تا خبردار کرے رب مت بھل جاؤ راہ اساہاں
ذکر خدا دیوں لتے نمازوں خوہ ختم دین سوہاناں
تے صیقل دلاں سیاہاں کم اڑے استھیں کھلجاندے

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوٰتِ وَالصَّلٰوةِ الْوُسْطٰى وَقُوْمُوْا لِلّٰهِ قٰنِتِيْنَ ۝

محافظت کرنا اوپر سب نمازاں ہے اور نماز بیچ والی کے اور کھڑے ہو واسطے اللہ دے چپکے ۔

محافظت کرو نمازاں اُتے اتے نماز میانی ہو
محافظت معنے وچہ کبیر شرائط رکن نماز ال
نمازاں تے ہے کرن حفاظت جنگے وقت ادائی
تے وچلا درجہ پاک کرن باہر جیوں جامہ جانیں
حب دلوں گندہ غیراں باہر جا ایہہ ممنوعاتاں
وچہ مسجد نال جماعت پہلی ادا نماز کچیوے
تے معنے سمجھن رحمت منگن کرنا خوف عذابوں
خشوع خضوع امید رجاؤں پڑھن نماز ہدایت
جس چنگے وقت نماز پڑھی اتے وضو کیتوس اچھا
ایہی نماز چمکدے نوروں چہرہ چاند آسمانے
رب تیری کرے حفاظت جیوں توں کریں حفاظت میری
رکوع سجود قیام نہ پورا ایہی دل خاشع نا ہیں
کہے خراب کیتو جیوں توں تیوں رب ونجاوے
پرانے کپڑے وانگ لپیٹ اُس منہ دے اوپر مارن

تے کھڑے ہو وو سبہ عجز نیازوں کارن قانتِ ربانی
جو چنگے طور پڑھو ہیوں حکم اوس نال آداب نمازاں
رکناں شرطاں نال پڑھن ایہ ادنے درجہ جانی
تے تھے نال حرام دلوں بھی اپنا آپ بچائیں
نجاست تھیں ہو پاک پڑھن وچہ استحباب اوقاتاں
تکبیر تحریمہ فوت نہ ہووے سستی ناہ ہووے
تے ایہا تاں خطرے تھیں دل کرنا صاف صوابوں
فرض اتے ہور واجب سنت استحباب رعایت
رکوع سجود قیام برابر بھی دل خاشع سچا
تے دروازے اسماناں کھلن کہندی اوس مکانی
جس چنگے وقت نہ ادا کیتی ناہ وضو خوب چنگیرے
اوس کالے رنگ نماز سیاہ ہو نکلے منگ پناہیر
تے دروازے بند ہوون فلک دے وچہ کبیر تیادہ
ایہی نماز وبال سگوں کر کتر بازی ہارن

صلوٰۃ الوسطیٰ

[illegible]

ہک وضو وچہ احتیاط نہ کردے پاک پلید مسائیں
کسے رگاں خشک ہن کسے گئے انگلیاں بیچ پیارے
چار وضو دا نہ ہویا پھر کویں ہوگ نماز ادائی
ہک جاہے دیون دھوئیاں نوں اوہ نا احتیاط کریندے
ہک ادا صحیح حروف نہ کردے گڈمڈ گڈمڈ کردے
ہک پڑھن نماز وہابیاں پچھے گند جنہاں دل رچیا
جے سبھنیں گلیں پورا ناں اس ادا نماز بتاندے
ہک شروع نماز کرن مر کہندے فائدہ کجھ نہ پایا
نماز رزق دی بھی نالے کرے گناہ فنا ہاں
منہ روشن تن جانے ستھرے ہنجو ہلے ستھرائی
قطعی فرض نماز اجماعوں منکر اسدا کافر
امام احمد فرماون تارک اسدا کافر ہویا ہا
جے توبہ کرے تاں چھوڑو ناں تے قتل کرواستائیں
تے حنفی آکھن قتل نہ کریئے قید کریش اوس آوے
دلیل امام احمد دی اوہ جو شاہ رسل فرمایا
صلے اللہ علیہ
پس جس قصداً چھوڑیا او سنوں کافر ہی فرماندے
جو کرے حفاظت او سپر پاوے نور نجات حشر نوں
اتے قیامت نوں اوہ نال ہامان فرعون کفاراں
اتے اہناں حدیثاں دی جمہور اتھہ ایہہ تاویل بتائی
بندگیاں ہور عملاں وچوں افضل ایہہ عبادت
جس ہنجوں نوں چھوڑیا جاتا ہو لا حکم نمازاں
عبادہ بن صامت سن حضرت شاہ رسل تھیں لیا
صلے اللہ علیہ وسلم
جس وضو چنگا کر کے پڑھیاں اندر وقت چنگیرے
تاں رب نے عہد ہویا اس کاں جو بخشنے اسدا نائیں
رب چاہیا او سنوں بخشے چاہے کرے عذاب خواراں
ایہہ حدیث حجت جمہور جو کفر نہ تارک آوے
مَنْ تَرَكَ الصَّلٰوۃَ مُتَعَمِّدًا فَقَدْ كَفَرَ اتھیں ناشکری فرمان و

کجھ متھا خشک رہی کجھ وہاں کناں طرفوں جائیں
ہک وانہہ پوچہ خلال نہ کرن نہ انگشتاں چکاوے
ہک پھوڑیاں نجس نہ پاک کرن کجھ اینویں جائن چھپائی
گندے مندی پانیاں تھیں بہت مالکاں نوں آویندے
کوئی بے وقت گذارے کوئی چھیکے وقت نہ پڑھدی
ہکو واجب فرض سنت مستحب تھیں واقف ناہیں اڑایا
نبی کہیا تسیں پڑھو نمازاں جویں چڑھدیاں پاندی
اجیہے سخن کرن اوہ جنہاں ذائقہ دین نہ پایا
جویں واجھڑاندی پتے جھاڑی تویں نماز گناہاں
تس حجت نور حشر نوں ملسی نال نماز ادائی
ایہ نال اجماع دے ہے جو تارک ائمہ اختلافاں
شافعی مالک آکھن جے اوہ توبہ وے ودھ ہویا
پر کافر کہو نہ اسنوں مظہر پوچہ نظر لگایاں
یا تائب ہو نماز پڑھے یا قید اندر مر جاوے
فرق اسلام تے کفر اندر وچہ ترک نماز دسایا
احمد نسائی ترمذی ابن ماجہ تھیں خبر سناندے
جو نا کرے حفاظت نور نجات نہ اوس حشر نوں
اتے ابی بن خلف دے نال اوس ہوگ عذاب خواراں
جو عرض اہناں تھیں کم نمازاں بہتا سخت ایہائی
تے ساریاں حکماں وچوں باسدا وڈا حکم سعادت
پس تحقیق ہویا اوہ کافر ہاں چہ خلاف لحاظاں
جو پنج نمازاں بندیاں اتے اللہ فرض ٹھہرایا
جل جلالہ
رکوع خشوع بھی پورا کیتوس نال آداب گھنیرے
جس ایہہ حکم نکیتا اوسپر عہد خدا دا ناہیں
جل جلالہ
وچہ مظہری مالک احمد نسائی ابو داؤد وی ساراں
تے معنے کفر ناشکری اکثر جا ہک نظری آوے
نہ کفر حقیقی لاحق ہوندا تارک مومن آوے

جو وچہ تصدیق اس فرق نہ آیا تارک عمل ایہا ہی
تے وسطے معنے افضل بہتر جیہڑی چیز میانی
وچہ نماز وسطے دے بہتے مذہب آکھ سنائے
مراد قنوط قیام درازی سو وچہ فجر نماز اں
ایہہ قول عمر ہور ابن عمر ہور ابن عباس پیاری
ربیع بن انس سنے مالک شافعی قائل سب فجر دے
تے بعضے کہن نماز ظہر دی جو دینہ نصف وچالے
تے اکثر کہن نماز عصر جو اقول بہت اختیار اں
نے ابوہریرہ ابن عمر ہور ابن عباس پیارے
تے ابوحنیفہ احمد بن منذر بھی ایہہ فرماون
حسن عبیدۃ السلمانی دا ایہو قول آمادہ
تے بعضے آکھن مغرب بعضے وسطے کہن عشا نوں
شب قدر جویں رمضان اندر تے ساعت جمعہ چھپائی
جویں اسم اعظم وچہ اسماں چھپیا حکمت کجھ سائیں
پسند کیتا ایہہ مذہب اک جماعت اہل علم نے
محافظت کرسن سبھناں نے وسطے پاسیں وچ انہاں دے
تے قانتین دا معنے بعضے کہن اطاعت آئی
اک کہن دعا تے ذکر قنوط جو رب صاحب فرمایا
اک کہن قنوط کلاموں چپ جو روانہ وچ نماز اں
جاں ایہہ آیت لتھی کیتا بند نبی فرمایا
قنوت مراد بیضاوی کہے دعا قنوت سحر نوں
نے ترک عمل تھیں کفر نہ ہوندا آکھدے اہل صفائی
ہر چیز میانی بہتر فرانہ خازن لکھے حقانی
بعضے فجر نماز تیاون کان قنوط سہانے
والقرآن الفجر جو فرمایا رب سبھیں راناں
جابر معاذ عطا مجاہد عکرمہ روشن تارے
علی تے ابن عباس سوں حضرت مالک حجت دھکے دے
اسامہ تے ابی خدری عائشہ زید ثابت منوالے
ایہہ قول علی ہور بن مسعود ایوب سبھاں ابراراں
تے ابی سعید الخدری عائشہ دا تے روشن تارے
تے ترمذی کہیا ایہہ قول اکثر دا کسوں اصحاباں دوں
تے ابراہیم ضحاک مقاتل کلبی ہور قتادہ
پر گل اصلی معلم ہوئی مخفی وسطے جانوں
اک کہن نماز اں پنجاں اک وسطے مبہم آئی
تا جو لوکی کرن حفاظت کل نماز اں تائیں
وسطے تھیں کسے چھپیا اوسنوں دسیا اس اکرم نے
ایہہ صحی اسنہ خازن وچہ کل مذکور بتاندے
بعضے آکھن زاری بعضے کہن خاموشی بہائی
امّن ہو قانت آناء اللیل تا آخر تک نماز اوچ بتایا
زیدار قم دا کہی آہی اسیں کوندے وچہ نماز اں
اے رکوع سجود خشوع بھی اس دینال ملایا
شافعیاں ایہہ دلیل جو واجب کہن قنوت فجر نوں

غلاف اساڈے مذہب ہے ایہ احمدی وچ فرماوی
تے وچہ نماز فجر دے پڑھنا جائز ہرگز ناہیں

دعا قنوت جو نزد اساڈے وتریں واجب آوی
مفسر حنفیاں ذکر اسدا اجمد کیتا نہ تد اہیں

فَاِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا اَوْ رُكْبَانًا فَاِذَا اَمِنْتُمْ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَمَا عَلَّمَكُمْ مَّا لَمْ تَكُوْنُوْا

پس اگر ڈرو تم پس پیادے یا سوار پس جب امن میں آؤ تم پس یاد کرو اللہ کو جیسا سکھایا تمکو جو کچھ نہیں تھے

تَعْلَمُوْنَ ۝ جانتے

پس جیکر ڈر ہووے پڑھو پیادے یا وچہ حال اسواری
جو کجھ اوہ تساں اگے اسدا ہرگز علم نہ آیا
جاں خوف گیا تاں پھر رکوع سجود قیام نہ جائز
ابو حنیفہ کہے نہ پڑھیاں بھجدیاں مول نمازاں
جو ہووے بیمار یا تنگا جنوں جامے طاقت ناہیں
جو مونہہ قبلے ول نہ کر سکدا بھی تاں کجھ نہ سکے
تے نفل روا اسواری اوپر جتول چاہے جاوے

جدے خوف تایا ذکر ورب جیوں دسیا باری
وچہ حالت خوف اشارت نال نماز روا فرمایا
شافعی آکھن چلدیاں بھجدیاں روا نماز فرض
ایہہ آیت نہیں دلیل اوہناں او سجال نماز نیاز
یا ڈرہے درندے چوروں یا کوئی عذر مثل اسیاں
اہناں عذراں نال جے ترک رکن کوئی پکڑنہ
تے فرض پڑھی نہی اسواری تے اندر خبر دساوے

وَالَّذِيْنَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُوْنَ اَزْوَاجًا ۚ وَّصِيَّةً لِّاَزْوَاجِهِمْ مَّتَاعًا اِلَى الْحَوْلِ

اور جو لوگ کہ مر جاتے ہیں تم میں سے اور چھوڑ جاتے ہیں بیبیاں وصیت کر جاویں واسطے بیبیوں اپنی کی فائدہ دینا ایک برس تک

جیہڑے مرن تساں تھیں پچھے چھوڑ جاون عوراتاں
ایہہ آیت ہے منسوخ ہتایا قاضی مظہری والے
بخاری مسلم کرن روایت بن عفان عثمانوں
جو نازل ہووے اس آیت دا ٹھیک مقدم آیا
پہلے رسم جو رنڈیاں رہندیاں چھڈدیاں سال برابر
جے زناں صحرائی تاں اس کان اک خیمہ رکھ بنیدے
جے زناں شہریاں ہوندیاں تاں وارث میت دی تاہیں
جاں گھر تھیں باہر نکلن وارث نفقہ بند کریندے
تاں مرد موا یا اک ماہیوں عورت بیٹا بھی تس آیا
پھر حکم دتا تس وارثیوں زن نوں خرچ سال پوچائے

اوہناں فرض وصیت بیویاں نال کرن خرچ سال لچایا
اربعۃ اشہر و عشرا والی آیت نال ہٹایا
جو مدت سوگ سالا نہ دے اوہ آیت ناسخ جانو
تلاوت وچہ ہے پچھے ہتاویں مظہر وچہ فرمایا
پائے کپڑے بہن رہن گھر بیٹھیاں جالوں اندر
اوہ سالوں اندر باہر آون نفقہ وارث دیندے
گھر وکھرا اوس دیندے رہندیاں سال تک وسجائیں
جاں شاہ رسولاں صلی اللہ علیہ وسلم طرف مدینے دی تشریف لیا دیندے
نبی دتا وعظ ورثہ تساں عورت کجھ نہ پایا
تاں ایہہ آیت نازل ہوئی صلی اللہ علیہ وسلم رافت لکھے مناء

[illegible]

غَيْرَ اِخْرَاجٍ فَاِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيْمَا فَعَلْنَ فِيْٓ اَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَّعْرُوْفٍ وَاللّٰهُ

نکالدینا پس اگر نکل جاویں پس نہیں گناہ اوپر تمہارے بیچ اس چیز کے کہ کیا انہوں نے بیچ جانوں اپنی کے اچھی طرح سے اور اللہ

عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ۝ غالب ہے حکمت والا۔

جے کڈھے باجھ گھروں خود نکلن ناہ تساں جرم زوالا — موافق شرع جو حق کرن رب غالب حکمت والا

وچہ مظہری اس آیت وچ عدت سال نہ حکم ربانا — اگے رسم موافق رکھدیاں سوگ وریہا نا داناں

مرد وصیت فرض جے بیٹھی رہے تا نفقہ پاوے — ترکیوں حکم موقوف وصیت عدت نسخ نہ آوے

چار مہینے دس دن ہے عدت رنڈیی عورت آئی — نہ زینت کرے نہ گھر تھیں نکلے کرے نکاح نکائی

وَلِلْمُطَلَّقٰتِ مَتَاعٌۢ بِالْمَعْرُوْفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِيْنَ ۝ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيٰتِهٖ

اور واسطے طلاق والیوں کے فائدہ دینا ہے ساتھ اچھی طرح کے لازم ہوا اوپر پرہیزگاروں کے اسی طرح بیان کرتا ہے

لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ ۝ اللہ واسطے تمہارے تاکہ تم سمجھو۔

تے زناں طلاقاں والیاں کارن متع موافق ساون — ثابت اوپر متقیاں اتھے خرچ مراد کماون

ایویں رب بیان کرے تساں کارن خود آیاں — تعقلون عقل کر وچ دیکھو ہووو نیک صفاتاں

جنہاں طلاق ملے تنہاں نفقہ ذمی مرداں آوے — مطلقہ رجعی نال اتفاق اس جا ہک نفقہ پاوے

مغلظہ اتے طلاق بائن وچہ اختلاف کریندے — شافعی خرچوں بند کرن بھی گھر وچہ رہن نہ دیندے

جو حجت پکڑن شافعی اسو وچہ بہت خلاف الٰہی — بھی نص قرآنی دی اوہ ناسخ مول نہ دیہائی

تے حجت حنفیاں آیت ایہو اس مسئلے وچہ آئی — جسدے وچ ہر قسم طلاقاں داخل نال صفائی

زن حامل نوں خرچہ جا ہک نال اتفاق تباون — بے رنڈی تا ئیں خرچ نہ ملدا پر گھر وچہ رکھاون

تے ہک مجلس وچہ ہکی لفظوں دیون ترن طلاقوں — ایہہ تنے بین طلاقاں چوہاں اماماں دے اتفاقوں

پر نجدی جو اہت زمانے فرقہ ظاہر پاندے — اوہ ترن طلاقاں دی ہک گندے مڑ کے رن ملاندے

منسوخ حدیث اُتے کر عمل انہاں کیتا شور جہانے — لا ینکحوا حتی تنکح زوجاً غیرہ تھیں شرمانے

تے متع دیون ترن کپڑے زن نوں موافق حالوں — جے جھگڑا ہووے تا مہر نصف دی قیمت دین بحالوں

ایہہ حضرت ابو حنیفہ والی اوسط چال سو ہووے — تے اعلیٰ درجہ بندہ بخشش ادنیٰ چوتھے آمے

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ خَرَجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ اُلُوْفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللّٰهُ مُوْتُوْا

کیا نہ دیکھا تو نے طرف ان لوگوں کی کہ نکلے گھروں اپنے سے اور وہ ہزاروں تھے ڈر موت کے سے پس کہا واسطے انکے اللہ نے مر جاؤ

[illegible]

ثُمَّ اَحْيَاهُمْ اِنَّ اللّٰهَ لَذُوْ فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُوْنَ

پھر جلایا انکو تحقیق اللہ البتہ صاحب فضل کا ہے اوپر لوگوں کے ولیکن اکثر لوگ شکر نہیں کرتے

کیا توں نہیں ڈٹھا اوہناں نوں جو نکل گھراں تھیں دھائو
کہیا اوہناں رب مرو موئے تنہاں اللہ فیر جوایا
ایہ رہندے آہے وچہ وردان جیہا پاس واسطہ دی بھائی
شہروں نکل کہن سب چلیے جتھے موت نہ آوے
اوہناں کہیا مرو سبہ فوت ہو کر فیر رہے اسجائیں
دعا کیتی پیغمبر رب فرمایا کہہ ہڈیاں نوں
خود گوشت پوست چٹے سب اکٹھے ہوون لگے
تا ویکھیاں خرقیل پیغمبر علیہ السلام اللہ سبہ اٹھائے
حکم ہندے جیہا ایہہ مرض اتھ جاون جائز ناہیں
وچہ احمدی آکھیا جاون اوتھے بھی نکلن اسجا اُٹھ
تے ٹھیک ایہو موت جونسو جس تھیں ہے نساں ملنے والی
وباوں نس ایسا جیوں نسجاون جنگ میدانوں

وہ آہے کئی ہزاراں موتوں ڈردے باہر آئے
رب صاحب فضل لوکاں تے پر بہتے شکر نہ ادایا
کہے ابن عباس اوہ چہل ہزار اوہناں مرض وبا دی پایا
جاں تھوڑی دور گئے اللہ دو ملک وچ بھیجا
جد تک اللہ چاہیا فرخرقیل گئے اُسدا نہیں
نے حکم کیتا ای مار نیوں نازل ٹھیک تساں نوں
فر حکم ہویا اے روح خود جسماں وچ آ وڑ گئے
تے اجے بھی وچہ انہاندے مردیاں باس بو دی جاوے
بھی اسجاؤں نکلن مسندا وچ حدیث دکھائیں
وَلَا تُلْقُوْا بِاَيْدِيْكُمْ اِلَى التَّهْلُكَةِ خود ویکھو مار کے اپنے
قُلْ اِنَّ الْمَوْتَ الَّذِيْ تَفِرُّوْنَ مِنْهُ فَاِنَّهٗ مُلٰقِيْكُمْ کو جیہ کلام تعالیٰ
ایہہ احمد یوجہ محقق حنفی لکھیا ویکھ عیاں نوں

وَقَاتِلُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَاعْلَمُوْا اَنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ مَنْ ذَا الَّذِيْ يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا

اور لڑو بیچ راہ اللہ کے اور جانو یہ کہ اللہ سننے والا ہے جاننے والا کون ہے جو قرض دیوے اللہ کو قرض دینا

حَسَنًا فَيُضٰعِفَهٗ لَهٗٓ اَضْعَافًا كَثِيْرَةً ؕ وَاللّٰهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُۜطُ ۪ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ

اچھا پس دوگنا کرے اوسکو واسطے اسکے دوگنا بہت اور اللہ بند کرتا ہے اور کشادہ کرتا ہے اور طرف اسکے پھیرے جاؤگے

قتل کرو وچہ راہ ربدے اتے جانو ٹھیک الٰہی جل جلالہ
ہے کیہڑا شخص جو رب نوں دیوے قرض چنگا خوبا نوں
اتے اللہ تنگ کرے اتے کھولے روزی جلدی جاہے
ضعف دو چند اتے اضعاف اس دی جمع جو خرچیا مالوں
سن جان ایہ آیت اوتری ابو دحداح نے عرض سنائی
آہو نبی صلی اللہ علیہ وسلم کہیا اس کہیا ہتھ لتاں کر پیارے

اللہ سخن جو بولو بھی تساں جانیاں کمالی
رب دوگنا کردے اوس بہت جے اوس نالوں
تے طرف اوسے دی مڑ کے جاسو بد عمل لیا ہے
وہ کئی حصے دو ہے جو بہت سو ناہیں حکم کمالوں
جو اے نبی اللہ قرض اساں تھیں منگدا اے آکھی
حضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمایا ہاں ابو دحداح ایہہ سخن لوکائی

پیں قرض دتا اوہ باغ اندر جیہا سو رکھ کھجوراں — اہل عیال میرے جس اندر بندے نال سرداراں

دروازے تے آن بولائس مال لبھے الاہی — کہے نکل چلو ایہہ باغ دتا میں قرضہ نام الٰہی

ابو ہریرہ توں ہے مخبر دو ملک اترن آسمانوں — ہک آکھے یا رب خرچن والے نوں دے برکت شانوں

تے دوجا آکھے مال بخیلاں کر ضائع رب سائیں — وچہ بازار دو ملک فرشت کردے ایہہ دوہایاں

یقبض کنوں مراد تنگ یا ہدے حصہ تھوڑ رسانا — تے یبسط کنوں مراد ودھاون حصے مال جو دیوے

ترمذی وچہ جو صدقہ پہلے ہتھ خدا دیا آوے — فر نیت تے اخلاص موافق اوس نوں رب ودھاوے

اس تھیں بعد فقیر سے ملے پھر رجوع مراد تیائی — بعد مرن دے جیونکر حاضر ہوں حشر نوں بھائی

جاں رزق فراخی تنگی رب دے قبضے قدرت تائی — تا بخل کرن کجھ سود نہ ہووے اندر راہ الٰہی

تے وچ صحیح مسلم دے حضرت شاہ رسل فرمائی — جو بندے نوں رب روز قیامت طعنہ مار سنائے

میں کھانا تیتھوں منگیا پر توں دتا ناہیں — کہے بندہ لوں رب جہاناں کی حاجت سی تینوں

رب کہے اوس بندے میرے تیتھوں منگیا کھانا — لو دتا ناہ جے دیندوں لیندا اجر میتھوں من بھانا

تے قرض مراد قطع کرن جو مالوں حصہ کڈھدے — ایہہ خازن وچہ تفسیر محی السنۃ نالے بغوی کہندے

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَإِ مِنْ بَنِي إِسْرَاءِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَىٰ إِذْ قَالُوا لِنَبِيٍّ لَهُمُ ابْعَثْ لَنَا

آیا نہ دیکھا تو نے طرف سرداروں بنی اسرائیل کے پیچھے موسے علیہ السلام کے جب کہا اونہوں نے واسطے اپنی نبی کے مقرر کر

مَلِكًا نُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا

واسطے ہمارے بادشاہ لڑیں ہم بیچ راہ اللہ کے کہا آیا نزدیک ہو تم اگر لکھا جاوے اوپر تمہارے لڑنا یہ کہ نہ لڑو تم کہا

تُقَاتِلُوا ۖ قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَائِنَا

اونہوں نے اور کیا ہے ہمکو یہ کہ نہ لڑینگے ہم بیچ راہ اللہ کے اور تحقیق نکالے گئے ہم گھروں اپنے سے اور اولاد اپنی سے

فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ۝

پس جب لکھا گیا اوپر انکے لڑنا موہنہ پھیر لیا مگر تھوڑوں نے انمیں سے اور اللہ جانتا ہے ظالموں کو

توں ڈٹھا نہیں جماعت ول اولاد یعقوب والی — بعد موسے نبی جدا اپنے نوں انہاں سخن پکارے

معین کر اساں کارن شاہ کوئی لڑیئے آہر — نبی کہیا مت فرض ہووے جنگ لڑو نہ فیر کداہیں

کہیا اونہاں کیا ہویا اساں نہ لڑئیے رب دی راہیں
جاں فرض ہویا جنگ فرگئے مگراں تھوڑے لوگ انہاں تھیں
کجھ مدت جان چال چنگے وچہ رہے بنی اسرائی
پچھے پچھر مٹی مت کے اوس وچہ بیج رلاندے
پھیر بدکاریاں وچہ انہاندے لگیاں ہون زیادہ
تا قوم عمالقہ دی رب کیتی غالب اوپر انہاندی
رئیس شریف شہزادے صدہا پکڑلیس باقی چھوڑی
تاہک مدت بعد خدا دی رحمت جوش لیائی
بنی اسرائیلاں عرض کیتی اے نبی اللہ دے پیارے
آہمراہ اوسدے ہو کر ویریاں مار گوائیے
شاید فرض جہاد ہووی پھیر نہ تیں جنگ رچایا ہو
اینہی حالت وچہ اسیں کیونکر رہاں روگردانی
پکڑی گئی اولاد اساڈی پائی بہت خواری
نے تابوت جو کردے آہے کم چنگا والا
شموئیل کہیا اوس تائیں ہے رب قادر نے فرمایا

تے کڈھے گئے اسیں گھراں اتے فرزنداں چھوا گیا
تے ایس جنگ کا جانئے جنہاں ظلم کیتا گیراں تھیں
تا بعد موسے انہاں برکت وافر کیتی رب عطائی
پیدائش اسقدر رہوندی جو سال تائیں اوسکھاندے
اتے عہد انہاں نے توڑے اوہ جو آہے با خدا دے
جنہاں جالوت گیا لے پھر کے سخت مصیبت پاندے
اوہ جزیہ تے خراج پھرن وچہ ذلت خواری مورٹے
سن شموئیل پیغمبر ہوئے وچہ انہاندے بھائی
کرو کوئی بادشاہ مقرر اوپر ٹول ہمارے
نبی کہیا جنگ فرض نہیں اجے تاں سنبھال جائیو
تا نازل ہووے عذاب تساں کر دی عرض جیہا ہو
تا فرض جہاد ہوئے نہ مراد جو مندی بھائی
امیر فقیر ہوئے گئی عزت آن بنی سر بھاری
تن شہناں قدماں کنوں اولاد خلیل کہالا
جو بنی اسرائیلاندا ایس تینوں شاہ کراں کہن کہایا

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا ۚ قَالُوا أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ

اور کہا واسطے انکے تحقیق اللہ نے مقرر کیا واسطے تمہارے طالوت کو بادشاہ کہا انہوں نے کیونکر ہوگی واسطے اسکے شاہی

عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِّنَ الْمَالِ ۚ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ

اوپر ہمارے اور ہم بہت حقدار ہیں ساتھ بادشاہی کے اس سے اور نہ دیا گیا وہ کشایش مال سے کہا تحقیق اللہ نے پسند کیا

عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ ۖ وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَن يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

اسکو اوپر تمہارے اور زیادہ کیا اسکو کشادگی بیچ علم کے اور جسم کے اور اللہ دیتا ہے ملک اپنا جسکو چاہتا ہے اور اللہ کشایش والا جاننے والا

نے فرمایا پیغمبر نے یعقوب دیاں فرزنداں
کہیا اہناں کویں ہوسی اوسنوں شاہی اوپر ساڈے
نہیں طالوت فراخی مالوں تا فر نبی الایا
نے اللہ وڈی رحمت والا جانہار اے تیاں ہیں
شمول دعا منگی یارب اہناں وچہ کوئی شاہ بنائے
اک سنگ ملیا سی تیل او سو ویا وہ جو شخص گھر تسی آل
جاں طرف تیری کوئی شخص آوے ایہ تیل اُسدے سر اُتیل
فروچہ معالم خازن لکھدے قصہ عجب سوہارا
بن یامین اولادوں سی اوہ پت یعقوب بہارے
اودے لماں آکھ کل مرداں تھیں کم کردا چرنگا
اک غلام اوس نال آگ نہو اوپر گھر تھولے -
یا خبر دسی یا دعا کردا کی کہیں نبی رحمانی نہ
جاں جوش کیتا اس تیل نبی نے ویکھیا عاصیا پکڑ
پھر نبی کہیا سر نیواں کر اوس کیتا تیل لگایا-
تا کہیا طالوت میرا گھر بار قبیلہ ادنے آیا
نبی کہیا رب جسنوں چاہے ملک حکومت دیوی
طالوت بندے پاس آ آ ایہ بعضیاں نے فرمایا
یا پاس نبی کجبہ اسرائیلیاں کیتا آن پوکارا
ناہ اوہ بیت نبوت تھیں ناہ اوس آہی بادشاہی
نے بادشاہی وچ سبط یہودا بن یعقوب الاندی
اولاد لاوی تھیں نبی ہوندے موسیٰ ہارون اہناں تھیں
تے بن یامین اولاد کیتی شامت نال گناہاں
اسو چہ را افضیا ندا رو جو کہندی اوہ گمراہی
نہ عصمت شرط امامت آل نبی وچہ حصر نہ کائی
رب بنی اسرائیل نذارو کیتا فاسد شرط بنائی
لایق بادشاہی دے اوہ جس رب پسند لیا وے
رحمت اسدی ہر شے گھیرے فضل فرانہ خدا دے

جو ٹھیک اٹھایا رب تساں کارن شاہ طالوت پسند آ
نے اسیں اوسے تھیں حقدار زیادہ اینگی بادشاہ وے
ٹھیک تساں پر اللہ اوسنوں خاص پسند لیایا
جس چاہے تس دیوے اوپر ہیں اعتراض کہ نہیں
تا عاصا ملیا جس قد اسدیاں برابر آوے
اوہ تیل مقدس پاکیزہ جو بادشاہی نوں شایاں
اودے بنی اسرائیل اندا شاہ ہوندی تیل ملیں جس تائیں
نام طالوت عبرانی وچہ شاول بن قیس پیارا
طالوت جسم دی لمبی ہودن کارن اسنام پیارے
بہال گہ ہیاندی کارن پٹوس گہلیا جکیا نواکال
کہیا غلام نہ بجھے جا کر پاس اوس تھیلے
تا داخل ہوئی نبی پر کیتا جوش اوس تیل نورانی
اوس عاصے نال برابر قد سی میاں حضرت اٹھایا
تے آکھیوس اسرائیلاں تینوں اللہ شاہ بنایا
میں کیونکر شاہ بناں اسرائیلاں اہناں قدر سوایا
اوہ بے پرواہ آلہی اوتھے عجز قبول سو ہیوے
نبی کہیا اے لوگو شاہ تساں رب طالوت بنایا
کہن استرا کیا عمال جو کیتا اسنوں شاہ ہمارا
سے ٹھیک نبوت لاوی بن یعقوب قبیلے آہی
تا نبی کہیا رب ٹھیک تسا پر شاہ طالوت بناندے
تے کنوں اولاد یہودا ہوندے شاہزادے فضلا تھیں
اس کارن انکار کیتا اہناں ایہہ نہیں لائق شاہاں
جو ٹھیک امامت ورنہ اہل البیت رسول الٰہی
جے شرط ہوندی تا رب طالوت امام نہ کردا بھائی
جو ناد اوہ بیت نبوت تھیں ناہ بادشاہاں تھیں کائی
رب ملک دیوے جس چاہے اوپر کوئی اعتراض نہ آوی
اتے جانہار جو ہویا سی جو ہوسی وچہ دنیا دے

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَ

اور کہا واسطے انکے نبی انکے نے تحقیق نشانیاں بادشاہی اسکی کی یہ کہ آوے تمہارے پاس صندوق بیچ اسکے سکینہ

بَقِيَّةٌ مِمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ

پروردگار تمہارے سے اور باقی ہے اسچیز سے کہ چھوڑ گئے قوم موسےٰ کی اور قوم ہارون کی اوٹھا لاوینگے اوسکو فرشتے

نے نبی انہانوں آکھیا ایہہ نشاں اوسدی بادشاہی — جو آوے تساں صندوق اندر اوس رحمت خاص الٰہی

بھی باقی اوسوچ ہے جو چھوڑیا موسےٰ تے ہاروں ما — چکیا اسنوں ملکاں گڈے بلداں ہکیا لے

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝ — تحقیق بیچ اسکے البتہ نشانیاں ہیں واسطے تمہارے اگر ہو تم ایمان والے

ٹھیک نشاں اسوچہ تساں جے ہو تسیں من والے — یعنے اوس تابوت آونوچہ میرے پیچ مقالے

خبر تساں ہیں کیتی رب تساں شاہ طالوت بناوے — جاں آیا صندوق تامن دے حکم طالوت سہاوے

تاتیار رجہا دکرن نوں نکلے رل مل سارے — فر خازن اندر محی السنۃ وہ تابوت نتارے

اوہ آدم نوں تابوت جنت تھیں ملیا دھرتی آیا — تصویراں کل نبیاں تسوچہ دست بدستی پایا

آدم دتا شیث تائیں اوس دتا فیر خلیلے — فر اسماعیل تائیں پہنچایا ابراہیم جلیلے علیہ الصلوٰۃ والسلام

فر حضرت یعقوب لیا فر ملیا تس فرزنداں — فر موسے لیا مال اسباب ٹکایوس دھر سنداں

تے دو تختے توراتوں اوسوچ بھی ہو تختیاں بھورے — بھی عاصا ہارون تے موسے بھی پگ جتی جوڑے

بھی اک من دا تھیلا اسرائیلیاں ملدا جیہڑا — یا تلی شکل سکینہ اوسوچہ کرے جناور ڈیرا

اوس تے موتی تھیں دوہرے اکھیا نوچہ روشنائی — جاں اوسدا سن آواز تا کہندی فتح اسانوں آئی

جاں طرف لڑائی جاندے اگے اوہ تابوت چلاندے — جاں تابوت ٹرے تاٹرن جاں ٹھہرے ایہہ اڑ جاندے

اس پچھے لگیاں فتح ہووے اونہاں بہت واری آزمایا — جاں ہوے نزاع تا حکم ہلائی کرے جو پچھدا آیا

جاں اسرائیلے بگڑے لیتا ویریاں نال ظلم دے — اوہ شاہ فلسطین کھڑیا جا اونہاں رکھیا ہیٹھ صنم دے

انہاں بت وڈے ہیٹھ ٹکایا فجرے جا کر دیندی — بت ہیٹھاں تابوت اتاہاں اونویں فیر تکیندے

دوجے دن ہنھ سیر کیا بت ہیٹھ صندوق پیارے — خراب کیتا کل بتخانہ تا سندی شہر گنارے

جاں سٹیونے تابوت اوتھے انہاں پیٹ پیڑ گھیا نیر — مرن لگے تا ہنڈا اندر تک سٹ آئے اوسچا گر

اس پنڈ الٹے رب توں ہے چھوڑے سوندے نال انساناں
تک جنگلوچہ گئے گھور اندر فراہاں تس دفنایا
ویہ درہی اہاں گندری ابو ین یا من غ اُس کوئی جاوے
فر جوئہ ملکاں اس نُورملک اسرایا لوچہ پوچھایا
اوہ صندوق اتے اوہ عاصاحضرت موسے والا

ملن جیڑہ دے اوہ مردے ہوندی ہوش کٹن ابدا تاں
جو بول کرے تس زخم ہووے تے مرض وا النجح فرمایا
تا زن آئی اک اسرایاں بھیں اونہاں آکھ سناوے
خوشی ہوئی تس دیکھ کراہن ربدا احمد بجایا
ہن طبر یہ دی ندی اندر تس کڈھسی رب تعالیٰ

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُم بِنَهَرٍ فَمَن شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ
پس جب جدا ہوا طالوت ساتھ لشکروں کے کہا تحقیق اللہ آزمانیوالا ہے تمکو ساتھ نہر کے پس جو کوئی پیویگا اس سے پس نہیں
مِنِّي وَمَن لَّمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ
مجھسے اور جو کوئی نہ چکھیگا اسکو پس تحقیق وہ مجھسے ہے مگر جو کوئی بھرے ایک چلو ساتھ ہاتھ اپنے کے پس پیا انہوں نے اس میں سے مگر تھوڑے
فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ
انمیں سے پس جب پار اترا اس سے وہ اور جو ایمان لائے ساتھ اسکے کہا انہوں نے نہیں طاقت ہمکو آج کے دن ساتھ جالوت کے اور لشکر اسکے کے
قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلَاقُو اللَّهِ كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ
کہا ان لوگوں نے کہ جانتے تھے یہ کہ وہ ملنے والے ہیں اللہ کو بہت ہوا ہی کہ جماعت تھوڑی غالب ہوئی جماعت بہت پر ساتھ حکم اللہ کے
وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ۝ اور اللہ ساتھ ہے صبر کرنے والوں کے ہے

جاں جدا ہویا طالوت آہا سنگ لشکر اوس شہر تھیں
جو پانی پیوے اوس نہر تھیں پس اوہ ساتھیں ناہیں
فر سبھناں پیتا اس تھیں مگراں تھوڑیاں رب بچایا ندا
جنہاں پیتا کہیا انہاں اج سانوں طاقت ناہیں
کہیا اونہاں جنہاں ظن آہا جو ملسن اوہ رب تائیں
تے اللہ نال اونہاندی جیہڑے صابر وچہ بلائیں
اوہ اسی ہزار جوان آہا یا ستر ہزار بتاندے
موسم گرم تے پانی تھوڑا نہر مٹھی وچہ راہ دے
جاں پہونچے نہر کنارے تریہہ تھیں عاجز ہوئے سارے
اوہ ترسو تیرہ لوگ چلو بھر پیتا جنہاں پانی
اوہ نہروں سالم پار ہوئے جنہاں تھوڑا پانی پیتا
تنہاں ہونٹھ سیاہ ہوئے دل بھیڑے نہروں لنگھ نہ سکے
اکھن اوہ بھی لنگھ گئے پر وچہ میدان نہ آئے

کہے ازماونوالا ہے تساں اللہ اک نہر تھیں
جو مول نہ پیوے اوہ ساتھیں پھر چلے پکڑن راہیں
جاں لنگھیا شاہ طالوت تے جنہاں سوں ایمان لیاندا
جو نال جالوت تے لشکر اوسدے کریں جنگ اٹھائیں
لشکر تھوڑا بہتیاں تے کدی غالب حکموں سائیں
جو صابر شاکر ہر حالتوچہ گلہ نہ کردے سائیں
نہ حاجتمند بیمار کوئی ناہ بڈھا وچہ اونہاندے
طالوت کہیا ایہہ نہر ازمایش طرفوں پاک اللہ دی
سبھناں نہروں پیتا مگراں تھوڑیاں رب کھلیارے
اوہ ہکی چلیوں سچ رہے دل محکم نال ایمانی
تے جنہاں بہتا پیتا اونہاں پیاس نہ بجھدی بیتا
تن ہارے دل ہارے احمد سخن ہیوہ دہ بکارے
معالم خازن دوویں محی السنۃ ذکر لیائے

فرآکھیا انہاں گمان جنہاں سے ملنے رب جزائیں کدے تھوڑی جھلیاں اوپر غالب ہوندی نال قضائیں

وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا

اور جب ظاہر ہوئی واسطے جالوت کے اور لشکروں اسکے کے کہا انہوں نے اے پروردگار ہمارے ڈال اوپر ہمارے صبر اور ثابت رکھ قدم ہمارے اور فتح دے ہمکو

عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ اور مدد کر ہمکو اوپر قوم کافروں کے۔

جاں سامنے گئے جالوت اتے تس لشکر کہن الٰہی سائیں
دے فتح اساں نوں ہوویں یارب اوپر ٹول کفراں
تا رب تینوں طالب فتح دی کردے نال وسیلے بیمار
جیوں وچ پارے پہلے تریجے پا وچ رب فرمایا

ویہٹ اساں ہر صبر تے ساڈے محکم قدم ٹکائیں
سنت نبیاں جاری جان کوئی سختی تبدی یار اسا
او وہ نبی جو آخر وچ زمانے آون رب دے پیار
وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا بالاتفاق الآیا

فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ

پس شکست دی انکو ساتھ حکم خدا کے اور قتل کیا داؤد نے جالوت کو اور دی اسکو اللہ نے بادشاہی اور حکمت اور

مِمَّا يَشَاءُ سکھایا اسکو جو کچھ چاہا

پس مار بھجائے کافر تھوڑیاں نال خدا دے یاری
تے تا رب داؤد نبی نوں علم اتے بادشاہی
ایہہ قصہ وچ خازن صوفی محی السنہ لیایا
داؤد سہمناں تھیں چھوٹا پتھر وچہ کوہانی مارے
جالوت سدیا طالوت نوں آر ل دوویں جنگ کرئیے
جے قتل کیتا اس مینوں تاں توں ملک لویں سے میرا
تنگ ہویا طالوت ایہ سنکر لشکر نوں فرمائے
جالوت بہادر وڈا زور آور معلم لوکاں آیا
طالوت کہیا شموئل نبی نوں رب تھیں منگ دعائیں
ہر یک وی سر رکھین جس سر رکھیاں جوش لیا وی
طالوت اسرایاں سہمناں نوں اوہ ملکیے تیل ازمایا
جو قتل کرے جالوت نوں اوہ وچ ایشا دی فرزنداں

تے قتل کیتا داؤد نبی نے پھر جالوت مکاری
تے ہور سکھایا اوسنوں جو کجھ چاہیا پاک الٰہی
داؤد نبی دی تیرہ بیٹے ایشا بابے وس آیا
جاں ہر لنگھیا طالوت ایہہ بھی سنگ وسدے گذرے سارے
یا گھل جوان اپنا کوئی وچ میدان وے خوب لڑیسا
تے جے میں اوسنوں ماریا تاں میں ملک لواں تیرا
جو اس کافر نوں مارے دہی تس دیواں ادھی شاہی
لوگ ڈرے جالوتوں کسے جواب نہ اوس الایا
دعا کیتی ہک سنگ ملیا وچہ قدسی تیل طائیں
سر بھینویں تے وہی منہ تے تاج وانگوں ٹکاوے
جیہا شخص نہ ملیا کوئی نبی خدا تھیں آیا
طالوت ایشا نوں آکھ سدایا سبھ اوس دے فرزنداں

اوہ تیل ملیا ہر سر پر اوہ جوش نہ مول لیایا
نبی کہیا رب ہور بتاوے توں سبہ کوڑا لا یا نا
طالوت منگا تس تیل جاں ملیا روغن جوش لیاندا
جے قتل کیتو تس بیٹی بخشاں بھی ادھی بادشاہی
تولوکیں آن ملیا زور اپنا نا کرے داؤد اظہاراں
اک پتھر بولیا راہ وچہ مینوں آکے داؤد اوٹھا ئیں
اوہ چک لیا پھر بولیا ہور اِن پتھر موڑے وا لا
قتل جالوت کریں اس نال جاں ہووس مقابل جا کر
اوہ تنے اک بنے رکھ وچہ کو بھائی سنگہ چلا یا
جالوت ڈگا سبہ کا فر نسے پچھ داؤد اُس لیایا
تس بیٹی ویاہ دتی اوہ شاہی مہر ہوئی اسجاری
ست سالاں داؤد کیتی اوس پچھو فر بادشاہی
تے حکمت کنوں مراد نبوت خازن وچہ فرماوے
جاں پڑہیو داؤد زبور تاں وحشی آون کھڑ لچیاندے
داؤد گدے بھی ٹھیرے پانی وگدا اٹک کھلوندا

شمویل پچھیا کولی ہور پسر تدہ کہندا ہور نہ آیا
تا آکھیوس اک مدبر الساشکل کشکل نہ بھایا
طالوت کہیا توں ٹھیک کریں جنگ سنگ جالوت تیاندا
اوس کہیا قتل کراں تس فیر الا یا سرد الٰہی
ہیں ایہہ چاراں ملن درندے چیراں پھر لکھوائ اڑاں
میں پتھراں نال تون نبی دا ماریم ہتھیاں تائیں
اوہ بھی چکیا ہور ملیا کہے میں سنگ تیرا چالا
اوہ تنے سنگ رکھ وچ کھو بھائی نام لیا رب قادر
اوہ پتھر حکم الٰہوں نک کا فر دے جنگ سدہا یا
خوش طالوت ہویا بوہتا اہل ایماناں شکر بجایا
چالی سال طالوت رہیا پھر داؤد دے سرداری
ملک تے حکمت علم دتا اوستائیں پاک الٰہی
بھی دتے رب زبور کتاب ہور کسب زرہ کر کھاوے
اتے وچہ ہوا طیور کھلوندے غوغا شور مچاندے
تے بولی وحشی پنچھیاں سمجھے ہر گز لگ نہ رہندا

وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعٰلَمِينَ

اور اگر نہ ہوتا دفع کرنا اللہ کا لوگوں کو بعضے انکے ساتھ بعضے کی البتہ بگڑ جاتی زمین ولیکن اللہ صاحب فضل کا ہے اوپر عالموں کے

جے لشکر نال مسلماناں رب ناہ کفار گواندا
شہراں اتے مسیتاں دی فکر دے اوہ خرابی
کہے احمد حنبل بن عمروں اوہ پاسوں بحر عطائس

تا غالب ہوندے مشرک اوپر زمین شرک وددہ جاندا
ایہہ ابن عباسوں خازن دے وچہ لکھیا قول صوابی
اک صالح مومن پاروں سو گھر آفت موڑے سائیں

تِلْكَ اٰيٰتُ اللّٰهِ نَتْلُوْهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَاِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ

یہ نشانیاں ہیں اللہ کی پڑھتے ہیں ہم انکو اوپر تیرے ساتھ حق کے اور تحقیق تو البتہ بھیجے ہوئوں سے ہے

ایہہ قصے رب دیاں آیتاں جو اساں پڑہیاں اوپر تیرے
کجھ شک شبہ نہیں اسوچہ ہاویں اہل کفر انکاری
انہاں نال بھی اہل کفر دے رہے مخالف ایویں

حق دے نال تے بیشک تو ہیں کنوں رسولاں میرے
تیس ساڈے گھلے ہوئے جیو نکر ہور رسول ابراری
پر اوڑک غلبہ نبیاں ہویا نال تیرے بھی تیویں

انک لمن المرسلین ۱۲ [illegible]

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ ۘ مِنْهُمْ مَّنْ كَلَّمَ اللّٰهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ

یہہ پیغمبر بزرگی دی ہمنے بعضے انکے کو اوپر بعض کے اون میں سے بعضے وہ ہیں کہ باتیں کی اللہ نے اور بلند کیا بعضے

دَرَجٰتٍ ۭ وَاٰتَيْنَا عِيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنٰتِ وَاَيَّدْنٰهُ بِرُوْحِ الْقُدُسِ ۭ

انکے کو درجوں میں اور دیں ہمنے عیسے بیٹے مریم کو دلیلیں ظاہر اور قوت دی ہمنے اسکو ساتھ جان پاک کے

پیغمبر ایہہ فضل دتا اساں ہکناں نوں ہکناں تے
تے بعض اوہناں تھیں اوہ جس اوچے ورجے شان شرافت
تے اوچیاں درجیاں والے حضرت نبی محمد ﷺ آئے
بجھہ ہور فضائل زیادہ جو کسے نبی نہ حاصل ہوئے
گواہی دین رسالت دی کل حجر شجر ﷺ سنگریزے
چشمے جاری انگلیاں تھیں رج رج پیتا پانی
پیالے شیر دل تن سو رجیا ایوں حال جو راں
تے جا بر دے گھر تھوڑے آٹیوں سبہ اصحاب رجائی
جاں عصر علیدی فوت ہوئی وچہ خیبر دل غمناکی
کل معجزیاں تھیں معجزہ وڈا قرآن کلام خدائی
تے ابو ہریرہ یوں خازن وچہ دسّے شاہ رسل ﷺ فرمایا
تے مینوں رب قرآن دتا ایہہ معجزہ وحی خدادا
ہمی خازن وچہ محی السنہ جابر تھیں ہے لیاندا
دیندے رعب دشمن نسے خوف میرے تھیں واہی
تے کل زمین ہے کارن مسجد تاں ہے پاک ایہا ئی
ہور نبی سبہ ہک فرقے ول تے ہیں ول خلقت ساری
تے میرے اوپر ختم نبوت ہور روایت آئی سارا
معتمد فی المعتقد دیکھ جو کہے خدا جے چاہے
ایس عقیدے تھیں اوہ کافر ہو یاوین گواہی
تے فضل رسولاں اک دوجے پر نال اجماع دے آیا
تے بعض اوہناں تھیں اوہ جس نال کلام کیتی ربانی
تے معجزے دتے عیسے نوں اساں روح القدس طاقت
نال جو پائے کل نبیاں اوہ کی وچہ سمائے
جویں نال اشارت جن دو کھن ایہہ وچہ قرآن دسوئے
تے رویا نال فراق ستون حنانہ لگیوس ہرسے
سبہ لشکر نے سوٹیاں شیریں آب نورانی
چھوہارے اندک بھتیاں یاراں کھادی نال سیر
تے کھا نگر لسی بکری تھیں کل پرتن شیر بھرائی
اوہ سورج ڈبا فر چڑھ آیا چمکیا نور آفاقی
مثل اس کسے نہ سورت جوڑی خلقت عاجز آئی
ہر پیغمبر قدر ایمان بندیاں دے معجزہ پایا
امید جو روز حشر تک سبہ تھیں ہیں اتباع زیادہ
جیراں پنج مینوں دتے سبہ تھیں ملیاں نبی الانبیا
تے لٹ حلال ہوئی ہیں کارن روانہ ہور رسل ہی
وقت ہووے جتھے نال تیمم کراں نماز ادائی
تے مینوں اذن شفاعت ملیا کر ساں اسدن یاری
قیامت تیک نظیر نہ میرا ممکن ہونا کائی
نبی محمد جہا ہور نبی وچہ خلق او ٹھائے
حضرت ﷺ نال ایمان نہ اوسدا او گت عمل دکھاوے
اے محمد شاہ رسل ﷺ دا سبہ تھیں فضل وڈھیا

تے رحمت کارن اہل جہاناں کیتا رب وڈیائیں
ذکر بلند ہویا تس ذکر خدا دے نال پڑھیوے
تے ذکر ہور نبیاں دا جویں ذکر محبوب الٰہی ﷺ
اطاعت ایس اطاعت اپنی رب صاحب فرمائی
تے ہتھ مبارک حضرت دا رب اپنا ہتھ الاوے
عزت اتے رضا اوسدی رب اپنے نال رلاوے
تے موسےٰ نوں معجزے اسنے کئی ہزاراں پائے علیہ السلام
تے معجزے اوسدے کل نبیاں تھیں افضل اکرم پیارے
تے معجزے ہور نبیاں دے گئے اوسدے قیامت تائیں
اس حین الور چڑھدیاں ہی کل تاریاں نور گوایا
قوم اکلی دی ول اک اک نبی خدا تھیں ہویا
بلکہ امام نبیاں دا بھی اسپر ختم رسالت ﷺ
عہد لیا رب نبیاں تھیں جو شاہ رسلیوں پاوے ﷺ
نبیاں کجھ تاں کیتا سنکے حکم خدا ادا
پھر حکم کیتا رب وچ خاموشی نبیاں نوں سچائیں
پھر رب کہیا سب رہو گواہ تی میں بھی کنوں گواہاں
اس دیری کافر کل عالم آہا نا دیری تھوڑے
جتنے دکھ تکلیف زیادہ اتنی شان اوچیرے
تے اسدی امت سب امتاں تھیں افضل رب فرمائی
تے امت حضرت سب امتاں تھیں زیادہ وچ شماراں
تے نبی کہیا جس دین میرے وچ بہتر چال نکالی
فر شاہ رسل ﷺ جد سو بنا دین سکھایا اہل ایماناں
تے تا بعد از زیادہ جیندے اوتھے اجر ودھیرے
غور کرو تو ویکھ کہ عزت فضل نبی سرور نوں
بیہقی کرے روایت وچ فضائل اصحاب باندھے
عائشہ سن فرمایا کیا ہندہ نہیں عرباں سردار ہی
خلیل کیتا رب ابراہیم نے تکیا موسے تائیں
علیہم الصلوٰۃ والسلام

جاں رحمت کل جگاں کارن افضل ہویا تائیں
جنوں وچہ اذان سنے تشہد نال لکھے وچہ سبھیوے
جو نام خدا جل جلالہ دے نال مبارک اوسدا اسدا بھائی
تے بیعت اسدی بیعت رب دی اینڈ بزرگی پائی
تو ناہ مارے مٹھ سنگریزیاں دی مارہی میں فرماوے
اجابت اسدی نال اجابت اپنی آکھ سناوے
ہر ہر آیت قرآنی تس معجزہ خوب سداوے
تا واجب جو تو بھی سبھ تھیں افضل وچہ شمارے
منسوخ کیتی اوس دین تمامی ایس نسخ کدائیں
تے اسدی نور مبارک جانن کل دنیا تے پایا
تے شاہ رسل ﷺ کل انساناں ول بھی جناں نوں ڈھویا
اوہ امت ہوئی اسدی سارے معنے وچہ ہر حالت
مینے اوہ رسالت اوسدی بھی امداد پہنچاوے
جو اسدی آیاں کم اساڈے ہنویں ہون زیادہ
کیا اقرار کیتو جے اسپر کہن اقرار نا سائیں
جو اس اقرار وں پھریا اوہی فاسقاں بدخواہاں
جتنے دشمن زیادہ تنے دکھ وہیک چھوڑے
تے کل عالم تھیں شاہ رسل ﷺ نوں آہے دکھ ودھیرے
جد امت بہتر ہوئی تنہاں فر کوئیں نہ بہتر بھائی
ایہ اسی صفاں تے چالی ہوسن کل نبیاں سرداراں
تس اجر اسدا آئے اجر جو اوسپر کرسن عمل کمائی
اوہناں اوسدا اجر تے اجر امت دا قیامت تک عیاناں
اتنا علم توحید عرفان اوس ودھ کبیر نکھیڑے
کل نبیاں تے حاصل عزت شاہ رسل ﷺ پر تیوں
دوروں ویکھ علی نوں آکھیا ایہ سید عرباندے
فرمایا اوہ سید عرباں میں جگاں سردار ہی
تے مینوں رب محبوب کیتا جو دو سپاہیں عطائیں ﷺ

تے ہر پیغمبر تائیں رب نے لیکر نام بلایا ہو
میں یا ایہا النبی یا سین صفاتوں رب بولایا

تے ویریاں اسدیاں نوں خود اللہ جھڑکاں ڈاہڈیاں دیندا
جدوں کفار ستاندے تہاں تکوین عیب کدہیندا

آدم تئیں سجدہ کروایا ملکاں تھیں رحماں نے
ختم دیا اوہ شرف جو پایا سی اُسوقت اُنہاں نے

تے شاہ رسل پرت ہمیش درود خدا پہونچاوے
کل فرشتیاں نال رلاکے نت ایہ ورد کماوے

تے اہل ایماناں حکم تسیں سبھی پڑھو درود سلاماں
درود کہوں کل نعمت حاصل حد نہیں اکراماں

تے آدم نوں سی کل چیزاں دا بخشیا علم الٰہی
تے اس ہتھ کنجیاں علم زمین خزانے بخشے بھائی

وعلمک مالم تکن تعلم اندر شان نبی فرمایا
جو نساں اگے علم نہ آہا اوہ سبھ تساں پڑھایا

تے وڈا فضل خدا صاحب دا او پر تیرے پیارے
وفضل اللہ علیک عظیما آئے وچہ قرآن اشارے

نبی کہیا رب ادب وتم لیں سوہناں ادب سکھایا
الرحمٰن علم القرآن جو وچہ قرآن بتایا

ارنا الاشیاء کما ہی ختم رسالت کہندا آہے
ربّ زدنی علما علم اتری منگدے سارے

تے قیامت تیک جو ہووے ہارا سبھ نبی فرمایا
علم اول آخر دے حضرت اللہ شان ودھایا

تمہارے علم کو پہونچا نہیں کو
سمندر کا بھلا ہے کون تارا

تے ہوئے نال کلام کیتی رب عالی منصب پایا
اتے نمازیاں اس امت دیاں نوں ایہ رتبہ آیا

کلام خدا بے کیف حروفوں صوتوں پاک زباناں
نہ آلو حلق زبان او سکارن پاکی ہر نقصانوں

جھنڈے حضرت ہیٹھ نبی سب ہوسن روز حشر دے
تے حضرت نبی آہے اجے آدم اندر آب چکڑ دے

رب کہیا یاسین ای سید یعنے کل خلقاندے
انا سید ولد آدم بھی شاہ رسل فرماندے

وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِيْنَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنٰتُ وَلٰكِنِ اخْتَلَفُوْا

اور اگر چاہتا اللہ نہیں لڑتے وہ لوگ کہ پیچھے انکے ہیں پیچھے اسکے کہ آئیں انکے پاس دلیلیں ظاہر ولیکن اختلاف کیا انہوں نے

فَمِنْهُمْ مَّنْ اٰمَنَ وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ مَا اقْتَتَلُوْا وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيْدُ

پس بعض انہیں سے وہ شخص ہے کہ ایمان لایا اور بعض ان میں سے وہ ہے کہ کافر ہوا اور اگر اللہ چاہتا نہ لڑتے ولیکن اللہ کرتا ہے جو چاہے

جے چاہندا رب نہ لڑدے جھیڑے ہوئے بعد رسولاں
اسدے بعد جو آئے اہناں معجزے صاف دلیلاں

جھگڑ یا نوں جیہے کجھ اوہناں تے کجھ مومن ہوئے
جے چاہندا رب نہ جھگڑ بندے پر کردا خدا جو چاہے
نبی کہیا رب خلقت اپنی وچ ظلمات بنائی
جو رہیا محروم شعاعوں اوتھے اوس اتھے کجھ نہ پایا
کسے سوال علیؓ نوں کیتا کیا تقدیر الٰہی
فر پچھیوس فرمایا اوہ اک بحر عمیق اتھاہی
علیؓ کہیا ایہ بھید اک چھپیا جس نوں عقل نہ پاوے
نبیؐ کہیا جو جھگڑیا اس وچ قیامت پچھیا جاسی
کہیا تکذیب جو تقدیر مجوس اوہ ایس امت دے
نیکی بدی پیدائش ربدی پر خوشی ہے بھلایاں
تے فعل مختار بندیاں کیتوس تاہیں کاسب ہویا
تے نیکی بدی حکموں لاکن بدی نہ امر آہوں
بندے تدے نہ عذر جو اوسنوں ملیا عقل ارادہ
پر شامت نفسوں ہوں گناہ جو وچ تقدیر لکھایا
نہ قدری بنے نہ جبری رہے میانہ عزت پاوے

کافر ہوئے بعض تنہاں تھیں وچ عذاب ڈبوئے
مظہر ہویا جو ہوسے تھیں خبر نبیؐ تھیں لائے
فر جاں ان کیتا شعاع لگا جس اوس ہدایت پائی
فر وچ خلاصے شیخ محمد ترمذی تھیں فرمایا
علیؓ کہیا ایہ کھوہ اندھیرا نا وڑ اس وچ بھائی
اس وچ پیر نہ پائیں تے جی وار اوس فیر کہیائی
کھوجی اسدا مویا محنت اوسدی اوکت جاوے
تے جنہے اس وچ بحث نہ کیتی اوسدی ہوگ خلاصی
جے ہوں بیمار نہ پچھو تے جے مرن اوہ اہل بد عقیدے
تے دونویں راہ دکھائے اُسنے پر نال صفایاں
عقل ارادہ بخشیا اسنوں پتھر محض نہ ڈہو یا
جان کرے ارادہ بندہ رب تس پیدا کردا ہوں
نفع ضرر سبھ سوچ اپنا کرکے فکر نہ یا دہ
ابلیس خدا دے ذمے لائے آدم نفس جو ٹھایا
مجوس امت دی جبری قدری شاہ رسلؐ فرماوے

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ

اے لوگو جو ایمان لائے ہو خرچ کرو اس چیز سے کہ دیا ہمنے تمکو پہلے اس سے کہ آوے وہ دن کہ نہیں بیچنا بیچ اسکے اور نہیں دوستی

وَلَا شَفَاعَةٌ ۗ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ

اور نہ سفارش اور کافر وہی ہیں ظالم

اے اہل ایمانو بہرے دیتوں خرچو مالاں تائیں
نہ فائدہ لے سفارش جدن نہ یارانی یاری
اے اہل ایمانو کرکے بخل جہنمی ہووونا ہیں ہو
اس آیت وچ مذمت بہڑی ترک زکوٰۃ کریندے
بیع مراد خرید فروخت تھیں لیا نہ جاوے
یعنی دنیا جگہ عملی اسکے عمل نہ ہوئے
تے ناہ کوئی کرے شفاعت اوسدی جس ایمان گنوایا

پہلے آیاں اُسدن تھیں کجھ نفع جدیو چہ ناہیں
تے کافر لوگ اوہو ہن ظالم وچ گمراہی بھاری
زکوٰۃ دے منکر ابوبکرؓ سن کیتے مار فنا ہیں
تے خبر دتی جو قیامت نوں ال عمل نہ مول وکیندے
معنے ظالم جو چیز کوئی ہن اوسدے جگہ ٹکاوے
تے ناہ کسے بیلی خود اعمالوں عمل کسے نوں دینے
تے اہل ایماناں ہیگی شفاعت وچ مدارک لیایا

اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ۚ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ ۚ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا

فِی الْاَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِیْ یَشْفَعُ عِنْدَهٗٓ اِلَّا بِاِذْنِهٖ یَعْلَمُ مَا بَیْنَ اَیْدِیْهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَ

بیچ زمین کے ہے کون ہے وہ جو سفارش کرے نزدیک اسکے مگر ساتھ حکم اسکے کے جانتا ہے جو کچھ ان کے آگے ہے جو کچھ پیچھے انکے ہے اور نہیں

لَا یُحِیْطُوْنَ بِشَیْءٍ مِّنْ عِلْمِهٖٓ اِلَّا بِمَا شَآءَ وَسِعَ كُرْسِیُّهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَلَا یَئُوْدُهٗ

گھیرتے ساتھ کسی چیز کے علم اسکے سے مگر ساتھ اس چیز کے کہ چاہی سما لیا ہے کرسی اسکی نے آسمانوں کو اور زمین کو اور نہیں تھکاتی

حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِیُّ الْعَظِیْمُ ۝ اسکو نگہبانی ان دونوں کی اور وہ ہے بلند مرتبہ والا بڑا

ہے اللہ جل جلالہ وحدہٗ جس بن نہ ہور عبادت لائق کائی

تے اوسے کارن ہیگی جو شئی وچہ زمیں آسما نے

اوہ جانے جو کجھ سامنے خلق تے جو کجھ مگر تہانڈے

پر جتنا چاہے کرسی اوسدی گھیریا ڈہیرت اسماناں

اللہ حی جو باقی زندہ ناہ تس موت کدا ہیں ما

قائم بن زوال موجود اوہ جس تغیر نہ آوے

ستہ نعاس اوہ نیند جو ہووے نا جاگے نہ سووے

یا اونگھ ہووے وچہ سر دے سستی نیند رقلب ٹکاناں

ایہ چیزاں نقص بلائیں تہریاں روکن علم خدا نوں

رب کل چیزاں دا خالق مالک جو وچہ زمین آسماناں

تے اوہ کون جو کرے شفاعت باہجوں اذن خدا ئی جل جلالہ

حکم خدا بن منے شفیع پر رب دی نال اجازت

اوہ رد کیتا جو پاس خدا کسے بت نوں قوت ناہیں

اِلَّا بِاِذْنِهٖ نص مستثنیٰ ذات محبوب الٰہی جل جلالہ

وَلَسَوْفَ یُعْطِیْكَ رَبُّكَ فَتَرْضٰی تینوں اذن شفاعت

شفاعت دا جو منکر ہے اوہ منکر نص قرآنی

مدارک معالم خازن ہور عباسی مظہری والے

اوہ جانے کل احوال خلائق جو وچ زمین آسماناں

یا اگے تہاں جو کم دنیا دی پچھلے روز حشر دے

یہ رب جو زندہ قائم ناہ جس نیند را ونگھ ایہا ئی

اوہ کون جو کرے شفاعت کول انہاں مگر جاں حکم رباّنے

تے گھیر نہ سکے چیز کوئی جو علم کنہوں رحمانے

نہ دوہاں دی رکھوالی اوس تھکاوے ذرہ عیاناں

اللہ حی جل جلالہ خود بخود باقی جبول راہ فنا نوں ناہیں

یا قائم وچہ تدبیر خلائق روزی ہر ہر ہوکجاوے

نیند راوہ جو بہار گھٹے ہور عقل قوت نوں کھووے

نہ ہنوں اونگھ نہ خواب نہ غفلت ہونہ ہنوں بہاناں

تے اوہ ہر نقصوں پاک منزہ ہی بیمثل یچھانوں

نہ شرکت کسے نہ جھگڑا خلقت ملک خدا ب جاناں

ایہ استفہام انکاری یعنے نہیں کسے قوت پائی

مشرکاں ظن جو بت اساڈے اُسدن کرن شفاعت

جو دم مارے او سہاگ کوئی کنوں معبود تساہیں

ہور ملک نبی سبہ شافع ہوسن ہی کجہ یومن جہانی

عَسٰٓی اَنْ یَّبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُوْدًا کاں شفاعت آئیا

ایہ وہ بیاں نوں ہماری ٹھیک ایہو جیہا

ہور کل مفسر اہلسنت ایہ لکھدے مرد کھالے

جو چنگے مندے عمل کیتے تے جو کجھ کرن اگا ہاں

یا اگے عاقبت پچھلے دنیا دسیا اہل نظر دے

تے علم اسدے اگھیرن جانن قدر جتنی تس سارا
پس عبد جا نیا علم تمام اوس واقف سبھ دا ہووے
جاں جمع کیتا اوسدل اپنے وچہ علم تمام خدا دا
تے معلومات خدا دے کوئی ہرگز گھیر نہ سکدا
تے اوہ نبی اوہن رب جنہاں غیبی علم جتاوے
فَلَا یُظْهِرُ عَلٰى غَیْبِهٖۤ اَحَدًا اِلَّا مَنِ ارْتَضٰى مِنْ رَّسُوْلٍ رب فرماوے
حسن کہو جو کرسی تھیں بھی عرش مراد ایہا نی
بعضے آکھن کرسی کولوں علم مراد سو ہووے
کرسی وچہ آسماں دے جیوں چھلا جنگل ڈیہر یا
ابن عباس رضی اللہ عنہ بتایا کرسی اگے ست آسماناں
تے ہر ہر یا واقدا زمیں آسماناں جیڈ لمائی
تے چونہہ ملکاں تس چکیا موڈھا انہاں ملکاں چار و چارے
ہک فرشتہ شکل آدم دی اوہ سردار انساناں
ہک صورت بلدا اوہ شاہ حیواناں رزق منگو انہاں کارن
ہک کرگس شکل اوہ جانوراں دے کارن روزی چاہے
تے سنیر یے دے نوروں موڈھے فرشتہ ہر پنجسو سالے
تجلے عرش اوٹھا و نو الیاں تھیں اوہ سٹرو یا دیوے
جو نو آسمان بناون کرسی عرش بھی نال رلاون
بھی اوہناں تھیں وچہ اسماناں دے ہون تجلیاں تاں
علی دا معنے پاک شریکوں مثلوں حدوں خالی
اس آیت وچہ ذکر ہویا سب ربدیاں ذات صفاتاں
وچہ خازن ہور معالم ابو ہریرہ رضی اللہ عنہ یوں نقل لیایا

تے وجہ حقیقت اوسدی پاون سبھ آشکارا
اوسنوں آکھن گھیرن تھے دا خازن ڈر پرووے
پس تحقیق اوسوقت اوس گھیر یا شے سارے نوں زیادا
مگر خدا جس چاہے اوسنوں علم اپنا ہی دسدا
بنے دلیل نبوت نبیاں کارن خازن لیا وے
ایہہ صورت جن اندر بھی اندر آلِ عمران دساوے
تے ابو ہریرہ آکھے کرسی عرش مقابل آئی
نے وَسِعَتْ كُلَّ شَیْءٍ رَّحْمَةً وَّعِلْمًا رب جویں فرماوے
تے کرسی ایویں عرش اگے جیوں چھلا پیش اوہ پایا
جیوں ڈھال اوپر ست درہم رکھے خازن دکھیں یا ہے
تے اوہ سامنے عرش دے وچہ مظہری لکھیا بھائی
قدم انہاں ستویں زمیں تلے راہ پنجسو سالاں بھاری
اوہ رزق خدا تھیں طلب کریندا بندیاں کان عیاناں
ہک صورت شیر اوہ طلب کریندا رزق درندیاں کارن
جنہاں کرسی عرش اوٹھایا وچہ انہاں ستر پردہ
جے پردے ایہہ نہ ہوندے سڑدے کرسی چکن والے
تے کرسی ست آسماناں گھیر یا عرش کرسی نوں گھیرے
جو ست کہن اوہ شاید کرسی عرش نہ نال ملاون
تاہیں وکھ گنے فلکاں تھیں کارن وکھ صفاتاں
عظیم دا معنے سبھ تھیں وڈا قدر ربّ تعالٰے
تدے نبی صلی اللہ علیہ وسلم فرمایا وڈی آیت ایہہ برکاتاں
ابلیس پھر یوس تن راتیں جاں اوہ طعام چوراون

ی اوس پھڑ وا منتاں کرکے فرچھٹ جاوے
ویلے پڑھ اسنوں تین پر گھلے رب رکھوالا
ی اوہ جھوٹھا سی پر سچ گیا کہہ تینوں
رض نماز وں پچھے پڑھے اس آیت تائیں
ی نوں آکھیا گھر میرے وچہ برکت ناہیں
حود کہیا دس حضرت جوشے نافع مینوں
ع قرآن دے عرش خزانیوں نکلی ہے ایہ آیت
دو پنیاں دو ہو نہڈ اتے دو اسدیاں مین زبانان
ں پڑھیاں ہر جن شیطانوں بھی ہر ضر بلاؤں

ترجی وارجاں پھڑیا شیطوں دس آیت راہ پاوے
فجر تائیں شیطان نہ آوے رات گذارسو کھالا
نسائی بیہقی دارقطنی تھیں خبر ملی ایہ مینوں
روک نہ اسنوں جنت تھیں کجھ باجھوں موت کرائیں
دسیا پڑھ ایہ جس کھانے تے پڑھسیں برکت پائیں
فرمایا ایہ آیت پڑھ پھر جا قارہے نہ خطرہ تینوں
تے افضل ہے ایہ آیتا نوچوں یاروں اجر بہا ایت
نئے عرش دی پاکی رب دی کرے بیان عیاناں
رہے حفاظت رحمت ربدی اُترے فضل خداوں

...اہ فِی الدِّیْنِ قَدْ تَّبَیَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَیِّ فَمَنْ یَّکْفُرْ بِالطَّاغُوْتِ وَیُؤْمِنْ بِاللّٰهِ
...بردستی بیچ دین کے تحقیق ظاہر ہوئی راہ پانی گمراہی سے پس جو کوئی کفر کرے ساتھ شیطان کے اور ایمان لائے ساتھ اللہ کے
...استَمْسَکَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ اَللّٰهُ وَلِیُّ الَّذِیْنَ
...تحقیق پکڑ رکھا اُسنے کڑا مضبوط نہیں ٹوٹنا واسطے اسکے اور اللہ سننے والا اور جاننے والا ہے۔ اللہ دوست دار ہے اُن لوگوں کا
...و یُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ جو ایمان لائے نکالتا ہے اونکو اندھیروں سے طرف روشنی کے

دھگا نا کرنا آیا اندر دین الٰہی
باطل معبوداں جھٹلا کر منیاں واحد سائیں
اللہ سنے تے جانے اللہ دوست اہل ایماناں
عباسوں خازن وچہ ایہ رسم زمانے دی آہی
پت جیوے تس دیاں یہودیاں پیر یہود بنائی
ار کہیا وچہ بچڑے ساڈے اوہ کیوں نال ترا ہو
باطل تھیں حق ظاہر ہویا ظلما توں روشنائی
کیتا مختار اصحاباں رلن جے نال تساں
اندر کجھ زور نہیں جو مومن بھال اکر اہوں
جزیہ کرن قبول جو جزیہ اُنہاں تھیں ہیر دیوے
سعود کہیا ایہ لوک اسلاموں اول آہے
رضی اللہ عنہ حضرت مراد شیطان یا ساحر یا رب کعب اشرف
صفت شاہ رسل یا چھوڑن جو کجھ غیر خدا دے
صلی اللہ علیہ وسلم

ہے راہ ہدایت والا ظاہر ٹھیک کنوں گمراہی
ٹھیک اوس محکم رسّا پکڑیا جسنے ٹٹنا ناہیں
اُنہاں کڈھ کفر ظلما توں لیاوے طرف ضیا تماما
جس اولاد نہ جیوے اوہ ایہ نذر منیندی ساہی
آیا جد اسلام تے حضرت بنی نضیر کڈھائے
تا آیت نیہے دین اندر ناہ زور دھگا نا چاہو
یعنی کفروں ظاہر ہو گیا راہ ایمان صفائی
جے کران پسند انہا نوں تا رہا دین نال تہانا
ہے ظاہر ... انکار تاہیو ...
... دھگا ناہ ...
ہر حکم تتا اول ایہ آیت منسوخ ... لاہی
... محکم ...
ایہ خواجے بہا الدین نقشبند ...

بہت برے اوہ لوگ جو پوجن زمین دیاں معبوداں
کیا ڈٹھے ہنیں تئیں محبوبا جس پھڑیا رب ہوا اوں
تے جس شے نال تعلق دلدا اوہ تس رب سدیوے
بلکہ سنہ حضرت حسن علی نوں ایہ سوال الا یا
کہیا امام حسن نالے قسیں رب دی حب رکھیندے
علی حیران کھلے اسدا کیا دیاں جواب اُستائیں
جے وزن دوہاں نوں کریئے حب زیادہ کھڑی ہووی
تا حسن کہیا حب میری تابع حب ہوئی رحمانی
طریقہ نقشبندی وچہ رُوفی رسا محکم کہیا
ولی دا معنے دوست ناصر کفر مرادا ندھیرا
کوچہ سورت انعام اندہیروں ہی دینہ رات مرادوں
تے بیشک شبہ اندہیراہی شاہ عبد القادر لیا

اَفَرَءَیْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهٗ ہویہ جو حکم خدا موجود ہے
جو عبد درا ہم دینا او سپر لعنت ہے سمجھا توں
چاہیئے کل علاقے غیر خدا سبہ چھوڑ رکھیوے
جو مینوں تسیں پیارا جانو علی آکہو فرمایا
نالے میری حب کویں دل ہکو جے دونویں رہندے
تا حسن کہیا حب میری ہے تسانال حکم رب سائیں
علی کہیا حب اللہ والی اکثر وافر ہووے
ایہ حب نہ غیر اللہ دی لکھیا عبد الحق حقانی
جس پھڑیا ایس طریقے نوں اوس ٹھاہیں لکھیا
تے نور مرادا یماں بتایا غار نوچہ نکھیڑا
اس ہیچوں ظلمات کفر سبہ نورا یماں ارشادوں
تے اللہ فضل و کرم اپنے تھیں سبہ شکوک مٹاوے

وَالَّذِیْنَ کَفَرُوْۤا اَوْلِیٰٓـُٔهُمُ الطَّاغُوْتُ یُخْرِجُوْنَهُمْ مِّنَ النُّوْرِ اِلَى الظُّلُمٰتِ اُولٰٓىِٕكَ

اور جو لوگ جو کافر ہوئے دوست انکے شیطان ہیں نکالتے ہیں انکو روشنی سے طرف اندہیروں کے یہ لوگ

اَصْحٰبُ النَّارِ هُمْ فِیْهَا خٰلِدُوْنَ
رہنے والے ہیں آگ کے بیچ اسکے ہمیشہ رہنے والے ہیں۔

تے یار کفار اندے شیطان انہاں کڈہن نور ایماں اوں
جو کہن ایہ لوگ چاہئے وچہ پہلی کیونکر آہے سارے
اوہ لوگ یہود جو پہلے منندی ہے نبی دے تائیں
یا عام کفار مراد انہاں شیطان کہوں ایمان ہٹاوے

یا دوچہ ظلمات اوہ ناری نت دھن انہہ جانو
روشنائی تھیں وچہ ظلمات کویں جا اپنے ہتھیارے
تے جاں اوہ قسم حجابوں نکلیا منکر ہوئی تداہیں
تے کڈہن معنے روگن ہکن غازن وچہ فرماوے

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِیْ حَآجَّ اِبْرٰهٖمَ فِیْ رَبِّهٖۤ اَنْ اٰتٰىهُ اللّٰهُ الْمُلْكَ اِذْ قَالَ اِبْرٰهٖمُ

کیا نہ دیکھا تو نے طرف ان لوگوں کے کہ جھگڑا کیا ابراہیم سے بیچ پروردگار اسکے کے اسواسطے کہ دی اسکو اللہ نے

رَبِّیَ الَّذِیْ یُحْیٖ وَیُمِیْتُ قَالَ اَنَا اُحْیٖ وَاُمِیْتُ قَالَ اِبْرٰهٖمُ فَاِنَّ اللّٰهَ یَاْتِیْ بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ

بادشاہی جس وقت کہا ابراہیم نے پروردگار میرا وہ ہے جو جلاتا ہے اور مارتا ہے کہا میں جلاتا ہوں اور مارتا ہوں کہا ابراہیم

فَاْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِیْ كَفَرَ وَاللّٰهُ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ الظّٰلِمِیْنَ

نے پس اللہ لاتاہی سورج کو مشرق سے پس لے آ تو مغرب سے پس ہو چکا ہوگیا جو کافر ہوا اور اللہ راہ نہیں دکھاتا قوم ظالموں کو

فتوح الغیب [illegible]

[illegible] روایت [illegible] عبد المطلب [illegible] ۱۲

بہلا ڈٹھا ہمیں توں دل نمرود جو جھگڑیا نال خلیلے
جاں آکھیا ابراہیم میرا رب مارے ہور جواوے
ابراہیم علیہ السلام کہیا رب سورج لیاوے چڑھدے داؤں
پس حیران ہویا سن کافر کجھ جواب نہ سریا
نمرود پسر کنعان سنداجس ملے زمیندی شاہی
نہیں لئے شاہ چار ے گذرے دو مومن دو کافر
تے بخت نصر دو جا نمرود ایہ کافر شاہ زمیندو
ہک کہن خلیل جاں بت بھنے تاں کافر قید کرایا
یا پچھیوس کیہڑا رب تیرا تاہی جواب الاوے
ہک تم آکھن جد ناروں نکلیا تداوس جھگڑا لایا
اناج آ ماند کافر پاس جاں کوئی وہاجن جاندا
تے رب اوسنوں جو کہندا دیندا اوس طعام نکارا
تاں ہن طعام مڑے کجھ راہوں حضرت ریت اوٹھائی
آپ سے اوٹھ بی بی کھولی پنڈ طعام وسایا
ایہ کتھوں توں لیاندا کہندی جو تدہ آندے داؤں
تے جاں نمرود کہیا میں قوت ماراں ہور جواواں
ہک کہن دو قیدی سدیوس ہکنوں ماریا ہکنوں چھوڑیا
خلیل آکھیا تد موقع کر دا حجت پیش کافر دے
پر اوسدی عوض دلیل دو جی اوس کافر پیش گذاری
سن حیران ہویا اوس موقع سی جو گل پرتاوے
پر ڈردے ایہ نہ کہیا مت رب لہندیوں چاڑھ لیاوے

رب اوسدیوں چہ ایہہ جو دتا اوسنوں ہک جلیے
تاں کافر آکھیا میں بھی زنداں کراں تے ماراں جاوے
توں مغرب ولوں چاڑھے جے قدرت رکھیں اس انواعے
تے رب نہ کرے ہدایت قوم اوس ظلم جہناں نے پھڑیا
تے ظلم کیتا اوس دہرتی تے رب العالمین بنائی
سلیمان تے ذوالقرنین دو مومن آخر ہوئی مسافر
ہو مخالف جھگڑیا کافر نال اس اہل یقیندو
فرکند ہوئیس اس تاں جو چاہے آتش چہ سٹ پایا
رب میرا اوہ ذات جو خلقت ماری ہور جواوی
تد وڈا کال پیا سی نہی اناج خریدن آیا
پچھے کون الٰہی رب تیرا ہر ہک نوں ازماندا
جاں ابراہیم علیہ السلام کتی آیا ایہو کیتا اوس ورتارا
تاں بی بی دل پر انہ ہووے گھر لیا سٹیوس بھائی
کرتیار آندا اوس کھانا ویکھ خلیل الایا
تاں ابراہیم علیہ السلام جاتا رب گھلیا حمد کرے رحمانے
دو مردسے ہک قتل کیتوس ہک دیندا چھڈ کڑا اواں
اوہ زندہ کراں جواون جاتوس عقل احمق نے بوڑیا
ایہ غلط کہیا توں جسنوں ماریا مڑ اوہ زندہ کردی
رب سورج چاڑھے چڑھدے لیوں تو لیا لہندیوں رب ہاری
کہ توں رب اپنی نوں سورج لہندیوں اج لیاوے
یارب توفیق نہ دتی اسنوں خانوں جج فرماوے

أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَىٰ قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّىٰ يُحْيِي هَٰذِهِ اللَّهُ بَعْدَ

یا مانند اس شخص کے کہ گذرا اوپر ایک گاؤں کے اور وہ گرا ہوا تھا اوپر چھتوں اپنے کے کہا کیونکر زندہ کرے گا اسکو اللہ پیچھے موت اسکی

مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ

کے پس مار ڈالا اسکو اللہ نے سو برس پیچھے جلا دیا اسکو کہا کتنی دیر رہا تو کہا رہا میں ایکدن یا تھوڑا دن سے کہا بلکہ رہا تو سو برس پس

قَالَ بَل لَّبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانظُرْ إِلَىٰ طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانظُرْ إِلَىٰ حِمَارِكَ

دیکھ طرف کھانے اپنے کو اور پانی اپنے کے نہیں سڑا اور دیکھ طرف گدھے اپنے کی

وَلِنَجْعَلَكَ اٰيَةً لِّلنَّاسِ وَانْظُرْ اِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوْهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ

اور تو کہ کریں ہم تجھکو نشانی واسطے لوگوں کے اور دیکھ طرف ہڈیوں کے کہ کیونکر جوڑتے ہیں ہم اونکو پھر پہناتے

لَهٗ ۙ قَالَ اَعْلَمُ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

ہیں ہم انکو گوشت پس جب ظاہر ہوا واسطے اسکے کہا کہ میں جانتا ہوں البتہ اللہ ہر شئے کے قادر ہے ۔

مثل اسد ہی جو لنگھیا وستی جھتاں ڈگیاں اُتے
پھر سو سال اوس ماریا وت فرشتوں رب جوالا
ملک کہیا تدہ ہکسو سال وِہا یا ٹھہرے تاں ہیں
تے ویکھ گدھے ول تا تدہ کریے لوکاں کان نشانی
کویں پہنا یئے ماس تنہاں جد ظاہر ایہہ دسایا
جاں بعد حضرت سلیمان یہوداں ظلم گناہ کھنڈائی
ہک بخت نصر شاہ ظالم آیا اسرایلاں اُتے چڑہ کی
فر بیت مقدس نال نجاست کافرنے بھروایا
عزیر علیہ السلام تائیں بھی قیدیاں دیوچہ کھڑیا پکڑ شریراں
اوس عمر چھوٹیری حفظ توریت دی متقی آہا بہا
ویس اپنے ول ٹریا گزریا گرجے ہر قل او بے
ہر سوئی کھادے بھی تجہہ شیرہ کڈہ ہمراہ لیندے
زندہ کیونکر کرسی رب انہاں مرکے شہر وساوے
تا چاہیا جو پیغمبر نوں قدرت رب دکھاوے
جاں بدن تھیں نکلی نستیاں ستر سال وہا ہم
جو قوم اپنی نوں لیسکر بیت مقدس گرایائی
اس ہکہ ہزار وار وغہ گھلیا کار کندے نالے
تا مویا بخت نصر تے قید وں چھٹ آئی اسرائی
تریہہ سالاں نوں چہ اگے عتیں دودہ شہر آباد ہویا آ
رب جبرائیل نوں حکم کیتا پچھ کتنی مدت ہویا
جاں اوٹھیا کہدن آکھیا پر جاں نظر شمس دی پائی
وحی آکھیا نہیں بلکہ توں تا ستاہں سو سالاں
تے گدھے اپنے ول تکہہ کویں تس ہڈاں ہوئیاں ڈکا

آکھیوس کویں جو اسی رب اس مرنے بعد دس گئے
آکھیا کتنا ٹھہریوں کہندا اک دینہ یا گھٹ آیا
نو کھانا پینا ویکھ اپنا متغیر ہویا ناہیں
تے ویکھ ہڈیاں ول کویں چڑھاییے ہر جو جگہہ ٹکانے
کہیوس ٹھیک خدا جل جلالہ ہر شے دے اوپر قادر آیا
رب لگا دین سزا اوہناں جد جدوں لنگھہ سدھائے
قتل کیتے اوس بہت اسرائی بہتے لیگیا پھڑ کے
نے ایلیا شہر جو سی ہمیشل اوس اندر خاک رلایا
تا بخت نصر دے گئے وچ بابل نال اسیراں
جاں بخت نصر اوس چھوڑیا ہو اسوار گدھے پر پیارا
میویاں نال درخت بھرے کوئی بشر نہ دسدا ظاہر
تے شہر ویران اوہ ویکھ کراہن دلوچہ فکر گیونے
اوہ آبادی تے سرسبزی کیونکر فر ہو جاوے
گدہا بدہا خود نوشہ رکھیا آپ اوتھے سو جاوے
رب گھلیا ہک ملک اوہ جا شاہ فاس دے ول پائے
تے شہر ایلیا نوں اگے نالوں رونق بخش زیادی
تے ہر ہک نال ہزار لگے جا کرن عمارت عالی
بہت مدت اوہ قید رہے کجھ پھر بھی زندہ ساہی
جاں پورا سال ہویا سو زندہ رب عزیر کیتا سی
تاسی دن چڑھے تے من دن نیڑے ڈبن ہویا
آکھیوس کجھ گھٹ پکدن نہیں ہویا تاہں اسجائی
کھانا پینا ویکھ اپنا کجھ نہیں متغیر سالاں
تے گوشت پوست خاک ہویا ہس آ خدا خوفوں ڈکا

رب کرے تدہ لوکاں کاں نشانی قدرت والی
تک آکھن گہ ہویا سی زندہ ین کھادی سوسالاں
گلی اپنی پھر گیا نہ کوئی پچھانے اسدے تائیں
ایہ ہے گھر عزیر دا پچھیوس بڈھی آہو کہندی
نبی کہیا میں ٹھیک عزیرا اوہ بولی سبحان اللہ
گئے میں ٹھیک عزیر میئوں رب ماریا سی سوسالاں
زال کہیا اوہ سی مقبول اوس ہون قبول دعائیں
دعا کیتی اکھیں کھل آیاں پرا وہ لنگڑی آہی
نویں نروئی ہوگئی رب تس سارے روگ گوائے
لیگئی وچ اسرایاں سنگر جمع ہوئے اوہ سارے
پُت عزیر دا بولیا داغ اک آہا باپ میرے نوں
اوہ ڈٹھا داغ پچھاتا عمر اٹھارہ نے سو آیوس
تے سینے آکس حفظ تورات اوس سنگر سیان کرندے
ایہ آیت ہیں دلیل جو میت زندیاں حال نجانے
اتے گمراہ ہندا اگر وکھے خود راوں کوڑا تھائیں
سن قال یالیت قومی یعلمون حبیب نجار الایا
اسوچ بہشتاں جا ایہہ آکھیا آیت آخر تائیں
جے اوس خبر ہوندی تاکیوں اوہ ایہ سخن الاندا
تے مردہ جد دفنا کر مُردے لوکی طرف گھر اندے
تے مائی عائشہ پردہ کیتا پاسوں شاہ عمر دے
اگے اوس حجرے وچ مائی پھر دی بن چادر دے

تاسمجھیں ایویں قیامت نوں انہاں زندہ کرسی والی
او ہو زندہ ہوندا رب دکھایا اوس کمالاں
مگر اک زال جو انھی بولی کرے پچھان تدائیں
رون لگی جو مدت تھیں میں نام عزیر سنیدی
تس گم ہوئے سو سال ہویا ہن آن علے کد ملیا
ہن پھر زندہ کیتوس آکھ پچھوس تاں گھر حالاں
جے توں ٹھیک عزیر دعا کر اکھیں دیو سائیں
تس پھڑ کے دست عزیر کہیا اوٹھ چلے نال الٰہی
اسو پچھ پچھاتا ٹھیک عزیر نہ شک شبہا حالاں
مُن نہیں تا حال حقیقت زن انہاں پیش گذارے
وچ ہوراں و انگ ہال جے ٹھیک تماشیا سخن تیرے نوں
عزیر دے پتر پوترے بڈھے آپ جوانی رہا پوس
اک کہن ایہ قصہ ارمیا وا ہے جس نوں خضر سدیندے
تے نفی شعور ہلاغ دے کرکے نجدی نے رنگ جانی
تے وچ احوال الآخرت کردا خود اثبات سمائیں
جاں کیا شہید کفار اسنوں جنت طرف سدائیا
اوسحال معلوم آیا جو قوم اسدے مومن ہونی ہائیں
اوسجا تا اسے کافر آہے تداایہ بات سناندا
تا مردہ کھڑک سنے جتنیا ندے مسلم اندر پایا
پاس نبی صدیق عمر جاں دفنایا وچ گھر دے
چادر لئی پھر کہندی ہے بیگانہ ہُن وچ گھر دے

تے مائی عائشہ رضی اللہ عنہا رجوع کیتا سی نفی سماعوں پیاری — جیتوں سب اصحابی اتول ہوئی سمجھ نتارے

تے نامی علماں پیر جمعہ نوں پیش ہوون سرور دی صلے اللہ علیہ وسلم — نیکیاں ویکھ ہوندے خوش بدیاں ویکھ دعائیں کردے

تے وچہ تفسیر عزیزی حضرت جا بن حال ولاندے — نفاق اخلاص امت دا جیونکر علم تمامی پاندے

تے مولوی اسماعیل کتاب صراط اپنی وچہ لیا یا — جو نقشبند تے غوث اعظم دو ہاں تھیں فیض پوچایا

تے خواجہ چشتی والے قبروں چشتی نسبت پائی نا — تے شاہ ولی اللہ بھی اس قسموں سخن بتاون ہائی

اتے نواب صدیق شوکانی قاضیوں مدد چاہی — تفسیر مدارک والے تائیں سدیوس نال ندائی

تے عبدالحق محدث لکھیا وچہ شرح مشکوٰۃ دے — تے ملا علی رسالے اپنے وچہ کرے اثبا تے

تے وچہ فتوح الغیب مقالہ چوتھا ویکھ پیارے — ادراک شعور ایہا ئے کیونکر غوث اعظم وچکارے

ادراک شعور عزیز سلب تا قدرت ویکھے باری — ہمیں تا بیفائدہ ہوجاندا کلمہ رحمۃ اللہ علیہ رب دا بھاری

جدا کم حشیت کبہا رب تو بھیر کتنا ستوں پیارے — سوال کیتا اس کان جو اسدا علیہ السلام ظاہر عجز نتارے

ایہ لکھوہی دی گند جو سیاں کوہان توں بد بو دیندے — وقت دو پہراں انکھیں میٹ اندھیر ا کرکے بہندے

وچہ سورۃ فاتح لکھو نم بہت ادراک شعور دلائل — گمراہاں لک بہن سر توڑیا کیتا اکثر گھائل

اِذْ قَالَ اِبْرٰهٖمُ رَبِّ اَرِنِیْ كَیْفَ تُحْیِ الْمَوْتٰى قَالَ اَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلٰى وَلٰكِنْ لِّیَطْمَىٕنَّ

اور جب کہا ابراہیم نے اے رب میرے دکھلا وے مجکو کیونکر جلاتا ہے مردوں کو کہا کیا نہیں ایمان لایا تو کہا بلکہ لایا ہوں لیکن تا کہ

قَلْبِیْ قَالَ فَخُذْ اَرْبَعَةً مِّنَ الطَّیْرِ فَصُرْهُنَّ اِلَیْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلٰى كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا

آرام پکڑے دل میرا کہا پس لیجیا چار جانور وں سے پھر قیمہ کرا نکا پھر کردے اوپر ہر پہاڑ کے ان میں ایک ٹکڑا

ثُمَّ ادْعُهُنَّ یَاْتِیْنَكَ سَعْیًا وَاعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ عَزِیْزٌ حَكِیْمٌ

پھر بلا ان کو چلے آوینگے تیرے پاس دوڑتے اور جان کہ تحقیق اللہ غالب حکمت والا ہے

جاں ابراہیم کہیا جو یارب مینوں ایہ دکھلاویں — جو کویں جواویں مردیاں آکھیوس توں ایہ منیاں ناہیں

آکھیوس آ ہے پر ایہ تا جو دل میں اکھہ ٹھیرے — آکھیا چار جناور پھڑ پھر کٹ او ہناندے بیرے

زنجیل اوتے او ہناں سجٹے رکھکے دیہ آواز تہناں نوں — ایہ دوڑے آون تینوں جاں عزیز حکیم خدا نوں

ساوا مور کبوتر چٹا مرغ سرخ کالو کالا — انہاں گوشت پوست کٹ کر حصے چوہ جبلاں تے ڈالا

ہک آکھن رب تھے کیتے رکھیا ست پہاڑاں اُتے
حکم الٰہوں ہیں ول آؤ مہر ہر ذرے سارے
گوشت پوست رگ ریشہ سبھ ہڈیاں خون ابداناں
جاں بن سریاں سب جسے ہوگئے پورے وچہ ہوا دے
جسد اوہناں ہو وے سر تید اگرے خلیل اگاہاں
چارے مرکے زندہ کیتے اللہ جل جلالہٗ اوہ جناور
ایہ سوال خلیل علیہ السلام کیتا نمرود جاں آکھ سنایا
رب جل جلالہٗ زندہ کرے ہزاراں ہے کدے اکھیں نال ڈٹھوئی
دکھائیسوں کویں موئی جواویں فرجے کا فر جھگڑے
مردار پیا ہک بحر کنارے ڈٹھا اوہ دیوے جد پانی
فرگد ڈکتے کھاندے تس جاں ہٹدی اوہ خود جائیں
تا کہیا خلیل تعجب تھیں ہیں علم یقینی اللہ جل جلالہٗ
ہک آکھن قوم سوال کیتا تا کہیا خلیل علیہ السلام خدائوں
تے زندہ ہوون حاصل کرن تجلیات الٰہی جل جلالہٗ
یا دل مراد جنہاں قلباں نے پردے غفلت آئے

تے سریاں اپنے ہتھ وچ فرانہاں سدیوس وار دوالے
ایہ اڈدے فرن ہوا وچہ سن آواز خلیل سواری
آپو آپنے گئے ٹکانے دیکھے یار درباناں صلی اللہ علیہ وسلم
تا آپو آپنے سروں آئے حکمے نال خداوی
جے او سدا دیہڑ سر ہووی تا لگے نہیں تا ہٹے کھاہاں
ایہ وچ معالم خازن مظہری . ہور جلالین حاضر
میں زندہ کراں تے ماراں تا اسوقت خلیل الٰہیا
ایہ ڈٹھے بن کویں ماں کروے قدر بنوں کہند اُسونی
آکھیاں ہیں خود اکھیں ڈٹھا مردی جیون ٹکرے
تا مچھ کچھ اوستوں کھاندے فرجاں آب ہٹی ہی جاں
تا کھاندے اوس پرند جناور وند کرن تس تائیں
نو ماریں بھیر جو اویں پر ایہ کارن قلب تسلا
جویں کہیا بنا اساں کارن رب کوئی قوم کہیا موسیٰ علیہ السلام نوں
تے پیدا کرن او صافاں چنگیاں وچہ کبیر گواہی
او وہوئی بند مکاشفیاں تھیں کل انوار گواہی

مَثَلُ الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ اَنْۢبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِيْ

مثل ان لوگوں کی کہ خرچ کرتے ہیں مال اپنے بیچ راہ اللہ کے جیسے مثال ایک دانہ کی کہ اوگا وے سات بالیں بیچ

كُلِّ سُنْۢبُلَةٍ مِّائَةُ حَبَّةٍ ؕ وَاللّٰهُ يُضٰعِفُ لِمَنْ يَّشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ۝

ہر بال کے سو دانا اور اللہ دونا کرتا ہے واسطے جسکے چاہے اور اللہ کشایش والا ہے جاننے والا

جو خرچ کرے راہ رب دے مال اپناں وانے مثل سو بالاں
تے رب ودھا وے کارن جسدے چاہے درجیاں تائیں
وچہ ہر ہر کم ثواباں خرچن مالاں راہ خدا دے جل جلالہٗ

او گاوے ہک دانا جیوں ست سٹے ہر سٹے سو داناں
تے رب فراخی رحمت والا جانہار شیاں ہیں
حاجتمند طلبا وان دین بھی وچہ خرچ جہادے

ہکداست سو بنیک و دہاوے فرجس حدنہ کائی ۔ اوہ لکھ ہزاراں تھیں وَدہ ربدی رحمت واسع آئی

تے انتقت خرچن والیدا رب لدا حال تمہارے ۔ ہے اخلاص ریاکرے وکھالا ضائع مال او جاڑے

تے صدقے دا پنجم قسم ثواب روٗفی وچہ لیا یا ۔ ہک ہکدے بدلے دس اوہ دیون تندرستاں فرمایا

دو جا قسم تو ہک عوض اوہ دیون نابینا نوں ۔ تریجا ہک تھیں نو سو ہے اوہ دین قرارنبیا نوں

چوتھا ہک لکھ اجر اوہ دیون اپنو دیاں تائیں ۔ پنجم قسم فقیہ عالم نوں دیتا ں نو لکھ پائیں

وچہ جنگ تبوک ایہ نازل ہوئی جاں سبھنی اصحاباں ۔ تا جو ہک کھجور کھاون نوں ملدی دو اصحاباں

تے ہک شتر تے دارو واری دس دس بیٹھے چڑھدے ۔ کر شتر حلال تے تری اسدی تھیں آپے لب ترکردے

تے جھلے گرم ہوا پیاسوں لگے مرن پیاسے ۔ تا انگلاں شاہ رسلدیاں وچوں چلے آب فوہارے

بن عوف نے بن عفان اتہ خرچیا مالاں راہ خدا دے ۔ ایہ آیت نازل حق دوہاندی یا نوندے فضل زیادے

الَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا أَنفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذًى لَّهُمْ

وہ لوگ جو خرچ کرتے ہیں مال اپنے بیچ راہ اللہ کے پھر نہیں لاتے پیچھے اس چیز کے کہ خرچ کرتے ہیں تھوڑا اور نہ ایذا واسطے

أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

انکے ثواب انکا ہے نزدیک پروردگار انکے کے اور نہیں ڈر اوپر انکے اور نہ وہ غمگین ہونگے۔

جو خرچ کریندے مالاں اپنیاں اندر راہ خدا دے ۔ پچھا کرن نہ اوس خرچے پر نال احسان ایذا دے

ہے ایہاں کان ثواب تہاندا مالک پاس تہاندے ۔ تے نا کجھ خوف انہاں نے اوپر ناہیں اوہ غم کھانے

معنے من تے بہور ارکھن مڑ مڑ موہڈے تے لیاون ۔ ہیں تینوں ایہ شے دتی اوہ شے بخشی آکھہ سناون

اذی دا معنے دکھ پوچاون قولاً فعلاً پیاسے ۔ جویں گالیاں طعنے جھڑکن مارن گھورن دے للکارے

قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّن صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أَذًى ۗ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ

بات اچھی اور بخشش بہتر ہے اس خیرات سے کہ پیچھے اسکے ہو ایذا اور اللہ بے پروا ہے تحمل والا۔

گل چنگے اتے بخشش بہتر اوس صدقے تھیں آئی ۔ جسدے پچھے دکھ دیوے جویں گالیاں مار کٹائی

تے اللہ نہیں پروا اوہ رکھدا کجہ نہدا یا ندے صدقاتاں ۔ اوہ نہیں محتاج کسے دا بلکہ اسول خلقت حاجاتاں

سخن بھلا کہہ موڑن سائل یا آکھن فر آویں ۔ یا نیک دعا کرکے پچھے لس یا لڑیاں صلح کراویں

مغفرت معنے عیب کجن ہور بخشش بھی فرمایا ۔ یا سائل تنگ کرے جداوس معاف کرن رب بھایا

[illegible]

صدیق

علی

رضی اللہ عنہ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُم بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ كَالَّذِي يُنفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ

اے لوگو جو ایمان لائے ہو مت باطل کرو خیرات اپنی کو ساتھ ہنور ہی کے اور ایذا کے مانند اس شخص کے کہ خرچ کرتا ہے مال اپنے کو واسطے

وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۖ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ

دکھلانے لوگوں کے اور نہیں ایمان لایا ساتھ اللہ کے اور دن پچھلے کے پس مثال اس کی مانند سل کے اوپر اسکے ہو مٹی پس پہونچے اسکو مینہ پس

صَلْدًا ۖ لَّا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا ۗ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

چھوڑ دے اسکو صاف نہیں قدرت پاویں گے اوپر کسی چیز کے اس چیز سے جو کمایا انہوں نے اور اللہ نہیں راہ دکھاتا قوم کافروں کو

اے مومنو ضایع کرو نہ صدقہ نال ایذا احساناں
تے ہن اوہ مندے رب نوں بھی ہن مندے روز جزائی
بارش سخت اوس پہنچے چھوڑے صاف پتھر دتا ئیں
تے اللہ نہیں ہدایت کردا قوم کفاراں تائیں
یا لوکاں نے دکھلاوے کارن خرچ کرن امولاں
تے کرن امید جو اوس پر دیسی فائدہ اجر کمالی
ایہ حال ریا دی صدقہ دا اس ضایع اجیا ہیائی
جو روز ازل دے کافر تنہاں ملے توفیق ہدایت

مثل اوسدی جو خرچ کرے دکھلاوے جہت انساناں
مثال اوسدی جویں صاف پتھر تے مٹی اسپر آئی
نہ قدرت رکھن چیز کسے تے کرن جو عمل بلائیں
جو صدقہ دیکر موہنے لیاون یا دیون ایذا میں
مثال انہاں جیوں صاف پتھر تس اوپر خاک اعمالاں
پس اجا چیت پوے مینہ اسپر روہڑ گئی خاک تداہی
تے اہل کفر نوں اللہ نہیں ہدایت کردا بھائی
ایہ وجہ خلاصے ہور مفسر کردے ہیں روایت

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيتًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ

اور مثال اُن لوگوں کی جو خرچ کرتے ہیں مال اپنے واسطے چاہنے رضامندی خدا کے اور ثابت کرتے جانوں اپنی کو مانند مثال ایک باغ

جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ ۗ وَاللَّهُ

کی بلندی پر پہونچا اسکو مینہ پس لایا میوہ اپنا دوگنا پس اگر نہ پہونچے اسکو مینہ پس شبنم کفایت کرتا ہے

بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝ اور اللہ ساتھ اُس چیز کے کہ کرتے ہو تم دیکھنے والا ہے۔

تے صفت انہاں جو مالاں خرچن کان رضاء ربانی
اوہ باغ وانگوں ہے زمین اچے تے پہنچے اسنوں پانی
پھر جیکر اس بدل پہنچے شبنم ہووس کافی
تثبیت دا معنے صدق یقین ایہ مظہری وچہ عیاناں

تے کارن صدق یقین ولاندے خرچن جاسن بھائی
پس کڈھے پھل لینے اوہ دونے پھل پھلوں ارزانی
تے اللہ ویکھے عمل تساڈے بُرے ہوون یا صافی
تے خرچ کرن اُس کان جو ہوون کامل وچہ ایماناں

یا ثابت قدم یا دل انہاں ثابت رہن اور پھلیاں پاں — تاہیں خرچ کرن نقصان نہ او کھٹ دستے بھایاں
نے جان ہوسی اِل فنا پر جو لگا رداسا میں — اوہ ثابت رہن نال بتا وے وچہ خلاصے باہیں

اَيَوَدُّ اَحَدُكُمْ اَنْ تَكُوْنَ لَهٗ جَنَّةٌ مِّنْ نَّخِيْلٍ وَّاَعْنَابٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ

کیا چاہتا ہے کوئی تم میں سے یہ کہ ہو واسطے اسکے باغ کھجوروں سے اور انگوروں سے چلتی نیچے اسکے نہریں واسطے اسکے سب

لَهٗ فِيْهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرٰتِ ۙ وَاَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهٗ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَآءُ ۚ فَاَصَابَهَآ اِعْصَارٌ فِيْهِ

میووں سے اور پہنچے اسکو بڑھاپا اور واسطے اوسکے اولاد ہے ناتواں پس پہنچا اوسکو بگولا بیچ اسکے

نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ ۗ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيٰتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُوْنَ ۔

آگ تھی پس جل گیا اسطرح بیان کرتا ہے اللہ واسطے تمہارے نشانیاں تو کہ تم فکر کرو۔

کوئی چاہے بھلا انساں تھیں ہووس باغ انگور کھجوراں — نے نہراں وگدیاں کُل بیٹھ ترتی کان ثمور ان
تے میوے اوس وچہ ہر قسموں تس مالک پیری آئی — اولاد اوس چھوٹی تے ہک جھکھڑ آیوس غضب الٰہی
تے اوس وچہ آتش سا ڑیوس جو سبھی پھل پتر ڈالی — رب آیتاں کرے بیان ایویں تا سمجھو رب ملکوالی
ایہ مثال اوسدی جس دل نیک اعمال کما ئے — فر اوس مکر شیطان کرے دل مندے حال چلائے
تا جو اوسدے نیک عمل سبھ اگلے ضائع ہوون — ایہ ابن عباسوں خازن وچہ موتی صاف پرووں
ایہ حال اوسدا جو روز قیامت نیک عمل لیاوے — جو وچہ اللہ ناہ کیتی اوسدن ضائع رب فرماوے
تے اوسنوں حاجت ہوسی اوس ویلے بہتے عملاں نالی — جو ناہ اوس وقت عمل توبہ کرسکے وقت زوالی
اوس ویلے پھر کیا غم گذرے دل اوسدے تے بھائی — جاں جو ہتھ پلیاں تھیں خالی ہو یا رہ گئی سب کمائی
جاں میوے پکے توڑن ویلا بھر یا باغ اثماراں — تا اجا چیت ہک واو ورولے کیتا سا ڑ خواراں
ایہ عمل ریائی روز حشر جاں ضائع ہوون سارے — تاہیں ہتھ ملے اس باغوں ویکھ ضعیفی حال وچارے

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْفِقُوْا مِنْ طَيِّبٰتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّآ اَخْرَجْنَا لَكُمْ مِّنَ الْاَرْضِ

اے لوگو جو ایمان لائے ہو خرچ کرو پاکیزہ سے جو کما یا تم نے اور اس چیز سے کہ نکالا ہم نے واسطے تمہارے زمین سے

اے مومنو خرچ کرو جو تساں کمایا پاک چیزاں تھیں — تے جو شے اساں زمینوں کڈھی کارن تساں انہاں تھیں
اس آیت تھیں فرض زکوٰۃ ہور خمس عشر ارشاد الٰہی — طیبات جو مال نفیس نہ ردی مال مراد اہی
عمدہ مال یا اوسط کنوں حلال نہ مال حراموں — ناہ مال حرام زکوٰۃ ہووے نہ لائق ہے اس کاموں
کسبتم تھیں مراد اوہ مال جو رکھیا کان تجارت — یا ہر جائز کسبوں مال جو آیا ہتھ اشارت
تے مما اخرجنا تھیں فرض خمس ہور عشر الٰہی — جو مال کاناں تھیں نکلے اسو چوں کر خمس ادائی
نہ وچہ موتی مرجان جو اوہ دریاواں باہر آندے — وچہ چاندی سونے فرض زکوٰۃ اتے وچہ جا نور اندے
جو ہور اموال انہاں وچ نیت نال تجارت کیندے — جو لٹھوں مال یا کانوں اوستھیں حصہ پنجواں لیندے

تے دسواں حصہ دیوے جو پھل میوے کھیت نکالی ‖ تے کل ترکاریاں اسوچہ داخل تاکھکڑی لگ بہالی

ایہ مذہب ابو حنیفہ جیت شے زمیوں باہر آئی ‖ دسواں حصہ دیون اسیتھیں واجب ہویا بھائی

جو لفظ ماداعام اس اندر ہر شے داخل آئی ‖ تے من تبعیضیہ ہے یعنے کجھ شے خرچن بھائی

اتھ ظاہریاں وارد جو اوہ ناوا زکوۃ کریندی ‖ ہی نجدی گمراہ جو اوہ بھی منع زکوۃ کریندے

نواب قنوجی فقہ الحدیث اندر جیوں مسئلہ آندا ‖ جو مال تجارت کنوں زکوۃ نہ دیون فرض الاندا

ایہ جمہور علماء اندے اس کوں خلاف کہائی ‖ جو نال اجماع تجارت مالوں فرض زکوۃ دسائی

خازن معالم مظہری ہور کبیر مدارک لیائی ‖ جمل روفی ہور حسینی احمدی زاہدی پائے

سب مفسر کہن تجارت مالوں فرض زکوۃ تاں ‖ لکھوی بھی جس قائل مرشد فرقے غیر نجاتاں

بھی وچہ کتب حدیثاں ملے وچہ فقہ نورانی ‖ ایہ متفق مسئلہ اہلسنت دا باجھوں ٹول نہ پائی

وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا

اور مت قصد کرو خبیث کا اس میں سے کہ خرچ کرو اسکو اور نہیں تم لینے والے اسکے مگر یہ کہ آنکھ بھیر لو بیچ اسکے اور جانو

أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ۝ یہ کہ اللہ بے پرواہ ہے تعریف کیا گیا۔

تے قصد نہ کرو جو بھیڑے مالوں رب دے راہ تسیں دیندے ‖ تے آپ نہ لیندے ہو تسیں بکیے اس نند اکھیں کر لیندے

لیے صدقہ ہوے قبول ہے دیوے مال حلالوں ‖ تے عمدہ ستھری چیز نہ منگدے بھال کر اہیں تالوں

جو آپ سوچہ نہ کرو قبول نہ منندے چیز ناکاری ‖ تے رب دے راہ نہ دیہو اوس صدقہ قبول ہے پرواہ باری

سبہ صفتاں دا سائیں کیونکر گندی چیز نہ تہیلے ‖ ایہ حق اوہناں جو مندی دیہو چن دیون ہر جنس الیلے

ایہ آیت حق انصاریاں دے جیہاں آہے باغ کھجوراں ‖ آندی واری بک دو خوشے لیا وندی بکر ضروراں

مسجد وچہ لٹکاندے کارن اہل صفہ اصحاباں ‖ اوہ یار غریب جاں بھکھ لگدی اوہناں کھاندے بہا تشناباں

جس نیکی طرف نہ خیال ہوندا اوہ ردی خوشے لیاوے ‖ تا آیت اُتری مندی چیز قبول نہیں رب پاوے

پھر اوس بعد جو مسجد آوندا چنگے خوشے لیا وندا ‖ ترمذی کہے ایہ حسن صحیح وچہ خازندے فرماوندا

تسیں نیکی مول نہ پاسو جد لگ دیہو نہ چیز پیاری ‖ لن تنالوا البر چوتھے پارے آیت ساری

الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا

شیطان وعدہ دیتا ہے تمکو فقر کا اور حکم کرتا ہے تمکو ساتھ بے حیائی کے اور اللہ وعدہ دیتا ہے تمکو بخشش کا اور

وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ۝ فضل کا اور اللہ کشائش والا ہے جاننے والا ہے۔

شیطان ڈراوسی تنگیوں تے تساں دسدا ہے راہ ماڑا ‖ تے رب تھیں وعدہ بخشش فضل اوہ واسع جانن ہارا

شیطان کہے رہ رب دے دیتاں مفلس تنگ ہو جاسو ‖ تے رب دا وعدہ خرچ کرن تھیں برکت بخشش پاسو

بنی کہیا اوہ ملک ہر بجے کردے ایہ سنائیں ‖ ہک کہے جو خرچ کرے تس مالوں عطا ہور دے ہائیں

تے دو جا کہے بخیل نوں یا رب دیہ نقصان خسارا
مگر جو خرچ کرن راہ رب دے انہاں گھاٹا ناہیں
نبی کہیا وچ دل بندے دے شیطون وسوسہ پائے
تے اک ملک الہام کرے کہے کر خیرات موالوں
اوہ جان شیطانوں پڑھ لاحول جے نیکی رغبت آئی
خرچ کریں تا تیرے پر بھی خرچ جا ویگا کیتا
اسماء بنت ابی بکر نوں کہیا دیہ للّٰہ بن تعداد ال
تا بند نہ کرے خدا بھی دیہ جو تیں تھیں بن سر آوی
رب جل جلالہ کرے فراخی جس پر چاہے جانہار دلاندا

نے فرمایا جنہاں نال بہت تنہاں گھاٹا کھادا بھارا
پر مالداراں تھیں کوئی ہے جو خرچ کرے راہ سائیں
اوہ صدقیوں روکے نال شرارت نالے رب جل جلالہ تھیں ہٹاوے
بھی تصدیق کرے اوہ رب وہی جے گل دل جاوے
اوہ جان الہام فرشتے ولوں کر توں حمد الٰہی
وچ حدیث قدسی فرمایا سرور صلی اللہ علیہ وسلم ساڈے میتا
جے گن دیویں تا گن دیسی رب جل جلالہ کرے نہ بند جو دل
ایہ محی السنہ صوفی بغدادی گل خبراں لیاوے
بھی جاتے جو کچھ خرچ کرو تسیں نیک یا بد مال اندا

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا ۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا

دیتا ہے حکمت جسکو چاہے اور جو کوئی دیا گیا حکمت پس تحقیق دیا گیا بھلائی بہت۔ اور نہیں نصیحت پکڑتے

أُولُو الْأَلْبَابِ مگر صاحب عقل کے۔

جس نوں چاہے تس دیوے حکمت تے جس حکمت پائی
سن معنے حکمت نال عمل دے سمجھن علم بنایا
حقیقت چیزاں سمجھن بعضے حکمت کہن پیارے
جمہور مفسر آکھن حکمت کنوں قرآن مراداں
وَمَنْ يُرِدِ اللّٰهُ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ نبی صلی اللہ علیہ وسلم فرماوے
کسے ابو حنیفیوں پچھیا علم فقہ دا کیا شے آئے
معرفت کنوں تے جیہ مراد جنید جو حکم تمامی
جو عمل فضول نہ نافع تے ناہ دیون ضرر کدائیں
من ز قرآں مغز را برداشتم
تے عابد اوپر فضل عالم دا جیونکر فضل ہمارا
ہزار عابد تھیں ڈرے نہ شیطوں جیہا اک درا
الفقہ عماد الدین بتایا حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم کرم دے
بھی تقوے ہے دین خدا وچ حکمت آئے پیارے
تے نور محمد جوڑا وچ شہباز رسالے لیایا

نیک ملے اوس نیکی لوہنہ بنید عقلا نوالیاں آئی
فقہ مراد مصیب ہووں وچ قولاں فعلاں پایا
سمجھ قرآن سنو اقسام آیات جو ہین سارے
تفسیر اسدی اتے علم اتے ہور جان نبوت شاد ال
جس نیکی رب چاہے تس توجہ دیں فقیہ بناوے
کہیا مضر اتے نافع جانن بھی عرفان صفائی
مضر مراد ہر چیز مناہی ویکھ خلاصہ نامی
اوہ دنیاداراں کارن چھوڑے اہل نبی نوں نا
استخواں پیش سگاں انداختم صلی اللہ علیہ وسلم
اوپر ساڈے ادنے دے پاک رسول سوہا را
تے علم فقہ دا حاصل کرن عبادت افضل آوے
علم فقہ تھیں دین اُچیرے درجے اہل علم دے
معالم خازن مظہری ہور کتاباں وچ اشارے
جو لکھنے دیون علم فقہ نوں انہاں دین گواہ

وَمَآ اَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ اَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُهٗ ؕ وَمَا لِلظّٰلِمِيْنَ مِنْ اَنْصَارٍ

اور جو کچھ خرچ کرو تم خرچ کرنا یا منت مانو تم کچھ منت سے پس تحقیق اللہ جانتا ہے اسکو اور نہیں واسطے ظالموں کے مدد دینے والے

تے جو تسیں خرچ کرو کوئی چیز یا سکھوں منت کائی
جو خرچ کرے راہ ربدے یا وچ راہ شیطان کمائی
نذر ربّ نے کجھ پوشیدہ ویسی نیت نال جزائیں
یا وچ گناہاں نذر منن یا منت من نہ دیندی
احمدیو وچ جس منت منی گائیں روح ابراراں
بھی شاہ ولی اللہ وچ رسالے اویں لکھ سدھاں ہے
ہن یارہویں غوث اعظم دی سب لا مذہب سنجاندے
اوہ چیزاں دیون راہ ربدے اس اجر ارواح اولیاواں
تے اس آیت تھیں نفی شفاعت معتزلہ ہن کر دی
جو شفیع نہ آکھن ناصر تائیں وچہ کبیرہ دسیوے

ٹھیک خدا اُس جانے مددگار نہ ظالماں کائی
یا نذر منے وچ بندگی ربدی یا وچہ فعل برائی
جو منع کرن خیرات توں یا جو خرچن مندیائیں
نہ ناصر انہاں کوئی جو روکے کنوں عذاب گزندے
رسم جویں وچہ ایس زمانے جائز کھاون یاراں
ارواح بزرگاں منت فاتحہ دین روا فرمائے
منکر ہوئے اس آیت تھیں ہوندی نہیں شرماندی
ایہہ اج لگ کسی نہ شرک بنایا بن فرقہ بہلاوان
اہل ظلم دا مددگار نہ ہوسی اس دن فرقے
پر ایس وچوں رداوہناں دا ظاہر ہویا ہیوے

اِنْ تُبْدُوا الصَّدَقٰتِ فَنِعِمَّا هِيَ ۚ وَاِنْ تُخْفُوْهَا وَتُؤْتُوْهَا الْفُقَرَآءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ

اگر ظاہر کرو تم خیرات کو پس اچھا ہے وہ اگر چھپاؤ تم اسکو اور دو اسکو فقیروں کو پس وہ بہت اچھا ہے ۔ واسطے تمہارے

وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِّنْ سَيِّاٰتِكُمْ ؕ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ اور دور کریگا تم سے برائیاں تمہاری اور اللہ تعالیٰ سمجھے کہ کر سو

جے تسیں ظاہر دیہو خیراتاں اسو چہ ہے اچھیائی
رب کرسی دور گناہ تساں رب خبر جہ عمل کماؤ
قرابت وچہ انصار ہو دا انصا ہوواں دیندی
ہن دیہو نہیں ہو داں خدمت کر ہو اہل ایماناں
نے سایہ تلے عرش دے ہوسی ستاں شخصاں تائیں
شاہ عادل ہک عابد رہیا جو اندر عمر جوانی
چوتھے اوہ دو مومن ربدے کارن پیار نبھاندا
پنجواں جو وچہ یاد خدا دی رووے بیٹھ اکلا
اوہ کہے میں ڈراں انہوں نے ہووے زناں ہون جاوے
ہے لکواں صدقہ افضل ابہریرہ یوں خبر ابھالی
جے دل بخوف ریاؤں یا اوس دیتاں لوگی دیندے
مگر زکوٰۃ جو دیون اسدا ظاہر یا بچہ چھپائے

جے دیہو چھپا کر محتاجاں نوں ایہہ تساں بہت چنگائی
معالم خازن وچہ تفسیر اس آیت نظر تکاؤ
جاں مومن بہت محتاج ہوئی تا بسہ نبی فرمیندا
تاکا فر نال ضرورت ہو دل مومن اہل القاناں
جسدن سایہ کتے ہوسی باہجوں عرش انہائیں
تریجا جسدل حب ستیاں بن مسجد حیرانی
جدا ہوون رب کارن بھی رب کارن کٹھ تھاندا
چھیواں جو زن سوہنی دیکھے دل نہ پھڑ پس لا
ستواں شخص جو بجیوں دیوے کھیا خبر نہ پاوے
پھر ایہہ صدقہ نفلی جو پوشیدہ افضل بھالی
ناظاہر دیون جائز خیراں جائز تو بچہ مکھندے
جویں فرض نماز جماعت نال اسدے نفل گھر تو وچہ آئی

ایہ آیت عام زکوٰۃ اندر ہور وچہ تفسیلی جلد فاماں ایہ خازن وچہ سبہ ق الستہ صوفی لکھد اباباں

لَیْسَ عَلَیْكَ هُدٰىهُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ یَهْدِیْ مَنْ یَّشَآءُ ؕ وَمَا تُنْفِقُوْا مِنْ خَیْرٍ فَلِاَنْفُسِكُمْ ؕ وَمَا تُنْفِقُوْنَ

نہیں اوپر تیرے ہدایت کرنا انکا اور لیکن اللہ ہدایت کرتا ہے جسکو چاہتا ہے اور جو کچھ خرچ کرو تم بھلائی سے پس واسطے جانوں

اِلَّا ابْتِغَآءَ وَجْهِ اللّٰهِ ؕ وَمَا تُنْفِقُوْا مِنْ خَیْرٍ یُّوَفَّ اِلَیْكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تُظْلَمُوْنَ ۝

تمہاری کے اور نہ خرچ کروگے تم مگر واسطے چاہنے رضا مندی اللہ کی اور جو کچھ خرچ کرو تم بھلائی سے پورا پورا دیا جاوے گا طرف

نہ تیرے اوپر ہدایت اہناں مگر خدا جس چاہے
جو خرچ کرو تسیں مالوں اوہ تساں نفساں کارن لاہے

تے خرچ نہیں تسیں کروے مگراں کارن رب رضائیں
جو خرچ کرو تساں پورا ملسی ظلم نہ ہوگ تسائیں

ہوئے کا فراہناں تائیں مومن صدقے دیندے آہے
جاں مومن بہت محتاج ہوئے تا حضرت بند کرائے

نہ صدقے دیہو کفار تا مومن ہوون ہو تنگ ساعت
تا آیت اوتری بند نکر تدہ فرض نہ اہناں ہدایت

ہدایت کنوں مراد توفیق ہدایت ناہ تساں نوں
تسیں کرو بیان ہدایت اللہ دی توفیق جنہاں نوں

اِنَّكَ لَتَهْدِیْۤ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ تسیں سدا رستہ دسدے
کرو ہدایت گمراہاں تنوں وچہ کفراں جو وسدے

نفلی صدقے روا کفاراں جائز ناہ زکوٰتاں
کہے ابو حنیفہ صدقہ فطر ذمی نوں جائز باتاں

لِلْفُقَرَآءِ الَّذِیْنَ اُحْصِرُوْا فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ لَا یَسْتَطِیْعُوْنَ ضَرْبًا فِی الْاَرْضِ ؗ یَحْسَبُهُمُ

خیرات واسطے فقیروں کے ہے جو بند کئے گئے ہیں بیچ راہ اللہ کے نہیں سکتے چلنا بیچ زمین کے گمان کرتا ہے

الْجَاهِلُ اَغْنِیَآءَ مِنَ التَّعَفُّفِ ۚ تَعْرِفُهُمْ بِسِیْمٰىهُمْ ۚ لَا یَسْـَٔلُوْنَ النَّاسَ اِلْحَافًا ؕ وَمَا

جاہل دولتمند بے سوالی سے پہچانتا ہے تو انکو ساتھ چہرے کے انکے کہ نہیں مانگتے لوگوں سے چمٹ کر اور جو کچھ

تُنْفِقُوْا مِنْ خَیْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلِیْمٌ ۝ خرچ کرو تم بھلائی سے پس تحقیق اللہ تعالیٰ اسکے جاننے والا ہے۔

صدقے اہناں فقیراں دیہو جو لڑدے راہ خدا دی
جو سفر نہ کر سکدے وچہ زمین نہ کسب تجارت ساوے

گمان کرے انجان غنی تہاں کارن ترک سوالاں
توں اونہاں پچھانے نال علامت سمجھیں فقر حالاں

نہ چنبڑ کرن سوال کسے جو لیتے باہجہ بچاناں
جو خرچ کرو مالاں تھیں اللہ جل جلالہ جانے سب عیاناں

تعفف معنے ترک سوال ایہ عفت ترک تیاون
الحاف معنے الحاح جو جھگڑن لیتے باہجہ بجاون

باہجہ ضرورت کرن سوال جے مکد نہ پاس گذارا
ملک کہن نہ ہرگز کرن سوال تا معنے الحاف نہ یارا

جیں چالی درم یا قیمت چالیاں پاک نبی صلے اللہ علیہ وسلم فرمایا
جے فقر کرے سوال لوکاں تا ایہ الحاف سدایا

جو رسائیکر یا بن پنڈ لیاوے وچے کیہا وستہ
سوال کرن تھیں بہتر کنوں بخاری مظہری لیاوے

قدر ضرورت پاس جدے نہ کرے سوال جے لوکاں
قیامت نوں تس منہ پر ہوسن داغ سوالاں ہوکاں

اوہ جمع کرے انگیار جو منگے رکھکے قدر کفایت
حدیثاں ایہ وچہ خازن مظہری دسیا تحریر ہدایت

ایہ آیت حق اصحاب صفہ جنہاں گزریا ذکر پچھاں
یا وچہ جہاد خور زخمی بیمار تا وہ چل سکدے راہ کی

اس صدقے وچہ سبھ افضل ہوئے حاجتمند بچارے
غریب الوطن اوہ مومن بھاویں فاسق فاجر کافر
ہو طالبعلم مجاہد عالم عابد واعظ تائیں کو
پر روا نہیں جو منگ تنگ لوکاں خرچ کرنہوں جاوے
تے رواندے دیون وچہ مدرسیاں گمراہاں اشرار اہل
دتیاں اتھہ کجھ سو وندہ ہرگز ضائع مال گواندے
انگریزی تعلیم دیون کجھ دین کم ترجانے
جیہی استاد تعلیم اوہی رلیا ٹول شیطانی
صلح کلی اس نام رکھیا اہناں مردوداں بیدیناں
فقیہ عالم جو نیک وساوے صاف عقیدے والا
ترمذی وچہ رب کرے قبول جو صدقہ راہ خدا دے

جویں اسے لنگڑے راہی بڈھے نال وار بیمار کو
حاجت پوری کرن اندر تس ملن ثواب اکانہ
بھی وچہ تعمیر مسیت مدارس حاجیاں نال رلائیے
اوہ حج نفلی اتے منگن منہ اور در جھڑکاں کھاوے
جنہاں نام میتاں لے کے کھاندے مال کنوں ابرار
اوہ تالیاں مارن وعظاں اندر سیٹھاں ہور چلاوے
اوہ تھوڑا بہتا پڑھ کر سکھن بے دینی رہ جاوے
وچہ رافضی ملحد نیچر مرزائی حیرانی
تھے ہرگز مال نہ ضائع کرنا ہایاں اہل یقیناں
جیہڑے بھی علم پڑھاون دین اتھہ اجر کمالا
اسنوں فیر ودھاوے جیوں تسیں وچھیا پالو بادو

اَلَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ

جو لوگ خرچ کرتے ہیں اپنے مال رات کو اور دن کو چھپے اور ظاہر پس واسطے انکے ہے ثواب اسکا نزدیک رب کے انکے اور نہیں ڈر اوپر انکے اور نہ وہ غمگین ہونگے۔

جو خرچ کرن دن راتیں لکویں چھپویں خود اموالاں
ایہ آیت حق علی تس ملک جو درم ہوئے سن چاری
ضرور ہو یا وچہ صرف خیرات ہن ہوون مال نکھیڑے

ثواب اہناں تیہاں رب دے پاس نہ غم اندوہ زوالاں
تک دتے وتاک اتے دتاہک ظاہر نے ہک مخفی پیارے
نالے بری بھلی سکھائی ملن تاں اجر ودھیرے

اَلَّذِيْنَ يَاْكُلُوْنَ الرِّبٰوا لَا يَقُوْمُوْنَ اِلَّا كَمَا يَقُوْمُ الَّذِيْ يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطٰنُ مِنَ الْمَسِّ

جو لوگ کہ کھاتے ہیں سود نہیں کھڑے ہونگے قبروں سے مگر جیسا کھڑا ہوتا ہے وہ شخص کہ باولا کرتا ہے اسکو شیطان آسیب سے

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوْا اِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبٰوا وَاَحَلَّ اللّٰهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا

یہ اسواسطے ہے کہ انہوں نے کہا کہ نہیں ہے سوا اسکے کہ بیچنا مانند سود کے ہے اور حلال کیا اللہ نے بیچنا اور حرام کیا سود کو۔

جو کھان بیاج نہ کھڑے ہوسن پر جیوں اوہ شخص کھلووے
ایہ اسکارن جو آکھن بیع دیوانگ بیاج اہائی
قیامت نوں دیوانیاں وانگوں اٹھسن فیر ڈگسن
ایہ عذاب اس کارن ہوگ جو دنیا کہندے آہے
بیاج حرام تے بیع حلال اہناں دوہاں ہک کر جاتا
جویں آکھن مال فلانیدا ہے کہا دا شخص فلانے

جس کرے شیطان دیوانہ مسوں بھی مجنوں ہووے
تے بیع حلال خدا نے کیتی بیاج حرام ہویا ای
جویں لوک ڈگدے ڈگ ڈگ پیندے حال تنہاں ایہ ہوسن
خبر بد [illegible] وانگ بیاج حلال اسانوں لاسے
رب [illegible] کہیا جو اکثر کھان [illegible] مال [illegible]
تے فائدہ [illegible]

جو بیاج کھاوے تس لعنت ربدی ڈکھو اونوالے
تا ہین اٹھسن خبطیاں وانگ جو کہیا حلال حراماں
الّٰی مَسَّنِیَ الشَّیْطٰنُ ذکر ایوب اندر فرمایا
ایہ آیت مومناں حق اتے کفاراں حق نہ آئی
بیع دا معنے مال مفید وٹاون مال مفید دل
تے مال اوہ چیز جو وچ حفاظت یا اسنوں سکدی
ملک نافع مال جو شیئں بیکار خرید فروخت ناہیں
پس خنزیر شراب اہاندی قیمت روانہ ہووی
پس آزاد جنے دی قیمت روانہ مول بیاری
جو بھی شئے جو وچ ورتارے استعمال کیجیوے
پنجویں اوہ بیع قیمت جسدی ناہیں جو بن تمال
ایجاب کرن درخواست پہلے وچوں یا لیوندی
پراسدی وچہ شرط ثمن دا وصف تے قدر بتاوے
تے کرن تعیین مبیع دا جیوں ایہ کراں کنّا چوال
بھی قدرت ہووی بائع نوں جو شئے وچوں پکڑاوے
نہ مچھی بیع ہووی دریا وچہ ہور جو ایس مثالاں
بھی کوئی شرط نہ زاید بائع مشتری طرفوں آوے
یا کہے دا کر قرض مینوں ایہ شرطاں زائد آیاں
نے سو وادہ زائد چیز نہ جس کجھ عوضی مال ایہا ئی
جیوں سونا سو نیوں چاندی چاندیوں کنکوں کنک
تے ہر شئے بوری سٹھی واہدا سودا بہائی
جیہے غیر جنس دے نال لئیون وہ گھٹ جائزا
جیہے دونویں پلے جنس ہووے درنی ہون یا کیلی
جیویں سونا سونے نال تے چاندی چاندی نال وٹا
ہے جنس ہکا اتے قدر مخالف جیوں روئی ہور جامہ
یا گوشت کائیں زندی گاوی نال کوئی بدلاوے
ایویں جیکر جنس مخالف پر ہک قدر دوہاں ندا

جو کاغذ لکھے تے بنے گواہ ایہ چارے شخص ہوکا لے
نے مس کنوں ہے ظاہر کرن شیطاں تصرف غالب
تے ہے ایہ رگڑن کنوں رکضات ابلیس ہی فرمایا
لائق نہیں جو کفاراں اسنے ہووے خطاب آلٰہی
ثابت ملک کرن دیکارن دو طرفوں خوشنود ول
اسوچہ شرط ہویاں پنج چیزاں اہل علم دے لکھدے
ملک متقوم جو وچہ شرع دے قیمت ہووی تباہیں
ترجی مملوکیت لائق جیہڑی چیز نہ ہووے
جو ملک کسے آزاد نہ ہووے شرط ملک وچکاری
پس بیع مردارے چمڑے دانہ با بجہ دباغت تھیوی
ایہ وچہ خلاصے فتح محمد لکھدا چنگیاں مثال
قبول کرن منظوری پچھوں بعد سودا ہوندی
جیہں چیز دا روپیہ نہ دہ وصف تے قدر ہوجاوے
تے بائع مشتری دونہ ہوون ہور غلام نہ نالے
نہ اوہ شئے جو تس ملک نہیں یا جڑی ڈی ال یاد
جے کران اوہ ہا رتاہدت کرن مقرر اوس بحالاں
جیویں گھر وچیا اتے ہک ماہ ڈیرا اوسوچہ کرن انادہ
دیکھ کتب فقہ دیچ حال مفصل لازم وکھن بھایاں
ایہ مجمل لفظاں اتے وچہ حدیثاں اس تفسیر الانی
ہور جو جواں تھیں خرما خرمیوں نملوں نمک وٹاے
ایہ مظہر وچہ عبادہ بن صامت رضی اللہ عنہ تھیں نقل بتائی
پر ہتھو ہتھ نہ روا اوہ ہا را ایہناں دے وچہ فرماوی
وہ گھٹ بیاج نہ جائز مہلت دسیا حضرت پہلے صلی اللہ علیہ وسلم
یا کنکوں کنک تے نمک نمک تھیں جو دیکے جو پاون
جامہ گزیں مینوی روئی تول ہووے ہر جامہ
اٹھ جنس ہکا اتے قدر مخالف وہ گھٹ جائز آوی
وو بدلے ورتی ڈیکیل نہ روا اوہ رہتنا ندا

لہ فی المستحاضة رکضة من رکضات الشیطان یعنے حیض آونا عورت نوں حرکت وبلیسے ہر آں شیطان دے نقص مظہر ہے ۵ یعنی ایہ آیت نقل اسی بات دی جو شرطاں ہندیاں نے تصرف کردا شیطان نے سمجھایاں بنا ۱۲ حلوائی

پیا سونے نال دوورنی جائز ناہ اوہ ہارن ملا
جے جنس تے قدر مخالف دونویں اتھ بیاج نکالی
ایہ ودہ گھٹ اتے اوہار بھی جائز مظہر وچہ فرمایا
ابو حنیفہ سایہ تلے دیوار نہ بیٹھے ناہی
جے تس دیوار تلے بیٹھاں ناہمت ایہ سود نہ ہوئی
ہر شے مرہون نوں نفع اوٹھاون بیشک سود ایہا ئی

ہو بیٹھو بیٹھی ودہ گھٹ جائز کنک یا جوا ٹھار زو
ہوویں کنکوں تیل مجیٹھ جوورنی بدلے جیونکر چاہے
بن سیم زر دل جو گندم نمک کھجوراں وزن ٹھہرایا
لیسے پوچھیا فرمایا مالک اس میرا قرضا ئی
انقوں نے دیکھے امام ہمام جو امت سندی دیو ک
جے چاہیا رب تا خود موقعہ تو ہوگ بیان ایہ بھائی

فَمَنْ جَآءَهٗ مَوْعِظَةٌ مِّنْ رَّبِّهٖ فَانْتَهٰى فَلَهٗ مَا سَلَفَ ؕ وَاَمْرُهٗۤ اِلَى اللّٰهِ ؕ وَمَنْ عَادَ فَاُولٰٓئِكَ

پس جو کوئی کہ آوے اسکے پاس نصیحت رب اسکے سے پس باز رہے پس واسطے اسکے ہے جو پہلے کیا اور حکم اوسکا طرف اللہ کے ہے اور

اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ۞ جو کوئی پھر آ دیں پس لوگ رہنے والے ہیں آگ کے بیچ اسکے ہمیش رہینگے

پھر آوے جس نصیحت رب تھیں چاہیے اس جھٹ آناہ
تے جو بعد حرام ہویاندے بیاج روا کر کھاوے
جو بیع ہور سود اوس ہکو جیہا صاف حلال کہیا ئی
ناہیں اوسنوں دوزخ دائم رب سچے فرمایا
وَاَمْرُهٗ اِلَى اللّٰهِ وچہ مشیت رب اوہ آیا
تے دوزخ دائم کفاراں نوں ناہیں اہل ایماناں

حکم خدا ول تا اوس پہلا معاف ہویا رب بھانا
پس اوہ دوزخ والے اوہاں آتش بہت جلاوی
حرام قطعی نوں حل جانن تھیں کافر ہویا واہی
یا مدت لمی اوتھیں جاپے وچہ کبیر لیا یا
رب چاہے بخشے چاہے اوسنوں کرے عذاب سوایا
اہل کبائر چاہے بخشے چاہے کرے ریاناں

يَمْحَقُ اللّٰهُ الرِّبٰوا وَيُرْبِى الصَّدَقٰتِ ؕ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ اَثِيْمٍ

مٹاتا ہے اللہ سود کو اور بڑھاتا ہے خیراتوں کو اور اللہ نہیں دوست رکھتا سب کفر کرنے والے گنہگاروں کو

بیاج نوں رب مٹاوے اتے ودھاوے صدقیاں تائیں
جو لیوے دوہی بیاج خدا اس ضائع مال کریندا

تے رب کافر عاصی نوں ناہ کرے پسند کدا ہیں
جو راہ رب دے وچہ خرچ کرے تس فضلوں مال ودھیندا

اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ

تحقیق جو لوگ کہ ایمان لائے اور کام کیے اچھے اور قائم رکھا نماز کو اور دیا زکوۃ کو واسطے انکے ہے ثواب انکا نزدیک پروردگار

وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ۞ اونکے ہے اور نہیں ڈر اوپر انکے اور نہ وہ غمگین ہونگے

ٹھیک جو مومن ہوئے تے انہاں کیتی نیک کمائی
کارن انہاں ثواب تہاندے خالق پاس تناہاں

تے قائم کرن نمازاں نالے کرن زکوۃ ادائی
نے تا کچہ توں انہاندے اوپر نا غم کھاں کدا کاہ

اے مومنوں ڈرو خدا تھیں چھوڑو بیاج تساں جو باقی
ایہ بیاج لیندے وچہ حالت کفر جدوں اسلام سوہے

سبھ مومن ہوا ہیہ ابن عباس لیتے خالد حق العباقی
تا اللہ تے آئی بیاج گوایا اصلی مال موڑا تے

فَاِنْ لَّمْ تَفْعَلُوْا فَاْذَنُوْا بِحَرْبٍ مِّنَ اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ ۚ پس اگر نہ کرو تم پس خبردار ہو جاؤ ساتھ لڑائی کے اللہ اور رسول اسکے سے

فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
پس اگر نہ کرو تم پس خبردار ہو جاؤ ساتھ لڑائی کے اللہ اور رسول اس کے

جے تساں اجے نہ چھوڑیا بیاج تاں کرے ہو وسار سے
جنگ کرنوں نال اللہ دے اتے رسول سوہارے (صلی اللہ علیہ وسلم)
پنج قسماں دے خوف بتاواں سود خواراں دے تائیں
دوجا دوزخ وچ رہے مدت باہجھ شماراں
چوتھا کفر جے جاتس اوسنوں مال حلال صفائی
تے بن مسعودوں ابن کثیر اتھے نقل حدیث لیایا
زنا کرن خود ماں دے نال ایہہ ہولا کل گناہوں
عزت خوار کرن کسے مسلم بہتر رتہ کر دینا۔
تے ابن عباسوں نت جو معاملہ رکھے سود خوار یدا
جے جبر کرن تھیں ہٹے نہیں تا قتل کرو اوس تائیں
وچہ درمنثور حدیثاں دونیں جو تصنیف جلالوں
تے اوڑک ہووے کنگال جو کھندا مال بیاج نکاں
روپے سودی لیکر جیڑے وچ بیار کرینیدے
وچہ شرح وقایہ نقل حدیث جو شاہ رسل فرمادے (صلی اللہ علیہ وسلم)
کوئی ظاہر سود لوے کوئی دیوے کوئی شاہد کوئی کاتب
کوئی حیلے کڈھ شریعت اندر مال بیاج جی کھاندے

لڑائی نال خدا دے تے ہور نال رسول سوہارے
غرضاں مظہری درمنثوروں کرن بیان پیارے (صلی اللہ علیہ وسلم)
مک مثل دیوانیاں قبروں اٹھن احمق روز حشر ائیں
تریجا مال ہووی تس ضائع مظہر وچہ اجبار ال
پنجواں رب رسول تیار کہن اوس کان لڑائی
ستر گناہ بیاج اہناں تھیں مک ایہہ اوسنے آیا
گناہ جو ستر سود خواراں نوں پھر اوس جان بتایا ہوں
سود خواراں تھیں جرم زیادہ اسو چہ بجدے رہنا
لازم حاکم وقت اوپرتس کرے عذاب کاریدا
پہن ہتھیار کھن رب بنی لڑے اوہ نال اساں تیر
تے چالی سالاں بعد ہووس کل ضائع مال و بالوں
تاہیں شیخے بیاجدیوں بھی عالم ہٹکن یارا
انہاں مالوں برکت دیندے آخر گھاٹا لیندے
حکومت ہوسی جو کوئی رہسی باہجوں سود اوڈھاوے
کوئی گھنے لین مکان زمیناں ہر ہر نفعیاں طالب
تے بھیلن پیٹ بیاجیں پاندے جان دنیا تھیں جاندے

وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ
اگر توبہ کرو تم پس واسطے تمہارے ہے اصل مال تمہارا نہ ظلم کرو تم اور نہ ظلم کیے جاؤ گے

جے توبہ کرنا ملن تساں نوں اصل جو مال تساڈے
بنو عمرو وعید اس سنکر کہن اساں چھوڑیا مال زیادہ
تے بنو عمرو ولوں کجھ بنو مغیرہ مہلت منگی آہی

نہ ظلم کرو اتے تسیں بھی ظلم نہیں فر کیتے جاندے
تا اصلی مال مڑاون اوہ رہ گئے اوہ آمادہ
اوس مہلت مول نہ دتی تا ایہہ اگلی آیت آئی

وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ۚ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ
اور اگر ہو قرضدار تنگی والا پس ڈھیل دینا ہے فراغت تک اور یہ کہ خیرات کرو بہتر ہے واسطے تمہارے اگر ہو تم جانتے۔

جے تنگ ہووے قرضائی دیون تاں فراخی تائیں
جاں تساں ایمان آندا تاں آیت ربا اتاری
جے مدعا علیہ غریب تاں مدعی چھوڑے اوسے تائیں
قرضائی نوں مہلت دیندا یا کجھ قرض گھٹاوے

جے صدقہ کرو تاں بہتر جے تسیں جانو ایہہ اعمال جیہیں
فرمائس میں مومن جہڑے سود دے اصل ہماری
جد لگ مال نہ ظاہر ہووس چھوڑن واجب پائیں
قیامت نوں اوہ تلے عرش دے سایہ فضلوں پاوے

جس دن کتے نہ سایہ ہونا باہجوں عرش رباݨے
جس بھاوی دن حشر دے سنوں رب کیوں دیکے چھائی
مسلم وچہ جو مہلت دیوے تنگ قرضائی تائیں
تے قرض لیا جس دل وچہ نیت کرساں ویں ادائی
مال لو کاندا ایتس دل وچہ کہندا مال گواواں
محمد بن جحش کہیا اسیں پاس نبیدے بیٹھے آہے
موہنہ اپنے تے ہتھ رکھ کہندی اللہ پاک سہائی
دوجے دن میں پچھیا کیا شے بھاری رب اوتاری
جے مرد ہووے کوئی قتل کدا ایں وچہ رستے رب باری
تے سر او سدے پر قرض ہووے او جنت وڑسی ناہیں

بھی ہور حدیث لکھی وچہ خازن او مسلم تھیں آئے
دیوے ڈھل غریباں تا انہاں بخشے لہنا بھائی
اوس تلے عرش دے چھانوں جید چھیاں ہنو ولدا
پس قرض او سدا رب لاہے تے جس نیت ادا نہ آئی
تا تلف کرے اوہ مال آکھی وچہ بخاری یاداں
سیس مبارک اپنا حضرت طرف اگاس اٹھاے
کیا شے سخت اتاری سن اسیں چپ رہے گھرائی
تا نبی کہیا ہن قسم اسدے جس قبضے جان ہماری
فر جیوے مڑ قتل ہو یا مڑ جیوے تریجی واری
جد لگ قرض نہ ادا ہووے سر او سدیوں خازن پائیں

وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

اور ڈرو اوس دن سے کہ پھیرے جاؤگے بیچ اسکے طرف اللہ کے پھر پورا دیا جاویگا ہر جی کو جو کمایا ہے اور وہ نہیں ظلم کیے جاوینگے

تے خوف کرو اسدن تھیں جس دن رب ول ہو سو راہی
کہے ابن عباس ایہ آیت لتھے سب قرآنوں پچھے
فر اکی روزاں بعد سدھارے حضرت پیر و ہاڑے
تے زاہدی وچہ ست راتیں بعد اس آیاں حضرت جیو

فر ہر جی پورا لوے جو کیتا ظلم نہ پاسی رائی
تے وحی کہیا رکھ اسنوں وسو اسی آیتاں اوے
ربیع الاول نوں دوجی و قت دو پہرا نوح پیار
ختم وحی تھیندا اور کل مومن ڈسن ہیوے

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنتُم بِدَيْنٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ ۚ وَلْيَكْتُب بَّيْنَكُمْ

اے لوگو جو ایمان لائے ہو جب معاملت کرو ساتھ قرض کے وقت مقرر تلک پس لکھ رکھو اسکو پس چاہیے کہ لکھے درمیان

كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ ۚ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَن يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ ۚ فَلْيَكْتُبْ

تمہارے لکھنے والا ساتھ انصاف کے اور نہ انکار کرے لکھنے والا یہ کہ لکھے جیسا اسکو اللہ نے سکھایا پس چاہیے کہ لکھدے

اے اہل ایمانوں بج کرو کہدو جے نال ادھاروں
تے چاہیے لکھے تساں وچہ لکھنے نال عدل دے
بیع سلم ایلا گواہ کتابت مسئلے وچہ اس آیت
جو اتنی قیمت وقت فلانے وچہ تاریخ فلانی
تے چاہیے کاتب منصف وده گھٹ لکھے نہیں اموال
نہ لکھنوں منشی کرے انکار جو میں ایہ لکھدا ناہیں
ولا یضار کاتب اتنا مستحب کاتب تائیں

پس تاں وقت مقرر تائیں لکھو حساب شماروں
نہ کاتب کرے انکار جو رب سکھایوس نال فضل دے
جاں کرو اودھار خرید فروخت لکھو کل حکایت
کاغذ وچہ سب لکھو جو وصف قدر ہر نام عیانی
نہ مدت وعدہ وچہ خیانت منشی کرے خیالاں
تے بعض کہن ایہ کاتب حق منسوخ رو فیبوں باہر
جس لکھنا آوے ہووی نہ منکر جاں کوئی اس بازیں

اوہ شرح موافق لکھے اشتام جو سنوں رب سکھایا ما
ابن عباسوں حاضر وچہ جد سود حرام ٹھہرایا
ہیں دیاں گواہی بیع سلم ہے وقت معین تائیں
جے بیع نسیہ تا مہلت کرن مقرر وجب آئی
نسیہ اوہ جو شے ویچے مل مدتا بعد ٹھہرائے
ایہہ ہر سودے نوں آیت شامل ظاہر وچہ فرماوے
بلکہ نکاح تے خلع صلح ایہہ داخل اسوچہ سارے
بھی لیون دیون قرض اندر ہے مدت شرط لکھاون
جے بے تعیین مدت دی لکھیا اسوچہ سود نکالی
جو کہن جد دل مینہ وسے ویساں یا جد حلین ہوائیں
تے سلم اندر ست شرطاں وچہ خلافے ہور بنائی
دوجا قسم تے جنس وصف بھی دس چیز وکیدا
تے کرنی پوری ثمن ادا جتھے کرن قبول انجاماں ما
چھیویں شرط مبیعدا ایہی کر سکدی ہون اندازہ
تے مدت اسدی نصف دوں کجھ زیادہ بعض بیان ون
تے بعضے تن دن کہن جو جسدی مدت ایہہ گھٹ آئی
جو مطلق مدت اور پر ماہ واہی اطلاق اس پڑے
تے اجرت لیون کاتب تائیں جائز شک کائی
ایہہ اپنے نفساں کارن یعنی کان معاش ہمارے
واجب ہو وے تا لا یضار نہ کاتب آکھیا ہمارا

فاکتبوہ امر مد اسنہ نوں تاہ غشیاں امر سنایا
تا رخصت سلم دلی رب فرمایہ ابن عباس الا یا
رب وچہ قرآں حلال کیتیا اسیمو من شک وچ نہیں
بھی سلم اندر ہے وقت معین اس آیت تھیں بھائی
سلم جو مل دتا ہے شے تاں مدت بعد تھیں آئی
بیع مطلق بھی سلم اجارہ ایویں قرض تباوے
بیع نسیہ وچہ مل نہ حاضر مہلت مل لکھ پیارے
اجل مسمّے تاہیں ایہہ ثابت احمد یوچہ فرماون
جو مدت نا معلوم لکھن تس کجھ اعتبار نہ بھائی
یا جد عید نصاریٰ ہوگ ایہہ کل مجہول بنائیں
تاں وقت مکان معین جو وچہ چیز مبیع پکڑائے
ترجا ثمن تے قدر اسوقت تباون اوس مبیع دا
ہور عقد دل لا داتا کے مبیع بازار دل تا ماں
ستویں وچہ مبیع تے ثمن نہ شرط ربا آوازہ
اسکا رن جو مدت تام اس حد نہ کو فرماون تو
تے حضرت ابو حنیفہ کہندے تاں ماہ تیک ایہا ای
تے اسٹھیں گھٹ مدت وچہ کون لکھاوے جائی میرے
ہتھیں ایہہ کم عبادا توں جو واجب ہوون بھائی
جو شے ساڈے فائدہ تنوں واجب نہیں اوہ پیارے
ایہہ استحبابی امر خلاصی و الا ذکر ہو لا بدا

وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا ۚ فَإِن كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ

اور مطلب کہہ دے وہ جو اوپر اسکے حق ہے اور چاہیے کہ ڈرے اللہ پروردگار اپنے سے اور نہ کم کرے اسمیں سے کچھ پس اگر ہو وہ شخص

الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَن يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ ۚ ط

کہ اوپر اسکے ہے حق بیوقوف یا ناتوان اور یا نہیں سکتا کہ کہے وہ پس چاہیے کہ مطلب کہے والی اسکا ساتھ انصاف کے۔

تے لکھواوے حقدار تے رب تھیں ڈرے جو اسدا پیار
تے جے ماندہ یا لکھواون دی تس طاقت ناہیں
بھنے کر اقرار زباں نوں خود مدیون لکھاوے

نہ گھٹ کرے اوس چیز وچے حقدار نہ عقل بجائیں
تاں چاہیے ولی اسدا لکھواوے نال انصاف صلاحیں
فلیملل نہ کہے عبارت دوجا لکھدا جاوے

تے وڈے خدا تھیں ودہ گھٹ لفظ نہ پیچیدہ لکھواوے — نہ گھٹ کرے حق اوسدا جو کجھ سینا ثبت کراوے
جے احمق جاہل یا نابالغ ہے یا خبطی ہو یا — یا شیخ فانی بیعقل یا گنگا جو وچہ عذراں ڈہیا
تا ولی وکیل لکھاوے اوس جو شخص ہووے قرضائی — یا پہنے وار لکھاوے عدلوں ابن عباسوں بھائی
مدیون اوپر حق کاتب دا جو فائدہ اوس اوٹھایا — جس تحریروں کجھ سود نہیں تس کاتب دین آیا
تے کاتب لکھے واضح کرکے ہر ہر سخن جو آوے — نشان سکان تے سکہ وقت لکھے کجھ نہ چھپاوے
جوازو وکالت استحسان ہے جے موکل عاجز آیا — وکیل تائیں جاں کرے مختار تاں موکل چپ کرایا
وکیل کرے انصاف نہ کوڑ فریبوں کھاوے مالاں — مدعی مدعا علیہ نہ وہاں کھاوے نال مقالاں

وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِن رِّجَالِكُمْ فَإِن لَّمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّن تَرْضَوْنَ

اور شاہد کرلو دو شاہدوں کو مردوں اپنوں سے پس اگر نہوں دو مرد پس ایک مرد اور دو عورتیں ان میں سے کہ پسند کرتے ہو تم

مِنَ الشُّهَدَاءِ أَن تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا

شاہدوں سے اگر ہو بھول جاوے ایک ان میں سے پس یاد دلاوے ایک ان دو میں سے دوسری کو اور نہ انکار کریں شاہد جب بلائے جاویں

دو کر گواہ خواہ مرداں تھیں جے مرد ملن دو ناہیں — تا اک مرد دو زناں گواہ جو ہوں پسند تسا ہیں
جے اک عورت بھلجاوے اوسنوں دوجی یاد کراوے — جاں سدے جان گواہ اوہناں انکار نہ کرنا آوے
اک دینی امر شہادت واجب کہنا سچ گواہاں — تہاں حق ہولایاں اجر ملے رد کیتیاں شر مد خواہاں
تے جھوٹی دین گواہی وڈا ظلم گناہ کبیرا — جو اکھیں ڈٹھا بیان کرے ہے اسوچہ اجر کثیرا
یا جو گل سنے کہے جا او نویں جا شبہ کجھ نہ لاوے — تے شرطاں ست گواہی کارن وچہ خلاصے لیاوے
دو عاقل بالغ مرد اصیل تے مسلم ہوون نہ کافر — دو زناں عوض ہک مرد وجے مرد نہ وچ گواہی حاضر
نابالغ اتے غلام دیوانیاں نا مقبول گواہی — تے مرداں نال عورات گواہی کلیاں جائز ناہی
تے فاسق رد شہادت جے دو طرفوں ہون رضائیں — بھی حاکم خوش اوس بہرناہ تے رد شہادت ناہیں
کافر دا گواہی جے اوہ دونویں کافر آہے — یا ہک کافر تے الٹ کافر دے کافر سخن الٰہی
تے مومن موافق بھرے شہادت کافر نوں جھٹلائی — جو من رجالکم کہیا خدا ناہ کافر ساتھیں آئے
تے چار دو مرداں بدل نہ بہرن شہادت پیارے — جو بھل جاناں وچہ اصل اہناں دی وچہ قرآن اشارے
تے ناقص دین ہور عقل زناں نوں آکھیا ختم رسالت صلے اللہ علیہ وسلم — جو کم ذلیل کرے اوسدی بھی رد نہ مول شہادت

حل لغات
[illegible]

وچ حداں اتے قصاص نہ مطلق زناں شہادت آئی
ہور جو مثل انہاں ندے مالی حق یا غیر اموالاں
جیتوں کھاون وچہ بازار ایہ مسلہ وچہ رالمختار ے
جے ڈرے گواہ ہویم تاحاکم فیر ے بہت ہو اسی
یا وہو کھا دین وکیل یا خوف ضرر دا حاکم داؤں
گواہ دا جتا وقت ہرج اسقدر اوس اجرت جیسی

آمیخ نکاح طلاق عتاق وکالت جائز بھائی
ہر جاہی مسموع شہادت وچہ رُوقی حالاں
جے کوئی گواہ نہ ہے تا واجب دین شہادت پیارے
یا بگڑن کم ضروری یا اوتھ کوڑا لایا جاسی
یا شرعی فیصلہ کرے نہ حاکم بچیا تہ اصلا حول
جو اس بن اجرت یا انعام اوہ رشوت لیکھے ہوسی

وَلَا تَسْـَٔمُوْٓا اَنْ تَكْتُبُوْهُ صَغِيْرًا اَوْ كَبِيْرًا اِلٰٓى اَجَلِهٖ ۭ ذٰلِكُمْ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ وَاَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَ

اور مت کاہلی کرو یہ کہ لکھو اسکو آپس میں چھوٹا یا بڑا اسکو وقت تک یہ بہت انصاف والی ہے نزدیک اللہ کے اور سیدھا

اَدْنٰٓى اَلَّا تَرْتَابُوْٓا کرنے والی واسطے شہادت کے اور بہت نزدیک ہے اس سے کہ نہ شک میں پڑو۔

تے اکو ہنیں لکھن تھیں جو حق تھوڑا بہتا کائی
تے چنگا بہت شہادت کارن کاغذ لکھیا ہویا
ایہ تحریر شہادت کارن یاد معاملیاں ندے

تس مدت لگ ایہ بہت انصاف عدل ہے نزد الٰہی
تے نیڑے الیں حق ہو ونہ شکیں لکھیا اگے ڈھویا
تے بن لکھے جے کم چلنے تا استحباب الاندے

اِلَّآ اَنْ تَكُوْنَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيْرُوْنَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَلَّا تَكْتُبُوْهَا ۭ وَاَشْهِدُوْٓا

مگر یہ کہ ہو سوداگری ہاتھوں ہاتھ پھراتے ہو اسکو درمیان اپنے پس نہیں اوپر تمہارے گناہ یہ کہ نہ لکھو اسکو اور شاہد کر لو جب

اِذَا تَبَايَعْتُمْ ۠ وَلَا يُضَاۗرَّ كَاتِبٌ وَّلَا شَهِيْدٌ ڛ وَاِنْ تَفْعَلُوْا فَاِنَّهٗ فُسُوْقٌۢ بِكُمْ ۭ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۭ

بکو اور تم اور نہ ایذا پہنچایا جاوے لکھنے والا اور نہ گواہ اور اگر کرو تم پس تحقیق وہ گناہگاری ہے ساتھ تمہارے اور ڈرو اللہ سے اور وہ سکھلاتا ہے تمکو اللہ

وَيُعَلِّمُكُمُ اللّٰهُ ۭ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ

اور اللہ ساتھ ہر چیز کے جاننے والا ہے۔

مگر جے ہووے سودا حاضر آپس وچ نبیڑ دے
تے کرو گواہ جاں آپس اندر کرو خرید فروخت
نہ بائع مشتری انہاں ستاون ہر انواع نقصانوں
جے ضرر کرو تا ایہ بدکاری ہے تساں ڈرو خدا اتھیں
مظہر وچہ گواہ بناون لکھیا واجب ناہیں آیا
ایہ استحبابی امر اسے ایہ قول اہی جمہوراں
ملک وچہ تقریر تحریر نہ شاہد کاتب ضرر لیجاون

تاں نہیں گناہ تساں پر جے نا لکھو اسنوں چھیڑ دو
نا کاتب نوں دُکھ دتا جاوے ناں شاہداں اسصورت
نہ وچہ تقریر اتے تحریر اں کرن وہ ہیک بیا بول
تے اللہ تساں سکھاوے اللہ عالم سبھ اشیا اُتھیں
جو یا بچہ گواہاں سودا الیں نبی تھیں ثابت پایا
وچہ ابو سعود دے معنے لفظ یضار ایہیں منظوراں
نہ بائع مشتری انہاں ہاکن ناہ کجھ ہور ستاون

وَاِنْ كُنْتُمْ عَلٰي سَفَرٍ وَّلَمْ تَجِدُوْا كَاتِبًا فَرِھٰنٌ مَّقْبُوْضَةٌ ۭ فَاِنْ اَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا

اگر ہو تم اوپر سفر کے اور نہ پاؤ تم لکھنے والا پس گروی قبضہ کی ہوئی پس اگر امین جانے بعض تمہارا بعض کو

فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ اَمَانَتَهٗ وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهٗ پس چاہیے کہ ادا کرے وہ شخص کہ امین بنایا گیا امانت اسکی اور چاہیے کہ ڈرے اللہ

تے جاں وچہ سفر ہووے تے لکھنے والا پاؤنا ہیں
کنوں امین جے ہک وجہوں کرے اوہ ادا امانت
جاں کاتب ملے نہ سفر اندر بھی قلم دوات نہ کائی
رہن رہن دی جمع اوہ شے جو گہنے رکھی جائے
ایہہ مجمعی دے کارن رہن جے لکھت نہ اوس لکھائی
ہو مرتہن تھیں رہن لیندے اوہ سبب قرض نیوی
تے باقی چیز امانت مسئلہ وچہ ہر اسے ملیتا
اوہ شے مرہون کھڑائی عوض قرض اتے اوس دینی
جو چیز نہ قبضے کیتی جاوے روا نہ گروی رکھن
تے جو شے روا نہ وچن گروی رکھن بھی ناجائز
راہن مالک دا ہے جو گروی کوئی شے پاوے
خرچ رہن دا راہن دے سر واد ا ملک اوسیدا
ہور میوے باغ اناج زراعت ملک راہن دا سارا
ہن گندی رسم پئی جو گروی لیں مکان زمیناں
ابو حنیفہ قرضائی دے تلے دیوا نہ آئے
ہن لوکاں کسب ٹھہرایا اسنوں ظاہر کہاں بیاج جاں

تا گہنے رکھو چیزاں قبضہ کر لو اوہ برتنا ہیں
جو لیتا گیا امین تے رب تھیں ڈرو نہ کرو خیانت
جل جلالہٗ
تا گہنے رکھو شے کو ئی قبضہ کیتی ہوئی بھائی
ایہہ بابت شہر دے شہر اندر بھی بھاویں کاتب پائے
اتے قبضے کیتے بابت نہ جائز مظہر بیدپور بھائی
تے شے مرہون جو قدر قرضندے اوہ مضمون بیدپور
جویں اٹھ روپے دیکر کسے دسا ندا زیور لیتا
تے اوتلے دوامانت مرتہن دے سر آہے
جویں ربع زمین یا تہنی رکھ یا بابت زمین کہسو
تے نفع اوٹھاون گروی چیزوں سود اہی ناجائز
جو گروی رکھے قرضہ دیکر مرتہن اوہ سدا اوی
جویں اُن جیہاں بچہ دودہ تے ہے اجماع سعیدا
جو نفع نقصان ہووے شے گروے مالک دی سر یارا
واہن کھیت مکانی رہن حلال جانا بیسہ بیاں
فرمائس جے چھاوین بیٹھاں موسی بیاج ابلائے
مکت وانیاں نوں دیہن رہنے مار وی کی مجھا جیاں

وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ ۚ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

اور مت چھپاؤ گواہی کو اور جو کوئی چھپاویگا اسکو پس تحقیق وہ گنہگار ہے دل اسکا اور اللہ ساتھ اسکے جو کہ تم کرتے ہو خبردار

چھپاؤ نا شہادت نوں اتے جنے اوہ چھپائی
حرام گواہی کجن وقت ضرورت واجب آئی
اسوچہ سخت وعید جو اسدا دلدے نال علاقہ
جو دل بادشاہ بدذات ہے تس گھیر لیا آفاتاں
صفائی دلدی وچہ رہن مشغول ہو دے دل والے

تا دل ہووے تس عاصی جانے رب جو تساں کمائی
گناہ دلدا فرمایا جو دل قصدوں ہے برائی
تے ولی گناہ گناہ اعضا دوسریاں تھیں تھاقہ
تا کہ ہووے آرام رعیت مشکل ہوں نجاتاں
جو اسدے باروں تن سارے نوں ملن انوار کمالے

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ

واسطے اللہ کے ہے جو کچھ بیچ آسمانوں کے اور جو کچھ بیچ زمین کے ہے اور اگر ظاہر کرو جو کچھ بیچ جی تمہارے کے ہے یا چھپاؤ اسکو

بِهِ اللَّهُ ۖ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

حساب لیگا تمسے ساتھ اسکے اللہ پس بخشیگا جسکو چاہے اور عذاب کریگا جسکو چاہے اور اللہ اوپر ہر چیز کے قادر ہے۔

سبہ اللہ کارن جو شے ہیگی وچہ زمیں اسماناں ہ
رب کرے حساب اساں تسا ڈا پھر بخشے جس چاہے
جو دل تھیں وسواس اٹھن ناہ قوت روکن تہاں
تحقیق اسدی ثابت الستہ خازن وچہ لیا وے
پس قصد کیہو س اظہار کرے تسو چہ جو دلیا وے
جے دل وسواس پیا نا روکیا کجھ پر اچھا نے
لہا ما کسبت وعلیہا ما اکتسبت جو رب صاحب فرمایا
باک کہن ایہ آیت خاص جو اگلے آیت نال ملائی ہ
پر ایہہ قول ضعیف جو کروا لفظ عموم دلالت
ہک کہن ایہ وچ بیار جو مومن رکھدے نال کفاراں
لا یتخذ المؤمنون الکافرون اولیاء رب صاحب فرمایا
قل ان کنتم تحبون اللہ فاتبعونی وکھیں دوجی آیت
تے بعض کہن منسوخ ایہ آیت اگلی آیتوں بھائی
جو دل دے خیال حساب کو رب مشکل ہوئی یاراں
[illegible] کیہا نا کہو عصینا وانگوں اہل کتاباں
تا اگلی آیت وحی لیایا مشکل رب اوٹھائی
بھی خازن وچہ ابوہریرہ توں شاہ رسل فرمائے
تہ جد لگ کہے زبانوں یا نا کیتا فعل تشریروں
وچہ امر نہی دے نسخ ہووے ناہ خبراں نسخ کریندا
جو ٹھیک نیتی رب ثابت کارن جلدی کسب کمائی
جو ظاہر کرے افعال نا لکویں نال اعضاواں کمائی
پھر خبر دتی جو دلدیاں خطریاں لیکھا رب نہ لینا
رب دلدیاں خیالاں نال نہ پکڑے دنیا وچہ دیوے
عائشہ کیہے سوال کیتا ہیں اس آیت تھیں پیرن
جو دنیا وچہ مصیبت تنگی تپ دکھ کنڈے تائیں
جویں سونا صاف کو ٹھالی وچہ توں مومن گناہاں
جس بھلا چاہے رب دنیا وچہ تس دکھ مصیبت پاوے

جے ظاہر کرو جو وچہ دلاں تساں یا مخفی وچہ جاناں
جس چاہے کرے عذاب اتے ہر شے رب قدرت آہی
پکڑ ہووے اہناں نال ایہ ہی تکلیف زیادہ بندیاں
دو قسم ایہن وسواس ہک اوہ جو دلو چہ خیال دوڑاوے
اس وسواسوں پکڑ ہووس تے دوجا قسم اوہ آوے
وقصد عمل ناہ قصد اظہار تا پکڑ نہیں اوس وائے
کارن اوس جو کیتوس تے اوسے پر جو اوس کمایا
جو ظاہر کرو یا مخفی جانے خیانت رب گواہی
بھاویں اگے پچھے ذکر ہویا اندر اس آیت
ہو ظاہر کرو یا مخفی کرہی رب حساب پیاراں
نہ مومن دوست پھڑن کفاراں مومناں باہجہ الا یا
رب کرے محبوب اطاعت کیتیاں حضرت بحر ہدایت
دلیل اسدی جو ابوہریرہ توں نقل روایت پائی
کہن علاج کوئی جھڑ دے پاس شاہ ابراراں
کہو سمعنا واطعنا غفرانک اے اصحاباں
آمن الرسول تھیں لگ آخر تائیں بھائی
معاف کیتی رب امت میری دل وسواس جو آوے
ہک کہن نہ ایہ منسوخ جو آیت خبر نہ نسخ خبر لوں
کئی وجہیں تاویل اس آیت خازن وچہ فرمیندا
یعنے ما کسبت قلوبکم جو دسیا پاک الہی
یا دل دا قصد ہووے سب معلوم خداؤں بھائی
چاہے بخشے چاہے پکڑے ناہ کہے رب نوں کہنا
ایہ عائشہ کنوں جو خازن وچہ حدیث نبی تھیں لیوے
تا نبی کہیا ایہ جھڑک بندیاں نوں رب ولوں تعزیر دا
یا رکھے چیز کھڑائی جا کتے لبھس جا تہائیں
اس رنج مصیبت پاون تھیں تس تک آخر اصلاح ول
جس برا چاہے تس پکڑ نہیں اوہ ہور گناہ کماوے

روز قیامت بدلے کل برایاں بکر حسن وا لی ‌ ‌ ایہہ خازن وچہ حدیثاں لیایا محی السنۃ عالی

ک کہن جاں محکم قصد کیتا تا پکڑے ہین تے ناہیں ‌ ‌ اک آکھن صرف حساب ہوسی نا پکڑس اللہ سائیں

عبد اللہ ابن مبارک کہے میں پوچھ کیتی سفیانوں ‌ ‌ اوس کہیا جاں دل وچہ خیال ہووس تاہے تیکوں عیانوں

ک کہن عذاب نہ کرسی رب پر پچھ کرسی وسواساں ‌ ‌ رب خبر سناسی بندہ منسی ہر ہر عیب ہراساں

مومناں بخشے فضلوں کرے عذاب کفار عدل تھیں ‌ ‌ ایہہ باہجہ عذاب حساب نہ ہووے خازن خبر نقل تھیں

و بندے مومن نوں دن قیامت نیڑے کرسی سائیں ‌ ‌ پردہ کرسیہ لوکاں تھیں فر رب کہے اوتائیں

ے عبد گناہ فلانا کیتو کہے آہو رحماناں ‌ ‌ فر ہور گناہ دس یاد کراوے منسی کل عصیاناں

لوچہ خوف کر ہن ماریا گئے نہ ملسی ڈھوئی ‌ ‌ تا رب کہے میں دنیا وچہ سبھ کجی تدہ بریائی

ں ہن بھی میں نوں بخشیا ملسی نامہ فر اعمالاں ‌ ‌ پھر کفار تے اہل نفاقاں سد ہووے بدچالاں

ے سامنے کل خلقت دے سد او نہاں کہے تساں ظلم کمایا ‌ ‌ تے لعنت اہل ظلم تے ہووے ابن عباسوں لیایا

امَنَ الرَّسُوْلُ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَیْهِ مِنْ رَّبِّهٖ وَالْمُؤْمِنُوْنَ ؕ کُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ ۟ لَا نُفَرِّقُ بَیْنَ

ان لیا پیغمبر ساتھ اس چیز کے کہ اتاری گئی ہے طرف اسکے اور ایمان لائے مسلمان ہر ایک ایمان لایا ساتھ اللہ اور فرشتوں کے اور کتابوں

اَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهٖ ۟ وَقَالُوْا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا ۗ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَیْكَ الْمَصِیْرُ

ی کے اور رسولوں اسکے کے نہیں جدائی ڈالتے ہم درمیان کسی کے پیغمبروں اسکے سے اور کہا انہوں نے سنا ہمنے اور مانا ہمنے بخشش مانگتے

پاک رسول جو اس ول اوسے تھیں ہوتا ‌ ‌ بھی اہل ایماناں منیا ہر یک واحد رب سنجاتا

ں نبیاں ملک کتاباں منے ہور پیغمبر سارے ‌ ‌ اسیں فرق نکردے وچہ کسے نبیاں نوچہ ہو پیارے

کہن اساں منیاں حکم تیرا اساں کیتے اوس اطاعت ‌ ‌ تے بخشش تیری منگیے سایاں تیں ول پھرن ہر حالت

ایتھیں اس امت داوڈا شان دسا ئے ‌ ‌ جو کہیا سمعنا واطعنا تے عصینا ناہ الائے

طب انہاں کلمیاں دے ہن یار بنیدے پیارے ‌ ‌ جو وقت نزول اس آیت حاضر آہے روشن تارے

و مردود فضیلت وچہ اصحاباں کرن مقالاں ‌ ‌ تے بولن سخن بے ادبیاں والے حق وچہ اہل کمالاں

الیس شہادت رہدی تائیں رد کرن منہ کالے ‌ ‌ تے صاف جھوٹاون مصحف تائیں اوہ مردود رزالے

دناں متبرک عاشوراں وچہ شیعہ لوک جو آہے ‌ ‌ اوہ گالیاں دیون اصحاباں نوں مول آخر بس لاہے

یاں کارن بعضے جاہل انہاں ساتھ رلاول ‌ ‌ ایہہ بھی نال انہاں دے دنیاں آخر نوں جھوٹاوں

شیخین بکفر گالیاں دیون وہن یاراں ‌ ‌ ایہہ لکھیا کفر عقائد اندر منندے سبھ ابراراں

لَا یُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا ؕ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَیْهَا مَا اكْتَسَبَتْ

ں تکلیف دیتا اللہ کسی جی کو مگر طاقت اسکی پر واسطے اسکے ہے جو کمایا اسنے اور اوپر اسکے ہے جو کمایا ہے

دیندا انہیں تکلیف کسے اس طاقت زوروں زیادہ ‌ ‌ ہے اوسنوں تعمیک عملاں اچیاں ستوں اجر خداوا

جو وچہ سمانے بندی جیتھیں اوکھت ہووے ناہیں ؛ اکثر کہن اوہ خیال دلاندے معاف کرے جو سائیں

ہک کہن مراد جو دین اندر کجھہ تنگی نہیں تساں نوں ؛ زوروں وہ تکلیف نہ دتی خازن ویکھ کیا نوں

جویں حج زکوٰۃ وغیرہ اندر شرط ایہی اموالاں ؛ تے شیخ فانی نوں فدیہ روزے قصد نماز بحالاں

جے پانیوں خوف تاں کرن تیمم وسعت ویکھ افادے ؛ تے استھیں ثابت ہملوکاں نا دہ تکلیف زیادے

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ

اے رب ہمارے مت پکڑ ہمکو اگر بھول گئے ہم یا چوک گئے ہم اے رب ہمارے اور مت رکھ اوپر ہمارے بوجھ جیسا رکھا تو نے اوپر ان لوگوں کے جو پہلے ہم سے تھے

مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

اے رب ہمارے اور مت اٹھوا ہم سے وہ چیز کہ نہیں طاقت واسطے ہمارے ساتھ اسکے اور معاف کر ہم سے اور بخش ہمکو اور رحم کر ہمکو تو ہی ہے صاحب ہمارا پس مدد دے ہمکو اوپر قوم کافروں کے

ربا پکڑ نہ سانوں جد اساں کیتیاں بھل خطائیں ؛ اتے ربا رکھ نہ ساڈے اوپر بھارا بھار بلائیں

جویں بھار دھریا توں اگلیاں تے جو پہلے ساتھیں آہے ؛ تے ربا رکھ نہ بھار اساں جس طاقت سانوں ناہی

آتے بخشش کر اساں کارن یا رب کر اساں رحمت بارالٰہ ؛ توں مالک ساڈا دیہہ اساں نصرت اوپر قوم کفار ال

اوہ جو بھارا بھار نہ چاون قوت جیدی سانوں ؛ تے ہووے اوہ عہد تروتازہ جو چھوڑیاں اوس پہلیاں نوں

ہک آکھن اوہ گناہ جو اسدی توبہ ہووے ناہیں ؛ تے زوروں وہ تکلیف نہیں وسواس دلاں وچ راہیں

ہک آکھن خسف مسخ جو اگلیاں ملے سزا بدخواہاں ؛ اوہ بندر سور انہاں تھیں ہوئے دیوے رب پناہاں

جیاں ربنا لا تواخذنا حضرت جبرائیل لایا ؛ تاں شاہ رسل صلی اللہ علیہ وسلم آمین کہیا وچہ در منثور لیایا

راتیں جس ایہہ آیتاں پڑھیاں کافی ایس نوں پایا ؛ بھی نبی کہیا ایہہ عرش خزانیوں مینوں نیں ہتھ آیاں

جو پہلے میرے کسے پیغمبر نوں ایہہ ملیاں ناہیں ؛ ہور خازن نوں ابن مسعود دوں آکھیا حضرت سائیں

جو کہیا معراج اندر میں ہویاں چیزاں تن عطائیں ؛ نمازاں پنج دو آیتاں ایہہ جو دتیاں اللہ سائیں

اتے وراں وہہ سہس پہلے کنوں پیدائش دھر اسماناں ؛ اپنے ید قدرت تھیں ہک کتاب لکھی رب جل شاناں

ایہہ دو آیتاں اوسے وچوں آخر بقر جو آیاں ؛ جس گھر ایہہ پڑھیون تن کل شیطان بلایاں

پاس نبی دے بیٹھا ہک دن جبرائیل فرشتہ ؛ ہک اچا چیت آواز سنی سر چکیا انیک سرشتہ

آکھیوس ایہہ در فلک نیا کھولیا اج رب قادر ؛ اگے کدے نہ کھلا انگلیا ہک اسی تھیں ملک بیا باہر

اس ملک حضور نبی دے اندر آ ایہہ سخن الائی ؛ دیہہ خوشخبری دیواں اوہ جو اگے کسے نہ پائی

ہک سورۃ فاتحہ تے دو آیتاں ایہہ جو آخر بقروں ؛ جو ہک حرف بھی اسدا پڑھسی درجہ لیسی اجروں

وچہ زاہدی آکھیا اس سورت وچہ پندرہ ہیں مثالاں ؛ تے پنجو حکم اسدے وچہ کرن مفسر نقل کمالاں

تمت

سورۃ بقر تمام ہوئی ہن رب دے فضل احساناں
بھی دیہہ توفیق کتاب ساری تم ہووے کرن لقصانا

بالخیر

مضامین

فہرست مضامین تفسیر نبوی جلد اول

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

حَامِدًا وَمُصَلِّيًا وَمُسَلِّمًا بعد حمد وصلوٰۃ کے مسلمانوں پر مخفی نہ رہے کہ تفسیر نبوی جلد ہفتم سورہ رعد سے لیکر والناس تک تعویذات وعملیات سور وآیات برائے قضائے حاجات وحل مشکلات وتعبیر خواب کتب معتبرہ سے اخذ کرکے مسلمان بھائیوں کے فائدہ کے لیئے تحریر کرکے شائع کیئے گئے ہیں۔ چونکہ جلد اول سے ششم تک کے عملیات وتعویذات وغیرہا رہ گئے تھے۔ وہ اب شامل کیئے جاتے ہیں تاکہ تمام قرآن مجید اسی شیوہ سے پورا ہوجاوے اور کمی نہ رہے اور سورتوں میں ربط وشان نزول چنانچہ جلد اول سے چھ تک جو ان فوائد سے خالی رہ گئی تھیں لہذا اب جلد ہذا میں سورہ فاتحہ شریفہ سے لیکر سورہ یوسف علیہ السلام تک درج کر دیئے گئے۔ تاکہ لوگ اس سے مستفیض ہوکر فقیر کاتب الحروف کو دعا خیر سے یاد فرمادیں۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سورہ فاتحہ کے فضائل وعملیات

تفسیر ہٰذا کے مقدمہ سے ملاحظہ ہوں اور تفصلوار جلد ششم تفسیر سورہ یوسف علیہ السلام میں مذکور ہیں اور چند خواص یہاں بھی درج کیئے جاتے ہیں۔ جو کوئی شخص بسم اللہ شریف کو ایکسو ایک بار کاغذ پر باوضو لکھکر کوزہ میں بند کرکے کسی کھیت یا باغ میں دفن کردے تو اسمیں برکت ہوگی۔ اور ہرے بھرے رہینگے۔ اور پھل پھول بہت ہوگا۔ کتاب درا النظیم کے ص ۱۳ میں کہا کہ حضرت عبد اللہ بن الخطاب رضی اللہ تعالے عنہما نے فرمایا کہ جس شخص کو کوئی حاجت ہو تو بدھ وجمعرات وجمعہ کے دن روزے رکھے۔ پس جدن جمعہ ہو خوب غسل کرکے لباس پاک پہنے خوشبو لگا کر جمعہ پڑھنے کو جاوے اور بحسب توفیق مساکین پر صدقہ کرے۔ جب نماز سے فارغ ہوجاوے تو علحدہ ہوکر بحضور قلب پڑھے اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ بِاِسْمِكَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ الَّذِیْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَيُّوْمُ الَّذِیْ لَا تَاْخُذُهٗ سِنَةٌ وَّلَا نَوْمٌ الَّذِیْ مَلَأَتْ عَظَمَتُهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَ اَسْئَلُكَ بِاسْمِكَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ الَّذِیْ عَنَتْ لَكَ الْوُجُوْهُ وَخَضَعَتْ لَكَ الرِّقَابُ وَخَشَعَتْ لَكَ الْاَبْصَارُ وَوَجِلَتْ مِنْكَ الْقُلُوْبُ وَذَرَفَتْ مِنْكَ الْعُيُوْنُ اَنْ تُصَلِّیَ عَلٰی سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَاَنْ تَقْضِیَ حَاجَتِیْ۔ کذا کذا یعنی اسجگہ اپنی حاجت کا نام لیوے اور یہ دعا بزرگ کسی نااہل کو نہ سکھاوے کیونکہ جب وہ ایک دوسرے پر دعا کرینگے تو وہ مقبول ہوگی اور تعویذ بسم اللہ شریف کا جس شخص کو بخار آتا ہو تو یہ تعویذ لکھکر کسی پاک کپڑے میں لپیٹ کر بیمار کے سرہانے رکھے تو بخار جاتا رہیگا انشاء اللہ تعالے وہ یہ ہے

عمل جسکو قضائے حاجت ہو تو وہ ایک رقعہ لکھے جسمیں بسم اللہ لکھی ہوئی ہو بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ مِنَ الۡعَبۡدِ الذَّلِیۡلِ اِلٰی رَبِّ الۡجَلِیۡلِ رَبِّ اَنِّیۡ مَسَّنِیَ الضُّرُّ وَاَنۡتَ اَرۡحَمُ الرّٰحِمِیۡنَ پھر اوسکو جاری پانی میں ڈالدے اور کہے اَللّٰھُمَّ مُحَمَّدٌ وَّ اٰلِہٖ الطَّیِّبِیۡنَ وَمُحِبِّیۡہِ الۡمُتَّقِیۡنَ۔ اِقۡضِ حَاجَتِیۡ یَا اَکۡرَمَ الۡاَکۡرَمِیۡنَ اور نام لیوے۔ اپنی حاجت کا پوری ہوگی انشاء اللہ تعالےٰ

تعبیر خواب جو کوئی شخص خواب میں دیکھے کہ بسم اللہ پڑھتا ہے تو اوسکی تعبیر یہ ہے کہ وہ شخص اپنے دینی و دنیاوی امور میں برکت حاصل کریگا۔ اور کاروبار اوسکے بخوبی چلینگے۔ سورہ فاتحہ شریفہ کے عمل بہت ہیں۔ چنانچہ احسن القصص جلد چہارم میں لکھے گئے ہیں اور تعویذ اوسکا یہ ہے۔

۲۳۶۵	۲۳۶۸	۲۳۷۱	۲۳۵۷
۲۳۷۰	۲۳۵۸	۲۳۶۴	۲۳۶۹
۲۳۵۹	۲۳۷۳	۲۳۶۶	۲۳۶۳
۲۳۶۷	۲۳۶۲	۲۳۶۰	۲۳۷۲

جو کوئی شخص جس مہم کے لیئے لکھکر اپنے پاس رکھیگا وہ مہم اوسکی آسان ہوگی۔ یا جس مرض کے لیئے لکھیگا شفا پاویگا۔ تعبیر خواب جو کوئی شخص خواب میں سورہ فاتحہ پڑہے تو اوسکی عمر دراز ہوگی اور خاتمہ بالخیر ہوگا۔ یہاں تعویذ عمل سورہ بقرہ کا ہوا لکھا گیا ہے محل اسکا بعد بعض اعمال سورہ فاتحہ کے ہے خواص سورہ بقرہ شریفہ اس جلد کے مقدمہ میں ملاحظہ ہوں اور تعویذ سورہ بقر شریفہ کا جو شخص لکھکر اپنے پاس رکھیگا تمام آفتوں اور بلاؤں سے محفوظ رہیگا تعویذ یہ ہے۔

۲۳۶۹۰۲	۲۳۶۹۰۵	۲۳۶۹۰۸	۲۳۶۸۹۴
۲۳۶۹۰۷	۲۳۶۸۹۵	۲۳۶۹۰۰	۲۳۶۹۰۶
۲۳۶۸۹۷	۲۳۶۹۱۰	۲۳۶۹۰۳	۲۳۶۹۰
۲۳۶۹۰۴	۲۳۶۸۹۹	۲۳۶۸۹۶	۲۳۶۹۰۹

تعبیر خواب جو شخص خواب میں دیکھے کہ سورہ بقرہ شریفہ پڑہتا ہے تو اوس شخص کو دشمنوں کی شرارت سے امن اور بچا رہیگا۔ اور خلقت میں راست گو ہوگا۔ اور اگر مفلس ہوگا تو تونگر ہوجائیگا۔ اور اگر بیمار ہے تو شفا پائیگا۔

عمل سورہ فاتحہ قضائے حاجات وحل مشکلات وکشف قلوب وتسخیر سلاطین وشفاء امراض السروجن

بلکہ ہر مطلب کے واسطے اس طریقہ سے پڑھے۔ ہر آیت بمعہ اسم باریتعالےٰ اکیسو گیارہ بار بحضور دل ایک ہی مجلس میں بلاناغہ ہمیشہ وظیفہ رکھے تو تمام خواص حاصل ہوں۔ اور جب ختم کرے تو اپنی حاجت مانگے اور یہ عمل اسرار خفیہ سے ہے۔ نااہل کو اسکی مطلقاً اجازت نہ دیویں۔ پہلے اتوار کے دن سے پڑھے بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ اَلۡحَمۡدُ لِلّٰہِ رَبِّ الۡعٰلَمِیۡنَ ۔ یَا مُقَلِّبَ الۡقُلُوۡبِ اور دوسرے دن سوار کو الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ یَا مُقَلِّبَ الۡقُلُوۡبِ اور تیسرے دن منگلوار کو مٰلِکِ یَوۡمِ الدِّیۡنِ یَا مُقَلِّبَ الۡقُلُوۡبِ اور چوتھے دن بدھ کو اِیَّاکَ نَعۡبُدُ وَاِیَّاکَ نَسۡتَعِیۡنُ یَا مُقَلِّبَ الۡقُلُوۡبِ اور پانچویں دن جمعرات کو اِھۡدِنَا الصِّرَاطَ الۡمُسۡتَقِیۡمَ ۔

چھٹے دن جمعہ کو صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ اور ساتویں دن ہفتہ کو یعنے سنیچر کے دن۔ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ، آمِين يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ اور یہ عمل حب کیواسطے شیرینی پاکیزہ پر گیارہ بار پڑھ کر دم کرے اور مطلوب کو کھلاوے۔ حضرت خواجہ غلام محی الدین صاحب مرحوم باولی شریف والوں سے فقیر کو اجازت اسکی ہے۔

عمل چیچک اگر بچے کے بدن پر چند دانے ظاہر ہوویں اور چاہیں کہ ان سے زیادہ نہ نکلیں تو چاہیئے کہ سورہ فاتحہ کا تعویذ ملفوظی ایک اوسکے سر کے نیچے پاک جامہ میں لپیٹ کر رکھیں اور ایک گلے میں ڈالیں اور ایک اوسکو پلا دیویں تو بقایا دانے نہ نکلینگے از حضرت صاحب باولی شریف رحمۃ اللہ علیہ

عمل سورہ فاتحہ برائے استخارہ) سورہ فاتحہ پہلے اول آخر درود شریف ۱۱ مرتبہ تین دن بدہ جمعرات جمعہ باوضو ہو کر دوگانہ نفل ادا کرکے مسجد میں یا کسی اور جگہہ پاک علیحدہ سورہ فاتحہ اسی بار پڑھے بابسم اللہ اور درود شریف پڑھتا پڑھتا سو جاوے تو مطلب پورا ہوگا۔ از صاحبزادہ مولوی عبدالرحمن صاحب تصوری رحمۃ اللہ علیہ۔

عمل فاتحہ جسکو سانپ نے کاٹا ہو تو ۴۱ بار سورہ فاتحہ پانی پر پڑھ کر سانپ گزیدہ کو پلاوے۔ انشاء اللہ شفا پاویگا۔ اگر ہوسکے تو سات دن چینی یا دوسری کسی رکابی پر لکھ کر پلاوے۔ اور سورہ مذکور کا ایک تعویذ لکھکر اوسکے گلے میں ڈالدے مگر بعد میں يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ اور درود شریف بھی لکھے جو آسان ہو تو شفا پاویگا انشاء اللہ تعالے۔

عمل فاتحہ اور ناطہ کرنے کے لیے تعویذ سورہ مذکورہ کا داہنے بازو پر باندھ کر روبرو مطلوب کے جاوے۔ تو انشاء اللہ تعالے مطلوب قبول کریگا یعنی مان لیگا انشاء اللہ آیت حب يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ لکھیئے۔

عمل واسطے پہچاننے اس امر کے اولاد انکے ہوگی یا نہیں۔ اکیس دانے گندم کے لیکر ہر ایک پر ایک ایک بار سورہ فاتحہ بسم اللہ پڑھکر دم کرے اور دودہ میں ڈالکر کھیر پکاوے پس ملاحظہ کریں کہ دودہ مذکور بدستور درست رہاہے یا پھٹ گیا اگر درست رہاہے تو اولاد ہوگی تو اوسپر باوضو قصد ساتھ بار سورہ فاتحہ بسم اللہ پڑھکر دم کرے اور گیارہ روز تک میاں بیوی کھاویں۔ اور ضرور بضرور پی جو دیں تو انشاء اللہ تعالے مراد پاوینگے۔

عمل سورہ فاتحہ جسکو تیسرے دن کا بخار آتا ہو کوری روئی پر سورہ فاتحہ سات بار پڑھکر داہنے کان میں رکھیں اور تھوڑی سی روئی اور لیکر چھ بار سورہ مذکور کو پڑھ کر بائیں کان میں رکھ لیوے مگر پانی سے بھیگنے نہ دیویں تو انشاء اللہ تعالے بخار دفع ہوگا۔ اور ایک تعویذ اسی کا لکھکر اوسکے گلے میں ڈالدیں۔ تو انشاء اللہ تعالے صحت پاوے۔

عمل مفرور اور مطلوب کو حاضر کرنا۔ اکیس بار فاتحہ پڑھ کر قفل پر دم کریں اور قفل کو بنام مطلوب اور اسکی والدہ کے لگا کر دیگدان میں ڈالکر نیچے آگ روشن کریں تو مقصود کلی حاصل ہوگا۔ اول آخر ہر عمل کے درود شریف پڑھا جانے اور بسم اللہ سے فاتحہ کو پڑھیں۔

عمل الٓمّ سے مفلحون تک جو کوئی لکھکر پئے اسکی یاد داشت قوی ہو۔ ذہن میں تیزی ہو اور دل میں علم اور یقین بڑھے تقویٰ حاصل ہو (**عمل**) اگر یہ آیتیں لکھکر پاس رکھے اور پڑھا بھی کرے تو اسپر روزی کشادہ ہو مفلسی اور تنگی دور ہو جاوے گی اور رزق بہت پاویگا اور وہ سب ۳۳ آیتیں ہیں۔ و

مما رزقنٰهم ينفقون ۔ كلما دخل عليها زكريا المحراب وجد عندها رزقا ۔ بغير حساب ۔ وارزقنا وانت خير الرٰزقين ۔ قل اغير الله اتخذ وليا فاطر السمٰوٰت والارض وهو يطعم ولا يطعم واورثنا القوم الذين كانوا يستضعفون سے يعرشون ۔ فاٰوٰكم وايدكم بنصره ورزقكم من الطيبٰت لعلكم تشكرون ۔ ربنا ليقيموا الصلوٰة فاجعل افئدة من الناس تهوي اليهم وارزقهم من الثمرٰت لعلهم يشكرون ۔ ولقد مكنٰكم في الارض وجعلنا لكم فيها معايش قليلا ما تشكرون ۔ كلا نمد هؤلاء تا محظورا ۔ ان من شيء الا عندنا خزائنه انا مكنا له في الارض واٰتينٰه من كل شيء سببا ۔ ولهم رزقهم فيها بكرة و عشيا ۔ ورزق ربك خير وابقٰى ۔ ولقد كتبنا في الزبور ان الارض يرثها عبادي الصٰلحون ۔ فخراج ربك خير وهو خير الرٰزقين ۔ ليجزيهم الله احسن ما عملوا تا بغير حساب تک قال اتمدونن بمال سے تفرحون تک امن يبدؤا الخلق ثم يعيده ۔ ومن يرزقكم من السماء والارض ۔ ءاله مع الله ۔ امن يجيب المضطر اذا دعاه ۔ ءاله مع الله ۔ ونريد ان نمن على الذين استضعفوا في الارض ونجعلهم ائمة ونجعلهم الوٰرثين ۔ رب اني لما انزلت الي من خير فقير ۔ ولم نمكن لهم حرما اٰمنا سے لدنا تک قل من يرزقكم من السمٰوٰت والارض قل الله ۔ كلوا من رزق ربكم ۔ رب غفور ۔ ما يفتح الله للناس من رحمة فلا ممسك لها ۔ وما انفقتم من شيء فهو يخلفه وهو خير الرٰزقين ما كان الله ليعجزه من شيء في السمٰوٰت ولا في الارض انه كان عليما قديرا ۔ ان هٰذا لرزقنا ما له من نفاد ۔ هٰذا عطاؤنا فامنن او امسك سے بغير حساب تک ما عندكم ينفد وما عند الله باق

کچھ آیتیں انکے ساتھ کی اور وہ بھی ضم کرلی جائیں۔ الله الذي خلقكم ثم رزقكم ثم يميتكم ثم يحييكم ۔ ومن يتق الله يجعل له مخرجا ويرزقه من حيث لا يحتسب ۔ كلما رزقوا من ثمرة رزقا قالوا هٰذا الذي رزقنا من قبل ۔ قل ارايتم ما انزل الله لكم من الرزق وما من دابة في الارض الا على الله رزقها ۔ لا نسئلك رزقا نحن نرزقك والعاقبة للتقوٰى ۔ ام تسئلهم خرجا فخراج ربك خير وهو خير الرٰزقين ۔ الله لطيف بعباده يرزق من يشاء وهو القوي العزيز ۔ وفي السماء رزقكم وما توعدون ۔ ان الله هو الرزاق ذو القوة المتين ۔ صدق الله العظيم

عمل چور پکڑنے کا جب کوئی چیز چوری چلی گئی ہو تو جس پر شبہ ہو اونکے نام کی تعداد کے موافق پرچے کاغذ پر لکھے اور آیات مذکورہ کے پہلے یہ دعا بھی لکھی جاوے آیتیں و دعا یہ ہیں ابرق نور اللہ وذهبت الظلمة - هٰذا كِتَابُنَا يَنطِقُ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۝ وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنتُمْ تَكْتُمُونَ ۝ اور پرچوں کی پشت پر اسماء متہمین لکھیں اور ہر ایک پرچہ کو لپیٹ کر آٹے کی گولیاں میں چھپا دیں اور گولیاں برابر وزن کی ہوں پھر یہ سب گولیاں پانی کے برتن میں ڈالدیوین پس گولیاں ڈوب جاوینگی اور چور کی نام والی گولی ہوگی وہ پانی کے اوپر تیرتی رہیگی۔ کتاب الطب والرحمة مصری ۱۳۱۵ھ

عمل چور کے پکڑنے اور اوسکے حیران کرنیکا - ایک کاغذ پر دائرہ کھینچے اور اوسکے وسط میں چور کا نام اس صفت پر لکھے پھر دائرہ کے گرد لکھیں حبَّتْ مال فلان ابن فلان بسم اللہ الرحمن الرحیم خَتَمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ ۖ وَعَلَىٰ أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ أَوْ كَصَيِّبٍ مِّنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِم مِّنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ ۚ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ وَاللَّهُ مِن وَرَائِهِم مُّحِيطٌ بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَّجِيدٌ فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ ۔ پھر اسمیں سوئی چبھو کر کسی رسی یا دھاگا سے باندھ کر ہوا میں لٹکا دیوے



عمل قوله تعالى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُم بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ سے لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ تک اگر ارادہ کرے تو دشمن کی خانہ خرابی اور تباہی اور اوسکے باغ اور زراعت وغیرہ کا تو ہفتہ کے دن ایک طشتری مٹی کی بنا اور خشک کر اگچی جسکو آگ نے مس نکیا ہو اوس رکابی پر یہ آیت لکھے پھر اسکو بار یک کوٹ ڈال اور اسمیں کسی پرانی گری ہوئی قبر کی مٹی اور اس گھر گرے ہوئے کی مٹی جسکا مالک مرگیا ہو ملاوے اور ہفتہ کے دن کی پہلی گھڑی میں اوس مقام پر چھڑکدے جسکی خرابی منظور ہے تو تاثیر عجیب دیکھیگا مجربات دیربی مطبوعہ نولکشور ۱۳۱۹ھ

عمل مَّثَلُ الَّذِينَ يُنفِقُونَ تمام آیت تک کسی کوری ٹھیکری یا کپڑا پر لکھکر باغ یا کھیتی کے کسی گوشہ میں دفن کردیں تو خیر و برکت مشاہدہ ہوگی ۔ انشاء اللہ

عمل ابجد درد آدھے سر یا سارا سر یا شقیقہ یا درد دندان یا کسی اور جگہہ ہو تو ایک تختی لکڑی کی جو
پاک ہو اوسپر پاک ریگ بچھا کر لوہے کے کیل سے یہ حروف لکھیں اب ج د ھ و ز ح ط ی
اور مریض کو روبرو بٹھلا کر ہر حرف پر کیل کو رکھے اور فاتحہ یکبار پڑھے اور پوچھے اگر درد نہ گیا ہو تو دوسرے
حرف پر کیل رکھے اور جتنی بار فاتحہ پڑھے ہر بار ایک ایک مرتبہ فاتحہ بڑہاتا جاوے اور تین دن تک حد
اس عمل کی ہے۔ پہلے دن آرام نہ ہو تو دوسرے یا تیسرے دن ہو جاویگا۔ انشاءاللہ یہ عمل مجربات دیربی
سے لکھا ہے۔ اور فقیر کاتب الحروف کو اپنے شیخ سے بھی اجازت ہے۔ باقی اعمال اس سورہ شریف
تفسیر نبوی جلد ششم احسن القصص کے صـ ۴۱ سے لیکر صـ ۵۵ تک ملاحظہ فرماویں مع اعمال یٰس و آیت
الکرسی اور بعض اعمال سورہ فاتحہ و سورہ بقر جلد ہذا کے مقدمہ سے معلوم فرماویں۔ **عمل دشمن کیلئے۔**
اولٰئک الذین اشتروا الضللۃ بالھدیٰ سے لیکر قاموا تک جو سورہ بقرہ کے دوسرے رکوع میں ہیں
دشمن کے بدن کا کپڑا لیکر اوسپر اوسکا اور اسکی والدہ کا نام سات مرتبہ لکھے پھر اسکے گرد ایک دائرہ کھینچ
دیوے اور اوسمیں آیات مذکورہ لکھیں اور سات مرتبہ فریق ثانی کا نام مع اسکی والدہ کے لکھے اور اوسپر ایک دائرہ اور
کھینچے گویا یہ تین دائرے ہو گئے اوسکو کسی کوزہ یا کپڑا میں بند کر کے دشمن کی چوکھٹ کے نیچے دفن کر دیوے
اور یہہ عمل ہفتہ کے دن کیا جاوے۔ جو شخص اس عمل کے کرانے کا حقدار ہو اوسپر اگر بیگناہ پر کیا تو ظالموں
میں سے شمار کیا جاویگا۔ در النظیم صـ ۲۳۳ **عمل** جو درخت پھل نہ لاتے ہوں یا کم پھلتے ہوں تو اسطرح کرے جمعرات
کو روزہ رکھے اور بعد نماز مغرب کے یہ آیتیں کاغذ پر لکھے اور کسی سے بات نہ کرے پھر اوس کاغذ کو لیکر باغ کے
درمیان کسی درخت پر لٹکا دیوے۔ اگر اوس درخت پر پھل ہے تو وہ پھل دو دو اوسکے اردگرد کسی اور درخت
کا پھل کھا کر بعدہ تین گھونٹ پانی کے پیکر چلا آوے تو انشاء اللہ تعالیٰ پھل اون درختوں کو بہت لگیگا۔
در النظیم صـ ۳۳۲ وبشر الذین سے خالدون تک۔ **عمل** باغوں اور کھیتوں اور تمام درختوں سے بلائیں
اور آفتیں دور کرنا پس جو شخص یہ ارادہ کرے تو چاہیئے غسل و وضو کرے اور جمعرات کو روزہ رکھے اور
جمعہ کے دن باغ کے چاروں کونوں میں دو دو نفل پڑھے۔ پہلی رکعت میں بعد فاتحہ کے سورہ والتین اور دوسری
رکعت میں سورہ لایلاف پڑھے اور بیچ میں دیر نہ کرے۔ اور باغ کے درمیان چار رکعت ادا کرے پھر زیتون
کی لکڑی سے قلم بناوے اور زعفران سے آیتیں یا ایھا الناس اعبدوا ربکم سے وانتم تعلمون
تک لکھے سبز پتا کسی درخت کا لیکر جو اوسی جگہہ میں ہو۔ اور عود سے دھونی دیوے اور پانی کے سرے پر جہاں
سے پانی اوس باغ کو آنا شروع ہوتا ہے۔ وہاں اوسکو محفوظ کر کے شیشے یا کوزہ میں دفن کر دیوے اور
اسیطرح دوسرا تعویذ لکھے اور اوسکو وہاں دفن کرے جسجگہہ وہ پانی جا کر ختم ہوتا ہے اور ایک اور لکھے
چمڑہ میں محفوظ کر کے جو اوس موضع میں بڑا اونچا درخت ہو اوسکے ساتھ لٹکا دیوے تو اوس باغ سے سب آفتیں

اور بلائیں دور ہو جائینگی باذن اللہ تعالیٰ در النظیم ص۲۳۰

عمل لتسخیر جن اور انسان کیواسطے اور علوم باطنی کے سیکھنے کے لیئے پس چاہیئے کہ اس عمل کا عامل غسل کرے اور نئے چاند کی پہلی جمعرات ہو روزہ جمعہ کا رکھے ٭ جو کی روٹی اور شکر اور کسی قسم کے ساگ سے افطار کرے پھر سو رہے اور آدھی رات کو اٹھکر وضو کرے اور متوجہ بقبلہ ہو کر یہ آیتیں تیس مرتبہ پڑھے اور کہے اے پاک مقدس[1] روحانی لوگو ان آیات کے موکلو تابعدار واوسکے اسرار کے امانتدار و میری دعوت قبول کرو اور اوسکے انوار میرے اوپر ڈالو یہانتک کہ جاری کر و پوشیدہ امور ادبر میرے اور بنی آدم اور حوا علیہ السلام کی اولاد کے دلوں میں میری میل اور محبت الوار رعب وخوف پھر ان آیات کو کانچ کے برتن میں زعفران اور کستوری اور عرق گلاب سے لکھیں اور سرد پانی سے حروف دہو کر پیے اور سورہے اور یہ عمل پانچ یا سات دن کرے اور جمعرات کو یہ آیتیں ستر مرتبہ پڑھے اور عود کی دہونی دہو کہتا رہے اور یہ عمل علیحدہ مکان میں کرے پھر اس سے فارغ ہوکر سو رہے انہیں کپڑوں میں تو وہ عامل اپنی نیند میں ایسے شخص کو دیکھیگا جو اسکے مطلوب کیطرف راہنمائی کرے ص۲۴۲ در النظیم۔

عمل یَا بَنِیْٓ اِسْرَآئِیْلَ اذْکُرُوْا نِعْمَتِیَ الَّتِیْٓ اَنْعَمْتُ عَلَیْکُمْ ۔۔۔ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُوْنَ ٥ تک ان آیتوں کو نابالغہ لڑکی کے کپڑے پر پیر کے دن لکھے اور جب پانچ گھڑی رات گذر جاوے تو اوس کاغذ کو سوئی ہوئی عورت کے سینہ پر رکھدیوے۔ تو جو کچھ فعل اسنے کیا ہوگا وہ بتا دیوے گی در النظیم ص۲۴۳۔ **ف** اگر قبر کی مٹی پر یہ آیتیں پڑھ کر اوسکے سر پر ڈالدے تو زیادہ مفید ہوگی

عمل وَاِذِ اسْتَسْقٰی مُوْسٰی لِقَوْمِهٖ سے مفسدین تک جو شخص سفر میں ہو اور پانی نہ ملے۔ یا کسی بیماری میں مبتلا ہو تو چاہیئے کہ کسی مٹی کے چکنے برتن یا کانچ یا پتھر کے برتن میں لکھے اور مینہ کے پانی سے جو ربیع کے موسم میں برسا ہو اوس سے حروف دہو کر شیشی میں ڈالکر تین دن رکھ چھوڑے پھر اوسمیں سرخ رنگ کی بکری کا دودھ ملاکر آنچ پر رکھکر گاڑھی کرلیوے اور ایکے ساتھ دوا کرے سفر اور حضر میں پیاس والا صبح کے وقت پیئے۔ اور بیمار ی والا سوتے وقت پی لیا کرے انشاء اللہ صحت پاویگا۔ در النظیم **عمل** جو کوئی حیوان یا کپڑا یا میوہ یا اور کوئی چیز خریدنی چاہے اور اوس سے فائدہ کی امید رکھتا ہو تو مشتری خریدنے کے وقت قولہ تعالیٰ وَاِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا سے تَعْقِلُوْنَ تک اور یہ دعا پڑھے یَا مُجِیْبُ یَا مُخْتَارُ یَا مَنِ الْخَیْرُ بِیَدِهٖ یَا مَنِ الْخَیْرُ مِنْهُ یَا خَیْرُ دَلِیْلٍ یَا دَلِیْلَ الْخَیْرِ یَا مُرْشِدُ یَا هَادِیْ اور بیع منعقد ہونے کے وقت یہ آیتیں پڑھتا رہے تو حسب مرضی شے مطلوب ملیگی

---

[1] اے پاک روحو او غیرہ اتنی عبارت اشرف علی تھانوی اور اوسکے چیلہ محبوب بیگ نے ۔۔۔ در النظیم کی عربی عبارت کا ترجمہ میں خیانت کردی اپنے مترجم قرآن کے ص۵ کے حاشیہ پر ملاحظہ ہو یہ چونکہ اس عبارت عربی میں پاک روحوں سے استعانت بندہ حاضر تھی اور دیوبندیوں کے مذہب وہابیہ میں خود تو ذی شرک تھی لہذا عبارت عمل مذکورہ ایسی ترخیم کی کہ سارے عمل کی جڑ کاٹ دی نعوذ باللہ من شرور انفسنا ومن سیئات اعمالنا۔ فقیر علوانی عفی عنہ

ص ۳۷ درالنظیم **عمل** بعض بزرگوں نے فرمایا ہے قولہ تعالےٰ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ سے مُهْتَدُونَ تک لکھکر سفید مرغ کی گردن میں باندھ دیویں جسکا تاج شاخ شاخ ہو اوس جگہ جہاں سحر یا دفینہ ہو تو وہاں مرغ مذکور کو چھوڑ دیویں جہاں دفینہ یا سحر مدفون ہوگا۔ وہاں جا ٹھیریگا۔ **عمل** اگر سورہ شعرا کو سفید مرغ کی گردن میں باندھیں تو جسجگہ سحر یا دفینہ یعنی خزانہ مدفون ہوگا وہاں جا ٹھیریگا۔ **عمل** یہی آیتیں چور کا نام معلوم کرنے کے لیئے چند پرچوں پر لکھیں اور خمیر میں لپیٹ کر پانی کے برتن میں ڈالیں تو جو چور ہوگا اوسکے نام کی گولی پانی پر تیر جاوے گی۔ مگر ہر ایک پرچے کی پشت پر معہ چور کی والدہ کے نام لکھے۔ **عمل** صحت بیماری مال کے واسطے یہی آیتیں بر لوق کی چھڑی پر چالیس مرتبہ پڑھ کر دم کرے اور مریض حیوان کو اوس چھڑی سے ٹھٹکار کر چھڑی کو جھاڑ دیوے اسطرح سات مرتبہ کرے تو وہ جانور صحت پاویگا انشاءاللہ تعالےٰ درالنظیم ص ۳۵ **عمل** جس شخص کا دل کسی دوست کیطرف سے سخت ہوگیا ہو یا اپنی عورت کو نہ چاہتا ہو تو اوسکے لیئے ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُم مِّن بَعْدِ ذَٰلِكَ سے وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ تک ٹھیکری پاکیزہ پر جو خوشبودار مٹی سے بنی ہوئی ہو تو اوس ٹھیکری پر یہ آیتیں اور اس شخص کا نام شہد سے جسکو آگ کی آنچ نہ لگی ہو اور کچھ سرکہ انگوری بھی ہو اوس سے ملا کر لکھیں مگر درمیان ٹھیکری کے نام اوسکی اور اسکی والدہ کا اور گرد اسکے آہنی قلم سے لکھے اور اوس ٹھیکری کو کوئیں یا نہر میں ڈالدیوے جس سے وہ پانی پیتا ہے تو دل اسکا نرمی کیطرف رجوع ہوجاوے گا ۱۲ درالنظیم ص ۳۵ و ۳۶ مگر بہتر یہ ہے کہ ایک ٹھیکری گلے میں ڈالے اور باقی کوئیں یا نہر میں ڈالدیوے۔ **عمل** اگر بادشاہ یا اوسکے نائب کا دل جب رعیت کیطرف سے متغیر ہوجاوے تو یہی آیتیں کسی کاغذ پر لکھکر معہ اسکے اور اوسکے والدین کے ناموں کے لکھے اوس کاغذ کو کسی اونچے مکان پر رکھہ دیا جاوے تو وہ اصلاح پذیر ہو جاویگا۔ **عمل** وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ سے مُؤْمِنِينَ تک جو شخص چاہے کہ میرے دشمن کا دل اندھا ہوجاوے۔ وہ کچھ نہ سمجھے نہ بوجھے تو یہ آیتیں ہفتہ کے دن کسی میٹھے ٹکڑے پر لکھکر اوسے منہ نہار کھلا دیوے تو مقصود حاصل ہوگا انشاءاللہ تعالےٰ۔ درالنظیم ص ۳۶ **عمل** وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَانَ سے لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ تک جو شخص ان آیتوں کو پاک تانبے کے سرخ تھال یعنی طشت پر لکھے اور کندر کی دھونی دیوے اور دھوکر اوس گھر یا اوس مکان میں وہ پانی چھڑک دے جہاں جادو کیا گیا ہو۔ تو اثر جادو کا بیکار ہوجاویگا۔ ایسا ہی وہ شخص جسے نظر لگی ہو۔ یا جادو ہو تو وہ اوس پانی سے غسل کریں اور پیویں تو سحر جادو وغیرہ سے شفا پاوے گا۔ انشاءاللہ تعالےٰ درالنظیم ص ۳۶ **عمل** قولہ تعالےٰ يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ ۖ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ سے واسطے محبت کے ایک دم ایک ہی سانس میں سات بار میں پڑھ کر پاکیزہ شیرینی پر دم کرکے کھلا دے۔

لہ برو زخوف [illegible] درخت سے بچے گریں [illegible] سے قلب میں نہیں رہتا اور حمل کی بھلائی زیتون کی لکڑی استعمال کریں۔

عمل وَاِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ سے تمام آیت تک جو شخص چاہے کہ فلانے وقت نیند سے بیدار ہو جاؤں تو آیت مذکورہ سوتے وقت پڑھ لیا

کرے تو جسوقت کا نام لیویگا اوسیوقت اُٹھیگا۔ انشاء اللہ تعالےٰ در النظیم ص ۳۶ **عمل** قولہ تعالےٰ وَاِذْ يَرْفَعُ اِبْرٰهٖمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَاِسْمٰعِيْلُ سے السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ تک جو شخص اسکو بلوری پتھر پر گلاب اور زعفران سے لکھے اور انگور سیاہ کے پانی سے دھوکر اور تھوڑا سا کھربا اور کافور اور کستوری ڈالکر پیئے تو خون بواسیر کا جاتا رہیگا۔ **عمل** قولہ تعالےٰ قَدْ نَرٰى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ سے وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُوْنَ تک جس شخص کو قولنج یا فالج یا لقوہ یا رعشہ وغیرہا ریاح ردی کا غلبہ ہوگیا ہو تو وہ شخص ایک پاکیزہ طشت میں اس آیت کو زعفران کستوری وگلاب سے لکھے اور پاک پانی مینہ یا دریا چشمے کے سے دھوکر پیئے اور لقوہ والا منہ بھی اوس پانی سے دھووے تو انشاء اللہ تعالےٰ شفا پاوینگے۔ در النظیم ص ۳۹ **عمل** وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ جب تو چاہے مجھے کوئی دشمن ایذا نہ پہونچاوے اور غلبہ نہ کرے تو یہ آیت چاندی کی انگوٹھی پر نقش کرے۔ جب شمس برج اسد میں ہو تو مخلوق الٰہی سے کوئی تیرے پر غصہ نہ کرے گا۔ ص ۴۱ **عمل** قولہ تعالیٰ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ خَرَجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ اُلُوْفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ تمام آیت تک جو شخص اس آیت کو طشت میں سیاہی سے لکھے اور زیتون کے پانی کے پتوں سے دھوکر اور وہ پانی اوس گھر میں چھڑک دیوے۔ جہاں سانپ یا بچھو یا مچھر یا کیڑے وغیرہ حشرات الارض موذیات ہوں تو خدا تعالےٰ کے حکم سے یہ مر جاوینگے ص ۴۲ در النظیم **عمل سورہ آل عمران** کے قولہ تعالے الٓمّٓ ۝ اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ۔ تعویذ آل عمران محتاجی سے بچنے کے واسطے اپنے پاس رکھے محتاج نہوگا۔

تعویذ یہ ہے

۶۱۶۵۳	۶۱۶۴۸	۶۱۱۵۵
۶۱۶۵۴	۶۱۶۵۲	۶۱۶۵۰
۶۱۶۵۶	۶۱۵۵۶	۶۱۶۵۱

امام مقاتل رضی اللہ تعالےٰ عنہ نے فرمایا جس شخص کو کوئی حاجت درپیش ہو تو وہ یہہ دعا کرے بعد نماز صبح پہلے کلام کرنے سے سو بار پڑھے پس اگر حاجت اوسکی پوری نہو تو مقاتل کو لعنت کرے وہ یہہ ہے بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا حَلِيْمُ يَا قَدِيْمُ يَا دَائِمُ يَا فَرْدُ يَا صَمَدُ يَا اَحَدُ **تعبیر خواب** ابن سیرین رحمۃ اللہ علیہ نے فرمایا جو شخص خواب میں سورہ آل عمران پڑھے تو وہ کبھی محتاج نہوگا۔ اگر دیکھے کہ آیت شَهِدَ اللّٰهُ اخر تک پڑھتا ہے تو اوسکی حاجت روا ہوگی اور خدا تعالےٰ اوسپر راضی ہوگا اور جو شخص قُلِ اللّٰهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ پڑھتا ہے تو وہ حضوری اور عزت اور مرتبہ پاوے اور حاجت اوسکی پوری ہوگی۔ **عمل** قولہ تعالےٰ اولاد کے لیے هُوَ الَّذِيْ يُصَوِّرُكُمْ فِي الْاَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ تین ماہ تک بانجھ عورت اس آیت شریف کے تعویذ بیس لکھکر پاکی کے دنوں میں ایک روزانہ پانی میں حل کر کے پی لیا کرے منہ نہار فجر کو اسطرح دوسرے تیسرے چاند اور خاوند سے ضرور صحبت ہوا کرے تو انشاء اللہ تعالےٰ حاملہ ہوگی۔ از حضرت مرشدنا قصوری ثم الحضوری رحمۃ اللہ علیہ۔ **عمل** واسطے دفع

کھنے بخار گرم کے۔ آیت مذکورہ بالا ریسمان پر پڑھے اور ہر بار تف کرے اور گرہ دیتا جاوے اور بعد ختم آیت کے کہا کرے بستم تپ فلاں بن فلاں وہ تپ دفع ہوگا۔ انشاء اللہ تعالےٰ۔ **تعویذ** سورہ النساء کا جو شخص کا نقش اپنے پاس رکھیگا تو کبھی محتاج نہ ہوگا۔ وہ یہ ہے۔

ھو الذی یصورکم فی الارحام کیف یشاء

۲۸۴۸۱۵	۲۸۴۸۲۵	۲۸۴۸۲۶	۲۸۴۸۲۳
۲۹۴۸۲۷	۲۸۴۸۲۲	۲۸۴۸۱۶	۲۸۴۸۲۸
۲۸۴۸۲۱	۲۸۴۸۶۴	۲۸۴۸۳۱	۲۸۴۸۱۷
۲۸۴۸۳۰	۲۸۴۸۱۸	۲۸۴۸۲۰	۲۸۴۸۲۵

تعبیر خواب۔ ابن سیرین رحمۃ اللہ علیہ نے فرمایا کہ جو شخص خواب میں سورۃ النساء پڑھے دلیل اس پر ہے کہ وہ شخص میراث پائیگا۔ خویش و اقربا اور اہلخانہ اوسکے بہت ہونگے۔ کرمانی رحمۃ اللہ علیہ نے کہا کہ مال اور نعمت فراخ ہوگی۔ **عمل** اَلصّٰبِرِیْنَ وَالصّٰدِقِیْنَ سے سَرِیْعُ الْحِسَابِ تک واسطے دفع کرنے وسواس قلب اور فکر اور فائدہ سختیوں کے آیت مذکورہ شکر سفید پر لکھکر شبنم سے جو کھیتی یا پتوں پر پڑی ہووے لیکر اوسمیں شکر مذکور کو ملا دیوے اور ایک مثقال روزانہ خوراک چار دن متواتر اور ان دنوں میں خوراک الخیر کی رکھے۔ **عمل** واسطے تیزی ذہن اور حافظہ کے قولہ تعالےٰ اَلَّذِیْنَ یَقُوْلُوْنَ سے عِنْدَ اللّٰہِ الْاِسْلَامِ اور وَاَنَا عَلٰی ذٰلِکَ مِنَ الشّٰھِدِیْنَ ہر نماز کے بعد پڑھ لیا کرے تو حافظہ درست ہوجاویگا انشاء اللہ تعالےٰ **عمل** اتوار کے دن سورج چڑھنے سے پہلے ستر مرتبہ شیرینی پر پڑھ کر مطلوب کو کھلاوے تو انشاء اللہ تعالےٰ مراد پاوے اگر ہوسکے تو ایک تعویذ بناکر طالب بازو پر باندھے آیت یہ ہے زُیِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّھَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ سے مَاٰبِ تک **عمل** قولہ تعالیٰ قُلِ اللّٰھُمَّ مٰلِکَ الْمُلْکِ سے حِسَاب تک جو کوئی شخص متواتر ہمیشہ پڑھے تو مالدار ہوجاوے۔ اگر قرضدار پڑھے تو قرض سے خلاصی پاوے۔ **عمل کیمیا مجرب** چاہیئے کہ عامل چالیس دن روزہ رکھے اور حلال چیز سے افطار کرے اور ان دنوں میں ہمیشہ وضو سے رہا کرے اور رات سونے کے وقت سورہ والشمس اور واللیل اور والضحیٰ اور الم نشرح سات سات بار پڑھ لیا کرے بعد تلاوت سورتوں کے ستر بار یہ دعا پڑھے اَللّٰھُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ بِقُدْرَتِکَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ وَنَسْتَخِیْرُکَ بِکُلِّ شَیْءٍ یَا اَحَدُ یَا صَمَدُ یَا وِتْرُ یَا حَیُّ یَا قَیُّوْمُ اَنْ تُصَلِّیَ عَلٰی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِہٖ وَصَحْبِہٖ وَسَلِّمْ بعد چلہ کے کوئی ایسا بزرگ ملیگا جس سے تیرا مقصود حاصل ہوجائیگا۔ **عمل** اِذْ قَالَتِ امْرَاَتُ عِمْرَانَ رَبِّ اِنِّیْ نَذَرْتُ سے بِغَیْرِ حِسَابٍ تک ہرن کی جھلی یا کاغذ پر گلاب و زعفران سے لکھے اور عورت حاملہ گلے میں باندھے تو تمام آفات سے حاملہ محفوظ رہے گی اور بچہ سلامت جنیگی۔ **عمل** جس عورت کو بچہ نہوتا ہو تو قولہ تعالےٰ ھُنَالِکَ دَعَا زَکَرِیَّا رَبَّہٗ سے یَفْعَلُ مَا یَشَاءُ تک حریر کے دو ٹکڑوں پر مشک و زعفران و گلاب سے جمعہ کے دن کی ساتویں ساعت میں لکھے بشرطیکہ با وضو ہو اور یہی آیات نئی چینی کے پیالہ اور مینہ کے پانی سے دہو کر تین دن متواتر عورت و مرد پئیں اور ایک تعویذ عورت ابریشم کے رشتہ سے باندہ کر گلے میں ڈالے اور ایک مرد اپنے پاس رکھے اور کہیں اپنے

سے جدا نہ کریں تو فرزند گرامی ہوگا۔ انشاءاللہ تعالےٰ **عمل** توفیق توبہ پانے کے واسطے قُلْ اِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَآءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ يَّخْتَصُّ بِرَحْمَتِهٖ مَنْ يَّشَآءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ یہ آیت ساعت زہرہ یا عطارد میں باوضو مشک ہرن کی جھلی پر لکھکر پاکیزہ کپڑا میں لپیٹ کر پاس رکھے تو توفیق توبہ کی دیا جاویگا۔ اور محتاج غنی ہوگا روزی کشادہ ہو خبر خوش سنے **عمل محبت** اس تعویذ کو مطلوب کی دیوار میں دفن کرے تعویذ آگے تحریر ہے **عمل** وَاعْتَصِمُوْا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيْعًا سے اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ تک واسطے حب و تالیف قلوب کے ہے۔ پیر کے دن ہرن کی جھلی پر چاند کی روشنی میں کسی تاریخ کو لکھے اور اخیر آیت کے لکھے یا مؤلف القلوب الف بین فلان بن فلان کذلک یؤلف اللہ بینہما کما الف بین الثلج والنار اللّٰھم یا ودود الف بین قلوبہم علیٰ طاعتك اور اپنے پاس رکھے تو دشمن مہربان ہوگا۔ **عمل** قولہ تعالےٰ اِذْ هَمَّتْ طَّآئِفَتٰنِ اَنْ تَفْشَلَا سے عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ تک جمعہ کی رات نصف رات کو باوضو لکھے اور بعد نماز صبح طلوع آفتاب تک ذکر میں مشغول رہے جب آفتاب بلند ہو تو دوگانہ نماز ادا کرے۔ پہلی رکعت میں فاتحہ کے بعد آیت الکرسی پڑھے اور دوسری رکعت میں اٰمَنَ الرَّسُوْلُ سے آخر سورہ بقر تک بعد سلام کے ستر مرتبہ استغفار پڑھے۔ اور سات بار حَسْبِيَ اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ پھر وضو تازہ کرے تو آیتوں کو لکھکر پاس رکھے بادشاہ ظالم اور ہر دشمن موذی سے امن میں رہیگا۔ **عمل** قولہ تعالےٰ وما محمدٌ سے شَاكِرِيْنَ تک لکھے اور بعدہ یہ حروف بھی ضم کرے ہرن کی جھلی پر یہ ہے۔ ودود ودود محبت فلان ابن فلان علی حب فلان ابن فلان انقلب بالف لاحول ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم ھج ھج ھج ھج ھج ھج ھج خطاؤس ہی کے اوپر اور جسکو رعاف نکسیر چلتی ہو وہ درمیان دونوں ابرو کے لکھے ع ع ع ع ع ع ع ع ع اور جس عورت کو استحاضہ جاری ہو تو ع ع ع ع ع ع ع ٦ ٦ ٦ ٦ ٦ ٦ ٦ وہ اس آیت کو تین رقعوں میں لکھے ایک رقعہ قبل کیطرف اور ایک پیچھے دبر کیطرف اور ایک ناف کے نیچے لٹکا وے اور جادو بالادم کرنے سے اچھا ہو جائیگا۔ **عمل سورہ نساء** وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ قُتِلُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَمْوَاتًا بَلْ اَحْيَآءٌ سے لَا يُضِيْعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِيْنَ تک ان آیتوں کو نوروز کی رات کو زعفران سے لکھے لوہے کی تختی پر اور مینہ کے پانی سے دہوکر بعد نماز فرض نوش کرے تو عامل اسکا تحصیل علم پر قادر ہوگا۔ اور صاحب صلاح وتقوے کا ہوگا۔ **عمل** ہونیت قولہ تعالےٰ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوْا سے عَلَيْكُمْ رَقِيْبًا تک جسکے گھر فرزند نہ ہوتا ہو اس آیت کو جمعہ کی نصف رات کو لکھکر حلوے کے ٹکڑے پر زعفران سے ایسی حالت میں لکھے کہ کوئی شخص اوسکو نہ دیکھے پھر اوس حلوے کو کھا کر عورت سے صحبت کرے ہر جمعہ کی رات کو یہ عمل کیا کرے تو انشاءاللہ مراد حاصل ہوگی۔ **عمل** قولہ تعالی حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ اُمَّهٰتُكُمْ سے غَفُوْرًا رَّحِيْمًا تک یہ آیت واسطے

عقد الرجال کے ہے اسکو لکھکر درمیان صورت کے جو موم سے بنائی ہو رکھو اور کہے ای فلان بیٹی فلان کے ذَھَبَتْ شَھْوَتُکَ
عَلَے النِّسَاءِ بِحَقِّ ھٰذِہِ الْاٰیَاتِ اور اوس صورت کو اوس کپڑا میں جو میت کے کفن سے بچا ہو ا ہو
لپیٹ کر پرانے گورستان میں دفن کرے۔ تو وہ دوسرا شخص عورت پر قادر نہ ہوگا۔ صحبت نہ کر
سکیگا۔ اور رغبت زنا کی اوسکے دل سے دور ہو جائے گی۔ اور اکثر زاہدوں میں سے جسپر شہوت غالب ہوئی
یہ عمل کرکے وہ خلاص ہوئے **عمل جدائی کے واسطے** جو ناجائز محبت میں پھنسا ہو قدرے ننمد سیاہ لیکر اوسکی ایک
دو صورتیں بنا دیں ایک مرد زانی اور ایک عورت زانیہ کی اور انپر ان کے نام معہ
اونہوں کے والدوں کے لکھیں۔ اور یہ آیتیں ہرن کی پرانی جھلی پر لکھیں دو جگہ اور اون دونوں کو
دونو صورتوں میں ڈالکر جہاں وہ چلتے پھرتے ہوں دفن کر دیوں تو دونوں میں جدائی واقع ہو جائیگی
عمل قولہ تعالےٰ اِنْ یُّرِیْدُ اللّٰہُ لِیُبَیِّنَ لَکُمْ وَیَھْدِیَکُمْ سے خُلِقَ الْاِنْسَانُ ضَعِیْفًا تک شروع پ ۵
اسکو بکری مذبوحہ کے چمڑے پر لکھے اور اپنے پاس رکھے تو راہ چلنے میں تکان نہ ہوگا۔ اور قطع کرنا
جنگل بیابان کا اوسپر آسان ہوگا۔ **عمل** قولہ تعالےٰ فَکَیْفَ اِذَا جِئْنَا مِنْ کُلِّ اُمَّۃٍ بِشَھِیْدٍ
سے حدیثًا تک اس آیت کو ہفتہ کی رات کو داہنے ہاتھ کی ہتھیلی پر لکھے خون ہدہد سے جب
عورت سوئی ہوئی ہو تو اوسکے سینہ پر وہ ہاتھ رکھے تو جو کچھ اوس عورت کے دل میں مخفی راز
ہوگا سب کچھ بیان کر دے گی۔ جیسے بیداری میں باتیں کرتی ہے **عمل قولہ تعالےٰ** وَمَنْ یُّھَاجِرْ
فِیْ سَبِیْلِ اللّٰہِ یَجِدْ فِی الْاَرْضِ مُرَاغَمًا کَثِیْرًا سے غَفُوْرًا رَّحِیْمًا تک جو شخص داہنے ہاتھ
پر اس آیت کو لکھے اور چاٹ لیوے متواتر سات دن تک ایک بار روزانہ مگر پہلے اوس سے
کوئی چیز نہ کھائے اور نہ پیئے اور باوضو لکھے تو اوس شخص پر سخت کام آسان ہو جاوینگے۔ **عمل** قولہ
تعالےٰ لَا یُحِبُّ اللّٰہُ الْجَھْرَ سے سَمِیْعًا عَلِیْمًا تک جب کوئی شخص زبان دراز ہو اور اپنی باتوں سے
متعجب ہو تو وہ شخص ہرن کے چمڑے پر آیت مذکورہ کو لکھکر اپنے پاس رکھے تو اوسکی زبان کوتاہ ہوگی اور
باتیں کم کریگا **عمل** اور اگر یہی آیت لکھکر بازو راست پر باندھے اور ظالم حاکم کے روبرو جاوے تو
وہ مہربان ہو جائیگا اور اس آیت کو لکھکر تلاوت بھی کرے تو اوس حاکم سے اس شخص کو کوئی
رنج نہ پہونچیگا **عمل** اور اسی آیت کو زباندراز عورت کے کپڑا پر لکھکر اوس کے چوکھٹ کے نیچے
دفن کرے مگر گوشہ میں بحفاظت تمام کہ بے ادبی نہ ہو تو اس عورت کی زبان بستہ ہو جائے گی
عمل قولہ تعالےٰ اِنْ تُبْدُوْا خَیْرًا اَوْ تُخْفُوْہُ سے عَفُوًّا قَدِیْرًا تک یہ آیت زبان بندی کے لئے مشہور ہے
اوسکا اور اوسکی والدہ کا نام کاغذ پر لکھے اور اوسکو لپیٹ کر موش گیر کے منہ میں رکھدیں اور اوسکے
کو سی دیویں اور دفن کر دیویں یا کوئیں میں ڈالدیویں تو وہ شخص سوا نیکی کے اوسکی بات نہ کریگا۔

عمل قولہ تعالیٰ یٰاَیُّھَا النَّاسُ قَدْ جَآءَکُمُ الرَّسُوْلُ بِالْحَقِّ مِنْ رَّبِّکُمْ سے وَکَفٰی بِاللّٰہِ وَکِیْلًا تک یہ آیت تقویت ایمان اور زوال شک و حصول یقین کے لیئے ہے۔ پہلے تین روزے رکھے پہلا دن اتوار کا ہو اور جمعرات کے کیدن ایسی چیز سے روزہ افطار کرے جو جاندار نہو جیسے گوشت بیضہ و شہد وغیرہ اوسکے بعد نصف شب کے بارہ رکعت نماز ادا کرے اور بعد سلام کے دس بار سبحان اللہ پڑھے اور اللہ جل علاسے راہ راست طلب کرے پھر آیت مذکورہ کو کاغذ پر لکھے اور لمینہ کے پانی سے دھو کر بعد جمعہ کے دن بعد صبح کے نوش کرے تو مطلب اوسکا حاصل ہوگا جو حاجت مانگے ملیگی انشاءاللہ تعالیٰ **عمل** قولہ تعالیٰ یٰاَیُّھَا النَّاسُ قَدْ جَآءَکُمْ بُرْھَانٌ مِّنْ رَّبِّکُمْ سے صِرَاطًا مُّسْتَقِیْمًا تک اوس شخص کیواسطے جسکی رجولیت یعنے مردی باندھی گئی ہو تو آیت مذکورہ کو گلاب و زعفران سے لکھکر پگڑی کے نیچے رکھے پیشانی کے برابر **عمل** اور یہی آیت واسطے مٹانے جھگڑا و لڑائی کے اتوار کے دن روزہ رکھے اور چمڑہ کے ٹکڑہ پر لکھے اور اپنے پاس رکھے تو دشمن اوسپر غلبہ نہ کریگا **سورہ مائدہ**۔ تعویذ سورہ مائدہ شریف کا روزی کشادہ ہونے کے لیئے پاس رکھے تو فقر و فاقہ نہ دیکھیگا انشاء اللہ تعالیٰ وہ یہ ہے

۲۱۲۱۲۹	۲۱۲۱۴۲	۲۱۲۱۳۹	۲۱۲۱۳۶
۲۱۲۱۴۰	۲۱۲۱۳۵	۲۱۲۱۳۰	۲۱۲۱۴۱
۲۱۲۱۳۴	۲۱۲۱۳۷	۲۱۲۱۴۴	۲۱۲۱۳۱
۲۱۲۱۴۴	۲۱۲۱۳۲	۲۱۲۱۳۳	۲۱۲۱۳۸

تعبیر خواب پس جو کوئی سورہ مائدہ کو خواب میں اپنے تئیں پڑھتا دیکھے تو وہ شخص شرف اور بزرگی حاصل کریگا یہ امام جعفر صادق رضی اللہ عنہ کا قول ہے اور کرمانی رحمۃ اللہ علیہ نے کہا کہ اوس شخص کو مال اور نعمت میں ترقی ہوگی **عمل** قولہ تعالیٰ لَنْ یَّضُرُّوْکُمْ سے وَکَانُوْا یَعْتَدُوْنَ تک یہ آیتیں دشمن کو ہزیمت دینے کے لیئے اور جنگوں میں فتحیابی کے لیئے اسکو تلوار یا دوسرے حربے پر نقش کرے۔ پیر کے دن چھٹی ساعت میں روزہ اور وضو سے لکھے اور اپنے پاس رکھے تو مراد حاصل ہوگی **عمل** قولہ تعالیٰ قُلْ یٰاَھْلَ الْکِتٰبِ ھَلْ تَنْقِمُوْنَ مِنَّآ اِلَّآ اَنْ اٰمَنَّا بِاللّٰہِ سے عَنْ سَوَآءِ السَّبِیْلِ تک دشمن کے منہ کو سیاہ کرنے کے لیئے اور اوس دشمن کو ذلیل کرنے کے لیئے جو شخص تجھے ناحق ایذا پہونچاتا ہو اور تیرے سے عداوت رکھتا ہو اور تیرا کوئی قصور نہ ہو تو جمعہ کو روزہ رکھے اور بعد نماز عشاء کے پڑھے یَا قَدِیْمُ الْاَزَلِیِّ یَا اَزَلِیُّ لَمْ یَزَلْ یَا مَنْ یَعْلَمُ خَآئِنَۃَ الْاَعْیُنِ وَمَا تُخْفِی الصُّدُوْرُ خذ فلان علیک فلان بن فلان خذ یا رب اَخْذَ عَزِیْزٍ مُّقْتَدِرٍ اور یہ تین بار کرے پھر گرے ہوئے ویرانہ مکان کی مٹی پر یہ آیتیں تین بار پڑھ کر چھڑک دیوے تو عجب تاثیر دیکھیگا۔ **عمل** قولہ تعالیٰ یٰاَیُّھَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْٓا اَوْفُوْا بِالْعُقُوْدِ سے یَحْکُمُ مَا یُرِیْدُ تک اگر اس آیت کو چینی یا بلور کے برتن میں اور اوسکو اوس شہد سے چٹا دیوے کہ جو آگ پر نہ رکھا گیا ہو تو جو کوئی جھوٹا دعوے کرتا ہو وہ دعوے باطل سے باز رہیگا اور یہ صفت اوس سے دور ہو گی اور اگر یہی آیت تختہ قلعی پر نقش کرکے جاری پانی میں ڈالدیوں تو جو کوئی اوس سے پانی پیے گا ناموس وغیرہ اوسکا دور ہو جائیگا **عمل** قولہ تعالیٰ حُرِّمَتْ

عَلَيْكُمُ الْمَحَبَّةَ وَالدَّمَ سے غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ تک جو کوئی اوس سے بلور کے برتن میں جو پاکیزہ ہو لکھے اور مینہ
کے پانی سے دہو کر اوس شخص کو بلاوے جو حرام مال یا یتیم کا مال کھاتا ہو. شراب وغیرہ استعمال
کرتا ہو تو وہ بدعملی اوس سے زائل ہو جاوے گی۔ انشاء اللہ تعالے عمل قولہ تعالے یٰاَیُّهَا الَّذِیْنَ
اٰمَنُوْا اَوْفُوْا بِالْعُقُوْدِ آیت مذکورہ اگر زانیہ کے کپڑے پر لکھکر مع اس دعا کے کسی مجہول الحال کی قبر میں دفن
کروے تو محبت زنا اوسکے دل سے دور ہو جاوے گی آیت کے ساتھ جو دعا ضم کیجاوے گی وہ یہ ہے بحق هٰذِهِ الْاٰیَاتِ
اُمْحُ الزِّنَا وَالزَّيْغَ مِنْ قَلْبِ فُلَانِ ابْنِ فُلَانَةٍ فَاِنَّكَ تَفْعَلُ مَا تَشَاءُ وَاَنْتَ الْقَادِرُ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ
محبت زانی زانیہ دونوں کے دلوں سے جاتی رہے گی انشاء اللہ تعالے **سورہ انعام** نقش سورہ انعام کا
جو شخص اپنے پاس رکھیگا امن وامان سے رہیگا اور جو کوئی تین بار پڑھیگا تو حاکم جابر اوس پر مہربانی سے
پیش آویگا اور جس مطلب کیواسطے پڑھے گا وہ حل ہوگا۔ اور اگر نقش اوسکا اپنے پاس رکھے تو تمام آفات
سے محفوظ رہیگا۔ اور وصول جاہ اور منصب ہووے
اور امن امان میں رہے اور وہ یہہ ہے۔

۲۳۳۸۲۴	۲۳۳۸۲۸	۲۳۳۸۳۵	۲۳۳۸۳۲
۲۳۳۸۳۶	۲۳۳۸۳۱	۲۳۳۸۲۵	۲۳۲۸۳۷
۲۳۳۸۳۳	۲۳۳۸۳۳	۲۳۳۸۴۰	۲۳۳۸۲۶
۲۳۳۸۳۹	۲۳۳۸۲۷	۲۳۳۸۲۹	۲۳۳۸۳۴

تعبیر خواب جو کوئی خواب میں سورہ انعام پڑھے
تو وہ دنیا اور عقبےٰ کی خیر و برکت پاویگا یہ قول ہے حضرت ابن سیرین رحمۃ اللہ علیہ کا اور کرمانی رحمۃ اللہ
کہتے ہیں کہ مال مویشی بہت پاویگا۔ **عمل ایذاء دشمن** کے لئے مجرب ہے قولہ تعالی یا اهل الکتاب هل تنقمون
منا الا ان اٰمنا باللہ سے سواء السبیل تک جمعرات کو روزہ رکھے اور بعد نماز عشا کے پڑھے یا قدیم الاولی
یا ازلی لم یزل یا من یعلم خائنۃ الاعین وما تخفی الصدور علیک بفلان ابن فلان خذہ
یا عزیز یا مقتدر اور دعا تین بار پڑھے جمعہ کے دن ایسے مکان سے مٹھی خاک لیوے کہ جسکا مالک
مرگیا ہو اور یتیم رہ گئے ہوں اور یہ آیت ۴۰ بار پڑھے اس مسان میں جہاں ہندو مردے جلاتے ہیں پانچوں جگہ کی
مٹی شامل کرلیوے تو بہتر ہے۔ **عمل** الحمد للہ الذی سے معرضون تک جو شخص ان آیات کو بلوری
سفید برتن میں لکھکر دہووے اور اوس پانی کو گھر کے چار کونوں میں چھڑک دیوے تو سانپ بچھو اور
ہوام موذیات وغیرہ اوس گھر سے نکل جاوینگے۔ **عمل** قولہ تعالی وَلَهٗ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
سے وَهُوَ السَّمِيْعُ الْبَصِيْرُ تک جو کوئی اس آیت کو بہت پڑہتا رہے تو اوس سے غیظ و غضب حسد کینہ
دور ہوگا **عمل** قولہ تعالی فَلَمَّا نَسُوْا مَا ذُكِّرُوْا بِهٖ فَتَحْنَا سے رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ تک اس آیت کو
شیر کی پرانی ہڈی پر لکھے اور نرم نرم پیسے پھر دشمن کے گھر میں ڈالدیوے تو وہ ویران ہو جاویگا
عمل قولہ تعالے وَعِنْدَهٗ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا اِلَّا هُوَ سے اَسْرَعُ الْحَاسِبِيْنَ تک اس آیت
کو روئی کے کپڑے پر لکھے اور سوتے وقت سر کے نیچے رکھے اور خداتعالے بزرگ سے دعا کرے

کہ جو چیز اوسپر مشتبہ ہوگئی ہے وہ ظاہر ہو جاوے تو عامل اوس رات کو وہ چیز خواب میں دیکھیگا
امید ہے کہ مرا ہوا آدمی بھی ملجاوے عمل اس آیت کو جس مکان یا دوکان یا کھیت یا باغ وغیرہ
میں لٹکاوے تو اوسمیں برکت ہوگی۔ عمل قولہ تعالیٰ مَنْ یُنَجِّیْکُمْ مِنْ ظُلُمٰتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ
سے اَنْتُمْ تُشْرِکُوْنَ تک جب دریا طغیانی میں آوے اور اوسکی موجوں سے خطرہ ہو تو یہ آیت
کاغذ پر لکھکر دریا میں ڈالدیوے تو طغیانی اوسکی بند ہو جائے گی۔ عمل قولہ تعالےٰ وَاِذْ قَالَ اِبْرٰھِیْمُ
لِاَبِیْہِ اٰزَرَ اَتَتَّخِذُ اَصْنَامًا سے مِمَّا تُشْرِکُوْنَ تک اور اس آیت کو لوح آہنی پر نقش کرے اور اپنے
پاس رکھے تو غائبات اوسپر منکشف ہونگے اور اسرار باطنی پر مطلع ہوگا اور دقائق علوم اوسپر
کھل جاوینگے عمل قولہ تعالےٰ اِنِّیْ وَجَّهْتُ وَجْهِیَ سے مِنَ الْمُشْرِکِیْنَ تک اگر کوئی چاہے کہ راہ راست
اور صواب ہر کام میں منظر آوے تو چینی کے برتن میں لکھکر مینہ کے پانی سے دہوکر پی لیا کرے تو
مطلوب حاصل ہوگا۔ عمل قولہ تعالےٰ وَتِلْکَ حُجَّتُنَآ اٰتَیْنٰھَا سے مَنْ یَّشَآءُ مِنْ عِبَادِہٖ تک
جب دو شخصوں میں جھگڑا اور لڑائی ہو جاوے تو اس آیت کو کاغذ پر لکھے اور بعد اوسکے یہ کلمات
لکھے کَذٰلِکَ یَھْدِیْ فلان ابن فلان الی محبت فلان ابن فلان اور اپنے پاس رکھے مقصود حاصل ہوگا
انشاء اللہ تعالےٰ عمل وَلَوْ تَرٰٓی اِذِ الظّٰلِمُوْنَ فِیْ غَمَرٰتِ الْمَوْتِ سے مَا کُنْتُمْ تَزْعُمُوْنَ ہ تک
اگر ظالم لوگ کسی شہر یا گاؤں کے ظلم و ایذا رسانی پر کمر بستہ ہو جاویں اور اون سے بچاؤ چاہتا ہو تو
تو بید کے درخت سے تین پتے لیکر اونکے ایک طرف اوس مقام کا نام یا لقب لکھے اور دوسری طرف
یہ آیتیں لکھکر اتوار کے دن طلوع آفتاب سے پہلے علیحدہ ہو کر کوئی شخص اوسکو نہ دیکھے اور ہر روز
ایک پتا لکھکر اوس پانی میں ڈالے جس سے وہ لوگ پانی پیتے ہوں عمل قولہ تعالےٰ اِنَّ اللّٰہَ فَالِقُ الْحَبِّ
وَالنَّوٰی سے تُؤْفَکُوْنَ تک اس آیت کو کسی پاک برتن میں گلاب اور زعفران سے و کافور سے لکھے۔
اور اوس پانی سے دہوکر جو بیج کھیت میں بونا یا درخت لگانا منظور ہو دہوکر بووے تو پھل پھول خوب دیوے
اور ہر آفات و موذیات سے کھیت وغیرہ آفات سے بچے رہیں۔ عمل قولہ وَھُوَ الَّذِیْٓ اَنْشَاَکُمْ
سے وَھُوَ اللَّطِیْفُ الْخَبِیْرُ تک آیت جسکے نام مع والدہ اوسکی کے لکھکر اپنے پاس رکھے تو جسکے نام پر
لکھا ہے وہ اوس سے مفارقت اور جدائی نہ کریگا۔ انشاء اللہ تعالےٰ۔ عمل قولہ تعالےٰ وَھُوَ الَّذِیْٓ اَنْشَاَ
جَنّٰتٍ مَّعْرُوْشٰتٍ سے لَا یُحِبُّ الْمُسْرِفِیْنَ تک اس آیت کو زیتوں کی لکڑی پر لکھے اور باغ
یا کھیت میں لٹکادیوے تو اوس باغ اور میوہ کھیت میں برکت ہو۔ اور صاحب در النظیم نے لکھا ہے
کہ بکری یا کبش کی دباغت شدہ چمڑے پر لکھکر جس حیوان کی گردن میں ڈالیں وہ تمام آفات سے محفوظ رہیگا۔ اور
گر زیتون کی لکڑی پر لکھکر باغ یا کھیت کے کنارے جسکو پنجابی کھہاٹ کہتے ہیں ڈالدیوے تو برکت ہوگی

عمل قولہ تعالے وَمِنَ الْاَنْعَامِ حَمُوْلَۃً وَّفَرْشًا سے مُّبِیْنٌ تک روٹی کے ٹکڑے پر لکھکر اوس عورت کو کھلاوے جو خاوند سے برگشتہ ہو اور لڑائی اور فساد رکھتی ہو تو فرمانبردار ہو جاوے گی بحکم ایزد متعال عمل قولہ تعالیٰ وَھُوَ الَّذِیْٓ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً سے لِّقَوْمٍ یُّؤْمِنُوْنَ تک کاسے پر جو ابھی نکلا ہو جمعہ کے دن کسی ساعت میں پھر وہ پانی پینے والے کو یں میں ڈال دیویں جسکا پانی باغ یا کھیت میں جاتا ہو یا جس چشمہ سے تو وہ باغ اور کھیت پھل پھول زیادہ لاوینگے اور اوس پانی سے مسحور اور آسیب زدہ پیئے تو شفا پاوے عمل قولہ تعالے لَا تُدْرِکُہُ الْاَبْصَارُ وَھُوَ یُدْرِکُ الْاَبْصَارَ سے الْخَبِیْرُ تک یہ آیت شدت ہوا آندھی کے لیے مفید ہے۔ تین یا سات مرتبہ پڑھ کر پھونکے عمل قولہ تعالے اَوَمَنْ کَانَ مَیْتًا فَاَحْیَیْنٰہُ الآیۃ قولہ تعالے اِذَا جَآءَتْھُمْ اٰیَۃٌ قَالُوْا لَنْ نُّؤْمِنَ حَتّٰی نُؤْتٰی مِثْلَ مَآ اُوْتِیَ رُسُلُ اللہِ اَللہُ اَعْلَمُ حَیْثُ یَجْعَلُ رِسَالَتَہٗ اس آیت میں اسم اعظم ہے کیونکہ اسمیں دو اسم ذات شامل ہیں۔ جو پہلی مرتبہ اسم ذات ہے وہاں دعا مانگے پھر دوسرا اسم ذات پڑھے۔ لہذا اسکو جمع جلالتین کہتے ہیں۔ سورہ اعراف جو شخص اس سورہ کا نقش لکھکر اپنے پاس رکھیگا ہر آفات سے امن وامان میں رہیگا وہ نقش مبارک یہ ہے

٦٣٣٩٧	٦٣٤٠١	٦٣٣٤٤	٦٣٣٩٠
٦٣٤٠٣	٦٣٣٩١	٦٣٣٩٦	٦٣٤٠٩
٦٣٣٩٢	٦٣٤٠٦	٦٣٣٩٩	٦٣٣٩٥
٦٣٨٠٤	٦٣٣٩٤	٦٣٣٩٣	٦٣٤٠٥

عمل جو کوئی شخص حاکم ظالم کیطرف تین بار پڑھ کر پھونک دیوے تو وہ اسپر مہربان ہوگا۔

عمل قولہ تعالے وَلَقَدْ مَکَّنّٰکُمْ سے تَشْکُرُوْنَ تک اس آیت کو بعد فراغت نماز جمعہ لکھکر دروازہ یا دکان پر یا منزل پر لٹکا دیوے تو روزی اوسکی کشادہ اور فراخ ہو جاوے گی۔ عمل قولہ تعالے یٰبَنِیْٓ اٰدَمَ خُذُوْا زِیْنَتَکُمْ سے یَعْلَمُوْنَ تک اس آیت کا سبز پیالہ میں زعفران اور سفید انگور کے پانی سے لکھکر اوسکو مینہ کے پانی سے دھو کر جادو سحر و نظر زدہ پیوے تو وہ سب کچھ دفع ہو جائیگا عمل قولہ تعالے اگر وہی پانی مسموم پیئے جسکو زہر کا اثر ہو گیا ہو تو اسکی زہر اتر جائے گی۔ ف ایسے ہی سانپ کی زہر بھی اُتر جاوے۔

عمل قولہ تعالے اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَسَالَتْ اَوْدِیَۃٌ سے بِئْسَ الْمِھَادُ تک جو کوئی شخص علم کیمیا چاہتا ہو وہ شخص چالیس دن یہ آیتیں اسی مرتبہ روزانہ پڑھے اور سوتے وقت کہے یَا مُظْھِرَ الْعَجَآئِبِ عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ یَعْلَمْ وَمُغْنِی الْبَآئِسِ الْفَقِیْرِ وَدَلِیْلَ الْمُتَحَیِّرِیْنَ بِسِتْغِیْثِرِ وَھُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ اَلْمُلْتَجِیْ عَلٰی مَا عَقَدَتْ عَلَیْہِ الضَّمِیْرُ والبتہ خواب یا بیداری میں کوئی شخص اوسکا مطلب حل کرادیگا۔ انشاء اللہ تعالے۔ عمل قولہ تعالے وَکُلِّمَ بِہِ الْمَوْتٰی سے جَمِیْعًا تک لکھے اور بعد اوسکے یہ تعویذ لکھے ۔ ٥١١٥ ھ ١١١ ھ یہ عمل ماہ رمضان کے

آخری جمعہ ایسے وقت میں لکھے کہ امام خطبہ پڑھتا ہو تو یہ نقش جس گھر میں ہوگا وہاں چور اور ڈاکو نہ آوینگے انشاء اللہ تعالےٰ اور درد سر والا سر سے باندھے آرام پاوے اور سمجھ جو دعا مانگے قبول ہوگی۔ **عمل** اگر یہی تعویذ مذکور بخار والہ پاس رکھے تو بخار اوسکا دور ہوجاویگا **عمل** اگر یہی تعویذ مسافر ران سے باندھے تو تکان نہو اگر سر درد والا سر سے باندھے تو درد دور ہوجاوے **عمل** سورہ ابراہیم قولہ تعالےٰ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ سے فَقَتَلَهُ تک چنانچہ اگر کسی ظالم کیواسطے ارادہ قتل کا کریں تو ایک صورت غیر کامل بناکر اوسکے سینہ میں یہ آیتیں لکھیں اور اوسکی پشت پر اوسکا نام اپنے ہاتھ میں چھری لیکر اوس تصویر جہاں اوسکا نام لکھا ہے ضرب لگاویں اور یہ آیتیں پڑہیں فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ اس عمل کو آخر مہینہ میں منگل کے دن کریں اور بعد چھری مارنے کے یہ کلمات کہیں یَا مَلَائِكَةَ اللّٰهِ تَعَالٰی لِيَفْعَلُوا كذا وكذا بفلان ابن فلان چنانچہ وہ خنجر اوس ظالم کے بدن پر واقع ہوگا مگر فاعل کو خوف خدا چاہیئے اگر غیر مستحق پر کریگا تو خود ماخوذ بلا ہوگا **عمل** قولہ تعالےٰ أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا وَهُمْ نَائِمُونَ سے الْخَاسِرُونَ تک چنانچہ اگر کسیکو ہوام موذیات سانپ بچھو موش پشہ مچھر کا دور کرنا منظور ہو تو عشرہ محرم کی پہلی تاریخ کو ان آیات کریمہ کو ایک کاغذ پر لکھے اور دہو کر مکانوں کے گوشوں میں چھڑک دیوے تو ان جانوروں سے امن ہوگا۔ اگر زراعت میں خوک گیدڑ وغیرہ نقصان کرتے ہیں تو پھر بھی یہی عمل کرے **عمل** قولہ تعالےٰ المص سے قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ تک یہ آیات واسطے امراء و حکام و قضات اور جنکے ماتحت میں لوگ ہوں جسکو خواہش قضا یا امرائی حاصل کرنیکی ہو تو ان آیات کو کاغذ پر لکھکر خالص چاندی کی انگشتری کے بیچ میں رکھے تو عامل اوسکا مراد کو پہونچیگا اور اوسکے اقوال و افعال میں موافقت ہوگی۔ اور خصلتیں حمیدہ ہوں اور خلقت کی توجہ اوسکیطرف ہو اوسکے ہاتھ سے لوگوں کے کام اصلاح پاویں **عمل** اگر تو چاہے کہ تمام لوگ میریطرف جھک پڑیں یہانتک کہ بادشاہ امرا میرے مسخر ہوجاویں اور تیری عزت و جاہ اور شرافت بڑھے اور سنگدل بھی تیرے مطیع بنجاویں اور تیری حاجت روا ہو اور تمام دشواریاں آسان ہوں اور جو کوئی دیکھے محبت سے پیش آوے اور تیری ہیبت دلوں میں چھاجاوے تو یہ تعویذ سونے کی انگشتری چار ماشہ کی ہو اگر یہ میسر نہو تو تانبے کی سہی اور اگر سونے تانبے دونوں کی مخلوط ہوسکے تو بہت بہتر ہے لیکن طالع برج حمل اور شمس اپنے شرف میں ہو متصل مریخ کے یا تسدیس یا تثلیث میں نحوستوں سے محفوظ ہوں اور زعفران و سندرس و نقل زرد کی دہونی سوے اور حریر زرد پاک میں لپیٹ کر اپنے پاس محفوظ رکھے تو اپنی مراد حاصل کریگا اور وہ مربع یہ ہے

خواص سورہ انفال جب کوئی حاجت پیش آوے تو سات بار سورہ مذکور پڑھے حاجت روا ہوگی اگر قیدی

۷۸۶

ا	ل	م	ص
ل خ	یم	اومی	نہ ا
صدم	دم ص	الح	ذ لی
ک ص	۱۰	صلال	دم

۷۸۶

ا	ل	م	ص
م	ص	ا	ل
ص	م	ل	ا
ل	ا	ص	م

سات بار پڑھے قید سے رہا ہو جاوے اور سورہ انفال کا نقش حل المشکلات و فتحیات اور رفع حاجات کیلیے
پاس رکھے نقش یہہ ہے:۔۔۔۔۔۔۔۔

۱۰۳۹۳	۱۰۳۰۹۶	۱۰۲ ۱۰	۱۰۳ ۸۶
۱۰۳۰۹۹	۱۰۳۰۸۷	۱۰۳۰۹۲	۱۰ ۳۹۷
۱۰۳۱۸۸	۱۰۳۱۰۳	۱۰۳۰۹۴	۱۰۳۰۹۱
۱۰۳۰۹۵	۱۰۳۰۹۰	۱۰۳۰۸۹	۱۰۳۰۰۱

تعبیر خواب جو شخص خواب میں دیکھے کہ سورہ
انفال پڑھتا ہے تو وہ شخص خیر و اصلاح پاویگا
عمل قولہ تعالے اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ الَّذِیْنَ اِذَا
ذُکِرَ اللّٰہُ وَجِلَتْ قُلُوْبُھُمْ سے یَتَوَکَّلُوْنَ تک جس شخص کا دل نیک نصیحت اور پند قبول نکرتا ہوا اور نیک
اعمال کیطرف رغبت نہ کرے تو چاہیے کہ وہ عمدہ جو لیکر اوکی روٹی پکاوے پہلے سورج چڑھنے کے اور اوپر سات بار
آیت مذکورہ لکھے اس قلم سے جسکو سیاہی نہ لگی ہوئی ہوا اور اوسدن روزہ رکھے اور اس روٹی سے افطار کرے
تو اوسکا اچھا دل ہو جاویگا۔ **عمل** قولہ تعالی وَاِنْ یُّرِیْدُوْا خِیَانَتَکَ فَاِنَّ حَسْبَکَ اللّٰہُ سے عَزِیْزٌ حَکِیْمٌ
تک یہ آیت واسطے دور کرنے شر شیاطین و جبر سلاطین و ظلم ظالمین و عداوت و فساد مفسدین کے ہے پس اس آیت
کو رمضان مبارک کے پہلے جمعہ کو درمیان نماز ظہر و عصر کے باوضو صوف حریر کے کپڑے پر جسمیں تین رنگ
زرد۔ سرخ سبز ہوں۔ علیحدہ ہو کر لکھکر اوسکی ٹوپی اوسیدن بناویں پھر اوسکو اونچی جگہہ رکھیں پس حاجت
ہو تو ٹوپی سر پر رکھ کر جس سرکش ظالم ترش و دشمن کے روبرو ہونگے وہ عزت اور محبت سے پیش آئیگا اور جب
اوسپر اوسکی ہیبت اور محبت چھا جائیگی اور لوگوں کے دل اوسکیطرف جھک جاوینگے اور خلقت اوسکی فرمانبردار
ہوگی **عمل** قولہ تعالے وَمَا جَعَلَہُ اللّٰہُ اِلَّا بُشْرٰی سے آخر آیت تک جو کوئی اس آیت کو ستائیسویں رمضان المبارک
کی پرچہ کاغذ پر لکھے اور انگشتری کے نگینے کے نیچے رکھے تو وہ ہمیشہ خوش و خرم رہے اور دشمنوں پر فتح مندی حاصل
کرے **عمل** قولہ تعالے اَلْاٰنَ خَفَّفَ اللّٰہُ عَنْکُمْ وَعَلِمَ اَنَّ فِیْکُمْ ضَعْفًا سے الصّٰبِرِیْنَ تک جو شخص
اس آیت کو لکھکر پاس رکھے اور پڑھے تو اوسکے سخت کام آسان ہونگے **عمل** یہی آیت جو کوئی جمعہ کی نماز عصر کے
کے بعد شروع کرے اور سات دن بعد ہر نماز کے پڑھتا رہے۔ دوسرے جمعہ کی عصر تک اور ہر دن ہر فراغت کیوقت
اسکی تلاوت رکھے تو جس سے وہ ڈرتا ہے اوس سے تخفیف ہوگی **عمل** یہی آیت بخار والے کو نفع دیتی ہے لکھکر
بازو راست پر یا گلے میں ڈالے وہ یہہ ہے بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ یُرِیْدُ اللّٰہُ اَنْ یُّخَفِّفَ عَنْکُمْ وَخُلِقَ
الْاِنْسَانُ ضَعِیْفًا۔ اَلْاٰنَ خَفَّفَ اللّٰہُ عَنْکُمْ وَعَلِمَ اَنَّ فِیْکُمْ ضَعْفًا ذٰلِکَ تَخْفِیْفٌ مِّنْ رَّبِّکُمْ
وَرَحْمَۃٌ رَبَّنَا اکْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ اِنَّا مُؤْمِنُوْنَ وَاِنْ یَّمْسَسْکَ اللّٰہُ بِضُرٍّ فَلَا کَاشِفَ
لَہٗ اِلَّا ھُوَ وَاِنْ یُّرِدْکَ بِخَیْرٍ فَلَا رَآدَّ لِفَضْلِہٖ وَاِنْ یَّمْسَسْکَ بِخَیْرٍ فَھُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ
سورہ برات جو کوئی اس سورت کو گیارہ بار پڑھکر حاکم جابر کے روبرو جاوے تو وہ مہربان ہو اور وہ اسکا
مطیع ہو جاوے اور اگر اس سورہ کا نقش لکھکر اپنے اسباب میں رکھے تو چوروں سے بچا رہے اور اوسمیں

۱۷۵۹۰۹۰	۱۷۵۹۰۶	۱۷۵۹۱۰	۱۷۵۰۹۶
۱۷۵۹۰۹	۱۷۵۱۹۷	۱۷۵۹۰۳	۱۷۵۹۰۷
۱۷۵۰۹۸	۱۷۵۹۱۴	۱۷۵۹۰۴	۱۷۵۹۰۱
۱۷۵۹۰۵	۱۷۷۵۹۰۰	۱۷۷۵۹۹	۱۷۵۹۱۱

لت ہوگی وہ یہ ہے۔ . . . .

بیر خواب جو شخص خواب میں یہ سورہ پڑھے ابن سیرین
نے فرمایا کہ وہ گناہوں سے توبہ کریگا۔ کرمانی نے کہا کہ انجام
کے کام کا اچھا ہوگا۔ امام جعفر الصادق رضی اللہ عنہ نے فرمایا کہ وہ شخص راہ دین میں یگانہ ہو گا۔
عمل قولہ تعالیٰ یُرِیْدُوْنَ اَنْ یُّطْفِـُٔوْا نُوْرَ اللّٰہِ بِاَفْوَاهِهِمْ سے وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُوْنَ تک۔ اس آیت کو
وہے کے پیالے میں زعفران اور گلاب سے لکھے اور عود اور عنبر کی دھونی دیوے اور روغن زنبق سے حروف بہا
ر ایک قارورہ سبز میں ڈالدیوے اور ایک رقعہ بھی لکھکر اوسمیں ڈالدیوے پھر جو حاکم یا ظالم کے پاس جاتا ہو تو
وس روغن سے قدرے لیکر درمیان دو ابرو کے لگاوے۔ جسکے پاس جاویگا اوسکی نظر میں وہ مقبول ہوگا
اور حاجت روا ہوگی۔ اور جو کوئی دیکھے محبت کرے۔ عمل قولہ تعالیٰ اگر ہرن کی جھلی پر گلاب و زعفران سے
لکھکر عود کی دھونی دیوے تو جو کوئی اوسے داہنے بازو پر باندھے تو وہی فائدہ حاصل ہو جو اوپر ذکر ہوا خواہ
مرد ہو یا عورت عمل قولہ تعالیٰ وَلَوْ اَرَادُوا الْخُرُوْجَ لَاَعَدُّوْا سے مَعَ الْقٰعِدِيْنَ تک یہ آیت واسطے چوروں
اور آبق اور بھاگے ہووں کیلئے نہایت مفید ہے روئی کے کپڑے کے ٹکڑے پر لکھے پہلی تاریخ چاند کی آیت
مذکورہ کو اور گرد اوسکے نام اوسکا اور اوسکی والدہ کا لکھے اوسپر آبادی سے نکل جاوے۔ ایسے مکان میں
جہاں کوئی اوسکو نہ دیکھے تو اوس لکھے کے درمیان میخ لوہے کی گاڑدیوے اور مٹی میں ڈھانپ دیوے تو چور
اور بھاگا ہوا واپس آویگے۔ بحکم الٰہی جل وعلا عمل قولہ تعالیٰ لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُوْلٌ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ سے آخر
سورہ تک اوسکے خواص میں ایک علیحدہ رسالہ بنا ہوا ہے۔ بہ سر الجلیل فی خواص حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ
الْوَكِيْلُ پھر بھی ایک دو فائدے لکھدیئے جاتے ہیں۔ اگر جمعہ کی نصف شب کے بعد یہ آیت بعد دوگانہ نماز
کے تیس بار پڑھے اور بعدہ سو بار درود شریف پڑھے اور بعد میں یہ کہے اَللّٰهُمَّ اَنْتَ حَسْبِیَ اللّٰهُ عَلٰی
قَلْبِ فُلَانِ ابْنِ فُلَانٍ قَلِّبْ قَلْبَهٗ اِلَیَّ اِنَّكَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ تو جسکے نام کے پڑھیگا
اسکے دل میں اوسکی محبت والفت پیدا ہوگی۔ انشاء اللہ تعالیٰ عمل اس آیت کا اگر بعد نماز فرض صبح و مغرب
اوسجگہ پہلے کلام کرنے سے روزانہ سات سات بار وظیفہ کرے تو شریروں کی شرارت ظالموں کے ظلم سے بچا رہے اور
دن کو پڑھے تو رات تک نہ مریگا۔ اگر رات کو پڑھے تو اوس رات نہ مریگا۔ اگرچہ وہ بچا ہو یا چھوٹا اور اسکی
تلاوت سے نہایت فائدے حاصل ہوتے ہیں۔

سورہ یونس علیہ الصلوٰۃ والسلام

خواص جو کوئی سورہ یونس علیہ الصلوٰۃ والسلام کو اکیس بار پڑھے تو اپنے دشمنوں
پر فتح پاوے۔ اور اگر مشک و زعفران سے لکھکر آسیب زدہ کے گلے میں ڈالیں تو آسیب دفع ہو جائیگا اگر کوئی
مہم پیش آوے تو تیرہ بار پڑھے مشکل آسان ہوگی۔ اور نقش اوسکا اپنے پاس رکھے تو حاکم ظالم کے شر

۱۳۷۵۲۶	۱۳۷۵۳۰	۱۳۷۵۳۳	۱۳۷۵۱۹
۱۳۷۵۳۲	۱۳۷۵۲۰	۱۳۷۵۲۵	۱۳۷۵۳۱
۱۳۷۵۲۱	۱۳۷۵۳۵	۱۳۷۵۲۸	۱۳۷۵۲۴
۱۳۷۵۲۹	۱۳۷۵۲۳	۱۳۷۵۲۲	۱۳۷۵۳۴

اور دشمنوں کی دشمنی سے محفوظ رہیگا۔ وہ یہہ ہے۔
تعبیر خواب۔ جو کوئی خواب میں یہ سورہ پڑھے
تو ابن سیرین رحمۃ اللہ علیہ نے فرمایا کہ مکاروں کے
مکر اور ساحروں کے سحر اوس سے دفع ہونگے اور دشمنوں
پر غالب رہے اور امام جعفر صادق رضی اللہ عنہ نے فرمایا عبادت اچھی کرے **عمل** قولہ تعالےٰ الٓرٰ سے تذکرون
تک جو شخص چاہے کہ لوگ میری بات ترک نہ کریں اور میرے مطیع ہوں تو شعبان المبارک میں ایام بیض کے روزے
رکھے پھر نماز مغرب پڑھکر اور سرکہ و مسور و جو کی روٹی سے روزہ افطار کرے۔ اور پھر قبلہ رو ہوکر ذکر اللہ
جل جلالہ کرے اور درود شریف میں مشغول ہووے عشا تک۔ بعد نماز عشا کے علیحدہ بیٹھکر ذکر کرے اور
درود پڑھے جسقدر ہو سکے پھر اچھے پانی زعفران سے یہ آیتیں لکھے پھر وہ کاغذ سر کے نیچے رکھکر سورہے
پھر نماز صبح سے فارغ ہوکر تعویذ کو اپنے ہمراہ لیکر لوگوں کیطرف نکلے تو اوسکا قدر بلند اور شان بلند ہوگی
لوگوں کے دلوں میں اوسکی ہیبت اور وقعت زیادہ ہوگی۔ **عمل** قولہ تعالیٰ مَسَّ الْاِنْسَانَ الضُّرُّ سے بِمَا کَانُوْا یَعْمَلُوْنَ
تک رفع ذات الجنب اور درد پنڈلی اور قدموں کیلئے پاک برتن پیالہ پر لکھے اور روغن زیتوں سے حروف
مٹائے اور نرم آگ پر سخت کرکے وہ تیل دردوں پر ملے تو انشاء اللہ تعالےٰ آرام پاویں **عمل** قولہ
تعالےٰ قُلْ مَنْ یَّرْزُقُکُمْ مِّنَ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ سے اَفَلَا تَتَّقُوْنَ تک۔ یہہ آیۃ واسطے حاملہ و شوار زادگی
اور واسطے درد کانوں کے اور آسانی اسباب رزق کے مفید ہے میٹھے کدو کے چھلکے پر جو پختہ ہوا ہوتا
ہے اور وہ عورت داہنے بازو پر باندھے تو بچہ آسانی سے جنے گی اور کان کے درد والا چاندی کی تختی پر لکھے
اور کراث قبطی اور شہد سے ملاکر جس شہد کی کف آگ پر رکھکر اتار لیگئی ہو تو اوسکا قطرہ کان میں ڈالے تو اچھا
ہو جاویگا۔ اور جو شخص لکھکر داہنے بازو پر باندھے تو اسباب رزق اوسپر آسان ہوں **عمل** قولہ تعالےٰ
یٰۤاَیُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَتْكُمْ مَّوْعِظَةٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ سے یَجْمَعُوْنَ تک یہ آیات پیٹ کی تمام دردوں کے واسطے
کاغذ پر لکھکر ایسی شخص کے گھر میں رکھیں جہاں کبھی جماع نہ کیا گیا ہو سیاہی کوفی کے ساتھ خالص کسی
سبز میوہ اور دریا کے پانی سے دہوکر پلاویں۔ تو شفا ہووے مگر تھوڑی سی مصری اوسمیں ڈال لیویں۔
عمل واسطے دفع جادو کے آیتیں یہہ ہیں فَلَمَّا جَآءَ السَّحَرَةُ سے لَا یُفْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِیْنَ ۝
فائدہ سورہ طارق بھی پڑہیں تو فقیر کے نزدیک بہتر ہوگا۔ جسکے علاج سے تمام طبیب عاجز آگئے ہوں۔
تو مینہ کا پانی لیویں جو پہاڑ کے اوپر برسا ہو اور کسی شخص نے اوس پانی کو نہ دیکھا ہو اور پانی بیجا رویران
کوئیں کا بھی ملاویں اور جمعہ کے دن سات درختوں کے پتے جنکا پھل کھایا نہیں جاتا۔ دونو پانی ملاکر اوسمیں یہہ پتی ڈالدیویں
پھر کاغذ پر یہہ آیتیں لکھیں اور اونکو پانی سے دہوکر مسحور پئے جسپر جادو ہوا ہو اسے یا نظر لگی ہے دریا کے کنارہ

پر غسل کرے رات کے وقت اور آپنے دونو پاؤں پانی میں رکھے اور دریا میں کھڑا ہوکر وہ پانی سر پر ڈالے تو سحر اوس سے باطل ہو جاویگا۔ **عمل** وَاَوْحَیْنَآ اِلٰی مُوْسٰی اَنْ تَبَوَّاٰ لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُیُوْتًا وَّاجْعَلُوْا بُیُوْتَكُمْ قِبْلَةً وَّ اَقِیْمُوا الصَّلٰوةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِیْنَ وقولہ تعالےٰ وَاِنْ یَّمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهٗٓ اِلَّا هُوَ وَاِنْ یُّرِدْكَ بِخَیْرٍ فَلَا رَآدَّ لِفَضْلِهٖ یُصِیْبُ بِهٖ مَنْ یَّشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ وَهُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ یہ آئتیں بیماری کے واسطے ہیں خواہ کوئی بیماری ہو لوہے کی سوئی سے لکھے پھر اوسکو مینہ یا دریا یا نہر کے پانی سے دھوکر جو رات کیوقت طلوع فجر کے قریب لیا گیا ہو مریض کو پلا دیں انشاء اللہ تعالےٰ شفا پاویگا سورہ ہود علیہ الصلوٰۃ والسلام جب کوئی مشکل پیش آوے تو تیرہ بار سورہ ہود علیہ السلام کو پڑھے جب کوئی دشمنوں سے مغلوب ہو تو ہرن کی جھلی پر اس سورہ کو لکھکر اپنے پاس رکھے تو دشمنوں پر فتح پاوے اور اوسکا نقش لکھکر اپنے پاس رکھے تو مشکلیں آسان ہوں۔ وہ یہ ہے

۲۸ ۴۸۱۵	۲۸ ۴۸۲۹	۲۸۴۸ ۲۶	۲۸۴۳۲۳
۲۸ ۴۸۲۷	۲۸ ۴۸۲۲	۲۸۴۸۱۶	۲۸۴۴۸۲۸
۲۸ ۴۸۲۱	۲۸ ۴۸ ۲۴	۲۸۴۸ ۳۱	۲۸۴۸ ۱۷
۲۸ ۴۸ ۳۰	۲۸ ۲۸ ۱۸	۲۸۴۸۲۰	۲۸۴۸ ۲۵

تعبیر خواب جو شخص خواب میں سورہ ہود علیہ السلام پڑہتا دیکھے ابن سیرین رحمۃ اللہ علیہ نے فرمایا ہے کہ روزی اوسکی کھیتی باڑی مینہ سے ہوگی کرمانی نے کہا کہ کام اوسکا اچھا ہو جائیگا اور راہ دین میں یگانہ ہوگا۔ یہ امام جعفر صادق نے فرمایا ہے **عمل** جو شخص اس سورت کو ہرن کی جھلی پر لکھے تو اُسکے مقابلہ میں اگر ۲۰۰ دشمن قتل کرنے کو تیار ہوں تو اُن سب پر فتح پائے گا اور اُسکا رعب و دبدبہ چھا جائیگا۔ اور وہ عاجز ہوکر بھاگ جاوینگے **عمل** جو شخص زعفران اور گلاب سے تین دن متواتر لکھے دو وقت صبح و شام تو اُسکا دل قوی ہو جاویگا۔ اگرچہ اُسکا مقابلہ جن اور انسان کریں تو پھر بھی اون سے وہ خوف زدہ نہ ہوگا اور نہ گھبرائیگا۔ **عمل** قولہ تعالےٰ الٓرٰ كِتٰبٌ سے هُوَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ تک یہ آیت واسطے تعلیم قرآن عظیم اور علم کے لیئے ہے اور واسطے حصول علوم اور آسانگی مشکلات کے اسکو سبز قلقاس کے پتے پر بروز دیکس صبح و شام کے مشک و زعفران اور گلاب سے لکھے اور دہوکر اُس پانی سے کہ جس سے قلقاس پلایا جاوے چار دن متواتر صبح و شام تو اس کا دل کھل جائیگا اور وہ آدمی پڑہنے کیطرف رغبت کریگا **عمل** قولہ تعالےٰ وَقَالَ ارْكَبُوْا فِیْهَا بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرٖىهَا وَمُرْسٰىهَا اِنَّ رَبِّیْ لَغَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ جو شخص چاہے کہ کشتی دریا کی طغیانی اور تلاطم سے امن و امان سلامت کنارے پر لگے تو آیت مذکور درخت ساج کی لکڑی کی تختی پر لکھکر کشتی کے آگے کیطرف چسپان کردیوے تو دریا کی موجوں سے کشتی سلامت رہیگی انشاء اللہ تعالےٰ **عمل** حضور صلے اللہ علیہ وسلم نے فرمایا کہ میری امت کے لیئے جب وہ اسوار ہوا کریں تو بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرٖىهَا الخ کہا کریں۔ اور وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهٖ وَالْاَرْضُ جَمِیْعًا قَبْضَتُهٗ یَوْمَ الْقِیٰمَةِ وَالسَّمٰوٰتُ مَطْوِیّٰتٌ بِیَمِیْنِهٖ سُبْحٰنَهٗ وَتَعٰلٰی عَمَّا یُشْرِكُوْنَ۔ **عمل** جب کشتی کو دیکھیں تو کشتی کی پچھلی طرف ٹھیرے اور اگلی طرف رخ کرے اور

سورۂ ھود علیہ السلام

دائیں اور بائیں انگلی سے اشارہ کرکے اور کہے ابوبکر و عمر رضی اللہ عنہما اور پچھلی طرف اشارہ کرے تو کہے عثمان علی رضی اللہ عنہما پھر کہے بسم اللہ حسبنا اللہ کھیعص کفایتنا حمعسق حمایتنا واللہ من ورائہم محیط بل ہو قرآن مجید فی لوح محفوظ ۔ حضرت ابن عباس رضی اللہ عنہما نے اپنے یاروں سے فرمایا ۔ جو شخص اسواری پالکی یا کشتی وغیرہ پر چڑھنے لگے تو کہے بسم اللہ الملک اللہ وما قدروا اللہ حق قدرہ ۔ تا یشرکون اور بسم اللہ مجریہا ومرسٰہا سے غفور رحیم تک پڑھے ۔ پھر اونہوں نے اونکی طرف منہ کرکے فرمایا کہ جو شخص یہ عمل کرکے ڈوب جائے تو دیت اوسکی ابن عباسؓ کے سر پر ہے ۔ **عمل** جب سواری پر یا کشتی پر سوار ہو تو یہ آیتیں پڑھتا رہے تو گرنے ڈوبنے سے سلامت رہے گا ۔ انشاء اللہ تعالے ۔ اور حاکم ظالم و جابر کے شر سے بچنے کے لیئے یہ عمل کافی ہے پڑھ کر اوسکیطرف پھونک دیوے جو پیچھے ذکر ہوا ۔ **عمل** اگر لکھکر بچے کے گلے میں ڈالے توام الصبیان و دیگر تمام آفات سے محفوظ رہے ۔

سورۃ یوسف علیہ السلام

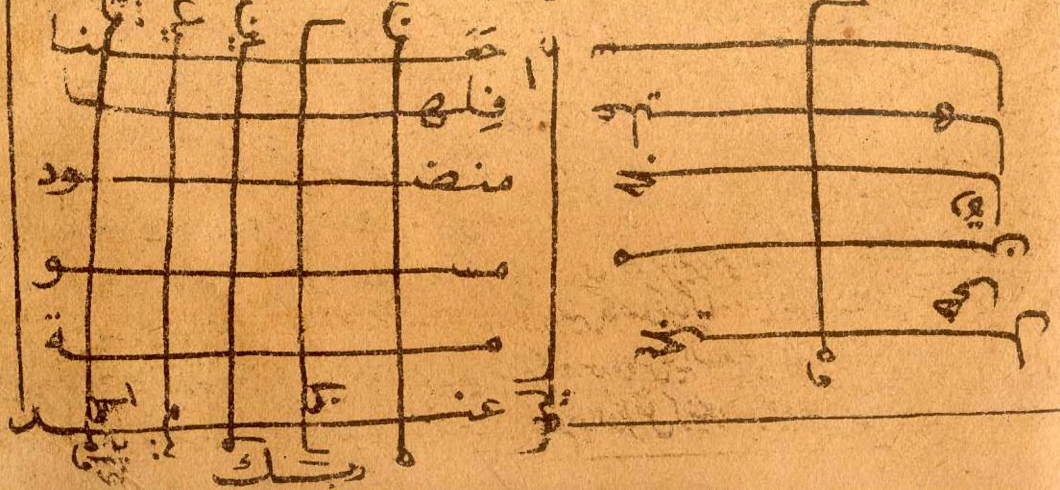
سورۃ یوسف علیہ السلام جس شخص کو کوئی حاجت درپیش ہو تو اس سورۃ شریفہ کو ہشتر مرتبہ پڑھے اگر کوئی شخص عہدہ سے موقوف ہوگیا ہو تو وہ پھر عہدہ پر بحال ہو جائیگا ۔ اور اگر مفلس محتاج اسکو لکھکر اپنے پاس رکھے اور لکھنے کے وقت دعا مانگے تو وہ شخص غنی ہو جائیگا اگر حمل والی عورت لکھکر گلے میں ڈالے تو بچہ خوب صورت جنے اور اگر نقش ہذا لکھکر پاس رکھے تو حصول مطلب اور عزت حرمت بڑھے نقش یہ ہے ۔

۱۶۵۹۹۴	۱۲۵۹۹۸	۱۲۶۰۱	۱۲۵۹۸۷
۱۲۵۹۸۹	۱۲۶۰۰۳	۱۲۵۹۹۳	۱۲۵۹۹۹
۱۲۵۹۸۹	۱۲۶۰۰۳	۱۲۵۹۹۶	۱۲۵۹۹۲
۱۲۵۹۹۷	۱۲۵۹۹۱	۱۲۵۹۹۰	۱۲۶۰۰۲

عمل قولہ تعالے فجعلنا عالیہا سافلہا سے بسجیل تک اور یہ آیتیں سورہ ہود کے رکوع ہفتم میں ہیں پس جو کوئی کسی کی تباہی کا ارادہ کرے تو کسی ماہ آخر کی سہ شنبہ کو آخر روز اس آیت کو سات ٹھیکری خام پر نقش کرے اور قریب اوس گھر کے دروازہ کے ڈالدیوے اور دوسری کو توڑ کر اوس مکان میں ڈالدیوے اور باقی ٹھیکریوں کو کوٹ کر اوس مکان کے گوشوں میں پھینکدیوے ۔ تو یہ باعث بربادی اوس مکان کا ہوگا ۔ **عمل** اور اگر ایک ہانڈی میں اس آیت کو کسی شخص کے نام سے نقش کرے ۔ اور کچھ اسکے اثر قدم سے اوس میں ڈالدیوے اور اوس ہانڈی کو آگ پر رکھکر تاپ دیوے تو وہ شخص اوسیوقت مبتلا بمرض تپ ہوگا اور کیفیت اس آیت کے نقش کی آگے صفحہ پر درج ہے ۔ **عمل تعبیر خواب** جو کوئی شخص دیکھے کہ خواب میں سورہ ہذا پڑھتا ہے تو وہ شخص سفر کریگا اور مال پاویگا بعد محنت کے عزت بزرگی پاویگا اور بات میں سچا و دیانتدار اور امانت میں سرفراز ہوگا **عمل** جو کوئی اس سورت مبارکہ کو لکھکر پانی سے دھو کر پیئے تو رزق کا اللہ جل شانہ سے سوال کرے تو مقصود حاصل ہو ۔ **عمل** جس شخص کو اپنی بیوی سے مخالفت ہو تو یہ سورۃ لکھکر اپنے پاس رکھے تو توجہ اوسکی مہربان ہوگی **عمل** قولہ تعالے وقال الملک ائتونی بہ استخلصہ لنفسی تا الخاسرین تک جو شخص اپنے عہدہ اور حکومت سے معطل اور معزول ہو گیا ہو تو وہ شخص مہینہ کی پہلی جمعرات اور جمعہ کو آرام گاہ میں سوتے وقت یہ سورت پڑھے اور یہ آیتیں تین بار تلاوت کرے پھر

جمعہ کے دن روزہ رکھے ظہر اور عصر کے درمیان لکھے پھر جب روزہ افطار کرے تو یہ سورۃ پڑھے پھر نماز عشا ادا کرے بعد نماز کے یہ سورۃ تلاوت کرے اور اپنے بستر پر سو جائے پھر یہ سورہ پڑھے اور کلمہ لا الہ الا اللہ اور سبحان اللہ اور الحمد للہ اللہ اکبر سو سو بار پڑھے استغفار سو بار پڑھے سو بار درود شریف پڑھے اور سو رہے پھر صبح کو اٹھکر نیت کرے کہ کسی پر ظلم نہ کرونگا اور نہ کسیکا مال چھینونگا۔ اور گھر سے باہر جاکر سورہ مکتوبہ اپنے بازوے راست پر لکھے تو آیندہ جمعہ تک یا اوس سے نزدیک اپنے عہدہ پر قایم ہوگا انشاء اللہ تعالے جو شخص سورہ پڑھ نہ سکے تو لکھوا کر مرکے نیچے مرتے وقت رکھ لیا کرے **عمل** قولہ تعالے لَقَدْ اٰثَرَكَ اللّٰهُ عَلَيْنَا سے بِاَهْلِكُمْ اَجْمَعِيْنَ تک جو آیات آنکھوں کی سفیدی چشم یعنی پھولا اور آنکھوں کے تمام دردوں اور بیماریوں کے واسطے ہے جتنے طبیب عاجز رہ گئے ہوں وہ یہ ہے کہ ایک حصہ سرمہ اصفہانی اور ایک حصہ مصبر اور آدھا حصہ مرجان اور اتنا ہی وزن زعفران اور اتنا ہی مامیران اور اتنا ہی سمندر جھگ اور اتنا ہی حصہ کوفی اور موسم خریف میں جو پہلی بار بارش ہووے اوسکا پانی یا دریا یا نہر کا پانی اور چشمے کا پانی سورج نکلنے سے پہلے دوائیوں کو علیحدہ علیحدہ کھرل کرکے پھر سب کو ملا کر کھرل کرے ساتھ پانی سبز بادیان کے یا پانی بشر بینہ یا دھنیک کے پھر اوسکو خشک کریں پھر اوسکو اوس سرکہ سے کھرل کرے جسکو آگ پر نہ رکھا ہو پھر خشک کریں، اور یہ آیتیں بلور کے برتن میں زعفران سے لکھیں اور اوسکو دریا کے پانی سے مٹا کر اور سب کو کھرل کرکے خشک کریں جو شخص اس کحل البصر سے استعمال کریگا وہ آنکھ کی تمام بیماریوں شفا پاویگا۔ **عمل** قولہ تعالیٰ فَلَمَّا دَخَلُوْا عَلٰى يُوْسُفَ اٰوٰى اِلَيْهِ سے وَهُوَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ تک یہ آیتیں اس شخص کے واسطے مفید ہیں جسکی قید دراز ہو اور خلاصی کی صورت نظر نہ آتی ہو حالانکہ وہ مظلوم ہو اور واسطے اسکے دشمن ہوں پس وہ یہ آیتیں لکھے اور دائیں بازو پر باندھ دے اور اونکی تلاوت بھی بکثرت کرے تو وہ خلاصی پاویگا انشاء اللہ تعالے۔ سورہ رعد سے لیکر والناس تک سلسلہ وار ہر سورت کے تعویذ اور تعبیر خواب اور اعمال آیات موجود ہیں کاتب الحروف فقیر صانہ القدیر محمد نبی بخش حلوائی لاہوری عفی عنہ اور یہ اعمال کتاب در النظیم و مجربات دیربی اور ایک قلمی کتاب سے جسکا نام محفوظ نہیں تحریر کیے گئے ہیں

یہ تعویذ وہ ہے جسکا ذکر پہلے آچکا ہے   تعویذ مذکورہ بالا یہ ہے



درمیان سورتوں کے ربط وتعلق

چونکہ سورہ فاتحہ شریفہ کی اوائل میں بیان حقتعالی کی ربوبیت کا تھا پھر بیان عبودیت وطلب ہدایت ومقاصد دینیہ جسطرح سورہ بقرہ میں
جیسے یؤمنون بالغیب سے ظاہر ہے باب اعتقاد وایمان کا پھر بیان عبادات اور اوسکے متعلقات جنکی ضرورت ہے دنیا اور عقبے
میں نیز آخر فاتحہ کے طلب ہدایت ہے اور اول بقرمیں بھی ہدی للمتقین ہے۔ نیز سورہ فاتحہ امور ظاہری سے آغاز فرمایا اور سورہ
بقرہ شریفہ میں اوسکے اسرار اور امور باطنی کو بیان فرمایا گویا فاتحہ سورہ بقرہ شریفہ کی فہرست سمجھی جاوے۔ آل عمران کا سورہ بقرہ
سے ربط۔ آل عمران سورہ بقرہ کے اکثر امور مجملہ کی شرح ہے اور البتہ سورہ بقرہ قائمقام قائم کرنے حجج و دلائل کے ہے
اور آل عمران اون کے شبہات کو رفع کردیتی ہے۔ لہذا دونوں میں ربط وتعلق ہوا البقرہ میں لوگوں کی پیدائش کا ذکر
ہے جیسے خلق الناس اور آل عمران میں اون کی صورتوں کا رحموں میں بنانے کا ذکر فرمایا جیسے قولہ تعالے هُوَ الَّذِي
يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ نیز اوسمیں ذکر مبدا آدم علیہ السلام اور اسمیں ذکر ہے اونکی اولاد کا اور عجیب
لطیف یہہ ہے کہ سورہ بقرہ میں پیدائش حضرت آدم علیہ السلام کا بغیر بطن والدہ کے ذکر فرمایا اور آل عمران میں حضرت عیسے
علیہ السلام کا بغیر باپ کے پیدا ہونا ذکر فرمایا لہذا مابین دونوں کے ربط وتعلق ہوا۔ نیز قصہ عیسے علیہ السلام کا قصہ آدم علیہ السلام پر قیاس
کیا جاسکتا ہے تو گویا یہہ دونوں قائمقام ایک سورت کے ہوئیں۔ سورہ آل عمران سے سورہ النساء کا ربط آل عمران مرابطوا پر ختم ہوئی اور النساء
بھی اوسی امر سے شروع ہوئی نیز آل عمران میں ذکر ہے اوس لڑائی کا جو واقع ہوئی تھی بعد جنگ احد کے جیسے قولہ تعالے الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ
وَالرَّسُولِ الآیہ اور اسمیں فرمایا قولہ تعالے وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ جس سے صاف معلوم ہوتا ہے کہ تاخیر سورہ نساء کی بعد آل عمران
کے نہایت مناسب تھی اور سورہ نساء سے سورہ مائدہ کا تعلق اسطرح ہوا کہ نساء میں ذکر ہے عقود صریح وضمنی کا صریح عقود جیسے عقد نکاح وعقد
مہر وعقد قسم عقد معاہدہ عقد امان اور انکے ضمن میں عقد وصیت اور ودیعت اور وکالت اور عاریت وعقد اجارہ وغیرہا مذکور ہیں یہہ سب
داخل ہیں ضمن میں عموم قولہ تعالی إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا لہذا مناسب تھا اسکے بعد وہ سورہ شروع ہوتی
جو عقود مذکورہ کے پورا کرنیکا ذکر ہوتا لہذا بعد نساء کے سورہ مائدہ نازل فرمائی جسمیں ہے قولہ تعالے يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ
ہے پس اتحاد میں یہہ دونوں سورتیں مثل آل عمران ونساء کے ہوئیں۔ نیز نساء شروع ہوئی اوپر صفت قدرت باریتعالے کے اور ختم ہوئی ہے
مائدہ اوپر اوسی ذکر کے نیز آغاز نساء کا ہوا ساتھ بدء الخلق کے اور مائدہ کا اختتام ہوا اوپر اوس انتہا ذکر حشر ونشر سزا وجزا کے اور
سورہ مائدہ سے سورہ انعام کا ربط وتعلق اسطرح ہوا کہ ختم ہوئی مائدہ اوپر حمد تبارک وتعالے کے اور شروع ہوئی انعام اوپر اسی مقصود
کے تو دونوں میں مناسبت ٹھیری۔ نیز ختم ہوئی مائدہ اوپر قولہ تعالے لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ ساتھ اجمال کے اور شرح اوسکی
فرمادی سورہ انعام میں لہذا ربط وتعلق دونوں کا ہوا۔ سورہ انعام سے سورہ اعراف کا ربط سورہ انعام میں بیان تھا پیدائش خلقت
کا قولہ تعالے هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ اور ہلاکت قرون کا ذکر بھی کیا قولہ تعالے كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ اور رسولوں کے ذکر
کیطرف بھی اشارہ کیا اور بہت سی تعداد بالاجمال فرمائی۔ اور سورہ اعراف میں اوسکی شرح اور تفصیل بیان فرمائی چنانچہ قصہ حضرت آدم
علیہ السلام اور دوسرے پیغمبروں کا مع اون کی امتوں کے اور اونکی ہلاکت کا مفصل ذکر فرمایا۔ نیز اوس سورہ میں كَتَبَ عَلَى نَفْسِهِ
الرَّحْمَةَ کلام مختصر تھی اور اس سورہ میں اوسکو بسط سے ذکر فرمایا لقولہ تعالی وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ
نیز جب حق تبارک وتعالے نے سورہ انعام میں فرمایا مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا اور یہ امر ظاہر نہیں ہوتا مگر بیچ میزان
لہذا سورہ اعراف میں اون اعمال کے وزن کا ذکر لائے جیسے فرمایا وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ پھر فرمایا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ
یعنی جنکی نیکیاں بڑھ گئیں لہذا دونوں کا تعلق وربط ہوا۔ روح المعانی جلد سوم۔ اور سورہ اعراف سے سورہ انفال کا ربط کیسے ہوا
سورہ اعراف میں انبیاء علیہم السلام اور اونکی قوموں کے قصے ہیں۔ اور سورہ انفال میں ذکر ہے خاتم الانبیا حضرت محمد رسول اللہ
صلے اللہ علیہ وسلم اور جو آپ کے ساتھ آپ کی قوم نے برتاؤ کیا۔ نیز اوسمیں مفصل قصے آل فرعون اور اوسکی امثال کے تھے اور اس سورہ میں
بطور اجمال کے بیان فرمایا۔ سورہ انفال سے سورہ برات کا ربط اسطرح ہوا کہ سورہ انفال میں غنیمتوں کے مالوں میں حصے تقسیم فرمائے پانچ
فریق ہیں۔ اور سورہ براءت میں وہ حصے قائم کئے گئے آٹھ گروہوں میں۔ نیز انفال میں تھا کہ مومن لوگ دوستی نہ کریں مگر مومنوں سے
اور کفار سے انقطاع کلی کریں۔ اور اس سورہ میں فرمایا کہ اللہ جل وعلا اور اوسکا رسول صلے اللہ علیہ وسلم کافروں مشرکوں سے بیزار ہیں
اور بعض وہ وشیر ہنے فرمایا کہ سورہ انفال وسورت برات ایک ہی ہیں اور شیخ اکبر رضی اللہ عنہ نے بھی فتوحات میں فرمایا سو دونوں سورتیں
حقیقت میں ایک ہی ہیں۔ اسواسطے بسم اللہ سے ان دونوں امیں فاصلہ نہ کیا گیا۔ روح المعانی صفحہ ۲۶۰۔ برات سے سورہ یونس علیہ السلام کا
تعلق اسطرح ہیکہ سورہ برات ختم ہوئی اوپر ذکر حضور علیہ السلام کی اور سورہ یونس علیہ السلام بھی اونہیں کی ذکر سے شروع ہوئی۔ نیز اس سورہ میں
بیزاری ہے حضرت رسول اکرم صلے اللہ علیہ وسلم کی مشرکوں سے اور حکم ہوا اونکو قتل کرنیکا پوری طرح اور اس سورہ میں بھی ذکر ہوا اونکی اعمال سے بیزاری

بسم اللہ الرحمن الرحیم

اے سرورِ رسولاں اے فخر انبیا
لم یخلق الخلائق لم یبدء البنا
در دست تو مفاتیح نعماء حق ہمہ
شق القمر تصرف فیہا علی السما
محتاج مفلساں را دولت غنا بہ بخشی
منک الہدی الرشد لنا من الجہل والعمیٰ
دُرّ او جامِ جم را ہیبت شدہ ز تو
کل طہور طاہر طٰہٰ صلی اللہ علیہ وسلم مزملا
پشت و پناہ غریباں در دو سرا تو ئی
فی ہول کل اہوال شافع مشفعا
گویم چہ حال خود را بر تو عیاں ہمہ
یکفر بالشقاوۃ بالشرک بارتدا
ذرہ ز بحر حسنت چوں موجزن شدہ
من حسنک المقدس یا صاحب الضیا
گویم چہ حال خود را بر تو عیاں ہمہ
من وجہک المنور یا نور مطلقا
آمد شفا جویاں سوئے تو ایں علیل
من اضعف العباد الی اشرف الوریٰ

من نورک المنور انوار کلہا
شرکت محال با تو در خوبیت محاسن
کل خزائن الارض اعطیت بالعطا
مالک بملک رحماں مختار تو بخدائی
بحر الکرم بیدیک یا صاحب السخا
اصنام را شکستی بر خاست بت پرستی
طارت قلوب عدی من باسک العلی
در روز آفت و خزاں حیراں شدہ بسویت
انت ملاذ امت یا دافع البلا
حالات ما ضعیفاں دانی تو مو بمو
علمت علم غیبا من ربک العلی
پس تو نبی نہ ممکن اے خاتم نبوۃ
عن الطور خر موسیٰ صعقا مغشیا
دوری فرقت تو کر دست بس پریشاں
بالشرح صدر علماء
کاسہ گرفتہ آمدہ حلوائی بر درت
فانظر الیہ کرما فاعطہ الدواء
ہر کس کہ شد غلام علی پوری شاہ را

آں نورِ پاک نامے گر خندیں سرائے
لیس لک شریک لا مثل سیدا
تو حکم کن بداری در اصبعت سبابہ
حلال مشکلاتی والہم والعناء
گم گشتگاں نمائی راہِ خدا ہدایت
ظلمات کفر و شرکت غیرت باالہدیٰ
آنکہ ز جسم پاکت فضلات شد بروں
یا توں ملتجیا علی بابک العلی
حامی و دستگیری در سختی و زہیری
مستقبل حال ماضی لیس لک الخفی
ہر کس کہ ذات پاکت گوید بشل خود
من قال غیر ہذا کان مکفرا
در خانۂ غریباں یک جلوہ دہ خدارا
فارزق لنا لقائک من وجہک الضحیٰ
بر دار بر دو عینی بنما لقاء النور
من بحر جود کرمک اشفا مجدا
یارب درود برساں تحفۂ سلام نیز
قد فاز فیض و برکت من صدرہ الصفا

فاتحہ خوانی

ثواب جو پڑھیا اسداتے جو میرے رب بخشیا
آدم تھیں لگ عیسےٰ تائیں جتنے نبی رسل علیہم الصلوٰۃ والسلام
ارواح اصحاباں ساریاں بھی زواج بنات
جو احد بدر تے کربلا وچ حسنین رشید
چار امام شریعتی پیر طریقت رضی اللہ تعالیٰ عنہم اجمعین چار
عالم فاضل قاریاں حافظاں اہل اصلاح
یارب نال ایمان دے مارین ناظم نوں
اخیر کریں ہر کلم دار با نیک بھلا
شیخ اتے استاداں اُتے رحمت اپنی پار

روح رسول خدا دے صلی اللہ علیہ وسلم ربا دیہہ پہونچا
بوبکر عمر عثمان علی بھی عبدالرحمان
قاسم ابراہیم بھی طیب طاہر ساتھ بنی حنظلہ
تابعینا نیں روح بھی تبع تابعین تمام
ہور جو انہاں تابع سب نوں کہل غفار
بھیج جمیع المومنیں رناں مرد تمام
تعلق رکھدے ہور جو سدے نال دلوں
تنگی سختی دور کر ساریاں کر خوشحال
ماپیو خویش پیاریاں ربا بخش خطا

بھیج طفیل رسول دی روحاں نبیاں کل
صلی اللہ علیہ وسلم طلحہ زبیر ابا عبیدہ سعد سعید پچھان
روحاں حسن حسین دے سارے ہور شہید
قاری بھی قرآن دے سب روحاں عام
مجتہداں ساریاں پیراں دے ارواح
کلمہ پڑھیا جنہاں نے بندیاں خاص عوام
دین دنی دیاں حاجتاں سبھے کریں روا
جو جو مشکل کسی دی کھول کرم دیناں
کریں قبول دعاواں نوں یا مجیب الدعاء

اشتہار واجب الاظہار تفسیر قرآن منظوم پنجابی

تفسیر قرآن منظوم پنجابی

حضرات! آپ کو معلوم ہے کہ مخالفین اسلام کسقدر اپنے مذاہب کی ترویج و اشاعت میں سرگرم ہیں۔ اگرچہ اللہ جلشانہٗ اسلام کا خود حافظ و ناصر ہے تاہم گمراہوں کی ہمت تو دیکھو کہ مذہب اہلسنت والجماعت کے مٹانے میں شب و روز گندم نمائی و جو فروشی میں مصروف و سرگرم ہیں۔ اسی طرح غیر مقلدین۔ نیچری۔ مرزائی۔ شیعہ وغیرہم چاہتے ہیں کہ حنفیت کا نام و نشان نہ رہے وہ طرح طرح کے جال بچھاتے رسالے چھاپ کر مفت تقسیم کرتے ہیں جابجا انجمنیں اور کانفرنسیں بنا کر اخبارات و رسائل کے ذریعہ اپنے اپنے مذہب کی اشاعت و ترویج میں سر توڑ زور لگا رہے ہیں اور گمراہ گری میں بڑھتے چلے جاتے ہیں۔ اسیطرح بعض حنفی نما وہابی اپنی بدمذہبی پھیلا رہے ہیں اور کم علم پنجابی دیہاتیوں میں نظم پنجابی میں کتابیں چھاپ کر شائع کر رہے ہیں چنانچہ تفسیر محمدی۔ زینت الاسلام۔ انواع محمدی و رسالہ قصص المحسنین و دیگر رسائل۔ چنانچہ ان کی کتابوں سے ہزارہا مسلمان گمراہ ہو گئے اور ان میں ایسا زہر اگلا ہے کہ جسے عوام نہ جان سکیں۔ لہذا ان کی گمراہ گری و دھوکا دہی سے مسلمانوں کو بچانے کے لئے اس خاکسار نے انکی تصنیفات کی تردید میں تفسیر نبوی منظوم پنجابی شروع کی جسمیں تمام گمراہوں کے جواب ہیں اور آیات قرآنی کی آڑ میں مخالفین نے جس جس مقام پر مخالف مذہب حنفیہ کے زہر بھر دیا ہے اسکی مفصل و مدلل تردید کر دیگئی ہے اور انکی دھوکا بازی کی جڑھ کاٹ کر اظہار حق کر دیا ہے۔ اس تفسیر کے ہوتے ہوئے دوسری تفاسیر کی حاجت نہیں رہتی جسکی دس جلدیں چھپکر ہدیہ ناظرین ہو چکی ہیں سورۂ فاتحہ سے سورۂ فاطر تک اور باقی آٹھ پارہ کی تفسیر چھپ رہی ہے۔ شائقین جو گمراہوں سے بچنا اور مضامین قرآنی سے واقفیت حاصل کرنا چاہیں وہ ہوشیار و خبردار ہو جائیں اور سرگرمی سے کام لیویں۔ تفسیر مذکورہ میں علاوہ تردید مضلین کے حکایات صالحین و اعمال و تعویذات حل مشکلات و رفع حاجات اور شان نزول و ربط و مسائل فقہیہ و نکات صوفیا کرام و دیگر مضامین سے مالامال ہے۔ تفسیر مذکور کی جلد ششم میں عبد الستار و لپدہ وغیرہما کی بھی قلعی کھولی گئی ہے۔ علاوہ اسکے فقیر کی تالیف شدہ کتاب شفاء القلوب فی الصلوٰۃ علی المحبوب جسمیں ستر سے زائد حکایات اور درود شریف قضاء حاجات کیلئے بھی درج ہیں اور آداب ظاہری و باطنی تحریر ہیں اسکے چند نسخے باقی ہیں اور رسالہ قہر قہار فی دو لپدہ پر دو اشرار۔ اور رسالہ اطلاع الناس فی وقوع طلاق الثلاث یعنی جو لوگ تین طلاق کی ایک بناتے ہیں انکی تردید۔ اور رسالہ نور الایمان فی توحید الرحمٰن جسمیں کلمہ طیب کے طریقے اور حالات موجود ہیں۔ اور رسالہ ترغیب الطلاب فی ذکر الوہاب نظم کلمہ طیب کے فضائل اور ترغیب ذکر ہیں۔ اور رسالہ ضیاء القلوب فی تصور المحبوب جسمیں مرشدین کے تصور کی ترغیب دی ہے اور مصباح الظلام بالصلوٰۃ علی خیر الانام درود شریف کے فضائل میں اردو نظم۔ اور رسالہ تحصیل العرفان فی آداب المشائخ والاخوان جسمیں مرشدوں پیر بھائیوں کے آداب ہیں اور پیر بھائیوں کی اصلاح اور کن کن کاموں سے مرید بدحال کھوئے جاتے ہیں اور رسالہ حقوق الاستادین جسمیں یہ ثبوت ہے کہ استادوں کا حق والدین سے کہیں بڑھکر ہوتا ہے۔ خط و کتابت پتہ ذیل پر صاف حروف میں کارڈ و اپسی پر ہونی چاہیئے

نبی بخش حلوائی مفسر تفسیر نبوی منظوم پنجابی امام مسجد متصل کوتوالی بیرون دہلی دروازہ لاہور